

วารสารบัณฑิตศึกษา

Journal of Graduate Studies Valaya Alongkorn Rajabhat University

ปีที่ 14 ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม 2563 Vol. 14 No. 3 September – December 2020 ISSN : 1905-9647

เจ้าของ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่บทความวิจัย และบทความวิชาการทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คุรุศาสตร์ และสาขาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องของคณาจารย์ และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย รวมถึงผู้สนใจทั่วไป
2. เพื่อเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูล ประสบการณ์ และผลงานวิจัยของบุคลากรในสถาบันการศึกษา

นโยบาย

1. บทความที่นำเสนอเพื่อขอตีพิมพ์ต้องเป็นบทความวิจัย หรือบทความวิชาการ ซึ่งอาจเขียนได้ทั้งภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ
2. บทความที่จะได้รับการตีพิมพ์ต้องเขียนตามรูปแบบที่วารสารกำหนดเท่านั้น
3. บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ต้องผ่านกระบวนการพิจารณาถ่วงดุลโดยผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องก่อน และต้องเป็นบทความที่ยังไม่เคยรับการตีพิมพ์เผยแพร่มาก่อน หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากวารสารอื่น ๆ หากตรวจสอบพบว่ามีการจัดพิมพ์ซ้ำซ้อนถือเป็นความรับผิดชอบของผู้นิพนธ์แต่เพียงผู้เดียว
4. บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ทุกบทความต้องผ่านการพิจารณาเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้องจากภายในและ/หรือภายนอกมหาวิทยาลัย ไม่น้อยกว่า 2 ท่านต่อหนึ่งบทความ ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิไม่ทราบชื่อผู้นิพนธ์ และผู้นิพนธ์ไม่ทราบชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ (Double-blinded Review) และผู้ทรงคุณวุฒิที่พิจารณาจะไม่อยู่ในสังกัดเดียวกันกับผู้นิพนธ์

กำหนดการเผยแพร่

ปีละ 3 ฉบับ (วารสารราย 4 เดือน)

- มกราคม-เมษายน
- พฤษภาคม-สิงหาคม
- กันยายน-ธันวาคม

วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

Journal of Graduate Studies Valaya Alongkron Rajabhat University

คณะที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพจน์ ทRAYแก้ว
รองศาสตราจารย์ศศินันท์ เศรษฐวัฒนบดี
รองศาสตราจารย์ ดร.กัณฑ์ทัตย์ คลังพหล

อธิการบดี
รองอธิการบดี
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณฐา สลึงค์

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ สินลารัตน์
ศาสตราจารย์ ดร.ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์
รองศาสตราจารย์ ดร.อุทัย เลาหิเชียร
รองศาสตราจารย์ ดร.อิสระ สุวรรณบถ
รองศาสตราจารย์ ดร.พรทิพย์ เกยุรานนท์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุพินันท์ พรหมสุวรรณ
รองศาสตราจารย์ ดร.บังอร เสรีรัตน์
รองศาสตราจารย์ ดร.ศจีมาจ ณ วิเชียร
รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ
รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล
รองศาสตราจารย์ ดร.ชนะศึก นิพานนท์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรณิกษ์ ศิริโวหาร

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
มหาวิทยาลัยบูรพา
ข้าราชการบำนาญ (วิทยาลัยเซ็นหลุยส์)
มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

ผู้ประสานงานและเผยแพร่

นางสาวธิดา โยธากุล

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

ติดต่อกองบรรณาธิการ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
เลขที่ 1 หมู่ที่ 20 กิโลเมตรที่ 48 ถนนพหลโยธิน ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง
จังหวัดปทุมธานี รหัสไปรษณีย์ 13180
โทรศัพท์/โทรสาร 02-529-1638, 02-529-4046
E-mail: journal-g@hotmail.com และ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/JournalGradVRU>

พิมพ์ที่

ศูนย์เรียนรู้การผลิตและจัดการธุรกิจสิ่งพิมพ์ดิจิทัล มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์ เลขที่ 1 หมู่ที่ 20 กิโลเมตรที่ 48 ถนนพหลโยธิน ตำบลคลองหนึ่ง
อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี รหัสไปรษณีย์ 13180

บทบรรณาธิการ

วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปีที่ 14 ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน-ธันวาคม 2563 นี้ ได้รวบรวมบทความวิจัย บทความวิทยานิพนธ์ และบทความวิชาการ เพื่อเผยแพร่และแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการของคณาจารย์ บัณฑิตศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยอย่างต่อเนื่อง

เนื้อหาสาระในวารสารฉบับนี้มีจำนวน 19 เรื่อง ประกอบด้วยบทความวิจัย จำนวน 16 เรื่อง และบทความวิชาการ จำนวน 3 เรื่อง โดยทุกบทความได้ผ่านการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิประจำฉบับเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการสำหรับนักวิชาการ นักวิจัย คณาจารย์ และนักศึกษา

กองบรรณาธิการ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ (Readers)
ประจำปี 14 ฉบับที่ 3

รองศาสตราจารย์ ดร.สุพินันท์	พรหมสุวรรณ
รองศาสตราจารย์ ดร.วิไลลักษณ์	รัตนเพียรธัมมะ
รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีศักดิ์	จินดานุรักษ์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ	เกษมณี
รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา	อมรสงวนสิน
รองศาสตราจารย์ ดร.พัชรา	พุ่มพชาติ
รองศาสตราจารย์ วชิราภรณ์	อาจหาญ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรธนิษฐ์	ศิริโวหาร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภักดิ์	กัลยาณมิตร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาคริต	ศรีทอง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดรณศักดิ์	ตติยะลาภะ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิตินันท์	ชาญโกศล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.น้ำทิพย์	คำแร่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ผกามาศ	จิรจรรักษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรา	พุ่มพชาติ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภิญญาพัชญ์	นาคภิบาล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระวีวรรณ	วรรณวิไชย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนีวรรณ	ตั้งภักดี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ชาย	นาคนก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภัทรา	คงเรือง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณา	จ้อยทอง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หทัยรัตน์	อ้วนน้อย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรอุมา	เจริญสุข
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจศรา	ประเสริฐสิน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิทธิพัทธ์	สุวทันพรกุล
ดร.อุษณี	มงคลพิทักษ์สุข
ดร.ไพจิตร	สดวกการ
ดร.ชุตินันท์	สุวดีพิงส์
ดร.กาญจนา	ท้อแก้ว
ดร.จินดา	น้ำเจริญ
ดร.ชนินทร	สงวนภักดี
ดร.ดุสิตธร	งามยิ่ง
ดร.ธนธร	วชิรจักร

ดร.นพปฎล
ดร.พรพิมล
ดร.ภริณี
ดร.มหาชาติ
ดร.รักษ์สินี
ดร.รัฐวรัชญ์
ดร.เลอลักษณ์
ดร.สิวะโชติ
ดร.สุภัชฌาน์

สุวรรณทรัพย์
รอตเคราะห์
วัชรสินธุ์
อินทโชติ
อัศวะเมฆ
พุลศรี
โอทกานนท์
ศรีสุทธียากร
ศรีเอี่ยม

สารบัญ

	หน้า
บรรณาธิการ.....	ก
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	ค
สารบัญ.....	จ
การพัฒนาสมรรถนะบัณฑิตสาขาภาษาอังกฤษภายใต้การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง กิตติยา เกิดปลั่ง ฐิติมา กมลเนตร พิษญา ตียะรัตน์ชัย และพัชรี ศรีใส.....	1
การวิเคราะห์สมรรถนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย : กรณีศึกษากลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ กุลชาติ พันธวรกุล.....	12
การวิเคราะห์การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทยของผู้ปกครอง : กรณีศึกษาเขตพื้นที่ภาคกลาง คันธรส ภาผล.....	27
การศึกษาความพึงพอใจและการรับรู้ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยาน ประวัติศาสตร์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ชวลีย์ ณ ถลาง ผกามาศ ชัยรัตน์ เกริกกิต ชัยรัตน์ และธนภูมิ ปองเสงี่ยม	41
ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีและความสามารถในการแก้ปัญหา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ณพัชร บัวฉวน.....	52
การศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการจัดประสบการณ์ดนตรีที่ส่งเสริมทักษะการคิดเพื่อจัดการชีวิตสู่ ความสำเร็จในเด็กปฐมวัย ณัฐธรรดา ไชยอัศวพงศ์ ฐิติพร พิษณุกุล และกันต์ฤทัย คลังพล.....	65
รูปแบบการสร้างสรรค่านาฏศิลป์จากเทคนิคมายากล นันทวรรณ พูลภักดี และนราพงษ์ จรัสศรี.....	77
คุณลักษณะของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ในวัยรุ่นไทย ผกาวรรณ นันทะเสน ขวัญหญิง ศรีประเสริฐภาพ และอังศรา ประเสริฐสิน.....	91
สภาพปัญหาการอนุรักษ์พืชสมุนไพรพื้นบ้านของชุมชนตำบลหนองสังข์ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ผมหอม เชิดโกทา.....	106
การวิเคราะห์สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลของครู : กรณีศึกษาเขตพื้นที่ภาคกลาง เมษา นวลศรี และกุลชาติ พันธวรกุล.....	115
ผลการใช้นวัตกรรมอ่านแบบกระบวนการ 3R โดยพ่อแม่ ผู้ปกครองเพื่อพัฒนาทักษะ EF สำหรับเด็กปฐมวัย วไลพร เมฆไตรรัตน์ และสุชานาฏ ไชยวรรณ.....	134
กระบวนการสืบทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้านลิเกเขมร จังหวัดสุรินทร์ ศรัณย์พัชร ศรีเพ็ญ.....	148
ปัจจัยความสำเร็จที่ส่งผลต่อการพัฒนาเมืองอัจฉริยะของสาธารณรัฐประชาชนจีน: กรณีศึกษา นครเซี่ยงไฮ้ สมิตา เต็มเพิ่มพูน อัครณัฐ วงศ์ปรีดี และดนุวดีน เจริญ.....	165

	หน้า
การศึกษาการความแตกต่างของลักษณะส่วนบุคคล และอิทธิพลของการรับรู้ความเสี่ยงเกี่ยวกับการลงทุนและพฤติกรรมความเสี่ยงในการลงทุนที่มีต่อการวางแผนการลงทุนกองทุน Super Savings Fund (SSF) ของกลุ่มพนักงานบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร	
สุทธินันท์ พรหมสุวรรณ.....	180
การให้ความหมายและการดำรงอัตลักษณ์ของนิสิตภาควิชาพลศึกษา คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	
สุพิเชษฐ์ ทองอ่อน และพิทักษ์ ศิริวงศ์.....	194
การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมในยุคการศึกษาไทย 4.0	
สุรางค์ ธรรมไธหาร.....	207
การจัดการชั้นเรียนเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21	
พนิดา ชาทยาภา.....	223
แนวทางการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างมีคุณธรรม จริยธรรมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา	
พรพิมล รอดเคราะห์.....	241
รูปแบบการฝึกอบรมผู้นำท้องถิ่นเกี่ยวกับการประนอมข้อพิพาทของคนในชุมชนท้องถิ่น	
พรณี มัวร์ ประเสริฐศักดิ์ มีหมู่ พชรพรรณ กุลปวโรภาส และอาวุธ ปะโมโต.....	261
ภาคผนวก.....	275
แบบฟอร์มขอส่งบทความเพื่อพิจารณาลงวารสาร.....	277
รายละเอียดการเตรียมบทความ.....	279
รูปแบบการเขียนผลงานวิจัยตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตศึกษา.....	293
จริยธรรมในการตีพิมพ์.....	295
ขั้นตอนการดำเนินงานจัดทำวารสารบัณฑิตศึกษา.....	297

การพัฒนาสมรรถนะบัณฑิตสาขาภาษาอังกฤษภายใต้การเรียนรู้ จากประสบการณ์จริง

DEVELOPING COMPETENCIES OF GRADUATES THROUGH WORK-BASED EDUCATION

กิตติยา เกิดปลั่ง¹ ฐิติมา กมลเนตร² พิษญา ติยะรัตน์ชัย³ และพัชร ศรีใส⁴
Kittiya Keadplang¹ Thitima Kamolnate² Pitchaya Tiyaratthanachai³ and Patcharee Srisai⁴

^{1,2,3,4} หลักสูตรศิลปศาสตร สาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์
จังหวัดนนทบุรี

^{1,2,3,4} Faculty of Liberal Arts Communicative English for Business Panyapiwat Institute of
Management Nonthaburi Province
E-mail: kittiyakea@pim.ac.th

Received:	October 31, 2019
Revised:	February 5, 2020
Accepted:	February 6, 2020

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตที่มีต่อบัณฑิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษ 2) เพื่อศึกษาความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษ และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของบัณฑิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษ ภายใต้แนวทางการเรียนการสอนแบบการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ประกอบการธุรกิจที่เน้นการใช้ภาษาอังกฤษ ได้แก่ ธุรกิจการค้าสมัยใหม่ ธุรกิจสุขภาพ และการแพทย์ ธุรกิจบริการด้านการบิน การโรงแรม และการท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์และมีความรู้ความเชี่ยวชาญธุรกิจภาคบริการที่เน้นการใช้ภาษาอังกฤษ จำนวน 10 คน และผู้ใช้บัณฑิตและสถานประกอบการที่เน้นการใช้ภาษาอังกฤษ จำนวน 300 คน โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยและพัฒนาแบบผสมวิธี เครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถามความพึงพอใจ และความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิต การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมทางสถิติ หาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเครื่องมือในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลโดยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม นักวิจัยคัดเลือกมาสนทนาได้ตอบ แสดงความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ ตามที่นักวิจัยกำหนดขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาโดยจัดหมวดหมู่ของข้อมูลที่ได้รับตามความคิดเห็นผู้ใช้บัณฑิตที่มีต่อสมรรถนะบัณฑิต

ผลการศึกษาพบว่า 1) ผู้ประกอบการธุรกิจที่เน้นภาษาอังกฤษ มีความพึงพอใจให้สถานศึกษาพัฒนาสมรรถนะบัณฑิตสาขาภาษาอังกฤษในทักษะต่าง ๆ ได้แก่ การเขียนเป็นด้านที่ควรพัฒนาเพิ่มเติม โดยเฉพาะการเขียนที่ไม่มีรูปแบบหรือแบบฟอร์มกำหนด ซึ่งต้องอาศัยความสามารถในการสร้างสรรค์เนื้อหาที่ตรงประเด็น และต้องคำนึงถึงความถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ รวมทั้งกาลเทศะ

อีกทั้งต้องพัฒนาความสามารถด้านการแปล 2) ความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิตสาขาภาษาอังกฤษพบว่าบัณฑิตสาขาควรเพิ่มพูนความรู้ทางด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษเฉพาะทาง ด้านการแพทย์ ด้านการขายสินค้า และด้านธุรกิจด้านสุขภาพ เนื่องจากความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิตเจาะจงไปที่ทักษะในการสื่อสารภาษาอังกฤษเพื่อการให้บริการ การขาย และการเพิ่มผลประกอบการ และ 3) แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของบัณฑิตให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน สถาบันการศึกษาควรพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ด้านภาษาอังกฤษธุรกิจ และหลักสูตรควรให้ความสำคัญกับทักษะด้านการเขียน โดยมุ่งเน้นการเขียนและด้านการแปล และความสามารถด้านการบริหารจัดการ โดยเฉพาะทักษะในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง

คำสำคัญ

การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง สมรรถนะ ธุรกิจภาคบริการ

ABSTRACT

The study of developing proficiencies of graduates through work-based education purposes 1) to study the satisfaction of entrepreneurs toward graduates with English language programs, 2) to investigate the expectations of entrepreneurs toward graduates, and 3) to propose the guidelines for developing the graduate's proficiency in the fields of business English through Work-based Education that meets the needs of labor market. The subject are business serviced entrepreneurs who emphasis English language such as modern trades, health and medical services, airline services, hospitality and tourism services. There are 10 experienced and knowledgeable experts in the service sector and 300 business-serviced entrepreneurs. This research uses mixed methods. The quantitative method used the questionnaires and the results were analyzed by using statistic program with mean score and standard deviation. The qualitative method used a focus group discussion in this study and the data was analyzed with content analysis.

The results of the study show that: 1) entrepreneurs need the institutions improve their English-language graduates' competencies such as writing and translation skills, especially focusing on creative writing which has no form or template. 2) the expectation of the entrepreneurs found that the graduates should have more knowledge in English for specific purposes; medical services, selling products, and health and wellness due to the entrepreneur's expectation emphasises on communicative English for service, selling, and increasing sales. And, 3) the guideline of developing competencies of graduates according to labour market, educational institute should develop business English for graduates and the curriculum should

emphasis on writing and translation ability. Particularly, Management skills, immediate problem-solving skills are necessary.

Keywords

Work-based Education, Competency, Business Service Sector

ความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยมีนโยบายการพัฒนาประเทศโดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการขับเคลื่อนเพื่อสร้างสังคมที่มีความมั่นคงและยั่งยืน ตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 การพัฒนาคนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้ประเทศไทยมีความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม (Jones and Pimdee, Puncreobutr, 2017) การเรียนการสอนและการใช้ภาษาอังกฤษในยุค 4.0 ซึ่งเป็นการพัฒนาในด้านทุนมนุษย์จึงควรมีคุณภาพและมีความรู้ความสามารถ เพื่อเป็นกำลังสำคัญที่จะสนับสนุนให้ไทยเป็นประเทศที่ประชากรมีรายได้สูง มีความเหลื่อมล้ำทางสังคมในระดับต่ำ มีการพัฒนาที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมถึงเป็นประเทศที่มีความสามารถในการแข่งขันกับนานาชาติ โดยเน้นการให้ความสำคัญกับบุคลากรต้องเป็นผู้ที่มีความพร้อมและสมรรถนะ (Srisa-arn, 2018) แผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศสู่ความเป็นอุตสาหกรรมในยุค 4.0 อาจกล่าวได้ว่าสอดคล้องกับสถานการณ์การแข่งขันของการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ โดยเฉพาะการสนับสนุนให้เกิดการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของไทยในระดับสากล พร้อมกันกับการส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศจากสถิติการยื่นขอลงทุนจากต่างประเทศที่สำรวจโดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มการขยายตัวของการลงทุนจากต่างประเทศอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 จนกระทั่งปัจจุบัน (The Board of Investment of Thailand, 2018) จากสถานการณ์ดังกล่าวภาษาอังกฤษจึงเป็นสื่อกลางที่มีความสำคัญท่ามกลางความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีและสารสนเทศซึ่งทำให้พรมแดนระหว่างประเทศลดความสำคัญลง เพราะภาษาอังกฤษในฐานะภาษาสากลไม่เพียงก่อให้เกิดความเข้าใจความแตกต่างทางเชื้อชาติและภาษา แต่ยังทำให้คนไทยสามารถเรียนรู้และปรับตัวกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการพัฒนาของเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ ในยุคปัจจุบัน (Pennycook, 2017; Riemer, 2002; Smith, 2015) ผลการศึกษาคุณสมบัติของแรงงานในอุตสาหกรรมยุค 4.0 เน้นย้ำให้เห็นว่าการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษเป็นทักษะที่มีความสำคัญ แม้แต่ในประเทศที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลัก แต่ประชากรก็ได้รับการสนับสนุนให้พัฒนาความสามารถด้านภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมให้เกิดการค้าการลงทุนระหว่างประเทศ (Hariharasudan & Kot, 2018; Kirschenbaum, 2012) สำหรับตลาดแรงงานภายในประเทศ นอกจากนี้ผลการสำรวจบ่งชี้ถึงความคาดหวังเป็นอันดับแรกว่าควรให้แรงงานไทยพัฒนาความสามารถด้านภาษาอังกฤษซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็น นอกเหนือจากทักษะวิชาชีพเฉพาะ (Bank of Thailand, 2014) เพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่บุคลากรในประเทศมีทักษะขั้นสูงขึ้นและมีความยั่งยืน (Kirkpatrick, 2012; Prapphal, 2003)

รัฐบาลไทยจึงให้ความสำคัญกับภาษาอังกฤษและมีนโยบายส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ โดยกำหนดเป้าหมายในการยกระดับความรู้ความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษ

ของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานภายใน 3 ปี และกำหนดให้ภาษาอังกฤษและภาษาอังกฤษเพื่อวิชาชีพเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา (Srisa-arn, 2018) อย่างไรก็ตาม ผลการวัดความสามารถด้านภาษาอังกฤษของไทยค่อนข้างต่ำและอยู่ในระดับที่ไม่สามารถสื่อสารได้ (National Institute of Educational Testing Service, 2014)

จากนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ประกอบกับผลสัมฤทธิ์การเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่กล่าวถึงข้างต้นทำให้เห็นความจำเป็นในการประยุกต์ ปรับปรุง และพัฒนาแนวทางการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ รวมถึงการวัดผลสัมฤทธิ์ที่มีประสิทธิภาพที่เหมาะสม เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้เรียนหรือบุคลากรในประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด (Panyawong-Ngam, Tangthong, & Anunvrpong, 2015; Prapphal, 2008)

ในปัจจุบันงานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษส่วนมากจะมุ่งเน้นที่การพัฒนาทักษะ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน (Flege, McCutcheon, & Smith, 1987; Jones & Pimdee, 2017; Poolsawad, Kanjanawasee, & Wudthayagorn, 2015; Sermsook, Liamnimit, & Pochakorn, 2017) แต่ยังมีงานวิจัยจำนวนน้อยที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาความสามารถในการสื่อสารควบคู่กับการประสานงานความร่วมมือทางธุรกิจการค้า และทักษะความเป็นสากลเพื่อเตรียมพร้อมให้ผู้เรียนสามารถแข่งขันได้ในตลาดแรงงาน (Evers, Rush, & Berdrow, 1998; Luke, 2018; Marginson, 2006) คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการพัฒนาสมรรถนะด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษ โดยใช้แนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง (Work-based Education or WBE) เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ และทักษะการสื่อสารที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานท่ามกลางกระแสไหลเวียนของแรงงานคุณภาพจากต่างประเทศ (Boud & Solomon, 2001; Brockmann, Clarke, & Winch, 2008; Yao & van Ours, 2015)

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตที่มีต่อบัณฑิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษควรมีสมรรถนะอย่างไร
2. ความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิตสาขาภาษาอังกฤษต่อทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเป็นอย่างไร
3. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของบัณฑิตให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตที่มีต่อบัณฑิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษ
2. เพื่อศึกษาความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิตสาขาภาษาอังกฤษ
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของบัณฑิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษ ภายใต้แนวทางการเรียนการสอนแบบการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ

พื้นที่วิจัย ได้แก่ จังหวัดกรุงเทพฯ จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดภูเก็ต

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร แบบเจาะจง จึงทำให้นักวิจัยได้กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1) ผู้ทรงคุณวุฒิผู้ที่มีประสบการณ์และมีความรู้เกี่ยวกับธุรกิจภาคบริการ ได้แก่ ธุรกิจโรงแรม ธุรกิจท่องเที่ยว ธุรกิจสายการบิน ธุรกิจโรงพยาบาล สุขภาพและความงาม รวมถึงธุรกิจการค้าสมัยใหม่ ธุรกิจบริการ ที่ใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร จำนวน 10 คน โดยผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยการวิจัยเชิงคุณภาพนี้พิจารณาจากการตัดสินใจของผู้วิจัยเอง โดยผู้ทรงฯ มีประสบการณ์การใช้ภาษาอังกฤษมากกว่า 10 ปี และ

2) ผู้ใช้บัณฑิตและสถานประกอบการที่เน้นการใช้ภาษาอังกฤษ จำนวน 300 คน โดยผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) ในการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีจับสลากซึ่งจับฉลากได้สถานประกอบการจาก 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกรุงเทพฯ จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดภูเก็ต

เครื่องมือในการวิจัย

1) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structure Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างปลายเปิดเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์

2) แบบการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิผู้ที่มีประสบการณ์และ มีความรู้เกี่ยวกับธุรกิจภาคบริการ

3) แบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อใช้เก็บข้อมูลเชิงสถิติจากผู้ใช้บัณฑิตและสถานประกอบการที่ใช้ภาษาอังกฤษ

4) กล้องถ่ายภาพนิ่ง สมุดจดบันทึก และเครื่องบันทึกเสียง

การสร้างและตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามที่ดี โดยหาค่าดัชนีความเที่ยงตรงสอดคล้องวัตถุประสงค์และข้อคำถาม (IOC) โดยข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50-1.00 มีความเที่ยงตรงใช้ได้พร้อมทั้งหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient) (Cronbach, 1951) โดยมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.80 โดยแบบประเมินความพึงพอใจที่นำไปศึกษาในกลุ่มตัวอย่างมีความน่าเชื่อถือ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยขั้นนี้ได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ดังนี้

1) ข้อมูลโดยการทบทวนวรรณกรรมและเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสาร ผลงานวิจัย วารสารวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนแบบ การเรียนรู้คู่กับการทำงานจริงและโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ที่มีประสบการณ์และมีความรู้เกี่ยวกับธุรกิจภาคบริการ

2) ศึกษาการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ใช้บัณฑิตและสถานประกอบการที่มีความเกี่ยวข้องภาคธุรกิจต่าง ๆ ด้วยการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยอธิบายวัตถุประสงค์และวิธีการทำแบบสอบถามให้ชัดเจน เพื่อความสมบูรณ์ของ

คำตอบที่ได้ และนำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์มาบันทึกผลโดยใช้เครื่องมือการวิจัยตามความเหมาะสม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ คณะผู้วิจัยได้ใช้วิธีการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive Study) โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequencies) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยที่การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การวัดและทำการวิเคราะห์ค่าสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ คณะผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้โดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Data triangulation) คือ ด้านข้อมูล ด้านผู้วิจัย และด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (Analytical Induction)

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอข้อมูลได้นำเสนอข้อมูลแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้

ผลการวิจัย

1) การพัฒนาศักยภาพของบัณฑิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษภายใต้แนวทางการเรียนการสอนแบบการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ดังนี้

การพัฒนาศักยภาพบัณฑิตโดยการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริงต้องคำนึงถึงทักษะต่าง ๆ ดังนี้ **ทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษ** แบ่งออกเป็น 6 ทักษะได้แก่ ด้านความสามารถในการฟัง พูด อ่าน เขียน แปล และด้านอวัจนภาษา **ทักษะด้านความเข้าใจ** ทักษะด้านการประสานงาน แบ่งออกเป็น 2 ทักษะย่อย ได้แก่ ความคล่องแคล่วในการทำงานกับคนจีน และความรวดเร็วและความถูกต้องแม่นยำในการทำงานร่วมกับผู้อื่น **ทักษะด้านบุคลิกภาพและการประสานงาน** แบ่งออกเป็น 3 ทักษะย่อย คือ มนุษยสัมพันธ์ คิดบวก และการประสานงาน **ทักษะด้านการบริหารจัดการ** แบ่งออกเป็น 3 ทักษะย่อย ได้แก่ ทักษะในการวางแผนอย่างเป็นระบบ ทักษะในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และทักษะในการบริหารเวลา **ทักษะด้านภาษาอังกฤษเฉพาะทาง** แบ่งเป็น 7 ทักษะย่อย ได้แก่ ภาษาอังกฤษเชิงธุรกิจ ภาษาอังกฤษเพื่อการขายสินค้า ภาษาอังกฤษเพื่อการบริการ ภาษาอังกฤษเพื่อสุขภาพและการแพทย์ ภาษาอังกฤษเพื่อการสร้างนวัตกรรม ภาษาอังกฤษเพื่อธุรกิจกับกระแสเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ภาษาอังกฤษเพื่อธุรกิจในสังคมผู้สูงอายุ

2) ความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษ พบว่า บัณฑิตสาขาควรเพิ่มพูนความรู้ทางด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษเฉพาะทาง ด้านการแพทย์ ด้านการขายสินค้า และด้านธุรกิจด้านสุขภาพ เนื่องจากความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิตเจาะจงไปที่ทักษะในการสื่อสารภาษาอังกฤษเพื่อการให้บริการ การขาย และการเพิ่มผลประกอบการ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงความต้องการของผู้ประกอบการ

ลำดับ	ความต้องการ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	แปลผล
1	ภาษาอังกฤษเพื่อการบริการ	4.49	มากที่สุด
2	ภาษาอังกฤษเพื่อธุรกิจ	4.41	มากที่สุด
3	ภาษาอังกฤษเพื่อการขายสินค้า	4.40	มากที่สุด
4	ภาษาอังกฤษเพื่อสุขภาพและการแพทย์	4.22	มากที่สุด
5	ภาษาอังกฤษเพื่อการสร้างนวัตกรรม	4.35	มากที่สุด
6	ภาษาอังกฤษเพื่อธุรกิจกับกระแสเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์	4.26	มากที่สุด
7	ภาษาอังกฤษเพื่อธุรกิจในสังคมผู้สูงอายุ	4.25	มากที่สุด

ผู้ประกอบการมีความต้องการต่อทักษะด้านการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการบริการ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าสถิติที่ 4.49 ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการบริการ ภาษาอังกฤษเพื่อธุรกิจที่ 4.41 และภาษาอังกฤษเพื่อการขายสินค้า 4.40 ตามลำดับ สรุปผลของความต้องการที่ผู้ใช้บัณฑิตมีความต้องการให้สถานศึกษาเน้นเรื่องของภาษาอังกฤษเพื่อการบริการมากที่สุด

3) จากผลการวิจัยแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของบัณฑิตให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน สถาบันการศึกษาควรพัฒนาสมรรถนะบัณฑิต จึงมีข้อเสนอแนะสถานศึกษาดังนี้

3.1) ความสามารถในการเรียนรู้ด้านภาษาอังกฤษธุรกิจ และ หลักสูตรควรให้ความสำคัญกับทักษะด้านการเขียน โดยมุ่งเน้นการเขียน เนื่องจากทักษะการเขียนภาษาอังกฤษมีส่วนสำคัญในการสื่อสารหลากหลายโอกาส ทั้งการเขียนอีเมลภายในแผนกหรือโต้ตอบกับลูกค้า รวมทั้งการเขียนผ่านสื่อโซเชียลมีเดียต่าง ๆ เช่น เฟสบุ๊กและทวิตเตอร์ นักศึกษาที่มาฝึกปฏิบัติงานหรือบัณฑิตสาขาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจต้องวิเคราะห์ระดับภาษาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ อีกทั้งการกรอกข้อมูลในเอกสารทางราชการ กลุ่มตัวอย่างยังคาดหวังการพัฒนาทักษะการเขียนภาษาอังกฤษให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์และมีความสละสลวย ในปัจจุบันบัณฑิตและนักศึกษาที่เคยมาฝึกปฏิบัติงานมีความสามารถใช้ภาษาอังกฤษในการกรอกแบบฟอร์มและส่งอีเมลที่มีข้อความที่กำหนดเป็นรูปแบบที่แน่นอนได้ แต่ก็มีข้อจำกัดที่จะต้องฝึกฝนการเขียนภาษาอังกฤษในรูปแบบที่หลากหลายหรือเกิดจากการสร้างสรรค์เนื้อความขึ้นเองให้เหมาะสมตามแต่ละสถานการณ์และด้านการแปล เพื่อให้เข้าใจ จับประเด็น และโต้ตอบในบริบทต่าง ๆ ได้

3.2) ความสามารถด้านการบริหารจัดการ บัณฑิตสาขาภาษาอังกฤษควรมีความสามารถทำงานหลายหน้าที่ การทำงานเชิงรุก ความสามารถในการวิเคราะห์กระบวนการทำงานเพื่อการทำงานที่ว่องไวและสำเร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยเฉพาะทักษะในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง

อภิปรายผล

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพบัณฑิตภายใต้แนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงสามารถสรุปตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

1) ผู้ใช้บัณฑิตจำนวนไม่น้อยยังไม่มั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษของบัณฑิตในการทำงาน จึงมีความต้องการ ให้หลักสูตรมีการสอนเพิ่มเติมในทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ (Thanosawan, 2018) และสามารถทำงานได้หลากหลาย และมีความเป็นนานาชาติมากขึ้น ซึ่งตรงกับความต้องการของตลาดในปัจจุบันประเทศไทยเป็นประเทศที่มีนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ธุรกิจบริการจึงมีความสำคัญเช่นกัน สถานประกอบการมีความคาดหวังให้บัณฑิตมีความพร้อมในด้านบุคลิกภาพที่มีความเป็นมืออาชีพ สามารถสร้างความประทับใจ และความเชื่อมั่นแก่นักท่องเที่ยวได้โดยมีภาษาอังกฤษเป็นหลัก (Lertwannawit, Aurathai & Nak Gulid, 2019) หากหลักสูตรมีการเตรียมความพร้อมตั้งแต่เข้าเรียนบัณฑิตที่จบการศึกษาจะมีสมรรถนะที่สูงขึ้น

สถานประกอบการเห็นว่าปัจจุบัน การศึกษาทักษะภาษาในด้านการฟัง พูด อ่าน เขียน ทำได้ด้อยอยู่แล้ว แต่ไม่สามารถนำมาใช้ได้จริง ดังนั้นจึงเชื่อมั่นว่าการที่นักศึกษาได้มีโอกาสฝึกงานควบคู่กับการเรียน ส่งผลให้บัณฑิตสามารถปรับตัวและทำงานได้จริง อีกทั้งสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมืออาชีพ

จากข้อมูลทั้งหมดที่ทำการศึกษาความพึงพอใจและคาดหวังของสถานประกอบการต่อบัณฑิตที่ได้ทำการนำเสนอข้อมูลมาในเบื้องต้นนั้นสามารถสรุปประเด็นสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

1) คุณลักษณะของบัณฑิตด้านภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจตามความคาดหวังของสถานประกอบการ คือ เป็นผู้ที่มีทักษะในด้านการใช้ภาษาอังกฤษอย่างดีเยี่ยม โดยเฉพาะการฟังและการพูดทั่วไปและธุรกิจ ต้องเข้าใจวัฒนธรรมการทำธุรกิจเบื้องต้น มีทัศนคติเชิงบวกและสร้างสรรค์ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และมีทักษะในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า (McLean & Ransom, 2007)

2) ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตด้านภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจ ผู้บริหารของสถานประกอบการมีความพึงพอใจน้อยที่สุดด้านความสามารถในการเขียนสำหรับติดต่อสื่อสารทางธุรกิจ

3) เมื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจและความคาดหวังของกลุ่มผู้ใช้บัณฑิตด้านภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจ พบว่า ความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิตจะลงไปทักษะในการสื่อสารภาษาอังกฤษเพื่อให้บริการและทักษะด้านการขาย นอกจากนั้น จากผลการสำรวจกลุ่มผู้ใช้บัณฑิตยังให้ความสำคัญกับสภาพสังคมที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ และนโยบายการพัฒนาประเทศไทย 4.0 กล่าวคือ อัตราการเกิดที่ลดลงอย่างมาก ส่งผลให้ประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) จากการเปลี่ยนแปลงเป็นสังคมผู้สูงอายุ ความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิตจึงแสดงให้เห็นแนวโน้มการให้ความสำคัญกับการใช้ภาษาอังกฤษธุรกิจที่ดูแลและให้บริการด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ รวมทั้งการให้ความสำคัญกับความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษเพื่อนำไปใช้ในธุรกิจ (Runci, O'Connor & Redman, 2005) ที่ได้รับอิทธิพลจากนวัตกรรมและเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์

คณะผู้วิจัยสรุปแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับภาษาอังกฤษในระดับอุดมศึกษา ในอนาคตหลักสูตรที่เกี่ยวข้องควรมีการเพิ่มเติมการเรียนการสอนที่มีความตรงกับสายงานธุรกิจต่าง ๆ มากขึ้น และมีการฝึกประสบการณ์โดยการได้ปฏิบัติจริง ปรับความรู้ในห้องเรียนให้สอดคล้องกับการทำงานจริง เพื่อให้สามารถนำความรู้ในห้องเรียน และการฝึกปฏิบัติงานไปใช้ในการทำงานจริง

ในอนาคตต่อไป แนวทางในการพัฒนาบุคลากรด้านภาษาอังกฤษที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยการให้มีการฝึกปฏิบัติงาน เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจก่อนการทำงานจริง เพิ่มความรู้และทักษะอื่น ๆ นอกเหนือจากทักษะด้านภาษาอังกฤษ ปลุกฝังแนวคิดในการทำงานร่วมกับผู้อื่น รวมถึงการส่งเสริมให้บุคลากรมีความสามารถและความเข้าใจความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและบทบาทของเทคโนโลยีที่มีต่อการดำเนินธุรกิจอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

1. ควรนำผลไปใช้ในการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรโดยเฉพาะด้านภาษาอังกฤษ เนื่องจากผลข้อมูลของแนวโน้มธุรกิจบริการต่าง ๆ มีความจำเป็นที่ผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาสมรรถนะให้ตรงกับตลาดแรงงานที่เปลี่ยนไป
2. ควรส่งเสริมให้รายวิชาภาษาอังกฤษเชิงวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญมาให้ความรู้ระหว่างการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในศาสตร์นั้นเพิ่มยิ่งขึ้นไป รวมถึงมีการศึกษาดูงานฝึกงานในองค์กรที่ธุรกิจใช้ภาษาอังกฤษเพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง
3. ควรรวบรวมองค์ความรู้การเรียนการสอนจากประสบการณ์จริงจัดทำในรูปแบบคู่มือหรือตำราเพื่อเป็นองค์ความรู้และเป็นการเผยแพร่ในการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง (Work-based Education) ให้กับสถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนทุนวิจัยปีงบประมาณ 2561 จากสถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์และขอขอบคุณในความอนุเคราะห์สนับสนุนการวิจัยจาก อาจารย์จิรวุฒิ สารฤทธิ์

References

- Bank of Thailand. (2014). **praden sēthakit nai rōp pī 2557** [Economics Issue]. Retrieved from <https://www.bot.or.th/Pages/PageNotFoundError.aspx?requestUrl=https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/EconomicConditions/AnnualReport>.
- Boud, D. & Solomon, N. (2001). **Work-based learning: a new higher education?** McGraw-Hill Education (UK).
- Brockmann, M., Clarke, L. & Winch, C. (2008). Knowledge, skills, competence: European divergences in vocational education and training (VET)—the English, German and Dutch cases. **Oxford review of education**, 34(5), 547-567.
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. **Psychometrika**. 16(3), 297-334.
- Evers, F. T., Rush, J. C. & Berdrow, I. (1998). **The Bases of Competence**. Skills for Lifelong Learning and Employability: ERIC.

- Flege, J. E., McCutcheon, M. J. & Smith, S. C. (1987). The development of skill in producing word final English stops. **The journal of the acoustical society of America**. 82(2), 433-447.
- Hariharasudan, A. & Kot, S. (2018). A Scoping Review on Digital English and Education 4.0 for Industry 4.0. **Social Sciences**. 7(11), 227.
- Jones, C. & Pimdee, P. (2017). Innovative ideas: Thailand 4.0 and the fourth industrial revolution. **Asian International Journal of Social Sciences**. 17(1), 4-35.
- Kirkpatrick, R. (2012). English education in Thailand: 2012. **Asian EFL Journal**. 61, 24-40.
- Kirschenbaum, M. (2012). What is digital humanities and what's it doing in English departments. **Debates in the digital humanities**. 3.
- Lertwannawit, Aurathai, and Nak Gulid. (2019). International tourists service quality perception and behavioral loyalty toward medical tourism in bangkok metropolitan area. **Journal of Applied Business Research (JABR)**. 27.6 (2011), 1-12.
- Luke, A. (2018). Genres of power: Literacy education and the production of capital. In **Critical Literacy, Schooling, and Social Justice** (pp. 161-185): Routledge.
- Marginson, S. (2006). Dynamics of national and global competition in higher education. **Higher Education**. 52(1), 1-39.
- McLean, P. & Ransom, L. (2007). Building intercultural competencies: Implications for academic skills development. In **teaching international students** (pp. 57-74). Routledge.
- National Institute of Educational Testing Service. (2014). khuan phatthana 'arai nai yuk prathet Thai 4.0 [What should we develop in Thailand in the age of 4.0?]. **Nursing Journal of the Ministry of Public Health**. 1(2), 3-9.
- Panyawong-Ngam, L., Tangthong, N., & Anunvrpong, P. (2015). A model to develop the English proficiency of engineering students at Rajamangala University of Technology Krungthep, Bangkok, Thailand. **Procedia-Social and Behavioral Sciences**. 192, 77-82.
- Pennycook, A. (2017). **The cultural politics of English as an international language**: Routledge.
- Poolsawad, K., Kanjanawasee, S. & Wudthayagorn, J. (2015). Development of an English communicative competence diagnostic approach. **Procedia-Social and Behavioral Sciences**. 191, 759-763.
- Prapphal, K. (2003). English proficiency of Thai learners and directions of English teaching and learning in Thailand. **Journal of Studies in the English Language**. 1.

- Prapphal, K. (2008). Issues and trends in language testing and assessment in Thailand. **Language Testing**. 25(1), 127-143.
- Puncreobutr, V. (2017). The policy drive of Thailand 4.0. St. **Theresa Journal of Humanities and Social Sciences**, 3(1), 91-102.
- Riemer, M. J. (2002). English and communication skills for the global engineer. **Global J. of Engng. Educ.** 6(1), 91-100.
- Runci, S. J., O'Connor, D. W. & Redman, J. R. (2005). Language needs and service provision for older persons from culturally and linguistically diverse backgrounds in southeast Melbourne residential care facilities. **Australasian Journal on Ageing**. 24(3), 157-161.
- Sermsook, K., Liamnimit, J. & Pochakorn, R. (2017). An Analysis of Errors in Written English Sentences: A Case Study of Thai EFL Students. **English Language Teaching**. 10(3), 101-110.
- Smith, L. E. (2015). English as an international language: No room for linguistic chauvinism. **Journal of English as a Lingua Franca**. 4(1), 165.
- Srisa-arn. (2018). **kān rīan kānsōn lāe kānchai phāsā** ‘Angkrit nai yuk 4.0 [Learning and Teaching English language in the age of 4.0]. Retrieved from <https://www.wu.ac.th/th/news/14259>.
- Thanosawan, P. (2018). Higher Education Research: The Study of Problems and Challenges of the AEC for the Faculty of Education, Srinakharinwirot University. **Contract**. 20(231/2559).
- The Board of Investment of Thailand. (2018). **phāp rūām sēthakit** [Economic overview]. Retrieved from https://www.boi.go.th/index.php?page=economic_overview.
- Yao, Y., & van Ours, J. C. (2015). Language skills and labor market performance of immigrants in the Netherlands. **Labour Economics**. 34, 76-85.

การวิเคราะห์สมรรถนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาปฏิบัติการสอน
ในสถานศึกษา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย : กรณีศึกษากลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ

AN ANALYSIS OF EARLY CHILDHOOD STUDENTS TEACHERS'
COMPETENCIES CONCERNING LEARNING MANAGEMENT: A CASE STUDY
OF RAJABHAT UNIVERSITIES

กุลชาติ พันธูรกุล
Kullachat Pantuworakul

อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์

Instructor in Early Childhood Education Program, Faculty of Education, Valaya Alongkorn Rajabhat
University under the Royal Patronage, Pathum Thani

E-mail: kullachat@vru.ac.th

Received: September 9, 2019

Revised: February 5, 2020

Accepted: February 6, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับสมรรถนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดสภาพแวดล้อม และด้านการวัดและประเมินผล และ 2) เปรียบเทียบสมรรถนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่มีระดับเกรดเฉลี่ยแตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 5 สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ที่กำลังปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ปีการศึกษา 2561 จำนวนทั้งสิ้น 385 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวด้วยการทดสอบค่าเอฟ

ผลการวิจัยพบว่า 1) นักศึกษามีสมรรถนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.43) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม รองลงมา คือ ด้านการวัดและการประเมินผล และด้านการจัดการเรียนการสอน ตามลำดับ 2) ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะของนักศึกษา จำแนกตามระดับเกรดเฉลี่ยพบว่า โดยภาพรวมนักศึกษามีสมรรถนะไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ

สมรรถนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ การศึกษาปฐมวัย

ABSTRACT

The purpose of this research were to 1) study the levels of competencies related to the learning management of student teachers in early childhood education at Rajabhat-affiliated universities in 3 aspects: teaching and learning management, learning environment establishment, and assessment, and 2) compare the levels of competencies related to learning management of the student teachers in early childhood education at Rajabhat universities classified by the grade point average. The sample were 385 fifth-year early childhood program student teachers of the faculty of education who were teaching in school-based classrooms during the academic year B.E. 2561. The tools used in this particular research included questionnaires. The data were analyzed using descriptive statistics such as frequency, percentage, mean, standard deviation, and F-test for one-way analysis of variance.

The main findings of this particular can be shown as follows: 1) the student teachers' level of competencies related to learning management as a whole was at a high level ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.43). When each aspect was considered individually, their competencies related to learning environment establishment was at the highest level, followed by those related to assessment and evaluation in education, and instruction, respectively. 2) A comparison of student teachers' competencies classified by the grade point average revealed that all of them achieved the same competency level.

Keywords

Competencies Concerning Learning Management, Early Childhood Education

ความสำคัญของปัญหา

ครูเป็นบุคคลสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการปฏิรูปการศึกษา เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน (Office of the Education Council, 2010) โดยเฉพาะครูที่สอนในระดับปฐมวัยที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาผู้เรียน ครูปฐมวัยจึงจำเป็นต้องมีความเข้าใจที่ถูกต้องในศาสตร์ทางการจัดการศึกษาปฐมวัย และมีความสามารถในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาเด็กแบบองค์รวม โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็กเป็นสำคัญ (Ministry of Education, 2017a) โดยการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูถือเป็นเป้าหมายสำคัญอันดับแรกของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูที่คุรุสภาได้กำหนดไว้ ซึ่งการจะพัฒนาให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้มีคุณภาพนั้น (Jaruarayanon, 2014) นักศึกษาครูปฐมวัยจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจธรรมชาติของผู้เรียน หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ การจัดสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับการจัดประสบการณ์ที่ได้วางแผนไว้ การผลิตสื่อการเรียนการสอนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ และการทำวิจัยในชั้นเรียน (Early Childhood Education Program, Faculty of Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University under

the Royal Patronage, 2019) ซึ่งปัจจุบันการปฏิรูปการศึกษาส่วนใหญ่มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ มีคุณภาพมาตรฐานสามารถผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพสำหรับยุคของสังคมแห่งการเรียนรู้ ซึ่งมีหลายประเทศให้ความสนใจเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพ โดยมีการกำหนดสมรรถนะครู ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการปฏิบัติงานในวิชาชีพครูให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพและส่งผลต่อการขับเคลื่อนคุณภาพของครูในปัจจุบัน (Dachakupt and Khaengkhan, 2008)

สมรรถนะครูที่จะใช้ในการประเมินการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาแบ่งเป็น 3 ด้าน ดังนี้ 1) สมรรถนะหลัก (Core competency) ซึ่งเป็นสมรรถนะพื้นฐานสำคัญที่จะส่งผลให้การปฏิบัติงานในหน้าที่ประสบความสำเร็จ ได้แก่ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริการที่ดี การพัฒนาตนเอง และการทำงานเป็นทีม 2) สมรรถนะประจำสายงาน (Functional competency) เป็นสมรรถนะเฉพาะที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของแต่ละตำแหน่งสายงานครู ประกอบด้วยสมรรถนะ 5 ด้าน ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ การพัฒนาผู้เรียน การบริหารจัดการชั้นเรียน การวิเคราะห์สังเคราะห์ และการวิจัยและการสร้างความร่วมมือกับชุมชน และ 3) สมรรถนะด้านวินัย คุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ เป็นคุณลักษณะร่วมที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาจำเป็นต้องยึดถือเป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติตน ได้แก่ คุณลักษณะด้านวินัย การประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี การดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม ความรักและศรัทธาในวิชาชีพ และความรับผิดชอบในวิชาชีพ (National Institute for Development of Teachers, Faculty Staff and Educational Personnel, 2006)

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) (2018) ได้กำหนดสมรรถนะครูปฐมวัยตามกรอบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประกอบด้วย 1) เนื้อหา ความรู้ วิธีสอน และการประเมินผล 2) การจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 3) สมรรถนะด้านการมีส่วนร่วมและการสร้างความร่วมมือ และ 4) การพัฒนาในวิชาชีพครูปฐมวัยให้เกิดความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัย แต่สภาพการณ์ปัจจุบันพบว่าครูมีปัญหาเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ ทั้งขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องจิตวิทยาและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย จัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยวิธีการท่องจำที่ขัดต่อพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ไม่ส่งเสริมให้เด็กได้ใช้ความคิด แรงสอนให้เด็กอ่านออกเขียนได้ คิดคำนวณได้เกินความจำเป็น ไม่ให้อิสระเด็กในการแสดงออก (Office of the Education Council, 2007) ซึ่งคุณลักษณะที่เป็นปัญหาดังกล่าวของครูปฐมวัย จึงทำให้ครูปฐมวัยยังไม่สามารถเป็นผู้นำในการพัฒนาเด็กให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ได้ นอกจากนี้ การจัดการศึกษาของไทยยังพัฒนาไม่ถึงขีดที่จะสร้างคนให้มีทักษะในการดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างเหมาะสม ดังนั้นครูปฐมวัยจึงมีความจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้มีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องตามหลักการการจัดการเรียนรู้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม สอดคล้องกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ซึ่งการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ควรเริ่มตั้งแต่การเป็นนักศึกษาครูในสถาบันฝึกหัดครู เพื่อปลูกฝังความรู้ ทักษะ เจตคติ นำไปสู่การเกิดสมรรถนะเพื่อให้เป็นครูปฐมวัยที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ ซึ่งเป็นแกนหลักของกลุ่มผู้นำในการสร้างบัณฑิตครูในบริบทไทย

การศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยดังกล่าว แสดงถึงความสำคัญของสมรรถนะของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยเฉพาะในกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ รวมถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ของวิชาชีพครูปฐมวัย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสมรรถนะ

เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย โดยศึกษาในบริบทของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดสภาพแวดล้อม และด้านการวัดและประเมินผล เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาในการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมสมรรถนะนักศึกษาครูปฐมวัย นำไปสู่การเป็นครูที่มีศักยภาพในการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ตอบสนองต่อความต้องการของสถานศึกษาในสังคมปัจจุบัน และช่วยยกระดับการจัดการศึกษาปฐมวัยในประเทศไทยให้มีคุณภาพต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. นักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์มีระดับสมรรถนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของ ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดสภาพแวดล้อม และด้านการวัดและประเมินผลเป็นอย่างไร
2. นักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์มีระดับเกรดเฉลี่ยต่างกัน จะมีสมรรถนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แตกต่างกันหรือไม่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดสภาพแวดล้อม และด้านการวัดและประเมินผล
2. เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ โดยจำแนกตามระดับเกรดเฉลี่ย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น

ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะครูปฐมวัย สมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ จากตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างเป็นกรอบแนวคิดทางการวิจัย ดังเสนอในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 กรอบแนวคิดทางการวิจัย

สมรรถนะครูปฐมวัยที่ศึกษา	สมรรถนะหลัก	สมรรถนะย่อย
สมรรถนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย	1. ด้านการจัดการเรียนการสอน	1.1 การวางแผนการจัดประสบการณ์ 1.2 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 1.3 การใช้และพัฒนาสื่อวัตกรรมการเรียนรู้
	2. ด้านการจัดสภาพแวดล้อม	2.1 การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ 2.2 การจัดสภาพแวดล้อมทางบุคคล 2.3 การสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนรู้
	3. ด้านการวัดและการประเมินผล	3.1 การสร้างหรือเลือกใช้เครื่องมือในการประเมินผลพัฒนาการและการเรียนรู้ 3.2 การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ 3.3 การนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาเด็ก

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 5 สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏทั้ง 38 แห่งทั่วประเทศที่กำลังปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ปีการศึกษา 2562 จำนวนทั้งสิ้น 1,699 คน จำแนกตามกลุ่มภูมิภาค (Office of the Higher Education Commission, 2019)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 5 สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ ของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏที่กำลังปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ปีการศึกษา 2562 จำนวนทั้งสิ้น 316 คน ซึ่งกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane (1973 cited in Kaemkate, 2009) เพื่อประมาณค่าสัดส่วนประชากร ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ความคลาดเคลื่อน 5% แต่เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามซึ่งการศึกษากับกลุ่มนักศึกษา เพื่อเพิ่มความมั่นใจในเรื่องของอัตราการตอบกลับของแบบสอบถาม ที่กำหนดค่าที่ยอมรับได้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 (Kaemkate, 2009) ผู้วิจัยจึงปรับขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็น 385 คน จากนั้นผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Muti - stage sampling) โดยมีวิธีดำเนินการ ดังนี้

1) ผู้วิจัยสุ่มมหาวิทยาลัยโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster random sampling) จากมหาวิทยาลัยราชภัฏ 5 กลุ่มภูมิภาค โดยผู้วิจัยเชื่อว่าพื้นฐานบริบทของมหาวิทยาลัยราชภัฏทั้ง 38 แห่ง มีปรัชญาที่อยู่บนพื้นฐานเดียวกัน และเป็นกลุ่มมหาวิทยาลัยที่พัฒนามาจากโรงเรียนฝึกหัดครู อีกทั้งบริบทด้านการจัดการเรียนรู้ก็มีรูปแบบที่ใกล้เคียงกัน ดังนั้นถือว่ามีความเป็นเอกพันธ์ (Homogeneity) ระหว่างมหาวิทยาลัย จึงสามารถสุ่มมหาวิทยาลัยแห่งใดมาเป็นกลุ่ม

ตัวอย่างก็ได้ ซึ่งในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยจึงทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างมาจำนวนทั้งสิ้น 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มรัตนโกสินทร์ กลุ่มภาคกลาง กลุ่มภาคใต้ กลุ่มภาคเหนือ และกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2) ผู้วิจัยสุ่มกลุ่มมหาวิทยาลัยจากมหาวิทยาลัยทั้งหมด 5 กลุ่ม โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก ได้มหาวิทยาลัยราชภัฏจำนวนทั้งสิ้น 8 แห่ง ได้แก่ 1) มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร 2) มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ 3) มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ 4) มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี 5) มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ 6) มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต 7) มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ และ 8) มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

3) ผู้วิจัยได้สุ่มนักศึกษาชั้นปีที่ 5 สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ที่กำลังปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ที่ได้มาจากการสุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏในข้อที่ 2 รวมทั้งสิ้น 385 คน เพื่อเป็นตัวแทนของมหาวิทยาลัยราชภัฏทั้ง 38 แห่ง ในการสำรวจด้วยแบบสอบถาม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยติดต่อประสานงานทางโทรศัพท์กับกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏที่มีนักศึกษาเป็นกลุ่มตัวอย่างในเบื้องต้น เพื่อทำความเข้าใจในหลักการและการให้ความยินยอมในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยความยินยอมจากทางมหาวิทยาลัย เพื่อสร้างความมั่นใจและไว้วางใจจากกลุ่มมหาวิทยาลัยและผู้ประสานงาน อันจะส่งผลต่อคุณภาพของการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยทำหนังสือราชการจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ถึงคณบดีคณะครุศาสตร์ของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏที่ผู้วิจัยสุ่มได้ทั้ง 8 แห่ง เพื่อขอทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 5 สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ที่กำลังฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 ผู้วิจัยจัดเตรียมเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเก็บรวบรวมข้อมูล และเดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และมีผู้ช่วยนักวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วย เพื่อให้ได้ข้อมูลถูกต้องและครบถ้วน เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างนั้นกระจายอยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ โดยเอกสารที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ประกอบด้วย แบบสอบถามระดับสมรรถนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ และคู่มือการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 4 ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลประมาณ 45 วัน หลังจากนั้นผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บรวบรวมเอกสารและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลพบว่า แบบสอบถามมีความสมบูรณ์ทุกฉบับ ซึ่งผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งหมดจำนวน 373 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 96.88 เป็นค่าที่ยอมรับได้ ซึ่งไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 (Kaemkate, 2009) จากนั้นเมื่อได้ข้อมูลมาเพียงพอ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

4.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามระดับสมรรถนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) และเติมคำตอบ จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 ระดับสมรรถนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษา ครอบคลุมสมรรถนะ 3 ด้าน จำนวน 45 ข้อ โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ

4.2 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามตามข้อบ่งชี้เนื้อหาในกรอบแนวคิดการวิจัย แล้วนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 5 ท่าน เพื่อทำการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และความเหมาะสมในการใช้ภาษา จากนั้นผู้วิจัยนำผลที่ได้มาคำนวณค่าความตรงเชิงเนื้อหา พบว่า ข้อคำถามทุกข้อมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.8 - 1.0 แสดงว่ามีความตรงเชิงเนื้อหาผ่านเกณฑ์ที่กำหนด และผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา มาปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามให้มีคุณภาพมากขึ้น ก่อนจะนำไปนำร่องทดลองใช้กับนักศึกษาที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 15 ของกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นได้นำข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมได้ไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลมีขั้นตอนและวิธีดำเนินการ ดังนี้

5.1 ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษา วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และการหาค่าร้อยละ นำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง

5.2 ข้อมูลสมรรถนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษา โดยคำนวณค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง

5.3 ข้อมูลเปรียบเทียบสมรรถนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาจำแนกตามระดับเกรดเฉลี่ย โดยคำนวณค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวด้วยการทดสอบค่าเอฟ (F-test) นำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์สมรรถนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย: ศึกษากลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ สรุปผลได้ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษา

นักศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 97.30 มีเกรดเฉลี่ยสะสมอยู่ระหว่าง 3.01 - 3.50 คิดเป็นร้อยละ 54.70 และส่วนใหญ่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คิดเป็นร้อยละ 56.60

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสมรรถนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษา

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบสมรรถนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาจำแนกตามระดับเกรดเฉลี่ย ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยสมรรถนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษา

สมรรถนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้	ระดับสมรรถนะของนักศึกษา		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการจัดการเรียนการสอน	4.21	0.48	สูง
1.1 การวางแผนการจัดประสบการณ์	4.26	0.49	สูง
1.2 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้	4.18	0.53	สูง
1.3 การใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม การเรียนรู้	4.17	0.72	สูง
2. ด้านการจัดสภาพแวดล้อม	4.38	0.45	สูง
2.1 การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ	4.34	0.53	สูง
2.2 การจัดสภาพแวดล้อมทางบุคคล	4.45	0.49	สูง
2.3 การสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนรู้	4.36	0.49	สูง
3. ด้านการวัดและการประเมินผล	4.24	0.52	สูง
3.1 การสร้างหรือเลือกใช้เครื่องมือในการประเมินผลพัฒนาการและการเรียนรู้	4.24	0.64	สูง
3.2 การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้	4.24	0.56	สูง
3.3 การนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาเด็ก	4.25	0.57	สูง
เฉลี่ยภาพรวมทั้ง 3 ด้าน	4.28	0.43	สูง

ตารางที่ 2 พบว่า นักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์มีสมรรถนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสมรรถนะสูงสุด คือ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม รองลงมา คือ ด้านการวัดและการประเมินผล และด้านการจัดการเรียนการสอน ตามลำดับ และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

- 1) ด้านการจัดการเรียนการสอน นักศึกษามีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนการสอนในภาพรวมอยู่ในระดับสูง โดยสมรรถนะย่อยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การวางแผนการจัดประสบการณ์
- 2) ด้านการจัดสภาพแวดล้อม นักศึกษามีสมรรถนะด้านการจัดสภาพแวดล้อมในภาพรวมอยู่ในระดับสูง โดยสมรรถนะย่อยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดสภาพแวดล้อมทางบุคคล
- 3) ด้านการวัดและการประเมินผล นักศึกษามีสมรรถนะด้านการวัดและการประเมินผลในภาพรวมอยู่ในระดับสูง โดยสมรรถนะย่อยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาเด็ก

3. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบสมรรถนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษา จำแนกตามระดับเกรดเฉลี่ย

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษา โดยจำแนกตามระดับเกรดเฉลี่ย ดังแสดงในตารางที่ 3 และตารางที่ 4

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับสมรรถนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษา จำแนกตามระดับเกรดเฉลี่ย

สมรรถนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้	ระดับเกรดเฉลี่ย	n	$\bar{X}$	S.D.	ระดับสมรรถนะ
1. ด้านการจัดการเรียนการสอน	2.51 - 3.00	76	4.11	0.44	สูง
	3.01 - 3.50	204	4.22	0.51	สูง
	3.51 - 4.00	93	4.25	0.46	สูง
	รวม	373	4.21	0.25	สูง
2. ด้านการจัดสภาพแวดล้อม	2.51 - 3.00	76	4.36	0.45	สูง
	3.01 - 3.50	204	4.37	0.45	สูง
	3.51 - 4.00	93	4.43	0.44	สูง
	รวม	373	4.38	0.45	สูง
3. ด้านการวัดและการประเมินผล	2.51 - 3.00	76	4.07	0.51	สูง
	3.01 - 3.50	204	4.28	0.50	สูง
	3.51 - 4.00	93	4.30	0.52	สูง
	รวม	373	4.24	0.52	สูง
รวม	2.51 - 3.00	76	4.18	0.42	สูง
	3.01 - 3.50	204	4.29	0.43	สูง
	3.51 - 4.00	93	4.33	0.44	สูง
	รวม	373	4.28	0.43	สูง

ตารางที่ 3 พบว่า นักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาสมาธิมีสมรรถนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ จำแนกตามระดับเกรดเฉลี่ย ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า นักศึกษามีสมรรถนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในระดับสูงทุกด้าน และมีค่าเฉลี่ยคะแนนใกล้เคียงกันในแต่ละระดับเกรดเฉลี่ย โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.07, S.D. = 0.51 ถึง 4.43, S.D. = 0.44

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษา จำแนกตามระดับเกรดเฉลี่ย

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P	ผลการทดสอบรายคู่
1. สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในภาพรวม 3 ด้าน						ไม่มีความแตกต่าง
ระหว่างกลุ่ม	1.00	2	0.50	2.73	0.07	
ภายในกลุ่ม	67.43	370	0.18			
รวม	68.43	372				
Test of Homogeneity of Variances Levene Statistic = 0.00, df1 = 2, df2 = 370, P = 1.00						
2. สมรรถนะด้านการจัดการเรียนการสอน						ไม่มีความแตกต่าง
ระหว่างกลุ่ม	0.86	2	0.43	1.84	0.16	
ภายในกลุ่ม	86.49	370	0.12			
รวม	87.35	372				
Test of Homogeneity of Variances Levene Statistic = 0.65, df1 = 2, df2 = 370, P = 0.53						
3. สมรรถนะด้านการจัดสภาพแวดล้อม						ไม่มีความแตกต่าง
ระหว่างกลุ่ม	0.28	2	0.14	0.69	0.50	
ภายในกลุ่ม	73.56	370	0.20			
รวม	73.83	372				
Test of Homogeneity of Variances Levene Statistic = 0.31, df1 = 2, df2 = 370, P = 0.73						
4. สมรรถนะด้านการวัดและการประเมินผล						พบความแตกต่าง 2 คู่ คือ กลุ่มที่มีเกรดเฉลี่ยระหว่าง 3.01 - 3.50 > 2.51 - 3.00 และ 3.51 - 4.00 > 2.51 - 3.00
ระหว่างกลุ่ม	2.93	2	1.46	5.65*	0.04	
ภายในกลุ่ม	95.83	370	0.26			
รวม	98.76	372				
Test of Homogeneity of Variances Levene Statistic = 0.00, df1 = 2, df2 = 370, P = 1.00 ทดสอบรายคู่โดยวิธี Bonferroni						

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวด้วยสถิติทดสอบเอฟ (F-test) เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนสมรรถนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาปฏิบัติการสอน ในสถานศึกษา สาขาวิชาการศึกษาศรีวิชัย ของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ จำแนกตามระดับเกรดเฉลี่ย พบว่า โดยภาพรวมนักศึกษาที่มีเกรดเฉลี่ยในระดับต่าง ๆ มีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษามีสมรรถนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ในด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการจัดสภาพแวดล้อมไม่แตกต่างกัน แต่ในด้านการวัดและ

การประเมินผล พบว่า นักศึกษามีค่าเฉลี่ยสมรรถนะการจัดการเรียนรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นจึงทำการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีของ Bonferroni ซึ่งผลการทดสอบ พบว่า มีค่าเฉลี่ยสมรรถนะการจัดการเรียนรู้แตกต่างกันจำนวน 2 คู่ ได้แก่ 1) นักศึกษาที่มีระดับเกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.01 - 3.50 มีสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลสูงกว่านักศึกษาที่มีระดับเกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.51 - 3.00 และ 2) นักศึกษาที่มีระดับเกรดเฉลี่ยระหว่าง 3.51 - 4.00 มีสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลสูงกว่านักศึกษาที่มีระดับเกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.51 - 3.00

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการวิเคราะห์สมรรถนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ : กรณีศึกษากลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

นักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ มีสมรรถนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง และมีสมรรถนะย่อยทุกด้านอยู่ในระดับสูง สะท้อนให้เห็นว่าปัจจัยที่มีผลต่อสมรรถนะของนักศึกษามีด้วยกันหลายปัจจัย ไม่ว่าจะเป็น การพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนของสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏที่เน้นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติ นักศึกษาได้ลงพื้นที่ในการปฏิบัติงานจริงตามวัตถุประสงค์ในการเป็นสถาบันฝึกหัดครูที่เน้นเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น และการให้บริการทางวิชาการแก่สังคม ทุนบำรุงศิลปวัฒนธรรม ผลิตภัณฑ์ และส่งเสริมวิทยฐานะครู นอกจากนี้หลักสูตรสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ ยังเป็นหลักสูตรที่เน้นให้นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติทั้งกลุ่มใหญ่ กลุ่มย่อย และรายบุคคล เป็นการฝึกฝนทักษะต่าง ๆ เพื่อรับมือกับสถานการณ์ที่หลากหลาย เนื่องจากการจัดการเรียนสำหรับเด็กปฐมวัยนั้น จำเป็นต้องสร้างความคุ้นเคยกับผู้เรียน การเข้าใจในธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคน รวมถึงการจัดการเรียนการสอนที่มีการบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ และมีการผลิตสื่อการเรียนรู้เชิงรูปธรรม เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย จากที่กล่าวมานักศึกษาจึงมีประสบการณ์ผ่านกระบวนการในการปฏิบัติจริงสู่การปฏิบัติงานในสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับหลักการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์และมีส่วนร่วมในการเรียน สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ โดยผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียน ซึ่งการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจำเป็นต้องจัดให้สอดคล้องกับความสนใจ ความสามารถและความถนัดเน้นการบูรณาการความรู้ในศาสตร์สาขาต่าง ๆ ใช้หลากหลายวิธีการสอนหลากหลายแหล่งความรู้สามารถพัฒนาปัญญาอย่างหลากหลาย คือ พหุปัญญา รวมทั้งเน้นการวัดผลอย่างหลากหลายวิธี (Dachakupt, 2007) โดยผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอออกเป็นรายด้าน มีประเด็นการอภิปรายผลทั้งสิ้น 3 ประเด็น ดังนี้

1. ประเด็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน โดยผลการวิจัย พบว่า นักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ ของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏมีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนการสอนในภาพรวมอยู่ในระดับสูง และมีสมรรถนะอยู่ในระดับสูงทุกสมรรถนะย่อย ซึ่งสมรรถนะย่อยที่มีค่าเฉลี่ยระดับสูง แต่เป็นสมรรถนะที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าสมรรถนะย่อยด้านอื่น คือ การใช้และพัฒนาสื่อวัตกรรมการเรียนรู้ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีและสื่อนวัตกรรมได้เหมาะสมกับการ

เรียนรู้และพัฒนาการของเด็ก การใช้คอมพิวเตอร์ในการผลิตสื่อนวัตกรรม รวมถึงการใช้สื่อนวัตกรรมอย่างคุ้มค่าต่อประโยชน์ที่ได้รับ สะท้อนให้เห็นว่า นักศึกษามีสมรรถนะเกี่ยวกับใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรมการเรียนรู้เป็นอย่างดีระดับหนึ่ง ซึ่งถ้ามีการพัฒนาเพิ่มเติมเกี่ยวกับความเข้าใจเกี่ยวกับ หลักการเลือกใช้และผลิตสื่อที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย รวมถึงการตระหนักถึงการประยุกต์ใช้สื่อให้ สอดคล้องกับผู้เรียนและบริบทท้องถิ่นได้ จะทำให้นักศึกษาเกิดสมรรถนะการใช้สื่ออย่างคุ้มค่ามาก ยิ่งขึ้น เพื่อลดการใช้งบประมาณโดยไม่จำเป็น ซึ่งหลักการใช้สื่otechnoโลยีเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยควรมี หลักในการเลือกที่คำนึงถึง ความเหมาะสม ความน่าเชื่อถือ ความน่าสนใจ ความสมดุล เทคนิค ราคา และหลักการใช้ ได้แก่ หลักความพร้อม หลักการปฏิบัติ หลักการกำกับดูแล และหลักการประเมินผล โดยครูเป็นผู้จัดเตรียม ส่งเสริมให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ซึ่งการใช้สื่ออย่างคุ้มค่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะในประเด็นนี้ เนื่องจากการสะท้อนถึงการพัฒนาและเลือกใช้ สื่ออย่างยั่งยืน โดยควรคำนึงถึง ราคากับความคุ้มค่าต่อประโยชน์ที่ได้รับ สามารถใช้ได้หลายครั้ง ใช้ได้ ยาวนาน มีความคงทน แข็งแรง (Ruangrit, 2018)

2. ประเด็นเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อม โดยผลการวิจัย พบว่า นักศึกษาปฏิบัติการสอน ในสถานศึกษา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ด้านการจัด สภาพแวดล้อมในภาพรวมอยู่ในระดับสูง และมีสมรรถนะอยู่ในระดับสูงทุกสมรรถนะย่อย ซึ่งสมรรถนะย่อยที่มีค่าเฉลี่ยระดับสูง แต่เป็นสมรรถนะที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าสมรรถนะย่อยด้านอื่น คือ การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาสมรรถนะของนักศึกษาในด้านนี้นั้น นอกจากปัจจัยด้านบุคคลแล้ว ปัจจัยแวดล้อมด้านกายภาพก็มีผลต่อสมรรถนะของนักศึกษาเช่นกัน เนื่องจากโครงสร้างอาคารที่ไม่เอื้อต่อการต่อการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ของเด็ก ปฐมวัยเท่าที่ควร แต่ก็ยังสามารถจัดมุมประสบการณ์ในห้องเรียนได้อยู่ในระดับดี ซึ่งถ้ามีการวางแผน ที่ดีสามารถพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นได้ นอกจากนี้ควรมีการเปลี่ยนหรือจัดหาวัสดุอุปกรณ์ เช่น ชั้นวางของ เครื่องเล่นตามมุมต่าง ๆ ฯลฯ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้นักศึกษาได้พัฒนาสมรรถนะได้อย่างเต็ม ศักยภาพ

นอกจากนี้ปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของโรงเรียนในบาง ประเด็น เช่น ความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย นำไปสู่การจัดสภาพแวดล้อม เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะของนักศึกษาในการจัดสภาพแวดล้อมทำได้อยู่ ในระดับสูง ซึ่งถ้าจะพัฒนาให้นักศึกษามีสมรรถนะอยู่ในระดับที่สูงมากขึ้น สิ่งที่สำคัญในการพัฒนา เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงนี้ คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรมีการสร้างความร่วมมือกันเกี่ยวกับหลักการ จัดสภาพแวดล้อมของเด็กปฐมวัยใน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านภายนอกห้องเรียน ควรมีการจัดอาคารสถานที่ และบริเวณโรงเรียนให้สะอาด ปลอดภัย สวยงาม สร้างบรรยากาศให้ปลอดภัย สบายใจ ใกล้ชิด ธรรมชาติ และกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมในชุมชน มีเครื่องเล่นสนามที่ตั้งในตำแหน่งที่ปลอดภัย อยู่ในสภาพดี เครื่องเล่นควรทำจากวัสดุธรรมชาติที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น จัดบริเวณสำหรับเล่นให้มี ความหลากหลายทั้งในร่มและกลางแจ้ง มีพื้นผิวแตกต่างกัน เช่น หญ้า ดิน ปูน ไม้ โดยคำนึงถึงความ ปลอดภัยและการดูแลรักษา มีสถานที่ประกอบอาหารเป็นสัดส่วน สะอาด ส่วนด้านภายในห้องเรียน ควรมีอากาศถ่ายเทสะดวก มีแสงสว่างเพียงพอและสม่ำเสมอทั่วห้อง โต๊ะเก้าอี้มีขนาดเหมาะสมกับวัย น้ำหนักเบาให้เด็กเคลื่อนย้ายได้โดยสะดวกเด็กแต่ละคนมีเครื่องใช้ส่วนตัวในการทำความสะดวก

ร่างกาย และเครื่องใช้ในการนอน โดยจัดเก็บเป็นระเบียบ สวยงาม ใช้วัสดุอุปกรณ์ในการตกแต่งห้องเรียนให้สวยงาม เลือกสรรวัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนรู้ที่มีความสร้างสรรค์ ทนทาน หลากหลายมาใช้งาน โดยคำนึงถึงความคุ้มค่าและความทนทาน มีการจัดระบบการวางวัสดุอุปกรณ์ให้เด็กหยิบใช้ได้โดยสะดวก มีการตรวจสอบความสะอาด ความพร้อมในการใช้งานของวัสดุอุปกรณ์และสื่ออย่างสม่ำเสมอ (Cate et al., 2006)

3. ประเด็นเกี่ยวกับการวัดและการประเมินผล โดยผลการวิจัย พบว่า นักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาด่านการวัดและการประเมินผลในภาพรวมอยู่ในระดับสูง และมีสมรรถนะอยู่ในระดับสูงทุกสมรรถนะย่อย ซึ่งประเด็นย่อยที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2 อันดับ คือ การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ และการสร้างหรือเลือกใช้เครื่องมือในการประเมินผลพัฒนาการและการเรียนรู้ เนื่องจากการประเมินผลพัฒนาการนั้นโรงเรียนจะมีหน้าที่ออกแบบเครื่องมือและวิธีการประเมินตามแนวทางของโรงเรียน และมีครูเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรง ส่งผลให้นักศึกษามีโอกาสได้เรียนรู้กระบวนการประเมินพัฒนาการการตามสภาพจริง และการสร้างเครื่องมือในการประเมินผลพัฒนาการเด็กด้วยวิธีการที่หลากหลายได้ดีในระดับหนึ่ง ซึ่งถ้าโรงเรียนเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้รับการพัฒนาสมรรถนะด้านนี้เพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง อาจอยู่ในรูปแบบของการมีส่วนร่วมในการออกแบบเครื่องมือวัดและประเมินผลในการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่เด็กปฐมวัย หรือให้นักศึกษาได้เลือกใช้หรือการสร้างเครื่องมือด้วยตนเอง จะทำให้นักศึกษาได้รับการพัฒนาสมรรถนะด้านนี้อย่างเต็มศักยภาพ และเกิดประสิทธิภาพสูงสุดเนื่องจากการประเมินพัฒนาการเป็นสิ่งที่ต้องดำเนินควบคู่กันไปอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง สอดคล้องกับ Ministry of Education (2017b) เสนอว่าการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยเป็นกระบวนการต่อเนื่อง เพื่อนำข้อมูลการประเมินมาพิจารณา ปรับปรุง วางแผนการจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์เพื่อส่งเสริมให้เด็กแต่ละคนได้รับการพัฒนาตามเป้าหมาย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำงานวิจัยไปใช้

1.1 สถาบันฝึกหัดครูและสถานศึกษาควรสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับรูปแบบการปฏิบัติงานให้มีแนวทางที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม เพื่อพัฒนาสมรรถนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ในการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพสูงสุด

1.2 นักศึกษาควรเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการเพื่อพัฒนาสมรรถนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อม และการวัดและการประเมินผล โดยเฉพาะในด้านที่สมรรถนะต่ำกว่าด้านอื่น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งต่อไปควรมีการพัฒนาโปรแกรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะของนักศึกษาครูปฐมวัยในด้านอื่น ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการยกระดับสมรรถนะของนักศึกษาครูปฐมวัย

2.2 การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะนักศึกษาครูปฐมวัยชั้นปีที่ 5 กลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ จึงควรมีการศึกษาและเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของนักศึกษาครูปฐมวัยในชั้นปีอื่น ๆ และกลุ่มมหาวิทยาลัยที่มีความแตกต่างกันของบริบทเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมมากขึ้น

References

- Cate, N. et al. (2006). *rāingān kānwīchai rūang kānphatthanā rūpbāep kānchatkān rīan kānsōn radap 'anubān samrap sathan suksā khōng 'ongkōn pokkhrōng sūan thōngthin* [Research Report titled: The development of a teaching and learning model in kindergarten for educational institutions of local administrative organizations]. n.p.
- Dachakupt, P. (2007). *thaksa hā C phūa kānphatthanā nūai kān rīanrū læ kānchatkān rīan kānsōn bāep būranākān* [5C skills for develop Learning and teaching management integrated]. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House.
- Dachakupt, P. and Khaengkhan, P. (2008). *samatthana khurū læ nāethāng kānphatthanā khurū nai sangkhom thī plianplāng* [Teacher competencies and guidelines for teacher development in a changing society]. Bangkok: Prikwarn Graphic.
- Early Childhood Education Program, Faculty of Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage. (2019). *laksūt khru sāttra bandit sākha wichākān suksā pathommawai (hā pī) laksūt prapprung Phō.Sō. sōngphanhārōihoksip* [Bachelor of education, Early childhood education (5 years), Revised curriculum year 2017]. Pathum Thani: Early Childhood Education Program, Faculty of Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage.
- Jaruariyanon, W. (2014). *rūpbāep kānbōrihān chatkān kān fuk prasopkān wichāchīp khurū phūa phatthanā khunnaphāp khurū yuk mai* [The model for management of teacher professional experience training to develop the modern teachers' quality]. *Journal of Education Studies*. 42(2), 104-116.
- Kaemkate, W. (2009). *withī witthayākān wīchai thāng phruttkam sāt* [Research methodology in behavioral sciences]. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House.
- Ministry of Education. (2017a). *laksūt kānsuksā pathommawai Phutthasakkarāt sōngphanhārōihoksip* [Early childhood education curriculum in B.E. 2560]. Bangkok: Kurusapa Ladprao.

- Ministry of Education. (2017b). **čhamnūan khārāčchakān khurū pathommawai nai sathan suksā čhamnāek tām phēt** [Number of early childhood teachers in schools classified by sex]. (Documents not published).
- National Institute for Development of Teachers, Faculty Staff and Educational Personnel. (2006). **kānpromoēn samatthana khurū læ bukkhalākōn thāngkān suksā phūa čhattham phāen phatthanā ton'ēng (ID - PLAN) læ phāen phatthanā khwām kāonā thāng wichāchīp (CAREER PLAN)** [An assessment of teachers and educational personnel's competencies for the development of ID-PLAN and CAREER PLAN]. Nakhon Pathom: Academic Department, Project for Development System of Teachers and Educational Personnel.
- Office of the Education Council. (2007). **nayōbāi læ yutthasāt kānphatthanā dek pathommawai (sū - hā pī) raya yāo Phō.Sō. sōngphanhārōihāsip - sōngphanhārōihāsipkāo** [Policies and strategies of development for young children (0-5 years), long term 2007-2016]. Bangkok: VTC Communication.
- Office of the Education Council. (2010). **rāingān kānwīčhai rūang saphāp panhā læ nāothāng kae panhā kānčhatkān rian kānsōn thī song phon tō kānphatthanā khunnaphāp phū rian nai radap kānsuksā naphūn thān** [Research Report titled: A problems and solutions to teaching and learning problems that affect the quality of learners development in basic education]. Bangkok: VTC Communication.
- Office of the Higher Education Commission. (2019). **čhamnūan naksuksā chan pī thī hā sakhā wichākān suksā pathommawai klum mahāwitthayalai rāčchaphat thī kamlang patibatkān sōn nai sathan suksā pīkānsuksā sōngphanhārōihoksip'et** [Number of 5th year students in Early Childhood Education Program Rajabhat University group currently teaching in academic year 2018]. (Documents not published).
- Ruangrit, N. (2018). **pramūan sara chut wichā kānchai nawattakam sū læ theknōlōyī phūa phatthanā dek pathommawai dān rāngkai nūai thī sām** [Course subject Information: The use of innovation, media and technology for the development of preschool children in physical aspect, unit 3]. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University.
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (2018). **Early Childhood Care and Education (ECCE) Teacher Competency Framework for Southeast Asia (SEA)**. Paris: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

การวิเคราะห์การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทยของผู้ปกครอง:
กรณีศึกษาเขตพื้นที่ภาคกลาง

AN ANALYSIS OF PARENTS' THAI WAY OF LIFE CHILD REARING:
A CASE STUDY OF THE CENTRAL REGION

คันธรส ภาพล
Khantharot Papol

หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ชื่อสถาบันมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี
Faculty of Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage,
Pathum Thani
E-mail: kooeik@gmail.com

Received: September 9, 2019
Revised: March 8, 2020
Accepted: March 12, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทยของผู้ปกครอง และ 2) เพื่อเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทยของผู้ปกครองในภาคกลาง โดยจำแนกเพศ ระดับการศึกษา โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 420 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทยของผู้ปกครองในการศึกษาครั้งนี้วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์เนื้อหา การทดสอบค่าทีและการทดสอบค่าเอฟ ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า 1) การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทยของผู้ปกครองในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.12$, S.D. = 0.19) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทยด้านการเลี้ยงดูแบบใส่ใจ รองลงมา การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทยด้านการเลี้ยงดูแบบตามใจ การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทยด้านการเลี้ยงดูแบบควบคุม และการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทยด้านการเลี้ยงดูแบบเพิกเฉยตามลำดับ 2) การเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทยของผู้ปกครองในภาคกลางโดยจำแนกตามเพศและจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า 2.1) การอบรมเลี้ยงดูตามวิถีชีวิตไทย จำแนกตามเพศ พบว่า ผู้ปกครองเพศชายและเพศหญิงมีการอบรมเลี้ยงดูตามวิถีชีวิตไทยในภาพรวมไม่แตกต่างกัน 2.2) การอบรมเลี้ยงดูตามวิถีชีวิตไทย จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีการอบรมเลี้ยงดูตามวิถีชีวิตไทยในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ

การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทย ผู้ปกครอง

ABSTRACT

The purpose of this research were 1) to study of Thai way of life child rearing, and 2) to compare Thai way of life child rearing in the central region which classified by gender, educational level and occupation. The sample group in this research was 420 people. The instrument in this research was a questionnaire for Thai way of life child rearing by analyzing the average standard deviation Content analysis T-test and F-test with one-way analysis of variance.

The research found that: 1) The Child rearing in accordance with the Thai way of life of the parents in general was at a moderate level ($\bar{X} = 2.12$, S.D. = 0.19). When considering each aspect, it was found that the highest mean was parenting. Early childhood education according to the Thai way of life in care-oriented style, followed by primary-care children in the Thai way of life in a care-based style. Parenting of young children in accordance with Thai ways of life in controlled parenting and parenting of young children in accordance with Thai ways of life in neglected parenting, respectively. 2) The result of comparing the parents' Thai way of life child rearing in the central region which was classified by gender and educational levels found that 2.1) Parents' Thai way of life child rearing according to Thai way of life weren't different between male and female parents. 2.2) Parents' Thai way of life child rearing according to Thai way of life weren't different between educational levels.

Keywords

Thai Way of Life Child Rearing, Parents

ความสำคัญของปัญหา

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระบรมราโชวาท พระราชทานในโอกาสปีเด็กสากลวันที่ 1 มกราคม 2522 ความดังนี้

“...เด็ก เป็นผู้ที่จะได้รับช่วงทุกสิ่งทุกอย่างจากผู้ใหญ่ ดังนั้น เด็กทุกคนจึงสมควรและจำเป็นที่จะต้องได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างถูกต้องเหมาะสม ให้มีศรัทธามั่นคงในคุณงามความดี มีความประพฤติเรียบร้อย สุจริต และมีปัญญา ฉลาดแจ่มใสในเหตุผล...”

การอบรมเลี้ยงดูสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ดังที่ลาวัญย์ โชตามระ (Chotamra, 2016) ได้กล่าวถึงในหนังสือ “สี่เจ้าฟ้า” กล่าวไว้ว่า “เมื่อเสด็จกลับจากโรงเรียนแล้วก่อนจะเสด็จเข้าบรรทมตอนหัวค่ำ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพ

ยวรางกูร จะต้องเข้าเฝ้าฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถเพื่อรับพระบรมราโชวาทและทรงสวดมนต์ก่อน” ทรงอนุญาตให้ทูลกระหม่อมทูลพระองค์ทอดพระเนตรโทรทัศน์ได้เฉพาะวันหยุดเรียน และถ้าบรรทมน้อยกว่า 9 ชั่วโมง จะไม่ได้ทอดพระเนตร เช่น คินวันพฤษหัตถ์ หรือวันเสาร์ตอนเย็นจะต้องบรรทมเร็วมาก และเวลาดูโทรทัศน์ ต้องไม่ใช่การนั่งดูเฉย ๆ ในพระหัตถ์ของสมเด็จพระเจ้าฟ้าทุกพระองค์จะต้องมีสมุด ดินสอ ดินน้ำมัน หรืองานเล็ก ๆ ไต่ ๆ ใกล้พระหัตถ์เสมอ เพราะโปรดให้ทรงขยัน ไม่ให้เกียจคร้านนั่งเฉย โปรดให้ทรงหางานทำไว้เสมอแม้จะเป็นงานเล็กน้อยก็ตาม ในตอนเช้าวันเสาร์และวันอาทิตย์นั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ มีพระราชประสงค์ให้ทูลกระหม่อมทูลพระองค์เสด็จออกจากห้องเพื่อให้ได้รับอากาศและแสงแดดให้มากที่สุด และให้ออกพระกำลัง เช่น ทรงฟุตบอลหรือว่ายน้ำจนถึงเวลาเสวย ถ้าเป็นวันว่าง ไม่มีแขกพิเศษมาเฝ้าฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ์ บดินทรเทพยวรางกูรฯ และทูลกระหม่อมฟ้าหญิงอุบลรัตนฯ ก็จะได้ทรงร่วมเสวย พระกระยาหารกลางวัน กับทูลกระหม่อมพ่อและสมเด็จพระแม่” จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ การอบรมเลี้ยงดูในหนังสือ “สี่เจ้าฟ้า” ทรงให้ความสำคัญในการอบรมเลี้ยงดูทั้งกิจวัตรประจำวัน ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และจิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการและศักยภาพของเด็กปฐมวัยที่เป็นรากฐานของการเจริญเติบโตและพัฒนาการที่สมบูรณ์ในอนาคต ดังที่ (Bandura, 1986) กล่าวว่า การเลียนแบบจากตัวแบบ (Model) จะสามารถถ่ายทอดความคิด การแสดงออก และการเรียนรู้ทางสังคม โดยสามารถเรียนรู้ผ่านสื่อต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว หากผู้สังเกตพฤติกรรมมีความพึงประสงค์ต่อพฤติกรรมที่สังเกตส่งผลต่อการเลียนแบบมากยิ่งขึ้น เมื่อเกิดการเลียนแบบซ้ำ ๆ จนเป็นพฤติกรรมที่ส่งผลต่อทัศนคติ ความเชื่อ และพฤติกรรมที่ถาวรในที่สุดซึ่งการเรียนรู้จากการเลียนแบบจากตัวแบบ เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยการสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบ ปฏิกริยาต่าง ๆ ของตัวแบบ สภาพแวดล้อมของตัวแบบ และความน่าเชื่อถือของตัวแบบ จะเห็นได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูมีความสำคัญ เป็นกระบวนการที่หล่อหลอมพฤติกรรมตั้งแต่วัยเด็กจนเป็นบุคลิกภาพของบุคคลนั้น ๆ สอดคล้องกับคำกล่าวโบราณที่ว่า “รักวัวให้ผูก...รักลูกให้ตี” จะเห็นได้ว่า การเลียนแบบจากตัวแบบนั้น สามารถถ่ายทอดลงสู่พฤติกรรมและความคิด ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาบุคลิกภาพของผู้เลียนแบบได้ โดยพันธ์ศักดิ์ ศุกระฤกษ์ (Sukkrarerk, 2007) กล่าวไว้ว่า “รักวัวให้ผูก หมายถึงต้องผูกสัมพันธ์ และรักลูกให้ตี แปลว่า ต้องตีสอนกับเขา ไม่ใช่ต้องใช้มือหรือไม้ตีเนื้อหนังให้ต้องเจ็บตัวหรือเจ็บใจ ธรรมชาติของมนุษย์เราทุกคน คือ ใครก็ตามที่เราอยู่ใกล้แล้วมีความสุขสบายใจหรือสนุกสนาน นั่นคือคนที่เราอยากอยู่ด้วย เพราะฉะนั้น ถ้าพ่อแม่เป็นแหล่งกำเนิดความสุขของลูก ลูกจะไม่ติดเพื่อนหรือแฟนที่ทำให้ลูกมีความสุขมากกว่าเวลาอยู่บ้าน เครื่องมือที่เราใช้ในการสร้างความสุขหรือทุกข์ให้แก่คนรอบข้าง คือ การสื่อสาร” เป็นสิ่งที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองควรให้ความสำคัญในการอบรมเลี้ยงดูอย่างใส่ใจแต่ไม่กดดันหรือบังคับลูก เลี้ยงดูด้วยความรักให้ลูกมีความสุขเมื่อได้อยู่ใกล้ชิดพ่อแม่

ผู้ปกครองจึงมีบทบาทและมีความสำคัญต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ดังที่ระบุไว้ในเอกสารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 (Ministry of Education, 2017) กล่าวว่า

“การจัดการศึกษาปฐมวัย มุ่งพัฒนาเด็กบนพื้นฐานของการอบรมเลี้ยงดูควบคู่กับการให้การศึกษา หรือการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและการพัฒนาเด็กแต่ละคนตามวัยครบทุก ด้านของพัฒนาการ การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย หมายถึงรวมถึงการดูแลเอาใจใส่เด็กด้วยความรักความ อบอุ่น ความเอื้ออาทร การดูแลสุขภาพ โภชนาการและ ความปลอดภัย และ การอบรมกล่อมเกล่าให้ เด็กมีจิตใจดี มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น มีการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม และมีทักษะชีวิต การมีปฏิสัมพันธ์ ที่ดีต่อเด็ก การเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก และการปฏิบัติตนของผู้ใหญ่ที่ดูแลเด็กที่มุ่งตอบสนอง ความต้องการทั้งด้านร่างกายและจิตใจของเด็ก โดยมุ่งให้เด็กมีร่างกายแข็งแรง มีสุขภาพดี อารมณ์ แจ่มใส มีความประพฤติดี มีวินัย รู้จักควบคุมตนเอง มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น การอบรมเลี้ยงดูที่มี ผลดีต่อพัฒนาการของเด็ก คือ การที่ผู้ใหญ่ที่แวดล้อมเด็กให้ความรัก ความอบอุ่น การยอมรับความ คิดเห็นของเด็ก การใช้เหตุผลในการอบรมสั่งสอน ผู้ใหญ่ที่ดูแลเด็กจะต้องเป็นผู้ที่มีความมั่นคงทาง อารมณ์ และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก ใช้การสร้างวินัยเชิงบวกในการอบรมบ่มนิสัย ซึ่งจะ ช่วยให้เด็กเติบโต ขึ้นเป็นผู้ที่มีความภาคภูมิใจในตนเอง มีเป้าหมายชีวิต มีวินัยในตนเอง มีสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้อื่น สามารถ จัดการกับความเครียดและปัญหาต่าง ๆ ได้ การอบรมเลี้ยงดู จึงเป็นแนวคิดสำคัญที่ครอบคลุม และสถานศึกษา หรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต้องปฏิบัติอย่าง สอดคล้องต่อเนื่องกัน” (Ministry of Education, 2017) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ปกครองมีบทบาท ในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ว่า รัฐมีหน้าที่ ดำเนินการให้คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพและ ความสามารถของแต่ละบุคคล ตามความถนัด ความต้องการและความสนใจ เพื่อให้มีอาชีพ เลี้ยงตนเองและครอบครัวได้และ ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข โดยการให้การศึกษาและการเรียนรู้ที่ครอบคลุมคนทุกช่วงวัย ตั้งแต่ปฏิสนธิในครรภ์มารดาจนถึงสิ้นชีวิต การเตรียมความพร้อม พ่อแม่เมื่อตั้งครรภ์การเลี้ยงดูเด็ก ตั้งแต่แรกคลอดจนเข้าสู่ระบบการศึกษา ซึ่งการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองนั้นมี หลากหลายแบบตามบริบทของสังคมนั้นโดยสังคมและวัฒนธรรมไทยก็มีการอบรมเลี้ยงดูเด็กตามวิถี ชีวิตไทย เป็นลักษณะวิธีการต่าง ๆ ที่ผู้เลี้ยงดูเด็ก ดูแลเด็ก อบรม สั่งสอนเด็ก การสร้างสภาพแวดล้อม สื่อ กิจกรรมต่าง การมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก รวมทั้งการปฏิบัติตัวของผู้ดูแลหรือผู้เลี้ยงดูเด็กตามความคิด ความเชื่อ ตามวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบวัฒนธรรมไทย (Athawirat, et al., 1991) มีการอบรมเลี้ยงดู เด็กตามวิถีชีวิตไทย ได้แก่ การให้อิสระเชิงควบคุม การควบคุมเชิงละเลย การยอมรับแบบไม่ แสดงออก การเป็นแบบอย่างการให้เด็กสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและร่วมสถานการณ์แล้วเกิดการเรียนรู้ ตามธรรมชาติ การใช้พฤติกรรมทางวาจาอย่างมากและแสดงเหตุผลน้อย การใช้อำนาจในการอบรม เลี้ยงดู การไม่คงเส้นคงวา การมีผู้ดูแลเลี้ยงดูเด็กหลายคน และการตอบสนองของพ่อแม่เปลี่ยนแปลง ไปตามวัย วุฒิภาวะ และเพศของเด็ก จะเห็นได้ว่าการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครอง ตามที่ Rak Vigai (1997) กล่าวว่าผู้ปกครองเป็นบุคคลที่มีหน้าที่รับผิดชอบเลี้ยงดู อบรมสั่งสอนให้เด็กเป็นคนดี ตามหน้าที่ของพ่อแม่และผู้ปกครองที่นั่น นอกจากจะให้การอบรมเลี้ยงดูแล้วต้องให้ทั้งความรัก ความเอาใจใส่ จัดประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมที่ช่วยให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาทั้งร่างกาย

อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อให้เติบโตและสามารถเผชิญความเปลี่ยนแปลงของสังคมสามารถ
แก้ปัญหาต่าง ๆ และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงการวิเคราะห์การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทย
ของผู้ปกครองในกรณีศึกษาเขตพื้นที่ภาคกลาง เนื่องจากเขตพื้นที่ภาคกลางเป็นพื้นที่ที่มีบริบทความ
หลากหลายของเชื้อชาติ การศึกษาและการอบรมเลี้ยงดูเด็กจึงเป็นเขตพื้นที่ที่ผู้วิจัยสนใจเพื่อศึกษา
แนวทางการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทย นำไปสู่การให้ความรู้ผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยง
ดูเด็กเพื่อติดตามการเปลี่ยนแปลงความเชื่อค่านิยมและการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทยของผู้ปกครองในกรณีศึกษาเขตพื้นที่
ภาคกลางเป็นอย่างไร
2. ผู้ปกครองในเขตพื้นที่ภาคกลางมีการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามวิถีไทย จำแนกตาม
เพศและระดับการศึกษา แตกต่างกันหรือไม่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทยของผู้ปกครองในเขตพื้นที่ภาคกลาง
2. เพื่อเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทยของผู้ปกครองในเขตพื้นที่
ภาคกลาง โดยจำแนกตามเพศ และระดับการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ) ในเขตพื้นที่ภาคกลาง ประกอบด้วย
21 จังหวัด จำนวนทั้งสิ้น 313,450 คน (Office of the Basic Education Commission, 2018)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยที่ศึกษาในโรงเรียน
ที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ) ในเขตพื้นที่ภาคกลาง ประกอบด้วย
21 จังหวัด โดยตามการแบ่งภูมิภาคทางภูมิศาสตร์ ผู้ปกครองจำนวนทั้งสิ้น 313,450 คน โดยใช้สูตร
ของ Yamane (1973 cited in Kaemkate, 2008) เพื่อประมาณค่าสัดส่วนประชากร ที่ระดับความ
เชื่อมั่น 95% ยอมให้คลาดเคลื่อนได้ 5% แต่เนื่องจากการวิจัย ครั้งนี้ใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามใน
การศึกษาการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยด้านการศึกษาปฐมวัย เพื่อเพิ่มความมั่นใจในเรื่องของอัตราการ
ตอบกลับของแบบสอบถาม ที่กำหนดค่าที่ยอมรับได้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 (Kaemkate, 2008) ผู้วิจัย
จึงปรับขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็น 420 คน จากนั้นผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random
sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก โดยผู้วิจัยจับสลากได้ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยที่กำลังศึกษาโรงเรียน
ที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ) ในภาคกลาง ได้จังหวัดละ 20 คน
รวมทั้งสิ้น 398 คน เพื่อเป็นตัวแทนของผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยที่กำลังศึกษาโรงเรียนที่สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ) ประกอบด้วย 21 จังหวัด ประกอบด้วย

พิษณุโลก สุโขทัย เพชรบูรณ์ พิจิตร กำแพงเพชร นครสวรรค์ ลพบุรี ชัยนาท อุทัยธานี สิงห์บุรี อ่างทอง สระบุรี พระนครศรีอยุธยา สุพรรณบุรี นครนายก ปทุมธานี นนทบุรี นครปฐม สมุทรปราการ สมุทรสาคร และสมุทรสงคราม

2. เครื่องมือในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทย แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูล มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) และเติมคำตอบ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทย ครอบคลุมประเด็น 4 แบบ จำนวนทั้งสิ้น 48 ข้อ มีรายละเอียดดังนี้ การเลี้ยงดูของผู้ปกครองแบบที่ 1 แบบเอาใจใส่ จำนวน 12 ข้อ การเลี้ยงดูของผู้ปกครองแบบที่ 2 แบบควบคุม จำนวน 12 ข้อ การเลี้ยงดูของผู้ปกครองแบบที่ 3 แบบตามใจ จำนวน 12 ข้อ และการเลี้ยงดูของผู้ปกครองแบบที่ 4 แบบเพิกเฉย จำนวน 12 ข้อ ซึ่งแบบสอบถามนี้มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 3 ระดับ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ มีรายละเอียดและวิธีดำเนินการ ดังนี้

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา (Content expert) จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และตรวจสอบความเหมาะสมในการใช้ภาษา ซึ่งผู้วิจัยนำผลที่ได้มาคำนวณค่าความตรงเชิงเนื้อหา พบว่า ข้อคำถามทุกข้อมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.8-1.0 แสดงว่ามีความตรงเชิงเนื้อหาผ่านเกณฑ์ที่กำหนด และผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบเชิงเนื้อหา มาปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามให้มีคุณภาพมากขึ้น ก่อนนำไปทดลองนำร่องทดลองใช้กับผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 15 ของกลุ่มตัวอย่าง ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรที่ใช้ในการวิจัย จากนั้นนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมไปวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ได้ ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลมีขั้นตอนและวิธีดำเนินการ ดังนี้

ขั้นตอนที่หนึ่ง ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยที่ศึกษาในโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ) ในภาคกลาง วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ นำเสนอผลการข้อมูลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ขั้นตอนที่สอง ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทยของผู้ปกครอง วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอผลการข้อมูลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ขั้นตอนที่สาม ผู้วิจัยวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยในภาคกลาง โดยจำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และอาชีพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐาน สถิติ t-test for independent Sample และการทดสอบค่าเอฟ (F-Test) นำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทยของผู้ปกครอง : กรณีศึกษาเขตพื้นที่ภาคกลาง พบว่า ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 86.00 และส่วนใหญ่จบการศึกษาสูงสุดระดับมัธยมศึกษาคิดเป็นร้อยละ 49.10

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทยของผู้ปกครอง : กรณีศึกษาเขตพื้นที่ภาคกลาง

2.1. ผลการศึกษาข้อมูลภาพรวมของค่าเฉลี่ยคะแนนเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทยของผู้ปกครองในเขตพื้นที่ภาคกลาง ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลภาพรวมของค่าเฉลี่ยคะแนนเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทยของผู้ปกครองในเขตพื้นที่ภาคกลาง

ประเด็น	การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทยของผู้ปกครอง		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบใส่ใจ	2.65	0.24	มาก
ด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบการควบคุม	1.89	0.33	ปานกลาง
ด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจ	2.11	0.29	ปานกลาง
ด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบเพิกเฉย	1.82	0.28	ปานกลาง
รวม	2.12	0.19	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาพรวมของค่าเฉลี่ยคะแนนเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทยของผู้ปกครองในเขตพื้นที่ภาคกลาง มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติหรือมีพฤติกรรมในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.12$, S.D.= 0.19) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทยด้านการเลี้ยงดูแบบใส่ใจอยู่ในระดับมาก มี ($\bar{X} = 2.56$, S.D.= 0.24) โดยรองลงมา การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทยด้านการเลี้ยงดูแบบตามใจอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.11$, S.D.= 0.29) การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทยด้านการเลี้ยงดูแบบควบคุมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.89$, S.D.= 0.33) และการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทยด้านการเลี้ยงดูแบบเพิกเฉยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.82$, S.D.= 0.28) ตามลำดับ

2.2 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทยของผู้ปกครองในภาคกลาง โดยจำแนกเพศ และ ระดับการศึกษา ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏ มีดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทยของ
ผู้ปกครองในเขตพื้นที่ภาคกลาง จำแนกตามเพศ

การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทยของผู้ปกครอง	เพศ	n (385 คน)	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบใส่ใจ	ชาย	54	2.57	0.25	-2.64*	0.01
	หญิง	331	2.66	0.23		
ด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม	ชาย	54	1.90	0.38	0.17	0.88
	หญิง	331	1.89	0.32		
ด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจ	ชาย	54	2.15	0.33	0.96	0.39
	หญิง	331	2.10	0.28		
ด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบเพิกเฉย	ชาย	54	1.86	0.27	1.11	0.27
	หญิง	331	1.82	0.28		
รวม	ชาย	54	2.12	0.23	0.02	0.98
	หญิง	331	2.12	0.18		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทยของผู้ปกครองในเขตพื้นที่ภาคกลาง จำแนกตามเพศ โดยใช้สถิติทดสอบทีสำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีอิสระจากกัน พบว่า การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามวิถีไทยในภาพรวม ไม่มีความแตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบใส่ใจมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้ปกครองเพศหญิงมีการอบรมเลี้ยงดูแบบใส่ใจมากกว่าผู้ปกครองเพศชาย

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทยของ
ผู้ปกครองในเขตพื้นที่ภาคกลาง จำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน		SS	df	MS	F	P	ผลการทดสอบรายคู่
ด้านการอบรม เลี้ยงดูแบบใส่ใจ	ระหว่างกลุ่ม	2.73	2	1.37	27.63*	0.00	พบคู่ที่มีความแตกต่าง 2 คู่ คือ ผู้ปกครองที่จบการศึกษา ระดับอุดมศึกษา> ประถมศึกษาและ ระดับอุดมศึกษา>มัธยมศึกษา
	ภายในกลุ่ม	18.87	382	0.05			
	รวม	21.60	384				
Test of Homogeneity of Variances							
Levene Statistic = 2.30, df1 = 2, df2 = 382, P = .10 ทดสอบรายคู่ด้วยวิธี Scheffe							
ด้านการอบรม เลี้ยงดูแบบ ควบคุม	ระหว่างกลุ่ม	1.37	2	0.68	6.57*	0.02	พบคู่ที่มีความแตกต่าง 1 คู่ คือ ผู้ปกครองที่จบการศึกษาระดับ มัธยมศึกษา>อุดมศึกษา
	ภายในกลุ่ม	39.71	382	0.10			
	รวม	41.08	384				
Test of Homogeneity of Variances							
Levene Statistic = 33.50, df1 = 2, df2 = 382, P = .00 ทดสอบรายคู่ด้วยวิธี Dunnett T3							

ตารางที่ 3 (ต่อ)

แหล่งความแปรปรวน		SS	df	MS	F	P	ผลการทดสอบรายคู่
ด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจ	ระหว่างกลุ่ม	0.02	2	0.01	0.13	0.88	ไม่มีความแตกต่าง
	ภายในกลุ่ม	30.74	382	0.08			
	รวม	30.76	384				
Test of Homogeneity of Variances							
Levene Statistic = 0.81, df1 = 2, df2 = 382, P = .44							
ด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบเพิกเฉย	ระหว่างกลุ่ม	2.22	2	1.11	15.16*	0.00	พบคู่ที่มีความแตกต่าง 2 คู่ คือ ผู้ปกครองที่จบการศึกษา ระดับประถมศึกษา> อุดมศึกษา และ ระดับมัธยมศึกษา>อุดมศึกษา
	ภายในกลุ่ม	27.92	382	0.07			
	รวม	30.14	384				
Test of Homogeneity of Variances							
Levene Statistic = 17.21, df1 = 2, df2 = 382, P = .00 ทดสอบรายคู่ด้วยวิธี Dunnett T3							
ภาพรวม 4 ด้าน	ระหว่างกลุ่ม	0.09	2	0.05	1.3	0.27	ไม่มีความแตกต่าง
	ภายในกลุ่ม	13.82	382	0.03			
	รวม	13.91	384				
Test of Homogeneity of Variances							
Levene Statistic = 17.21, df1 = 2, df2 = 382, P = .00							

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ด้วยสถิติทดสอบเอฟ เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทยของผู้ปกครองในเขตพื้นที่ภาคกลาง จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมผู้ปกครองมีการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามวิถีไทย ไม่มีความแตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีค่าเฉลี่ยในการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบใส่ใจ พบว่า ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีค่าเฉลี่ยการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ดังนั้นจึงทำการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe ซึ่งผลการทดสอบ พบว่า มีค่าเฉลี่ยต่างกันจำนวน 2 คู่ ได้แก่ 1) ผู้ปกครองที่จบการศึกษาระดับอุดมศึกษาจะมีการอบรมเลี้ยงดูแบบใส่ใจมากกว่าผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา และ 2) ผู้ปกครองที่จบการศึกษาระดับอุดมศึกษาจะมีการอบรมเลี้ยงดูแบบใส่ใจมากกว่าผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา

2. ด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม พบว่า ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีค่าเฉลี่ยการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ดังนั้นจึงทำการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีของ Dunnett T3 ซึ่งผลการทดสอบ พบว่า มีค่าเฉลี่ยต่างกันจำนวน 1 คู่ ได้แก่ ผู้ปกครองที่จบ

การศึกษาระดับมัธยมศึกษาจะมีการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมากกว่าผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับอุดมศึกษา

3. ด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบเพิกเฉย พบว่า ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีค่าเฉลี่ยการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ดังนั้นจึงทำการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีของ Dunnett T3 ซึ่งผลการทดสอบ พบว่า มีค่าเฉลี่ยต่างกันจำนวน 2 คู่ ได้แก่ 1) ผู้ปกครองที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาจะมีการอบรมเลี้ยงดูแบบเพิกเฉยมากกว่าผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับอุดมศึกษา และ 2) ผู้ปกครองที่จบการศึกษาระดับมัธยมจะมีการอบรมเลี้ยงดูแบบเพิกเฉยมากกว่าผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับอุดมศึกษา

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทยของผู้ปกครองกรณีศึกษาเขตพื้นที่ภาคกลาง ผู้วิจัยได้แบ่งการอภิปรายผลออกเป็น 5 ประเด็น ดังนี้

2.1 ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 86.00 ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 49.10 และมีอาชีพค้าขาย/ประกอบกิจการส่วนตัวเป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 71.40 โดยผลภาพรวมของค่าเฉลี่ยคะแนนเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทยของผู้ปกครองในภาคกลาง มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติหรือมีพฤติกรรมในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.12 และ S.D. = 0.19) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทยด้านการเลี้ยงดูแบบใส่ใจอยู่ในระดับมาก โดยคะแนนค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด คือ ($\bar{X}$ = 2.65 และ S.D. = 0.24) รองลงมา คือ การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทยด้านการเลี้ยงดูแบบตามใจอยู่ในระดับปานกลาง คือ ($\bar{X}$ = 2.11 และ S.D. = 0.29) การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทยด้านการเลี้ยงดูแบบควบคุมอยู่ในระดับปานกลาง คือ ($\bar{X}$ = 1.89 และ S.D. = 0.33) และการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทยด้านการเลี้ยงดูแบบเพิกเฉยอยู่ในระดับปานกลาง คือ ($\bar{X}$ = 1.82 และ S.D. = 0.28) ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับ Center & Center (1992) กล่าวว่า ผู้ปกครองเป็นผู้ที่มีความสำคัญที่สุดต่อชีวิตของเด็ก ความรักและความอบอุ่นจากผู้ปกครองเป็นความต้องการของเด็กทุกคน ผู้ปกครองจึงเป็นบุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการ เจริญเติบโตและการเรียนรู้ของเด็ก Pestalozzi ได้กล่าวถึง ความสำคัญของพ่อแม่ ผู้ปกครองว่า ความรัก ของพ่อแม่เป็นพลังสำคัญในการเจริญเติบโตของเด็ก ความรักที่ประกอบด้วย เหตุผลและความมุ่งมั่นที่จะปลูกฝังสิ่งที่ดีงามให้แก่เด็กเป็นบรรยากาศที่ ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างแท้จริง ความรักที่บริสุทธิ์และความสัมพันธ์ที่อบอุ่น กลมเกลียวกันในครอบครัว เป็นปัจจัยสำคัญสำหรับเด็กในการพัฒนาความคิด ความรู้สึก ซึ่งเป็นรากฐานของชีวิตที่สมบูรณ์ มั่นคง

2.2 การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทยของผู้ปกครองด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบใส่ใจ การอบรมเลี้ยงดูจะใช้เหตุผลและการอบรมเลี้ยงดูจะสอนในทางที่ถูกต้องมีเหตุผล เข้าใจพัฒนาการของเด็ก โดยการสอนจะไม่ใช้อารมณ์คุกคาม มีเทคโนโลยีเข้ามาเสริมในการอบรมเลี้ยงดู การแสดงความรักในหลายรูปแบบ การสอนลูกในรูปแบบต่าง ๆ สอนให้เด็กมีเหตุผล ให้ความรักความอบอุ่นด้วยการกอด การสัมผัส คำชม ดูแลด้วยความใส่ใจ ผู้ปกครองมีแนวทางการสอนลูกที่เปิดโอกาสให้ลูกได้คิดได้แสดงออก มีการเจรจาใช้เหตุผล พร้อมรับฟังเหตุผลของลูก เปิดโอกาสให้ลูกได้แสดงความคิด

คิดเห็น ซึ่งจะทำให้เด็กมีทักษะชีวิตและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สอดคล้อง Baumrind (1967) ได้กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาสนับสนุนให้เด็กมีพัฒนาการ ตามวุฒิภาวะของเด็ก โดยที่บิดามารดาจะอนุญาต ให้เด็กมีอิสระตามควรแก่วุฒิภาวะ แต่ในขณะ เดียวกันบิดามารดาจะกำหนดขอบเขตพฤติกรรม ของเด็ก และกำหนดให้เด็กเชื่อฟังและปฏิบัติตาม แนวทางที่บิดามารดากำหนดไว้อย่างมีเหตุผล ถึงแม้ บิดามารดาจะมีการเรียกร้องสูง แต่ในขณะเดียวกัน ก็ให้ความรักความอบอุ่นและใส่ใจต่อเด็ก เปิด โอกาสให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง รับฟังเหตุผลจากเด็ก และสนับสนุนให้เด็กมีส่วนร่วมในการคิดตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ของครอบครัว

2.3 การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทยของผู้ปกครองด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม การอบรมเลี้ยงดูจะควบคุมทั้งพฤติกรรมและจิตใจของเด็ก จึงจะมีการสร้างกติกาในการควบคุมพฤติกรรมของเด็ก และผู้ปกครองมักใช้เหตุผลของตนเองในการตัดสินใจทุกครั้ง และมักบังคับเด็กให้แสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ โดยไม่เข้าใจพัฒนาการของเด็ก ผู้ปกครองคิดว่าตนเองสามารถควบคุมพฤติกรรมลูกได้ทุกเรื่องเพื่อให้ลูกทำตามที่ผู้ปกครองต้องการ และผู้ปกครองจะไม่เปิดใจรับฟังเหตุผลจากเด็ก จนเด็กเกิดความไม่เชื่อมั่นในตนเอง ไม่กล้าทำ กลัวทำไปแล้วทำผิดเพราะเด็กได้รับแต่คำสั่งจากผู้ปกครองแล้วทำตามเท่านั้น ยิ่งเทคโนโลยีในยุคปัจจุบันมีส่วนสำคัญต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ผู้ปกครองจึงต้องเลี้ยงดูแบบควบคุมพฤติกรรมให้กับเด็ก สร้างกติกา ข้อตกลง เพื่อป้องกันพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ โดยผู้ปกครองควรเบี่ยงเบนการให้เด็กได้เล่นโทรศัพท์ด้วยการทำกิจกรรมอื่น ๆ ที่เด็กให้ความสนใจร่วมกันกับเด็กจะช่วยลดพฤติกรรมทดแทนการควบคุมพฤติกรรมที่จะสร้างความกดดันให้กับเด็ก และควรให้เด็กมีส่วนร่วมในการสร้างกติกา ข้อตกลงด้วย สอดคล้อง Erikson (1978) ได้กล่าวไว้ว่า เด็กเป็นวัยที่สำคัญ และพร้อมเรียนรู้สิ่งแวดล้อมรอบตัวหาประสบการณ์และสภาพแวดล้อมรอบตัวเด็กดี เด็กจะมองโลกในแง่ดี มีความเชื่อมั่นในตนเองในทางตรงกันข้ามหากประสบการณ์และสภาพแวดล้อมไม่ดี ไม่เอื้อหรือส่งเสริมต่อการเรียนรู้ของเด็ก เด็กจะกลายเป็นคนมองโลกในแง่ร้าย ไม่ไว้วางใจผู้อื่น ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ส่งผลต่อการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองแก่เด็ก ซึ่งความเชื่อดังกล่าวนี้นี้เป็นสิ่งสำคัญของการพัฒนาบุคลิกภาพ

2.4 การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทยของผู้ปกครองด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจ ครอบครัวที่เลี้ยงแบบตามใจ จะตอบสนองตามความสนใจของเด็ก เพราะเด็กเป็นแก้วตาดวงใจของผู้ปกครอง และมีอยู่คนเดียว และเป็นการชดเชยเรื่องราวในอดีตที่ผู้ปกครองไม่เคยได้รับ เมื่อถึงเวลาที่มีความพร้อมจึงตอบสนองให้เด็กเพื่อเด็กจะได้ไม่รู้สึกละเลย โดยการลงโทษเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำกับเด็ก ไม่ว่าจะเป็น คำพูด การตี เพราะจะทำให้เด็กกดดัน และลดความรักที่มีต่อผู้ปกครอง ดังนั้นผู้ปกครองควรอบรมเลี้ยงดูเด็กอย่างคงเส้นคงวาของการอบรมเลี้ยงดู เป็นตัวอย่างที่ดีให้กับเด็กในการเลียนแบบพฤติกรรม และการอบรมเลี้ยงดูควรมีแนวทางเดียวกันทั้งครอบครัวในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ไม่ใช่พ่อแม่เลี้ยงวิธีหนึ่ง ปู่ย่าตายายอบรมเลี้ยงดูอีกริธีหนึ่ง จะทำให้เด็กเกิดความสับสนในการแสดงพฤติกรรมได้ และผู้ปกครองไม่ควรตามใจให้เด็กเล่นโทรศัพท์เพื่อให้เด็กสงบนิ่ง แต่ผู้ปกครองควรเบี่ยงเบนการให้เด็กได้เล่นโทรศัพท์ด้วยการทำกิจกรรมอื่น ๆ ที่เด็กให้ความสนใจร่วมกันกับเด็ก สอดคล้องอัลเบิร์ต แบนดูรา (Bandura, 1986) ได้กล่าวไว้ว่า เด็กเกิดการเรียนรู้จากการเรียนรู้จากการเลียนแบบตัวแบบที่มาจากบุคคลที่มีชื่อเสียงมากกว่าบุคคลที่ไม่มีชื่อเสียง จากการเลียนแบบตัว

แบบที่มาจากบุคคลที่เป็นเพศเดียวกับเด็กมากกว่าจะเป็นเพศตรงข้ามกัน จากการเลียนแบบตัวแบบที่เป็นรางวัล เช่น เงิน ชื่อเสียง สถานภาพทางเศรษฐกิจสูง จากพฤติกรรมของบุคคลที่ถูกลงโทษมีแนวโน้มที่จะไม่ถูกนำมาเลียนแบบ และจากการที่เด็กได้รับอิทธิพลจากตัวแบบที่มีความคล้ายคลึงกับเด็ก ได้แก่ อายุ หรือ สถานภาพทางสังคม โดยการเลียนแบบจากตัวแบบ จะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยการสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบ การสังเกตการตอบสนองและปฏิกิริยาต่าง ๆ ของตัวแบบ สภาพแวดล้อมของตัวแบบ และความน่าเชื่อถือของตัวแบบได้การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยจึงเกิดขึ้น

2.5 การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทยของผู้ปกครองด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบเพิกเฉย ซึ่งสถานะของครอบครัวต้องทำงานหาเช้ากินค่ำ จึงต้องฝากลูกไว้กับญาติพี่น้อง ปู่ย่า ตายาย และคุณครูที่โรงเรียน บางครั้งพ่อแม่มองว่าการตีเด็กไม่ใช่วิธีการแก้ปัญหาทุกอย่าง แต่ญาติหรือผู้ที่เลี้ยงดูคิดต่างอาจทำให้เด็กเกิดความสับสน และส่งผลต่อพฤติกรรมของเด็ก โดยผู้ปกครองมักให้เด็กใช้เวลาไปกับโทรศัพท์มือถือมากกว่าเพราะช่วยให้เด็กสงบนิ่งไม่ซุกซน รวมถึงการผลัดภาระการอบรมเลี้ยงดูลูกไปในทางครูหรือโรงเรียนเป็นผู้การอบรมเลี้ยงดูเด็กแทน เนื่องจากผู้ปกครองมีภาระหน้าที่ในการหาเลี้ยงครอบครัว มีปัญหาชีวิต จึงต้องดำเนินชีวิตเพื่อแก้ปัญหาของตนเอง สอดคล้องกับ Maccoby & Martin (1986 cited in Bee, 1995) ได้กล่าวไว้ว่า การอบรมเลี้ยงดูที่ส่งผล เชิงลบต่อพัฒนาการเด็กได้มากที่สุด มักส่งผลให้ เด็กมีพฤติกรรมต่อต้านสังคม ขาดทักษะทางสังคม ไม่มีเพื่อนและลบลผลในการเรียน ดังนั้น การอบรมเลี้ยงดูสำคัญที่สุด คือ ความรัก แต่ความรักต้องไปคู่กับกฎเกณฑ์ ภาษาอังกฤษคือ love กับ law ต้องไปคู่กัน (Chareonasilp, 2017) เพราะถ้ารักอย่างเดียวมักนำไปสู่ความรักที่ผิดตามใจมากเกินไปเสียเด็ก แต่ถ้ามีกฎเกณฑ์โดยปราศจากความรักมักจะนำไปสู่เผด็จการ อันนำไปสู่การเก็บกดของเด็ก ก่อให้เกิดปัญหาทางอารมณ์ต่อไปพ่อแม่ปรองดอง ครอบครัวเปรียบเสมือนประเทศ พ่อแม่เปรียบเสมือนรัฐบาลที่ปกครองประเทศ รัฐบาลนี้เป็นรัฐบาลผสมใหญ่สองพรรค คือ พรรคพ่อ พรรคแม่ ซึ่งรัฐบาลผสมที่ดีต้องมีเอกภาพพ่อแม่ ไม่ทะเลาะกัน ไม่แตกแยกประเทศชาติพัง ครอบครัวก็เช่นกันพ่อแม่ควรทำความเข้าใจกันให้ดีในการทะเลาะเบาะแว้งที่ถ้าไม่จำเป็นต้องใช้กำลังกัน การมีสงครามเย็นในบ้านก็เป็นอันตรายเช่นกัน การที่ครอบครัวไม่สงบจะรบกวนการฝึกวินัยของลูก ความอบอุ่นในบ้านก็เสีย ความภูมิใจในตนเองของเด็กก็จะไม่ดี รวมทั้งเป็นตัวอย่างไม่ดีสำหรับเด็กในการแก้ปัญหาอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

เนื่องจากการวิเคราะห์การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทยของผู้ปกครองกรณีศึกษาเขตพื้นที่ภาคกลาง ผู้นำไปใช้ควรคำนึงถึง ดังนี้

1. ผู้ปกครองควรศึกษาหลักการ แนวคิดในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยรวมถึงพัฒนาการของเด็กเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการอบรมเลี้ยงดู
2. ผู้ปกครองควรให้ความตระหนักถึงการนำแนวทางหรือการอบรมเลี้ยงดูในด้านต่าง ๆ ส่งผลอย่างไรต่อพฤติกรรมของเด็ก โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

3. ผู้ปกครองสามารถนำแนวทางไปปรับใช้ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กได้อย่างเหมาะสมกับวัย โดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและบริบทรอบตัวเด็กในแต่ละท้องถิ่นและแต่ละภูมิภาค

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีนำผลการศึกษาในครั้งนี้ไปจัดอบรมให้กับผู้ปกครองที่มีความสนใจในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์
2. ควรมีการศึกษาการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยในภูมิภาคอื่น ๆ เพื่อนำผลมาเสนอแนะแนวทางในการอบรมเลี้ยงดูเด็กได้ครอบคลุมทุกบริบทในท้องถิ่น
3. ควรมีร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนทั้งด้านงบประมาณและความสะดวกในการเก็บข้อมูลเชิงลึกต่อไป

References

- Athawirat, S. et al. (1991). *kān 'oprom liāngdū dek tām withī chīwit Thai* [Parenting children according to Thai way of life]. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Bandura, A. (1986). *Social Foundation of Thought and Action: A social cognitive theory*. Englewood Cliffs: Prentice-Hall.
- Baumrind, D. (1971). Current Patterns of Parental Authority. *Developmental Psychology Monographs*. 4, 1-103.
- Bee, H. (1995). *The growing child*. New York: Harpa Collin Publishing. p.244, 37335.
- Canter, L. & Center, M. (1992). *Lee Canter's Assertive Discipline: Positive Behavior Management for Today's Classroom*. United Kingdom.
- Chareonasilp, T. (2017). *phān patibatkān kān khaphkhlūān chūt nēn choēng nayōbāi ratthamontrī wākān krasūāng suksāthikān* [Action plan for driving the focus on policy Minister of Education]. Retrieves from <https://www.moe.go.th/moe/th/news/detail>.
- Chotamra, L. (2016). *sī chāofa* [Si Chao Fah]. Bangkok: Kantana.
- Erikson, E. H. (1978). *Experience in Science for Young Children*. New York: A Division of Litton Educational Publishing.
- Freud, S. (1856-1939). *Group Psychology and the Analysis of the Ego Sigmund Freud*. New York: Bantam Books.
- Kaemkate, W. (2008). *withī wittayākān wīchāi thāng phruttikam sāttra* [Behavioral Science Research Methodology]. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House.
- Ministry of Education. (2017). *khūmū laksūt kānsuksā pathommawai Phutthasakkarāt 2560* [Course Guide Early Childhood Education 2017]. Bangkok: Kurusapa Ladprao.

- Office of the Basic Education Commission. (2018). **sathān suksā nai sangkat khēt phūnthī kānsuksā nakngān khana kammakān kānsuksā naphūn thān** [Educational institutions under educational service areas Office of the Basic Education Commission]. Bangkok: Office of the Basic Education Commission.
- Rakvigai, W. (1997). **kān ‘oprom līangdū dek pathommawai** [Parenting young children]. Bangkok: Ton Aor Grammy.
- Sukkrarerk, P. (2007). **kān ‘opromlīangdū dek** [Parenting of children]. Bangkok: Future Publishing.

การศึกษาความพึงพอใจและการรับรู้ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยว
ในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

THE STUDY OF TOURIST'S SATISFACTION AND PERCEPTION
TOWARD VISITING AYUTTHAYA HISTORICAL PARK,
PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE

ชวลีย์ ณ ถลาง¹ ผกามาศ ชัยรัตน์² เกริกกิต ชัยรัตน์³ และธนภูมิ ปองเสงี่ยม⁴
Chawalee Na Thalang¹ Pakamas Chairatana² Krirkkit Chairatana³ and Thanaphum Pongsangiam⁴

^{1,2,3} อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและโรงแรม วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา

⁴ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

^{1,2,3} Lecturer in Tourism and Hotel Management, College of Management
Bangkok University of Phayao

⁴ Lecturer in Tourism and Hotel, Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi

E-mail: pakamaschairatana@gmail.com

Received:	June 26, 2020
Revised:	July 17, 2020
Accepted:	July 17, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยว ในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2) ศึกษาการรับรู้ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และ 3) ศึกษาการตัดสินใจการเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ พระนครศรีอยุธยา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ ความเชื่อทางศาสนา จดทะเบียนเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรม เรื่องราวจากอดีต งานประจําปิยอยศยงฟ้า 2) การรับรู้ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านชื่อเสียง ความเชื่อทางศาสนา ภาพลักษณ์ นักท่องเที่ยวมองอุทยานประวัติศาสตร์เป็นจุดหมายปลายทางในด้านแหล่งประวัติศาสตร์ แหล่งโบราณคดี วัดวาอาราม และ 3) การตัดสินใจการเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มี 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยภายใน นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ในพื้นที่อุทยาน

ประวัติศาสตร์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านวิถีการดำเนินชีวิตเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความเป็นตัวตนของบุคคล ไลฟ์สไตล์ ที่อาศัยอยู่ ปัจจัยภายนอก ด้านความพร้อมของจุดหมายปลายทางเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างมาก ได้แก่ ร้านอาหาร โรงแรมที่พัก กิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว ร้านขายของที่ระลึก เส้นทางคมนาคม และป้ายบอกทางแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

คำสำคัญ

ความพึงพอใจและการรับรู้ อุทยานประวัติศาสตร์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ABSTRACT

The objectives of this quantitative research were to: 1) study tourist's satisfaction toward visiting Ayutthaya Historical Park in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, 2) study the perception of tourist visiting Ayutthaya a Historical Park in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, and 3) study Thai tourist's decision making of visiting Ayutthaya Historical Park in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. The sample group consisted of 400 Thai tourists visiting Ayutthaya Historical Park. A questionnaire was applied as a research instrument. And the statistics used for data analysis were frequency, percentage, average, standard deviation.

The findings were as follows: 1) The satisfaction of tourists visiting Ayutthaya Historical Park are religious belief, being declared as a UNESCO World Heritage Site, a historical story, and Ayutthaya World Heritage Fair, 2) the perception of tourists visiting Ayutthaya Historical Park are reputation, religious belief, a favorable light, and historical and archaeological destination, and 3) the tourist's decision making to visit Ayutthaya Historical Park are divided into 2 types of factor: internal and external factor. The first one consists of individual way of life, and lifestyle, and the another one is the destination readiness: restaurant, accommodation, souvenir shop, tourist activity, transportation route and travelling sign.

Keywords

Satisfaction and Perception, Historical Park, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

ความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวถือเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้ให้กับประเทศไทยได้เป็นอย่างมาก เนื่องจากประเทศไทยนั้นมีความหลากหลายทางด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ซึ่งในปัจจุบันนี้ การท่องเที่ยวในประเทศไทยก็ได้มีการขยายตัวเป็นอย่างมาก การเจริญเติบโตของภาคธุรกิจการท่องเที่ยวจึงต้องปรับตัวให้ทันกับยุคสมัย การพัฒนาการท่องเที่ยวก็ต้องสร้างความสมดุลผ่านการตลาดเฉพาะกลุ่ม การส่งเสริมวิถีไทยและการสร้างความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่ทำให้นักท่องเที่ยว

เกิดความมั่นใจในความปลอดภัย รวมไปถึงเป็นประสบการณ์ที่ดีให้กับนักท่องเที่ยว โดยประเด็นดังกล่าวนี้ได้กำหนดอยู่ในยุทธศาสตร์ของภาครัฐที่มุ่งเน้นการสร้างเสริมภาพลักษณ์ คุณภาพ และความปลอดภัย ซึ่งการพัฒนาภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นด้านคุณภาพนั้น จะมุ่งเน้นการสื่อสารคุณค่า และภาพลักษณ์ของประเทศไทยให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนที่มีคุณภาพสูงต่อนักท่องเที่ยว การทำการตลาดเป้าหมาย และสร้างการรับรู้ให้แก่นักท่องเที่ยวผ่านช่องทางต่าง ๆ คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ (National Tourism Policy Committee, 2017)

ความโดดเด่นของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เนื่องจากการมีอุทยานประวัติศาสตร์ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก จากองค์การยูเนสโก อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาจึงเป็นสถานที่ที่เต็มไปด้วยโบราณสถานต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นตั้งแต่สมัยอยุธยา อุดมราชธานีที่รุ่งเรืองของประเทศไทย ความรุ่งเรืองตลอด 417 ปีของอาณาจักรอยุธยานั้น ได้ก่อกำเนิดอารยธรรมอันล้ำค่า ไม่ว่าจะเป็นสถานที่ต่าง ๆ ที่ยังคงหลงเหลือมาจนถึงปัจจุบัน แม้จะเป็นเพียงแค่ซากปรักหักพังที่เกิดขึ้นจากผลของสงครามในอดีต แต่สถานที่ต่าง ๆ เหล่านี้ก็ยังทรงคุณค่าด้วยความงามอันเป็นเอกลักษณ์ พร้อมทั้งจะต้อนรับนักท่องเที่ยวผู้มาเยือนอย่างไม่ขาดสาย ซึ่งได้มีการควบคุมดูแลจากกรมศิลปากรในการขุดแต่งบูรณะโบราณสถานเหล่านั้นตั้งแต่ พ.ศ. 2512 และได้ประกาศขอบเขตโบราณสถานเมืองพระนครศรีอยุธยาใน พ.ศ. 2519 โดยครอบคลุมพื้นที่รวม 1,810 ไร่ ทั้งนี้อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาได้รับการประกาศเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรม จากองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ในการประชุมคณะกรรมการมรดกโลกสมัยสามัญ ครั้งที่ 15 ณ กรุงคาร์เธจ ประเทศตูนิเซีย เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2534 นับเป็นมรดกโลกตามบัญชีในลำดับที่ 576 สโมสรศิลปวัฒนธรรม (Arts and Culture Club, 2017)

อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกจาก UNESCO จึงทำให้ชื่อเสียงของเมืองเก่าอยุธยานั้น เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางส่งผลให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเดินทางมาท่องเที่ยว ชื่นชมความงดงามของซากอารยธรรมที่เคยเฟื่องฟูในอดีต เช่น ในปี พ.ศ. 2560 มีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยว จำนวน 1,637,181 คน และมีนักท่องเที่ยวต่างชาติ จำนวน 5,994,376 คน สร้างรายได้กว่า 16,901.48 ล้านบาท สำนักงานสถิติแห่งชาติ (National Statistical Office, 2018) ซึ่งสถิติดังกล่าวนี้ แสดงให้เห็นว่าจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นจังหวัดที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจ จึงทำให้เกิดการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวนั้นมีการรับรู้เกี่ยวกับภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นผลพวงมาจากการที่เทคโนโลยีในปัจจุบันนี้มีประสิทธิภาพในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ และกระจายข้อมูลข่าวสารของพื้นที่ได้อย่างกว้างขวางกว่าในอดีต จึงทำให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวภายในจังหวัดพระนครศรีอยุธยามากขึ้น จึงปฏิเสธไม่ได้ว่าอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาถือเป็นปัจจัยหลักที่ได้สร้างการรับรู้ของการท่องเที่ยวให้แก่นักท่องเที่ยว

อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา เป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่สำคัญและเป็นที่ยึดโยงในการการท่องเที่ยว ตั้งอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานครทำให้สามารถเดินทางเข้าถึงได้ง่าย จึงมีแนวโน้มว่าการท่องเที่ยวจะเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง และจากสถิติของนักท่องเที่ยวที่สูงขึ้นในช่วงที่ผ่านมา นั้น สามารถสร้างรายได้และความเติบโตทางเศรษฐกิจให้กับจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

เป็นอย่างมาก แต่ในขณะเดียวกันนั้น ถึงแม้ว่าอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาจะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวอันทรงคุณค่าที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจเป็นจำนวนมาก แต่ก็เป็นเรื่องที่จำเป็นที่จะให้นักท่องเที่ยวรู้สึกถึง มีประสบการณ์ที่น่าจดจำในการมาท่องเที่ยวในอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ซึ่งจะเป็นประสบการณ์ที่มีคุณค่าในความรู้สึกของนักท่องเที่ยว อันจะนำมาซึ่งการเที่ยวซ้ำในอนาคต รวมไปถึงเกิดความภาคภูมิใจในสถานที่ท่องเที่ยว โดยการนำเสนอประสบการณ์ที่ได้รับ บอกต่อให้กับญาติหรือเพื่อน ซึ่งถือได้ว่าเป็นการประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยว โดยที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ต้องลงทุนในการสร้างสื่อ แต่จะเป็นการประชาสัมพันธ์ที่มีคุณภาพ เพราะการนำเสนอประสบการณ์ที่มีคุณค่าไปบอกต่อนั้น จะทำให้นักท่องเที่ยว ที่ยังไม่เคยเดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา เกิดการรับรู้ทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ ทั้งยังก่อให้เกิดความรู้สึกอยากที่จะเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่ยังไม่เคยเดินทางมา เนื่องจากได้รับข้อมูลที่เป็นประสบการณ์ ผู้ซึ่งเคยมีประสบการณ์ในสถานที่ท่องเที่ยวนั้นมาก่อน ซึ่งจะทำให้เกิดความเติบโตทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของประเทศต่อไป

การศึกษานี้ สามารถนำผลที่ได้จากการวิจัยมาพัฒนาพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการสร้างการรับรู้ ด้านภาพลักษณ์ และการตัดสินใจให้กับนักท่องเที่ยวที่ต้องการเดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา รวมไปถึงการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ดังกล่าวเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางมากขึ้น ซึ่งจะเป็นผลที่ทำให้การท่องเที่ยวในอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา เป็นพื้นที่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

ความพึงพอใจและการรับรู้ของนักท่องเที่ยวชาวไทยมีผลต่อการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์จังหวัดพระนครศรีอยุธยาของนักท่องเที่ยวชาวไทยเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยว ในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. ศึกษาการรับรู้ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. ศึกษาการตัดสินใจการเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย และนำเสนอตามประเด็นดังนี้

พื้นที่ใช้ในการทำวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางท่องเที่ยวในอุทยานประวัติศาสตร์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 400 คน แจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางท่องเที่ยวในอุทยานประวัติศาสตร์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาจำนวน 400 คน โดยการแจกแบบสอบถามแบบบังเอิญ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการหาคุณภาพเครื่องมือ คือ การวิจัยครั้งนี้คือการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม ทั้งนี้เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาได้ผ่านการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่านเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา สามารถนำไปใช้ได้ตามความมุ่งหมายของการวิจัย โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.50 -1.00 โดยมีข้อเสนอแนะเล็กน้อย ผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงเพื่อให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น แบบสอบถามมีค่า ICO เท่ากับ 0.97

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขอบเขตด้านเนื้อหา

วัตถุประสงค์ในการวิจัย มีรายละเอียด ดังนี้ 1) ศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2) การรับรู้ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 3) ศึกษาการตัดสินใจการเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ขอบเขตด้านเวลา

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยตั้งแต่เดือนตุลาคม 2562 ถึงเดือนเมษายน 2563

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความพึงพอใจและการรับรู้ของนักท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การรับรู้ด้านการท่องเที่ยว	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ท่านรู้จักอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาในด้านความเชื่อทางศาสนา ด้านภาพลักษณ์	4.14	0.75	มาก
2. ท่านรู้จักอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาจากสื่อในชีวิตประจำวัน เช่น โทรศัพท์ สังกอมออนไลน์ สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ	4.14	0.55	มาก
3. ท่านรู้จักอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาจากที่ได้จดทะเบียนเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรม	4.03	0.58	มาก
4. ท่านรู้จักอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาจากท่านได้เคยศึกษาเล่าเรียนมาจากในอดีต แหล่งโบราณคดี วัด	3.98	0.70	มาก
5. ท่านรู้จักอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาจากการจัดงานประจำปี “ลอยกระทงฟ้า”	3.87	0.89	มาก
รวม	4.03	0.46	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความพึงพอใจกับการท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมที่เกิดจากการรับรู้ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.46) เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดมีอยู่ 2 ข้อ คือ รู้จักอุทยานประวัติศาสตร์ พระนครศรีอยุธยา จากสื่อที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น โทรทัศน์ สังคมออนไลน์ สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เป็นต้น ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.75) และรู้จักอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จากชื่อเสียงในด้านความเชื่อทางศาสนา ภาพลักษณ์ ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.55) รองลงมา คือ รู้จักอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาจากที่ได้ จดทะเบียนเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรม ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.58) รู้จักอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาจากที่เคยศึกษาเล่าเรียนในอดีต ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.70) และน้อยที่สุด คือ รู้จักอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาจากการจัดงานประจำปี ยอยศย้งฟ้า ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.89) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ปัจจัยภายใน			
วิถีการดำเนินชีวิต	4.18	0.43	มาก
บุคลิกภาพ	4.17	0.40	มาก
ความสนใจพิเศษ	4.07	0.46	มาก
แรงจูงใจส่วนบุคคล	4.07	0.40	มาก
ประสบการณ์ที่ผ่านมา	4.05	0.55	มาก
ทัศนคติ	3.97	0.45	มาก
ความรู้ที่มีอยู่	3.96	0.50	มาก
สถานะทางเศรษฐกิจ	3.93	0.54	มาก
รวม	4.05	0.33	มาก
ปัจจัยภายนอก			
ความพร้อมของจุดหมายปลายทาง	4.16	0.44	มาก
สื่อและแคมเปญส่งเสริมการท่องเที่ยว	3.95	0.47	มาก
คำบอกเล่าจากบุคคลอื่น	3.95	0.46	มาก
โปรโมชั่นพิเศษจากองค์กรภาครัฐในส่งเสริมการท่องเที่ยว	1.37	0.50	น้อยที่สุด
รวม	3.70	0.30	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างของนักท่องเที่ยวมีระดับการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ของนักท่องเที่ยวชาวไทยในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.33) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยจำแนกตามตัวแปรที่ได้ศึกษา ได้แก่ ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก พบว่า ปัจจัยภายใน ข้อที่มีค่าเฉลี่ย

สูงสุด คือ ด้านวิถีการดำเนินชีวิต ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.43) รองลงมา ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.40) ด้านแรงจูงใจส่วนบุคคล ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.46) ด้านความสนใจพิเศษ ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.40) ด้านประสบการณ์ที่ผ่านมา ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.55) ด้านทัศนคติ ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.45) ด้านความรู้ที่มีอยู่ ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.50) และด้านสถานะทางเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.54) ตามลำดับ ปัจจัยภายนอก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความพร้อมของจุดหมายปลายทาง ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.44) รองลงมาคือ ข้อ คือ ด้านสื่อและแคมเปญส่งเสริมการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.47) ด้านคำบอกเล่าจากบุคคลอื่น ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.46) และน้อยที่สุด คือ ด้านโปรโมชั่นพิเศษจากองค์กรภาครัฐในส่งเสริมการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 1.37$, S.D. = 0.50) ตามลำดับ

อภิปรายผล

การศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 25-29 ปี และส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน และมีรายได้ระหว่าง 15,001-20,000 บาท ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธาวิช ธนอมจิตต์ (Thanomchit, 2017) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวเมืองมรดกโลกสุโขทัย พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 16-35 ปี และเกือบร้อยละ 50 มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

ด้านความพึงพอใจที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ได้แก่ ความเชื่อทางศาสนา ได้จดทะเบียนเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรม เรื่องราวจากอดีต การจัดงานประจำปีอย่างยิ่งฟ้า ภาพลักษณ์ เป็นต้น ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการที่นักท่องเที่ยวเคยได้รับสารมาจากสื่อต่าง ๆ ในอดีตไม่ว่าจะเป็นการศึกษาประวัติศาสตร์ในบทเรียน สื่อโทรทัศน์ สื่อบนพื้นที่สังคมออนไลน์ จึงทำให้นักท่องเที่ยวเกิดภาพจำเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Altinbasak and Yalçin, 2010) ที่ได้ศึกษาเรื่องภาพลักษณ์ของพิพิธภัณฑสถานและเมืองอิสตันบูล ประเทศตุรกี ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวรับรู้ภาพลักษณ์ของเมืองอิสตันบูลว่าเป็นเมืองที่มีความโดดเด่น และมีประวัติศาสตร์ที่มีความผสมผสานกันระหว่างวัฒนธรรมแบบยุโรปและเอเชีย และนักท่องเที่ยวมีความชื่นชอบในสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์และความหลากหลายของวัฒนธรรม เช่น พิพิธภัณฑสถาน พระราชวัง อนุสาวรีย์ เป็นต้น

ด้านการรับรู้ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย ในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา คือ จากชื่อเสียงในด้านความเชื่อทางศาสนา ภาพลักษณ์ นักท่องเที่ยวมองอุทยานประวัติศาสตร์เป็นจุดหมายปลายทางที่มีลักษณะบ่งบอกถึงลักษณะของทรัพยากรท่องเที่ยวในด้านแหล่งประวัติศาสตร์ แหล่งโบราณคดี วัด เป็นต้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ เนื่องจากการที่อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าในเชิงประวัติศาสตร์ โบราณคดี อีกทั้งยังมีวัดวาอารามหลายแห่ง ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถสร้างประสบการณ์ในการเดินทางท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวเพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ ประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวเพื่อชื่นชมศิลปะของสถาปัตยกรรมภายใน

โบราณสถานต่าง ๆ รวมไปถึงประสบการณ์ในด้านการท่องเที่ยวเพื่อทำบุญไหว้พระตามอารามต่าง ๆ เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติมา แซ่โฮ (Saeho, 2017) ที่ได้ศึกษาเรื่องภาพลักษณ์การท่องเที่ยว ภาพลักษณ์คุณภาพบริการ และค่านิยมในการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อทัศนคติการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาท่องเที่ยวไทยทางธรรมชาติของนักท่องเที่ยวชาวไทยวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อทัศนคติการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของนักท่องเที่ยวชาวไทยวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวด้านประสบการณ์ และความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยด้านภาพลักษณ์ที่ส่งผลต่อค่านิยมในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร คือ ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวด้านการจดจำ ความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวและสภาพแวดล้อม ตลอดจนภาพลักษณ์คุณภาพบริการที่สามารถสัมผัสได้ ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของคมสิทธ์ เกียนวัฒนา (Kianwathana, 2017) ที่ได้วิจัยเรื่อง การรับรู้ของเยาวชนไทยต่อภาพลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้ภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยานั้น ผู้ตอบแบบสอบถามมีการรับรู้ในด้านศิลปวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีปัจจัยด้านบรรยากาศของสถานที่เป็นปัจจัยรองลงมา

ผลการศึกษา การตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การศึกษาการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ของนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งผู้วิจัยได้จำแนกตามตัวแปรที่ได้ศึกษา ได้แก่ ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก

พบว่า ปัจจัยภายใน นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา เพราะปัจจัยด้านวิถีการดำเนินชีวิตซึ่งกล่าวได้ว่าวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์นั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เพราะเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความเป็นตัวตนของบุคคลนั้น ซึ่งแต่ละบุคคลก็จะมีไลฟ์สไตล์ที่แตกต่างกันออกไปตามแนวคิด ค่านิยม รวมไปถึงสิ่งแวดล้อมและสังคมที่บุคคลนั้นอาศัยอยู่ ทั้งนี้อาจมีผลสืบเนื่องมาจากประสบการณ์ในอดีต ตลอดจนความชอบในบางสิ่งบางอย่าง ส่งผลให้บุคคลนั้นแสดงออกในเชิงพฤติกรรม หรือมีหลักในการตัดสินใจที่เป็นผลมาจากวิถีการดำเนินชีวิตของแต่ละคน วิถีการดำเนินชีวิต จึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ ที่นักท่องเที่ยวจะเลือกเดินทางท่องเที่ยวในจุดหมายปลายทางที่เหมาะสมกับวิถีการดำเนินชีวิตของตนเองมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ นริศา มัจฉริยกุล (Chariyakun, 2016) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวแบบอิสระบนเกาะไต้หวันของนักท่องเที่ยวชาวไทย ผลการวิจัยพบว่าเมื่อนักท่องเที่ยวได้เดินทางไปท่องเที่ยวที่เกาะไต้หวัน แล้วพบว่าการเดินทางท่องเที่ยวที่เกาะไต้หวันนั้น ตรงกับไลฟ์สไตล์การท่องเที่ยวของตน

พบว่า ปัจจัยภายนอก นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา เพราะปัจจัยด้านความพร้อมของจุดหมายปลายทางอาจกล่าวได้ว่า ความพร้อมของจุดหมายปลายทางเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากปัจจัยต่าง ๆ ที่บ่งบอก ถึงความพร้อมของจุดหมายปลายทางนั้น จะสามารถทำให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจในเบื้องต้นได้ทันที ว่าจุดหมายปลายทางที่สนใจนั้น เหมาะกับตัวของนักท่องเที่ยวเองหรือไม่ โดยความพร้อมของ

จุดหมายปลายทางในการท่องเที่ยวมีปัจจัยที่จะต้องคำนึงถึงหลายด้านด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นร้านอาหาร โรงแรมที่พัก กิจกรรมในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ร้านขายของที่ระลึก รวมไปถึงเส้นทางที่ใช้ในการคมนาคม ตลอดจนป้ายบอกทางของแหล่งท่องเที่ยวและปัจจัยอื่น ๆ ที่จะสามารถส่งเสริม หรือตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวในระหว่างที่เดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่จุดหมายปลายทางนั้น ซึ่งถ้าหากนักท่องเที่ยวประเมินแล้วว่าในจุดหมายปลายทางนั้นมีสิ่งที่สามารถตอบสนองความต้องการให้กับตนเองได้ ก็อาจจะมีความเป็นไปได้สูงที่นักท่องเที่ยวจะตัดสินใจเลือกพื้นที่นั้นเป็นจุดหมายปลายทางในการเดินทางท่องเที่ยว ในขณะเดียวกัน ถ้านักท่องเที่ยวประเมินแล้วว่าพื้นที่นั้นไม่สามารถตอบสนองความต้องการของตนเองได้ นักท่องเที่ยวก็อาจตัดสินใจโดยการไม่เดินทางไปท่องเที่ยวในจุดหมายปลายทางนั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรธนกัลย์ เตียไพบูลย์ (Tuntphaibun, 2014) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยชุมชนบ้านหวนอนวัด ตำบลแม่ทอม อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชนมากที่สุดคือปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น วิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณี และศิลปะพื้นบ้านของชุมชน รวมไปถึงการได้รับความร่วมมือจากองค์กรภาคีที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกชุมชน ตลอดจนการจัดการภายในชุมชน ด้านสิ่งแวดล้อม การจัดการทรัพยากรทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้แสดงให้เห็นว่า การที่แหล่งท่องเที่ยวหรือจุดหมายปลายทางมีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางมาท่องเที่ยวนั้น ถือเป็นปัจจัยที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งในการที่จะทำให้พื้นที่นั้น ๆ ประสบความสำเร็จในด้านการทำธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

ทั้งนี้ ความพร้อมของจุดหมายปลายทางก็มักจะเป็นสิ่งที่มีความสอดคล้องกันกับวิถีการดำเนินชีวิตของนักท่องเที่ยว กล่าวคือ หากศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว หรือองค์ประกอบที่บ่งบอกถึงความพร้อมของจุดหมายปลายทางนั้นเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับวิถีการดำเนินชีวิตของนักท่องเที่ยวแล้ว ก็จะเป็นไปได้อย่างสูงที่นักท่องเที่ยวจะตัดสินใจเลือกพื้นที่นั้นเป็นจุดหมายปลายทางในการเดินทางท่องเที่ยวในครั้งนั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของสุทธสินี นิทัศน์เอก (Nithatake, 2018) ที่ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการดำเนินชีวิตและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวคุณภาพจากทวีปยุโรปในพื้นที่ไทยแลนด์ ริเวียร่า จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวในกลุ่ม Social Cultural Explorer ให้ความสำคัญกับการพบปะผู้คนในพื้นที่จุดหมายปลายทาง อีกทั้งยังมีลักษณะนิสัยชอบค้นหาประสบการณ์ใหม่ ๆ มีความสนใจในด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งนี้

1. อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ควรจัดการและปรับปรุงทัศนียภาพให้มีความเหมาะสมสวยงาม เนื่องจากสถานที่ท่องเที่ยวโดยรวมนี้ส่งผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องไม่ทำให้ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่นั้นเปลี่ยนไป เนื่องจากพื้นที่ภายในอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาเป็นพื้นที่ที่มีคุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์ ก็อาจจะทำให้การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในบริบทที่มีความเกี่ยวเนื่องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์นั้นบิดเบือนไป

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ควรมีการจัดกิจกรรมรณรงค์ให้คนในท้องถิ่นมาทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งอาจจะเปิดเป็นตลาดเก่าในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ เพื่อสร้างบรรยากาศภายในตลาดให้มีความย้อนยุค อาจทำได้โดยการจัดซุ้มต่าง ๆ การแต่งตัวด้วยชุดพื้นบ้านโบราณของพ่อค้าแม่ค้าภายในอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ซึ่งอาจจะเป็นทางเลือกใหม่ในการเดินทางท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งต่อไป

1. หน่วยงานภาครัฐ ควรส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว เนื่องจากสถานที่ท่องเที่ยวอาจส่งผลต่อการตัดสินใจในการเดินทางมาท่องเที่ยว มีปัจจัยที่ต้องคำนึงถึง เช่น ร้านอาหาร ที่พัก กิจกรรมในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ร้านขายของที่ระลึก การเดินทาง ตลอดจนป้ายบอกทางของแหล่งท่องเที่ยวและปัจจัยอื่นที่สามารถส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่จุดหมายปลายทางนั้น

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดกิจกรรมในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาที่สามารถบ่งบอกถึงความเป็นตัวตนของคนในสมัยก่อน เช่น การแต่งกายในยุคต่าง ๆ เพื่อสร้างบรรยากาศในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวให้มีความย้อนยุคนักท่องเที่ยวได้ถ่ายรูปภายในอุทยานประวัติศาสตร์ พระนครศรีอยุธยา

References

- Altinbasak and Yalçın. (2010). City image and museums: The case of Istanbul. *Tourism and Hospitality Research*. 4(3), 241-251.
- Arts and Culture Club. (2017). ‘*utthayaṇ prawattisat Phra Nakhon Si ‘Ayutthaya*’ [Historical Park Ayutthaya]. Retrieved from http://www.silpa-mag.com/culture/article_16192.
- Chariyakun, N. (2016). *patḥai thī song phon toḥ kāntatsinḥai thōṅthīeo bæp ‘itsara bon koḥ Taiwan khōṅ nakthōṅthīeo chāo Thai* [Factors affecting the decision to make independent travel on Taiwanese islands of Thai tourists]. Master of Business Administration Thammasat University, Bangkok.
- Kianwathana, K. (2017). *kānraprū khōṅ yaowachon Thai toḥ phāplak kānthōṅthīeo choēṅ wathanatham nai ḥangwat Phra Nakhon Si ‘Ayutthaya* [Acceptance of Thai youth towards cultural tourism image in Pornphon Nakhon Si Ayutthaya Province]. *Culture trend*. 18(33).
- National Statistical Office. (2018). *sarup sathanakan thōṅthīeo phāinai prathet penrai ḥangwat PhōḥSoḥ sōṅphanharōḥhasipsōṅ - sōṅphanharōḥhoksip* [Summary of domestic tourism situation by province. (2012-2017)]. Retrieved from <http://statbbi.nso.go.th>.

- National Tourism Policy Committee. (2017). **phæn phatthanākān thōngthīeo chabap thī sōng** (Phō.Sō. sōngphanhārōjhoksip - sōngphanhārōjhoksipsī). [Tourism Development Plan No. 2 (2017-2021)]. Bangkok. Office of the War Veterans Organization of Publishing House.
- Nithatake, S. (2018). **rūpbæp kādamnoēn chīwit læ khwāmphungphōčhai khōng nakthōngthīeo khunnaphāp čāk thawīp Yurōp nai phūnthī thailæn riwīa rā čangwat prachuāp khīrī khan** [Lifestyle and satisfaction of quality tourists]. From Europe in the Thailand Riviera area, Prachuap Khiri Khan Province. Master of Business Administration Thammasat University, Bangkok.
- Saeho, K. (2017). **phāplak kānthōngthīeo phāplak khunnaphāp bōrīkān læ khāniyom nai kānthōngthīeo thī song phon tō thatsanakhati kānthōngthīeo yāng yangyūn: kōrānī suksā thōngthīeo Thai thāng thammachāt khōng nakthōngthīeo chāo Thai wai tham ngān nai khēt Krung Thēp Mahā Nakhōn** [Tourism image, Image of service quality And tourism values that affect sustainable tourism attitudes A case study of natural tourist attractions of working Thai tourists in Bangkok]. Master of Business Administration Bangkok University, Bangkok.
- Thanomchit, T. (2017). **phruttikam khōng nakthōngthīeo chāo Thai thī dōēnthāng mā thōngthīeo mūāng mōradok lōk sukhothai** [Behavior of Thai tourists traveling to visit the World Heritage City of Sukhothai]. Phetchabun Rajabhat University, Phetchabun.
- Tuntphaibun, P. (2014). **sakkayaphāp læng thōngthīeo chōēng Niwēt dōi chumchon bān huanōn wat tambon mæ thōm‘amphoe bāng klam čangwat song khla** [Ecotourism potential By Ban Hua Tan Temple Mae Tom Subdistrict, Bang Klam District, Songkhla Province]. Master of Science Prince of Songkla University, Songkhla.

**ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี
และความสามารถในการแก้ปัญหา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4**

**EFFECTS OF STEM EDUCATION APPROACH ON CHEMISTRY
ACHIEVEMENT, PROBLEM SOLVING ABILITY OF GRADE 10 STUDENTS**

ณพัชร บัวฉวน
Napattaorn Buachoon

สาขาวิชาเคมี มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี
Chemistry Program Faculty of Science and Technology, Valaya Alongkorn Rajabhat University
under the Royal Patronage Pathum thani Province
E-mail: napattaorn@vru.ac.th

Received:	October 27, 2019
Revised:	January 17, 2020
Accepted:	January 24, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา และ 2) เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จำนวน 44 คน โดยใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา 12 ชั่วโมง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาที่มีขั้นตอนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง การแยกสารประกอบ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา แบบบันทึกภาคสนามและแบบสัมภาษณ์ ซึ่งดำเนินการทดลองแบบกลุ่มทดลองหนึ่งกลุ่ม วัดผลก่อนและหลังการทดลอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ชนิดกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษานักเรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 2) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาเคมี ความสามารถในการแก้ปัญหา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01

คำสำคัญ

สะเต็มศึกษา ความสามารถในการแก้ปัญหา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to compare academic achievement in chemistry before and after taught with STEM education, and 2) to compare problem solving ability of students before and after taught with STEM education. The sample of this study was 44 Mathayom Suksa 4/1 students in the first semester of the academic year 2019 at the Demonstration School of Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage. A duration of implementing SETM education was 12 hours. The research instruments were STEM education-based learning plan with inquisitive learning on compound separation, academic achievement test, problem-solving ability test, field note and interview. This study used one-group pretest - posttest design. Data were analyzed by determining mean, standard deviation, and Independent Sample T-Test.

The results of this research: 1) after taught with STEM education, the sample's posttest score was higher than pretest score with a statistical significance level of .01. And 2) after taught with STEM education, the sample's academic achievement in chemistry and problem-solving ability was higher than before with a statistical significance level of .01.

Keywords

STEM Education, Problem Solving Ability, Achievement

ความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วตลอดเวลาอย่างไม่หยุดยั้ง มีผลทำให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ของทุกคนในสังคม ทั้งในด้านความสะดวกสบายในทุก ๆ ด้าน เช่น การสื่อสาร การขนส่ง การคมนาคม และยังมีความสำคัญต่อการปรับปรุงคุณภาพชีวิตส่วนบุคคลและสังคมทุกระดับ และนอกจากนี้วิทยาศาสตร์ทำให้คนได้พัฒนาวิธีคิด ทั้งความคิดเป็นเหตุเป็นผลคิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์วิจารณ์ มีทักษะที่สำคัญในการค้นคว้าหาความรู้ มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ การที่จะสร้างความเข้มแข็งทางวิทยาศาสตร์ให้กับบุคคลในชาติได้นั้น คือ การจัดการศึกษาเพื่อเตรียมคนให้อยู่ในสังคมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ให้เป็นทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคที่มีประสิทธิภาพ (The Institute for the Promotion of Teaching and Technology, 2003)

การสอนวิทยาศาสตร์เพื่อการรู้วิทยาศาสตร์ไม่เหมือนกับการสอนเพื่อที่เตรียมสร้างนักวิทยาศาสตร์ เนื่องจากการสอนเพื่อเตรียมสร้างนักวิทยาศาสตร์นั้นเป็นการสอนที่ผู้เรียนต้องการรู้อยู่แล้ว ผู้เรียนก็จะทำได้ทุกทางเพื่อสนองความอยากรู้ การสอนวิทยาศาสตร์เพื่อให้ทุกคนรู้วิทยาศาสตร์ ต้องรวมถึงการระบุให้ได้ว่าในชีวิตจริง และในบริบทของสังคมที่ใช้ชีวิตอยู่นั้นต้องรู้วิทยาศาสตร์อะไรบ้าง เรื่องนี้สังคมหลายส่วนอาจช่วยบอกความต้องการของแต่ละส่วนได้ การเรียน

การสอนวิทยาศาสตร์ในปัจจุบัน ควรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการรู้วิทยาศาสตร์ โดยจะต้องมีความเข้าใจแนวคิดที่สำคัญทางวิทยาศาสตร์ และคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ ตลอดจนจุดแข็งและข้อจำกัดของวิทยาศาสตร์ในโลก และตระหนักถึงความสำคัญของวิทยาศาสตร์ที่มีส่วนร่วมในสังคม การที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการรู้เรื่องทางวิทยาศาสตร์ เพราะต้องการให้ความชัดเจนกับความสำคัญของวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องในบริบทของชีวิตจริง ไม่ใช่ความรู้วิทยาศาสตร์ที่ผู้เรียนเรียนตามปกติในโรงเรียน (Klaynil, Dejsri & Pramojnee, 2008)

สะเต็มศึกษา (STEM Education) คือ การจัดการเรียนรู้ที่มีการบูรณาการศาสตร์เนื้อหาความรู้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและคณิตศาสตร์โดยผ่านกระบวนการทางวิศวกรรมศาสตร์ โดยเน้นให้ผู้เรียนนำความรู้ในภาคทฤษฎีมาใช้แก้ปัญหาในชีวิตจริงที่เกิดขึ้น ส่งผลให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อันเป็นสิ่งสำคัญที่เป็นความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิตเพื่อการประกอบอาชีพและพัฒนาประเทศในอนาคต จุดเริ่มต้นของแนวคิด STEM มาจากสหรัฐอเมริกาที่ประสบปัญหาเรื่อง ผลการทดสอบ PISA ของสหรัฐอเมริกาที่ต่ำกว่าหลายประเทศและส่งผลต่อขีดความสามารถด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี และวิศวกรรม รัฐบาลจึงมีนโยบายส่งเสริมการศึกษาโดยพัฒนา STEM ขึ้นมาเพื่อหวังว่าจะช่วยยกระดับผลการทดสอบ PISA ให้สูงขึ้น และจะเป็นแนวทางหนึ่งในการส่งเสริมทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 (Siripattachai, 2013) สะเต็มศึกษานั้นเป็นหลักสูตรโดยการบูรณาการการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เทคโนโลยีและกระบวนการทางวิศวกรรมศาสตร์ เพื่อเน้นการนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต รวมทั้งเพื่อพัฒนากระบวนการหรือผลผลิตใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพในอนาคต อีกทั้งวิชาทั้งสี่เป็นวิชาที่มีความสำคัญอย่างมากกับการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ การพัฒนาคุณภาพชีวิต และความมั่นคงของประเทศ ซึ่งล้วนเป็นวิชาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีความรู้ความสามารถที่จะดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพในโลก ศตวรรษที่ 21 นอกจากนี้ยังเป็นการบูรณาการที่สามารถจัดสอนได้ในทุกระดับชั้นตั้งแต่ชั้นอนุบาล-มัธยม ศึกษาตอนปลายโดยพบว่า ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้กำหนดเป็นนโยบายทางการศึกษาให้แต่ละรัฐนำ STEM Education มาใช้ผลจากการศึกษาพบว่า ครูผู้สอนใช้วิธีการสอนแบบ จัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน วิธีการสอนแบบจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และวิธีการสอนแบบจัดการเรียนรู้โดยใช้การออกแบบเป็นฐาน ทำให้นักเรียนสามารถสร้างสรรค์ พัฒนาชิ้นงานได้ดีและถ้าครูผู้สอนสามารถใช้ STEM Education ในการสอนได้เร็วเท่าใด ก็จะช่วยเพิ่มความสามารถและศักยภาพผู้เรียนได้มากขึ้นเท่านั้น

ผลจากการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM Education) ส่งผลทำให้นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงขึ้น เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM Education) เปิดโอกาสให้นักเรียนระบุปัญหาที่นักเรียนตามความสนใจของนักเรียนจากบริบทรอบ ๆ ตัวนักเรียนทำให้นักเรียนสามารถเลือกวิธีแก้ปัญหาตามความสามารถและความถนัด นักเรียนคิดวิธีการแก้ปัญหา โดยใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาบูรณาการกับความรู้ทางด้านเทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์เป็นพื้นฐานในการแก้ปัญหา และเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. การจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดสะเต็มศึกษาเพื่อให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้นได้หรือไม่
2. การจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดสะเต็มศึกษาจะช่วยให้นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงขึ้นหรือไม่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหา ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ในการศึกษาครั้งนี้เป็นผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 3 ห้องเรียน ได้แก่ ห้อง ม.4/1 จำนวน 44 คน ห้อง ม.4/2 จำนวน 42 คน และห้อง ม.4/3 จำนวน 43 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 จำนวน 1 ห้องเรียน นักเรียนจำนวน 44 คน ซึ่งเป็นห้องเรียนวิทย์-คณิต ได้มาจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 แบบคือ เครื่องมือที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้คือ แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM Education) เรื่อง การแยกสารประกอบที่มีขั้นตอนการเรียนรู้ แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน จำนวน 1 แผน ระยะเวลา 12 ชั่วโมง

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

3.2.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี เรื่อง การแยกสารประกอบเป็นแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ

3.2.2 แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา ซึ่งใช้กระบวนการคิดแก้ปัญหาตามขั้นตอนของ Weir (1974) มาตรฐานเป็นแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ

3.3 แบบบันทึกภาคสนาม

3.4 แบบสัมภาษณ์นักเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้

4. การสร้างเครื่องมือ

4.1 แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM education) ซึ่งผู้วิจัยได้ ดำเนินการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

4.1.1 ศึกษาหลักการและทำความเข้าใจวิธีการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสืบเสาะ หาความรู้ 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นการสร้างความสนใจ 2) ขั้นการสำรวจและค้นหา 3) ขั้นการอธิบาย และลงข้อสรุป 4) ขั้นการขยายความรู้ และ 5) ขั้นการประเมิน

4.1.2 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ช่วงชั้นที่ 4 (ม.4 - ม.6) มาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์

4.1.3 ศึกษาและทำความเข้าใจ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานจากรายละเอียดในวิชาเคมี ช่วงชั้นที่ 4 มาตรฐานรายวิชาคำอธิบาย รายวิชา เนื้อหาและผลการเรียนรู้ที่คาดหวังที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เรื่อง การแยกสารประกอบ

4.1.4 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM Education) จำนวน 1 แผนเวลา 12 ชั่วโมง ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย มาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะ สำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระสำคัญ สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน ชิ้นงาน สื่อและแหล่งการเรียนรู้ และการวัดและ ประเมินผล

4.1.5 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญการสอนวิชาวิทยาศาสตร์จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความสอดคล้ององค์ประกอบต่าง ๆ ภายในแผนการจัดการเรียนรู้ตามแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใช้เกณฑ์การประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของ Likert (Likert Scale) จากนั้นนำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลความหมาย

4.1.6 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.46 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.54 เมื่อเทียบกับเกณฑ์แล้วอยู่ในเกณฑ์ที่มีความเหมาะสมมากไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

4.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี เรื่อง การแยกสารประกอบเป็นแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามจุดประสงค์และเนื้อหาวิชา เป็นแบบทดสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อโดยมีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

4.2.1 ศึกษาทฤษฎี วิธีสร้าง เทคนิคการเขียนข้อสอบแบบเลือกตอบ ศึกษาแบบเรียน ศึกษาคู่มือครูวิชาเคมี เรื่อง การแยกสารประกอบ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และศึกษาเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

4.2.2 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก

4.2.3 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาเคมีที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญการสอนวิชาวิทยาศาสตร์จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์ เชิงพฤติกรรม (Index of item objective Congruence: IOC) และ

ความถูกต้องด้านภาษา ตัวเลือก และการใช้คำถาม แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขแล้วคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.78-1.00

4.2.4 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีที่ได้ไปทดลองใช้ (Try out) ครั้งที่ 1 กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ที่ผ่านการเรียนวิชาเคมีเรื่องการแยกสารประกอบมาแล้ว

4.2.5 นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบมาวิเคราะห์หาค่าความยาก (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) แล้วคัดเลือกข้อที่มีค่าความยาก 0.32-0.79 ค่าอำนาจจำแนกมีค่าตั้งแต่ 0.24 ขึ้นไป

4.2.6 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีไปทดลองใช้ (Try out) ครั้งที่ 2 กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ที่ผ่านการเรียนวิชาเคมี เรื่องการแยกสารประกอบมาแล้ว จำนวน 40 ข้อ ระยะเวลาทำแบบทดสอบ 50 นาที

4.2.7 นำคะแนนมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ โดยใช้สูตร Kuder – Richardson 20 (KR-20) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.94

4.2.7 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี เรื่องการแยกสารประกอบจำนวน 40 ข้อ ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4.3 แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาตามขั้นตอนของ Weir (Weir, 1974) เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ โดยมีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

4.3.1 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับความสามารถในการแก้ปัญหา ทักษะการคิดแก้ปัญหาจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ

4.3.2 ศึกษาแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาจากผู้วิจัยท่านอื่น ๆ เพื่อนำมาเป็นแนวทางและประยุกต์ใช้ในการออกข้อสอบให้ครอบคลุมตามขั้นตอนกระบวนการในการแก้ปัญหา

4.3.3 สร้างแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาเป็นแบบทดสอบแบบปรนัย เลือกตอบ 4 ตัวเลือก โดยสร้างสถานการณ์ 10 สถานการณ์ แต่ละสถานการณ์มีคำถามจำนวน 4 ข้อรวมทั้งหมด 40 ข้อ แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม

4.3.4 ตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) โดยนำแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทั้ง 10 สถานการณ์ เสนอผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนวิทยาศาสตร์จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับขั้นตอนในการคิดแก้ปัญหา (Index of Consistency: IC) แล้วคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.65-1.00

4.3.5 นำแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try out) ครั้งที่ 1 กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

4.3.6 นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบ มาวิเคราะห์หาค่าความยาก (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) เป็นรายข้อ แล้วคัดเลือกข้อที่มีค่าความยากระหว่าง 0.25-0.72 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.25 ขึ้นไป

4.3.7 นำแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) ครั้งที่ 2 กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

4.3.8 นำคะแนนมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ โดยใช้สูตร Kuder – Richardson 20 (KR-20) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.92

4.3.9 นำแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาจำนวน 40 ข้อ ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4.4. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบ บันทึกภาคสนาม และแบบสัมภาษณ์นักเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีลักษณะดังนี้

4.4.1 แบบบันทึกภาคสนาม

4.4.2 แบบสัมภาษณ์นักเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ เป็นชนิดมีโครงสร้างแบบปลายเปิด ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิด และความรู้สึกรู้สึกของตนเองที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยให้ผู้วิจัยสัมภาษณ์นักเรียนแบบไม่เป็นทางการ ซึ่งจะสัมภาษณ์หลังการจัดการเรียนรู้เสร็จแต่ละครั้ง การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพดังกล่าว มีลำดับขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

4.4.2.1 ศึกษาทฤษฎี และเอกสารเกี่ยวกับการสร้างแบบสัมภาษณ์

4.4.2.2 กำหนดกรอบแนวคิดและขอบข่ายพฤติกรรมที่จะสังเกต/สัมภาษณ์ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4.4.2.3 สร้างแบบสัมภาษณ์นักเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้

4.4.2.4 นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นเพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหาและการใช้ภาษา

4.4.2.5 ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลร่วมกับ แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อใช้สะท้อนผลการจัดการเรียนรู้

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 12 ชั่วโมง โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

5.1 ผู้วิจัยวิเคราะห์ปัญหาการจัดการเรียนรู้วิชาเคมี เรื่อง การแยกสารประกอบจากการที่ได้สอบถามครูและสัมภาษณ์นักเรียนที่เคยเรียนเรื่องนี้มาแล้ว

5.2 ปฐมนิเทศ ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทราบ และอธิบายถึงบทบาทหน้าที่ของนักเรียนและผู้วิจัย

5.3 ผู้วิจัยทำการทดสอบก่อนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะสม ดังนี้

5.3.1 นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี เรื่อง การแยกสารประกอบ จำนวน 40 ข้อ โดยมีระยะเวลาทำแบบทดสอบ 50 นาที

5.3.2 นักเรียนทำแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาจำนวน 40 ข้อ โดยมี ระยะเวลาทำแบบทดสอบ 50 นาที แล้วนำข้อมูลไปวิเคราะห์ต่อไป

5.4 ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็ม

5.5 นำข้อมูลที่ได้จากแบบการบันทึกภาคสนามและแบบสัมภาษณ์นักเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ มาทำการวิเคราะห์เพื่อนำข้อเสนอแนะไปเป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ

5.6 เมื่อเสร็จสิ้นการจัดการเรียนรู้แล้วทำการทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้แล้ว

5.6.1 นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี เรื่อง การแยกสารประกอบ จำนวน 40 ข้อ โดยมีระยะเวลาทำแบบทดสอบ 50 นาที

5.6.2 นักเรียนทำแบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียน จำนวน 40 ข้อ โดยมีระยะเวลาทำแบบทดสอบ 50 นาที

5.7 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากคะแนนการทำ 59 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี เรื่อง การแยกสารประกอบ แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา ด้วยวิธีการทางสถิติ และเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมจากเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา มาวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี เรื่อง การแยกสารประกอบ มีวิธีการดังนี้

6.1.1 หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี เรื่อง การแยกสารประกอบ

6.1.2 ทดสอบเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี เรื่อง การแยกสารประกอบของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา โดยใช้สถิติการทดสอบทีชนิดกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test dependent group)

6.2 วิเคราะห์ข้อมูลของแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา มีวิธีการดังนี้

6.2.1 หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนน ความสามารถในการแก้ปัญหา

6.2.2 ทดสอบเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา โดยใช้สถิติการทดสอบทีชนิดกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน

7. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที (t-test dependent)

ผลการวิจัย

ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จำนวนทั้งหมด 44 คน เป็นหญิง 25 คน คิดเป็นร้อยละ 56.80 และ ชายจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 43.20 นักเรียนร้อยละ 60 มีภูมิลำเนาจังหวัดปทุมธานี และอีกร้อยละ 40 มีภูมิลำเนาที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้ปกครองของนักเรียนร้อยละ

55 ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 20 รับราชการ ร้อยละ 20 เป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ และร้อยละ 5 ประกอบอาชีพอื่น ๆ

ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี

ผู้วิจัยได้นำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี เรื่อง การแยกสารประกอบใช้กับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา จากนั้นนำ แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี ตรวจสอบคะแนนและทำการวิเคราะห์ผลได้ผลการวิเคราะห์ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าสถิติทดสอบที่แบบกลุ่มเดียวของคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี

การทดสอบ	N	$\bar{X}$	S.D.	t-test	p-value
ก่อนเรียน	44	20.21	5.01	7.128**	.00
หลังเรียน	44	31.65	5.64		

**p<.01

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี เรื่อง การแยกสารประกอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 20.21 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5.01 หลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 31.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5.64 และเมื่อทดสอบความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหา

ผู้วิจัยได้นำผลคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา จากนั้นนำแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหามาตรวจคะแนน และทำการวิเคราะห์ผลได้ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าสถิติทดสอบที่แบบกลุ่มเดียว ของคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหา

การทดสอบ	n	$\bar{X}$	S.D.	t-test	p-value
ก่อนเรียน	44	20.46	0.63	5.921**	.00
หลังเรียน	44	31.92	0.72		

**p<.01

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 20.46 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.63 หลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 31.92 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.72 และเมื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย ความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี เรื่อง การแยกสารประกอบหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

จากการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM Education) ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเคมี ความสามารถในการแก้ปัญหาและความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สามารถอภิปรายผลการศึกษาดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีที่จัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา

จากผลการศึกษาพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา มีคะแนนเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี ก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาเท่ากับ 20.21 จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน และมีคะแนนเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เท่ากับ 31.65 จากคะแนนเต็ม 40 คะแนนนักเรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Rungluxsameesri (2008) ที่ได้ศึกษาผลการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการออกแบบทางวิศวกรรมที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงวิทยาศาสตร์ และทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ขั้นผสมผสานของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ พบว่า นักเรียนกลุ่มที่เรียนวิทยาศาสตร์โดยจัดการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการออกแบบทางวิศวกรรม มีคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงวิทยาศาสตร์ และคะแนนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นผสมผสานเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบทั่วไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนกลุ่มที่เรียนวิทยาศาสตร์โดยจัดการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการออกแบบทางวิศวกรรมมีคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงวิทยาศาสตร์ และคะแนนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นผสมผสานเฉลี่ยร้อยละ 75.58 และ 83.90 ตามลำดับ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

จากการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีเพิ่มขึ้นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Saengpromsri (2015) ที่ศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทักษะกระบวนการทาง วิทยาศาสตร์ขั้นบูรณาการและเจตคติต่อการเรียนวิชาเคมีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษากับแบบปกติ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นบูรณาการและเจตคติต่อการเรียนวิชาเคมีหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาเป็นการกำหนด

ขอบเขตเพื่อศึกษาและหาแนวทางในแก้ปัญหาโดยใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาช่วยแก้ปัญหาสะท้อนความคิดจากประสบการณ์จริงและการใช้สื่อเทคโนโลยีจนนำไปสู่การสร้างชิ้นงานขึ้นมา

2. ความสามารถในการแก้ปัญหาวิชาเคมีที่จัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาจากผลการศึกษาพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษามีคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหา ก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM Education) เท่ากับ 20.46 และมีคะแนนเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเคมีหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เท่ากับ 31.15 มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Rugbida (2006) ศึกษาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสังคม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 โดยนักเรียนสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง สามารถวางแผนแก้ปัญหาได้อย่างมีลำดับขั้นตอนสามารถนำเสนอสิ่งที่ค้นพบให้ผู้อื่นเข้าใจได้ สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันรู้จักการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการเรียนและการแก้ปัญหา และเรียนรู้อย่างมีความสุข และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tanoorut (2010) ได้ศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry Cycle) ผลการวิจัยพบว่า ด้านความสามารถในการแก้ปัญหา มีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ 12 คน คิดเป็นร้อยละ 75.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ ร้อยละ 70 โดยการเรียนการสอนแบบสืบเสาะนี้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนแสดงความสามารถอย่างเต็มที่ การใช้คำถามที่จะช่วยให้นักเรียนคิดหาคำตอบทำให้นักเรียนค้นพบด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็น มีความกระตือรือร้นที่จะสืบเสาะหาคำตอบ เกิดความเข้าใจสาระการเรียนรู้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยเสนอแนะซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนและการศึกษาค้นคว้าต่อไป

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ก่อนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาครูผู้สอนควรมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาและควรวางแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพการดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนที่วางแผนไว้ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ก่อนการจัดการเรียนรู้ครูผู้สอนควรชี้แจงทำความเข้าใจให้นักเรียนเข้าใจรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง โดยครูผู้สอนมีหน้าที่คอยชี้แนะให้คำปรึกษา

1.3 ครูสอนควรแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบก่อนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละคาบทุกครั้ง

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษากับนักเรียนในระดับ
ชั้นอื่น และกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ เพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน

2.2 ควรมีการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษากับตัวแปรอื่น ๆ
เช่น ความคิดสร้างสรรค์

References

- Klaynil, S., Dejsri, P. & Pramojnee, A. (2008). *khwāmru̐ læ samatthana thāng wīthayāsāt samrap lōk wan phrungnī : rāingān chāk kānpromōēnphon nakriān nānā chāt PISA sōngphanhok* [Science Knowledge and Competency for the World Tomorrow: PISA International Student Assessment Report]. Bangkok: The Institute for the Promotion of Teaching and Technology.
- Rugbida, A. (2006). *phon khōng kanchatkān rianrū tam nēokhit wīthayāsāt theknōlōyī læ sangkhom tō phon samrit thāngkān rian khwāmsāmāt nai kān khīt kē panhā læ khwāmphungphōchāi khōng nakriān chan matthayommasuksā pī thī hā* [Effects of the Science, Technology and Society Approach on Achievement and Problem Solving Ability and Satisfaction of Mathayomsuksa Five Students]. Master's thesis of Education in Science Education, Prince of Songkla University.
- Rungluxsameesri, W. (2008). *phon khōng kān rian kānsōn thī nēn krabuānkān 'ōk bāp thāng witsawakam thī mī tō khwāmsāmāt nai kān kē panhā chōeng wīthayāsāt læ thaksa krabuānkān thāng wīthayāsāt khan phasomphasān khōng nakriān chan matthayommasuksā tōk ton nai rōngriān sathit* [Effects of instruction emphasizing engineering design process on scientific problem solving ability and integrated science process skills of lower secondary school students in demonstration schools]. Master's thesis of Science, Chulalongkorn University.

- Saengpromsri, P. (2015). *kānpriāpthiāp phon samrit thāngkān rian thaksa krabuānkan thāng wittayāsāt khan būranakan læ chētakhati tō kān rian wichā khēmī khōng nakrian chan matthayommasuksa pī thī hā thī dai rap kānchātkan rianrū sa tem suksa kap bāp pakati* [Comparisons of learning achievement, integrated science process skills, and attitude towards chemistry learning for Matthayomsueksa 5 students between STEM education and conventional methods]. Master's thesis of Science, Mahasarakham University.
- Siripattachai, P. (2013). STEM Education kap kānphatthana thaksa nai satawat thī 21 [STEM Education and 21st Century Skills Development]. *Journal of executive*. 2(2), 49-56.
- Tanoorut, T. (2010). *kānsuksa khwāmsamat nai kān kae panhā læ phon samrit thāngkān rian klum sara kān rianrū wittayāsāt rūang sombat khōng watsadu khōng nakrian chan prathomsuksa pī thī hā thī dai rap kānsōn bāp wattachak kān sūpsō hākhwām rū* [The Study of Problem Solving Ability and Learning Achievement in Science Learning Substance titled "Material Characteristic," of Pratomsuksa 5 Students Taught by Inquiry Cycle.]. Master's thesis of Education, Khon Kaen University.
- The Institute for the Promotion of Teaching and Technology. (2003). *kānchāt sara kān rianrū klum wittayāsāt laksūt kānsuksa naphūn thān* [Organizing learning topics in science, basic education curriculum]. Bangkok: The Institute for the Promotion of Teaching and Technology.
- Weir, J. (1974). Problem Solving is every body's Problem. *The Science Teacher*. 4 (April 1974), 16–18.

การศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการจัดประสบการณ์ดนตรีที่ส่งเสริม
ทักษะการคิดเพื่อจัดการชีวิตสู่ความสำเร็จในเด็กปฐมวัย

A STUDY OF THE COMPONENTS OF MUSICAL EXPERIENTIAL MODEL
TO ENHANCE EXECUTIVE FUNCTION SKILLS FOR EARLY
CHILDHOOD STUDENTS

ณัฏฐ์รดา ไชยอัศรพงศ์¹ ฐิติพร พิชญกุล² และกันต์ฤทัย คลังพหล³
Natrada Chaiakaraphong¹ Thitiporn Pichayakul² and Kanruthai Klangpahol³

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

² ที่ปรึกษาหลักงานวิจัย สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
จังหวัดปทุมธานี

³ ที่ปรึกษาร่วมงานวิจัย สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
จังหวัดปทุมธานี

¹ Doctor of Philosophy Student, Curriculum and Instruction Branch, Valaya Alongkorn Rajabhat
University under the Royal Patronage, Pathum Thani

² Advisor of Research, Curriculum and Instruction Branch Valaya Alongkorn Rajabhat University
under the Royal Patronage, Pathum Thani

³ Co-Advisor of Research, Curriculum and Instruction Branch Valaya Alongkorn Rajabhat University
under the Royal Patronage, Pathum Thani

E-mail: dada_dydy23@hotmail.com

Received:	December 7, 2019
Revised:	March 23, 2020
Accepted:	March 25, 2020

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ดนตรีที่ส่งเสริมทักษะการคิดเพื่อจัดการชีวิตสู่ความสำเร็จในเด็กปฐมวัย มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการจัดประสบการณ์ดนตรีที่ส่งเสริมทักษะการคิดเพื่อจัดการชีวิตสู่ความสำเร็จในเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 ท่าน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง และเด็กปฐมวัย อายุ 4-5 ปี จังหวัดนนทบุรี เขต 1 จำนวน 105 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และแบบประเมินทักษะการคิดเพื่อจัดการชีวิตสู่ความสำเร็จในเด็กปฐมวัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของรูปแบบการจัดประสบการณ์ดนตรีที่ส่งเสริมทักษะการคิดเพื่อจัดการชีวิตสู่ความสำเร็จในเด็กปฐมวัย มี 5 องค์ประกอบ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์

3) สารระ 4) กระบวนการจัดประสบการณ์ดนตรี 5) การวัดและประเมินผล และผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลองค์ประกอบของทักษะการคิดเพื่อจัดการชีวิตสู่ความสำเร็จในเด็กปฐมวัยที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่า Chi-square เท่ากับ 0.06 ค่าระดับนัยสำคัญ เท่ากับ 0.97 ค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า มีค่าเท่ากับ 0.00 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน เท่ากับ 1.01 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว เท่ากับ 1.03 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องกลมกลืนเปรียบเทียบ มีค่าเท่ากับ 1.00 ซึ่งมี 1 องค์ประกอบ (ตัวแปรแฝง) และ 4 ตัวแปรสังเกตได้ เรียงลำดับตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบ คือ ด้านการวางแผนและจัดระบบดำเนินการ ด้านความจำใช้งาน ด้านการยืดหยุ่นการคิด และด้านการยับยั้งชั่งใจ คิดไตร่ตรอง มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.53, 0.44, 0.41, และ 0.24

คำสำคัญ

รูปแบบการจัดประสบการณ์ ดนตรี ทักษะการคิดเพื่อจัดการชีวิตสู่ความสำเร็จ ปฐมวัย

ABSTRACT

This research article was a part of the research entitled Development of Musical Experiential Model to Enhance Executive Functions for Early Childhood Students. The purpose of this research was to analyze of the components of musical experiential model to enhance executive functions for early childhood students. The samples were 7 professionals randomized by purposive sampling and 105 early childhood students who were 4-5 years old in Nonthaburi area 1 randomized by multistage random sampling. The research instruments were the in-depth structured interview form and the executive functions assessment form for early childhood students. For data analysis, this research was employed content analysis and confirmatory factor analysis.

The research findings were the components of musical experiential model to enhance executive functions for early childhood students. It was consisted of 5 components; 1) principle, 2) objective, 3) matter, 4) music experience process, and 5) assessing and evaluating. The test of the congruence of the empirical data with the conceptual framework showed the following results; Chi-square = 0.06, $p = 0.97$, RMSEA = 0.00, GFI = 1.01, AGFI = 1.03, CFI = 1.00. There was 1 factor and 4 observed variables; planning and organizing, working memory, cognitive flexibility and inhibitory control. The factor loadings were 0.53, 0.44, 0.41, and 0.24, respectively.

Keywords

Experiential Model, Music, Executive Functions, Early Childhood

ความสำคัญของปัญหา

โลกในยุคปัจจุบันมีการเจริญเติบโตและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง และเทคโนโลยี เป็นโลกยุคโลกาภิวัตน์ เป็นยุคในศตวรรษที่ 21 เต็มไปด้วยพลวัตโลกที่สลับซับซ้อน รุนแรง เต็มไปด้วยสิ่งเร้าต่าง ๆ มากมาย ส่งผลกระทบต่อมนุษย์ เป็นบริบทที่ท้าทายต่อการใช้ชีวิตของคนยุคใหม่ เด็กและเยาวชนซึ่งถือเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า ในการพัฒนาประเทศในอนาคต ต้องได้รับผลกระทบอย่างเล็งไม่ได้ และอาจส่งผลให้ไม่สามารถ ประสบความสำเร็จในชีวิตได้ ดังนั้นการสอนให้คิดเป็น เรียนรู้เป็น แก้ปัญหาเป็น มีความพร้อม ในการรับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วตั้งแต่เยาว์วัย จึงเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์

จากสภาพปัญหา การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของประเทศชาติ การพัฒนาทักษะการคิด ผูกพันการคิดอย่างสม่ำเสมอจะช่วยยกระดับความสามารถ ในการคิดให้สูงขึ้น เป็นการวางรากฐานของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความพร้อมรับมือกับ พลวัตโลกที่ซับซ้อนมากขึ้นเรื่อย ๆ ดังนั้นควรเริ่มปลูกฝังการคิดตั้งแต่วัยเด็ก นั่นก็คือเด็ก ปฐมวัย เป็นช่วงวัยสำคัญในการเรียนรู้ ซึ่งการจะเป็นคนสมบูรณ์ต้องได้รับการเติมเต็มตั้งแต่เนิ่น ๆ (Saifah, 2017) และจากจุดหมายในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุ 3 - 6 ปี ได้ระบุถึงจุดหมายของพัฒนาการด้านสติปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการคิดไว้ว่า เด็กมีทักษะ การคิด การใช้ภาษาสื่อสาร และการแสวงหาความรู้ได้เหมาะสมกับวัย และในมาตรฐานที่ 10 กำหนดว่า เด็กปฐมวัยต้องมีความสามารถในการคิดที่เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ (Ministry of Education, 2017)

ปัจจุบัน ระบบการศึกษาปฐมวัยส่วนใหญ่เน้นการท่องจำ และทำข้อสอบ ไม่ส่งเสริมการคิด อย่างรอบด้าน และโดยเฉพาะในเด็กปฐมวัยที่ต้องสอบเข้าศึกษาต่อในระดับชั้นประถมศึกษา วิฤติ ปฐมวัยที่ถูกเร่งเรียน เขียน อ่าน เน้นแต่การพัฒนาไอคิว ไม่เปิดโอกาสให้สำรวจ ลงมือทำ ขาดทักษะ การคิดวิเคราะห์ ขาดการเรียนรู้ทักษะชีวิต ไม่มีวินัย ขาดความยับยั้งชั่งใจ ฯลฯ (Chutikul, 2017) การส่งเสริมการคิดของเด็กปฐมวัยยังไม่ได้ผลเท่าที่ควร หากเด็กปฐมวัยไม่ได้รับการพัฒนาให้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น เรียนรู้เป็น อยู่กับคนอื่นเป็น พฤติกรรมที่เป็นปัญหาก็จะเกิดขึ้น เช่น พฤติกรรม ก้าวร้าวรุนแรง พฤติกรรมด้านการกำกับควบคุมตนเอง โรคซึมเศร้า โรคสมาธิสั้น ฯลฯ และปัญหาเด็ก ปฐมวัยของไทยที่ไม่ควรมองข้ามในการจะพัฒนาการมีชีวิตที่ประสบผลสำเร็จในอนาคต เนื่องจากเป็น ตัวทำนายคุณภาพของเยาวชนไทยในอีก 10 - 15 ปี ข้างหน้าในด้านผลการเรียนรู้ระดับประเทศ นั่นก็คือ ทักษะการคิดเพื่อจัดการชีวิตสู่ความสำเร็จ (Chutabhakdikul, Thanasetkorn, Lertawasdatrakul & Ruksee, 2017)

การพัฒนาทักษะการคิดเพื่อจัดการชีวิตสู่ความสำเร็จ หรือ Executive Function Skills - EF เท่ากับการพัฒนาสมอง มนุษย์เราไม่ได้เกิดมาพร้อมกับทักษะนี้ในทันที แต่เกิดมาพร้อมที่จะพัฒนา ขึ้นอยู่กับการฝึกฝนผ่านประสบการณ์ต่าง ๆ ผู้ใหญ่จะต้องเป็นนักรื้อสร้างที่ดี สร้างความไว้วางใจให้เกิดขึ้น ในใจเด็ก สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี มีพฤติกรรมเชิงบวก และส่งเสริมด้วยประสบการณ์การเรียนรู้ ที่หลากหลาย กิจกรรมทางดนตรี เป็นกิจกรรมที่ทำง่าย สนับสนุนการทำงานของ EF เพราะเด็กจะได้ เคลื่อนไหวตามจังหวะ ได้สร้างสรรค์คำ และท่าทางกับดนตรี (Center on the Developing Child at Harvard University, 2015) และสอดคล้องกับ Morton (2013) ที่กล่าวว่าดนตรีเป็นกิจกรรมที่

ท้าทายและสนุก เน้นการควบคุมตนเอง ได้เรียนรู้ผ่านการลงมือทำหรือการเล่น ดนตรีช่วยกระตุ้นการทำงานของสมอง เป็นประสบการณ์เรียนรู้หนึ่งที่จะเปิดโอกาสให้ฝึกคิดด้วยตนเอง การได้รับประสบการณ์ตรงจากเสียงดนตรีหรือจังหวะที่ได้ยินนั้น รวมถึงการได้สัมผัสเครื่องดนตรีต่าง ๆ เป็นสิ่งที่ก่อรูปการคิดของเด็ก การฝึกดนตรีในเด็กอายุ 3 - 5 ปี ส่งผลให้มีการเปิดพื้นที่ในสมองมากขึ้น (Neville et al., 2008)

จากสภาพปัญหาและความสำคัญของทักษะการคิดเพื่อจัดการชีวิตสู่ความสำเร็จในเด็กปฐมวัยดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้ตระหนักและเห็นว่าเป็นปัญหาสำคัญของประเทศที่ไม่ควรละเลย ดังนั้นจึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษา โดยผลที่คาดว่าจะได้รับ ทำให้ครูผู้สอนสามารถนำผลจากการศึกษาไปใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ดนตรี หรือพัฒนาหลักสูตรดนตรีที่สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดเพื่อจัดการชีวิตสู่ความสำเร็จต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

องค์ประกอบของรูปแบบการจัดประสบการณ์ดนตรีที่ส่งเสริมทักษะการคิดเพื่อจัดการชีวิตสู่ความสำเร็จในเด็กปฐมวัย มีองค์ประกอบอะไรบ้าง และรายละเอียดแต่ละองค์ประกอบเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการจัดประสบการณ์ดนตรีที่ส่งเสริมทักษะการคิดเพื่อจัดการชีวิตสู่ความสำเร็จในเด็กปฐมวัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการจัดประสบการณ์ดนตรีที่ส่งเสริมทักษะการคิดเพื่อจัดการชีวิตสู่ความสำเร็จในเด็กปฐมวัย มีวิธีดำเนินการวิจัยในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R & D) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ซึ่งประกอบด้วย 2 ขั้นตอน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบการจัดประสบการณ์ดนตรี กลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยในขั้นตอนนี้ กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านดนตรี ด้านทักษะการคิดเพื่อจัดการชีวิตสู่ความสำเร็จ ด้านหลักสูตรและการสอน และด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย รวม 7 ท่าน ซึ่งได้มาจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพ

1. แบบวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดประเด็นในการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการจัดประสบการณ์ การจัดประสบการณ์ดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย และทักษะการคิดเพื่อจัดการชีวิตสู่ความสำเร็จ และสร้างตารางสังเคราะห์แนวคิดต่าง ๆ ที่ได้ศึกษา

2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จำนวน 29 ข้อคำถามย่อย ทำการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการคำนวณ

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ผลการตรวจสอบความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.57 - 1.00 ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่าข้อคำถามที่มีคุณภาพและใช้ได้ มีจำนวน 26 ข้อคำถาม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยศึกษาวิเคราะห์หลักการ แนวคิดและทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้กรอบแนวคิดขององค์ประกอบของรูปแบบการจัดประสบการณ์ดนตรี และดำเนินการสัมภาษณ์และบันทึกการให้คำสัมภาษณ์ โดยสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล เกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อองค์ประกอบของรูปแบบการจัดประสบการณ์ดนตรี 6 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) องค์ประกอบที่ 1 หลักการของรูปแบบ 2) องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) องค์ประกอบที่ 3 สาร 4) องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการจัดประสบการณ์ดนตรี 5) องค์ประกอบที่ 5 การวัดและประเมินผล และ 6) องค์ประกอบที่ 6 ระบบสังคม

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของทักษะการคิดเพื่อจัดการชีวิตสู่ความสำเร็จในเด็กปฐมวัย

ประชากร

เด็กปฐมวัยอายุ 4-5 ปี ที่กำลังศึกษาในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนที่มีระดับปฐมวัย จังหวัดกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล จำนวน 162,440 คน

กลุ่มตัวอย่าง

เด็กปฐมวัยอายุ 4-5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนที่มีระดับปฐมวัย จังหวัดนนทบุรี เขต 1 จำนวน 105 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) มีลำดับขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จากรายชื่อจังหวัดในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งมีอยู่ 6 จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ และสมุทรสาคร มา 1 กลุ่ม ได้จังหวัดนนทบุรี

ขั้นตอนที่ 2 สุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) จากเขตพื้นที่การศึกษาของจังหวัดนนทบุรี เขต 1 และเขต 2 ได้เขต 1

ขั้นตอนที่ 3 สุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากการจับฉลากรายชื่อโรงเรียน 8 โรงเรียน

ขั้นตอนที่ 4 สุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จากห้องเรียน ได้อนุบาลปีที่ 2/2 ของ 4 โรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพ

แบบประเมินทักษะการคิดเพื่อจัดการชีวิตสู่ความสำเร็จในเด็กปฐมวัย 4 ด้าน 31 ข้อคำถาม ได้แก่ 1) ด้านความจำใช้งาน ข้อคำถาม 6 ข้อ 2) ด้านการยับยั้งชั่งใจ คิดไตร่ตรอง ข้อคำถาม 12 ข้อ 3) ด้านการยืดหยุ่นการคิด ข้อคำถาม 5 ข้อ และ 4) ด้านการวางแผนและจัดระบบ

ดำเนินการ ข้อคำถาม 8 ข้อ โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริกส์แบบแยกประเด็น (Analytic Rubrics) และกำหนดระดับคะแนนในรูบริกส์เป็น 4 ระดับ และมีผลการตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้

1. การตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index Item of Congruence: IOC) โดยมีเกณฑ์พิจารณาข้อคำถามที่มีคุณภาพและใช้ได้ระหว่าง 0.60-1.00 (Kanjawasee, 2012) ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่าข้อคำถามที่มีคุณภาพและใช้ได้ มีจำนวน 30 ข้อ

2. การตรวจสอบด้านความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบประเมินทั้งฉบับ โดยทดลอง นำร่องใช้กับเด็กปฐมวัยที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน และหาค่าความเชื่อมั่นแบบวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค มีค่าเท่ากับ 0.97 ถือว่ามีค่าความเชื่อมั่นในระดับสูง โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาคือ มีค่ามากกว่า 0.70 (Nunnally, 1967)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามกรอบการสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ โดยใช้ระยะเวลาประมาณ 1 เดือน โดยให้ครูประจำชั้นของแต่ละโรงเรียนเป็นผู้ประเมิน และได้ข้อมูลครบทั้ง 105 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนที่ได้จากแบบประเมินทักษะการคิดเพื่อจัดการชีวิตสู่ความสำเร็จในเด็กปฐมวัย โดยใช้สถิติเชิงบรรยาย (descriptive statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเบ้ และความโด่ง

2. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) เพื่อตรวจสอบความตรงตามโครงสร้างของโมเดลองค์ประกอบจำนวน 4 ด้าน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป LISREL (LISREL) เวอร์ชัน 10.20 โดยมีการประมาณค่าพารามิเตอร์ ด้วยวิธีการประมาณค่าความเป็นไปได้สูงสุด (Maximum Likelihood: ML) เพื่อตรวจสอบความตรงตามโครงสร้าง ด้วยการพิจารณาความสอดคล้องของโมเดลตามสมการโครงสร้างตามทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาค่าสถิติวัดระดับความสอดคล้อง ได้แก่ ค่าสถิติไคสแควร์ ค่าไคสแควร์สัมพัทธ์ ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) ค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของเศษเหลือ (SRMR) ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA) และเปรียบเทียบน้ำหนักความสำคัญขององค์ประกอบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เพื่อหาค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ทั้ง 4 ด้าน ตามเกณฑ์ดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดล

ผลการวิจัย

การศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการจัดประสบการณ์ดนตรีที่ส่งเสริมทักษะการคิดเพื่อจัดการชีวิตสู่ความสำเร็จในเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบการจัดประสบการณ์ดนตรีจากการวิเคราะห์หลักการ แนวคิด ทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ สรุปได้ว่า องค์ประกอบของรูปแบบการจัดประสบการณ์ดนตรีที่ส่งเสริมทักษะการคิด

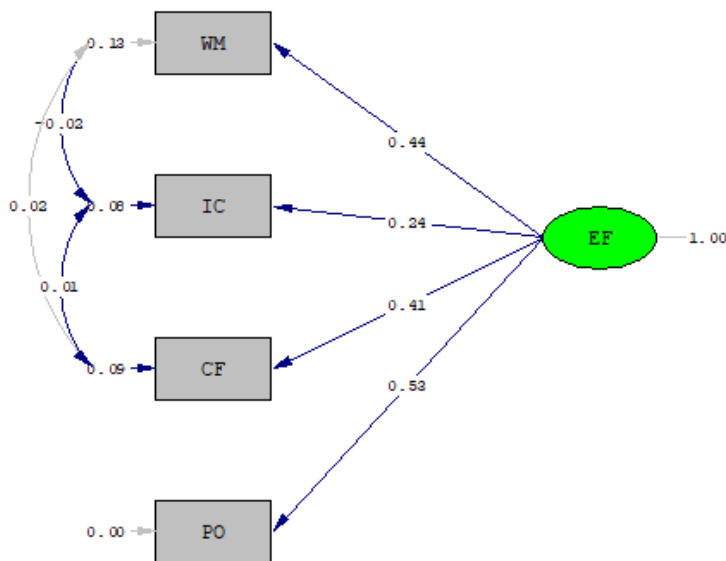
เพื่อจัดการชีวิตสู่ความสำเร็จในเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) สาร 4) กระบวนการจัดประสบการณ์ดนตรี และ 5) การวัดและประเมินผล

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของทักษะการคิดเพื่อจัดการชีวิตสู่ความสำเร็จในเด็กปฐมวัย ได้จำแนกตัวแปรสังเกตได้ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความจำใช้งาน 2) ด้านการยับยั้งชั่งใจ คิดไตร่ตรอง 3) ด้านการยืดหยุ่นการคิด และ 4) ด้านการวางแผนและจัดระบบดำเนินการ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับหนึ่งของโมเดลองค์ประกอบทักษะการคิดเพื่อจัดการชีวิตสู่ความสำเร็จในเด็กปฐมวัย ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับหนึ่งของโมเดลองค์ประกอบทักษะการคิดเพื่อจัดการชีวิตสู่ความสำเร็จในเด็กปฐมวัย

องค์ประกอบทักษะการคิด เพื่อจัดการชีวิตสู่ความสำเร็จ	น้ำหนัก องค์ประกอบ (b)	ความคลาด เคลื่อนมาตรฐาน (S.E.)	ค่าทดสอบ นัยสำคัญ (t)	สัมประสิทธิ์ การพยากรณ์ (R ²)
1. ด้านความจำใช้งาน (WM)	0.44	0.05	9.48	0.60
2. ด้านการยับยั้งชั่งใจ คิดไตร่ตรอง (IC)	0.24	0.03	7.50	0.42
3. ด้านการยืดหยุ่นการคิด (CF)	0.41	0.04	9.98	0.64
4. ด้านการวางแผนและจัดระบบ ดำเนินการ (PO)	0.53	0.04	14.49	1.00

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (b) มีค่าตั้งแต่ 0.24 ถึง 0.53 โดยองค์ประกอบด้านการวางแผนและจัดระบบดำเนินการ ด้านความจำใช้งาน ด้านการยืดหยุ่นการคิด และด้านการยับยั้งชั่งใจ คิดไตร่ตรอง มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.53, 0.44, 0.41, 0.24 ตามลำดับ ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัด (S.E) มีค่าตั้งแต่ 0.03 ถึง 0.05 ค่าสถิติทดสอบ (t-test) มีค่าตั้งแต่ 7.50 ถึง 14.49 โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกค่า จากการพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการวางแผนและจัดระบบดำเนินการ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด เท่ากับ 0.53 รองลงมาคือด้านความจำใช้งาน ด้านการยืดหยุ่นการคิด และด้านการยับยั้งชั่งใจ คิดไตร่ตรอง มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด เท่ากับ 0.24 ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R²) ของตัวแปรทั้ง 4 ตัว มีค่าตั้งแต่ 0.42 ถึง 1.00 อธิบายได้ว่า องค์ประกอบด้านการวางแผนและจัดระบบดำเนินการ มีค่าผันแปรร่วมกับองค์ประกอบทักษะการคิดเพื่อจัดการชีวิตสู่ความสำเร็จในเด็กปฐมวัย ได้ถึงร้อยละ 100 รองลงมาคือ ด้านการยืดหยุ่นการคิด มีค่าผันแปรร่วมกับองค์ประกอบทักษะการคิดเพื่อจัดการชีวิตสู่ความสำเร็จในเด็กปฐมวัย ได้ร้อยละ 64 ด้านความจำใช้งาน มีค่าผันแปรร่วมกับองค์ประกอบทักษะการคิดเพื่อจัดการชีวิตสู่ความสำเร็จในเด็กปฐมวัย ได้ร้อยละ 60 และด้านการยับยั้งชั่งใจ คิดไตร่ตรอง มีค่าผันแปรร่วมกับองค์ประกอบทักษะการคิดเพื่อจัดการชีวิตสู่ความสำเร็จในเด็กปฐมวัย ได้ร้อยละ 42 ซึ่งต่ำกว่าทุกองค์ประกอบ โมเดลองค์ประกอบของทักษะการคิดเพื่อจัดการชีวิตสู่ความสำเร็จในเด็กปฐมวัย แสดงได้ดังภาพที่ 1

Chi-Square=0.06, df=2, p-value=0.97203, RMSEA=0.000

ภาพที่ 1 โมเดลองค์ประกอบของทักษะการคิดเพื่อจัดการชีวิตสู่ความสำเร็จในเด็กปฐมวัย

จากภาพที่ 1 ผลการวิเคราะห์ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลองค์ประกอบทักษะการคิดเพื่อจัดการชีวิตสู่ความสำเร็จในเด็กปฐมวัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อนำค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาทดสอบนัยสำคัญด้วยค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-Square: χ^2) มีค่าเท่ากับ 0.06 ที่ขึ้นองศาแห่งความอิสระ 2 พบว่า ค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (p) เท่ากับ 0.97 ซึ่งค่ามากกว่าเกณฑ์การพิจารณา คือ 0.05 และมีค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) มีค่าเท่ากับ 0.03 ซึ่งน้อยกว่าเกณฑ์การพิจารณา คือ 2.00 ซึ่งสามารถแปลความหมายได้ว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อพิจารณาประกอบกับดัชนีความสอดคล้องค่าอื่น ๆ ได้แก่ ค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.00 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 1.01 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 1.03 ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ 0.00 ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน (SRMR) มีค่าเท่ากับ 0.00 ค่าดัชนีวัดระดับความเหมาะสมอิงเกณฑ์ (NFI) มีค่าเท่ากับ 1.00 และค่าดัชนีวัดระดับความเหมาะสมไม่อิงเกณฑ์ (NNFI) มีค่าเท่ากับ 1.02 และค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) มีค่าเท่ากับ 1.00 ค่าที่ได้ของดัชนีทุกตัวผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แสดงว่าโมเดลองค์ประกอบทักษะการคิดเพื่อจัดการชีวิตสู่ความสำเร็จ มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลองค์ประกอบทักษะการคิด
เพื่อจัดการชีวิตสู่ความสำเร็จกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (n = 105)

ค่าสถิติ	เกณฑ์	ค่าที่ได้	ความหมาย
1. ค่า Chi-Square χ^2	> 0.05	0.06	✓
2. ค่า df	$\neq 0$	2	✓
2. ค่า p	> 0.05	0.97	✓
3. ค่า χ^2/df	< 2.00	0.03	✓
4. ค่า RMSEA	< 0.07	0.00	✓
5. ค่า GFI	> 0.95	1.01	✓
6. ค่า AGFI	> 0.95	1.03	✓
7. ค่า RMR	< 0.05	0.00	✓
8. ค่า SRMR	< 0.08	0.00	✓
9. ค่า NFI	> 0.95	1.00	✓
10. ค่า NNFI	> 0.95	1.02	✓
11. ค่า CFI	> 0.95	1.00	✓

โมเดลมีความสอดคล้อง
กลมกลืนกับข้อมูลเชิง
ประจักษ์

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการจัดประสบการณ์
ดนตรีที่ส่งเสริมทักษะการคิดเพื่อจัดการชีวิตสู่ความสำเร็จในเด็กปฐมวัย มีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ผู้วิจัยได้เริ่มต้นพัฒนาจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย
ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ได้ข้อค้นพบเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบการจัดประสบการณ์
ดนตรีที่ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ หลักการ วัตถุประสงค์ สาระ กระบวนการจัดประสบการณ์
ดนตรี การวัดและประเมินผล และระบบสังคม ซึ่งเป็นองค์ประกอบรูปแบบการจัดประสบการณ์ดนตรี
ฉบับร่างที่ 1 และจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ทำให้ได้ข้อมูลพื้นฐานเพิ่มเติม ในประเด็น
องค์ประกอบที่ 1 คือ หลักการ ควรประกอบด้วยทฤษฎีเพื่อรองรับรูปแบบ ประเด็นองค์ประกอบที่ 2
คือ วัตถุประสงค์ ที่มุ่งส่งเสริมทักษะการคิดเพื่อจัดการชีวิตสู่ความสำเร็จในเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้
กำหนดนิยามของทักษะการคิดเพื่อจัดการชีวิตสู่ความสำเร็จแต่ละด้าน และกำหนดคำอธิบายของ
พฤติกรรมบ่งชี้ทั้ง 30 พฤติกรรมบ่งชี้ ผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่ามี ความชัดเจนและ
ครอบคลุม อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยได้ทำตารางสังเคราะห์อย่างละเอียด จึงสามารถสกัดออกมาได้อย่าง
ชัดเจน ประเด็นองค์ประกอบที่ 3 สาระ มีความเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย การนำสาระ
ที่ควรเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 มาบูรณาการกับเนื้อหาดนตรี เป็นสิ่งที่
เกิดผลดีต่อผู้เรียน เด็กปฐมวัยจะได้เรียนรู้ทั้งเนื้อหาดนตรี และเนื้อหารอบตัวเด็กไปพร้อม ๆ กัน โดย
ใช้กิจกรรมดนตรีเป็นสื่อกระตุ้นทักษะการคิดเพื่อจัดการชีวิตสู่ความสำเร็จ และสิ่งสำคัญที่สุดคือ
เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม โดยผ่านการเรียนรู้จากเรื่องใกล้ตัวเด็กไปสู่เรื่องไกลตัว
เด็ก ประเด็นองค์ประกอบที่ 4 คือ กระบวนการจัดประสบการณ์ดนตรี 4 ขั้นตอน ส่งเสริมให้แก้ปัญหา
ด้วยการทำงานเป็นกลุ่ม เป็นแรงจูงใจให้เด็กต้องการที่จะร่วมกันทำให้สำเร็จ โดยเฉพาะเนื้อหาดนตรี

และสาระที่ควรเรียนรู้มาบูรณาการ ส่งผลดีต่อทักษะการคิดเพื่อจัดการชีวิตสู่ความสำเร็จ การเล่นดนตรีเพียงอย่างเดียว ทักษะการคิดเพื่อจัดการชีวิตสู่ความสำเร็จย่อมไม่เกิดขึ้น และความต่อเนื่องของแต่ละขั้นตอนมีความสำคัญมาก สิ่งที่ได้ค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเองและสร้างความรู้จากกระบวนการ ควรให้เด็กได้ทบทวน เพื่อจะช่วยปลูกฝังและส่งเสริมทักษะการคิดเพื่อจัดการชีวิตสู่ความสำเร็จให้กับเด็ก ประเด็นองค์ประกอบที่ 5 คือ การวัดและประเมินผล ได้ข้อสังเกตเกี่ยวกับการสังเกตทักษะการคิดเพื่อจัดการชีวิตสู่ความสำเร็จที่เด็กปฐมวัยจะต้องใช้หลาย ๆ ด้านในเวลาเดียวกัน เป็นความท้าทายอย่างมากของผู้สังเกตที่จะต้องมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับพฤติกรรมของทักษะการคิดเพื่อจัดการชีวิตสู่ความสำเร็จ และในส่วนของเกณฑ์การให้คะแนนมีความชัดเจนและละเอียดดีมาก ซึ่งได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพและแก้ไขปรับปรุงจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว นอกจากนี้ยังพบอีกว่าการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแบบแยกประเด็น (Analytical Scoring Rubrics) ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นนั้นสอดคล้องกับแนวคิดของ Bargainnier (2003) ที่กล่าวว่าคุณลักษณะของ Rubrics ที่มีคุณภาพ ต้องมีความชัดเจนของเกณฑ์การให้คะแนน (Clear Criteria) มีความหลากหลาย ภาษาเข้าใจง่าย มีความแตกต่างของระดับคะแนน (Rich, descriptive language) มุ่งเน้นความสามารถเชิงบวก (Focus on positive attainment) มีความแตกต่างของการปฏิบัติ ผลงานและความพยายาม (Differentiation of performance, product, and effort) มีความเที่ยงตรง (Valid) และเชื่อถือได้ (Reliable) และประเด็นองค์ประกอบที่ 6 คือ ระบบสังคม ผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้และการให้แรงเสริมมีความจำเป็น และมีคุณประโยชน์อย่างมากต่อการส่งเสริมทักษะการคิดเพื่อจัดการชีวิตสู่ความสำเร็จให้กับเด็กปฐมวัย เป็นมิติสำคัญของงานวิจัยชิ้นนี้ ควรนำไปไว้ในองค์ประกอบที่ 1 คือ หลักการ จากนั้นผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขตามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ทำให้ได้องค์ประกอบของรูปแบบการจัดประสบการณ์ดนตรี ฉบับร่างที่ 2 ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ หลักการ วัตถุประสงค์ สาระ กระบวนการจัดประสบการณ์ดนตรี และการวัดและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับ Joyce, Weil & Calhoun (2015) และ Khammani (2016) ที่ได้กล่าวไว้ว่า รูปแบบการจัดประสบการณ์ที่ดีจะต้องได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ โดยมีแนวคิด ทฤษฎี ความเชื่อพื้นฐาน โดยที่แต่ละองค์ประกอบมีความสัมพันธ์สอดคล้องกัน

2. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของทักษะการคิดเพื่อจัดการชีวิตสู่ความสำเร็จในเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการคิดเพื่อจัดการชีวิตสู่ความสำเร็จในเด็กปฐมวัยมีองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความจำใช้งาน ด้านการยับยั้งชั่งใจ คิดไตร่ตรอง ด้านการยืดหยุ่นการคิด และด้านการวางแผนและจัดระบบดำเนินการ และค่าดัชนีทุกตัวผ่านเกณฑ์การพิจารณา แสดงว่าโมเดลองค์ประกอบของทักษะการคิดเพื่อจัดการชีวิตสู่ความสำเร็จในเด็กปฐมวัยมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการวางแผนและจัดระบบดำเนินการมีค่าผันแปรร่วมกับองค์ประกอบทักษะการคิดเพื่อจัดการชีวิตสู่ความสำเร็จในเด็กปฐมวัย ได้ถึงร้อยละ 100 รองลงมา คือ ด้านการยืดหยุ่นการคิด มีค่าผันแปรร่วมกับองค์ประกอบทักษะการคิดเพื่อจัดการชีวิตสู่ความสำเร็จในเด็กปฐมวัย ได้ร้อยละ 64 ด้านความจำใช้งาน มีค่าผันแปรร่วมกับองค์ประกอบทักษะการคิดเพื่อจัดการชีวิตสู่ความสำเร็จในเด็กปฐมวัย ได้ร้อยละ 60 และด้านการยับยั้งชั่งใจ คิดไตร่ตรอง มีค่าผันแปรร่วมกับองค์ประกอบทักษะการคิดเพื่อจัดการชีวิตสู่ความสำเร็จในเด็กปฐมวัย ได้ร้อยละ 42 จึงอาจกล่าวได้ว่าโมเดลองค์ประกอบ

ทักษะการคิดเพื่อจัดการชีวิตสู่ความสำเร็จที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความตรงที่สามารถนำไปใช้วัดและประเมินผลทักษะการคิดเพื่อจัดการชีวิตสู่ความสำเร็จในเด็กปฐมวัยได้ นอกจากนี้จากผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ Diamond (2013) และแนวคิดของ The Understood Team (2014-2020) ที่กล่าวว่า ทักษะการคิดเพื่อจัดการชีวิตสู่ความสำเร็จ 3 ด้าน คือ ความจำใช้งาน การยับยั้งชั่งใจ คิดไตร่ตรอง และการยืดหยุ่นการคิด เกี่ยวข้องกับการวางแผน ซึ่งเป็นทักษะการคิดเพื่อจัดการชีวิตสู่ความสำเร็จขั้นสูง (A higher-order executive function) และยังสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ Chutabhakdikul, Thanasetkorn, Lertawasdatrakul & Ruksee (2017) ที่กล่าวว่าทักษะการคิดเพื่อจัดการชีวิตสู่ความสำเร็จในเด็กเล็ก 2-6 ปี ต้องอาศัยการวางแผนจัดการ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. องค์ประกอบของรูปแบบการจัดประสบการณ์ดนตรีที่สร้างขึ้น สามารถนำไปเป็นแนวทางในการออกแบบการจัดประสบการณ์ดนตรีเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเพื่อจัดการชีวิตสู่ความสำเร็จในเด็กปฐมวัยได้ และควรส่งเสริมทั้ง 4 ด้าน

2. สถานศึกษาหรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่จัดการศึกษา หรืออบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย สามารถนำแบบประเมินทักษะการคิดเพื่อจัดการชีวิตสู่ความสำเร็จที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นไปใช้ในการประเมินเพื่อพัฒนาและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัยได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการจัดประสบการณ์ดนตรีที่ส่งเสริมทักษะอื่น ๆ

2. ควรมีการตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันของทักษะการคิดเพื่อจัดการชีวิตสู่ความสำเร็จในระดับชั้นอื่น ๆ

References

- Bargainnier, S. (2003). **Fundamental of Rubrics**. Retrieved from https://www.webpages.uidaho.edu/ele/scholars/Practices/Evaluating_Projects/Resources/Using_Rubrics.pdf.
- Center on the Developing Child at Harvard University. (2015). **Executive Function Activities for 3-to 5-year-olds**. Retrieved from <https://46y5eh11fhgw3ve3ytpwxt9r-wpengine.netdna-ssl.com/wp-content/uploads/2015/05/Executive-Function-Activities-for-3-to-5-year-olds.pdf>.
- Chutabhakdikul, N., Thanasetkorn, P., Lertawasdatrakul, O. & Ruksee, N. (2017). **kānphatthana lāe hā kha kēn māttrathān khruāngmū pramoēn kān khīt choēng boṛihān nai dek pathommawai** [Tool Development and Evaluation Criteria for Assessment of Executive Function in Early Childhood]. Retrieve from <http://164.115.27.97/digital/items/show/9859?>.

- Chutikul, S. (2017). **wikrit pathommawai krathop ‘anākhōt chāt** [The Effects of Early Childhood Education Crisis on Thailand’s Future]. Retrieved from https://www.khaosod.co.th/pr-news/news_547948.
- Diamond, A. (2013). Executive Functions. **Annual Review of Psychology**. 64(2013), 135-168. Retrieved from <https://www.annualreviews.org/doi/full/10.1146/annurev-psych-113011-143750>.
- Joyce, R. B., Weil, M. & Calhoun, E. (2015). **Models of Teaching**. 9th. The United States: Pearson.
- Kanjanawasee, S. (2012). **sathiti prayuk samrap kānwichai** [Applied Statistics for Behavioral Research]. 6th. Bangkok: Department of Educational Research and Psychology, Faculty of Education, Chulalongkorn University Printing House.
- Khammani, T. (2016). **sāt kānsōn: ‘ongkhwāmru phūā kānchat krabuānkān rianrū thī mī prasitthiphap** [Teaching Pedagogical: Knowledge for efficient learning process management]. 20th. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Ministry of Education. (2017). **laksūt kānsuksā pathommawai (Phō.Sō. 2560)** [Early Childhood Curriculum B.E. 2017]. Bangkok: The Agricultural Cooperative Federation of Thailand Limited Printing House.
- Morton, J. B. (2013). **Executive Functions**. Retrieved from <http://www.child-encyclopedia.com/executive-functions/synthesis>.
- Neville, H., et al. (2008). **Effects of Music Training on Brain and Cognitive Development in Under-Privileged 3- to 5-Year-Old Children: Preliminary Results**. Retrieved from <https://pdfs.semanticscholar.org/2c37/847ea43daee8d8fb1ec2e11db012410ce7e7.pdf>.
- Nunnally, J. (1967). **Psychometric theory**. New York: McGraw-Hill.
- Saifah, Y. (2017). **saichai kānsuksā “pathommawai”** [Pay Attention to Education “Early Childhood”]. Retrieved from <https://www.chula.ac.th/cuinside/2335/>.
- The Understood Team. (2014-2020). **the 3 Areas of Executive Function**. Retrieved from <https://www.understood.org/en/learning-thinking-differences/child-learning-disabilities/executive-functioning-issues/types-of-executive-function-skills>.

รูปแบบการสร้างสรรคานาฏศิลป์จากเทคนิคมายากล

THE METHODS OF CREATING DRAMATIC ARTS DERIVED FROM MAGIC TRICKS

นัฏภรณ์ พูลภักดี¹ และนราพงษ์ จรัสศรี²
Nattaporn Poonpakdee¹ and Naraphong Charassri²

^{1,2} หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

^{1,2} Doctor of Fine and Applied Arts, Faculty of Fine and Applied Arts,
Chulalongkorn University, Bangkok
E-mail: tukta.np@hotmail.com

Received:	January 31, 2020
Revised:	April 23, 2020
Accepted:	April 27, 2020

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องรูปแบบการสร้างสรรคานาฏศิลป์จากเทคนิคมายากลฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ระดับดุษฎีบัณฑิต มีวัตถุประสงค์เพื่อหารูปแบบการสร้างสรรคผลงานทางดำนานาฏศิลป์ซึ่งได้รับแรงบันดาลใจมาจากเทคนิคการแสดงมายากลทั้ง 7 รูปแบบ ได้แก่ 1) การปรากฏ 2) การย้ายที่ 3) การเปลี่ยนรูป 4) การคืนสภาพ 5) การทะลุทะลวง 6) การต้านกฎธรรมชาติ 7) การอันตรธาน ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้เครื่องมือในการวิจัยประกอบไปด้วย การสำรวจข้อมูลเชิงเอกสาร การสัมภาษณ์ สื่อสารสนเทศ การสำรวจข้อมูลภาคสนาม การสัมภาษณ์ เกณฑ์มาตรฐานศิลปิน และประสบการณ์ของผู้วิจัย โดยนำข้อมูลที่ได้นำวิเคราะห์ เพื่อหารูปแบบในการสร้างสรรคานาฏศิลป์จากเทคนิคมายากล ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการสร้างสรรคครั้งนี้สามารถจำแนกตามองค์ประกอบของนาฏศิลป์ 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การออกแบบบทการแสดงโดยแบ่งเป็นทั้ง 7 องค์การแสดงตาม 7 รูปแบบของเทคนิคมายากล 2) การคัดเลือกนักแสดงที่มีทักษะทางด้านนาฏศิลป์สมัยใหม่ การแสดงมายากล และนักกายกรรม 3) การออกแบบลีลานาฏศิลป์ โดยใช้ลีลาการเคลื่อนไหวร่างกายที่ใช้ประกอบการแสดงมายากล ลีลานาฏศิลป์สมัยใหม่ ลีลาบัลเลต์ และลีลาการเคลื่อนไหวในชีวิตประจำวัน 4) การออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดง มีการใช้ผ้าที่มีความยืดหยุ่นได้ เพื่อเปลี่ยนรูปร่างให้เป็นไปในลักษณะต่าง ๆ มีการใช้ฉากหลังขนาดใหญ่ที่ใช้ผ้าตัดเป็นทางยาว เพื่อให้นักแสดงสามารถทะลุผ่านไปได้ มีการใช้อุปกรณ์กีฬาเทรampoline เพื่อสื่อถึงการลอยตัวต้านกฎธรรมชาติ นอกจากนี้ยังมีการใช้อุปกรณ์ประกอบการแสดงอื่น ๆ เช่น กล้องกระดาด แก้วน้ำ กาน้ำ หนังสือ เป็นต้น 5) การออกแบบเสียงและดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง เป็นเสียงที่มาจากการบรรเลงสดโดยใช้วงดนตรีแจ๊ส 6) การออกแบบเครื่องแต่งกาย มีการใช้เครื่องแต่งกายในรูปแบบสากลนิยมทั้งนักแสดงชายและหญิง เพื่อให้เกิดความรู้สึกถึงมาตรฐานของการยอมรับในระดับสากล 7) การ

ออกแบบพื้นที่แสดง ใช้โรงละครในลักษณะของแบล็ค บ็อก เธียเตอร์ (Black Box Theatre) มีพื้นที่สี่เหลี่ยม 8) การออกแบบแสง ใช้แสงสีถึงบรรยากาศของการแสดงมายากล เช่น ความลึกลับ การซ่อนเร้น

คำสำคัญ

รูปแบบการแสดง นาฏศิลป์สร้างสรรค์ เทคนิคมายากล

ABSTRACT

The current research article is a part of doctor of philosophy dissertation aiming to explore the methods of creating dramatic arts derived from Magic Tricks. According to Magic Tricks application, seven techniques are defined as follows: 1) Appearance 2) Transposition 3) Transformation 4) Restoration 5) Penetration 6) Defiance of Natural including 7) Disappearance. The qualitative and creative research design were employed. In addition, the research instruments were relevant literature review, interview, information media, field trip, seminar, and artist's standard criteria including the researcher's experience. Due to the collected data, eight procedures for creating dramatic arts derived from Magic Tricks were analyzed and found: 1) Composing performance's script inspired by Magic Tricks, 2) casting a group of actors who are good at modern dramatic-arts, magic-trick performance and gymnastics, 3) designing the styles of gestures and body movements for magic-trick performance adapted from modern dramatic-arts, daily-life actions and gymnastic gestures, 4) selecting performance's props, for examples spandex for Transformation performance, large cloth partition for Penetration performance including a trampoline, some paper boxes, a chair, a kettle and a book for Defiance of Natural performance, 5) designing sounds and selecting the band, namely Chamber Music, for performance's sound effect, 6) designing costumes in forms of formal attire, 7) arranging performing area at Black Box Theatre where is included with large square stage for conveniently moving props as well as 8) designing stage's lights to clearly convey the ideas of performance.

Keywords

Methods of Creating Performance, Creative Dramatic Arts, Magic Tricks

ความสำคัญของปัญหา

มายากลเป็นศาสตร์ทางศิลปะการแสดง มีประวัติศาสตร์การสืบทอดที่ยาวนาน โดยมีหลักฐานย้อนไปถึงยุคโบราณในสมัยอียิปต์ ราวกว่า 4,500 ปี ซึ่งพบหลักฐานบันทึกจากการขุดค้นสำรวจ นอกจากนี้ยังมีหลักฐานจากบันทึกมายากลชุด “ถ้วยและลูกบอล” (Cups And Balls) ซึ่งเป็น

ชุดการแสดงที่ยังคงเป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน (Chaiyuan, 1998) มายากลแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่ 1) มายากลเวที (Stage Magic) คือ มายากลที่แสดงกันบนเวที มีดนตรีประกอบ การจัดแสงสี อุปกรณ์ที่ใช้ในการแสดงต้องมีขนาดใหญ่พอที่จะให้ผู้ชมที่นั่งอยู่ไกล ๆ มองเห็นได้ การแสดงอาจแสดงโดยนักมายากลเพียงคนเดียว หรือมีผู้ช่วย หรืออาจจะมีคนเต้นรำ (Dancer) ประกอบการแสดง (Prajongkitkoon, 2019) 2) มายากลระยะใกล้ (Close-Up Magic) คือ มายากลที่แสดงได้ทุกที่ที่ไม่จำกัดเวลาและสถานที่ ไม่จำเป็นต้องมีอุปกรณ์ราคาแพงหรืออุปกรณ์ที่ต้องประดิษฐ์ขึ้นมาเป็นพิเศษ สามารถใช้อุปกรณ์รอบ ๆ ตัว เช่น หนังสือพิมพ์ เหรียญเงิน ธนบัตร เชือก เป็นต้น (Itthi-awachakool, 2019) มายากลประเภทนี้ผู้แสดงต้องมีทักษะและเทคนิคในการแสดงสูง มีความรู้และความเข้าใจในศิลปะการแสดงมายากลเป็นอย่างดี มีการแสดงประกอบการพูดและที่สำคัญ คือ ระยะห่างระหว่างผู้ชมกับนักแสดงนั้นใกล้กันมาก มีความท้าทายสูง การแสดงจะมีความยากกว่าการแสดงมายากลบนเวที (Paiboonpun, 2019)

เทคนิคของการแสดงมายากลแบ่งออกเป็น 7 รูปแบบ ดังนี้ 1) การเนรมิตหรือปรากฏ (Appearance) คือ การแสดงโดยเนรมิต คน สัตว์ หรือสิ่งของให้ปรากฏขึ้นมา 2) การอันตรธาน (Disappearance) คือ การแสดงที่ทำให้สิ่งของหรือสิ่งมีชีวิตหายไป หรือการทำให้คนหายไป 3) การย้ายที่หรือสลับที่ (Transposition) คือ การสลับที่จากที่หนึ่งให้ไปปรากฏอีกที่หนึ่ง 4) การเปลี่ยนรูป (Transformation) คือ การเปลี่ยนให้สิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง 5) การทะลุทะลวงหรือสะเดาะ (Penetration) เป็นการทะลุผ่านสิ่งของที่มีขนาดแข็ง หรือเป็นการแยกสิ่งมีชีวิตที่ติดในเครื่องพันธนาการหรือกุญแจให้ออกจากกันได้ 6) การคืนสภาพ (Restoration) เป็นการทำให้สิ่งของหรือสิ่งมีชีวิตที่แยกออกจากกันกลับมาคืนสู่สภาพเดิม 7) การต้านกฎธรรมชาติ (Defiance of Natural) เป็นการแสดงที่มีรูปแบบฝืนต่อกฎความเป็นจริง ในธรรมชาติ เช่น การต้านแรงดึงดูดของโลกในชุดลอยตัว เป็นต้น (Paiboonpun, 2002)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นด้วยความสนใจในศิลปะการแสดงมายากล รวมถึงประสบการณ์การแสดงของผู้วิจัยที่เกี่ยวข้องกับมายากล อีกทั้งยังไม่เคยมีผู้ใดทำการวิจัยงานสร้างสรรค์ประเภทนี้มาก่อน ผู้วิจัยจึงได้แรงบันดาลใจในการนำเทคนิคมายากลทั้ง 7 รูปแบบ มาสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ในรูปแบบนาฏศิลป์สมัยใหม่และนาฏศิลป์หลังสมัยใหม่ โดยผู้วิจัยจะศึกษาหารูปแบบในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากเทคนิคมายากล เพื่อให้ได้มาซึ่งรูปแบบการแสดงทางด้านนาฏศิลป์ เกิดผลงานสร้างสรรค์ที่มีรูปแบบชัดเจน มีกระบวนการคิดสร้างสรรค์ที่เป็นระบบ อีกทั้งยังส่งเสริมและเป็นแนวทางในการศึกษาการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ในรูปแบบอื่นอีกต่อไปในอนาคต

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

บทความวิจัยเรื่องรูปแบบการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากเทคนิคมายากลได้ตั้งคำถามถึงรูปแบบการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์จากเทคนิคมายากลจะเป็นอย่างไรนั้น ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามถึงสาระสำคัญตามองค์ประกอบทางด้านนาฏศิลป์ ดังต่อไปนี้

1. การออกแบบบทการแสดง
2. การคัดเลือกนักแสดง
3. การออกแบบลีลานาฏศิลป์

4. การออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดง
5. การออกแบบเสียงและดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง
6. การออกแบบเครื่องแต่งกาย
7. การออกแบบพื้นที่แสดง
8. การออกแบบแสง

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อค้นหารูปแบบการสร้างสรรคผลงานนาฏศิลป์จากเทคนิคมายากล

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยเรื่อง รูปแบบการสร้างสรรคนาฏศิลป์จากเทคนิคมายากล ผู้วิจัยศึกษาองค์ความรู้ทางด้านมายากล นาฏศิลป์ มาสร้างสรรคการแสดงโดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงสร้างสรรค ดังมีรายละเอียดของการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.1 สํารวจข้อมูลเชิงเอกสาร ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากหนังสือ ตำรา และบทความเชิงวิชาการ ในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ วิวัฒนาการของการแสดงมายากล รูปแบบของการแสดงมายากล แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างสรรคงานนาฏศิลป์สร้างสรรค

1.2 สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยไว้ 2 กลุ่ม อันได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญด้านมายากล กลุ่มที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญด้านการสร้างสรรคนาฏศิลป์ โดยพิจารณาเลือกประเภทการสัมภาษณ์ไว้หลายแบบ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์รายบุคคล แบบสัมภาษณ์กลุ่ม รวมทั้งใช้ลักษณะแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง

1.3 สืบเสาะสนเทศ ผู้วิจัยได้พิจารณาเลือกที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย อาทิ ภาพยนตร์ วิทยุทัศน์ อินเทอร์เน็ต โดยศึกษาในประเด็นที่น่าสนใจเรื่องราวเกี่ยวกับเทคนิคมายากลและผลงานการสร้างสรรคนาฏศิลป์

1.4 สํารวจข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับเทคนิคการแสดงมายากล โดยการลงพื้นที่สํารวจข้อมูลจากนักมายากล โรงเรียนสอนมายากล สมาคมนักมายากลแห่งประเทศไทย ทั้งการสังเกตการณ์และการมีส่วนร่วมฝึกปฏิบัติและทำการแสดงมายากลในงานต่าง ๆ

1.5 การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้เข้าร่วมงานสัมมนาและการประชุมวิชาการเกี่ยวกับการสร้างสรรคนาฏศิลป์ และงานมายากล เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับจากการสัมมนามาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อใช้ในการสร้างสรรคนาฏศิลป์จากเทคนิคมายากลให้มีความถูกต้องและเหมาะสม

1.6 เกณฑ์มาตรฐานศิลปิน ผู้วิจัยได้ใช้ผลงานการวิจัยในเรื่องเกณฑ์มาตรฐานศิลปิน เพื่อพัฒนาคุณสมบัติของการสร้างสรรคงานนาฏศิลป์ ทั้งสิ้น 11 ประการ ได้แก่ 1) ผู้มีจิตวิญญาณความเป็นศิลปิน 2) การมีประสบการณ์ในการทำงาน 3) เป็นผู้มีความสามารถที่หลากหลาย 4) มีความเป็นผู้นำและเป็นผู้บุกเบิก 5) มีปรัชญาในการทำงาน 6) มีความคิดสร้างสรรค 7) มีรสนิยม 8) มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ 9) เป็นผู้หยาก 10) มีจรรยาบรรณ 11) มีความหลงใหล

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญด้านมายากล จำนวน 10 คน กลุ่มที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญด้านการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ จำนวน 20 คน โดยใช้คำถามการสัมภาษณ์ด้วยคำถามปลายเปิดและปลายปิด อีกทั้งการเข้าร่วมสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในการแสดง และการเข้าร่วมสัมมนาและประชุมวิชาการที่เกี่ยวข้องกับงานนาฏศิลป์ และมายากล

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยมีกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิเคราะห์เนื้อหา วิธีการวิเคราะห์เอกสาร และบทสัมภาษณ์ ร่วมกับการสังเกตการณ์ภาคสนามและภาคปฏิบัติ จากนั้นนำมาทำการวิเคราะห์วิธีการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ โดยการสร้างรูปแบบการแสดง การออกแบบและการจัดสร้างองค์ประกอบของการแสดงนาฏศิลป์อย่างเหมาะสม

ผลการวิจัย

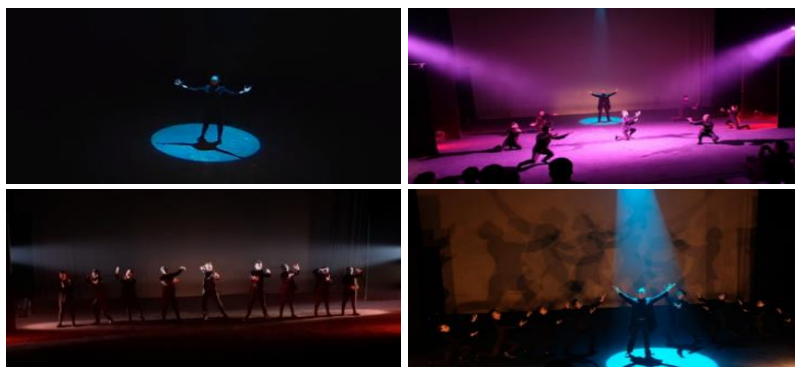
จากการศึกษารูปแบบการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากเทคนิคมายากล ผู้วิจัยได้ผลจากการวิจัย โดยแบ่งออกเป็นองค์ประกอบของการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ ทั้ง 8 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การออกแบบบทการแสดง ผู้วิจัยออกแบบบทการแสดงโดยได้แรงบันดาลใจจากเทคนิคการแสดงมายากลทั้ง 7 รูปแบบ ผู้วิจัยจึงนำมาวางโครงสร้างของบทการแสดง โดยแบ่งองค์การแสดงตามเทคนิคมายากลเป็น 7 องค์ ดังต่อไปนี้ องค์ที่ 1 การปรากฏ (Appearance) ผู้วิจัยได้ใช้แสงเพื่อแสดงถึงการปรากฏตัวของนักแสดงบนเวที องค์ที่ 2 การย้ายที่ (Transposition) ผู้วิจัยนำเสนอการย้ายที่ของกลุ่มนักแสดงจากที่หนึ่งไปอีกที่หนึ่ง องค์ที่ 3 การเปลี่ยนรูป (Transformation) ผู้วิจัยใช้ผ้ายืดหยุ่นเพื่อเปลี่ยนรูปทรงเป็นลักษณะต่าง ๆ องค์ที่ 4 การคืนสภาพ (Restoration) ผู้วิจัยนำเสนอการกลับคืนสู่สภาพเดิม องค์ที่ 5 การทะลุทะลวง (Penetration) ผู้วิจัยใช้ฉากหลังขนาดใหญ่ที่ใช้ผ้าตัดเป็นทางยาวเพื่อให้นักแสดงสามารถทะลุผ่านไปได้ องค์ที่ 6 การต้านกฎธรรมชาติ (Defiance of Natural) ผู้วิจัยใช้อุปกรณ์กีฬาเทรมโพลีน เพื่อสื่อถึงการลอยตัวต้านกฎธรรมชาติ และองค์ที่ 7 การอันตรธาน (Disapperance) ผู้วิจัยใช้แสงให้นักแสดงหายไปจากสายตาผู้ชม

2. การคัดเลือกนักแสดง ผู้วิจัยได้คัดเลือกนักแสดงที่มีทักษะความสามารถที่หลากหลาย โดยแบ่งออกเป็นลักษณะต่าง ๆ ตามรูปแบบของนาฏศิลป์ ดังต่อไปนี้ นาฏศิลป์สมัยใหม่ บัลเลต์ การแสดงมายากล เพื่อแสดงถึงลีลาที่มีปรากฏในมายากล อีกทั้งการใช้นักแสดงที่มีทักษะยิมนาสติกเพื่อใช้กับอุปกรณ์เทรมโพลีน

3. การออกแบบลีลานาฏศิลป์ การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญกับการอธิบายลีลานาฏศิลป์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้แบ่งการอธิบายลีลานาฏศิลป์ตามองค์การแสดงทั้ง 7 องค์ ดังต่อไปนี้

องค์ที่ 1 การปรากฏ ใช้ลีลาการเคลื่อนไหวของแขนซ้าย แขนขวา เพื่อแสดงให้เห็นลีลาของการแสดงมายากล โดยการใช้แสงไฟให้นักแสดงปรากฏขึ้นมา

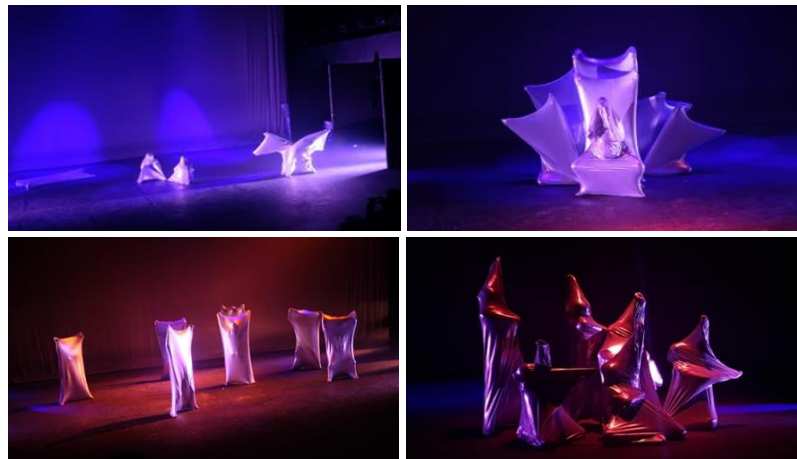
ภาพที่ 1 ลีลาการเคลื่อนไหวที่ใช้ประกอบการแสดงมายากล
ที่มา : ผู้วิจัย

องค์ที่ 2 การย้ายที่ ใช้ลีลาของเทคนิคการยกนักแสดงให้อยู่ในระดับต่าง ๆ ในแบบของบัลเล่ต์ และนาฏศิลป์สมัยใหม่ (Modern Dance)

ภาพที่ 2 ลีลานาฏศิลป์สมัยใหม่
ที่มา : ผู้วิจัย

องค์ที่ 3 การเปลี่ยนรูป ใช้ลีลาลีลานาฏศิลป์สมัยใหม่ เพื่อให้นักแสดงเพื่อขยายผ้ายึดอุปกรณ์ประกอบการแสดงในรูปแบบต่าง ๆ

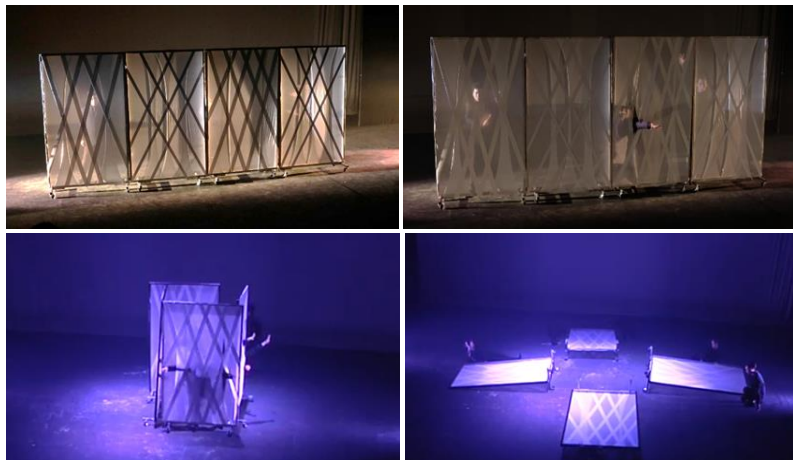
ภาพที่ 3 ลีลานาฏศิลป์สมัยใหม่
ที่มา : ผู้วิจัย

องค์ที่ 4 การคืนสภาพ ใช้ลีลานาฏศิลป์สมัยใหม่ ในการเคลื่อนไหวลีลาการละลายตัวคล้าย
วัตถุที่มีขนาดแข็งให้ละลายตัวแล้วคืนสภาพเป็นวัตถุที่มีขนาดแข็งตามรูปแบบเดิม

ภาพที่ 4 ลีลานาฏศิลป์สมัยใหม่
ที่มา : ผู้วิจัย

องค์ที่ 5 การทะลุทะลวง ใช้ลีลาการปรากฏตัวและหายตัวผ่านอุปกรณ์ประกอบ
การแสดง ด้วยลีลาการเคลื่อนไหวในชีวิตประจำวัน (Everyday Movement)

ภาพที่ 5 ลีลาการเคลื่อนไหวในชีวิตประจำวัน
ที่มา : ผู้วิจัย

องค์ที่ 6 การต้านกฎธรรมชาติ ใช้ลีลาบัลเลต์ และลีลานักกีฬาโยมมาสติก เพื่อแสดงบน
อุปกรณ์แตรมโพลีนแสดงให้เห็นถึงเทคนิคการลอยตัวต้านแรงโน้มถ่วง และใช้ลีลาการเคลื่อนไหวใน
ชีวิตประจำวัน (Everyday Movement) โดยถืออุปกรณ์ประกอบการแสดง เช่น กล้องลึง แก้วน้ำ
หนังสือ เพื่อเห็นถึงเทคนิคการลอยตัวต้านแรงโน้มถ่วง

ภาพที่ 6 ลีลาบัลเลต์, ลีลาโยมมาสติก
ที่มา : ผู้วิจัย

องค์ที่ 7 การอันตรธาน ใช้ลีลาการเคลื่อนไหวของลีลาการแสดงมายากล และการลดแสงเพื่อให้ภาพหายไปจากผู้ชม

ภาพที่ 7 ลีลาการเคลื่อนไหวที่ใช้ประกอบการแสดงมายากล
ที่มา : ผู้วิจัย

4. การออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดง ผู้วิจัยได้ออกแบบอุปกรณ์โดยคำนึงถึงการแสดงความหมายเชิงสัญลักษณ์ในงานนาฏศิลป์ ได้แก่ การใช้ผ้ายัดเพื่อให้นักแสดงเข้าไปอยู่ในผ้า เพื่อยายผ้ายัดให้เปลี่ยนรูปในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งปรากฏอยู่ในองค์ที่ 3 การเปลี่ยนรูป อีกทั้งมีการใช้ฉากผ้าขนาดใหญ่เพื่อให้นักแสดงออกลีลาท่าทางการเคลื่อนไหวโดยให้ทะลุผ่านฉากไปได้ ซึ่งปรากฏอยู่ในองค์ที่ 5 การทะลุทะลวง นอกจากนี้มีการใช้อุปกรณ์กีฬาเทรมโพลีน กล่องลึง แก้วอี กาน้ำ หนังสือ เพื่อสื่อถึงการลอยตัวด้านกฎธรรมชาติ ซึ่งปรากฏอยู่ใน องค์ที่ 6 การต้านกฎธรรมชาติ

5. การออกแบบเสียงและดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง ผู้วิจัยออกแบบเสียงโดยใช้วงดนตรีแชมเบอร์ (Chamber Music) ประกอบการแสดง โดยใช้เสียงสังเคราะห์บรรเลงเทคนิคการเปลี่ยน ขึ้นคู่เสียงในการเปลี่ยนคีย์ แนวทำนองใช้คอร์ดเมเจอร์ (Major Chord) ขับเคลื่อนทำนอง ซึ่งให้ความรู้สึกที่แตกต่างกันในแต่ละองค์การแสดง เครื่องดนตรีประกอบไปด้วย เปียโนไฟฟ้า กลองแพดไฟฟ้า คลาริเน็ต และราวเบล มาบรรเลงดนตรีสด โดยการบรรเลงผสมวงและแยกบรรเลงเดี่ยว เพื่อให้ได้เสียงดนตรีที่สื่ออารมณ์ความรู้สึกตามองค์ของการแสดงจากเทคนิคมายากล ทั้ง 7 องค์ นอกจากนี้ยังใช้เสียงจากอุปกรณ์เพื่อแทนเสียงของวัตถุที่แตกสลาย และการเปล่งเสียงร้องของนักแสดง เพื่อสร้างความสมจริงมากยิ่งขึ้น

6. การออกแบบเครื่องแต่งกาย ผู้วิจัยออกแบบการแต่งกาย โดยผู้วิจัยได้การออกแบบเครื่องแต่งกายแบบสากลนิยมทั้งนักแสดงชายและหญิง เพื่อให้เกิดความรู้สึกถึงมาตรฐานของการยอมรับในระดับสากล อีกทั้งยังแสดงถึงความน่าเชื่อถือของนักมายากลในขณะทำการแสดง โดยได้คำนึงถึงความสะดวกในการเคลื่อนไหวของนักแสดงที่ไม่เป็นอุปสรรคระหว่างปฏิบัติการแสดง

ภาพที่ 12 การแต่งกายโดยใช้ชุดแบบสากล
ที่มา : ผู้วิจัย

7. การออกแบบพื้นที่แสดง ผู้วิจัยได้ใช้โรงละครในลักษณะของแบล็ค บ็อก เธียเตอร์ (Black Box Theatre) เป็นพื้นที่ในการนำเสนอผลงานสร้างสรรค์ครั้งนี้ ลักษณะของโรงละครเป็นห้องสี่เหลี่ยมผืนผ้าที่มีพื้นที่ว่างเปล่า มีขนาดความกว้าง ความลึก สามารถนำอุปกรณ์ประกอบการแสดง เช่น ฉาก แทมโพริน เข้าออกได้สะดวก รวมไปถึงการออกแบบลิขานาฏศิลป์ให้สามารถเข้าออก และเคลื่อนไหวในทิศทางตามต้องการได้ อีกทั้งสามารถจัดวางตำแหน่งผู้ชมให้รับชมการแสดงได้เพียงด้านเดียว

8. การออกแบบแสง ผู้วิจัยออกแบบแสงให้สอดคล้องกับองค์ของการแสดงทั้ง 7 องค์ เพื่อออกแบบแสงให้สื่ออารมณ์ความรู้สึกตามเทคนิคมายากลให้มีความชัดเจนมากขึ้น ได้แก่ องค์ที่ 1 การปรากฏ ออกแบบแสงโดยใช้แสงจากมุมบนเพื่อให้เกิดภาพปรากฏสร้างความมหัศจรรย์ องค์ที่ 2 การย้ายที่ ออกแบบแสงโดยใช้แสงเปิดและดับเพื่อสื่อถึงการย้ายที่จากจุดหนึ่งไปอีกจุดหนึ่ง องค์ที่ 3 การเปลี่ยนรูป ออกแบบแสงโดยใช้แสงสีม่วง สีฟ้า สีชมพู ส่องไปที่ผืนผ้ายัด เพื่อเพิ่มมิติในการเคลื่อนไหว องค์ที่ 4 การคืนสภาพ ออกแบบแสงโดยใช้แสงสีอารมณ์การแตกสลายโดยใช้การลดทอนแสง และการรวมตัวใช้เทคนิคการเพิ่มแสงให้สว่างขึ้น องค์ที่ 5 การทะลุทะลวง ออกแบบแสงโดยให้แสงผ่านทะลุฉากผ้าเพื่อให้เห็นการเคลื่อนไหวของนักแสดง องค์ที่ 6 การต้าน กฎธรรมชาติ ออกแบบแสงโดยใช้แสงเน้นความรู้สึกมหัศจรรย์ องค์ที่ 7 การอันตรธาน ออกแบบแสงโดยให้แสงปรากฏและหายไปจากสายตาผู้ชม

อภิปรายผล

รูปแบบการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากเทคนิคมายากล ประกอบไปด้วย 8 องค์ประกอบ ซึ่งผู้วิจัยได้เปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานศิลป์ 11 ประการ ได้แก่ 1) มีจิตวิญญาณความเป็นศิลปิน 2) มีประสบการณ์ในการทำงาน 3) มีความหลากหลาย 4) มีความเป็นผู้นำและเป็นผู้บุกเบิก 5) มีปรัชญาในการทำงาน 6) มีความคิดสร้างสรรค์ 7) มีรสนิยม 8) มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ 9) เป็นผู้หายาก 10) มีจรรยาบรรณ 11) มีความหลงใหล (Wuthatit, 2019) เพื่อให้ได้คุณสมบัติของการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ ดังต่อไปนี้

องค์ประกอบที่ 1 การออกแบบบทการแสดง ผู้วิจัยได้นำเทคนิคมายากลมาใช้ในการออกแบบบทการแสดงจากเทคนิคการแสดงมายากลทั้ง 7 รูปแบบ โดยแบ่งออกเป็น 7 องค์การแสดง ผลที่ได้จากการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ พบว่าสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานศิลปินข้อ 4) มีความเป็นผู้นำและบุกเบิก กล่าวคือผลงานสร้างสรรค์ชุดนี้ยังไม่เคยปรากฏที่ใดมาก่อน อีกทั้งสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานศิลปินข้อ 6) มีความคิดสร้างสรรค์ ผู้วิจัยได้นำประเด็นของเทคนิคมายากลซึ่งยังไม่มีใครเคยมีปรากฏในนาฏศิลป์ชุดใดมาก่อน นำมาออกแบบบทการแสดง นอกจากนี้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานศิลปินข้อ 11) มีความหลงใหล ผู้วิจัยเกิดความหลงใหลในการแสดงมายากลได้ใช้เวลาไปกับการทำงานเพื่อสร้างประสบการณ์ส่วนตัว ดังนั้นการออกแบบบทการแสดงตรงกับคุณสมบัติตามเกณฑ์มาตรฐานศิลปินข้อ 4) มีความเป็นผู้นำและบุกเบิก 6) มีความคิดสร้างสรรค์ 11) มีความหลงใหล

องค์ประกอบที่ 2 การคัดเลือกนักแสดง ผู้วิจัยได้คัดเลือกนักแสดงที่มีความสามารถที่หลากหลาย ผลที่ได้จากการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ พบว่าสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานศิลปินข้อ 1) ผู้มีจิตวิญญาณความเป็นศิลปิน เกิดขึ้นจากการคัดเลือกนักแสดงที่มีความรู้และความเข้าใจในทักษะการแสดงเป็นอย่างดี จึงสามารถถ่ายทอดการแสดงออกมาได้อย่างลึกซึ้ง อีกทั้งสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานศิลปินข้อ 2) มีประสบการณ์ในการทำงาน ด้านประสบการณ์ที่เกิดขึ้นของผู้วิจัยนำมาคัดเลือกนักแสดงที่มีผลงานทางด้านการแสดงเพื่อให้เหมาะสมกับบทการแสดงนั้น ๆ นอกจากนี้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานศิลปินข้อ 3) มีความหลากหลาย เนื่องจากผู้วิจัยคัดเลือกนักแสดงที่มีทักษะความสามารถหลายรูปแบบของการแสดง เช่น นาฏศิลป์สมัยใหม่ บัลเลต์ การแสดงมายากล และยิมนาสติก ดังนั้นการคัดเลือกนักแสดงตรงกับคุณสมบัติตามเกณฑ์มาตรฐานศิลปินข้อ 1) มีจิตวิญญาณความเป็นศิลปิน 2) มีประสบการณ์ในการทำงาน 3) มีความหลากหลาย

องค์ประกอบที่ 3 การออกแบบลีลานาฏศิลป์ ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญในการออกแบบลีลานาฏศิลป์จากเทคนิคมายากล ผลที่ได้จากการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ พบว่าสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานศิลปินข้อ 2) มีประสบการณ์ในการทำงาน เนื่องจากงานวิจัยชิ้นนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับเทคนิคมายากล ฉะนั้นการใช้ลีลาของมายากลจากการแสดงในอดีตจนถึงปัจจุบันทำให้เห็นคุณภาพของการนำเสนอประสบการณ์มาออกแบบลีลานาฏศิลป์ อีกทั้งสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานศิลปินข้อ 3) มีความหลากหลาย โดยการใช้ลีลาจากความหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ ลีลาการเคลื่อนไหวร่างกายที่ใช้ประกอบการแสดงมายากล ลีลานาฏศิลป์สมัยใหม่ ลีลาบัลเลต์ ลีลายิมนาสติก และลีลาการเคลื่อนไหวในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานศิลปินข้อ 6) มีความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งผู้วิจัยได้นำเทคนิคมายากลมาออกแบบลีลาทางด้านนาฏศิลป์ที่ยังไม่เคยปรากฏในงานสร้างสรรค์ชิ้นใดมาก่อน จึงทำให้เกิดเป็นคุณภาพทางด้านความคิดสร้างสรรค์ในงานวิจัยชิ้นนี้ ดังนั้นการออกแบบลีลานาฏศิลป์ตรงกับคุณสมบัติตามเกณฑ์มาตรฐานศิลปินข้อ 2) มีประสบการณ์ในการทำงาน 3) มีความหลากหลาย 6) มีความคิดสร้างสรรค์

องค์ประกอบที่ 4 การออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดง ผู้วิจัยออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดงให้สอดคล้องกับบทการแสดง ผลที่ได้จากการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ พบว่าสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานศิลปินข้อ 3) มีความหลากหลาย โดยการคัดเลือกอุปกรณ์ประกอบการแสดงที่มีลักษณะและประโยชน์ใช้สอยต่างกัน ทำให้ปรากฏเป็นคุณภาพของความหลากหลาย ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานศิลปินข้อ 6) มีความคิดสร้างสรรค์ มีการเลือกใช้อุปกรณ์ผ่านรูปแบบ

ทางด้านสัญลักษณ์เป็นการเลือกใช้อุปกรณ์อย่างเป็นนามธรรม ทำให้เกิดคุณสมบัติของความคิดสร้างสรรค์ในการเลือกใช้อุปกรณ์ประกอบการแสดง นอกจากนี้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานศิลปป็นข้อ 7) มีรสนิยม มีการใช้อุปกรณ์ประกอบการแสดงที่เฉพาะเจาะจงด้วยการใช้ผ้าเป็นส่วนประกอบทำให้เกิดความกลมกลืนมีเอกภาพ กลายเป็นรสนิยมของผู้วิจัยในการเลือกวัสดุในอุปกรณ์ประกอบการแสดง ดังนั้นการเลือกใช้อุปกรณ์ประกอบการแสดงตรงกับคุณสมบัติตามเกณฑ์มาตรฐานศิลปป็นข้อ 3) มีความหลากหลาย 6) มีความคิดสร้างสรรค์ 7) มีรสนิยม

องค์ประกอบที่ 5 การออกแบบเสียงและดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง ผู้วิจัยออกแบบเสียงและดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงตามองค์การแสดงของเทคนิคายากลทั้ง 7 รูปแบบ ผลที่ได้จากการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ พบว่าสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานศิลปป็นข้อ 3) มีความหลากหลาย ผู้วิจัยเลือกใช้เสียงทั้งเสียงสังเคราะห์และเสียงดนตรีสดทำให้เกิดมิติของความหลากหลายในงานวิจัยชิ้นนี้อีกทั้งสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานศิลปป็นข้อ 6) มีความคิดสร้างสรรค์ ที่ปรากฏในงานวิจัยชิ้นนี้สังเกตได้จากการใช้เสียงจากเครื่องดนตรีสังเคราะห์บรรเลงดนตรีสดประกอบกับบทการแสดงเพื่อสร้างบรรยากาศต่าง ๆ ในแต่ละฉากของการแสดง นอกจากนี้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานศิลปป็นข้อ 11) มีความหลงใหล โดยการใช้เครื่องดนตรีน้อยชิ้น เช่น การใช้เครื่องดนตรี 4 ชิ้นของวงแชมเบอร์ (Chamber Music) ทำให้เกิดเสียงที่มีเอกภาพเฉพาะตัว มาจากความหลงใหลในทฤษฎีมินิมอลลิซึม (Minimalism) ทางด้านการใช้เสียงประกอบการแสดง ดังนั้นการออกแบบเสียงและดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงตรงกับคุณสมบัติตามเกณฑ์มาตรฐานศิลปป็นข้อ 3) มีความหลากหลาย 6) มีความคิดสร้างสรรค์ 11) มีความหลงใหล

องค์ประกอบที่ 6 การออกแบบเครื่องแต่งกาย ผู้วิจัยออกแบบเครื่องแต่งกายโดยการแต่งกายแบบสากลนิยม ผลที่ได้จากการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ พบว่าสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานศิลปป็นข้อ 2) มีประสิทธิภาพในการทำงาน การรับบทผู้แสดงประกอบในเวทีมายากลอย่างยาวนานทำให้เกิดเป็นประสบการณ์ของผู้วิจัยที่สามารถส่งผ่านการออกแบบเสื้อผ้าประกอบการแสดงไปยังผลงานวิจัยชิ้นนี้ อีกทั้งสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานศิลปป็นข้อ 7) มีรสนิยม ซึ่งมีการใช้ความเป็นมาตรฐานของเสื้อผ้าในรูปแบบมาตรฐานของสากลนิยม ประกอบกับสีที่เครื่องขั้วมีเอกภาพเดียวกันทำให้เกิดเป็นคุณสมบัติทางด้านรสนิยมในการเลือกเสื้อผ้าประกอบการแสดง นอกจากนี้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานศิลปป็นข้อ 11) มีความหลงใหล ความนิยมชมชอบในการแสดงมายากลเกิดเป็นคุณสมบัติของความหลงใหลในรูปแบบของการใช้เสื้อผ้าประกอบการแสดงในแบบฉบับที่เห็นบนเวทีการแสดงมายากล ซึ่งได้ปรากฏในผลงานวิจัยชิ้นนี้ ดังนั้นการออกแบบเครื่องแต่งกายตรงกับคุณสมบัติตามเกณฑ์มาตรฐานศิลปป็นข้อ 2) มีประสิทธิภาพในการทำงาน 7) มีรสนิยม 11) มีความหลงใหล

องค์ประกอบที่ 7 การออกแบบพื้นที่แสดง ผู้วิจัยใช้พื้นที่แสดงในลักษณะของโรงละครแบล็ค บ็อก เธียเตอร์ (Black Box Theatre) มาทำการแสดงในครั้งนี้ ผลที่ได้จากการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ พบว่าสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานศิลปป็นข้อ 2) มีประสิทธิภาพในการทำงาน ผู้วิจัยได้ร่วมแสดงในพื้นที่แสดงที่มีความหลากหลาย จึงได้ใช้ประสบการณ์ของการรับรู้ในการใช้แนวทางของความไร้ขีดจำกัด ของการออกแบบพื้นที่โดยเลือกใช้พื้นที่แสดงอย่างโรงละครแบล็ค บ็อก เธียเตอร์ (Black Box Theatre) ซึ่งสามารถตอบสนองต่อประโยชน์ใช้สอยในครั้งนี้ อีกทั้งสอดคล้องกับเกณฑ์

มาตรฐานศิลปินข้อ 7) มีรสนิยม การใช้โรงละครแบล็ค บ็อก เธียเตอร์ (Black Box Theatre) ที่สามารถปรับเปลี่ยนประโยชน์ใช้สอยในการแสดงอย่างไม่มีขีดจำกัด ถือว่าเป็นรสนิยมของผู้วิจัยที่จะสร้างอิสรภาพให้เกิดกับการออกแบบพื้นที่แสดง นอกจากนี้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานศิลปินข้อ 11) มีความหลงใหล ผู้วิจัยมีความหลงใหลในความลึกซึ้งของมายากล ซึ่งนำมาเลือกใช้พื้นที่แสดงที่มีความเรียบง่ายของโรงละครแบล็ค บ็อก เธียเตอร์ (Black Box Theatre) เพื่อเสริมให้ความลึกซึ้งของมายากลเด่นชัดมากขึ้น ดังนั้นการออกแบบพื้นที่แสดงตรงกับคุณสมบัติตามเกณฑ์มาตรฐานศิลปินข้อ 2) มีประสบการณ์ในการทำงาน 7) มีรสนิยม 11) มีความหลงใหล

องค์ประกอบที่ 8 การออกแบบแสง ผู้วิจัยออกแบบแสงให้สื่ออารมณ์ความรู้สึกตามเทคนิคมายากลทั้ง 7 รูปแบบ ผลที่ได้จากการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ พบว่าสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานศิลปินข้อ 3) มีความหลากหลาย ซึ่งมาจากการเลือกใช้แสงที่สร้างอารมณ์ต่าง ๆ โดยไม่ซ้ำแบบกันในแต่ละฉาก อีกทั้งสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานศิลปินข้อ 6) มีความคิดสร้างสรรค์ การใช้แสงในครั้งนี้ไม่ได้ถูกนำมาใช้อย่างตรงไปตรงมา เพื่อให้เห็นบุคคลและวัตถุบนเวทีเพียงเท่านั้น แต่ยังใช้แสงในเชิงสัญลักษณ์ จึงทำให้เกิดเป็นคุณสมบัติของความคิดสร้างสรรค์ในการใช้แสง นอกจากนี้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานศิลปินข้อ 7) มีรสนิยม การใช้แสงที่แสดงถึงสัญลักษณ์ทำให้เกิดเป็นคุณลักษณะของความเป็นนามธรรมในผลงาน เท่ากับเป็นการสร้างรสนิยมให้เกิดขึ้นในงานวิจัยชิ้นนี้ ดังนั้นการออกแบบแสงตรงกับคุณสมบัติตามเกณฑ์มาตรฐานศิลปินข้อ 3) มีความหลากหลาย 6) มีความคิดสร้างสรรค์ 7) มีรสนิยม

ฉะนั้นผลจากการวิจัยรูปแบบการสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากเทคนิคมายากลทั้ง 8 องค์ประกอบ พบว่า มีความสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานศิลปิน จำนวน 7 ข้อ ได้แก่ 1) มีจิตวิญญาณความเป็นศิลปิน 2) มีประสบการณ์ในการทำงาน 3) มีความหลากหลาย 4) ความเป็นผู้นำและบุกเบิก 6) มีความคิดสร้างสรรค์ 7) มีรสนิยม 11) ความเป็นผู้นำและผู้บุกเบิก

ข้อเสนอแนะ

การนำเสนอผลงานวิจัยฉบับนี้เป็นการนำเทคนิคการแสดงมายากลมานำเสนอผ่านรูปแบบการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ โดยการบูรณาการศาสตร์หลายแขนง ทั้งทางด้านนาฏศิลป์ ด้านทัศนศิลป์ และด้านดุริยางคศิลป์ เพื่อได้รูปแบบการแสดงตามองค์ประกอบทางนาฏศิลป์ 8 องค์ประกอบ อีกทั้งได้กระบวนการคิดสร้างสรรค์ที่เป็นระบบ วิจัยฉบับนี้สามารถนำไปพัฒนาศักยภาพความคิดสร้างสรรค์สำหรับบุคคลที่สนใจศึกษาทางด้านนาฏศิลป์และด้านอื่น ๆ ในอนาคตต่อไปได้

References

- Chaiyuan, S. (1998). *Konlamet Khletlap Māyākōn Lem Sōng* [Magic Trick Techniques Volume 2 (2nd ed.)]. Bangkok: Europa Press Co., Ltd.
- Itthi-awachakool, W. (2019, August 20). Interview by N. Poonpakdee [Tape recording]. Chulalongkorn University: Bangkok.
- Paiboonpun, P. (2002). *Ton Chōpkon* [Magic Trick Lovers]. Bangkok: Ruenpanya Printing.

Paiboonpun, P. (2019, March 9). Interview by **N. Poonpakdee** [Tape recording].

Chulalongkorn University: Bangkok.

Prajongkitkoon, C. (2019, January 26). Interview by **N. Poonpakdee** [Tape recording].

Chulalongkorn University: Bangkok.

Wuthatit, W. (2019, September 21). Interview by **N. Poonpakdee** [Tape recording].

Chulalongkorn University: Bangkok.

คุณลักษณะของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ในวัยรุ่นไทย

CHARACTERISTICS OF ADAPTIVE INTERNET USER IN THAI ADOLESCENTS

ผกาพรรณ นันทะเสน¹ ขวัญหญิง ศรีประเสริฐภาพ² และอัสรา ประเสริฐสิน³
Pakawan Nantasen¹ Khwanying Sriprasertpap² and Ujsara Prasertsin³

¹ นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาจิตวิทยาประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

² อาจารย์ประจำสำนักสื่อและเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

³ อาจารย์ประจำสำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

¹ Doctoral Candidate, PH. D in Applied Psychology, Srinakharinwirot University

² Lecturer, Center for Educational Media and Technology, Srinakharinwirot University

³ Lecturer, Educational and Psychological Test Bureau, Srinakharinwirot University

Email: pakawan.nan@gmail.com

Received: January 23, 2020

Revised: March 18, 2019

Accepted: March 19, 2019

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ในวัยรุ่นไทย ผู้วิจัยใช้วิธีการเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้างกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเฉพาะเจาะจง รวมจำนวน 9 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับพฤติกรรมกำหนัดใช้อินเทอร์เน็ต 3 คน วัยรุ่นที่ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ 3 คน และวัยรุ่นที่ติดอินเทอร์เน็ต 3 คน ดำเนินการสัมภาษณ์โดยใช้องค์ประกอบของการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์เป็นกรอบเบื้องต้น แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ในวัยรุ่นไทยมี 7 คุณลักษณะ ได้แก่ 1) การทำกิจกรรมอย่างสร้างสรรค์ 2) การจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรม 3) การวางแผนการใช้ที่เหมาะสม 4) การดำเนินงานกิจกรรมตามแผน 5) การติดตามผลการทำกิจกรรม 6) การใช้กิจกรรมอื่นเป็นทางเลือก และ 7) การเป็นแบบอย่างที่ดี จากผลการวิจัยทำให้เข้าใจถึงคุณลักษณะของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ในวัยรุ่นไทยมากยิ่งขึ้น วัยรุ่นไทยสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตที่สร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นในตนเอง หรือมีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ครู นักจิตวิทยา นักวิชาการ จิตแพทย์ สามารถนำไปปรับใช้ในการบำบัดรักษาหรือป้องกันการติดอินเทอร์เน็ตในวัยรุ่นไทยต่อไป

คำสำคัญ

อินเทอร์เน็ต วัยรุ่นไทย คุณลักษณะของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์

ABSTRACT

This research aimed to study the characteristics of adaptive internet user in Thai adolescents. The researcher used semi-structured in-dept interviewing, a qualitative research method, with key informants. The sample used in this research included 3 experts on internet using behavior, 3 adolescents using the internet adaptively, and 3 adolescents with internet addiction selected by a purposive sampling technique. The adaptive usage of internet was used as a concept for interviewing. Qualitative data were analyzed through content analysis. Findings showed the 7 characteristics of adaptive internet user in Thai adolescents: 1) doing activities adaptively, 2) prioritizing activities, 3) planning for proper use, 4) doing activities as planned, 5) following up, 6) using other activities as alternatives, and 7) being a role model. The findings helped to understand more about the characteristics of adaptive internet user in Thai adolescents. Moreover, these could apply to build the characteristics of adaptive internet user within oneself. The specialists, such as teachers, psychologists, technical officers, and psychiatrists, could use these results with the treatment or prevent the internet addiction in Thai adolescents.

Keywords

Internet, Thai Adolescents, Characteristics of Adaptive Internet User

ความสำคัญของปัญหา

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Transactions Development Agency, 2019) สำรวจพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของคนไทยในปี พ.ศ. 2561 พบว่า คนไทยใช้อินเทอร์เน็ตเฉลี่ยเป็นเวลานานสูงถึง 10 ชั่วโมงต่อวัน โดยกิจกรรมที่นิยมทำ คือ การพูดคุยติดต่อสื่อสาร การรับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ รวมไปถึงกิจกรรมเพื่อความบันเทิง เช่น การดูหนัง ฟังเพลง เล่นเกม เป็นต้น (Hootsuite, 2020) โดยเฉพาะผู้ใช้ที่อยู่ในกลุ่มวัยรุ่นที่เป็นนักเรียนนักศึกษาพบว่า มีการใช้เทคโนโลยีโดยเฉพาะอินเทอร์เน็ตมากเป็นพิเศษ ผลการสำรวจพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของวัยรุ่นที่เป็นนักเรียนนักศึกษาในประเทศไทย พบประเด็นสำคัญ ดังนี้ 1) นักเรียน นักศึกษาใช้เวลาทำกิจกรรมในอินเทอร์เน็ตสูงถึง 8 ชั่วโมงในวันทำงานหรือวันเรียนหนังสือ และ 8-9 ชั่วโมงในวันหยุด โดยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ 2) นักเรียนนักศึกษาส่วนใหญ่ใช้อินเทอร์เน็ตทำกิจกรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเรียน 3) นักเรียนนักศึกษาส่วนใหญ่มีการใช้สมาร์ทโฟนทำกิจกรรมออนไลน์ในขณะที่เรียน 4) ผลกระทบจากการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างไม่เหมาะสม ได้แก่ ทำให้ขาดสมาธิ เนื่องจากมีการใช้อินเทอร์เน็ตในขณะที่มีการเรียนการสอน หงุดหงิดก้าวร้าวเมื่อถูกจำกัดหรือควบคุมการใช้อินเทอร์เน็ต ผลการเรียนและความสามารถในการเรียนลดลง ปลีกตัวเองจากสังคม สุขภาพร่างกายแย่ลง แต่อย่างไรก็ตาม ปฏิเสธไม่ได้ว่าการใช้อินเทอร์เน็ตนั้นก็ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมากมายเช่นกัน อินเทอร์เน็ตทำให้ผู้คนทั่วโลกสามารถติดต่อสื่อสารพูดคุยกันได้ตลอดเวลา ทั้งยังประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย นอกจากนี้อินเทอร์เน็ตยังถูกใช้เป็นแหล่งค้นคว้าหาข้อมูลทางวิชาการ

ตลอดจนประโยชน์ทางธุรกิจ การบันเทิง เป็นต้น ผู้คนล้วนแต่เชื่อมต่อกันด้วยเครือข่ายอินเทอร์เน็ตทั้งสิ้น หากผู้ใช้อินเทอร์เน็ตสามารถเลือกใช้อินเทอร์เน็ตได้อย่างเหมาะสมและสร้างสรรค์ก็จะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมากมายเช่นกัน (Kitisri, Nokham & Phetcharat, 2017; Juinam & Chantararnamchoo, 2015) มีข้อสังเกตว่า การใช้อินเทอร์เน็ตแบบใดจึงจะเป็นการใช้ที่เหมาะสมและสร้างสรรค์ รัฐบาลไทยเองก็เห็นความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว จึงกำหนดให้การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพเป็นคุณลักษณะเบื้องต้นของการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล โดยสนับสนุนให้ประชาชนทุกคนเสริมสร้างศักยภาพการใช้งานอินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ ขาญฉลาด ในทางที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม (Sanguankaew, 2016)

พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต (Internet Use Behavior) หมายถึง การกระทำของบุคคลในทุกลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการทำกิจกรรมผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Zimbardo & Gerrig, 1999) จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่า กลุ่มวัยรุ่นที่เป็นนักเรียนนักศึกษามีการใช้งานอินเทอร์เน็ตในปริมาณสูงมากและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี โดยใช้อินเทอร์เน็ตในปริมาณที่มากเกินไปในกิจกรรมซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับการเรียน ไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมการใช้งานได้อย่างเหมาะสม หมกมุ่นอยู่กับอินเทอร์เน็ตเป็นเวลานาน จนเกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาตามมาหลายด้าน และอาจนำไปสู่การติดอินเทอร์เน็ตในที่สุด (Internet Addiction: IA) วัยรุ่นที่ติดอินเทอร์เน็ตจะได้รับผลกระทบที่ไม่ดีทั้งด้านร่างกายและจิตใจ เช่น ภาวะอ้วน ปัญหาการนอน ปัญหาสายตา ปัญหาสมาธิและความจำ ภาวะซึมเศร้า พฤติกรรมก้าวร้าว นอกจากนี้ยังพบปัญหาอื่น ๆ เช่น ปัญหาด้านความสัมพันธ์ ปัญหาทางการเรียนการงาน ปัญหาด้านการเงิน เป็นต้น ซึ่ง Calvo-Frances (2016) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในสังคมจำเป็นต้องตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาการใช้อินเทอร์เน็ตที่ไม่เหมาะสม โดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียนนักศึกษาที่จะต้องรู้เท่าทันกระแสสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

Tzavela et al. (2015) ได้ศึกษาความแตกต่างระหว่างรูปแบบของการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ (Adaptive Internet Use Patterns) กับรูปแบบการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างไม่สร้างสรรค์ (Maladaptive Internet Use Patterns) ในวัยรุ่นยุโรป จำนวน 124 คน กลุ่มตัวอย่างมีอายุเฉลี่ย 16 ปี พบว่า ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์จะมีระดับของการกำกับตนที่ดีกว่าเมื่อเทียบกับผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างไม่สร้างสรรค์ ในด้านการเฝ้าติดตามตนเอง (Self – Monitoring) การจำกัดการใช้อินเทอร์เน็ต (Limiting Of Use) การจัดลำดับความสำคัญการใช้งาน (Prioritizing) การหากิจกรรมอื่น ๆ เป็นทางเลือก (Exploring) และการทำตามข้อตกลง กติกา ที่ตนเองตั้งไว้ (Legitimizing Imposed Restrictions) อย่างไรก็ตามคำว่า “การใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์” ยังไม่ถูกกล่าวถึงมากนัก พบปรากฏในงานวิจัยของ Young (1996) แต่ไม่ได้กล่าวถึงรายละเอียดของการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ไว้มากนัก โดยประเมินจากแบบวัดการติดอินเทอร์เน็ตว่าหากมีอาการตามเกณฑ์ไม่เกิน 2 ใน 8 ข้อ ถือเป็นการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ ดังนั้น เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของการศึกษาการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ ผู้วิจัยจึงใช้แนวคิดของ Tzavela มาเป็นแนวทางในการทำความเข้าใจคุณลักษณะของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ในวัยรุ่นไทย

ประเทศไทยมีการศึกษาวิจัยมาก่อนหน้านี้แล้วบ้าง เช่น การรับสื่ออินเทอร์เน็ตอย่างมีวิจารณญาณ การใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์และปลอดภัย การใช้อินเทอร์เน็ตเชิงสร้างสรรค์ การใช้เฟซบุ๊กด้วยปัญญา พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างรู้เท่าทัน แต่อย่างไรก็ตามแหล่ง

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ยังมีค่อนข้างน้อย จึงจำเป็นต้องศึกษาแนวคิดการติดอินเทอร์เน็ตร่วมด้วย โดยในงานวิจัยนี้จะใช้คำเรียก Adaptive Internet Use ว่า “การใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์” จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง (Davis, 2001; Young, 2007) พบว่า มีการวิจัยเกี่ยวกับการบำบัดรักษาผู้ติดอินเทอร์เน็ตโดยใช้วิธีการหลายรูปแบบ ได้แก่ การรักษาด้วยยาและการรักษาทางจิตสังคม นอกจากแนวทางที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว สิ่งที่จะช่วยเป็นป้องกันการติดอินเทอร์เน็ตได้ คือ การสร้างคุณลักษณะเชิงบวกให้เกิดขึ้นในตัวของผู้ใช้อินเทอร์เน็ต เช่น ความตระหนักรู้ในการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์และปลอดภัย การรู้เท่าทันเกี่ยวกับภัยของอินเทอร์เน็ต เป็นการดึงเอาข้อดีของอินเทอร์เน็ตมาใช้งานโดยไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อตนเอง เป็นการใช้อินเทอร์เน็ตเชิงบวกอย่างสร้างสรรค์และปลอดภัย ใช้อินเทอร์เน็ตและเรียนรู้ด้วยความรับผิดชอบมีคุณธรรม จริยธรรม และสร้างสรรค์ (Sawandee, 2011)

การใช้อินเทอร์เน็ตนั้นหากสามารถใช้งานอย่างเหมาะสม จะก่อให้เกิดประโยชน์ได้มากมาย ทั้งต่อตนเองและสังคม การจะลดหรือหยุดพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตแต่เพียงอย่างเดียวนั้นคงไม่ใช่ทางออกของการแก้ไขปัญหา สิ่งสำคัญคือจะทำการอย่างไรให้ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตได้ตระหนักรู้ถึงข้อดีข้อเสียของอินเทอร์เน็ต รู้จักเลือกใช้งานอย่างสร้างสรรค์ สามารถควบคุมตนเองให้ใช้งานได้อย่างเหมาะสม เกิดประโยชน์ จากที่กล่าวมาข้างต้น จึงพอสรุปได้ว่าหากผู้ใช้อินเทอร์เน็ตสามารถเลือกใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ ตระหนักรู้และควบคุมตนเองอย่างเหมาะสม ก็จะส่งผลให้สามารถใช้อินเทอร์เน็ตได้อย่างเกิดประโยชน์สูงสุดโดยไม่กระทบต่อตัวเองและสังคม คุณลักษณะของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์จึงเป็นตัวแปรเชิงบวกที่จะช่วยป้องกันวัยรุ่นไทยจากการใช้อินเทอร์เน็ตไม่เหมาะสมหรือการติดอินเทอร์เน็ตได้

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

วัยรุ่นไทยที่เป็นผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์มีคุณลักษณะอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ในวัยรุ่นไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประเภทของงานวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ในวัยรุ่นไทย ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) จำนวน 9 คน เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจและสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ในวัยรุ่นไทยได้หลากหลายและลึกซึ้ง แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการณ์การใช้อินเทอร์เน็ตของวัยรุ่น จำนวน 3 คน ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ จำนวน 3 คน และผู้ติดอินเทอร์เน็ต จำนวน 3 คน ใช้วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive

Sampling) ร่วมกับการคัดกรองด้วยแบบวัดพฤติกรรมการติดอินเทอร์เน็ต Young's Diagnostic Questionnaire (YDQ) (Young, 1996) เกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 วัยรุ่นที่ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ มีอายุระหว่าง 18-24 ปี กำลังศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร โดยเป็นผู้ที่รายงานตนเองว่าสามารถใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อวัตถุประสงค์ที่เป็นประโยชน์ เช่น ด้านวิชาการ ด้านการทำธุรกิจ เป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองหรือสังคม สามารถใช้อินเทอร์เน็ตอย่างปลอดภัยตระหนักรู้ถึงอันตรายที่จะเกิดต่อตนเองและสังคม สามารถจัดลำดับความสำคัญของการใช้อินเทอร์เน็ตและกิจกรรมอื่น ๆ ในชีวิตประจำวัน สามารถควบคุมตนเองในการใช้งานอินเทอร์เน็ตอย่างเหมาะสมทั้งเนื้อหาและปริมาณ สามารถทำตามข้อตกลง กติกา ที่ตนเองตั้งไว้เกี่ยวกับการใช้อินเทอร์เน็ต และสามารถสนับสนุนให้ผู้อื่นใช้อินเทอร์เน็ตอย่างเหมาะสมปลอดภัย ได้คะแนนการทำแบบวัดการติดอินเทอร์เน็ต (YDQ) ≤ 2 (Adaptive Internet User)

2.2 วัยรุ่นที่ติดอินเทอร์เน็ต อายุระหว่าง 18-24 ปี กำลังศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร รายงานตนเองว่าเป็นผู้ที่ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างไม่เหมาะสมทั้งเนื้อหาและปริมาณ เป็นผู้ที่ใช้อินเทอร์เน็ตในการทำกิจกรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเรียน การศึกษา หาความรู้ หรือการทำงาน เช่น เล่นเกม โซเชียลเน็ตเวิร์ค การดูเว็บลามกอนาจาร เล่นพนันออนไลน์ เป็นต้น ได้คะแนนการทำแบบวัดการติดอินเทอร์เน็ต (YDQ) ≥ 5 (Pathological Internet Users)

2.3 ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับพฤติกรรมการณ์ใช้อินเทอร์เน็ต เป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมการณ์ใช้อินเทอร์เน็ตทั้งในเชิงสร้างสรรค์และไม่สร้างสรรค์ มีประสบการณ์ทำงานเกี่ยวข้องกับวัยรุ่นที่ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างน้อย 3 ปี หรือมีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการณ์ใช้อินเทอร์เน็ตของวัยรุ่นไม่น้อยกว่า 2 เรื่อง โดยเป็นผู้ที่สามารถถ่ายทอดความรู้ มุมมอง หรือประสบการณ์เกี่ยวกับวัยรุ่นที่ใช้อินเทอร์เน็ตได้เป็นอย่างดี

3. ตัวแปรที่ศึกษา

องค์ประกอบของการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ ตามแนวคิดของ Tzavela et al. (2015) ประกอบด้วย การเฝ้าติดตามตนเอง การจำกัดการใช้อินเทอร์เน็ต การจัดลำดับความสำคัญ การใช้งาน การหากิจกรรมอื่น ๆ เป็นทางเลือกแทนการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างเดียว และการทำตามข้อตกลง กติกา ที่ตนเองตั้งไว้

4. เครื่องมือที่ใช้วิจัย

แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ในวัยรุ่นไทย ผู้วิจัยใช้แนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้างโดยทบทวนเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ และใช้องค์ประกอบของ Tzavela et al. (2015) มาเป็นกรอบเบื้องต้นในการสัมภาษณ์

ตัวอย่างแนวคำถาม ได้แก่ “คำว่าสร้างสรรค์ในมุมมองของท่านมีความหมายอย่างไร การใช้อินเทอร์เน็ตทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ในมุมมองของท่านเป็นอย่างไร การใช้อินเทอร์เน็ตอย่างปลอดภัยในมุมมองของท่านเป็นอย่างไร ท่านเคยได้ยินหรือรู้จักคำว่าใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์หรือไม่ อย่างไร บุคคลที่เป็นผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ควรมีคุณลักษณะหรือพฤติกรรมอย่างไร ช่วยเล่าเกี่ยวกับพฤติกรรมการณ์ใช้อินเทอร์เน็ตของท่านในปัจจุบัน ในบางครั้งที่ท่าน

ตระหนักว่าการใช้อินเทอร์เน็ตของตัวท่านเองส่งผลกระทบต่อตัวท่านหรือบุคคลรอบข้าง ท่านมีวิธีการจัดการอย่างไร จากประสบการณ์ของท่านมีวิธีการใดบ้างในการเสริมสร้างพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ หากท่านต้องการแนะนำคนใกล้ชิด เช่น เพื่อน พี่น้อง คนในครอบครัวให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป็นผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ ท่านจะอย่างไรบ้าง ขอให้ท่านช่วยยกตัวอย่างวิธีการเสริมสร้างคุณลักษณะของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์” เป็นต้น

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้ได้รับการพิจารณารับรองจริยธรรมการวิจัยจากคณะกรรมการสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หมายเลขรับรอง SWUEC-G-038/2562 ก่อนเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีรวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแนวคำถามสัมภาษณ์ และนำประเด็นคำถามที่ได้ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพในด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา แล้วจึงนำไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ในการสัมภาษณ์แต่ละครั้งจะใช้วิธีจับบันทึกและอัดเทปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักจนครบ 9 คน จนได้ข้อมูลที่อิ่มตัว แล้วจึงตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ด้านการเก็บข้อมูล ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยส่งบทถอดความจากการสัมภาษณ์ให้ผู้ให้ข้อมูลหลักตรวจสอบความถูกต้อง (Member Check)

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามประเด็นที่กำหนดในแบบสัมภาษณ์ โดยถอดเทปเสียงสัมภาษณ์อย่างละเอียดแบบคำต่อคำ (Verbatim) และฟังเสียงการสัมภาษณ์ซ้ำพร้อมกับบททวนบทถอดความเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล โดยจัดเตรียมข้อมูลเป็นลักษณะแฟ้ม และให้รหัสสำหรับประเด็นหลัก (Theme) ตามองค์ประกอบของคุณลักษณะของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ตามแนวคิดของ Tzavela et al. (2015) ร่วมกับการทบทวนเอกสาร พร้อมทั้งให้รหัสข้อมูลอื่น ๆ ที่แตกต่างจากรหัสที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ล่วงหน้า ตามสิ่งที่ค้นพบจากการสัมภาษณ์ จากนั้นนำข้อสรุปย่อย ๆ มาเชื่อมโยงกัน เพื่อหาข้อสรุปคุณลักษณะของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ในวัยรุ่นไทย โดยนำเสนอข้อมูลต่ออาจารย์ที่ปรึกษา 2 ท่าน และนักวิจัยที่มีประสบการณ์ด้านการวิจัยเชิงคุณภาพ 1 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล จากนั้นจึงดำเนินการปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

1. ลักษณะทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วย จิตแพทย์เด็กและวัยรุ่นซึ่งมีประสบการณ์ทำงานเกี่ยวกับการบำบัดพฤติกรรมทางจิตอินเทอร์เน็ต มีประสบการณ์ทำงานในการเป็นหัวหน้าโครงการนำร่องการศึกษาผลกระทบทางพฤติกรรมและคุณภาพชีวิตจากการใช้สื่อออนไลน์ อาจารย์มหาวิทยาลัยซึ่งมีประสบการณ์การทำงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางจิตอินเทอร์เน็ตของวัยรุ่น นักจิตวิทยาโรงเรียนซึ่งมีประสบการณ์ให้คำปรึกษาแนะแนวแก่นักเรียนที่มีปัญหาพฤติกรรมเกี่ยวกับการใช้อินเทอร์เน็ต นักศึกษาที่รายงานตนเองว่าใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อวัตถุประสงค์ที่เป็นประโยชน์ เป็นผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างปลอดภัย และนักศึกษาที่รายงานตนเองว่าเป็นผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างไม่เหมาะสม

ทั้งในด้านปริมาณการใช้งานและเนื้อหา เช่น เล่นเกม เล่นโซเชียลเน็ตเวิร์ค การดูเว็บลามกอนาจาร เล่นพนันออนไลน์ เป็นต้น โดยผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งหมดเป็นเพศชาย จำนวน 5 ท่าน และเพศหญิง จำนวน 4 ท่าน

2. คุณลักษณะของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ในวัยรุ่นไทย

2.1 การทำกิจกรรมอย่างสร้างสรรค์ (Doing Activities Adaptively) หมายถึง บุคคลทำกิจกรรมในอินเทอร์เน็ตผ่านกระบวนการคิดพิจารณาแล้วว่า กิจกรรมนั้นเป็นกิจกรรมที่สร้างสรรค์ก่อให้เกิดประโยชน์ ในด้านต่าง ๆ เช่น การศึกษา การทำงาน การติดต่อสื่อสาร หรือการบันเทิง และไม่ก่อให้เกิดผลกระทบด้านลบ หรืออันตรายต่อตนเอง ผู้อื่น หรือสังคม โดยไม่ใช้อินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางในการละเมิดสิทธิของผู้อื่น มีวิจารณญาณ สามารถแยกแยะและข่าวสาร ข้อมูลในอินเทอร์เน็ตได้ รู้จักการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างปลอดภัย ปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลของตนเอง ดังที่ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

ผู้ให้ข้อมูล 2 “การทำอะไรก็ตามผ่านอินเทอร์เน็ตจะต้องพึงระลึกเสมอว่า นอกจากจะเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์แล้ว กิจกรรมนั้นจะต้องไม่ส่งผลเสียทั้งต่อตัวเอง ครอบครัว เพื่อน คนรอบข้างด้วยเช่น ขายของที่ไม่ดีไม่มีคุณภาพในอินเทอร์เน็ต ตนเองได้ประโยชน์ได้เงินแต่ทำร้ายคนอื่น หรือขายของละเมิดลิขสิทธิ์ออนไลน์ทำร้ายสังคมแต่ตัวเองได้เงินก็ไม่เรียกว่าเป็นการใช้อย่างสร้างสรรค์ ต้องเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ก่อให้เกิดการพัฒนาตัวเอง ไม่ละเมิดสิทธิคนอื่น และต้องระมัดระวังเรื่องการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล”

2.2 การจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรม (Prioritizing Activities) หมายถึง บุคคลสามารถจัดลำดับ ความสำคัญระหว่างการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตจริงกับการทำกิจกรรมในอินเทอร์เน็ตได้อย่างเหมาะสม ว่าอะไรควรทำก่อนทำหลัง โดยให้ความสำคัญกับงานในชีวิตจริง เช่น การเรียน การทำงาน การติดต่อสื่อสาร สัมพันธภาพในชีวิตจริงมากกว่าการทำกิจกรรมในอินเทอร์เน็ต รวมไปถึงการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างถูกกาลเทศะ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

ผู้ให้ข้อมูล 5 “ตัวของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเองจะต้องรู้ตัวแยกแยะได้รู้ว่าต้องทำอะไร ก่อนหลังจัดลำดับว่างานสำคัญใดควรทำก่อนแล้วจึงใช้อินเทอร์เน็ต เช่น คุณมีการบ้านมีรายงาน ต้องทำ หรือพุงนี้คุณมีสอบ แต่ถ้าคุณยังนั่งเล่นเกมอยู่โดยที่คุณก็ยังไม่ได้อะไรเลยไม่ได้ทำงานที่สำคัญเลย นั่นแสดงว่า คุณไม่สามารถจัดลำดับได้ว่าอะไรควรทำก่อนทำหลัง พอคุณไปเลือกใช้ อินเทอร์เน็ตนั่นคือ ควบคุมตนเองได้น้อยแล้ว ไม่ตระหนักในตัวเองว่าต้องมีภาระหน้าที่ ความรับผิดชอบอะไรที่รออยู่บ้าง แต่สำหรับตัวเองที่มองว่าใช้อินเทอร์เน็ตอย่างเหมาะสม เพราะให้ความสำคัญกับงาน การเรียน ครอบครัว มาก่อนเสมอ ตรงจุดนี้คิดว่าเป็นประเด็นสำคัญเลยแหละ”

2.3 การวางแผนการใช้อย่างเหมาะสม (Planning For Proper Use) หมายถึง ในการจะทำกิจกรรมใด ๆ โดยใช้อินเทอร์เน็ต บุคคลมีการคิดและตัดสินใจ โดยวางแผนปฏิบัติที่กำหนดไว้ล่วงหน้าเกี่ยวกับการใช้อินเทอร์เน็ตของตนเองเป็นการวางแผนการใช้งานอินเทอร์เน็ตอย่างเหมาะสม ได้แก่ การกำหนดวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่จะทำ ระยะเวลาในการใช้งาน ตลอดจนสามารถคาดการณ์ถึงผลกระทบหรือสิ่งที่จะเกิดขึ้นตามมาจากการทำกิจกรรมในอินเทอร์เน็ตของตนเอง ดังที่ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

ผู้ให้ข้อมูล 9 “ที่บอกว่าต้องวางแผนเพราะตัวผมเองนี่เล่นเกมแล้วติดมาก เล่นทั้งวัน ทั้งคืนแบบไม่กินไม่นอน ไม่ทำอย่างอื่น การใช้เน็ตแบบนี้คือไม่ดี แต่ถ้าใช้เป็นคนนั้นจะต้องวางแผน โอเค เกมไม่ใช่เรื่องแย่แต่จะเล่นเกมต้องวางแผนว่าจะเล่นสักเท่าไร เล่นสักถึง 4 ทุ่ม แล้วไปพักผ่อน เข้านอน ไม่ใช่เล่นไปเรื่อย ๆ ไม่วางแผนอะไรเลย หรือดูเฟซบุ๊กทั้งวันทั้งคืน”

2.4 การดำเนินงานกิจกรรมตามแผน (Doing Activities as Planned) หมายถึง เมื่อบุคคลได้วางแผนหรือกำหนดแนวปฏิบัติไว้ล่วงหน้าเกี่ยวกับการใช้อินเทอร์เน็ตของตนเองแล้ว เมื่อถึงเวลาที่ต้องทำกิจกรรมจริงในอินเทอร์เน็ต บุคคลจะต้องสามารถควบคุมตนเองให้ลงมือทำ พฤติกรรมเพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมาย กติกา ที่ตนเองได้วางแผนไว้ โดยมีความตั้งใจแน่วแน่ และสามารถควบคุมตนเองให้ดำเนินงานกิจกรรมในอินเทอร์เน็ตตามแผนที่วางไว้ได้ ดังที่ผู้ให้ข้อมูล กล่าวว่า

ผู้ให้ข้อมูล 6 “ถ้าใช้งานอย่างเหมาะสม หนูคิดว่าปัจจัยสำคัญคือต้องหยุดได้ จริง ๆ คิดว่าเล่นเน็ตเหมือนติดยา ที่เคยอ่านตำรามา เพราะลักษณะสำคัญของคนที่ติดเน็ตคือคนที่ไม่เหมาะสม เป็นข้อตรงข้ามกับการใช้อย่างเหมาะสมสร้างสรรค์ คือ เขาควบคุมตัวเองไม่ได้ หยุดไม่ได้ ไม่สามารถเอาตัวเองออกจากสถานการณ์ตรงนั้นมันเหมือนคนที่ติดยาเลิกไม่ได้ ฉะนั้นคนที่ใช้อย่างสร้างสรรค์ตัวเค้าเองจะต้องทำได้คือเมื่อถึงเวลาต้องเลิกเล่นแล้วต้องไปทำงานแล้วต้องไปได้ทันที สามารถหยุดการทำกิจกรรมในอินเทอร์เน็ต ไม่ว่าจะ เกม โซเชียล หรืออะไรต่าง ๆ เพื่อไปทำงานอื่นตามทีวางแผนไว้ ถ้าหยุดไม่ได้หยุดหงิด อารมณ์เสีย นั่นแสดงว่าไม่ใช่การใช้ที่เหมาะสมแล้ว”

2.5 การติดตามผลการทำกิจกรรม (following up) หมายถึง เมื่อบุคคลได้ลงมือทำกิจกรรมในอินเทอร์เน็ตตามแผนหรือแนวทางที่ตนได้วางไว้แล้ว จะต้องมีการติดตามผลหรือประเมิน พฤติกรรมของตนเอง ว่าเป็นไปในทิศทางใด สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตนเองกำหนดไว้หรือไม่ โดยมีการเตือนตนเองให้ทำตามแผนเมื่อพฤติกรรมไม่เป็นไปตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

ผู้ให้ข้อมูล 1 “การประเมินตัวเองเหมือนกับว่าถ้าเราวางแผนไว้แต่เราไม่ตระหนักว่า เอ๊ะ เรากำลังทำอะไรอยู่ แล้วมันใช้สิ่งที่เราคิดไว้ ตั้งใจไว้ในตอนแรกมั๊ย แล้วถ้ามันไม่ใช่ หรือไม่สอดคล้อง เราจะต้องสามารถเตือนตัวเองได้โดยที่ไม่ต้องมีใครมาเตือน เช่น ตัวผมเองเป็นหมอก็จริง แต่ผมเป็นคนเล่นเกมนะ ฉะนั้นผมไม่ได้มองว่าตัวเองติดเกมเพราะผมรู้ว่าการเล่นเกมของผมคือการคลายเครียด ผมจะคิดเลยว่าวันนี้จะเล่นตอนไหน กี่ชั่วโมง เล่นพอสนุก ๆ เมื่อไหร่ที่เล่นแล้วเริ่มเครียดเลยเวลาไปเยอะ ง่วงนอน ผมจะแบบเอ๊ะ มันไม่ใช่ละ ก็จะสามารถกลับมาคุมตนเองได้ ฉะนั้นมันคือการที่เราเฝ้ากับพฤติกรรมตัวเอง”

2.6 การใช้กิจกรรมอื่นเป็นทางเลือก (Using Other Activities as Alternatives) บุคคลสามารถเลือกกิจกรรมอื่นแทนการใช้อินเทอร์เน็ตแต่เพียงอย่างเดียว เช่น การสร้างสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน คนในครอบครัวในชีวิตจริงนอกเหนือจากการพูดคุยผ่านออนไลน์ หรือหางานอดิเรกที่นอกเหนือจากกิจกรรมออนไลน์ หากิจกรรมต่าง ๆ เพื่อความบันเทิง เช่น การอ่านหนังสือ ทำงานศิลปะ เล่นดนตรี ทดแทนการทำกิจกรรมผ่านอินเทอร์เน็ต ดังที่ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

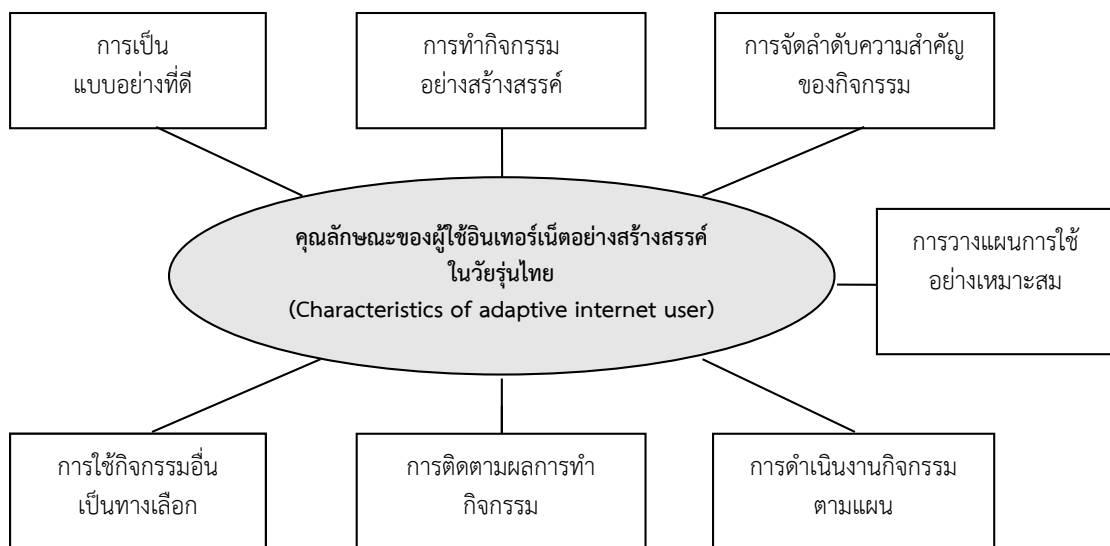
ผู้ให้ข้อมูล 3 “คนที่รู้จักทำให้สมดุลคือคนที่ปรับตัวได้ วัยรุ่นสมัยนี้ไม่สามารถแยกออกจากอินเทอร์เน็ตได้เลย เพราะการสื่อสารออนไลน์เป็นช่องทางหลักไปแล้วจะทำอะไรก็ออนไลน์ แต่เราต้องไม่ลืมว่าบางอย่างทำออนไลน์ไม่ได้ หรือทำได้ก็ไม่ดี ครอบครัวต้องคุยกันพบปะเจอหน้ากัน

ข้าวกัน ไม่ใช่คุยไลน์กันอย่างเดียว เราต้องมีเพื่อนจริง ๆ ที่ไม่ใช่เพื่อนคุยในเกม ต้องมีอะไรอย่างอื่นที่จะทำได้ ไม่ใช่ทั้งหมดร้อยเปอร์เซ็นต์ยกไว้ในออนไลน์หมด แบบนี้ไม่ดี”

2.7 การเป็นแบบอย่างที่ดี (Being a Role Model) หมายถึง บุคคลรู้จักเลือกใช้อินเทอร์เน็ตในเชิงสร้างสรรค์ เป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับการใช้อินเทอร์เน็ตที่สร้างสรรค์ปลอดภัย โดยสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์แก่ผู้อื่น ตลอดจนสามารถชักเตือนเมื่อเห็นผู้อื่นใช้อินเทอร์เน็ตอย่างไม่สร้างสรรค์ หรือสามารถพูดคุยเชิญชวนให้ผู้อื่นเป็นผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างเหมาะสมสร้างสรรค์เช่นเดียวกันกับตน ดังที่ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

ผู้ให้ข้อมูล 3 “ถ้าพูดถึงการใช้ที่เหมาะสมเน้นที่ตัวเราคนเดียวว่า เราใช้ในกิจกรรมที่ดี ใช้อย่างควบคุมตัวเองได้ แต่ถ้าจะพูดถึงในแง่ของการใช้อย่างสร้างสรรค์ คือ เป็นผู้ใช้ที่สร้างสรรค์ สิ่งที่ผมคิดว่าต้องมีคือจะต้องสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้คนอื่นได้ ไม่ใช่เน้นที่ตัวเอง ต้องสามารถบอกกล่าวเพื่อนได้ว่าการใช้ที่มันสร้างสรรค์ ปลอดภัย เหมาะสม เป็นยังไง เป็นแบบอย่างที่ดี ให้ข้อมูลว่าการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์เป็นยังไง เช่น เนื้อหาของเว็บที่ผิดกฎหมาย การใช้งานอะไรที่ผิดกฎหมาย การด่าทอกันในอินเทอร์เน็ต การ Bully ผู้อื่น อะไรที่ทำแล้วผิดกฎหมาย อะไรที่ทำแล้วจะเกิดโทษ และเมื่อเห็นว่าเพื่อนทำในสิ่งที่เราว่ามันไม่ถูกต้องเกี่ยวกับกิจกรรมออนไลน์ ก็ต้องตักเตือน”

ผู้วิจัยจึงสรุปคุณลักษณะของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ในวัยรุ่นไทยดังภาพประกอบ

ภาพที่ 1 คุณลักษณะของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ในวัยรุ่นไทย

อภิปรายผล

ผู้วิจัยศึกษาคุณลักษณะของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ในวัยรุ่นไทย พบว่า การใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง การใช้งานกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านอินเทอร์เน็ต โดยวัตถุประสงค์ที่เหมาะสม เป็นประโยชน์และปลอดภัย เป็นการใช้ที่ผ่านการคิดพิจารณาด้วยปัญญา ผู้ใช้สามารถควบคุมตนเองทั้งในด้านของความเหมาะสมของกิจกรรม วัตถุประสงค์ ประเภทของกิจกรรม

ระยะเวลาการใช้งาน เพื่อไม่ให้งานอินเทอร์เน็ตส่งผลกระทบต่อตนเองและสังคม คุณลักษณะของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ในวัยรุ่นไทย ได้แก่ การทำกิจกรรมอย่างสร้างสรรค์ การจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรม การวางแผนการใช้ที่เหมาะสม การดำเนินงานกิจกรรมตามแผน การติดตามผลการทำกิจกรรม การใช้กิจกรรมอื่นเป็นทางเลือก และการเป็นแบบอย่างที่ดี

การทำกิจกรรมอย่างสร้างสรรค์ (Doing Activities Adaptively) การจะเป็นผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ได้นั้น ประการแรกผู้ใช้อินเทอร์เน็ตต้องมีวิจรรย์ญาณ ใช้สติปัญญาพิจารณาได้ว่ากิจกรรมนั้นเป็นกิจกรรมที่สร้างสรรค์ก่อให้เกิดประโยชน์หรือส่งผลเสียอย่างไร จากการศึกษาของ Janpipatpong (2016) เกี่ยวกับการใช้เฟซบุ๊กด้วยปัญญว่าเป็นการทำกิจกรรมที่ผ่านกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล คำนึงถึงประโยชน์ที่แท้จริงของเฟซบุ๊ก ตระหนักถึงความปลอดภัย เป็นการใช้ที่ถูกกาลเทศะ และใช้ในปริมาณที่เหมาะสม ถือเป็นการใช้ด้วยปัญญา การที่บุคคลจะสามารถตัดสินใจเลือกได้ว่าจะทำกิจกรรมใดในอินเทอร์เน็ตจึงไม่มุ่งเพียงแต่ใช้เทคโนโลยีเพียงอย่างเดียวแต่ควรใช้เทคโนโลยีให้อยู่ภายใต้ปัญญาเพื่อไม่ให้ตกเป็นทาสของเทคโนโลยี (Phra Brahmagunabhorn, 1997) ผู้ใช้ที่จะสามารถเลือกทำกิจกรรมในอินเทอร์เน็ตได้อย่างเหมาะสมและอย่างสร้างสรรค์ จะต้องสามารถคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณ สอดคล้องกับ Boonyapitruksagoon & Poonpol (2019) ที่ศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษาปริญญาตรีในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า การใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างมีวิจรรย์ญาณสามารถทำนายพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างรู้เท่าทันได้ถึงร้อยละ 30

การจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรม (Prioritizing Activities) ปัญหาในการใช้อินเทอร์เน็ตมักเกิดขึ้นจากการที่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตไม่แยกแยะว่าสิ่งใดสำคัญก่อนหลัง ไม่รู้ตัวว่าตนเองกำลังหมกมุ่นอยู่กับการใช้อินเทอร์เน็ต การศึกษาของ Brand, Young, & Laier (2014) ชี้ให้เห็นว่าผู้ที่ติดอินเทอร์เน็ตนั้นมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสมองคล้ายกับผู้ติดยาเสพติด โดยเฉพาะในสมองส่วนหน้า (Prefrontal Cortex) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการวางแผนและการจัดลำดับความสำคัญของเรื่องราวต่าง ๆ ผู้ที่ติดอินเทอร์เน็ตนั้นอาจสูญเสียความสามารถในการจัดลำดับความสำคัญของเรื่องราวหรือสิ่งต่าง ๆ แต่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์จะมีความสามารถแยกแยะความสำคัญของกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันของตนเองได้ในระดับสูง รู้ว่าควรทำกิจกรรมใดก่อนหลังตามลำดับความสำคัญ

การวางแผนการใช้ที่เหมาะสม (Planning for Proper Use) ผู้ที่ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์จะมีการคิดและตัดสินใจ โดยวางแผนปฏิบัติที่กำหนดไว้ล่วงหน้าเกี่ยวกับการใช้อินเทอร์เน็ตของตนเอง เป็นการวางแผนการใช้งานอินเทอร์เน็ตอย่างเหมาะสม ได้แก่ การกำหนดวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่จะทำ ระยะเวลาในการใช้งาน ตลอดจนสามารถคาดการณ์ถึงผลกระทบหรือสิ่งที่จะเกิดขึ้นตามมาจากการทำกิจกรรมในอินเทอร์เน็ตของตนเอง ในทางตรงกันข้าม Davis (2001) กล่าวถึงพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างไม่เหมาะสมแบบทั่วไปว่าบุคคลจะใช้เวลาจำนวนมากไปกับกิจกรรมในอินเทอร์เน็ตโดยไม่มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ใช้ไปเรื่อย ๆ ไม่มีจุดมุ่งหมาย ไม่มีการวางแผน สอดคล้องกับ Tzavela et al. (2015) ที่ศึกษาพบว่าผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์จะมีการวางแผนล่วงหน้าเกี่ยวกับการใช้อินเทอร์เน็ตของตนเอง

การดำเนินงานกิจกรรมตามแผน (Doing Activities as Planned) ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์เมื่อถึงเวลาที่ต้องทำกิจกรรมในอินเทอร์เน็ต จะสามารถควบคุมตนเองให้ลงมือทำพฤติกรรมตามเป้าหมาย กติกา ที่ตนเองได้วางแผนไว้ Young (1996) กล่าวถึงผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในเชิงตรงข้ามกับการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ว่า เป็นบุคคลที่ไม่สามารถควบคุมหรือหยุดการใช้อินเทอร์เน็ตของตนเองได้ แม้จะรู้ว่าตนเองมีหน้าที่สำคัญอะไรที่จะต้องทำ แต่ก็ไม่สามารถจะควบคุมตนเองให้ทำตามแผนหรือสิ่งที่ตนเองได้ตั้งใจไว้ จนทำให้ส่งผลกระทบต่อหน้าที่ การทำงาน กิจวัตรประจำวัน สอดคล้องกับ Dreier et al. (2013) ที่ศึกษารูปแบบการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์และรูปแบบของการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างไม่สร้างสรรค์ พบว่า ลักษณะบางประการที่ทำให้ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์แตกต่างจากผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างไม่สร้างสรรค์ คือความสามารถในการควบคุมและกำกับความคิด การกระทำ และการเรียนรู้ของตนเอง

การติดตามผลการทำกิจกรรม (Following Up) ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์สามารถติดตามผลหรือประเมินพฤติกรรมของตนเองที่เกี่ยวข้องกับการใช้อินเทอร์เน็ตว่าเป็นไปในทิศทางใด บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตนเองกำหนดไว้หรือไม่ หากไม่สอดคล้องหรือไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ก็สามารถเตือนตนเองได้ ในทางตรงกันข้ามผู้ที่ติดอินเทอร์เน็ตนั้นจะยังคงใช้อินเทอร์เน็ตต่อไปเรื่อย ๆ เหมือนกับการติดสารเสพติด โดยแม้จะติดตามดูพฤติกรรมของตนเองหรือได้รับการสะท้อนจากบุคคลรอบข้างเกี่ยวกับพฤติกรรมของตนเอง และทราบว่าพฤติกรรมดังกล่าวก่อให้เกิดผลเสียอย่างไร แต่ก็ไม่สามารถเตือนตนเองให้ทำพฤติกรรมที่เหมาะสมได้ ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยของ Joyrod (2009) ที่ศึกษาพฤติกรรมการรับสื่ออินเทอร์เน็ตอย่างมีวิจารณญาณว่า หมายถึง การที่บุคคลใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยปัญญา ปัญญาในที่นี้หมายถึงปัจจัยภายในตนเองของบุคคลที่จะเตือนตนเอง สามารถควบคุมตนเองในการใช้อินเทอร์เน็ตได้ตามเป้าหมายที่ตั้งใจไว้

การใช้กิจกรรมอื่นเป็นทางเลือก (Using Other Activities as Alternatives) ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์เป็นผู้ที่มีความยืดหยุ่น มีช่องทางหรือทางเลือกที่หลากหลายในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ไม่หมกมุ่นอยู่กับอินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางเดียว สามารถหาข้อมูลประกอบการเรียนหรือการทำงานผ่านช่องทางอื่นได้ มีความสุขกับการทำกิจกรรมบันเทิงหรือพักผ่อนหย่อนใจในรูปแบบอื่นโดยไม่ยึดติดหรือพึ่งพิงอินเทอร์เน็ตเพียงอย่างเดียว สอดคล้องกับการศึกษาของ Tzavela et al. (2015) ที่พบว่าผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์จะสามารถหากิจกรรมอื่น ๆ เป็นทางเลือกแทนการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างเดียว และ Griffiths (2005) กล่าวถึง การใช้เทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสมว่าผู้ใช้อินเทอร์เน็ตหรือหมกมุ่นอยู่กับเกมหรืออินเทอร์เน็ตเพียงอย่างเดียว จนทำให้ความสนใจในกิจกรรมสร้างสรรค์อื่น ๆ ลดน้อยลง หลีกเลี่ยงการทำกิจกรรมในชีวิตจริง

การเป็นแบบอย่างที่ดี (Being A Role Model) ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์จะต้องมีคุณลักษณะสำคัญที่จำเป็นอย่างหนึ่งคือการเป็นแบบอย่างที่ดี จากการวิจัยของ Sareerasart, Vanindananda & Suppareakchaisakul (2012) เกี่ยวกับการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์และปลอดภัย มีประเด็นที่น่าสนใจว่าการสนับสนุนให้เพื่อนใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์และปลอดภัยมีผลเกี่ยวข้องกับเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์และปลอดภัย วิจัยรุ่นจะได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับการใช้อินเทอร์เน็ตจากเพื่อนวัยเดียวกันเนื่องจากใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ที่โรงเรียนหรือสถานศึกษา กลุ่มเพื่อนจึงมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างที่ดีแก่

วัยรุ่น เพราะกลุ่มเพื่อนสามารถตอบสนองความต้องการบางอย่าง รวมทั้งมีอิทธิพลต่อความคิดและพฤติกรรมโดยการถ่ายทอดทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ Thongkambunjong, Choochom, Intasuwan & Suppareakchaisakul (2011) ที่ศึกษาพบว่า พฤติกรรมติดยาเสพติดออนไลน์ได้รับอิทธิพลโดยตรงจากเพื่อน และ Joyrod (2009) พบว่า กลุ่มเพื่อนสามารถทำนายพฤติกรรมการเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์อย่างมีวิจารณ์ญาณของวัยรุ่นได้

เนื่องจากผู้วิจัยศึกษาคุณลักษณะของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ในวัยรุ่นไทยโดยใช้กรอบแนวคิดการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ ของ Tzavela et al. (2015) จำนวน 5 ด้าน คือ การเฝ้าติดตามตนเอง การจำกัดการใช้อินเทอร์เน็ต การจัดลำดับความสำคัญการใช้งาน การหากิจกรรมอื่น ๆ เป็นทางเลือกแทนการใช้อินเทอร์เน็ต และการทำตามข้อตกลง กติกา ที่ตนเองตั้งไว้ ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ในวัยรุ่นไทย 6 ด้าน ได้แก่ การทำกิจกรรมอย่างสร้างสรรค์ การจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรม การวางแผนใช้อย่างเหมาะสม การดำเนินงานกิจกรรมตามแผน การติดตามผลการทำกิจกรรม และการใช้กิจกรรมอื่นเป็นทางเลือก มีความสอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าว และพบคุณลักษณะของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ในวัยรุ่นไทยด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีเพิ่มขึ้นมาจากแนวคิดการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ของ Tzavela et al. (2015) ซึ่งอธิบายได้ว่าคุณลักษณะของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์นอกจากจะเน้นที่การใช้อินเทอร์เน็ตในการมุ่งประโยชน์สู่ตนเองแล้ว แต่การมุ่งประโยชน์ไปยังผู้อื่นหรือการทำประโยชน์ด้วยการเป็นตัวแบบที่ดีแก่ผู้อื่น ถือว่าเป็นคุณลักษณะจำเป็นอย่างยิ่งประการหนึ่งของการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ในวัยรุ่นไทย สอดคล้องกับกระทรวงวัฒนธรรมที่ได้กล่าวถึงมารยาทในการใช้อินเทอร์เน็ตไว้ว่าในกรณีที่พบว่าผู้อื่นทำผิดพลาดหรือไม่เหมาะสมและหากมีโอกาสแนะนำคนเหล่านั้น ก็ควรจะช่วยชี้ข้อผิดพลาดและให้คำแนะนำอย่างสุภาพ (Ministry of Culture, 2015)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำมาสร้างแบบวัดคุณลักษณะของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ในวัยรุ่นไทย ซึ่งแบบวัดที่ได้จะช่วยให้ผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการดูแลคัดกรองพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของวัยรุ่นไทย นำไปใช้ประเมินคุณลักษณะของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ในวัยรุ่นไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ในวัยรุ่นไทย สามารถช่วยให้นักวิชาการ ครู นักจิตวิทยา จิตแพทย์ หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง นำข้อมูลที่ได้ไปให้ความรู้ บำบัดรักษา หรือจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะเป็นการเสริมสร้างคุณลักษณะของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์และป้องกันการติดอินเทอร์เน็ตในวัยรุ่นไทยต่อไป

1.3 ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างคุณลักษณะของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ในวัยรุ่นไทย เพื่อช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์และป้องกันการติดอินเทอร์เน็ตในวัยรุ่นไทยต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 งานวิจัยนี้มีข้อจำกัดเนื่องจากเป็นการศึกษาด้วยวิธีการเชิงคุณภาพเพียงวิธีการเดียว จึงทำให้ข้อค้นพบที่ได้ อาจไม่ใช่ตัวแทนที่ดีของประชากรวัยรุ่นไทยทั้งหมด ในการวิจัยครั้งต่อไป อาจทำการศึกษาด้วยวิธีวิจัยเชิงปริมาณหรือศึกษาเอกสารและวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ในวัยรุ่นไทย เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น

2.2 ผู้ให้ข้อมูลหลักในงานวิจัยนี้มีจำนวน 9 คน โดยเป็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต วัยรุ่นที่ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ และวัยรุ่นที่ติดอินเทอร์เน็ต ในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาคุณลักษณะของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ในวัยรุ่นไทยในผู้ให้ข้อมูลหลักกลุ่มอื่น ๆ ที่อาจเกี่ยวข้องกับวัยรุ่น เช่น ครู ผู้ปกครอง เป็นต้น

2.3 ในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาเพื่อสร้างโปรแกรมหรือพัฒนารูปแบบการให้การปรึกษาหรือการบำบัดเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์ในวัยรุ่นไทย

References

- Boonyapitruksagoon, K. & Poonpol, P. (2019). patchai thī kieokhong kap phruttkam kanchai su sangkhom 'onlai yang ruthao than hong naksuksa parinya tri nai khēt Krung Thep Maha Nakhon lae parimonthon [Factors related to using social media behavior and media literacy in universities in Bangkok metropolitan area]. *Journal of Behavioral Science*. 25(2), 39-59.
- Brand, M., Young, K. S., & Laier, C. (2014). Prefrontal control and internet addiction: A theoretical model and review of neuropsychological and neuroimaging findings. *Frontiers in Human Neuroscience*. 8(375), 1-12.
- Calvo-Frances, F. (2016). Internet abusive use questionnaire: Psychometric properties. *Computers in Human Behavior*. 59, 187-194.
- Davis, R. A. (2001). A cognitive-behavioral model of pathological internet use. *Computers in Human Behavior*. 17(2), 187-195.
- Dreier, M. et al. (2013). The development of adaptive and maladaptive patterns of internet use among European adolescents at risk for internet addictive behaviors: A grounded theory inquiry. *European Psychiatry*. 28(Suppl 1), 1.
- Electronic Transactions Development Agency. (2019). *Wai sai wai kao chalat runet* [Internet for better life]. Retrieved from <https://www.eta.or.th/publishing-detail/internet-for-better-life-handbook.html>.
- Griffiths, M. (2005). A 'components' model of addiction within a biopsychosocial framework. *Journal of Substance Use*. 10(4), 191-197.
- Hootsuite. (2020). *Digital 2020 Thailand (January 2020) v01* [PowerPoint slides]. Retrieved from <http://www.slideshare.net/DataReportal/digital-2020-thailand-january-2020-v01>.

- Janpipatpong, T. (2016). **patchai phainai bukkhon læ saphapwætloṃ thāṅ sangkhom thī kieokhōṅ kap phruttikam kanchai fētbuk dūai panya khōṅ naksuksā parinya trī nai khēt Krung Thēp Maha Nakhōṅ** [Personal and social environmental factors related to intellectual Facebook consumption behavior of undergraduate students in Bangkok metropolis]. Master's thesis. Srinakharinwirot University.
- Joyrod, P. (2009). **patchai thī mī phon tō phruttikamkān rap sū 'inthoēnet yāṅ mī wīcharānayan khōṅ nakriān chuāṅ chan thī sī nai khēt Krung Thēp Maha Nakhōṅ** [Factors affecting critical internet-consumption behavior of senior high school students in Bangkok]. Master's thesis. Srinakharinwirot University.
- Juinam, J. & Chantaranamchoo, N. (2015). **phruttikam læ phon cāk kanchai khruākhaī thāṅ sangkhom 'ōnlai khōṅ nakriān radap chan matthayommasuksā tōṅ ton nai cāṅwat sukhothai** [The behaviors and effects of using social networks of the junior secondary school students in Sukhothai province]. **Veridian E-Journal, Silpakorn University**. 8(3), 84-95.
- Kitisri, C., Nokham, R., & Phetcharat, K. (2017). **phruttikam kanchai samātfōn læ kānraprū phāwa sukkhaphāp khōṅ naksuksā phayabān** [A smartphone using behavior and health status perception of nursing students]. **Community Health Development Quarterly Khon Kaen University**. 5(1), 19-34.
- Ministry of Culture. (2015). **mārayāt nai kanchai 'inthoēnet** [Network etiquette]. Retrieved from https://www.m-culture.go.th/young/ewt_news.php?nid=353
- Phra Brahmagunabhorn (P. A. Payutto). (1997). **Khon Thai kap theknōlōyī** [Thai people and Technology]. Nakhon Pathom: Prayut Payutto.
- Sanguankaew, W. (2016). **Digital Citizens: phonlamuāṅ dichithan** [Digital Citizens]. Retrieved from [https://www.stou.ac.th/study/sumrit/1-59\(500\)/page2-1-59\(500\).html](https://www.stou.ac.th/study/sumrit/1-59(500)/page2-1-59(500).html).
- Sareerasart, W., Vanindananda, N., & Suppareakchaisakul, N. (2012). **patchai choēṅ sāhēt dān sathanakān thāṅ sangkhom læ kānmī phūmkhumkan thāṅ cīt thī kieokhōṅ kap phruttikam kanchai 'inthoēnet yāṅ sāṅsan læ plōtphai khōṅ nakriān ying radap matthayommasuksā nai rōṅriān thī khaoruām læ mai khaoruām khōṅkān songsoēm kanchai 'inthoēnet yāṅ sāṅsan læ plōtphai** [The relationships among social situations and psychological immunity to internet behavior focusing on safety and usefulness of female students in high schools with or without internet safety project]. **Journal of Behavioral Science of Development**. 4(1), 1-13.

- Sawandee, P. (2011). *kānsuksā khwām tranak rūtō ‘akānchai ‘inthoēnet yāng sāngsan læ plōtphai khōng nakriān chan prathomsuksā pī thī hā rōngriān bān nōng nam khun thī riān dūai botriān khōmphiutōē mantimīdiā rūāng thaksa kānchai sū ‘inthoēnet* [The study of awareness to using internet by creativity and safety of Prathomsuksa 5 students, Nongnumkoon school by used the multimedia computer on using internet skill]. Independent study. Srinakharinwirot University.
- Thongkambunjong, W., Choochom, O., Intasuwan, P., & Suppareakchaisakul, N. (2011). *patchai choēng hēt læ phon khōng phruttkam tit ‘inthoēnet khōng nakriān matthayommasuksā nai khēt Krung Thēp Mahā Nakhōn* [Causal factors and effect of internet dependency behavior of high school students in Bangkok metropolis]. *Journal of Behavioral Science*. 17(2), 103-119.
- Tzavela, E. C. et al. (2015). Processes discriminating adaptive and maladaptive internet use among European adolescents highly engaged online. *Journal of Adolescence*. 40, 34-47.
- Young, K. S. (1996). Internet addiction: The emergence of a new clinical disorder. *Cyber Psychology and Behavior*. 1(3), 237-244.
- Young, K. S. (2007). Cognitive behavior therapy with Internet addicts: Treatment outcomes and implications. *Cyber Psychology and Behavior*. 10(5), 671-679.
- Zimbardo, P. G. & Gerrig, R. G. (1999). *Psychology and life*. 15th ed. New York: Longman.

สภาพปัญหาการอนุรักษ์พืชสมุนไพรพื้นบ้านของชุมชนตำบลหนองสังข์
อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

THE STATE PROBLEM OF LOCAL HERB CONSERVATION OF NONGSANAL
SUB-DISTRICT COMMUNITY, ARANYAPRATHET DISTRICT,
SAKAEAO PROVINCE

ผมหอม เชิดโกทา
Pomhom Cherdgotha

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี
Doctor of Philosophy Program in Environmental Studies, Valaya Alongkorn Rajabhat University
under the Royal Patronage Pathum Thani Province
E-mail: pomhom07@gmail.com

Received:	April 18, 2019
Revised:	December 26, 2019
Accepted:	January 8, 2020

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาสภาพปัญหาการอนุรักษ์พืชสมุนไพรพื้นบ้านเพื่อเพิ่มมูลค่าการเชื่อมโยงเครือข่ายตลาดของชุมชน ในตำบลหนองสังข์ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว กลุ่มตัวอย่าง คือ ตัวแทนชุมชนและนักวิจัยชุมชน ประชาชนท้องถิ่น ประธานกลุ่มต่าง ๆ กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองสังข์ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ เจ้าหน้าที่ของรัฐในองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองสังข์ และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองสังข์ ผู้นำชุมชนผู้ใหญ่บ้าน รวมทั้งสิ้นจำนวน 32 คน โดยเลือกแบบเจาะจงจากผู้ที่มีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์พืชสมุนไพร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง และประเด็นคำถามในการประชุม การเก็บข้อมูลจากผู้นำชุมชน ประชาชนที่เป็นตัวแทนครัวเรือนและกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชน โดยการสัมภาษณ์และการจัดประชุมกลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลโดยข้อมูลทั้งหมดถูกนำมาจัดหมวดหมู่และเปรียบเทียบความเหมือนความต่างเพื่อจัดหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาการอนุรักษ์พืชสมุนไพรพื้นบ้านชุมชนตำบลหนองสังข์ เกิดจากคนในชุมชนไม่มีการผู้สืบทอดภูมิปัญญาด้านการใช้สมุนไพรพื้นบ้านจากบรรพบุรุษและไม่มีความรู้เรื่องสมุนไพร ชนิดของพืชสมุนไพรสรรพคุณและการใช้ประโยชน์ ขาดผู้ให้ความรู้ที่มีความรู้จริงและการสนับสนุนการขยายพันธุ์พืชสมุนไพรเพราะสมุนไพรจะได้มาจากป่าธรรมชาติ แต่ชุมชนมีการบุกรุกมีการตัดไม้ทำลายป่าอย่างต่อเนื่องมีผลทำให้สมุนไพรในชุมชนลดน้อยลงหรือบางชนิดก็สูญ

หายไปและหายากขึ้นจากปัญหาดังกล่าวพบว่าชุมชนต้องการให้มีการอบรมความรู้เรื่องสมุนไพรและสรรพคุณ และการใช้ประโยชน์วิธีการปลูกและเพิ่มมูลค่าการเชื่อมเครือข่ายตลาดผู้ซื้อสมุนไพร

คำสำคัญ

สมุนไพร การอนุรักษ์พืชสมุนไพร ผักพื้นบ้าน

ABSTRACT

The objective of this research were to study state problem of folk herbs conservation to increase add value on community network link in Nongsung Sub-District, Aranyaprathet, District, Sakaeo Province, data were communities representatives, communities researchers, local sages, group leaders, elder ages group, communities enterprise groups, health promotion hospital director, chief executive and members of sub district administration organization Nongsung and chief of village headman total 32 peoples. Purposive sampling from relevant participants preserving herbs The instruments consisted of unstructured and structured interview forms, meeting questions, data collection from community leaders, citizens representing households and community elder ages group by interviewed and group meeting, data analysis by group categorize compare the conformity and non-conformity to comply with the objective.

This research found that the problem of herb conservation was not inheritance of knowledge folk herbs from ancestors. The traditional knowledge of folk herb was lost from communities and no propagation of herb because it was from forest. On the other hand, the deforestation from communities was occurred. Therefore, training course was needed from communities that consist of herb, utilization, and valuable the community market network.

Keywords

Herb, Herb Conservation, Vegetables

ความสำคัญของปัญหา

ในอดีตผู้ที่มีอาการเจ็บป่วยมักจะต้องพึ่งพาการรักษาพยาบาลแบบดั้งเดิมที่มีการเรียนรู้ต่อกันมา คือ การรักษาด้วยสมุนไพร อาจเป็นเพราะว่าการคมนาคมในต่อนั้นยังไม่สะดวก อีกทั้งสถานบริการสาธารณสุขอยู่ห่างไกลหรือมีไม่เพียงพอ ถึงแม้ในปัจจุบันการแพทย์แผนปัจจุบันจะมีการพัฒนามากขึ้นหรือมีสถานบริการสาธารณสุขที่เพียงพอ แต่บุคคลในท้องถิ่นก็ยังนิยมใช้พืชสมุนไพรในการรักษาโรคภัยไข้เจ็บ ควบคู่ไปกับการรักษาโรคโดยแพทย์แผนปัจจุบัน การใช้พืชสมุนไพรในสมัยโบราณนั้นเห็นการใช้สืบทอดเนื่องกันมา ในการลองใช้ครั้งแรกบางครั้งก็ได้รับอันตรายบางครั้งก็ได้ประโยชน์เมื่อพืชชนิดใดมีพิษทำให้ได้รับอันตรายหรือพืชชนิดใดมีประโยชน์ก็จะจดจำเอาไว้บอกเล่าสืบทอดกันมาตั้งแต่

บรรพบุรุษจนกระทั่งถึงปัจจุบัน การใช้พืชบางชนิดได้นำเอาความเชื่อทางไสยศาสตร์ ความศักดิ์สิทธิ์และ
อภินิหารมาเกี่ยวข้องด้วย เช่น พืชที่มีกลิ่นเลี่ยนรูปร่างคล้ายบอลูนอย่างพวกโง้งโง้งก็ใช้รักษาโรคที่เกิด
กับกระเพาะปัสสาวะ พืชที่มีสีสด เช่น ผ่าง ดอกคำฝอย ใช้เป็นยาบำรุงโลหิต เป็นต้น พืชสมุนไพรที่
นำมาใช้เป็นยารักษาโรค บางครั้งก็ใช้ส่วนต่าง ๆ ของพืชเพียงชนิดเดียวหรือหลายชนิดรวมกัน ผู้ที่มี
ความรู้ความสามารถในการรักษาโรคโดยใช้พืชสมุนไพรก็คือหมอชาวบ้านซึ่งได้รับการถ่ายทอดความรู้
มาจากบรรพบุรุษ หมอชาวบ้านส่วนใหญ่มักเป็นผู้สูงอายุ ประกอบกับผู้ที่จะมาสืบทอดความรู้ก็ลด
น้อยลงทุกที เพราะเด็กและเยาวชนสมัยใหม่ไม่ค่อยให้ความสนใจเกี่ยวกับการใช้พืชสมุนไพรเท่าไรนัก
จึงน่ากังวลว่าความรู้อันมีค่าเหล่านี้จะสูญหายไปพร้อมกับกาลเวลา (Sookho, 2008)

พืชสมุนไพร เป็นผลผลิตจากธรรมชาติ ที่มนุษย์รู้จักนำมาใช้เป็นประโยชน์ เพื่อการรักษา
โรคร้ายไข้เจ็บตั้งแต่โบราณกาลแล้ว เช่น ในเอเชียก็มีหลักฐานแสดงว่ามนุษย์รู้จักใช้พืชสมุนไพรมากกว่า
6,000 ปี แต่หลังจากที่ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ มีการพัฒนาเจริญก้าวหน้ามากขึ้น มีการสังเคราะห์ และ
ผลิตยาจากสารเคมี ในรูปที่ใช้ประโยชน์ได้ง่าย สะดวกสบายในการใช้มากกว่าสมุนไพร ทำให้ความนิยม
ใช้ยาสมุนไพรลดลงมาเป็นอันมาก เป็นเหตุให้ความรู้วิทยาการด้านสมุนไพรขาดการพัฒนา ไม่
เจริญก้าวหน้าเท่าที่ควร ในปัจจุบันทั่วโลกได้ยอมรับแล้วว่าผลที่ได้จากการสกัดสมุนไพร ให้คุณประโยชน์
ดีกว่ายา ที่ได้จากการสังเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ ประกอบกับในประเทศไทยเป็นแหล่ง
ทรัพยากรธรรมชาติ อันอุดมสมบูรณ์ มีพืชต่าง ๆ ที่ใช้เป็นสมุนไพรได้อย่างมากมายนับหมื่นชนิด ยิ่งชาติ
ก็แต่เพียงการค้นคว้าวิจัยในทางที่เป็นวิทยาศาสตร์มากขึ้นเท่านั้น โดยในหลายปีที่ผ่านมาประเทศไทย
ต้องสูญเสียงบประมาณด้านการสาธารณสุขในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเสียไปกับการ
รักษาโรคด้วยวิธีการทางการแพทย์สมัยใหม่ จากข้อมูลกระทรวงสาธารณสุขในปีงบประมาณ 2551
ชี้ให้เห็นว่ารัฐบาลจำเป็นต้องจัดสรรงบประมาณให้กับกระทรวงสาธารณสุขมีมูลค่าถึง 142,192 ล้าน
บาท เนื่องจากเป็นการรักษาแบบการแพทย์แผนตะวันตกและตะวันออกจึงต้องสิ้นเปลืองงบประมาณไป
กับเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่น่าเข้ามา (Tangthong, 2007)

พืชสมุนไพรหรือผักพื้นบ้านมีประโยชน์ต่อสุขภาพ เช่น จันทน์ผารางจืด มะรุม ใบบัวบก ว่านหาง
จระเข้ ย่านาง เป็นต้น โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคตะวันออกมีการใช้สมุนไพรรักษาสุขภาพอย่างแพร่หลาย
เพราะมีพืชสมุนไพรกระจายอยู่เต็มพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจังหวัดสระแก้ว ประชาชนใช้สมุนไพร
เพื่อสุขภาพในวิถีชีวิตในรูปของการรับประทานเป็นอาหารและยาโดยการนำมาต้มรับประทาน
ใช้ทา ประคบ ตำแล้วพอกแก้ฟกช้ำ บวมเคล็ดขัดยอก โดยมีปราชญ์ท้องถิ่นที่เป็นหมอชาวบ้านเป็นผู้
รวบรวมด้วย สูตรยาโดยหมอชาวบ้านที่ยังคงหลงเหลืออยู่ (Intarathep, Sripuna and Cherdgotha,
2017) แต่เนื่องจากในปัจจุบันชุมชนส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญในการใช้พืชสมุนไพรเพื่อเป็นอาหาร
บำบัดโรค และคนรุ่นหลังขาดความรู้ความเข้าใจในการรับประทานผักพื้นบ้านเป็นยา รวมทั้งการอนุรักษ์
พืชสมุนไพรพื้นบ้าน ทั้งนี้ประเทศไทยมีวิวัฒนาการแพทย์แผนไทยและการใช้สมุนไพรเป็นยาพื้นบ้าน
สืบเนื่องกันมานาน ในอดีตมนุษย์รู้จักการนำเอาสมุนไพรที่อยู่ในป่ามาใช้เป็นยารักษาความเจ็บปวด
โรคร้ายต่าง ๆ รวมถึงการส่งเสริมสุขภาพอนามัยทำให้มนุษย์มีการดำรงชีวิตอยู่แบบพึ่งพาธรรมชาติ
มีความรอบรู้ถึงวิธีการใช้สมุนไพร และประโยชน์ของสมุนไพร

ตำบลหนองสังข์ อยู่ทางทิศเหนือของอำเภอรัญประเทศ อยู่ห่างจากอำเภอรัญประเทศ
ประมาณ 14 กิโลเมตร ตำบลหนองสังข์มีพื้นที่เป็นที่ราบและพื้นที่ราบสูง ดินกรวดปนทราย

มีที่สาธารณะในตำบลเหมาะที่จะเลี้ยงสัตว์ สภาพดินในส่วนที่เป็นที่ราบเหมาะสมที่จะทำนา ทำสวน ส่วนที่ราบสูงเหมาะที่จะปลูกพืชไร่ ในพื้นที่บางหม่อมมีแหล่งน้ำเหมาะสำหรับการทำเกษตร ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลหนองสังข์ จังหวัดสระแก้ว เป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่ทำให้ความสนใจในการเก็บรวบรวมข้อมูลพืชสมุนไพรตั้งแต่วิธีการปลูก การใช้ประโยชน์ และการอนุรักษ์พืชสมุนไพรในท้องถิ่น แต่อย่างไรก็ตาม ในเบื้องต้นของการที่จะรวบรวมข้อมูลพืชสมุนไพรต้องทำการศึกษาความต้องการของชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองสังข์ เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการในการอนุรักษ์พืชสมุนไพรโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาการอนุรักษ์พืชสมุนไพรพื้นบ้านของชุมชนตำบลหนองสังข์ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้วเพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำแผนการบริหารจัดการและขยายผลการพัฒนาต้นแบบการจัดการการอนุรักษ์พืชสมุนไพรพื้นบ้านของชุมชนนำไปสู่การสร้างเสริมความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจชุมชน ในตำบลหนองสังข์ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

การอนุรักษ์พืชสมุนไพรพื้นบ้านของชุมชนตำบลหนองสังข์ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว มีสภาพปัญหาอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

ศึกษาสภาพปัญหาการอนุรักษ์พืชสมุนไพรโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในตำบลหนองสังข์ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ วิธีดำเนินการวิจัยผู้วิจัยได้ดำเนินการในพื้นที่ตำบลหนองสังข์และองค์การบริหารส่วนตำบลหนองสังข์ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ตามขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่เป็นครัวเรือนในชุมชนตำบลหนองสังข์ ผู้นำชุมชน ตัวแทนหน่วยงานภาคีในพื้นที่และผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองสังข์จำนวน 6,803 คน

1.2 กลุ่มเป้าหมายของงานวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ข้อดังนี้ คือ

1.2.1 ตัวแทนชุมชน จำนวน 8 คน และนักวิจัยชุมชนจากหมู่บ้านในตำบลหนองสังข์ จำนวน 8 คน รวมทั้งสิ้น 16 คน โดยเลือกแบบเจาะจงจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาต้นแบบการจัดการในการอนุรักษ์สมุนไพรพื้นบ้านเพื่อเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมชุมชนในตำบลหนองสังข์ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

1.2.2 ตัวแทนของชุมชนผู้มีความรู้เรื่องสมุนไพรพื้นบ้านจำนวน 4 กลุ่ม ได้แก่ ปราชญ์ท้องถิ่น 2 คน ประธานกลุ่มต่าง ๆ จำนวน 3 คน กลุ่มผู้สูงอายุ 5 คน กลุ่มวิสาหกิจชุมชน 5 คน รวมทั้งสิ้น 15 คนเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้สมุนไพรพื้นบ้านเพื่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์คุณค่าของสมุนไพรพื้นบ้านโดยการสัมภาษณ์การถ่ายภาพ สัมภาษณ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นทุน

ทางสังคมภูมิปัญญาวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นที่ทรงคุณค่านำไปสู่การพัฒนาสมุนไพรพื้นบ้านเพื่อเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมชุมชนในระบบนิเวศชุมชนตำบลหนองสังข์

1.2.3 เจ้าหน้าที่ของรัฐในชุมชน นายกและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองสังข์ ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองสังข์ 1 คน ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ 1 คนเจ้าหน้าที่ของรัฐในองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองสังข์ 3 คน และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองสังข์ 3 คน ผู้นำชุมชนผู้ใหญ่บ้านทั้ง 8 หมู่บ้าน ๆ ละ 1 คน จำนวน 8 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 17 คน เพื่อกำหนดแนวทางโดยการประชุมกลุ่มเพื่อกำหนดแนวทางในการอนุรักษ์ความหลากหลายชีวภาพของสมุนไพร ทำให้เกิดแนวทางพัฒนาต้นแบบการจัดการในการอนุรักษ์สมุนไพรพื้นบ้านเพื่อเศรษฐกิจชุมชน ตำบลหนองสังข์

2. เครื่องมือในการเก็บข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง พิจารณาความเหมาะสมของข้อความความสอดคล้องของข้อความกับนิยามที่กำหนดไว้และความเที่ยงตรง (Validity) แล้วนำมาวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Item-objective Congruence) การคัดเลือกข้อความผู้วิจัยดำเนินการโดยพิจารณาเฉพาะข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 ขึ้นไป ผล คือ ทุกข้อได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.8-1.00 นำไปใช้ได้ ประเด็นคำถามในการประชุมการมีส่วนร่วม เพื่อสัมภาษณ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นปัญหาในการอนุรักษ์สมุนไพรพื้นบ้านและใช้ประโยชน์คุณค่าจากพืชสมุนไพร

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลศึกษาแนวทางจากเอกสารงานวิจัยลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลโดยการประชุมและการสัมภาษณ์ ซึ่งใช้เครื่องมือช่วยในการศึกษาและเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อย เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายภาพ

4. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยข้อมูลทั้งหมดถูกนำมาจัดหมวดหมู่และเปรียบเทียบความเหมือนความต่าง เพื่อจัดหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพปัญหาในการอนุรักษ์พืชสมุนไพรโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลหนองสังข์ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว พบว่า ตำบลหนองสังข์มีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบและพื้นที่ราบสูง ดินกรวดปนทราย มีที่สาธารณะในตำบลเหมาะที่จะเลี้ยงสัตว์ สภาพดินในส่วนที่เป็นที่ราบเหมาะสมที่จะทำนา ทำสวน ส่วนที่ราบสูงเหมาะที่จะปลูกพืชไร่ ทำไร่มัน ไร่อ้อยเพราะจังหวัดสระแก้วมีโรงงานน้ำตาลจึงมีการสนับสนุนให้ชุมชนปลูกอ้อยกันเป็นจำนวนมาก ชุมชนจึงไม่ให้ความสนใจด้านการปลูกพืชสมุนไพร ซึ่งต่างจากเมื่อในอดีตการสาธารณสุขของประเทศยังไม่เจริญเท่าที่ควร เมื่อชาวบ้านมีอาการเจ็บป่วยจึงใช้พืชสมุนไพรในการรักษา โดยการเข้าไปหาหมอหาท้องถิ่นให้ช่วยรักษาให้ หมอหาในอดีตจึงมีความสำคัญในชุมชนมากดังนั้นปัญหาการอนุรักษ์พืชสมุนไพรพื้นบ้านของชุมชนใน ตำบลหนองสังข์ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว มีปัญหาดังต่อไปนี้

1) ปัญหาคนในครัวเรือนออกไปประกอบอาชีพนอกบ้านและทิ้งให้ผู้สูงอายุและเด็กขาดการดูแลเอาใจใส่ ผู้สูงอายุจึงเป็นโรคเบาหวานมากขึ้น ทำให้ขาดผู้สืบทอดภูมิปัญญาด้านการใช้สมุนไพรพื้นบ้านจากบรรพบุรุษไม่มีความรู้เรื่องสมุนไพร

2) ปัญหาการบุกรุกตัดไม้ทำลายป่าอย่างต่อเนื่อง มีผลทำให้สมุนไพรมนุษย์น้อยลงหรือบางชนิดก็สูญหายไป เนื่องจากขาดความสมดุลทางธรรมชาติ สมุนไพรในชุมชนหายากขึ้น เพราะสมุนไพรจะได้มาจากป่าธรรมชาติ

3) ปัญหาการขาดแคลนน้ำใช้ในการเกษตร อ่างเก็บน้ำเดิมไม่สามารถกักเก็บน้ำได้และน้ำในหนองประจำหมู่บ้านลดลงในฤดูแล้ง น้ำเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดสำหรับการปลูกพืชสมุนไพรขาดแหล่งน้ำสะอาดที่เหมาะสมแก่การปลูกพืชสมุนไพรฝนแล้งตกไม่ตรงตามฤดูกาล เกิดการแห้งแล้งขาดน้ำต้องอาศัยน้ำในแม่น้ำลำคลอง หนองบึง คู หรือน้ำบาดาล การให้น้ำต้องมีเพียงพอสม่ำเสมอ

4) ปัญหาด้านการปลูกพืชสมุนไพรไม่มีผู้ให้ความรู้ในการปลูกพืชสมุนไพรที่มีความรู้จริงและสภาพของดินไม่เหมาะสมกับการปลูกสมุนไพรเพราะระบบการระบายน้ำในดินไม่ดีเท่าที่ควร ดินแข็งแน่นทึบ ทำให้รากของพืชสมุนไพรดูดน้ำเพื่อไปเลี้ยงลำต้นรับน้ำไม่เพียงพอ

5) ปัญหาเรื่องดินเพื่อใช้ในการปลูกสมุนไพรมีส่วนสำคัญ ดินในตำบลหนองสังข์เป็นดินที่ปนเปื้อนด้วยสารพิษเนื่องจากชุมชนมีอาชีพทำไร่ มัน ไร่ อ้อย และดินเพื่อใช้ในการเพาะปลูกมีลักษณะเป็นดินกรวดปนทรายทำให้รากของสมุนไพรไม่สามารถชอนไชหาอากาศได้ดี สมุนไพรบางชนิดมีรากมากจึงไม่สามารถเกาะยึดทรงลำต้นได้ ทำให้โค่นล้มง่าย ดินที่เหมาะสมกับการปลูกสมุนไพรต้องเป็นดินที่ร่วนซุย

6) ปัญหาการสนับสนุนพันธุ์พืชสมุนไพรและการขยายพันธุ์เพราะไม่มีหน่วยงานใดให้การสนับสนุนให้ความรู้เรื่องการเลือกสายพันธุ์ที่เหมาะสมกับพื้นที่และเป็นที่ต้องการของตลาด ยังไม่มีหน่วยงานใดเข้าไปให้การสนับสนุนด้านเครือข่ายการตลาด

ภาพที่ 1 การประชุมกลุ่มตัวแทนเพื่อสรุปปัญหาร่วมกันระหว่างผู้วิจัยและชุมชน

ภาพที่ 2 ประชุมและลงพื้นที่สำรวจความหลากหลายของพืชสมุนไพรในชุมชน

อภิปรายผล

ผลการศึกษาสภาพปัญหาชุมชนตำบลหนองสังข์ในการอนุรักษ์พืชสมุนไพร พบว่า ตำบลหนองสังข์มีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบและพื้นที่ราบสูง ดินกรวดปนทราย สภาพดินไม่เหมาะในการปลูกพืชสมุนไพร เมื่อในอดีตการสาธารณสุขของประเทศยังไม่เจริญเท่าที่ควร เมื่อเวลาเจ็บป่วยใช้พืชสมุนไพรในการรักษา โดยหมอยาท้องถิ่นรักษาให้ หมอยาในอดีตจึงมีความสำคัญในชุมชนมากแต่ปัจจุบันชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง จึงไม่ให้ความสนใจพืชสมุนไพรเพราะขาดผู้สืบทอดภูมิปัญญาด้านการใช้สมุนไพรพื้นบ้านจากบรรพบุรุษ ดังนั้น ชุมชนจึงไม่มีความรู้เรื่องสมุนไพรและขาดผู้ให้ความรู้ในการปลูกพืชสมุนไพรที่มีความรู้จริงในพื้นที่และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองสังข์ มีระบบดูแลสุขภาพแผนปัจจุบันที่เป็นทางเลือก และยังมีการบุกรุกทำลายป่าอย่างต่อเนื่องทำให้พื้นที่ป่าลดลง มีผลทำให้สมุนไพรลดน้อยลงบางชนิดสูญหายไปยังไม่มีหน่วยงานของรัฐเข้าส่งเสริมให้ความรู้แก่ชุมชนในการปลูกพืชสมุนไพรชนิดที่เป็นที่ต้องการของตลาดและสนับสนุนด้านเครือข่ายการตลาด เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับชุมชนนำไปสู่การสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจชุมชน ในตำบลหนองสังข์ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้วซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Atthasit (1992) กล่าวว่า การยืนยันว่าแนวคิดการอนุรักษ์สมุนไพรไทยอายุวัฒนะ มีกรอบแนวคิดที่สำคัญในการวิเคราะห์และทำความเข้าใจวิธีการอนุรักษ์สมุนไพรไทยของประชาชนในชุมชน ที่มีลักษณะเป็นองค์รวมโดยมีคนเป็นศูนย์กลาง มุ่งเน้นไปที่คนให้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สมุนไพร เป็นวิธีการที่เริ่มต้นด้วยการทำความเข้าใจในการอนุรักษ์ ซึ่งในปัจจุบันชุมชนตำบลเชียงใหม่ ส่วนใหญ่ได้ค้นพบตนเองที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สมุนไพร สามารถทำเป็นอาชีพในการผลิตสมุนไพร จนสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างต่อเนื่อง แม้บางครั้งครัวที่มีลูกหลานทำงานภาคอุตสาหกรรม แต่ก็มีส่วนอาจกลับมาทำอาชีพนี้เมื่อถึงวัยอันควรเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับครอบครัวอย่างมีความสุขและสอดคล้องกับ Soodchareon (2010) ได้ศึกษาการประเมินคุณประโยชน์ผักและสมุนไพรพื้นบ้านจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ผักและสมุนไพร ที่ปลูกในจังหวัดสมุทรสงครามไว้เพื่อแปรรูป ภาครัฐจะเน้นด้านมาตรฐานการผลิต ส่วนภาคประชาชนจะเน้นการกล่าวอ้างสรรพคุณ และรูปแบบผลิตภัณฑ์ ผักท้องถิ่นบางชนิด เช่น ชะคราม มีศักยภาพที่สามารถแปรรูปเป็นอาหารเพื่อสุขภาพได้ และพืชที่ปลูกได้ในหลายพื้นที่ในประเทศ เช่น ยอ รางจืด และพลู ให้คุณค่าทางโภชนาการสูงเช่นกัน เมื่อปลูกในจังหวัดสมุทรสงครามและสอดคล้องกับ

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย เรื่องสภาพการอนุรักษ์พืชสมุนไพรพื้นบ้านของชุมชนตำบลหนองสังข์ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้วผู้วิจัยขอเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับงานวิจัย

1.1 ควรมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์พืชสมุนไพรพื้นบ้าน โดยกำหนดเป็นนโยบายของการปกครองส่วนท้องถิ่น

1.2 ควรมีการดำเนินการอนุรักษ์ โดยการเข้ามามีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน เช่น องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น โรงเรียน วัด โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

1.3 มีการส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พืชสมุนไพรหายากในรูปแบบของสวนสมุนไพรอย่างเป็นระบบโดยความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรดำเนินการวิจัยด้านการขยายพันธุ์สมุนไพรสำหรับสมุนไพรหายากและกำลังจะสูญพันธุ์

2.2 ควรดำเนินการวิจัยด้านพืชผักสมุนไพรพื้นบ้านในพื้นที่ของแต่ละชุมชนในการอนุรักษ์และขยายพันธุ์

2.3 ควรดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้านสมุนไพรสร้างมูลค่าให้กับสมุนไพรโดยการจัดการในระบบรัฐวิสาหกิจชุมชน

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้สำเร็จได้ด้วยการสนับสนุนทุนวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ประจำปีงบประมาณ 2561 และการสนับสนุนของคณะผู้บริหาร มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ซึ่งผู้วิจัยและคณะขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณผู้มีส่วนร่วมในบทความวิจัยทุกท่านทั้งที่กล่าวมาแล้วและไม่ได้กล่าวมาแล้วในที่นี้และขอขอบพระคุณคณาจารย์และผู้มีพระคุณที่เคยให้ความรู้และประสบการณ์ทางวิชาการและงานวิจัย จนทำให้สามารถทำบทความวิจัยได้สำเร็จเรียบร้อยและเกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นและวงวิชาการไทย

Raferences

- Atthasit, R. (1992). *khunnasombat læ phruttkam khōng mō phūmbān nai chumchon* [Qualifications and and behavior of the folk healer in communities]. Satharanasuk Satharanasuk Prithas.
- Intarathep, S., Sripuna, S., & Cherdgotha, P. (2017). *saphāp panhā læ næōthāng phatthanākān thaithōt phūmpanyā kānchai samunphrai phūmbān nai kāndārong chiwit thī pen mit kap singwæt lōm nai chumchon chāngwatsakāo* [State problem and development guidelines of knowledge transfer an environmentally friendly the use of folk herbs in life in Sakaew province communities: Valaya Alongkorn Ratchabhat University]. *Research and Development Journal*. 12(2), (May-August 2017).
- Soodchareon, Y. (2010). *kānpramoēn khunnaprayōt phak læ samunphrai phūmbān chāngwat samut songkhram* [Assessing benefits folk vegetables and herbs Samut Songkhram Province]. Faculty of Science and Technology.

- Sookho, T. (2008). **kānsamruāt phūt samunphrai thī chāo kariāng chai Na tambon bān c̣hān lāe c̣hām luāng ‘amphoē mæ c̣hām c̣hāngwat Chīang Mai** [Survey of medicinal plants used by Karen people at Ban Chan and Jam Luang Sub-districts, Mae Chaem District, Chiang Mai Province]. Suansunundha Rajabhat University.
- Tangthong, J. (2007). **phūt samunphrai nai witthayākhēt bān yāng nōi** [Herbs in Ban Yangnoi Campus] Ubon Ratchathani: Rajabhat Ubon Ratchathani University.

การวิเคราะห์สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลของครู : กรณีศึกษาเขตพื้นที่ภาคกลาง

ANALYSIS OF TEACHER'S ASSESSMENT COMPETENCY: A CASE STUDY OF THE CENTRAL REGION

เมษา นวลศรี¹ และกุลชาติ พันธวรกุล²
Mesa Nuansri¹ and Kullachat Pantuworakul²

^{1,2} คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี
^{1,2} Faculty of Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage
*corresponding author

E-mail: bmn_cu@hotmail.com

Received:	September 9, 2019
Revised:	December 9, 2019
Accepted:	December 12, 2019

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ระดับสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 2) เปรียบเทียบสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลของครูสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตาม เพศ ประสบการณ์ในการสอน และขนาดสถานศึกษา ตัวอย่าง คือ ครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 435 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเที่ยงแบบวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สถิติเชิงสรุปอ้างอิง ได้แก่ t-test สำหรับสองกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระจากกัน และ F-test ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า 1) ครูมีระดับสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง โดยสมรรถนะด้านจรรยาบรรณในการประเมิน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ สมรรถนะด้านการพัฒนาการกำหนดเกรด และ สมรรถนะด้านการบริหารการสอบ การให้คะแนน และการแปลความหมายคะแนน ตามลำดับ 2) ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลของครูโดยภาพรวมเมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการสอน พบว่า โดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 จึงทำการทดสอบรายคู่ภายหลังด้วยวิธีของ Dunnett T3 ซึ่งพบว่า มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกัน จำนวน 1 คู่ ได้แก่ ครูที่มีประสบการณ์ในช่วง 11 – 20 ปี มีสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลสูงกว่า ครูที่มีประสบการณ์อยู่ในช่วง 21 ปี ขึ้นไป และเมื่อจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมไม่มีความแตกต่างกัน

คำสำคัญ

สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผล จรรยาบรรณในการประเมิน

ABSTRACT

The purposes of this research article were to 1) analyze the level of teacher's competency under the Office of Basic Education Commission, and 2) compare the teacher's competency under the Office of Basic Education Commission by gender, experience in teaching and school size. Samples were 435 teachers under the Office of Basic Education Commission randomized by multi-stage random sampling. Research instrument was a 5-point scale with Cronbach's alpha reliability of 0.98. Data were analyzed by descriptive statistics methods including frequency, percentage, means and standard deviation and by inferential statistics methods of t-test for independent samples and F-test for one – way Analysis of Variance: ANOVA. The research findings were as follows: 1) The teachers had a high level of assessment competency in overall by competency in assessing ethics with the highest mean scores, followed by competency in developing assessment methods, and competency in administering, scoring and grade interpretation, and, respectively. 2) The result of comparison the means of the teachers' assessment competencies when classified by gender showed no difference. When classified by teaching experience, it was found that the overall difference was statistically significant at the .05 level. The Dunnett T3 method was tested later. It was found that there were 1 pair of different means. Teachers with 11-20 years' experience had higher assessment competency than teachers with more than 21 years of experience, and when classified by the size of the school, found that overall there is no difference.

Keywords

Assessment Competency, Assessing Ethics

ความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 26 ซึ่งได้กำหนดว่า ให้สถานศึกษาได้จัดการประเมินผลผู้เรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่ไป ในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา (Office of the National Education Commission, 2002) ดังนั้น ครูผู้สอนจึงต้องดำเนินการวัดและประเมินผลให้ได้แก่นแท้ของศักยภาพและพัฒนาการของผู้เรียน โดยให้คำนึงถึงหลักการ ดังนี้ (Tanpong, 2003) 1) เน้นกระบวนการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน และการประเมินเพื่อตัดสินการเรียนรู้ให้มีความครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และกระบวนการรวมทั้งคุณธรรม จริยธรรม หรือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ 2) เน้นการประเมินด้วยวิธีการที่หลากหลาย สอดคล้องกับกระบวนการ

เรียนรู้ที่จัดให้แก่ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามสภาพจริงหรือใกล้เคียงกับสถานการณ์จริงที่สะท้อนถึงความรู้ความสามารถและการปฏิบัติจริงของผู้เรียนได้อย่างชัดเจน 3) เน้นการบูรณาการการประเมินผลควบคู่ไปกับการเรียนการสอนและกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยการประเมินจากคุณภาพของงานและกระบวนการทำงานของผู้เรียน 4) เน้นการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์การประเมิน ส่งเสริมให้มีการประเมินตนเอง ประเมินโดยเพื่อนหรือกลุ่มเพื่อน และประเมินโดยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และ 5) เน้นการประเมินผู้เรียนด้วยการพิจารณาอย่างครอบคลุมจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบตามความเหมาะสม ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ครูเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในกระบวนการพัฒนาการศึกษาและการพัฒนาการเรียนรู้ ครูจึงเป็นบุคคลที่มีความหมายและเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้ เพราะคุณภาพของผู้เรียนขึ้นอยู่กับ “ครู” (Samkaset, 2010; Pornsima, 2011) ดังนั้น มีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการยกระดับคุณภาพทั้งระบบและต่อเนื่องทั้งด้านการผลิต การพัฒนา และการใช้ครู อันส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน ประชาชนและการพัฒนาประเทศในที่สุด

แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะ หรือขีดความสามารถในการทำงาน เริ่มเกิดขึ้นในช่วงต้นของศตวรรษที่ 1970 โดยนักวิชาการชื่อ David McClelland ซึ่งได้ศึกษาว่าเพราะเหตุใดบุคคลที่ทำงานในตำแหน่งเดียวกันจึงมีผลงานที่แตกต่างกัน จึงได้ศึกษาวิจัยโดยแยกบุคคลที่มีผลการปฏิบัติงานดีกับพอใช้ออกจากกัน และจากผลการศึกษาสรุปได้ว่า บุคคลที่มีผลการปฏิบัติงานดีจะมีลักษณะสำคัญที่เรียกว่า “สมรรถนะ” (Akkaraboworn, 2006) ซึ่ง McClelland (1973) ได้ให้คำจำกัดความของ “สมรรถนะ” ไว้ว่าเป็นบุคลิกลักษณะที่ซ่อนอยู่ภายในปัจเจกบุคคล ซึ่งสามารถผลักดันให้บุคคลนั้นสร้างผลการปฏิบัติงานที่ดีหรือตามเกณฑ์ที่กำหนดในงานที่ตนรับผิดชอบ และได้อธิบายเพิ่มเติมว่าสมรรถนะเป็นสิ่งที่ประกอบขึ้นจากความรู้ ทักษะ และเจตคติหรือแรงจูงใจ ดังนั้น ครูจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมียุทธศาสตร์ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้กระบวนการทางการศึกษามีประสิทธิภาพมากที่สุด ผลการประเมินที่ได้มีความตรง น่าเชื่อถือ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในกว้าง

หากวิเคราะห์สภาพปัจจุบันเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล พบว่า ยังคงเป็นการให้นักเรียนทำข้อสอบเลือกตอบที่เน้นความจำเน้นเนื้อหา เพื่อค้นหาผลสัมฤทธิ์ที่แยกเป็นส่วน ๆ ซึ่งเป็นการจำกัดความคิด และทำลายโอกาสของนักเรียนในการวางแผนที่จะเริ่มสิ่งต่าง ๆ (Prawanlapruek, 1995) นอกจากนี้ The Secretariat of the Council of Education (2008) ยังได้ศึกษา พบว่า ปัญหาด้านการวัดและประเมินผลมีสาเหตุจากครูขาดความมั่นใจในวิธีการปฏิบัติในการวัดประเมินตามสภาพจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องเกี่ยวกับเทคนิคการวัดและวิธีประเมิน ซึ่ง Wongwanit (2007) พบปัญหาของการวัดการปฏิบัติงาน ปัญหาด้านเครื่องมือในการวัดผล และการพัฒนาเครื่องมือเพื่อใช้ในการวัดการปฏิบัติงาน จากสาเหตุหลายประการ เช่น ความรู้ด้านการวัดผลยังมีขีดจำกัด และเครื่องมือที่วัดการปฏิบัติงานยังขาดคุณภาพ ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการวัดกระบวนการกับการวัดผลงาน ซึ่งสภาพและปัญหาการดำเนินงานตามแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และโดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็ก มีปัญหาติดต่อกันอย่างต่อเนื่อง ดังงานวิจัยของ Chankrub (2005) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการวัดและประเมินผลการเรียนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของครูโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอนาหว้า พบว่า มีปัญหาในการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงอยู่ในระดับ

ปานกลาง สำหรับ Kirima (2005) ได้ศึกษากระบวนการเรียนการสอนตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาของ ข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี โดยพบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน องค์ประกอบด้านการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ หากพิจารณาแนวทางการยกระดับคุณภาพของครูไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาครูให้เกิดทักษะการจัดการเรียนรู้เพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 โดยมีมาตรการปฏิรูปวิธีการพัฒนาครูให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยการส่งเสริมการพัฒนาตนเองของครูอย่างต่อเนื่อง เช่น การเข้าประชุม สัมมนา ศึกษาต่อ อบรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง รับการนิเทศ โดยเฉพาะการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานจนเกิดความชำนาญ อีกทั้ง มาตรการในการส่งเสริมความรู้และการพัฒนาครูตามความต้องการ โดยเน้นวิจัยและพัฒนาวัตรกรรมการเรียนรู้ และการเรียนการสอนของครูให้ทันสมัยและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง แม้ว่า ปัจจุบันจะมีข้อเสนอนโยบายการพัฒนาครูจากองค์กรนโยบายที่เกี่ยวข้องมาแล้วอย่างต่อเนื่องก็ตาม แต่ก็ยังต้องการการเติมเต็มในระบบและนำไปสู่การปฏิบัติให้มากขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะการพัฒนาสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลของครู นอกจากนี้พบว่า จากการศึกษางานวิจัยของนักวิชาการหลายท่านยังให้ข้อมูลที่สอดคล้องกันว่า ครูมีความต้องการที่จะเพิ่มสมรรถนะด้านการวัดประเมินผลเป็นลำดับแรก ๆ ดังเช่น ส่วนหนึ่งของงานวิจัยของ Choichareon & Nuansri (2015) ได้สังเคราะห์ความคิดเห็นของครูจากข้อคำถามปลายเปิด พบว่า ครูไทยต้องการพัฒนาตนเองใน 5 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) ด้านการวิจัยในชั้นเรียน 2) ด้านการวัดประเมินผลการเรียนรู้ 3) ด้านการจัดการเรียนการสอน 4) การการใช้สื่ออุปกรณ์ 5) ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน ซึ่งจะเห็นได้ว่า ครูส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองในด้านการวัดและประเมินผล โดยผู้วิจัยได้เสนอแนะว่า ควรส่งเสริมให้ครูไทยมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการวัดและประเมินผล เนื่องจากปัจจุบันครูไทยบางส่วนยังไม่ชัดเจนในหลักการ จึงอาจส่งผลให้การประเมินผลผู้เรียนไม่ตรงตามสภาพจริงเท่าที่ควร ดังนั้น ขั้นตอนแรกของการพัฒนาสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลของครูจึงจำเป็นที่จะต้องมีการเสนอแนะพื้นฐานเกี่ยวกับรายละเอียดของสภาพการวัดและประเมินผลของครูก่อนเพื่อจะได้นำไปกำหนดทิศทางในการพัฒนาครูได้อย่างตรงประเด็นและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

สำหรับงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ยึดกรอบสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลของครูตาม National Council on Measurement in Education (1990) ซึ่งประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ 1) สมรรถนะด้านการเลือกวิธีการวัดและประเมินผล 2) สมรรถนะด้านการพัฒนาวิธีการวัดและประเมินผล 3) สมรรถนะด้านการบริหารการสอบ การให้คะแนน และการแปลความหมายคะแนน 4) สมรรถนะด้านการใช้ผลการประเมิน 5) สมรรถนะด้านการพัฒนาการกำหนดเกรด 6) สมรรถนะด้านการสื่อสารผลการประเมิน และ 7) สมรรถนะด้านจรรยาบรรณในการประเมิน โดยศึกษาในบริบทของเขตพื้นที่ภาคกลางเนื่องจากมีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่อยู่ใจกลางของประเทศและแวดล้อมด้วยบริบททางด้านสังคม และวัฒนธรรมตามที่ตั้งใกล้เคียงกับภูมิภาคต่าง ๆ จึงเป็นเหตุผลที่เลือกศึกษาเฉพาะเขตพื้นที่ภาคกลาง อีกทั้ง การวิจัยที่ผ่านมาโดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวกับการศึกษาทั้งประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ตลอดจนการวัดและประเมินผลมักมีตัวแปรสำคัญที่ทำให้ผลการวิจัยพบความแตกต่างกัน ทั้งตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับส่วนบุคคล เช่น เพศ ประสบการณ์ในการ

สอน หรือ บริบทของสถานศึกษา เช่น และขนาดของสถานศึกษา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำตัวแปรเหล่านี้มาเป็นตัวแปรอิสระสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์มากขึ้น อีกทั้งผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาครูให้มีประสิทธิภาพและมีความเป็นครูมืออาชีพมากยิ่งขึ้น

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับใด
2. สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลของครูสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานแตกต่างกันตาม เพศ ประสบการณ์ในการสอน และขนาดสถานศึกษาหรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลของครูสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตาม เพศ ประสบการณ์ในการสอน และขนาดสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ในเขตพื้นที่ภาคกลาง (22 จังหวัด) ซึ่งมีครูจำนวนทั้งสิ้น 95,436 คน (Ministry of Education, 2019)

กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม G*Power ซึ่งเป็นโปรแกรมที่สร้างจากสูตรของ Cohen (1977) โดยผู้วิจัยกำหนดค่าขนาดอิทธิพล (effect size) ในระดับปานกลาง (ค่า .50) ค่าระดับนัยสำคัญ เป็น .05 และค่าอำนาจการทดสอบ (power) เป็น .95 จากผลการคำนวณได้ขนาดตัวอย่างทั้งหมด (total sample size) จำนวน 252 คน แต่เนื่องจากการศึกษากับกลุ่มครู อาจารย์จะมีอัตราการตอบกลับประมาณร้อยละ 60 (Wiersma, 1991 cited in Wongwanit, 2005) อีกทั้งเพื่อชดเชยแบบสอบถามที่อาจไม่สมบูรณ์หรือไม่ได้รับการตอบกลับ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงปรับขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็น 450 คน และดำเนินการให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling) โดยมีรายละเอียดขั้นตอนการสุ่มดังนี้

ขั้นที่ 1 สุ่มจังหวัด ภาคกลางซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 22 จังหวัด ผู้วิจัยสุ่มจังหวัดมา 10 จังหวัด โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับสลาก

ขั้นที่ 2 สุ่มโรงเรียน จาก 10 จังหวัดที่สุ่มได้จากขั้นที่ 1 โดยผู้วิจัยสุ่มจังหวัดละ 3 โรงเรียน (ขนาดใหญ่ กลาง และเล็ก อย่างละ 1 โรงเรียน) ซึ่งจะได้โรงเรียนทั้งสิ้นจำนวน 30 โรงเรียน

ขั้นที่ 3 สุ่มครู ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญโรงเรียนละ 15 คน จาก 30 โรงเรียนที่สุ่มได้จากขั้นที่ 2 ดังนั้น จะได้ตัวอย่างครูทั้งสิ้น 450 คน

ผลจากการเก็บข้อมูลจากตัวอย่างจำนวน 450 คน พบว่า ได้รับแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ในการตอบ กลับคืนมาจำนวน 435 ชุด คิดเป็นอัตราการตอบกลับร้อยละ 96.67 โดยมีรายละเอียดของตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตัวแปรเพศ ประสบการณ์ในการสอน และขนาดสถานศึกษา

ตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	123	28.28
หญิง	312	71.72
ประสบการณ์การสอน		
1 - 10 ปี	329	75.63
11 - 20 ปี	65	14.94
21 ปี ขึ้นไป	41	9.43
ขนาดสถานศึกษา		
เล็ก	145	33.33
กลาง	143	32.87
ใหญ่	147	33.79
รวม	435	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 435 คน โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นครูเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 71.72 ส่วนใหญ่เป็นครูที่มีประสบการณ์ในการสอนอยู่ระหว่าง 1-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 75.63 นอกจากนี้ พบว่า ทำงานอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน โดยแต่ละขนาดคิดเป็นประมาณร้อยละ 33.00

การเก็บและรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมด้วยแบบสอบถามทางไปรษณีย์ โดยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยไปยังสถานศึกษาที่เป็นตัวอย่างในการวิจัย และติดตามสอบถามทางโทรศัพท์สำหรับกรณีที่มีการตอบกลับช้า โดยใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ได้ตามจำนวนที่ต้องการ ใช้ระยะเวลาประมาณ 1 เดือน จากการส่งแบบสอบถาม พบว่า ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ผ่านการตอบแล้ว จำนวนทั้งสิ้น 435 ชุด คิดเป็นอัตราการตอบกลับร้อยละ 96.67

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามวัดระดับสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลของครู จำนวน 1 ชุด ที่ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาขึ้น โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณ

ค่า (rating scale) 5 ระดับ ประกอบด้วย 7 ด้าน ตามสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลของ National Council on Measurement in Education (1990) ได้แก่ 1) สมรรถนะด้านการเลือกวิธีการวัดและประเมินผล 2) สมรรถนะด้านการพัฒนาวิธีการวัดและประเมินผล 3) สมรรถนะด้านการบริหารการสอบ การให้คะแนน และการแปลความหมายคะแนน 4) สมรรถนะด้านการใช้ผลการประเมิน 5) สมรรถนะด้านการพัฒนาการกำหนดเกรด 6) สมรรถนะด้านการสื่อสารผลการประเมิน และ 7) สมรรถนะด้านจรรยาบรรณในการประเมิน โดยมีข้อคำถามด้านละ 7 ข้อ รวมทั้งสิ้น 49 ข้อ มีผลการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ดังนี้

1. การตรวจสอบคุณภาพด้านความตรง โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ทำการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างนิยามกับข้อคำถาม แล้วคำนวณหาค่า Index of Objective - Item of Congruence: IOC โดยมีเกณฑ์พิจารณาข้อคำถามที่มีคุณภาพและใช้ได้ คือ จะต้องมีความ IOC มากกว่าหรือเท่ากับ .50 ขึ้นไป (Kanjawasee, 2005) ซึ่งจากการวิเคราะห์ พบว่า ค่า IOC ทั้งฉบับมีค่าตั้งแต่ 0.80 - 1.00 ซึ่งถือว่าแบบวัดมีคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหาทุกข้อ

2. การตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยง โดยค่าความเที่ยงแบบวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค มีค่าเท่ากับ .98 ซึ่งถือว่ามีความเที่ยงในระดับสูง โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณา คือ มีค่ามากกว่า .70 ซึ่งเป็นที่ยอมรับในฐานะเกณฑ์ขั้นต่ำสำหรับค่าความเที่ยง (Nunnally, 1967)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลของครู ด้วยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นรายข้อและภาพรวม โดยใช้เกณฑ์ในการแปลผลตามแนวของเบส (Best, 1970) ดังนี้

4.50 – 5.00 หมายถึง มีสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับสูงที่สุด

3.50 – 4.49 หมายถึง มีสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับสูง

2.50 – 3.49 หมายถึง มีสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง

1.50 – 2.49 หมายถึง มีสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับต่ำ

1.00 – 1.49 หมายถึง มีสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับต่ำที่สุด

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลของครู จำแนกตาม เพศ โดยใช้สถิติทดสอบที่สำหรับกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for independent samples) และจำแนกตามประสบการณ์ในการสอน และขนาดโรงเรียน โดยใช้สถิติทดสอบ F (F-test) ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) และหากพบความแตกต่างจะทำการทดสอบรายคู่ภายหลังด้วยวิธีของ Scheffe สำหรับกรณีที่สมรรถนะนั้นมีความแปรปรวนเท่ากัน และวิธีของ Dunnett T3 สำหรับสมรรถนะที่มีความแปรปรวนต่างกัน

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1)

1.1 ผลวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) โดยภาพรวม

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลของครูสังกัด สพฐ. โดยภาพรวม (n=435)

ลำดับ	สมรรถนะ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับสมรรถนะ
1	สมรรถนะด้านการเลือกวิธีการวัดและประเมินผล	3.83	0.59	สูง
2	สมรรถนะด้านการพัฒนาวิธีการวัดและประเมินผล	3.79	0.54	สูง
3	สมรรถนะด้านการบริหารการสอบ การให้คะแนน และการแปลความหมายคะแนน	3.95	0.59	สูง
4	สมรรถนะด้านการใช้ผลการประเมิน	3.80	0.61	สูง
5	สมรรถนะด้านการพัฒนาการกำหนดเกรด	4.07	0.61	สูง
6	สมรรถนะด้านการสื่อสารผลการประเมิน	3.81	0.68	สูง
7	สมรรถนะด้านจรรยาบรรณในการประเมิน	4.23	0.62	สูง
	รวม	3.92	0.52	สูง

จากตารางที่ 2 พบว่า ครูสังกัด สพฐ. มีระดับสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}=3.92$, S.D. = 0.52) และเมื่อพิจารณาเป็นรายสมรรถนะ พบว่า สมรรถนะด้านจรรยาบรรณในการประเมิน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด โดยมีสมรรถนะอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}=4.23$, S.D. = 0.62) รองลงมา ได้แก่ สมรรถนะด้านการพัฒนาการกำหนดเกรด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}=4.07$, S.D. = 0.61) และ สมรรถนะด้านการบริหารการสอบ การให้คะแนน และการแปลความหมายคะแนน โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}=3.95$, S.D. = 0.59) ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการเปรียบเทียบระดับสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลของครูสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จำแนกตาม เพศ ประสบการณ์ในการสอน และขนาดสถานศึกษา (เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2)

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลของครูสังกัด
สพฐ. จำแนกตามเพศ

สมรรถนะ	เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	Levene's Test for Equality of Variances		t	p
					F	p		
สมรรถนะด้านการเลือกวิธีการวัดและประเมินผล	ชาย	123	3.87	0.69	24.99*	.00	.77	.44
	หญิง	312	3.81	0.55				
สมรรถนะด้านการพัฒนาวิธีการวัดและประเมินผล	ชาย	123	3.78	0.63	9.08*	.00	-.07	.94
	หญิง	312	3.79	0.51				
สมรรถนะด้านการบริหาร การสอบ การให้คะแนน ฯ	ชาย	123	3.92	0.64	1.18	.28	-.77	.44
	หญิง	312	3.97	0.58				
สมรรถนะด้านการใช้ผลการประเมิน	ชาย	123	3.72	0.70	5.78*	.02	-1.99	.06
	หญิง	312	3.84	0.57				
สมรรถนะด้านการพัฒนาการกำหนดเกรด	ชาย	123	3.99	0.67	1.18	.28	-1.68	.09
	หญิง	312	4.10	0.58				
สมรรถนะด้านการสื่อสารผลการประเมิน	ชาย	123	3.70	0.79	11.52*	.00	-1.84	.07
	หญิง	312	3.85	0.62				
สมรรถนะด้านจรรยาบรรณในการประเมิน	ชาย	123	4.23	0.73	6.28*	.01	.03	.98
	หญิง	312	4.23	0.57				
รวม	ชาย	123	3.88	0.59	8.91*	.00	-.94	.39
	หญิง	312	3.94	0.49				

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลของครูสังกัด สพฐ. จำแนกตามเพศ โดยใช้สถิติทดสอบทีสำหรับสองกลุ่มตัวอย่างที่มีอิสระจากกัน (t-test for independent samples) พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันทั้งโดยภาพรวมและรายสมรรถนะ

ตารางที่ 4 (ต่อ)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p	ผลการทดสอบรายคู่
สมรรถนะด้านจรรยาบรรณในการประเมิน						พบความแตกต่าง 1 คู่ คือ 11 – 20 ปี > 21 ปี ขึ้นไป
ระหว่างกลุ่ม	3.12	2	1.56	4.13*	0.02	
ภายในกลุ่ม	163.36	432	.38			
รวม	166.48	434				
Test of Homogeneity of Variances Levene Statistic = 2.67, df1 = 2, df2 = 432, Sig. = .07 ทดสอบรายคู่โดยวิธี Scheffe						
สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผล (ภาพรวม)						พบความแตกต่าง 1 คู่ คือ 11 – 20 ปี > 21 ปี ขึ้นไป
ระหว่างกลุ่ม	2.18	2	1.09	4.06*	0.02	
ภายในกลุ่ม	115.85	432	.27			
รวม	118.03	434				
Test of Homogeneity of Variances Levene Statistic = 7.52, df1 = 2, df2 = 432, Sig. = .00 ทดสอบรายคู่โดยวิธี Dunnet						

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวด้วยสถิติทดสอบเอฟ (F-test) เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลของครูสังกัด สพฐ. จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน พบว่า โดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 จึงทำการทดสอบรายคู่ภายหลังด้วยวิธีของ Dunnet T3 ซึ่งพบว่า มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 คู่ ได้แก่ ครูที่มีประสบการณ์ในช่วง 11 – 20 ปี มีสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลสูงกว่า ครูที่มีประสบการณ์อยู่ในช่วง 21 ปี ขึ้นไป

เมื่อพิจารณาเป็นรายสมรรถนะ พบว่า มี 4 สมรรถนะ ได้แก่ 1) สมรรถนะด้านการพัฒนาวิธีการวัดและประเมินผล 2) สมรรถนะด้านการพัฒนาการกำหนดเกรด 3) สมรรถนะด้านการสื่อสารผลการประเมิน และ 4) สมรรถนะด้านจรรยาบรรณในการประเมิน ที่ค่าเฉลี่ยของคะแนนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น จึงทำการทดสอบรายคู่ภายหลังด้วยวิธีของ Scheffe ซึ่งผลการทดสอบ พบว่า ทั้ง 4 สมรรถนะดังกล่าวให้ผลการทดสอบในทางเดียวกัน คือ มีค่าเฉลี่ยของสมรรถนะแตกต่างกันจำนวน 1 คู่ ได้แก่ ครูที่มีประสบการณ์ในช่วง 11 – 20 ปี มีสมรรถนะสูงกว่าครูที่มีประสบการณ์อยู่ในช่วง 21 ปี ขึ้นไป

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลของครูสังกัด สพฐ. จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

[illegible]

ตารางที่ 5 (ต่อ)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p	ผลการทดสอบรายคู่
สมรรถนะด้านจรรยาบรรณในการประเมิน						ไม่มีความแตกต่าง
ระหว่างกลุ่ม	1.91	2	.95	2.50	0.08	
ภายในกลุ่ม	164.58	432	.38			
รวม	166.48	434				
Test of Homogeneity of Variances Levene Statistic = 3.64, df1 = 2, df2 = 432, Sig. = .03						
สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผล (ภาพรวม)						ไม่มีความแตกต่าง
ระหว่างกลุ่ม	1.32	2	.66	2.44	0.09	
ภายในกลุ่ม	116.71	432	.27			
รวม	118.03	434				
Test of Homogeneity of Variances Levene Statistic = 2.38, df1 = 2, df2 = 432, Sig. = .09						

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวด้วยสถิติทดสอบเอฟ (F-test) เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลของครูสังกัด สพฐ. จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมไม่มีความแตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายสมรรถนะ พบว่า มี เพียง 1 สมรรถนะที่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ สมรรถนะด้านการใช้ผลการประเมิน ดังนั้น จึงทำการทดสอบรายคู่ภายหลังด้วยวิธีของ Dunnett T3 ซึ่งผลการทดสอบ พบว่า มีค่าเฉลี่ยของสมรรถนะแตกต่างกันจำนวน 1 คู่ ได้แก่ โรงเรียนขนาดใหญ่มีสมรรถนะด้านการใช้ผลการประเมินสูงกว่าโรงเรียนขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า ครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีระดับสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากครูได้ผ่านกระบวนการอบรมที่เกี่ยวข้องกับการวัดและประเมินผลมาบ่อยครั้ง หรือได้รับข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการวัดและประเมินผลจากช่องทางต่าง ๆ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และออนไลน์ อีกทั้งผ่านกระบวนการผลิตครูด้วยกระบวนการที่มีคุณภาพจากคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์จากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ดังนั้น ส่งผลให้ครูมีระดับสมรรถนะด้านการวัดและประเมินอยู่ในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Sanram & Songwiwat (2012) พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อสภาพการบริหารงานด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 พบว่า ทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับสูง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Bhuddima (2018) ซึ่งได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลการศึกษาของครูผู้สอนโดยใช้เทคนิคการเสริมพลังอำนาจ โดยผลการวิจัย พบว่า

ครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดและประเมินอยู่ในระดับสูง มีเจตคติต่อการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลการศึกษาอยู่ในระดับดี และ ครูผู้สอนสามารถสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลการศึกษาได้อยู่ในระดับสูง

2. สำหรับผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลของครูสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามเพศ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันทั้งโดยภาพรวมและรายสมรรถนะ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ไม่ว่าครูเพศใดต่างมีโอกาสได้รับการพัฒนาในทุกมิติของความเป็นครูมาในรูปแบบเดียวกัน ทั้งหลักสูตรครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ มุ่งองค์สภาพวิชาชีพคอยกำกับดูแลและติดตามประเมินผลเกี่ยวกับคุณภาพของการผลิตบัณฑิต นอกจากนี้ การรับนโยบายจากหน่วยงานต้นสังกัดซึ่งต้องมีแนวทางสำหรับการปฏิบัติที่เหมือนกัน ดังนั้น จึงอาจเป็นเหตุผลที่อธิบายได้ว่าไม่ว่าครูเพศชาย หรือเพศหญิงจึงมีสมรรถนะในการวัดและประเมินผลไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Phanitpalinchai & Thanaphatchotiwat (2016) ซึ่งได้ศึกษาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนิสิตระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร โดยพบว่า สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และ ไม่แตกต่างกันตามเพศของนักศึกษาครู ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวนี้พอจะอธิบายเชื่อมโยงมาสู่การอธิบายสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลของครูได้เช่นกัน

3. จากผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลของครูสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน พบว่า โดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 โดยครูที่มีประสบการณ์ในช่วง 11 – 20 ปี มีสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลสูงกว่าครูที่มีประสบการณ์อยู่ในช่วง 21 ปี ขึ้นไป ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากครูที่อยู่ในช่วงอายุ 11 – 20 ปี ซึ่งถือได้ว่าเป็นช่วงอายุของประสบการณ์ในการสอนที่อยู่ในระดับกลาง ๆ กำลังมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองในด้านการทำงานสูงทั้งกำลังกายและกำลังใจ เช่น การพัฒนาตนเองเข้าสู่วิทยฐานะที่สูงขึ้น ความมุ่งมั่นตั้งใจหรือแรงขับที่สูง อีกทั้งมีแบบอย่างจากครูรุ่นพี่ที่คอยให้กำลังใจ แนะนำ และให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการทำงาน จนสั่งสมความรู้ ทักษะ เจตคติ และสามารถพัฒนาจนเกิดเป็นสมรรถนะในที่สุด ซึ่งสอดคล้อง Kanjanawasee, et al. (2014) ซึ่งได้อธิบายเกี่ยวกับสมรรถนะไว้ว่า สมรรถนะเกิดจากความรู้ทักษะ ความสามารถ (ability) และคุณลักษณะ (attribute) ซึ่งมีอยู่ในแต่ละบุคคลที่บูรณาการขึ้นมาเป็นกลุ่มพฤติกรรมจนเกิดเป็นความสามารถอันเด่นชัดที่เพียงพอในการทำงาน (action) ได้อย่างมีมาตรฐาน (standard) จนงานประสบความสำเร็จ สมรรถนะของบุคคลจึงเป็นสิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษาหรือประสบการณ์และการฝึกฝนจนเกิดเป็นลักษณะพฤติกรรมอันเด่นชัด และมีความพร้อมที่จะปฏิบัติงานต่าง ๆ ได้จนประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี

4. จากผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลของครูสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมไม่มีความแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายสมรรถนะ พบว่า มีเพียง 1 สมรรถนะที่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ สมรรถนะด้านการใช้ผลการประเมิน โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีสมรรถนะด้านการใช้ผลการประเมินสูงกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากโรงเรียนขนาดใหญ่อาจมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ เช่น ครู สิ่งอำนวยความสะดวก แหล่งการเรียนรู้ การได้รับสนับสนุนจาก

ศิษย์เก่า โอกาสทางการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ เป็นต้น ตลอดจนโรงเรียนขนาดใหญ่มีความตื่นตัวในเรื่องของการแข่งขันและการพัฒนาสู่ความมีชื่อเสียงในด้านต่าง ๆ รวมถึง ความคาดหวังของผู้ปกครอง ดังนั้น ผลการประเมินที่ปรากฏออกมา ทั้งผลการประเมินระดับชาติ ระดับนานาชาติ หรือผลการประเมินจากหน่วยงานทางการศึกษาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง มักจะได้รับการนำมาวิเคราะห์และนำมาใช้เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาหรือยกระดับคุณภาพผู้เรียนและโรงเรียนให้มีคุณภาพที่สูงขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Boonreun (2013) ซึ่งได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนที่มีขนาดเล็กมีปัญหาการบริหารงานวิชาการมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ตามลำดับ และสอดคล้องกับการศึกษาของ Langkratok, Lomarak, & Poldetch (2018) ซึ่งได้ศึกษาเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานวัดผลประเมินผลของโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 พบความแตกต่างของปัญหาการบริหารงานวัดผลประเมินผลของโรงเรียนระหว่างขนาดโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งภาพรวมและรายด้าน โดยโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ นอกจากนี้ผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Ronsiri (2007) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์สภาพการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งพบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีการใช้ผลการประเมินผลการเรียนรู้นักเรียนมากที่สุด รองลงมาเป็นโรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า สมรรถนะด้านการพัฒนาวิธีการวัดและประเมินผล มีคะแนนค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลทั้ง 7 สมรรถนะ ถึงแม้ว่าทุกสมรรถนะจะมีค่าเฉลี่ยของคะแนนอยู่ในระดับสูง แต่หากวิเคราะห์ในเชิงของการพัฒนาครูแล้ว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจจะพิจารณาเลือกสมรรถนะด้านการพัฒนาวิธีการวัดและประเมินผล เป็นประเด็นสำคัญที่สุดในการพัฒนาครู เช่น การจัดอบรมเกี่ยวกับการนำเครื่องมือวัดผลที่มีอยู่มาดัดแปลงให้เหมาะสมกับนักเรียนที่สอน การสร้างข้อสอบเทียบเคียงกับข้อสอบมาตรฐานทั้งระดับชาติและนานาชาติ เช่น O-NET, PISA และ TIMSS การออกแบบเครื่องมือวัดพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีความสอดคล้องกับบริบทการเรียนการสอนในชั้นเรียน ตลอดจนการพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์คุณภาพข้อสอบเป็นรายข้อ เช่น ค่าความยาก ค่าอำนาจจำแนก เป็นต้น

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า สมรรถนะด้านการใช้ผลการประเมิน มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันตามขนาดของสถานศึกษา โดย โรงเรียนขนาดใหญ่มีสมรรถนะด้านการใช้ผลการประเมินสูงกว่าโรงเรียนขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ประเด็นนี้ชี้ให้เห็นว่า หากจะพัฒนาคุณภาพของการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาอาจนำประเด็นของการใช้ผลการประเมินมาเป็นประเด็นหนึ่งเพื่อช่วยในการพัฒนาครูในสถานศึกษาขนาดเล็กได้

3. จากผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลของครู สังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน พบว่า โดยภาพรวมมีความ

แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 โดยครูที่มีประสบการณ์ในช่วง 11 – 20 ปี มีสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลสูงกว่าครูที่มีประสบการณ์อยู่ในช่วง 21 ปี ขึ้นไป ดังนั้น ประเด็นข้อค้นพบนี้แสดงให้เห็นว่าครูที่มีประสบการณ์มาก ยังมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลอยู่ ซึ่งไม่ได้หมายความว่าต้องพัฒนาเฉพาะครูบรรจุใหม่หรือครูที่มีประสบการณ์ในการสอนน้อยเท่านั้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัย พบว่า สมรรถนะด้านการใช้ผลการประเมิน มีความแตกต่างกันระหว่างขนาดของสถานศึกษา โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีสมรรถนะด้านการใช้ผลการประเมินสูงกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ดังนั้น อาจจะเป็นประเด็นที่น่าสนใจในการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้รายละเอียดเชิงลึกเพื่ออธิบายสาเหตุของปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้ อีกทั้ง ประเด็นเรื่องการใช้ผลการประเมินเป็นประเด็นที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์อย่างมาก เนื่องจากการประเมินจะเกิดประโยชน์สูงสุดเมื่อมีการนำผลการประเมินไปใช้ อันจะเป็นการต่อยอดเพื่อให้ได้สารสนเทศในมิติต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นฐานสำหรับการวางแผนทางการพัฒนาสมรรถนะครูต่อไป

References

- Akkaraboworn, J. (2006). *chit sāng khon sāng phonngān* [The mind creates people to create work]. Bangkok: K. Polpim.
- Best, J. W. (1970). *Research in Education*. New Jersey: Prentice Hall, Inc.
- Bhuddima, B. (2018). *kānphatthana samatthana kānsāng khruāngmū wat lāe pramoēnphon kānsuksā khōng khru phū sōt doī chai theknik kān sōem phalang ‘amnāt* [The development of competencies in the construction of measurement tools and educational evaluation of teachers by using empowerment techniques]. *Journal of Graduate Studies Network of Northern Rajabhat Universities*. 8(14), 57-72.
- Boonreun, P. (2013). *panhā lāe nāoethāng kān kae panhā kānbōrihān ngān wichākān khōng rōngriān khayāi ‘ōkāt thāngkān suksā* [Problems and solutions for academic administration of the educational opportunity schools]. Master of Education Thesis in educational administration, Faculty of Education, Burapa University.
- Chankrub, C. (2005). *saphāp lāe panhā kān wat lāe pramoēnphon kān riān tām nāoethāng kanpatirū kānsuksā khōng khru rōngriān prathom suksā nāthawī* [State and problems of educational measurement and evaluation according to the reform guidelines teacher education primary school, Na Thawi district]. Master of Education thesis in Curriculum and Instruction, Prince of Songkla University.

- Choichareon, T. & Nuansri, M. (2015). *kān wikhro samatthana khōng khru Thai tām krōp samatthana khōng khru hāeng 'Ēchiā tawan'ōk chiāng tai nai satawat thī yīsip'et : koṛanī suksā khēt phūnthī phāk klāng* [An analysis of Thai teacher competencies according to the competency framework of Southeast Asian teachers in the 21st century: a case study of the central region]. *Journal of Graduate Studies Valaya Alongkorn Rajabhat University*. 10(1), 142-154.
- Cohen, J. (1977). *Statistical power analysis for the behavioral sciences*. San Diego, CA Academic. Press.
- Kanjanawasee, S. (2005). *thritsadi kānthotsōp bāp dangdoēm* [Classical test theory]. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Kanjanawasee, S. et al. (2014). *kān wat læ pramoēn samatthana khōng bukkhalākōn wichāchīp* [Measurement and evaluation of professional personnel competencies]. *Journal of Social Sciences Research Year 2014*. 1-24.
- Kirima, N. (2005). *suksā krabuānkan rian kānsōk tām nāothāng kanpatirū kānsuksā khōng kharatchakan khru sangkat nakngān khēt phūnthī kānsuksā suratthānī khēt sōng* [Study the teaching and learning process in accordance with the educational reform guidelines of teacher civil service Under Surat Thani Educational Service Area Office 2]. Master of Education thesis in Management Studies, Thaksin University.
- Langkratok, R., Lomarak, T. & Poldetch, S. (2018). *panhā læ nāothāng kānbōrihān ngān watphon pramoēnphon khōng rōngriān sangkat samnakngān khēt phūnthī kānsuksā prathom suksā burī ram khēt sām* [Problems and guidelines for evaluation administration of schools under the Office of Buriram Primary Education Service Area 3]. *Proceeding of The 2nd national and international conference Buriram Rajabhat University*. 621 -630.
- McClelland, C. D. (1973). *Testing for Competence rather than for Intelligence*. New Jersey: American Psychologist.
- Ministry of Education. (2019). *khōmuñ rōngriān nai sangkat สพม. , สพป. phāk klāng* [Information of the schools, Central Region of Thailand]. Retrieved from <http://eme1.obec.go.th/~eme62/schoolonfed.php>.
- National Council on Measurement in Education, American Federation of Teachers, National Education Association. (1990). *Standards for teacher competence in Educational Assessment of Students*. Washington, DC: n.p.
- Nunnally, J. (1967). *Psychometric theory*. New York: McGraw-Hill.

- Office of the National Education Commission. (2002). **phraratchabanyat k̄nsuksā h̄aeng chat Ph̄o.S̄o. s̄ongphanh̄ar̄ōis̄is̄ips̄ong l̄ae th̄i k̄aekhai ph̄oemtoem (chabap th̄i s̄ong) Ph̄o.S̄o. 2545** [National Education Act, 1999 and amended (No. 2) 2002]. Bangkok: Prigwan Graphic.
- Pornsima, D. (2011). **n̄ēoth̄ang k̄anphatthana w̄ich̄ach̄ip khru** [Professional development guidelines for teachers]. (Copy documents).
- Prawanlapruek, S. (1995). k̄anpram̄oenphon k̄an r̄ian hai s̄otkh̄l̄ong kap saph̄ap ch̄ing : k̄anchai f̄aem sasom nḡan [Assessment of learning to align with authentic: use of portfolios]. **Journal of Educational Measurement**, 16(48), 31.
- Phanitpalinchai, C. & Thanaphatchotiwat, S. (2016). **k̄nsuksā samatthana k̄anchatk̄an r̄ianrū nai satawat th̄i ȳisip'et kh̄ong nisit radap parinya tr̄i Khana Suksasat mahawitthayalai Naresuan** [A study of the 21st century learning management competency of undergraduate students, Faculty of Education Naresuan University]. 22(2), 25-37.
- Ronsiri, S. (2007). **k̄an wikhr̄o saph̄ap k̄anpram̄oenphon k̄an r̄ianrū kh̄ong nakr̄ian matthayommasuksā t̄on pl̄ai** [An analysis of state of learning evaluation of upper secondary school students]. Master of Education Thesis Educational Measurement and Evaluation Program, Chulalongkorn University.
- Samkoset, W. (2010). **kh̄os̄an̄ē th̄ang l̄uak rabop k̄nsuksā th̄i m̄osom kap suk ph̄awa Khon Thai** [Proposal of the educational system that is appropriate for the health of Thai people]. Bangkok: Pabpim.
- Sanram, K. & Songwiwat, S. (2012). **saph̄ap k̄andam̄oen nḡan d̄an k̄an wat l̄ae pram̄oenphon k̄an r̄ianrū kh̄ong r̄ongr̄ian nai sangkat samnaknḡan kh̄et ph̄unth̄i k̄nsuksā prathom suksā bur̄i ram kh̄et 3** [Operating conditions of learning measurement and evaluation of schools under Buriram Primary Education Service Area Office 3]. Master of Education thesis in Management Studies, Buriram Rajabhat University.
- Tanpong, C. (2003). **pram̄oen phatthanak̄an: miti mai h̄aeng k̄anphatthana sakkayaph̄ap ph̄u r̄ian** [Assessment of development: a new dimension of student potential development]. Bangkok: Sodsri-Sawadiwong Foundation.
- The Secretariat of the Council of Education. (2008). **yutthasat k̄anphatthana khunnaph̄ap k̄nsuksā : rab̄ap w̄ara h̄aeng chat (Ph̄o.S̄o. s̄ongphanh̄ar̄ōih̄asip'et - 2555)** [strategies for educational quality development: National Agenda (2008-2012)]. Bangkok: Prikwangraphic.

- Wongwanit, S. (2005). **kānwichai pramoēn khwāmtoṅkān čhampen** [Needs assessment research]. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Wongwanit, S. (2007). **kānwichai patibatkān nai chan rian** [Classroom action research]. 15th ed. Bangkok: Chulalongkorn University.

ผลการใช้นวัตกรรมกรอ่านแบบกระบวนการ 3R โดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง
เพื่อพัฒนาทักษะ EF สำหรับเด็กปฐมวัย

THE EFFECTS OF THE 3R PROCESS OF READING ACTIVITY PACKAGES BY
THE PARENTS TO ENHANCE THE EXECUTIVE FUNCTIONS
OF EARLY CHILDHOOD

วไลพร เมฆไตรรัตน์¹ และสุชานาฏ ไชยวรรณ²
Walaiporn Mektrairat¹ and Suchanad Chaiwanna²

^{1,2} อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

^{1,2} Department of Early Childhood Education, Faculty Of Education, Nakhon Sawan Rajabhat
University, Nakhon Sawan
E-mail: walaypon2504@gmail.com

Received:	June 5, 2020
Revised:	August 28, 2020
Accepted:	August 31, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและพัฒนาชุดกิจกรรมการอ่านแบบกระบวนการ 3R โดยพ่อแม่ ผู้ปกครองเพื่อพัฒนาทักษะ EF (Executive Functions) สำหรับเด็กปฐมวัย 2) ศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการอ่านแบบกระบวนการ 3R และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของพ่อแม่ ผู้ปกครองที่ใช้ชุดกิจกรรมการอ่านแบบกระบวนการ 3R กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ พ่อแม่ ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยที่มีอายุระหว่าง 3 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน จำนวน 100 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 1 กลุ่ม จำนวน 50 คน และกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม จำนวน 50 คน และเด็กปฐมวัยที่อยู่ในความดูแลของพ่อแม่ ผู้ปกครองกลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) คู่มือความรู้สำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง 2) คู่มือการใช้ชุดกิจกรรม 3) คู่มือปฏิบัติกิจกรรม 4) แบบประเมินระดับทักษะ EF สำหรับเด็กปฐมวัย และ 5) แบบประเมินความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการประเมินประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการอ่านแบบกระบวนการ 3R จากผู้เชี่ยวชาญมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72 อยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผลการเปรียบเทียบระดับทักษะ EF ของเด็กปฐมวัยระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมพบว่า หลังการจัดกิจกรรมเด็กกลุ่มทดลองมีทักษะ EF สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการเปรียบเทียบระดับทักษะ EF ของเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองหลังใช้ชุดกิจกรรมสูงกว่าก่อนใช้ชุดกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการเปรียบเทียบระดับทักษะ EF ใน 4 ระยะ ได้แก่ ระยะก่อนการทดลอง ระหว่างการทดลอง ครั้งที่ 1 ครั้งที่ 2 และหลังการทดลอง พบว่า ทักษะ EF ของเด็กเพิ่ม

สูงขึ้นตามลำดับ และ 3) ความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการใช้ชุดกิจกรรมการอ่านแบบกระบวนการ 3R โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ

ชุดกิจกรรม การอ่านแบบกระบวนการ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ทักษะ EF เด็กปฐมวัย

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to create and develop the 3R Process of Reading Activity Packages by the Parents on the Executive Functions of Early Childhood, 2) to study the results of using the 3R Process of Reading Activity Packages, and 3) to study for the satisfaction of parents towards the 3R Process of Reading Activity Packages. The sample group were 100 parents and 100 early childhood aged 3 - 6 studying in school under Nakhon Sawan Primary Educational Service Area Office 2 in the second semester of the academic year 2019. Two groups of parents and children were multi-stage sampling with 50 of each in the control group and the experimental group. The research tools were knowledge handbook for parents, activity packages handbook, activity packages, evaluation form of children's Executive Functions and the satisfactory questionnaires. Data were analyzed by mean, standard deviation, and t-test.

The result indicated that: 1) the 3R Process of Reading Activity Packages had been approved by experts and were suitable at the highest level with an average score of 4.72. 2) Children's Executive Functions of the experimental group was higher than those in the control group, significance at .05 level. In the experimental group, children's Executive Functions after using activity packages was significantly higher than before using activity packages at the level of .05 and children's Executive Functions was higher respectively from phase 1 to phase 4 (before using activity packages, first time between using activity packages, second time between using activity packages and after using activity packages). And 3) the satisfaction of parents towards the 3R Process of Reading Activity Packages was at the highest level.

Keywords

Activity Packages, Process of Reading, Parents, Executive Function Skill, Early Childhood

ความสำคัญของปัญหา

การสร้างคนรุ่นใหม่ให้เป็นผู้ที่คิดเป็น ทำเป็น เรียนรู้เป็น แก้ปัญหาเป็น อยู่กับคนอื่นเป็น และมีความสุขเป็น พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เป็นพลวัตของโลกในศตวรรษที่ 21 และช่วย

นำพาประเทศไปสู่ประเทศไทยยุค 4.0 ได้ จำเป็นต้องมีการวางรากฐานการพัฒนามนุษย์โดยเริ่มต้นจากเด็กปฐมวัย การพัฒนาศักยภาพของเด็กรุ่นใหม่จำเป็นต้องมีการพัฒนาความสามารถที่หลากหลายที่ไม่ใช่เพียงความสามารถทางสติปัญญา ด้านการอ่าน การเขียน และการคิดคำนวณ แต่ในปัจจุบันนักจิตวิทยา นักสรีรวิทยา และแพทย์ได้ทำการศึกษาสมองและหาความสัมพันธ์ของสมองและพฤติกรรมในศาสตร์ที่เรียกว่า “ประสาทวิทยาและจิตวิทยา” พบว่า ความสำเร็จด้านการเรียนของเด็กนั้นไม่ได้อาศัยเพียงแค่พัฒนาการด้านสติปัญญาเพียงอย่างเดียวเท่านั้นแต่ยังต้องอาศัยทักษะด้านอื่น ๆ ร่วมด้วย (Anurutwong, 2012) ทักษะด้านหนึ่งที่มีความสำคัญยิ่งคือ ทักษะสมอง EF หรือ Executive Functions of the Brain สมองส่วนนี้ตั้งอยู่บริเวณสมองส่วน Prefrontal Cortex ซึ่งมีบทบาทเสมือนศูนย์บัญชาการของสมอง ควบคุมการทำงานของสมองหลายส่วนให้ทำงานเชื่อมประสานกันทำให้ประสบการณ์ที่คนเราได้รับผ่านทางประสาทสัมผัสต่าง ๆ เข้าสู่สมองเกิดการนำไปวิเคราะห์ แปลความหมาย และสรุปเพื่อให้เกิดการตัดสินใจการตอบรับกับสถานการณ์นั้น ๆ (Hanmethi, et al., 2018)

วิกฤตด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัยประการหนึ่งคือการจัดการศึกษาที่ไม่สอดคล้องกับพัฒนาการและการทำงานของสมอง (Chatsathian, Misomsan, & Chaikan, 2017) ซึ่งจะเห็นได้จากรายงานการสำรวจทักษะ EF ของเด็กไทยวัย 2 - 6 ปี มีคะแนนพัฒนาการด้านทักษะ EF โดยรวมต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยเล็กน้อยไปจนถึงต่ำกว่ามากมีประมาณเกือบ 30% ของเด็กในแต่ละช่วงอายุ และเริ่มมีปัญหาด้านพัฒนาการด้านทักษะ EF มากกว่าเกณฑ์เฉลี่ยเล็กน้อยจนถึงมีปัญหาย่างชัดเจนมีมากกว่า 30% ของเด็กในช่วงอายุเดียวกัน นับเป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทยที่ไม่ควรมองข้ามเนื่องจากเป็นตัวทำนายคุณภาพของเยาวชนไทยในอีก 10 - 15 ปีข้างหน้าในด้านผลการเรียนรู้ระดับประเทศ อาชีพ การงานและรายได้ของประชากรที่จะเป็นอุปสรรคต่อการที่ประเทศไทยจะก้าวผ่านกับดักประเทศรายได้ปานกลางไปได้ ที่สำคัญความบกพร่องด้านทักษะ EF ในวัยเด็กจะไม่หายไปเองเมื่อโตขึ้น หากปล่อยปละละเลยไม่รีบแก้ไขตั้งแต่วันนี้ ปัญหาสังคมต่าง ๆ ที่จะตามมาจะยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ จนเยียวยากแก้ไขไม่จบไม่สิ้น ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศในระยะยาว (Chuthaphakdikun, Setthakon, & Loetsadatrakun, 2017) ดังนั้นทักษะ EF นับเป็นทักษะที่จำเป็นยิ่งที่เด็กปฐมวัยควรได้รับการพัฒนาและแก้ไขโดยเร่งด่วน เพราะการพัฒนาทักษะ EF นี้ไม่สามารถเกิดขึ้นได้เอง แต่ต้องอาศัยการบ่มเพาะ ปลูกฝัง และวางรากฐานด้วยวิธีการที่ถูกต้องอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน

การพัฒนาทักษะ EF ในเด็กปฐมวัยนับเป็นช่วงเวลาที่ดีที่สุดเพราะเป็นช่วงที่สมองส่วนหน้าพัฒนามากที่สุด (Hanmethi, 2016) การมีทักษะ EF จะช่วยให้เด็กสามารถฟันฝ่าอุปสรรคและลุกขึ้นสู้ต่อไปได้ การส่งเสริมทักษะ EF ทุกด้านจะช่วยให้เด็กมีทักษะการปรับตัวและฟันฝ่าหลังเหตุการณ์วิกฤตได้ ทักษะ EF จึงเป็นคุณสมบัติที่ช่วยให้บุคคลดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข (Greenberg, 2006) การพัฒนาเด็กให้มีทักษะ EF ที่ดี คงไม่สามารถสร้างได้ภายในระยะเวลาอันสั้น แต่ต้องค่อย ๆ แทรกซึมเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิตประจำวันของเด็ก (Dawson & Guare, 2014) การจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะ EF ให้มีความแข็งแรงเนื่องจากมีแนวการจัดกิจกรรมในลักษณะแบบการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ (Active Learning) ผ่านการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การร้องเพลง กิจกรรมเคลื่อนไหว การเล่นเกม การเล่นเกม

อิสระ การเล่นเกม การเล่นบทบาทสมมติ การทำงานบ้าน การไปทัศนศึกษา การอ่านนิทาน และการอ่านในรูปแบบต่าง ๆ

การอ่านเป็นกิจกรรมหนึ่งของการพัฒนาทางสติปัญญาอันเป็นประตูสู่การเรียนรู้ที่เด็กต้องได้รับการพัฒนา ได้แก่ การอ่านหนังสือภาพ การอ่านนิทาน การอ่านอิสระตามลำพัง การอ่านร่วมกัน และการอ่านโดยมีผู้ชี้แนะ (Ministry of Education, 2017) การอ่านเป็นวิธีการพื้นฐานที่สำคัญของการพัฒนาทักษะ EF ของเด็กปฐมวัย กล่าวคือการอ่านเป็นกระบวนการสร้างความเชื่อมโยงสัมพันธ์เพื่อให้เกิดความชัดเจนว่าในกระบวนการอ่านหนังสือหรือการอ่านนิทานมีทักษะ EF หลายด้านพัฒนาขึ้นในสมองของเด็ก ได้แก่ การจดจ่อตั้งใจฟัง (Attention) เด็กต้องยังจดจ่อจากการไปทำกิจกรรมอย่างอื่น (Inhibitory control) เด็กได้คิด รู้สึกหรือจินตนาการไปตามเนื้อหาโดยนำข้อมูลใหม่ไปเชื่อมโยงกับข้อมูลเดิมในสมอง (Working memory) หากข้อมูลใหม่แตกต่างไปจากข้อมูลเดิมเด็กอาจเกิดการปรับเปลี่ยนความคิด (Cognitive flexibility) ยามที่นิ่งฟัง ภาวะอารมณ์ของเด็กจะสงบ หรือไหลลื่นไปตามท้องเรื่อง (Emotional control) บางครั้งเนื้อหาอาจพาให้เด็กได้สะท้อนคิดกลับมาถึงตนเอง (Self-monitoring) (Hanmethi, 2016) การอ่านจึงเป็นกิจกรรมหนึ่งที่พ่อแม่ผู้ปกครองควรให้ความใส่ใจ ดังตัวอย่างการส่งเสริมให้พ่อแม่ผู้ปกครองได้ใช้การอ่านสำหรับการเสริมสร้างพัฒนาการของเด็กปฐมวัยของคณะกรรมการบริหารห้องสมุดแห่งชาติ (National Library Board หรือ NLB) ของประเทศสิงคโปร์ โดยมีความเชื่อมั่นว่าการส่งเสริมการรู้หนังสือควรจะเริ่มตั้งแต่ครอบครัว ประกอบกับรายงานการวิจัยที่พบว่า ความร่วมมือเป็นพันธมิตรกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง และช่วยปลูกฝังให้เด็กรักการอ่าน อีกทั้งการอ่านยังเป็นส่วนหนึ่งของการสานสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว (Mosen, 2012) แต่ผลการดำเนินการ พบว่า พ่อแม่ ผู้ปกครองยังขาดความรู้ความเข้าใจ อันเป็นอุปสรรคที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาทักษะ EF ของเด็กปฐมวัย ดังนั้นการจะสร้างความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนาทักษะ EF ดังกล่าวให้กับพ่อแม่ ผู้ปกครองนั้น ควรมีการอบรมให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนมีสื่อที่เหมาะสม สอดคล้องการใช้งาน เพื่อให้พ่อแม่ ผู้ปกครองสามารถนำไปใช้กับเด็กปฐมวัยได้ทันที ซึ่งลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับชุดกิจกรรม ซึ่งเป็นนวัตกรรมการเรียนรู้รูปแบบหนึ่งที่อาศัยระบบสื่อประสม ที่สอดคล้องกับเนื้อหาและประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ของกระบวนการอ่านทั้ง 3 ขั้นตอน อันได้แก่ การเตรียมความพร้อม การอ่าน และการสะท้อนความคิดที่จะมาช่วยพัฒนาทักษะ EF ให้กับเด็กต่อไปได้

สาขาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ มีพันธกิจในการทำหน้าที่พัฒนาครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาทั้งในและนอกมหาวิทยาลัยให้มีศักยภาพ สอดคล้องกับความต้องการของวิทยาการและความต้องการของสังคม เพื่อนำไปพัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่เด็กปฐมวัย รวมทั้งวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้และการบริการทางวิชาการ ดังประเด็นยุทธศาสตร์การวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2558-2562) ยุทธศาสตร์ที่ 5 การยกระดับมหาวิทยาลัยให้เป็นมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล จากเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญของปัญหา จึงมีความสนใจที่จะพัฒนานวัตกรรม การอ่านแบบ 3 R โดยให้พ่อแม่ ผู้ปกครองได้นำไปใช้เพื่อพัฒนาทักษะ EF ให้กับเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นทักษะสำคัญสำหรับเด็กที่จะเติบโตเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. ชุดกิจกรรมการอ่านแบบกระบวนการ 3R โดยพ่อแม่ ผู้ปกครองเพื่อพัฒนาทักษะ EF สำหรับเด็กปฐมวัย มีลักษณะอย่างไร
2. ผลการใช้ชุดกิจกรรมการอ่านแบบกระบวนการ 3R เป็นอย่างไร
3. ความพึงพอใจของพ่อแม่ ผู้ปกครองที่มีต่อการใช้ชุดกิจกรรมการอ่านแบบกระบวนการ 3R อยู่ในระดับใด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างและพัฒนาชุดกิจกรรมการอ่านแบบกระบวนการ 3R โดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อพัฒนาทักษะ EF (Executive Functions) สำหรับเด็กปฐมวัย
2. เพื่อศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการอ่านแบบกระบวนการ 3R ประกอบด้วย
 - 2.1 เปรียบเทียบระดับทักษะ EF ของเด็กปฐมวัยระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
 - 2.2 เปรียบเทียบระดับทักษะ EF ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมโดยใช้ชุดกิจกรรมการอ่านแบบกระบวนการ 3R ใน 4 ระยะ ได้แก่ ระยะก่อนการทดลอง ระหว่างการทดลอง ครั้งที่ 1 ระหว่างการทดลอง ครั้งที่ 2 และหลังการทดลอง
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของพ่อแม่ ผู้ปกครองที่มีต่อการใช้ชุดกิจกรรมการอ่านแบบกระบวนการ 3R

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อเก็บข้อมูล โดยใช้เทคนิค AIC และ PRA สัมภาษณ์เจาะลึก การสังเกต การอบรมออกแบบและพัฒนาารูปแบบ และทดลองใช้รูปแบบตามแนวทางที่ได้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 1.1 ประชากร ได้แก่
 - 1.1.1 พ่อแม่ ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย 3 - 6 ปี โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 จำนวน 141 โรงเรียน ภาคเรียนที่ 1/2562 มีจำนวน 4,555 คน
 - 1.1.2 เด็กปฐมวัยอายุ 3 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 จำนวนทั้งสิ้น 141 โรงเรียน ภาคเรียนที่ 1/2562 มีจำนวน 4,555 คน
 - 1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่
 - 1.2.1 พ่อแม่ ผู้ปกครอง ในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่างประชากรของ Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และระดับความผิดพลาดไม่เกิน 0.05 จากนั้นแบ่งสัดส่วนของตัวอย่างประชากร โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ดังนี้ 1) สุ่มจากขนาดโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

ที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นโรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านบุรีรัมย์ และโรงเรียนบ้านศาลเจ้าไก่อต้อ และขนาดใหญ่ จำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลลาดยาวและโรงเรียนอนุบาลบรรพตพิสัย (วัดส้มเสี้ยว) 2) สุ่มพ่อแม่ ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่มีอายุระหว่าง 3 - 6 ปี โดยการสุ่มแบบกลุ่ม จากโรงเรียนขนาดกลาง ได้พ่อแม่ ผู้ปกครองเด็กโรงเรียนบ้านบุรีรัมย์ จำนวน 25 คน เป็นกลุ่มทดลอง และพ่อแม่ ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยโรงเรียนบ้านศาลเจ้าไก่อต้อ จำนวน 25 คน เป็นกลุ่มควบคุม และโรงเรียนขนาดใหญ่ ได้พ่อแม่ผู้ปกครองโรงเรียนอนุบาลลาดยาว จำนวน 25 คน เป็นกลุ่มทดลอง และพ่อแม่ผู้ปกครอง โรงเรียนอนุบาลบรรพตพิสัย (วัดส้มเสี้ยว) จำนวน 25 คน เป็นกลุ่มควบคุม รวม 100 คน เป็นกลุ่มควบคุมจำนวน 50 คน และกลุ่มทดลอง จำนวน 50 คน

1.2.2 เด็กปฐมวัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้มาจากเด็กปฐมวัยที่มีอายุระหว่าง 3 - 6 ปี ที่อยู่ในการดูแลของพ่อแม่ ผู้ปกครอง กลุ่มตัวอย่าง รวม 100 คน เป็นกลุ่มทดลองจำนวน 50 คนและกลุ่มควบคุมจำนวน 50 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

2.1 ตัวแปรอิสระ คือ การจัดกิจกรรมโดยใช้ชุดกิจกรรมการอ่านแบบกระบวนการ 3R

2.2 ตัวแปรตาม คือ ผลการใช้ชุดกิจกรรมการอ่านแบบกระบวนการ 3R ประกอบด้วย ระดับทักษะ EF 3 ด้าน คือ ด้านความจำเพื่อใช้งาน ด้านการยั้งคิดไตร่ตรอง และด้านการยืดหยุ่นความคิด และความพึงพอใจของพ่อแม่ ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่มีต่อการใช้ชุดกิจกรรมการอ่านแบบกระบวนการ 3R

3. เครื่องมือการวิจัย ประกอบด้วย

3.1 คู่มือความรู้สำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ใช้เพื่อสร้างความเข้าใจในแนวทางการพัฒนาทักษะ EF จากการใช้การอ่านแบบกระบวนการ 3R ประกอบด้วย 1) เอกสารคู่มือความรู้เกี่ยวกับ ความสำคัญของการสอนอ่านสำหรับเด็กปฐมวัย พัฒนาการในการอ่านของเด็กปฐมวัย ความหมายและองค์ประกอบของทักษะ EF ในเด็กปฐมวัย หลักการ และกระบวนการการสอนเด็กปฐมวัยอ่านโดยพ่อแม่ผู้ปกครอง และขั้นตอนการจัดกิจกรรมการอ่านแบบกระบวนการ 3R เพื่อพัฒนาทักษะ EF และ 2) แผ่นพับความรู้เกี่ยวกับทักษะ EF ของเด็กปฐมวัย ขั้นตอนการเล่านิทาน/คำคล้องจอง การบริหารสมอง และการค้นหาเพลงบรรเลงสำหรับจัดกิจกรรม

3.2 คู่มือการใช้ชุดกิจกรรมสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ประกอบด้วย แนวคิด ทฤษฎีพื้นฐานในการสร้างชุดกิจกรรมการอ่านแบบกระบวนการ 3R หลักการ วัตถุประสงค์ สารการเรียนรู้ กระบวนการ/ขั้นตอนในการพัฒนาทักษะ EF และแบบประเมินทักษะ EF

3.3 คู่มือปฏิบัติกิจกรรมสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ประกอบด้วย แผนการจัดกิจกรรม จำนวน 24 แผน ซึ่งแผน 1 – 12 เป็นคำคล้องจอง และแผน 13 – 24 เป็นนิทาน แบบบันทึกกิจกรรมการอ่านแบบกระบวนการ 3R (กลุ่มทดลอง) และแบบบันทึกการทำกิจกรรมการอ่านแบบปกติ (กลุ่มควบคุม)

3.4 แบบประเมินทักษะ EF สำหรับเด็กปฐมวัย ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ประเมินความสอดคล้องด้วยดัชนีความสอดคล้อง และนำไปหาค่าความเที่ยงตรง ความเชื่อมั่น และค่าอำนาจจำแนก จากนั้นให้ผู้ปกครองได้ใช้ประเมินทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ในช่วงก่อน ระหว่าง และหลังการใช้ชุดกิจกรรมหรือกิจกรรมตามแผนปกติ เป็นแบบตรวจสอบรายการจำนวน 20 ข้อ ครอบคลุมทักษะทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ความจำเพื่อใช้งาน การยั้งคิดไตร่ตรอง และการยืดหยุ่นความคิด โดยข้อคำถามในแบบประเมินดัดแปลงมาจากแบบประเมินทักษะ EF ในต่างประเทศ (BRIEF: Behavior Rating Inventory of Executive Function) (Isquith, et al., 2018) ซึ่งผลการประเมินความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.66

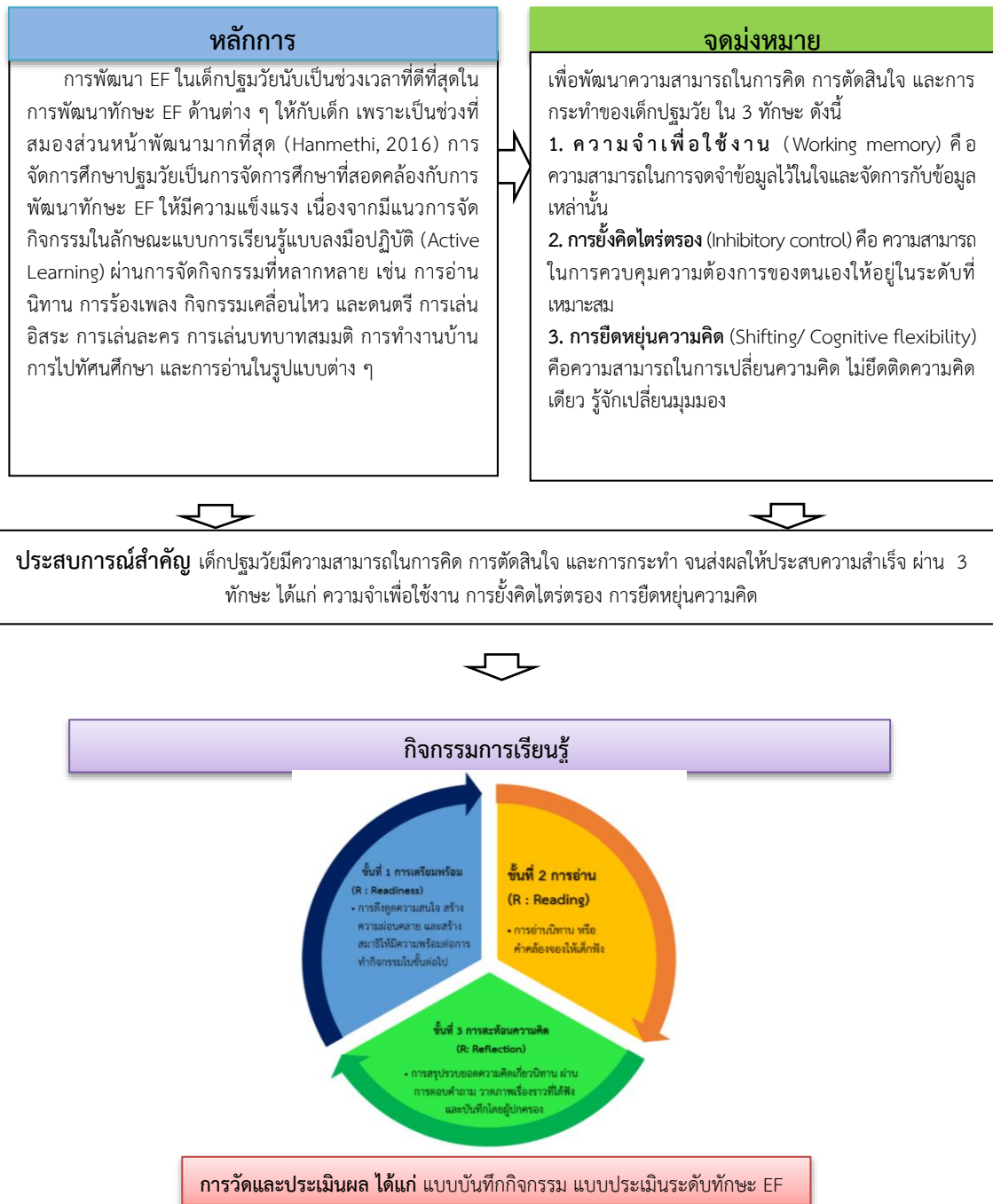
3.5 แบบประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการใช้ชุดกิจกรรมการอ่านแบบกระบวนการ 3R เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 10 ข้อ ประกอบด้วย ด้านเนื้อหา ด้านการออกแบบหรือกระบวนการเรียนรู้ และด้านการประเมิน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัย ทักษะ EF สำหรับเด็กปฐมวัย การอ่านสำหรับเด็กปฐมวัย การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยและชุดกิจกรรม และมีการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย และพ่อแม่ ผู้ปกครอง ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า เด็กอายุ 3 – 6 ปี มีทักษะ EF ต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยซึ่งทักษะ EF เป็นทักษะที่ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ด้วยตัวเด็กเอง แต่ต้องได้รับการฝึกฝนอย่างถูกวิธี การพัฒนาทักษะ EF ผ่านกิจกรรมการอ่าน โดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง นับเป็นกิจกรรมที่นับเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาทักษะ EF ของเด็กปฐมวัย เนื่องจากพ่อแม่ ผู้ปกครองเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับเด็กแต่พ่อแม่ ผู้ปกครองยังขาดความรู้ความเข้าใจ อันเป็นอุปสรรคที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาทักษะ EF ของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้นำสิ่งที่ได้จากการศึกษามากำหนดเป็นแนวทางการสร้างรูปแบบนวัตกรรมการอ่านแบบกระบวนการ 3R ดังภาพที่ 1 ซึ่งนวัตกรรมดังกล่าวอยู่ในรูปแบบของชุดกิจกรรมและนำมาออกแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับรูปแบบที่กำหนด จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาปฐมวัย จำนวน 3 ท่าน ประเมินประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการอ่านแบบกระบวนการ 3R ตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องของกิจกรรมการอ่านแบบกระบวนการ 3R นำข้อเสนอแนะที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข

ก่อนการนำไปทดลองใช้ ผู้วิจัยได้ศึกษานำร่องกับพ่อแม่ ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่มีอายุระหว่าง 3 - 6 ปี ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 คือ โรงเรียนขนาดกลาง ได้แก่ โรงเรียนบ้านบุรีรัมย์ และโรงเรียนบ้านศาลเจ้าไก่อต้อ โรงเรียนขนาดใหญ่ ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลลาดยาว และโรงเรียนอนุบาลบรรพตพิสัย (วัดส้มเสี้ยว) ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างและกลุ่มควบคุมเป็นเวลา 2 สัปดาห์ โดยมีการประชุมวางแผนและสร้างความเข้าใจในกระบวนการโดยการบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับทักษะ EF สำหรับเด็กปฐมวัย และกระบวนการ 3R พร้อมฝึกปฏิบัติทดลองทำกิจกรรม ตามกระบวนการอ่าน 3R ตลอดจนชี้แจงการใช้คู่มือ แบบบันทึก และแนะนำเทคนิคการเล่านิทาน หลังจากทดลองใช้ 2 สัปดาห์ได้ทำการสัมภาษณ์การใช้กิจกรรมของผู้ปกครองพบว่า คำคล้องจองยังไม่น่าสนใจ เนื่องจากเป็นรูปแบบแผ่นเดียว ไม่มีภาพประกอบมากนัก จึงไม่ดึงดูดความสนใจของเด็ก นอกจากนี้คู่มือความรู้สำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย

รูปแบบวัตรกรรมการอ่านแบบกระบวนการ 3R โดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อพัฒนาทักษะ EF
(Executive Functions) สำหรับเด็กปฐมวัย

ภาพที่ 1 รูปแบบวัตรกรรมการอ่านแบบกระบวนการ 3R โดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อพัฒนาทักษะ EF (Executive Functions) สำหรับเด็กปฐมวัย

และคู่มือปฏิบัติการกิจกรรมสำหรับพ่อแม่ มีรายละเอียดมากเกินไปไม่เหมาะสมกับความสนใจของผู้ปกครอง ซึ่งผู้วิจัยได้นำผลที่ได้รับมาปรับปรุงโดยนำคำคล้อยจองมาจัดแบ่งเป็นตอนและเพิ่มภาพประกอบแต่ละตอน เพื่อให้น่าสนใจมากขึ้น นอกจากนี้ยังเพิ่มแผ่นพับ คู่มือความรู้สำหรับผู้ปกครองเพื่อให้่ายต่อการทำความเข้าใจยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยมีการเตรียมการก่อนการทดลองใช้ชุดกิจกรรม ได้แก่ ติดต่อประสานงานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยประชุมและอบรมให้ความรู้กับผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องในการทำวิจัย เช่นเดียวกับกลุ่มนาร่อง โดยขอความร่วมมือกับผู้ปกครองในการทำวิจัย รวมถึงชี้แจงรายละเอียดประโยชน์ที่จะได้รับจากการทำงานวิจัย จัดเตรียมชุดกิจกรรมและเครื่องมือในการทดลองใช้ชุดกิจกรรม จากนั้นทดลองใช้ชุดกิจกรรมกับกลุ่มทดลอง และจัดกิจกรรมตามแผนปกติของหลักสูตรสถานศึกษากับกลุ่มควบคุม มีการประเมินทักษะ EF ใน 4 ระยะ ได้แก่ ก่อนการทดลอง ระหว่างการทดลองครั้งที่ 1 และ ครั้งที่ 2 และหลังการทดลอง เป็นระยะเวลา 24 สัปดาห์ ดังตารางที่ 1 และประเมินความพึงพอใจของพ่อแม่ ผู้ปกครองต่อการใช้ชุดกิจกรรมการอ่านแบบกระบวนการ 3R

ตารางที่ 1 การทดลองใช้ชุดกิจกรรมการอ่านแบบกระบวนการ 3R

สัปดาห์ที่	กิจกรรมการทดลอง
1	ชี้แจงและทำความเข้าใจกับพ่อแม่ ผู้ปกครองในการนำกิจกรรมตามชุดกิจกรรมไปใช้ ก่อนการทดลอง และทำการประเมินทักษะ EF ของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลอง
2 – 10	พ่อแม่ ผู้ปกครองในกลุ่มทดลองจัดกิจกรรมตามแนวทางของชุดกิจกรรม และพ่อแม่ ผู้ปกครองกลุ่มควบคุมจัดกิจกรรมตามแผนปกติของหลักสูตรสถานศึกษา
11	ทำการประเมินทักษะ EF ของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรม ครั้งที่ 1 กับเด็กปฐมวัยในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
12 – 20	พ่อแม่ ผู้ปกครองในกลุ่มทดลองจัดกิจกรรมตามแนวทางของชุดกิจกรรม และพ่อแม่ ผู้ปกครองกลุ่มควบคุมจัดกิจกรรมตามแผนปกติของหลักสูตรสถานศึกษา
21	ทำการประเมินทักษะ EF ของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรม ครั้งที่ 2 กับเด็กปฐมวัยในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
22 – 23	พ่อแม่ ผู้ปกครองในกลุ่มทดลองจัดกิจกรรมตามแนวทางของชุดกิจกรรม และพ่อแม่ ผู้ปกครองกลุ่มควบคุมจัดกิจกรรมตามแผนปกติของหลักสูตรสถานศึกษา
24	ทำการประเมินทักษะ EF ของเด็กปฐมวัย หลังการจัดกิจกรรมและประเมินความพึงพอใจของพ่อแม่ ผู้ปกครอง

ในส่วนของการนำกิจกรรมไปใช้ตามกระบวนการทั้ง 3 ขั้นตอน ได้แก่ การเตรียมความพร้อม การอ่าน และการสะท้อนความคิดนั้นได้กำหนดให้ผู้ปกครองใช้เวลาหลังเลิกเรียน โดยจะไม่จำกัดช่วงเวลาทำกิจกรรม ซึ่งพบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่ใช้เวลาในการทำกิจกรรม ช่วงเวลาหลังรับประทานอาหารเย็นจนถึงก่อนเข้านอน และบางส่วนใช้ช่วงเวลาหลังจากกลับถึงบ้านทันที หากเป็นช่วงวันหยุดเสาร์อาทิตย์ ผู้ปกครองมักจะใช้เวลาในช่วงเช้าทำกิจกรรมร่วมกับลูก

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที (Independent t – test และ dependent t – test)

ผลการวิจัย

1. ผลการประเมินประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการอ่านแบบกระบวนการ 3R จากผู้เชี่ยวชาญมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72 อยู่ในระดับมากที่สุด นั่นคือชุดกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้พัฒนาทักษะ EF ให้กับเด็กปฐมวัย ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการอ่านแบบกระบวนการ 3R

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. ความชัดเจนในหลักการและเหตุผลของการพัฒนาชุดกิจกรรม	4.66	0.47	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์มีความสอดคล้องกับหลักการและเหตุผลของการพัฒนาชุดกิจกรรม	4.33	0.47	มาก
3. มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริง	4.66	0.47	มากที่สุด
4. กระบวนการเรียนการสอนที่กำหนดไว้ในรูปแบบการจัดกิจกรรมการอ่านแบบกระบวนการ 3R มีความชัดเจน	4.66	0.47	มากที่สุด
5. แต่ละขั้นตอนมีการสอดคล้องและต่อเนื่องกัน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะ EF สำหรับเด็กปฐมวัย	5.00	0.00	มากที่สุด
6. การวัดและประเมินผลมีความชัดเจนและนำไปสู่การปฏิบัติ	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม	4.72	0.31	มากที่สุด

2. ผลการใช้ชุดกิจกรรมการอ่านแบบกระบวนการ 3R

2.1 ผลการเปรียบเทียบระดับทักษะ EF ของเด็กปฐมวัยระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมพบว่าหลังการจัดกิจกรรม เด็กกลุ่มทดลองมีทักษะ EF สูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบระดับทักษะ EF ของเด็กปฐมวัยระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มเป้าหมาย	N	$\bar{x}$	S.D.	t	Sig.
กลุ่มทดลอง	50	3.28	0.38	2.89*	.00
กลุ่มควบคุม	50	2.41	0.62		

*p < .05

2.2 ผลการเปรียบเทียบระดับทักษะ EF ของเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองหลังใช้ชุดกิจกรรมสูงกว่าก่อนใช้ชุดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการเปรียบเทียบระดับทักษะ EF ใน 4 ระยะ ได้แก่ ระยะก่อนการทดลอง ระหว่างการทดลอง ครั้งที่ 1 ครั้งที่ 2 และหลังการทดลอง พบว่า ทักษะ EF ของเด็กเพิ่มสูงขึ้นตามลำดับ ดังตารางที่ 4 และ ตารางที่ 5

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบระดับทักษะ EF ของเด็กปฐมวัยในกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลอง

กลุ่มเป้าหมาย	N	$\bar{x}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนทดลอง	50	2.43	0.59	1.64*	.00
หลังทดลอง	50	3.28	0.38		

*p < .05

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบระดับทักษะ EF สำหรับเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลอง ใน 4 ระยะ

กลุ่มเป้าหมาย	N	$\bar{x}$	S.D.
ก่อนทดลอง	50	2.44	0.59
ระหว่างทดลอง 1	50	2.45	0.61
ระหว่างทดลอง 2	50	3.25	0.44
หลังทดลอง	50	3.28	0.38

3. ความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการใช้ชุดกิจกรรมการอ่านแบบกระบวนการ 3R มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.04 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการใช้ชุดกิจกรรมการอ่านแบบกระบวนการ 3R

ลำดับ	รายการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1	ด้านเนื้อหา	4.51	0.58	มากที่สุด
2	ด้านการออกแบบหรือกระบวนการเรียนรู้	4.62	0.59	มากที่สุด
3	ด้านการประเมิน	4.45	0.50	มาก
รวม		4.52	0.04	มากที่สุด

อภิปรายผล

1. การสร้างชุดกิจกรรมการอ่านแบบกระบวนการ 3R โดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อพัฒนาทักษะ EF สำหรับเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยสังเคราะห์ความรู้จากแนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัย ทักษะ EF สำหรับเด็กปฐมวัย การอ่านสำหรับเด็กปฐมวัย การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยและชุดกิจกรรม และแนวคิดจากผู้เชี่ยวชาญ มาสังเคราะห์ตามองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ 1) ความเป็นมาของรูปแบบ 2) หลักการ 3) จุดมุ่งหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 4) กิจกรรมการเรียนการสอน 5) การวัดและประเมินผลผ่านกระบวนการ / ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อม (R: Readiness) เด็กฟังเพลงบรรเลง หรือกิจกรรมบริหารสมอง เพื่อดึงดูดความสนใจ สร้างความผ่อนคลาย และสร้างสมาธิให้มีความพร้อมต่อการทำกิจกรรมในขั้นต่อไป

ขั้นที่ 2 การอ่าน (R : Reading) ผู้ปกครองแนะนำ นิทาน/คำคล้องจอง ได้แก่ ชื่อเรื่อง และผู้แต่ง จากนั้นผู้ปกครองอ่าน นิทาน/คำคล้องจอง ให้เด็กฟัง

ขั้นที่ 3 การสะท้อนความคิด (R: Reflection) เด็กตอบคำถาม เช่น นิทานที่เล่าเกี่ยวกับเรื่องอะไร หนูชอบตัวละครใด เพราะเหตุใด หนูฟังแล้วรู้สึกอย่างไร เพราะเหตุใด หากเหตุการณ์ เกิดขึ้นกับหนู หนูจะทำอะไรเพราะเหตุใด จากนั้นให้เด็กวาดภาพเกี่ยวกับนิทาน / คำคล้องจองและเล่าเรื่องจากภาพวาด โดยให้ผู้ปกครองช่วยบันทึกตามที่เด็กพูด

โดยผลการประเมินประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการอ่านแบบกระบวนการ 3R โดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อพัฒนาทักษะ EF สำหรับเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับศูนย์พัฒนาเด็กของมหาวิทยาลัยฮาวาร์ด (Center on the Developing Child, 2015) ที่ได้อธิบายแนวการจัดการกิจกรรมการคิดเชิงบริหารของสมองสำหรับเด็กอายุ 3 - 5 ปี ไว้ว่าการคิดเชิงบริหารของสมอง มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วในเด็กที่มีอายุ 3 - 5 ปี ดังนั้นจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องหากิจกรรมที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาเด็กแต่ละคน ซึ่งการเล่านิทาน (Storytelling) เป็นกิจกรรมที่เด็กชอบ นอกจากนี้ การส่งเสริมเด็กให้เล่านิทานของตัวเอง ให้เด็กเขียนเรื่องราวต่าง ๆ ลงบนกระดาษ และอ่านให้เพื่อนฟัง เด็กสามารถวาดรูป และสร้างหนังสือของตัวเอง เป็นการท้าทายความสนใจ ความจำ เพื่อนำไปใช้งานของสมอง การควบคุมตนเอง การคิดไตร่ตรอง และการคิดยืดหยุ่น

2. เด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรมการอ่านแบบกระบวนการ 3R โดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง มีทักษะ EF สูงขึ้น เนื่องจากผู้วิจัยได้วิเคราะห์ สังเคราะห์ กระบวนการอ่านแบบ 3R ให้สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะ EF ในเด็กปฐมวัยใน 3 ทักษะ ได้แก่ 1) ความจำเพื่อใช้งาน 2) การยืดหยุ่นความคิด และ 3) การยืดหยุ่นความคิด นอกจากนี้การอ่านยังเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาทักษะ EF ดังที่ Hanmethi (2016) กล่าวว่า ในกระบวนการอ่านหนังสือ หรือการอ่านนิทานมีทักษะ EF หลายด้านพัฒนาขึ้นในสมองของเด็ก ได้แก่ การจดจ่อตั้งใจฟัง เด็กต้องตั้งใจตนจากการไปทำกิจกรรมอย่างอื่น เด็กได้คิด รู้สึก หรือจินตนาการไปตามเนื้อหา โดยนำข้อมูลใหม่ไปเชื่อมโยงกับข้อมูลเดิมในสมอง หาก

ข้อมูลใหม่แตกต่างไปจากข้อมูลเดิม เด็กอาจเกิดการปรับเปลี่ยนความคิด ยามที่นิ่งฟัง ภาวะอารมณ์ของเด็กจะสงบ หรือไหลลื่นไปตามท้องเรื่อง บางครั้งเนื้อหาอาจพาให้เด็กได้สะท้อนคิดกลับมาถึงตนเอง ดังงานวิจัยที่พบว่า การมีทักษะ EF มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ในทางที่ดี (Blair & Raver, 2015) อีกทั้งผู้ปกครองยังให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับ Howard, Powell, Vasseleu, Johnstone, & Melhuish (2017) ที่ได้ศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับการเสริมสร้างทักษะสมองของเด็กปฐมวัย ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านร่วมกัน การทำกิจกรรมการอ่านร่วมกันช่วยส่งเสริมความจำที่ดีขึ้น

3. ความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการใช้ชุดกิจกรรมการอ่านแบบกระบวนการ 3R โดยในแต่ละด้านทั้งด้านเนื้อหา ด้านการออกแบบหรือกระบวนการเรียนรู้และด้านการประเมินมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด เนื่องจากมีการจัดอบรมให้ความรู้พ่อแม่ ผู้ปกครอง และจัดเตรียมคู่มือที่เข้าใจง่าย รวมถึงมีสื่ออุปกรณ์ให้ผู้ปกครองครบครัน ทำให้ผู้ปกครองนำกลับไปจัดกิจกรรมกับเด็กที่บ้านได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ในการนำนวัตกรรมการอ่านแบบกระบวนการ 3R ไปใช้ควรเน้นย้ำผู้ปกครองถึงความต่อเนื่องและความสม่ำเสมอในการจัดกิจกรรมให้กับเด็ก

1.2 ควรนำนวัตกรรมการอ่านแบบกระบวนการ 3R โดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อพัฒนาทักษะ EF (Executive Functions) สำหรับเด็กปฐมวัย ไปใช้กับสถานศึกษา และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาผลการใช้นวัตกรรมการอ่านแบบกระบวนการ 3R โดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อพัฒนาในทักษะอื่น ๆ เช่นทักษะด้านอารมณ์ของเด็กปฐมวัยและการวิจัยพัฒนาทักษะ EF สำหรับเด็กปฐมวัยผ่านการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Professional Learning Community: PLC)

Reference

- Anurutwong, U. (2012). **thaksa khwāmkhith phatthana yāngrai** [How develop thinking skill?]. Bangkok: Inthanon Publishing Co.,Ltd.
- Blair, C., & Raver, C. C. (2015). School readiness and self-regulation: A developmental psychobiological approach. **Annual Review of Psychology**, 66, 711-731.
- Center on the Developing Child. (2015). **Activities Guide: Enhancing and Practicing Executive Function Skills with Children from Infancy to Adolescence**. Retrieve from <https://developingchild.harvard.edu>.

- Chatsathian, C., Misomsan, K., & Chaikan, A. (2017). **wikrit pathommawai læ næoṯhāṅ kækhai** [Early childhood crises and solutions]. Bangkok: pluspress.
- Chuthaphakdikun, N., Settha kon, P., & Loetsadatrakun, O. (2017). **kāṇphatthana læ hā kha kēn māttrathān khruāṅmū pramoēn kān khit choēṅ boṛihān nai dek pathommawai** [Development and evaluation of standardized tools for assessing Executive Functions in Early childhood]. Bangkok: Institute of Molecular Biosciences Mahidol University.
- Dawson, P., & Guare, R. (2014). **Interventions to promote executive development in children and adolescents**. In Handbook of executive functioning. Springer, NY. 427-443.
- Greenberg, M. T. (2006). Promoting resilience in children and youth: Preventive interventions and their interface with neuroscience. **Annals of the New York Academy of Sciences**, 1094(1), 139-150.
- Hanmethi, S. (2016). **phatthana thaksa samōṅg EF duāi kān ‘ān** [Develop Executive Functions by reading]. Bangkok: Ideol Digital Print.
- Hanmethi, S., et al. (2018). **phatthana thaksa samōṅg EF Executive Functions nai dek wai patisonthi sām pī** [Develop Executive Functions in children aged - 3 years]. Bangkok: Rakluke Learning Group.
- Howard, S. J., Powell, T., Vasseleu, E., Johnstone, S., & Melhuish, E. (2017). Enhancing preschoolers’ executive functions through embedding cognitive activities in shared book reading. **Educational Psychology Review**, 29(1), 153-174.
- Isquith, P. K., et al. (2018). **BRIEF®: Behavior Rating Inventory of Executive Function® Psychological Assessment Resources, Inc.**
- Ministry of Education. (2017). **laksūt kānsuksa pathommawai Phutthasakkarat 2560** [Early Childhood Curriculum 2017]. Bangkok: The Agricultural Co-operative Federation of Thailand.
- Mosen, S. (2012). **fūmfak nak ‘ān: rūāmmū kap phōmæ phupokkhroṅg bom pho, nisai rak kān ‘ān** [Parent support reading practice]. In TK Conference on Reading 2012. Bangkok: TK Park.

กระบวนการสืบทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้านลิเกเขมร จังหวัดสุรินทร์

INHERITANCE PROCESS OF LI-KE KHMER FOLK ART PERFORMANCE SURIN PROVINCE

ศรัณย์พัชร ศรีเพ็ญ
Sarunyaput Sripen

อาจารย์พิเศษ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
Special instructor, Faculty of Humanities and Social Sciences, Surin Rajabhat University
E-mail: toom_sripen@outlook.com

Received:	October 3, 2019
Revised:	June 5, 2020
Accepted:	June 8, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของศิลปะการแสดงพื้นบ้านลิเกเขมร จังหวัดสุรินทร์ 2) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของศิลปะการแสดงพื้นบ้านลิเกเขมร จังหวัดสุรินทร์ 3) เพื่อศึกษากระบวนการสืบทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้านลิเกเขมร จังหวัดสุรินทร์ กลุ่มตัวอย่าง 200 คน คือ ผู้รู้ ผู้ปฏิบัติ ผู้ให้ข้อมูลทั่วไป ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสำรวจเบื้องต้น สัมภาษณ์ สังเกต ตรวจสอบข้อมูลแล้วนำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของศิลปะการแสดงพื้นบ้านลิเกเขมร จังหวัดสุรินทร์ มีคณะลิเกเขมรที่ทำการแสดงแบบดั้งเดิมแทบจะสูญหายไปหมดแล้ว เหลือเพียง 2 คณะ ชื่อ คณะโคกหมบ้นเทิงศิลป์ และคณะเสกสุนทรศิลป์ ปัจจุบันผู้แสดงมีจำนวนลดลง ประกอบกับค่านิยมของประชาชนก็น้อยลงด้วย ลักษณะการแสดงได้ปรับเปลี่ยนไป โดยเลียนแบบการแสดงลิเกภาคกลาง 2) องค์ประกอบของศิลปะการแสดงพื้นบ้านลิเกเขมร จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ผู้แสดงแต่งกายง่าย ๆ แบบชีวิตประจำวัน สวมกรองคอที่มีลูกปัดร้อยเป็นเส้นห้อยลงมา เครื่องประดับศีรษะคล้ายเทริดและประดับด้วยดอกไม้ ทำการเป็นการรำตีบทย่าง ๆ ไม่นิยมเคลื่อนตัวไปที่อื่น ร้องและเจรจาเอง เครื่องดนตรี คือ ซอฮู้ ปี่ใน กลองรำมะนา กลองยี่น และอาจจะเพิ่มฉิ่งฉาบ ฉากเป็นรูปภาพทอพระโรง เวทีจะยกพื้นเวทีจากพื้นดินขึ้นสูงประมาณ 1 เมตร 3) กระบวนการสืบทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้านลิเกเขมร จังหวัดสุรินทร์ พบว่า สืบทอดด้วยวิธี บรรจุนื้อหาลิเกเขมรไว้ในหลักสูตรอุดมศึกษา จัดอบรมสอนลิเกเขมรตามท้องถิ่น จัดทำหนังสือเกี่ยวกับการแสดงลิเกเขมร นำความรู้มาสู่บทเพลงที่สร้างสรรค์เป็นชุดการแสดง ชื่อว่า “เรื่อมลิเกเขมร” จัดทำเป็นแผ่นวีดีทัศน์ ประชาสัมพันธ์ทางโทรทัศน์และวิทยุ นับว่าเป็นกระบวนการสืบทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้านลิเกเขมร จังหวัดสุรินทร์

คำสำคัญ

กระบวนการสืบทอด ศิลปะการแสดงพื้นบ้าน ลิเกเขมร

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the current state of Li-Ke Khmer folk art performance Surin Province, 2) to study the composition of Li-Ke Khmer folk art performance Surin Province, and 3) to study Inheritance process of Li-Ke Khmer folk art performance Surin Province. The sample group 200 people. Include, key informants, practitioners, general informants. Which obtained by purposive sampling. Data collection with a preliminary basic survey, interview, and observation. Check informantion then presenting the research results descriptive analysis.

The research found that: 1) Current state of Li-Ke Khmer folk art performance Surin Province. There is a Li-ke Khmer group performing traditional performances which is almost all gone only 2 groups left name Coketombantheinsilp and Seksunthomsilp. Currently, the number of actors has decreased. In addition, the popularity of the people also decreased. The acting style has been changed by imitating the performance of the central Li-Ke. 2) Composition of Li-Ke Khmer folk art performances Surin Province. Found that. The actors dress easily in daily life. Wearing a neck straps with beads hanging in a strand. Head ornaments resemble to Therid and decorated with flowers. Dance is a simple dance. Not popular to move to other places. Sing and negotiate yourself. Musical instruments include Seo Wu, Bagpipes In, Tambourine drum, Drum stand, and Cymbals. The scene is a picture throne room. The stage will raise the stage from the ground about 1 meter high. 3) Inheritance process of Li-Ke Khmer folk art performance Surin Province. Found that. Interited by method. Packing content the Li-ke Khmer in higher education course. Organnize local Li-ke Khmer training. Make a book about the Li-ke Khmer. Bring knowledge to songs that are creative as a performance set called “Reum Li-ke Khmer” Prepared into a video disc. Public relation on television and radio. Considered as inheritance process of Li-Ke Khmer folk art performance Surin Province.

Keywords

Inheritance Process, Folk Art Performance, Li-ke Khmer

ความสำคัญของปัญหา

ลิเกเขมรเป็นการแสดงที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่สมัยโบราณ จนมีผู้เรียกกล่าวกันว่า “ลิเกเขมรโบราณ” ซึ่งบรรพบุรุษได้สืบทอดมา โดยการถ่ายทอดต่อกันมาจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่งเป็น

เวลาอันยาวนาน ในการที่ได้มีการสืบทอดกันมาช้านานดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงว่าลิเกเขมรในจังหวัดสุรินทร์ต้องมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดสุรินทร์อย่างแน่นนอน ซึ่งเหตุหนึ่งนั้นเป็นเพราะว่า บรรพบุรุษท่านได้สวดแทรกเนื้อหาสาระอันเป็นประโยชน์ต่อประชาชนทุกหมู่เหล่าเอาไว้ในการแสดง ไม่ว่าจะเป็นเพศชาย เพศหญิง หรือคนในวัยเด็ก วัยหนุ่มสาว วัยกลางคน ตลอดจนวัยชรา ล้วนแต่สอนคติในเรื่องการดำรงชีวิตให้รู้ถึงผลการทำงานดี ผลของการทำความชั่ว ตามหลักของพระพุทธศาสนาที่ว่าให้ทำความดี ละเว้นความชั่ว ทำจิตใจให้ผ่องใส สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มักจะแฝงไว้ในการแสดงลิเกเขมรทั้งสิ้น และยังนับว่าเป็นศิลปะการแสดงพื้นบ้านหรือนาฏศิลป์พื้นบ้าน เพราะว่าเป็นการเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย โดยให้มีท่วงทีลีลางดงามตามลักษณะเฉพาะของแต่ละท้องถิ่น นอกจากนี้ยังมีดนตรีพื้นบ้านบรรเลงเพลง มีการขับร้องด้วยภาษาตามท้องถิ่นนั้นประกอบการแสดง และได้ถ่ายทอดสืบทอดกันมาช้านานแล้ว คำว่า “ศิลปะพื้นบ้าน” หมายถึง ศิลปะแขนงต่าง ๆ เช่น วรรณกรรม สถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม นาฏศิลป์ หัตถกรรม ที่ชาวบ้านได้สร้างสรรค์ขึ้นจากการเรียนรู้และฝึกปรือในครอบครัวหรือในหมู่บ้าน เป็นงานสร้างสรรค์ของสังคมชาวบ้าน และได้พัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่องกันมาหลายชั่วคน (Royal Academy, 2013) ศิลปะพื้นบ้านนั้นมีการกำเนิดมาแต่ดั้งเดิมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งมีความผูกพันกับชีวิตมนุษย์ แสดงถึงความเป็นอยู่ รวมถึงการทำมาหากินตามวิถีชีวิตจริงของคนในชนบท ต่อจากนั้นจึงค่อย ๆ พัฒนาเป็นเรื่องราวที่ได้เลียนแบบหรือจำลองเหตุการณ์ในชีวิตจริง ด้วยวิธีการอาศัยสิ่งแวดล้อมเป็นพื้นฐาน และขยายออกไปสู่ท้องถิ่นใกล้เคียงที่คล้ายคลึงกันทำให้เข้าใจกันทางอาชีพ ขนบธรรมเนียม ประเพณี และความเชื่อทางศาสนา เป็นการถ่ายทอดด้วยการสังเกต การจดจำ การเลียนแบบ และการบอกเล่า โดยไม่ได้มีการจดบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร การแสดงมีความเรียบง่ายและมีเอกลักษณ์ที่เด่นชัดตามรูปแบบของลักษณะลีลาการเคลื่อนไหว ผู้ที่พ่อนำนั้นมีความอิสระในการที่จะปรับเปลี่ยนท่วงทีลีลาของการเคลื่อนไหวได้ เพื่อให้สอดคล้องกับท่วงทำนองเพลงพื้นบ้าน ความเชื่อถือตามธรรมเนียมประเพณี อันเป็นพฤติกรรมที่แสดงออก เพื่อสนองความต้องการของคนในสังคม จนเป็นที่ยอมรับว่าตนเองนั้นมีส่วนเป็นเจ้าของที่ ทำให้เกิดลักษณะเฉพาะของวัฒนธรรมท้องถิ่นขึ้น โดยไม่มีท่าแม่บทเป็นแบบแผนอย่างเหมือนของราชสำนัก เพราะเกิดมาจากภูมิปัญญาชาวบ้านที่ได้สร้างสรรค์ขึ้น ทั้งน้ำเสียงที่จะบ่งบอกถึงสำเนียงในท้องถิ่น ทำให้ได้รับเข้าใจโดยทั่วกันในศิลปะการแสดงพื้นบ้านแต่ละท้องถิ่น (Pongsapitch, 1997) การแสดงลิเกเขมรนับว่าเป็นศิลปะการแสดงบ้านพื้นบ้าน เพราะเกิดขึ้นจากภูมิปัญญาชาวบ้านที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์ขึ้น และสืบทอดกันมาจนถึงทุกวันนี้ ปัจจุบันประเทศไทยเรามีเทคโนโลยีทางด้านความบันเทิงมากมายหลายชนิด ซึ่งจังหวัดสุรินทร์เป็นจังหวัดหนึ่งที่ได้รับผลกระทบอย่างมาก เพราะเยาวชนรุ่นใหม่หันไปสนใจเทคโนโลยีทางด้านความบันเทิงมากกว่าความบันเทิงที่มีแต่โบราณ ดังเช่น ลิเกเขมร ซึ่งมีอุปสรรคต่อการรับงานแสดง และขณะนี้สถานการณ์ของผู้ที่สืบทอดการแสดงลิเกเขมร ส่วนใหญ่มักจะมีอายุมาก และจำนวนก็น้อยลงมากแล้ว ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงคุณค่าตลอดถึงความสำคัญของลิเกเขมร เนื่องจากว่าลิเกเขมรได้นำเรื่องราวเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอยู่ในสังคมมาแสดง ไม่ว่าจะเป็นเกิดขึ้นกับบุคคล ครอบครัว หรือประเทศชาติ สะท้อนให้เห็นถึงสภาพของความเป็นอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีสันติสุข การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การประกอบอาชีพ ขนบธรรมเนียมประเพณี และความสุขที่เกิดจากสถาบันครอบครัว ความรักของพ่อ แม่ ลูก มีให้ซึ่งกันและกัน ความสุขความอบอุ่นที่มีภายในครอบครัว ถึงแม้ว่าบางเรื่องที่น่ามา

แสดงนั้นอาจจะแสดงออกถึงความบาดหมาง ปัญหาภายในครอบครัว ก็จะแก้ไขปัญหาด้วยเหตุผล ทำให้ตอนจบของเรื่องจบด้วยความเข้าใจกัน เรื่องราวต่าง ๆ ที่แสดงนั้น ได้มาจากการแสดงลิเกเขมรแทบทั้งสิ้น นับเป็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่ดี โดยให้แนวคิดในการอบรมนิสสัยให้คนเป็นคนดีอยู่ในศีลธรรม ทำให้คนในสังคมนั้นอยู่ร่วมกันด้วยความสงบมีความสุข จึงควรสืบทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้านลิเกเขมรนี้ไว้ต่อไป โดยเฉพาะจังหวัดสุรินทร์เป็นจังหวัดที่ปรากฏให้เห็นว่า ยังมีคณะลิเกเขมรแบบดั้งเดิมอยู่บ้าง ซึ่งการแสดงลิเกเขมรนี้มีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยอย่างยิ่ง

จากข้อมูลข้างต้นดังกล่าว สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นอย่างเร่งด่วนที่ต้องทำการศึกษา เพราะเหตุว่าในขณะนี้ผู้สืบทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้านลิเกเขมรนั้นเหลือน้อยเต็มทน บรรพบุรุษที่ได้สืบทอดหลายท่านส่วนใหญ่มีอายุมาก ทำให้ท่านไม่สามารถแสดงได้อีกต่อไป จนต้องยุติการแสดงลง และบางท่านก็ได้เสียชีวิตไปแล้ว นอกจากนี้สภาพปัจจุบันของศิลปะการแสดงพื้นบ้านลิเกเขมรชนิดนี้ ได้ปรับเปลี่ยนไปตามกระแสความนิยมของสังคม ตลอดจนผู้ว่าจ้างทำการแสดงก็น้อยลงมากจนแทบจะไม่มีผู้ว่าจ้างแสดงเลย ทำให้คณะลิเกเขมรหลายคณะจำเป็นต้องปิดคณะการแสดงลง ซึ่งเป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่งที่ศิลปะการแสดงพื้นบ้านลิเกเขมร โดยเฉพาะจังหวัดสุรินทร์ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีคณะลิเกเขมรใกล้เคียงหมดแล้ว และในที่สุดก็อาจจะสูญหายไป ดังนั้นผู้วิจัยได้เห็นถึงคุณค่าและความสำคัญของศิลปะการแสดงพื้นบ้านลิเกเขมร จังหวัดสุรินทร์ จึงทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการสืบทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้านลิเกเขมร จังหวัดสุรินทร์” ก่อนที่เราจะขาดปราชญ์ภูมิปัญญาทางด้านศิลปะการแสดงพื้นบ้านลิเกเขมรนี้ไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. สภาพปัจจุบันของศิลปะการแสดงพื้นบ้านลิเกเขมร จังหวัดสุรินทร์ เป็นอย่างไร
2. องค์ประกอบของศิลปะการแสดงพื้นบ้านลิเกเขมร จังหวัดสุรินทร์ เป็นอย่างไร
3. กระบวนการสืบทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้านลิเกเขมร จังหวัดสุรินทร์ ทำได้อย่างไรบ้าง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของศิลปะการแสดงพื้นบ้านลิเกเขมร จังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของศิลปะการแสดงพื้นบ้านลิเกเขมร จังหวัดสุรินทร์
3. เพื่อศึกษากระบวนการสืบทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้านลิเกเขมร จังหวัดสุรินทร์

วิธีดำเนินการวิจัย

วิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เก็บข้อมูลจากเอกสาร (Documentary) และภาคสนาม (Field study) ด้วยการสำรวจเบื้องต้น (Basic Survey) การสัมภาษณ์ (Interview) และการสังเกต (Observation) นำข้อมูลทั้งหมดมาศึกษาวิเคราะห์ สรุปอภิปรายผล

พื้นที่ศึกษา เลือกพื้นที่สนามแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามเหตุผล คือ จังหวัดสุรินทร์นั้นเป็นจังหวัดที่มีการแสดงลิเกเขมรแบบโบราณที่ยังคงความดั้งเดิม และได้สืบทอดการแสดงมาตั้งแต่ครั้งสมัยบรรพบุรุษ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ คณะลิเกเขมร หัวหน้าคณะ รองหัวหน้าคณะ ผู้แสดง ผู้อาวุโส ปราชญ์ นักวิชาการ ผู้ชม และประชาชนทั่วไป จำนวน 480 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง คัดเลือกเจาะจง 2 คณะ คณะโคกหมบ้นเทิงศิลป์ คณะเสกสุนทรศิลป์ กลุ่มตัวอย่างรวม 200 คน โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้รู้ 70 คน กลุ่มผู้ปฏิบัติ 30 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล 100 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้ 3 แบบ 1) แบบสำรวจเบื้องต้น (Basic Survey) 2) แบบสัมภาษณ์ (Interview) 3) แบบสังเกต (Observation)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย รวมถึงวัฒนธรรม แนวคิด ทฤษฎีทางสังคมวิทยา มานุษยวิทยา โดยรวบรวมแยกเป็นประเด็น ๆ ไว้ตามเนื้อหา

2. การเก็บข้อมูลจากภาคสนาม ด้วยวิธี คือ 1) สำรวจเบื้องต้น โดยขอความอนุเคราะห์จากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรม จังหวัดสุรินทร์ และประชาชนที่รู้จักคณะลิเกเขมร เกี่ยวกับที่อยู่คณะลิเกเขมรและหมายเลขโทรศัพท์ที่ติดต่อ 2) สัมภาษณ์ โดยสัมภาษณ์กลุ่มผู้รู้ ผู้ปฏิบัติ และผู้ให้ข้อมูลทั่วไป หัวข้อสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย 3) สังเกต โดยสังเกตถึงสภาพปัจจุบันของการแสดงลิเกเขมร วัฒนธรรม เหตุการณ์ทั่วไปของคณะลิเกเขมร จังหวัดสุรินทร์

การจัดกระทำข้อมูล

1. นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากเอกสารต่าง ๆ มาศึกษาอย่างละเอียดพร้อมกับจัดระบบเป็นหมวดหมู่ ตามความมุ่งหมายของวิจัยที่กำหนดไว้

2. นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากภาคสนาม ด้วยวิธีการสำรวจเบื้องต้น การสัมภาษณ์ และการสังเกต โดยจดบันทึกและบันทึกเสียง นำมาถอดความ แยกประเภท จัดหมวดหมู่ และสรุปสาระสำคัญตามประเด็นความมุ่งหมายที่ทำการศึกษาวิจัย หากว่ามีข้อมูลที่จำเป็นต้องตรวจสอบใหม่ ก็จะต้องกลับไปเข้าภาคสนามอีกครั้งเพื่อความถูกต้อง

3. นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากเอกสารและข้อมูลภาคสนามมารวบรวม แล้วตรวจสอบความถูกต้องอย่างสมบูรณ์ และความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Methodological Triangulation) ของ Denzin ด้วยการนำข้อมูลไปให้แก่ผู้ที่เคยให้ข้อมูลได้อ่าน หรือกลับไปสอบถามผู้ให้ข้อมูลซ้ำอีก

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) คือ สร้างข้อสรุปจากข้อมูลรูปธรรมหรือปรากฏการณ์ที่มองเห็น ได้แก่ สภาพปัจจุบันของศิลปะการแสดงพื้นบ้านลิเกเขมร องค์ประกอบของศิลปะการแสดงพื้นบ้านลิเกเขมร และกระบวนการสืบทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้านลิเกเขมร ถ้าข้อสรุปยังไม่ได้ตรวจสอบยืนยันก็ถือเป็นสมมติฐานชั่วคราว ถ้าได้รับการยืนยันแล้วก็ถือเป็นข้อสรุป

2. การวิเคราะห์โดยการจำแนกข้อมูล (Typological Analysis) คือ จำแนกข้อมูลออกเป็นชนิด ๆ (Typologies) ตามเหตุการณ์ ใช้แนวคิด และทฤษฎี เป็นแนวทางการวิเคราะห์

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามความมุ่งหมายของการวิจัย ด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ผู้วิจัยจะเริ่มจากการเตรียมเนื้อหาให้ครบถ้วนตามความมุ่งหมาย

ของการวิจัย วางเค้าโครงของการเขียนรายงาน แล้วลงมือเขียน โดยเน้นที่ความถูกต้อง รัดกุม ชัดเจน มีความต่อเนื่อง เชื่อมโยงกัน และมีภาพประกอบเป็นบางช่วงบางตอน

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันของศิลปะการแสดงพื้นบ้านลิเกเขมร จังหวัดสุรินทร์ พบว่า สภาพปัจจุบันของคณะลิเกเขมรที่ทำการแสดงมีสภาพ 2 ลักษณะ ได้แก่ สภาพแบบดั้งเดิมหรือแบบโบราณ ซึ่งแทบจะสูญหายไปหมดแล้ว อีกสภาพเป็นแบบลักษณะประยุกต์ เพราะการแสดงได้ปรับเปลี่ยนไปบ้าง โดยเลียนแบบการแสดงลิเกภาคกลาง ที่เห็นได้ชัดเจน เช่น การแต่งกายที่พิถีพิถันมากยิ่งขึ้น โดยการปักเลื่อม ดิ้น มุก และกระຈก ทั้งชุดของผู้หญิงและผู้ชาย ภาษาที่ใช้ในการแสดงเป็นภาษาไทยภาคกลาง ส่วนภาษาเขมรจะใช้พูดเฉพาะผู้แสดงที่เป็นตัวตลกเท่านั้น เครื่องดนตรีเพิ่มกลองชุดและกีตาร์ เพื่อให้เสียงดังกระหึ่มเกิดความสนุกสนาน นอกจากนี้ยังปรับเวทีให้มีขนาดใหญ่ขึ้นพร้อมกับใช้แสงสีเสียงมากขึ้น การปรับเปลี่ยนนี้มีความมุ่งหมายเพื่อให้ทันกับกระแสนิยมของประชาชนรุ่นใหม่ จึงทำให้กลายมาเป็นสภาพการแสดงลิเกเขมรแบบประยุกต์ เช่น คณะราตรีศิลป์ คณะสุมาวงศศิลป์ และคณะกล้วยหอม บรรจงศิลป์ เป็นต้น ซึ่งคณะกล้วยหอม บรรจงศิลป์ได้รับความนิยมมาก แต่ถึงอย่างไรก็ตามสภาพปัจจุบันของศิลปะการแสดงพื้นบ้านลิเกเขมร จังหวัดสุรินทร์ ก็ยังมีลักษณะของการแสดงแบบดั้งเดิมหรือแบบโบราณปรากฏอยู่ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาลิเกเขมร คณะโคกหมบ้นเทิงศิลป์และคณะเสกสุนทรศิลป์ เพราะยังคงรักษาสภาพการแสดงแบบดั้งเดิมอยู่ พบว่า การแต่งกายการแสดงลิเกเขมรมีลักษณะที่เรียบง่ายแบบชาวบ้านซึ่งอาจจะใช้ผ้าที่สะท้อนแสง ทรงผมปล่อยยาวหรือรวบผมประดับด้วยดอกไม้หรือสวมเครื่องศีรษะคล้ายเทริด สร้างจากกระดาษสีต่าง ๆ แต่งหน้าสวยงามหรือแต่งตามบทบาทที่ได้รับ การเจรจาหรือบทจะใช้ภาษาเขมร ปัจจุบันคณะลิเกเขมรยังรับจ้างการแสดงบ้างแต่ก็หาชมยาก โดยผู้แสดงทั้ง 2 คณะ แสดงร่วมกัน เนื่องจากผู้แสดงมีจำนวนลดลง และด้วยความแก่ชราที่ไม่สามารถแสดงได้อีก ประกอบกับความนิยมก็น้อยลง

ภาพที่ 1 สัมภาษณ์ นายไพร เจาะดี หัวหน้าคณะโคกหมบ้นเทิงศิลป์
ที่มา : ผู้วิจัยถ่ายภาพ (2018)

ภาพที่ 2 สัมภาษณ์ นางสาว เสาวลักษณ์ หัวหน้าคณะเสกสุนทรศิลป์
ที่มา : ผู้วิจัยถ่ายภาพ (2018)

2. องค์ประกอบของศิลปะการแสดงพื้นบ้านลิเกเขมร จังหวัดสุรินทร์ พบว่า การแสดงลิเกเขมรมีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) การแต่งกายในการแสดงลิเกเขมร ผู้ชายจะแต่งกายง่าย ๆ แบบเสื้อผ้าที่สวมใส่ในชีวิตประจำวัน สวมเสื้อแขนสั้น สวมกางเกงขายาว จะใช้สีอะไรก็ได้ แต่ต้องสวมกรองคอที่มีลูกปัดห้อยเป็นเส้นระย้าร้อยลงมาจากกรองคอ และบางคนอาจจะสวมเครื่องประดับศีรษะคล้ายเทริดทำด้วยกระดาษ โดยประดับด้วยเศษกระดาษชิ้นเล็ก ๆ ที่มีสีสดหรือสีฉูดฉาดปะติดกับเครื่องประดับเพื่อให้เกิดความงาม ส่วนผู้หญิงจะแต่งง่าย ๆ แบบเสื้อผ้าที่สวมใส่ในชีวิตประจำวัน เช่นเดียวกับผู้ชาย โดยสวมเสื้อแขนสั้นหรือแขนยาว สวมผ้าถุงสั้นประมาณเข่าหรือยาวกรอมเท้า ใช้สีอะไรก็ได้ สวมกรองคอที่มีลูกปัดห้อยเป็นเส้นระย้าร้อยลงมาจากกรองคอ และบางคนอาจสวมเครื่องประดับศีรษะคล้ายเทริดทำด้วยกระดาษ โดยจะประดับด้วยเศษกระดาษชิ้นเล็ก ๆ ที่มีสีสดหรือสีฉูดฉาดปะติดกับเครื่องประดับ หรือประดับด้วยดอกไม้ ทรงผมจะรัดผมหรือปล่อยผมก็ได้ 2) ท่ารำ ผู้ชายและผู้หญิงมีลักษณะที่เป็นแบบธรรมชาติ การรำจะใช้ท่าดิบท โดยผู้แสดงทำท่าทางเองได้ตามบทนั้น ๆ โดยมีการตั้งมือยกแขนขึ้นที่เรียกว่า การตั้งวงและการจับ มีการเอียงตัวไปทางซ้ายและทางขวา โยกตัวไปตามจังหวะ ย่ำเท้าอยู่กับที่เดิม ไม่นิยมการเดินรำหรือไม่เคลื่อนตัวไปทางทิศอื่น แต่มักจะรำอยู่กับที่เดิม ไม่ว่าจะยืนรำหรือนั่งรำ ก็ไม่นิยมแปรแถวเป็นรูปต่าง ๆ ในขณะที่มีการรำ 3) ลักษณะการแสดง ผู้แสดงสามารถแสดงออกตามความรู้สึกของตนเองได้โดยไม่ต้องเสแสร้งหรือแต่งเติม แสดงตามธรรมชาติ นอกจากนี้ผู้แสดงต้องร้องเอง เจาะเองตามบทบาท และต้องจำบทเองไม่มีการบอกบท ซึ่งจะใช้ภาษาเขมร 4) เครื่องดนตรี ใช้บรรเลงไม่กี่ชิ้น ที่สำคัญ ได้แก่ ซออู้ ปี่โน กลองรำมะนา 3 ใบ กลองยี่น 1 ใบ และอาจเพิ่มฉิ่งฉาบในการบรรเลงดนตรีด้วยก็ได้ 5) ฉาก ใช้ผ้าดิบวาดเป็นรูปภาพห้องพระโรง ซึ่งเป็นฉากหลักที่สำคัญในการแสดงลิเกเขมร มีผ้าดิบวาดเป็นรูปประตูทางเข้า-ออก ทั้งด้านข้างซ้ายและด้านข้างขวา นอกจากนั้นยังมีป้ายชื่อของคณะลิเกเขมรซึ่งเขียนลงในผ้าดิบเช่นกัน 6) เวที สร้างเวทีด้วยการยกพื้นเวทีจากพื้นดินขึ้นสูงประมาณ 1 เมตร เพื่อให้คนดูมองเห็นการแสดงได้อย่างชัดเจน และยังตั้งหลักกั้นด้านหลังของเวที เพื่อเอาฉากมาชิงให้ตั้ง นับว่าเป็นองค์ประกอบของศิลปะการแสดงพื้นบ้านลิเกเขมร จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งเป็นลักษณะตามแบบแผนที่บรรพบุรุษท่านกำหนดไว้

ภาพที่ 3 การแต่งกายของผู้แสดงชายและผู้แสดงหญิงในการแสดงลิเกเขมร
ที่มา : ผู้วิจัยถ่ายภาพ (2018)

ภาพที่ 4 ท่ารำทั้งผู้ชายและผู้หญิง
ที่มา : ผู้วิจัยถ่ายภาพ (2018)

ภาพที่ 5 ลักษณะการแสดงลิเกเขมร
ที่มา : ผู้วิจัยถ่ายภาพ (2018)

ภาพที่ 6 เครื่องดนตรีในการแสดงลิเกเขมร
ที่มา : ผู้วิจัยถ่ายภาพ (2018)

ภาพที่ 7 ฉากและเวทีในการแสดงลิเกเขมร
ที่มา : ผู้วิจัยถ่ายภาพ (2018)

ภาพที่ 8 ป้ายชื่อคณะโคกหมบ้นเหิงศิลป์
ที่มา : ผู้วิจัยถ่ายภาพ (2018)

ภาพที่ 9 ป้ายชื่อคณะเสกสุนทรศิลป์
ที่มา : ผู้วิจัยถ่ายภาพ (2018)

3. กระบวนการสืบทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้านลิเกเขมร จังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่า ควรที่จะมีกระบวนการสืบทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้านลิเกเขมร จังหวัดสุรินทร์ เพราะลิเกเขมรนั้น เป็นการแสดงถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคม สอนคนเป็นคนดี มีความเชื่อให้ทำดีก็จะได้รับ ผลดี ดังนั้นจึงมีการถ่ายทอดกันมาจากรุ่นบุรุษ จากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งต่อ ๆ กันมาหลายชั่วคน แล้วจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้นิยมนับว่าเป็นภูมิปัญญาพื้นบ้านของบรรพบุรุษที่ท่านสามารถให้การแสดง ลิเกเขมร เป็นตัวแทนในการอบรมสั่งสอนมนุษย์ให้เป็นคนดีอยู่ในศีลธรรม มีความกตัญญูทวดเวที เคารพผู้ใหญ่ รู้จักที่ต่ำที่สูง ซื่อสัตย์สุจริต มีสัมมาคารวะ เติบโตขึ้นยึดมั่นชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นต้น สภาพปัจจุบันของศิลปะการแสดงพื้นบ้านลิเกเขมร จังหวัดสุรินทร์ ขณะนี้มีการปรับเปลี่ยนไป โดยประยุกต์ให้ทันสมัยกลายเป็นการแสดงลิเกเขมรประยุกต์ ซึ่งเป็นที่นิยมของคนดูรุ่นใหม่ ทำให้ลิเก เขมรแบบดั้งเดิมหรือแบบโบราณค่อย ๆ เลือนหายไป ผู้แสดงที่เคยแสดงล้มหายตายจากไป บางคน แก่ชราลง ประกอบกับไม่ได้รับความนิยมเหมือนแต่ก่อน ผู้แสดงจึงต้องหันไปทำอาชีพอื่น งานแสดงก็ ลดน้อยลงทำให้ขาดรายได้และไม่พอกับค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน

ภาพที่ 10 สัมภาษณ์กลุ่มผู้แสดงลิเกเขมรคณะโคกหมบ้นเทิงศิลป์
ที่มา : ผู้วิจัยถ่ายภาพ (2018)

ภาพที่ 11 สัมภาษณ์กลุ่มผู้แสดงลิเกเขมรคณะเสกสุนทรศิลป์
ที่มา : ผู้วิจัยถ่ายภาพ (2018)

ดังนั้นจึงเป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่งที่จะต้องสูญเสียศิลปะการแสดงพื้นบ้านลิเกเขมรแบบดั้งเดิมไปแน่นอน จึงเป็นการเร่งด่วนที่จะต้องมีการสืบทอด เพื่อให้การแสดงลิเกเขมรนี้ยังคงดำรงอยู่ต่อไปได้ ควรต้องมีการสืบทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้านลิเกเขมร จังหวัดสุรินทร์ ถ้าหากไม่มีการสืบทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้านลิเกเขมรไว้ ต่อไปในอนาคตรุ่นลูกหลานก็จะไม่รู้จักการแสดงลิเกเขมรหรืออาจจะสูญหายไปจากจังหวัดสุรินทร์ โดยเห็นด้วยกับกระบวนการสืบทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้านลิเกเขมร จังหวัดสุรินทร์ เป็นอย่างมาก หลังจากการรวบรวมข้อมูลทั้งจากเอกสาร จากการลงภาคสนาม และการประชุมเชิงปฏิบัติการ จึงได้ข้อสรุปการวิจัยกระบวนการสืบทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้านลิเกเขมร จังหวัดสุรินทร์ ทำได้หลายวิธี คือ บรรจุเนื้อหาลิเกเขมรไว้ในหลักสูตรอุดมศึกษา จัดการอบรมสอนลิเกเขมรตามท้องถิ่น จัดทำหนังสือที่เกี่ยวกับการแสดงลิเกเขมร ควรสร้างชุดการแสดงทางนาฏศิลป์ขึ้นจากความรู้เกี่ยวกับลิเกเขมร ผู้วิจัยจึงสร้างสรรค์ชุดการแสดงชื่อชุด “เรื่อมลิเกเขมร” โดยนำเอาองค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยและปรึกษากับคณะลิเกเขมร รวมถึงสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญการแสดงพื้นบ้าน นำมาสร้างชุดการแสดงนี้ขึ้น ซึ่งในการประชุมปฏิบัติการได้เสนอการแสดงชุดนี้เพื่อขอความคิดเห็น ข้อเสนอแนะให้เกิดความสมบูรณ์ และควรทำแผนวิทัศน์ทัศน์ประชาสัมพันธ์ทางโทรทัศน์วิทยุ ที่กล่าวมาเป็นกระบวนการสืบทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้านลิเกเขมร

ภาพที่ 12 สัมภาษณ์ นางสาวม ดิสม, นายโสมิต ดิสม ผู้เชี่ยวชาญการแสดงพื้นบ้าน จังหวัดสุรินทร์
ที่มา : ผู้วิจัยถ่ายภาพ (2018)

ภาพที่ 13 จัดการอบรมสอนลีเกเชมรตามท้องถิ่น
ที่มา : ผู้วิจัยถ่ายภาพ (2018)

ภาพที่ 14 ประชุมเชิงปฏิบัติ กระบวนการสืบทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้านลีเกเชมร จังหวัดสุรินทร์
ที่มา : ผู้วิจัยถ่ายภาพ (2018)

ภาพที่ 15 แสดงชุด “เรือบลิเกเชมร” ในงานประชุมเชิงปฏิบัติ
ที่มา : ผู้วิจัยถ่ายภาพ (2018)

อภิปรายผล

1. ประเด็นการศึกษาสภาพปัจจุบันของศิลปะการแสดงพื้นบ้านลีเกเชมร จังหวัดสุรินทร์พบว่า สภาพปัจจุบันมีคณะลีเกเชมรที่ทำการแสดงมีสภาพแบ่งเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ สภาพเป็นแบบดั้งเดิมหรือแบบโบราณ แทบจะสูญหายไปหมดแล้ว เหลือเพียง 2 คณะ คือ คณะโคกหมบ้นเทิงศิลป์ กับคณะเสกสุนทรศิลป์ และอีกสภาพเป็นแบบลักษณะประยุกต์ เพราะการแสดงนั้นได้ปรับเปลี่ยนไป โดยเลียนแบบการแสดงลิเกภาคกลาง สอดคล้องกับแนวคิดที่เกี่ยวข้องในการผสมผสานทางวัฒนธรรม

ตามแนวคิดของ บุญยงค์ เกศเทศ ได้กล่าวไว้ว่า ธรรมชาติของวัฒนธรรม โดยเฉพาะสังคมที่มีการคมนาคมติดต่อกันอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว การแลกเปลี่ยนหรือผสมผสานทางวัฒนธรรมนี้ ไม่จำกัดเฉพาะในท้องถิ่น (Kestes, 1993) ดังที่ได้มีการปรับเปลี่ยนการแสดงลิเกเขมรไป เพราะมีการผสมผสานทางวัฒนธรรมเช่นเดียวกัน และสอดคล้องกับทฤษฎีในเวทีวิทยาวัฒนธรรม ซึ่งเป็นทฤษฎีในการปรับตัวทางวัฒนธรรมภายใต้อิทธิพลของสภาพแวดล้อมทางสังคมได้เป็นอย่างดี นักมานุษยวิทยาชาวอเมริกัน ได้อธิบายแนวคิดในทฤษฎีในเวทีวิทยาวัฒนธรรมเอาไว้ว่า นับเป็นการศึกษาที่เกี่ยวกับกระบวนการปรับตัวของสังคมภายใต้อิทธิพลของสิ่งแวดล้อม เน้นเรื่องของวิวัฒนาการหรือการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งเกิดจากการที่มีการปรับตัว (Adaption) ทางสังคม แนวความคิดนี้จะมองสังคมในลักษณะที่เป็นพลวัต หรือเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การเปลี่ยนแปลงเป็นผลมาจากการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม โดยมีพื้นฐานที่สำคัญ ได้แก่ โครงสร้างสังคมและลักษณะของสภาพแวดล้อมธรรมชาติ เป็นเงื่อนไขหลักที่กำหนดกระบวนการเปลี่ยนแปลงรวมถึงการปรับตัวของสังคมวัฒนธรรม (Santasombat, 1997) ดังที่ ศิลปะการแสดงพื้นบ้านลิเกเขมร จังหวัดสุรินทร์ เกิดสภาพที่ปรับเปลี่ยนไป ตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปด้วย ซึ่งเห็นอย่างชัดเจน ได้แก่ การแต่งกายที่พิถีพิถันมากยิ่งขึ้น โดยการใช้ปักเลื่อม ดิ้น มุก และกระຈก ทั้งชุดผู้หญิงและชุดผู้ชาย ภาษาที่ใช้ในการแสดงเป็นภาษาไทยภาคกลาง ส่วนภาษาเขมรนั้นจะใช้พูดแต่เฉพาะผู้แสดงที่เป็นตัวตลกเท่านั้น เครื่องดนตรี ได้เพิ่มกลองชุดและกีตาร์เข้าไป เพื่อให้เสียงดังกระหึ่มเกิดความสนุกสนาน นอกจากนี้ยังปรับเวทีให้มีขนาดใหญ่ขึ้นพร้อมกับใช้แสงสีเสียงมากขึ้น สอดคล้องกับทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม ทฤษฎีนี้กล่าวว่า การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมเกิดขึ้นได้จากปัจจัยต่าง ๆ เป็นตัวกระตุ้นและเป็นแรงผลักดันให้เกิดการอพยพย้ายถิ่นที่อยู่ของมนุษย์ และนำความเชื่อทางวัฒนธรรมติดตัวไปเผยแพร่ในชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ จึงทำให้วัฒนธรรมเกิดการหลั่งไหล และมีการผสมผสานให้เชื่อมโยงเข้าด้วยกันจนเป็นวัฒนธรรมที่ได้การยอมรับและเข้มแข็งทางสังคม (Wannasiri, 1997) ซึ่งทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมนี้ นับเป็นการหาคำตอบในสภาพปัจจุบันของศิลปะการแสดงพื้นบ้านลิเกเขมร จังหวัดสุรินทร์ ภายใต้ในระบบของสังคมทางวัฒนธรรม ดังนั้นจึงทำให้การแสดงลิเกเขมรปรับเปลี่ยนไปตามกระแสความนิยมของสังคม จนกลายมาเป็นสภาพการแสดงลิเกเขมรแบบประยุกต์ แต่ถึงอย่างไรก็ตาม สภาพปัจจุบันของศิลปะการแสดงพื้นบ้านลิเกเขมร จังหวัดสุรินทร์ ก็ยังมีลักษณะการแสดงแบบดั้งเดิมหรือแบบโบราณปรากฏอยู่ โดยศึกษาจากคณะโคกหมบ้นเทิงศิลป์ และคณะเสกสุนทรศิลป์ ซึ่งทั้ง 2 คณะ ยังคงรักษาสภาพการแสดงลิเกเขมรแบบดั้งเดิมไว้ ด้วยการแต่งกายที่เรียบง่ายตามแบบชาวบ้าน หรืออาจจะใช้ผ้าที่สะท้อนแสงบ้าง ทรงผมจะปล่อยยาว หรือรวบผมประดับด้วยดอกไม้ หรือสวมเครื่องศีรษะคล้ายเทริดที่สร้างจากกระดาษสีต่าง ๆ แต่งหน้าสวยงามและแต่งตามบทบาทที่ได้รับ นอกจากนี้ในการเจรจาหรือบทจะใช้ภาษาเขมร ซึ่งปัจจุบันก็ยังรับจ้างในการแสดงอยู่บ้างแต่ก็หาชมยาก ผู้แสดงทั้ง 2 คณะ ร่วมแสดงด้วยกัน เพราะเนื่องจากผู้แสดงมีจำนวนลดลงมาก และด้วยความแก่ชราที่ไม่สามารถแสดงได้อีก ประกอบกับความนิยมของประชาชนน้อยลงกว่าแต่ก่อน

2. ประเด็นการศึกษาองค์ประกอบของศิลปะการแสดงพื้นบ้านลิเกเขมร จังหวัดสุรินทร์ พบว่า องค์ประกอบของลิเกเขมรแบบดั้งเดิมนั้น ประกอบไปด้วย การแต่งกายในการแสดงลิเกเขมร ผู้ชายจะแต่งง่าย ๆ แบบเสื้อผ้าที่สวมใส่ในชีวิตประจำวัน โดยสวมเสื้อแขนสั้น สวมกางเกงขายาวโดย

ใช้สีอะไรก็ได้ สวมกรองคอที่มีลูกปัดห้อยเป็นเส้นระย้าร้อยลงมาจากกรองคอ สวมเครื่องประดับศีรษะ คล้ายเทริด ที่ทำด้วยกระดาษประดับด้วยเศษกระดาษตัดเป็นชิ้นเล็ก ๆ ที่มีสีสดหรือสีฉูดฉาดปะติดกับเครื่องประดับศีรษะ หรือประดับด้วยดอกไม้ ผู้หญิงจะแต่งกายง่าย ๆ แบบเสื้อผ่าที่สวมใส่ในชีวิตประจำวัน โดยสวมเสื้อแขนสั้นหรือแขนยาว สวมผ้าถุงสั้นประมาณเข่าหรืออาจยาวกรอมเท้าใช้สีอะไรก็ได้ สวมกรองคอที่มีลูกปัดห้อยเป็นเส้นระย้าร้อยลงมาจากกรองคอ ทรงผมจะรัดผมหรือปล่อยผมก็ได้ และอาจสวมเครื่องประดับศีรษะคล้ายเทริดเช่นเดียวกับผู้ชาย ที่ทำด้วยกระดาษตัดเป็นชิ้นเล็ก ๆ ที่มีสีสดหรือสีฉูดฉาดปะติดกับเครื่องประดับศีรษะ หรือประดับด้วยดอกไม้ ทำรั้วทั้งผู้ชายและผู้หญิงนั้นจะมีลักษณะที่เป็นแบบธรรมชาติ การรำจะใช้ท่าดิบท ผู้แสดงจะทำท่าทางเองได้ตามบท โดยมีการตั้งมียอกแขนขึ้นที่เรียกว่าการตั้งวงและการจับ มีการเอียงศีรษะหรือเอียงตัวซ้ายและขวา โยกตัวไปมาตามจังหวะ ย่ำเท้าอยู่กับที่เดิม ไม่เดินรำหรือไม่เคลื่อนตัวไปทางทิศอื่น มักจะรำอยู่กับที่ ไม่ว่าจะยืนรำหรือนั่งรำ ไม่นิยมในการแปรแถวเป็นรูปต่าง ๆ ลักษณะการแสดงนั้น ผู้แสดงสามารถแสดงออกตามความรู้สึกของตนเองได้เลย ไม่ต้องเสแสร้งหรือแต่งเติม ซึ่งแสดงตามธรรมชาติ ผู้แสดงจะต้องร้องเอง เจรจาเอง ตามบทบาท โดยต้องจำบทเองไม่มีการบอกบท ใช้ภาษาเขมร เครื่องดนตรีที่ใช้ ได้แก่ ซอฮู้ ปี่ใน กลองรำมะนา 3 ใบ กลองยี่น 1 ใบ และอาจจะมีฉิ่งฉาบ ในการบรรเลงดนตรีด้วยก็ได้ ฉากที่ใช้ในการแสดง จะใช้ผ้าดิบวาดเป็นรูปภาพท้องพระโรง ซึ่งเป็นฉากหลักที่สำคัญในการแสดง และวาดเป็นรูปประตูทางเข้า-ออก ทั้งด้านซ้ายและด้านขวา นอกจากนี้ยังมีชื่อคณะเขียนลงบนผ้าดิบเช่นกัน เวทีจะสร้างโดยการยกพื้นเวทีสูงประมาณ 1 เมตร เพื่อให้คนดูมองเห็นการแสดงได้อย่างชัดเจน และตั้งเหล็กกันด้านหลังของเวทีเพื่อเอาฉากมาชิงให้ตั้ง นับว่าเป็นองค์ประกอบของศิลปะการแสดงพื้นบ้านลิเกเขมร จังหวัดสุรินทร์ โดยเป็นลักษณะตามแบบแผนที่บรรพบุรุษได้กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีสัญลักษณ์สัมพันธ์ เน้นในเรื่องการกระทำระหว่างกันของบุคคลภายในสังคมที่มีผลอย่างใดอย่างหนึ่งต่อความคิดบุคคล (Wannasiri, 1997) เหมือนดังกับสังคมของกลุ่มคนไทยเชื้อชาติเขมรที่อยู่ใน จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งมีความผูกพันและสัมพันธ์กันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ จนสามารถสร้างเป็นระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในการแสดงลิเกเขมร การอยู่ในสังคมทำให้สังคมมีการจัดระเบียบขึ้นเป็นวัฒนธรรม ทำให้การแสดงลิเกเขมรมีการกำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ หรือแบบแผนของการแสดง จนกลายมาเป็นองค์ประกอบของศิลปะการแสดงพื้นบ้านลิเกเขมร จังหวัดสุรินทร์

3. ประเด็นการศึกษากระบวนการสืบทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้านลิเกเขมร จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ควรมีกระบวนการสืบทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้านลิเกเขมร จังหวัดสุรินทร์ เพราะว่าลิเกเขมรนั้นเป็นการแสดงถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคม สอนคนให้เป็นคนดี และมีความเชื่อให้ทำดีก็จะได้ผลตอบแทน สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการเกิดและคงอยู่ของวัฒนธรรม กล่าวคือ วัฒนธรรมพื้นบ้านนั้น ได้จากการร่วมกันของกลุ่มชนหรือสังคมของชาวบ้าน ซึ่งเกิดขึ้นด้วยความรู้ความเข้าใจความสามารถสร้างสรรค์ ความพอใจ ค่านิยมของวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในสังคม (Saihoo, 1988) และตรงกับทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ ซึ่งเป็นเรื่องที่ศึกษาสัมพันธ์ภาพระหว่างระบบย่อยต่าง ๆ ในโครงสร้างหน้าที่ทั้งหลาย ทำให้เกิดภาพรวมทางสังคม และยังทราบว่สังคมนั้นคงอยู่ได้อย่างไร (Samakkan, 1982) ดังที่ลิเกเขมรได้มีการถ่ายทอดการแสดงมาจากบรรพบุรุษ สืบทอดต่อกันมาจากรุ่นหนึ่งไปอีกรุ่นหนึ่งต่อ ๆ กันมาหลายชั่วคน จนในปัจจุบันก็ยังรักษาเอาไว้ อาศัยสังคมที่คงอยู่ของชาวไทยเขมร ซึ่งยังสอดคล้องกับแนวคิดที่เกี่ยวกับการถ่ายทอดและรับวัฒนธรรมตามแนวคิดของอมรา พงศาพิชญ์

กล่าวว่า วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์ต้องเรียนรู้ และถ่ายทอดวัฒนธรรม เช่น การที่ พ่อแม่สอนให้ลูกได้รู้ว่าอะไรควร อะไรไม่ควร สอนให้ลูกได้รู้จักไหว้ผู้ที่มียุสสูงกว่า ผู้น้อยไม่ควรยืนคำศีรษะผู้ใหญ่ เป็นต้น (Pongsapitch, 1997) การสอนในลักษณะนี้ เป็นการถ่ายทอดระบบสัญลักษณ์ ซึ่งในการแสดงลิเกเขมรนั้นปรากฏให้เห็นเช่นกัน นอกจากนี้ยังนับได้ว่า เป็นภูมิปัญญาพื้นบ้านของบรรพบุรุษที่ผ่านสามารถทำให้การแสดงลิเกเขมร เป็นตัวแทนในการอบรมสั่งสอนมนุษย์ให้เป็นคนดีอยู่ในศีลธรรม มีความกตัญญูต่อบุคคล เคารพผู้ใหญ่ รู้จักที่ต่ำที่สูง มีความซื่อสัตย์สุจริต มีสัมมาคารวะ เทิดทูนและยึดมั่นในชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นต้น สภาพปัจจุบันของศิลปะการแสดงพื้นบ้านลิเกเขมร จังหวัดสุรินทร์ นั้นขณะนี้ได้มีการปรับเปลี่ยนไป โดยประยุกต์ให้ทันสมัยกลายเป็นการแสดงลิเกเขมรประยุกต์ไป ซึ่งเป็นที่นิยมของคนรุ่นใหม่ ทำให้ลิเกเขมรแบบดั้งเดิมหรือแบบโบราณค่อย ๆ เลือนหายไป ผู้แสดงที่ได้เคยแสดงก็ล้มหายตายจากไปบ้าง บางคนก็แก่ชราลง ประกอบกับไม่ได้รับความนิยมเหมือนแต่ก่อน ผู้แสดงจึงต้องหันไปทำงานอาชีพอื่น เพราะงานการแสดงลดน้อยลงจึงทำให้ขาดรายได้ไปมาก ไม่พอกับค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ดังนั้นจึงเป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่งที่จะต้องสูญเสียศิลปะการแสดงพื้นบ้านลิเกเขมรแบบดั้งเดิมไปแน่นอน จึงเป็นการเร่งด่วนที่จะต้องมีการระดมทุนการสืบทอด เพื่อให้การแสดงลิเกเขมรนี้ยังดำรงอยู่ต่อไป ซึ่งถ้าหากไม่มีการสืบทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้านลิเกเขมรไว้ ต่อไปในอนาคตรุ่นลูกหลานก็จะไม่รู้จักการแสดงลิเกเขมรหรืออาจจะสูญหายไปจากจังหวัดสุรินทร์ สอดคล้องกับแนวคิดการอนุรักษ์วัฒนธรรม กล่าวถึง การอนุรักษ์ เช่น งานบุญประเพณี การละเล่น การดนตรี การฟ้อนรำ เป็นต้น ในการสนับสนุนที่ถูกต้องไม่ใช่การไปเกณฑ์คน ให้มาเล่นปีละครั้งเพื่อการท่องเที่ยว แต่เป็นการให้ความสำคัญและเห็นคุณค่าอย่างสม่ำเสมอ ต่อเมื่อให้สิ่งเหล่านี้อยู่ในบริบททางสังคมวัฒนธรรมของชาวบ้าน แต่สิ่งที่น่าจะสนใจอนุรักษ์มากที่สุดนั่นก็คือ “ภูมิปัญญาชาวบ้าน” และ “ปราชญ์ชาวบ้าน” การอนุรักษ์ในที่นี้ หมายถึง ให้การส่งเสริมสนับสนุนอย่างถูกวิธี โดยให้ผู้นำชาวบ้านมีส่วนร่วมและมีบทบาทสำคัญ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นในกระบวนการเรียนรู้ การศึกษา การอนุรักษ์เช่นนี้จะช่วยให้ชาวบ้านภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมของตน ซึ่งไม่ได้จำกัดอยู่แต่เฉพาะสังคมเมืองอีกต่อไป แต่หากกำลังเผยแพร่ขยายออกไปสู่หมู่บ้านและชนบท แม้ขณะที่สังคมในชนบทกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วก็ตาม แต่เค้าโครงเดิมนั้นก็ยังคงมีอยู่ ซึ่งประเพณี วัฒนธรรม ตลอดถึงวิถีชีวิตที่ได้เปลี่ยนแปลงไปเพียงบางส่วนเท่านั้นยังสามารถที่จะสืบสานเข้าถึงกระบวนการทัศน์ของเดิมได้ (Pongpit, 2020) เช่นเดียวกับลิเกเขมร ถึงแม้ว่าจะมีการปรับเปลี่ยนไปตามกระแสสังคมแต่ละยุคสมัยก็ตาม ก็ไม่อาจที่จะลบล้างวัฒนธรรมของการแสดงลิเกเขมรได้ทั้งหมด เนื่องจากยังคงมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมของการแสดงลิเกเขมรอยู่ ดังนั้นจึงต้องมีกระบวนการสืบทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้านลิเกเขมร จังหวัดสุรินทร์

กระบวนการสืบทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้านลิเกเขมร จังหวัดสุรินทร์ ทำได้หลายวิธี ได้แก่ บรรจุนิทานลิเกเขมรไว้ในหลักสูตรอุดมศึกษาจัดการอบรมสอนลิเกเขมรตามท้องถิ่น จัดทำหนังสือที่เกี่ยวกับการแสดงลิเกเขมร สร้างชุดการแสดงทางนาฏศิลป์ขึ้นโดยสร้างสรรค์จากองค์ความรู้เกี่ยวกับลิเกเขมร ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ เป็นศาสตร์ที่เกี่ยวกับความงาม นับได้ว่าเป็นความงามในธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น รวมไปถึงประสบการณ์ คุณค่าของความงาม และมาตรฐานในการวินิจฉัยว่าอะไรงามและอะไรไม่งาม ตลอดจนค้นหาความหมายของความพึงพอใจทางสุนทรียะลักษณะวัตถุวิสัยและจิตวิสัย ความงามธรรมชาติเป็นแรงกระตุ้น ทำให้เกิดการสร้างสรรค์ผลงานขึ้น

(Tungchareon, 2009) ทฤษฎีสุนทรียศาสตร์สามารถนำมาเป็นแนวทางการสร้างสรรค์ ทำให้เกิดชุดการแสดงขึ้นชื่อว่าชุด “เรียมลิเกเขมร” เพื่อนำไปสู่กระบวนการสืบทอดแก่ชนรุ่นหลัง ส่งผลทำให้เห็นถึงคุณค่าและความสำคัญของศิลปะการแสดงพื้นบ้านลิเกเขมร จังหวัดสุรินทร์ นอกจากนี้แล้วควรต้องจัดทำเป็นแผนวิทัศน์ ประชาสัมพันธ์ทางโทรทัศน์และวิทยุ เพื่อให้เกิดเป็นกระบวนการสืบทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้านลิเกเขมร จังหวัดสุรินทร์ ที่ยั่งยืนตลอดไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 องค์การและหน่วยงานทางการศึกษาต่าง ๆ เช่น กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม และสถานศึกษา เป็นต้น สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้ ดังนี้

1.1.1 องค์ความรู้เกี่ยวกับการกระบวนการสืบทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้านลิเกเขมร จังหวัดสุรินทร์ ได้รับการสืบค้นและรวบรวมเป็นครั้งแรกในลักษณะของผลงานทางด้านวิชาการที่เป็นมาตรฐาน สามารถเผยแพร่ให้ผู้สนใจ นิสิต นักศึกษา นักวิชาการ สามารถที่จะนำองค์ความรู้ไปใช้ในการอ้างอิงเชิงวิชาการได้

1.1.2 นักศึกษารวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องเล็งเห็นถึงความสำคัญของกระบวนการสืบทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้านลิเกเขมร จังหวัดสุรินทร์ นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ เพื่อให้มีการส่งเสริมและสนับสนุนได้มากยิ่งขึ้น

1.1.3 กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรมได้รูปแบบกระบวนการสืบทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้านลิเกเขมร จังหวัดสุรินทร์ สามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้

1.1.4 สถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ควรนำผลการวิจัยเล่มนี้ไปบูรณาการกับการศึกษาพื้นฐานวัฒนธรรมหรือนาฏศิลป์พื้นเมือง เพื่อสืบทอดการแสดงพื้นบ้านต่อไป

1.1.5 การศึกษาวิจัยเรื่องกระบวนการสืบทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้านลิเกเขมร จังหวัดสุรินทร์ ถือว่าเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่สำคัญของชาติ แสดงถึงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่สืบทอดมาแต่โบราณมีคุณค่ายิ่ง ควรที่จะได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากองค์กรและหน่วยงานทางการศึกษา เพื่อเกิดประโยชน์แก่ชนรุ่นหลังสืบไป

1.2 สื่อมวลชนทุกแขนง ประกอบด้วยหนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ สามารถที่จะไปเผยแพร่ โดยจัดทำเป็นสารคดีเกี่ยวกับการแสดงลิเกเขมร นำเนื้อหาจากผลการวิจัยฉบับนี้เป็นพื้นฐานในการตีพิมพ์ หรือออกอากาศให้ประชาชนทั่วไปได้รู้จักในเรื่องนี้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับลิเกเขมรที่นอกเหนือจากพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ โดยศึกษาในเขตพื้นที่อื่น เพื่อจะได้องค์ความรู้ที่เพิ่มขึ้น

2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบลิเกเขมรในเขตพื้นที่อื่น เพื่อศึกษาในการหาข้อมูลในส่วนที่เหมือนกันและแตกต่างกัน

2.3 ควรศึกษาวิจัยเชิงปริมาณในเรื่องปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับลิเกเขมร

2.4 ควรบันทึกการแสดงลิเกเขมร เพื่อเป็นมรดกภูมิปัญญาใช้สำหรับการศึกษาต่อไป

2.5 ควรเผยแพร่การแสดงผลกิจกรรมทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ เพื่อให้เป็นที่รู้จัก
กว้างขวางออกไป

References

- Kestes, B. (1993). **watthanatham phaophan manut** [Culture of Human Race]. Ubon Ratchathani: Yongsawat Printing.
- Pongpit, S. (2020). **phūmpanyā chāobān kap kānphatthanā̄ chumchon. lem nung, sōng** [Local Wisdom and Community Development (Vol. 1 and 2)]. Bangkok: Wisdom Foundation and Village Foundation.
- Pongsapitch, A. (1997). **sangkhom læ watthanatham (phim khrang thī hok)** [Society and Culture (6th ed.)]. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Royal Academy. (2013). **photchanānukrom chabap banthittayasathan̄ Phō̄.Sō̄. sōngphanhārō̄jhasipsī̄ (phim khrang thī sōng)** [Royal Institute Dictionary (2nd ed.)]. Bangkok: Nanmee Books Publications.
- Saihoo, P. (1988). **nǣothāng kān songsoēm læ phœ̄iphrǣ watthanatham phūmbān Thai** [The Methods for Promoting and Distributing Thai Local Culture]. Bangkok: Teachers' Council of Thailand Printing, Ladprao.
- Samakkan, S. (1982). **withikān sukṣā̄ sangkhom manut kap tuā bæp samrap sukṣā̄ sangkhom Thai** [The Study of Human Society and A Model for Studying Thai Society]. Bangkok: National Institute of Development Administration.
- Santasombat, Y. (1997). **manut kap watthanatham (phim khrang thī sām)** [Human and Culture (3rd ed.)]. Bangkok: Thammasat University Press.
- Tungchareon, W. (2009). **sunthariyasat phūā chīwit (phim khrang thī sōng)** [Aesthetics for Life (2nd ed.)]. Bangkok: E and IQ Publisher.
- Wannasiri, P., N. (1997). **mānutsayawitthayā̄ sangkhom læ watthanatham** [Social Anthropology and Culture]. Bangkok: Thammasat University Press.

ปัจจัยความสำเร็จที่ส่งผลต่อการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ
ของสาธารณรัฐประชาชนจีน: กรณีศึกษา นครเซี่ยงไฮ้

DRIVERS INFLUENCING THE DEVELOPMENT OF SMART CITY
IN CHINA: CASE STUDY OF SHANGHAI CITY

สมिता เต็มเพ็ญ¹ อัครณ วังศรีปรีดี² และดนุวสิน เจริญ³
Samita Temphoemphoon¹, Achakorn Wongpreedee² and Danuvasin Charoen³

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ กรุงเทพมหานคร

² รองศาสตราจารย์ประจำคณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ กรุงเทพมหานคร

³ รองศาสตราจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ กรุงเทพมหานคร

¹ Doctor of Philosophy, Graduate School of Public Administration, National Institute of Development Administration, Bangkok

² Assoc.Prof. Graduate School of Public Administration, National Institute of Development Administration, Bangkok

³ Assoc.Prof. Graduate School of Business Administration, National Institute of Development Administration, Bangkok

E-mail: jcbird650@hotmail.com¹, achakorn1@gmail.com², danuvasin@gmail.com³

Received:	May 1, 2020
Revised:	June 6, 2020
Accepted:	June 16, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาและรวบรวมสาระสำคัญของแผนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะนครเซี่ยงไฮ้ระหว่างปี พ.ศ. 2554 – 2563 และ 2) เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาเมืองอัจฉริยะสาธารณรัฐประชาชนจีน: กรณีศึกษานครเซี่ยงไฮ้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการบริหารจัดการเมืองอัจฉริยะนครเซี่ยงไฮ้ทั้งจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญถูกคัดเลือกด้วยการเลือกแบบเจาะจงจำนวน 30 คน ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเชิงโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลและทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาและใช้ค่าสถิติร้อยละสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ผลการวิจัยพบว่า 1) รัฐบาลนครเซี่ยงไฮ้ได้กำหนดนโยบายยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเมืองอัจฉริยะออกเป็น 3 ช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2554-2563 โดยมีประเด็นที่สำคัญในการพัฒนาคือ กำหนดนโยบายเพื่อการพัฒนาเมืองอัจฉริยะและสร้างความร่วมมือกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควบคู่กันไปกับการจัดสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นที่เปรียบเสมือนปัจจัยสนับสนุนให้กลายเป็นเมืองอัจฉริยะโดยสมบูรณ์แบบ 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเมืองอัจฉริยะนครเซี่ยงไฮ้ประกอบไปด้วย การจัดการ

ปกครองที่ดี นโยบาย การจัดการและองค์กร ความร่วมมือจากภาคเอกชน ความร่วมมือจากชุมชน เทคโนโลยี และโครงสร้างพื้นฐาน

คำสำคัญ

การพัฒนาเมืองอัจฉริยะ ปัจจัยความสำเร็จ สาธารณรัฐประชาชนจีน นครเซี่ยงไฮ้

ABSTRACT

The objectives of the study were: 1) to study the smart city development plan 2011 – 2020 of Shanghai, and 2) to investigate factors that influenced the success of smart city development in Shanghai. The target groups of the study were experts and academics from public and private sectors who were involved with smart city development projects of Shanghai. The total number of key informants was 30 people. All of them were selected purposively for the study. The researchers applied questionnaires and semi-structured questions as the instrument to collect data. Content analysis and triangular analysis techniques were employed to analyze qualitative data. Percentage was utilized as a statistical tool to analyze quantitative data.

The findings reveal that: 1) the Shanghai government has formulated policies and strategies for smart city development and has divided the development into 3 phases from 2011 - 2020. The main points were the adoption of smart city development plans, the promotion of stakeholder's participation, and provisions of infrastructures for the city. 2) The important drivers stimulating the implementation of Shanghai smart city development projects were governance, related policies, organizational management techniques, private sector participation, community participation, technology, and city infrastructure.

Keywords

Smart City Development, Success Factors, China, Shanghai City

ความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์การขยายตัวของความเป็นเมือง (Urbanization) ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ทำให้ความจำเป็นในการสร้างเมืองให้มีความอัจฉริยะมีความจำเป็นมากยิ่งขึ้น จากงานศึกษาขององค์การสหประชาชาติ พบว่าปัจจุบันประชากรมากกว่าครึ่งหนึ่งของโลกอาศัยอยู่ในเขตเมือง ซึ่งคาดการณ์ว่าภายใน พ.ศ. 2593 อัตราประชากรโลกที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองจะเพิ่มมากขึ้นถึงร้อยละ 66 ของประชากรโลกทั้งหมด (United Nations, 2014) ซึ่งสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นประเทศที่มีขนาดของจำนวนประชากรที่ใหญ่ที่สุดในโลกและเป็นอีกหนึ่งประเทศที่มีอัตรา

การขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็ว ดังจะเห็นได้จากสัดส่วนประชากรที่เข้ามาอาศัยอยู่ในเขตเมืองเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีการคาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2573 สัดส่วนประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองจะเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 70 ของประชากรสาธารณรัฐประชาชนจีนทั้งหมด (SMCSTD, 2016a)

ซึ่งการขยายตัวของเมืองนำไปสู่สภาพปัญหาสำคัญหลายประการทั้งสภาพปัญหาด้านมลพิษและปัญหาด้านอาชญากรรมเป็นต้น จากสถานการณ์ดังกล่าวการนำเอาแนวทางการบริหารจัดการเมืองที่มีประสิทธิภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวคิด “เมืองอัจฉริยะ” มาประยุกต์ใช้จึงเป็นแนวทางที่สำคัญมากแนวทางหนึ่งที่รัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีนให้ความสนใจมาเป็นระยะเวลากว่าหนึ่งทศวรรษ ซึ่งแนวคิดเรื่องเมืองอัจฉริยะจะเป็นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและสิ่งแวดล้อม เพื่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน รัฐบาลจีนได้ริเริ่มนำเอาแนวคิดเมืองอัจฉริยะไปประยุกต์ใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 หลังจากนั้นเพียงสามปี หน่วยงานภาครัฐสาธารณรัฐประชาชนจีนก็ได้ประกาศรายชื่อเมืองอัจฉริยะนำร่องชุดแรกจำนวน 90 แห่งออกมา จนมาปัจจุบันจำนวนเมืองอัจฉริยะนำร่องได้เพิ่มมาเป็น 500 แห่งทั่วประเทศ มีมูลค่าการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับเมืองอัจฉริยะมากกว่า 1 ล้านล้านหยวน หรือ 5 ล้านล้านบาท ซึ่งนับได้ว่ามีทั้งจำนวนและขนาดของเมืองอัจฉริยะมากเป็นอันดับที่ 1 ของโลก (Deloitte, 2018)

โดยในการผลักดันโครงการเมืองอัจฉริยะ รัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีนได้จัดตั้งคณะทำงาน National Standardization General Working Group On Smart City (SMCSTD) ซึ่งหน่วยงานนี้เป็นองค์กรอิสระที่ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรทั้งภาครัฐ เอกชน สถาบันวิจัย และสมาคมต่างๆ โดยมีการปฏิบัติงานที่สำคัญ คือ การระดมความคิดจากผู้เชี่ยวชาญหลากหลายวงการเพื่อกำหนดขอบเขตการพัฒนาเมืองอัจฉริยะทั้ง 5 มิติให้กับการพัฒนาเมืองอัจฉริยะของจีน ได้แก่ มาตรฐาน โครงการนำร่อง แหล่งเงินทุน ทิมเทคโนโลยี และทรัพยากรมนุษย์ นอกจากนี้ ในการส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐระดับท้องถิ่นประยุกต์ใช้หลักการเมืองอัจฉริยะในเชิงปฏิบัติงานนั้น รัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีนยังได้มอบหมายให้คณะทำงาน National Standardization General Working Group On Smart City (SMCSTD) จัดทำ “สมุดปกขาวว่าด้วยมาตรฐานการพัฒนาเมืองอัจฉริยะของสาธารณรัฐประชาชนจีน” เพื่อเป็นแนวทางและมาตรฐานสำหรับการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ (China Electronics Standardization Institute, 2013)

นครเซี่ยงไฮ้เป็นเมืองที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจโลกที่มีสัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ร้อยละ 41 ของสาธารณรัฐประชาชนจีน (Shanghai Municipal People's Government, 2019) และเป็นหนึ่งในเมืองต้นแบบที่มีการนำเอาแนวคิดด้านเมืองอัจฉริยะมาใช้สำหรับการบริหารจัดการเมืองในทุกๆ ด้าน เช่น การบริการสาธารณะออนไลน์ ยกระดับคุณภาพด้านการศึกษา การพัฒนาอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ตและระบบการจัดการโครงข่ายคมนาคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ นครเซี่ยงไฮ้ยังเป็นเมืองที่มีการลงทุนด้านเมืองอัจฉริยะเป็นอันดับสองของสาธารณรัฐประชาชนจีน นครเซี่ยงไฮ้ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลส่วนกลาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนข้อมูลการเงินนานาชาติ (International Financial Data Exchange Center) ในเขตเศรษฐกิจสามเหลี่ยมปากแม่น้ำแยงซี (The Yangtze River Economic Zone) และเป็นแหล่งบ่มเพาะบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศขั้นสูงที่สำคัญของสาธารณรัฐประชาชนจีน (SMCSTD, 2016b) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงประสบการณ์ในการนำเอาแนวคิดด้าน

เมืองอัจฉริยะมาปฏิบัติให้เกิดขึ้นจริงของนครเชียงใหม่ ซึ่งผลจากการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่จะนำไปใช้เพื่อการพัฒนาเมืองอัจฉริยะของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพ และเป็นประโยชน์ต่อการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับประชาชน

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

รูปแบบการพัฒนาเมืองอัจฉริยะของนครเชียงใหม่ระหว่างปี พ.ศ. 2554 – 2563 มีสาระสำคัญอย่างไร และปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาเมืองอัจฉริยะของนครเชียงใหม่ประกอบด้วยอะไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาและรวบรวมสาระสำคัญของแผนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะของนครเชียงใหม่ระหว่างปี พ.ศ. 2554 – 2563
2. เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาเมืองอัจฉริยะของนครเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาถึงพัฒนาการทางนโยบายเพื่อการเป็นเมืองอัจฉริยะและปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการเมืองอัจฉริยะของนครเชียงใหม่ โดยขอบเขตในการศึกษาในครั้งนี้จะแบ่งได้เป็น

ขอบเขตในเชิงพื้นที่ ผู้วิจัยได้ทำการเลือกนครเชียงใหม่เป็นพื้นที่ในการศึกษา เพราะนครเชียงใหม่เป็นเมืองที่ประสบความสำเร็จเมืองหนึ่งในการนำเอาแนวคิดเรื่องเมืองอัจฉริยะมาประยุกต์ใช้ ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นตัวอย่างที่ดีในการศึกษาทางด้านการดำเนินโครงการเมืองอัจฉริยะ

สำหรับขอบเขตของเนื้อหาในการศึกษาจะเป็นการศึกษาถึงพัฒนาการแนวทางและนโยบายเพื่อการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ รวมทั้งการศึกษาถึงปัจจัยประเภทต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการเป็นเมืองอัจฉริยะของนครเชียงใหม่ สาธารณรัฐประชาชนจีนในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2554-2563 ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณเพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนที่สามารถนำมาตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้

การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพดำเนินการเก็บข้อมูลจากหลายแหล่งทั้งข้อมูลเอกสารวิชาการ รายงานการวิจัย ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับประเด็นนครเชียงใหม่เมืองอัจฉริยะ รวมทั้งข้อมูลเอกสารเรื่องของระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเมืองอัจฉริยะสาธารณรัฐประชาชนจีน ในระหว่างปี พ.ศ. 2554 – 2563 เช่น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 13 สาธารณรัฐประชาชนจีน (พ.ศ. 2559-2563), แผนยุทธศาสตร์ “Made in China 2025” สาธารณรัฐประชาชนจีน, สมุดปกขาวว่าด้วยมาตรฐานการพัฒนาเมืองอัจฉริยะสาธารณรัฐประชาชนจีน, Action Plan of Shanghai Municipality for Building Smart City ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2554-2556), Action Plan of Shanghai

Municipality for Building Smart City ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2557-2559) และ Action Plan of Shanghai Municipality for Building Smart City ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2561-2563)

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยมีการใช้แบบสอบถามเชิงโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์ โดยมีประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางนโยบายและปัจจัยที่ส่งผลการดำเนินนโยบายด้านเมืองอัจฉริยะ เช่น การพัฒนาเมืองอัจฉริยะในนครเซี่ยงไฮ้ที่ผ่านมาพบปัจจัยส่งเสริม ปัญหาและอุปสรรคอย่างไร เป็นต้น รวมทั้งผู้วิจัยได้ใช้วิธีการลงพื้นที่จริงเพื่อสังเกตการณ์ (observation) และค้นหาปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการส่งเสริมการเป็นเมืองอัจฉริยะของนครเซี่ยงไฮ้ และได้ทำการเข้าร่วมกิจกรรมทางด้านการเป็นเมืองอัจฉริยะที่ถูกจัดขึ้น เช่น มหกรรม Shanghai WAIC 2019, งานประชุม Shanghai International Smart City Summit 2019 และสัมมนา GovInsider Conference 2019 ณ สหประชาชาติประจำประเทศไทย

การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม (questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยมีประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินนโยบายโดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องเช่น ปัจจัยทางนโยบาย ปัจจัยด้านความร่วมมือจากเอกชน ปัจจัยด้านและโครงสร้างพื้นฐาน เป็นต้น โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) จะทำพิจารณาว่าปัจจัยตัวใดมีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการดำเนินนโยบายด้านการพัฒนาเพื่อการเป็นเมืองอัจฉริยะ

กลุ่มตัวอย่าง

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) กับกลุ่มตัวแทนที่มาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีจำนวนทั้งสิ้น 30 คน โดยทั้ง 30 คนจะเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ และแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มโดย

กลุ่มที่หนึ่ง ประกอบไปด้วยเจ้าหน้าที่ระดับสูงภาครัฐและผู้บริหารสถาบันวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการเพื่อนำไปสู่การเป็นเมืองอัจฉริยะจำนวน 12 คน ได้แก่ รองผู้อำนวยการรองหัวหน้าฝ่ายความก้าวหน้าทางเทคนิค หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมดิจิทัล หัวหน้าฝ่ายพัฒนาแอปพลิเคชันเทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศนครเซี่ยงไฮ้ (Shanghai Municipal Commission of Economy and Informatization) และผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ หัวหน้าฝ่ายระดับสูง และนักวิจัยอาวุโสจากสถาบันวิจัยการพัฒนาเมืองอัจฉริยะเซี่ยงไฮ้ผู่ตง (Shanghai Pudong Smart City Research Institute) ศูนย์วิจัยอุตสาหกรรมและอินเทอร์เน็ตเซี่ยงไฮ้ (Shanghai Industrial Internet Center) และศูนย์วิจัยการพัฒนาเศรษฐกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศนครเซี่ยงไฮ้ (Shanghai Economy and Informatization Research Center)

กลุ่มที่สอง ประกอบไปด้วย ผู้บริหารระดับสูงจากหน่วยงานภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการเพื่อนำไปสู่การเป็นเมืองอัจฉริยะจำนวน 18 คน ได้แก่ รองประธาน กรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการอาวุโส จากบริษัท Shanghai Data Exchange (SDE) Co., Ltd., บริษัท Shanghai Cloud Data Co., Ltd., บริษัท DeepBlue Technology (Shanghai) Co. Ltd, บริษัท Shanghai Shibei Hi-Tech Enterprise AI Experience Pavilion และบริษัท Transwarp Technology (Shanghai) Co., Ltd.

การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำค่าสถิติร้อยละมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้มาจากการผู้ให้ข้อมูลสำคัญพิจารณาว่าปัจจัยตัวใดมีอิทธิพลหรือไม่มีอิทธิพลต่อการดำเนินนโยบาย สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และข้อมูลเอกสารมาทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและทำการพิจารณาแบ่งแยกเป็นประเด็นหลักและประเด็นรองที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้และทำการนำเสนอด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้นำข้อค้นพบที่ได้มาทำการอภิปรายผลเปรียบเทียบกับการศึกษาและงานวิจัยของนักวิชาการและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเมืองอัจฉริยะเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่เป็นประโยชน์ต่อการนำมาพัฒนาเมืองอัจฉริยะในประเทศไทย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยอธิบายตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาและรวบรวมสาระสำคัญของแผนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะของนครเซี่ยงไฮ้ระหว่างปี พ.ศ. 2554 – 2563

จากการศึกษาเอกสารทั้งจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนรวมทั้งการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับแผนการดำเนินงานเพื่อการพัฒนา นครเซี่ยงไฮ้เมืองอัจฉริยะ โดยผลการวิจัยพบว่าในอดีตนครเซี่ยงไฮ้มีโครงสร้างเศรษฐกิจดั้งเดิมประเภทอุตสาหกรรมหนัก ยกตัวอย่างเช่น การผลิตรถยนต์ ต่อเรือและเครื่องจักร ต่อมาเมื่อรัฐบาลกลางต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจให้เป็นแบบเศรษฐกิจดิจิทัล (digital economy) เพื่อสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขันในตลาดโลก จึงทำให้นครเซี่ยงไฮ้ต้องทำการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจประเภทอุตสาหกรรมหนักมาเป็นการพัฒนาทางนวัตกรรมที่มีมูลค่าห่วงโซ่คุณค่าสูงเช่น การบริการสารสนเทศด้านธุรกิจและงานวิจัย (Shanghai Sci-Tech Institute of Shanghai University, 2019)

ดังนั้นรัฐบาลท้องถิ่นของนครเซี่ยงไฮ้ได้ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาเมืองให้กลายเป็นเมืองอัจฉริยะ นอกจากนี้แล้วนครเซี่ยงไฮ้ยังได้มีการพัฒนาและสร้างระบบนิเวศทางเทคโนโลยี (tech ecosystem) ที่มีความโดดเด่นจนส่งผลให้กลายเป็นหนึ่งในเมืองที่สำคัญของโลก นครเซี่ยงไฮ้ยังเป็นศูนย์รวมบุคลากรด้านเทคโนโลยี (tech talent hub) อันเนื่องมาจากความร่ำรวยทางทรัพยากรเทคโนโลยี (rich technology resources) ทั้งด้านองค์ความรู้และทรัพยากรมนุษย์

อีกทั้งนครเซี่ยงไฮ้ยังมีสถาบันการศึกษาด้านเทคโนโลยีชั้นนำมากมาย เช่น มหาวิทยาลัย Fudan, มหาวิทยาลัย Jiao Tong และสถาบันวิจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ อาทิ ศูนย์วิจัยอุตสาหกรรมและอินเทอร์เน็ตเซี่ยงไฮ้ (Shanghai Industrial Internet Innovation Center) ซึ่งเป็นแหล่งบ่มเพาะบุคลากรผู้เชี่ยวชาญและผู้ประกอบการเกิดใหม่ด้านเทคโนโลยี (Tech Startup) ที่สำคัญ จากการศึกษาในครั้งนี้ทำให้ผู้วิจัยพบประเด็นที่สำคัญประการหนึ่งที่ว่า “นครเซี่ยงไฮ้มีกระบวนการสั่งสมทรัพยากรทางด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน” ทั้งนี้เกิดขึ้นจากความมุ่งมั่นของรัฐบาลท้องถิ่นนครเซี่ยงไฮ้ที่ได้มีการวางแผนเพื่อการส่งเสริมในการพัฒนาเมืองอัจฉริยะมาเป็นระยะเวลาหลายทศวรรษ ซึ่งแผนปฏิบัติการเพื่อการส่งเสริมการเป็นเมืองอัจฉริยะ

สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ช่วง ระหว่างปี พ.ศ. 2554 – 2563 (SHEITC, 2018) โดยจะถูกนำเสนอในตารางที่ 1 และตารางที่ 2 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 หลักการ Shanghai Action Plan for Promoting Smart City Construction ระหว่างปี พ.ศ. 2554-2563

แผนดำเนินงาน 3 ปี (พ.ศ. 2554-2556)	แผนดำเนินงาน 3 ปี (พ.ศ. 2557-2559)	แผนดำเนินงาน 3 ปี (พ.ศ. 2561-2563)
- ยกระดับโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศและพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน - พัฒนานวัตกรรมและสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีกับประชาชน - สร้างเอกลักษณ์ที่โดดเด่น โครงการที่มุ่งเน้น - เมืองน่าร้อง - ภาครัฐชั้นนำและภาคเอกชนนำไปปฏิบัติ	- ยึดความต้องการและประโยชน์ของประชาชนเป็นหลักสำคัญ - นวัตกรรมแอปพลิเคชันเป็นกลไกขับเคลื่อน - เสริมความปลอดภัย เพิ่มการคุ้มครอง - ภาครัฐชั้นนำและภาคเอกชนนำไปปฏิบัติ	- พัฒนาตามแผนฯ และปรับปรุงจากประสบการณ์ก่อนหน้า - รัฐบาลกลางและท้องถิ่นร่วมวางแผน ภาครัฐและเอกชนร่วมพัฒนา - ส่งเสริมความร่วมมือข้ามองค์กรในการสร้างและแบ่งปันร่วมกัน - เพิ่มการลงทุนโดยมีนโยบายรัฐสนับสนุน

ที่มา: Shanghai Municipal Commission of Economy and Informatization (2019)

จากการศึกษาแผนปฏิบัติการเพื่อการส่งเสริมทั้ง 3 ฉบับ พบว่า ช่วงระยะเริ่มต้น (พ.ศ. 2554-2556) รัฐบาลนครเซี่ยงไฮ้ให้ความสำคัญต่อ “การวางรากฐานโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศ” และโครงการนำร่องเมืองที่โดดเด่น โดย Vasseur & Dunkels (2010) กล่าวว่า ความพร้อมในการใช้งานและคุณภาพของโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นสิ่งสำคัญยิ่งสำหรับเมืองอัจฉริยะที่ทำให้เมืองอัจฉริยะจากทฤษฎีกลายเป็นเมืองที่มีชีวิตและตัวตนอยู่จริง ต่อมาช่วงระยะที่สอง (พ.ศ. 2557-2559) รัฐบาลนครเซี่ยงไฮ้เริ่มให้ความสำคัญต่อ “การบริหารจัดการบริการสาธารณะโดยประชาชนเป็นศูนย์กลาง” ซึ่งสอดคล้องกับหลักสากลในการให้บริการประชาชนสมัยใหม่ให้ความสำคัญต่อความต้องการของประชาชน (citizen centric) เป็นหลัก (British Standards Institution, 2014) และในระยะที่สาม (พ.ศ. 2561-2563) รัฐบาลมุ่งผลักดันให้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศของนครเซี่ยงไฮ้ให้ก้าวสู่ตลาดระดับสากล อย่างไรก็ตามในการพัฒนาเมืองอัจฉริยะนครเซี่ยงไฮ้ที่ผ่านมาทั้งสามช่วงจะพบว่า รัฐบาลนครเซี่ยงไฮ้ได้ให้ความสำคัญต่อรูปแบบที่ว่า “ภาครัฐมีบทบาทเป็นผู้ชี้แนะและกำหนดกฎเกณฑ์และให้ภาคเอกชนนำไปปฏิบัติด้วยกลไกของตลาด” นอกจากนี้ ยังส่งเสริมให้มีการร่วมทุนระหว่างภาครัฐและเอกชนในรูปแบบของ “public-private partnership” (PPP) สำหรับโครงสร้างพื้นฐานทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งในประเด็นนี้เป็นประเด็นที่สำคัญที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แสดงทรรศนะไว้และสอดคล้องกับความจริงที่ว่า “ภาคเอกชนจะมีงบประมาณ ทรัพยากรบุคคลและมีความคล่องตัวในการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาเมืองอัจฉริยะได้ดีกว่าหน่วยงานภาครัฐ”

ตารางที่ 2 เป้าหมายยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเมืองอัจฉริยะนครเชียงใหม่ระหว่างปีพ.ศ. 2554-2563

ยุทธศาสตร์ (ปี 2554-2556)	ยุทธศาสตร์ (ปี 2557-2559)	ยุทธศาสตร์ (ปี 2561-2563)
- การเป็นเมืองบรอดแบนด์โครงข่ายไร้สาย - ประสิทธิภาพขั้นต้นของการรับรู้ข้อมูล (information sensing) และการประยุกต์ใช้แบบอัจฉริยะ (intelligence application) - อุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่เป็นเสาหลัก - ความปลอดภัยด้านข้อมูลสารสนเทศที่น่าเชื่อถือสูง	- ระดับการใช้และประสิทธิภาพแอปพลิเคชันเพิ่มมากขึ้น - ยกระดับบริการโครงสร้างพื้นฐานข้อมูลสารสนเทศเมืองรุ่นใหม่ - นวัตกรรมอุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่เพิ่มขึ้น - ระบบความปลอดภัยด้านข้อมูลสารสนเทศที่น่าเชื่อถือสูง	- Connection: สร้างเครือข่ายการสื่อสารสารสนเทศความเร็วสูง - Hub: สร้างเครือข่ายศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ - Computing: สร้างศูนย์แลกเปลี่ยนทรัพยากรข้อมูลสารสนเทศ - Sensing: สร้างมาตรฐานแอปพลิเคชันการรับรู้ข้อมูลประสิทธิภาพสูง

ที่มา: Shanghai Municipal Commission of Economy and Informatization (2019)

จากตารางที่ 2 พบว่า เป้าหมายยุทธศาสตร์ของเมืองอัจฉริยะนครเชียงใหม่ให้ความสำคัญในด้านโครงสร้างพื้นฐานเป็นหลัก รวมทั้งส่งเสริมนวัตกรรมอุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่ และระบบความปลอดภัยด้านข้อมูลสารสนเทศและการเป็นผู้นำอุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศของโลก

ทั้งนี้ในการดำเนินงานเมืองอัจฉริยะนครเชียงใหม่ รัฐบาลนครเชียงใหม่ได้นำเอาโครงการต่าง ๆ มาใช้เพื่อการพัฒนาเมืองประกอบด้วย การใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการงานของภาครัฐ และส่งเสริมให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐและภาคประชาชนในฐานะผู้รับบริการ เช่น “Shanghai One Net E-Service” ที่เป็นแพลตฟอร์มสำหรับบริการภาครัฐออนไลน์ นอกจากนี้รัฐบาลนครเชียงใหม่ยังให้ความสำคัญต่อการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ของเมือง โดยเฉพาะในเรื่องของการพัฒนาการศึกษาให้กับเยาวชนคนรุ่นใหม่เพราะกลุ่มคนเหล่านี้จะเป็นกำลังสำคัญต่อการพัฒนาเมืองในอนาคต

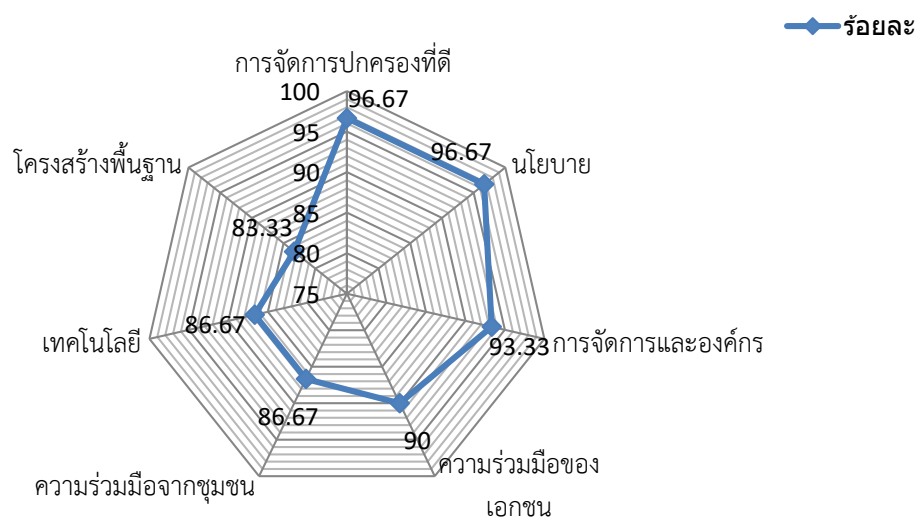
โครงการในการสร้างแพลตฟอร์มโครงข่ายการสื่อสารที่เชื่อมต่อข้อมูลจราจรต่าง ๆ ระหว่างเมืองแบบเรียลไทม์เพื่อเป็นการลดจำนวนอุบัติเหตุและการประหยัดพลังงานในการเดินทางของประชาชน การพัฒนาโปรแกรมออนไลน์เพื่ออำนวยความสะดวกสบายให้กับประชาชน ยกตัวอย่างเช่น การบริการสุขภาพออนไลน์ ดำรวจปัญหาประติษฐ์ ระบบเครือข่ายตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อม และระบบพยากรณ์และเตือนภัยคุณภาพอากาศล่วงหน้า เป็นต้น นอกจากนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังได้นำเอารูปแบบของ E-Business, E-Commerce และ Smart Cluster มาใช้ในการส่งเสริมภาคธุรกิจของเมืองอีกด้วย

สรุปจากการศึกษาแผนการส่งเสริมและเป้าหมายที่ถูกกำหนดไว้เพื่อการพัฒนาเมืองอัจฉริยะนครเชียงใหม่ พบว่า ในส่วนของแผนงานจะเน้นในเรื่องของการบริหารจัดการ การมีแผนงานที่ชัดเจนจากภาครัฐ รวมทั้งการเน้นสร้างความร่วมมือในการดำเนินงานร่วมกันระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน การสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและการให้บริการที่ตอบสนอง

ต่อความต้องการที่แท้จริงของภาคประชาชนและชุมชน แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาถึงเป้าหมายในการพัฒนา พบว่านครเชียงใหม่ยังเน้นในเรื่องของการจัดการโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาเมืองทั้งในประเด็นเรื่อง การยกระดับบริการโครงสร้างพื้นฐานข้อมูลสารสนเทศเมืองรุ่นใหม่ การสร้างนวัตกรรมอุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่เพิ่มขึ้น การสร้างเครือข่ายการสื่อสารสารสนเทศความเร็วสูง การสร้างเครือข่ายศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ และการสร้างศูนย์แลกเปลี่ยนทรัพยากรข้อมูลสารสนเทศ เป็นต้น ดังนั้นเมื่อพิจารณาแล้วในการพัฒนาเพื่อการเป็นเมืองอัจฉริยะจะมีสองส่วนที่ควบคู่กันไป คือ “การพัฒนาตัวแบบนโยบายและความร่วมมือกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควบคู่กัน” และ “การจัดสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นที่เปรียบเสมือนปัจจัยสนับสนุนให้กลายเป็นเมืองอัจฉริยะโดยสมบูรณ์แบบ”

2. เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาเมืองอัจฉริยะของนครเชียงใหม่

ในการศึกษาปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของการบริหารจัดการเมืองอัจฉริยะนั้นมีนักวิชาการหลายท่านได้ทำการศึกษาในบริบทที่แตกต่างกัน สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นผู้บริหารระดับสูงจากหน่วยงานภาครัฐ สถาบันวิจัยและภาคเอกชนในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยความสำเร็จที่ส่งผลต่อการพัฒนานครเชียงใหม่อัจฉริยะ โดยผู้วิจัยได้นำปัจจัยความสำเร็จทั้งหมด 7 ตัวแปรให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ทำการพิจารณาว่าปัจจัยใดที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการดำเนินนโยบายและแผนเพื่อการเป็นเมืองอัจฉริยะของนครเชียงใหม่ซึ่งผลจากการวิเคราะห์จะแสดงให้เห็นในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ร้อยละความสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนานครเชียงใหม่อัจฉริยะ

จากภาพที่ 1 ประเด็นเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเพื่อการเป็นเมืองอัจฉริยะของนครเชียงใหม่ หลังจากที่ได้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ทำการพิจารณาถึงอิทธิพลของปัจจัยแต่ละตัวที่มีผลต่อ

การพัฒนาแล้ว ผู้วิจัยได้นำเอาปัจจัยทั้ง 7 ประการมาวิเคราะห์และทำการจัดกลุ่มปัจจัยออกเป็น 3 กลุ่มเพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนจากการศึกษาโดยจะมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

กลุ่มที่หนึ่ง “*กลุ่มปัจจัยทางด้านการจัดการของภาครัฐ*” ประกอบด้วยปัจจัยย่อยสามประการ คือ การจัดการการปกครองที่ดี การมีนโยบายที่เกี่ยวข้องและการจัดการองค์กร โดยจากการแปรผลพบว่าร้อยละ 96.67 ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญพิจารณาว่า “ปัจจัยด้านการจัดการปกครองที่ดี” และ “ปัจจัยนโยบาย” มีความสำคัญต่อการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ โดยรัฐบาลท้องถิ่นนครเชียงใหม่ได้นำระบบการจัดการปกครองแบบ ICTs-based ในการสร้างประสิทธิภาพในการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน รวมทั้งมีนโยบายเพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน (PPP) เพื่อเสริมสร้างให้บริการสาธารณะที่ตรงตามความต้องการของประชาชนรวมทั้งได้วางนโยบายและแผนเพื่อเป็นการขึ้นนำทิศทางในการพัฒนาให้กับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ในการพัฒนาสำหรับ “ปัจจัยการจัดการและองค์กร” เป็นปัจจัยสำคัญลำดับที่สอง (ร้อยละ 93.33) โดยรัฐบาลท้องถิ่นนครเชียงใหม่ได้มีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและมีความเป็นไปได้ในการวัดและประเมินผล นอกจากนั้นยังมีการทบทวนแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดอย่างสม่ำเสมอซึ่งประเด็นนี้เป็นปัจจัยที่องค์กรต่าง ๆ ต้องนำไปปฏิบัติให้เกิดขึ้นอย่างจริงจัง

กลุ่มที่สอง “*ความร่วมมือจากภาคเอกชนและชุมชน*” ซึ่งกลุ่มปัจจัยนี้จะประกอบไปด้วยปัจจัยย่อยสองประการ คือ ปัจจัยด้านความร่วมมือจากภาคเอกชนและปัจจัยด้านความร่วมมือจากชุมชน โดยที่ร้อยละ 90 ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญพิจารณาว่าปัจจัยความร่วมมือจากภาคเอกชนเป็นตัวแปรที่สำคัญที่ช่วยส่งเสริมและพัฒนาคิดค้นนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาภาคธุรกิจและนำไปสู่การเป็นเมืองอัจฉริยะโดยเฉพาะอย่างยิ่งรูปแบบ PPP ซึ่งในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมารัฐบาลท้องถิ่นนครเชียงใหม่ได้ทำการส่งเสริมภาคเอกชน โดยเฉพาะธุรกิจเกิดใหม่ทางด้านเทคโนโลยี (Tech Startup) ให้มีบทบาทในการสร้างระบบนิเวศทางเทคโนโลยี (Tech Ecosystem) ซึ่งเป็นหนึ่งในกลไกที่สำคัญต่อการขับเคลื่อนพัฒนานครเชียงใหม่เมืองอัจฉริยะ สำหรับ “ปัจจัยความร่วมมือจากชุมชน” โดยร้อยละ 86.67 ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญมองว่าปัจจัยทางด้านนี้มีความสำคัญเพราะการมีส่วนร่วมของภาคพลเมืองจะนำไปสู่การประเมินผลและปรับปรุงบริการสาธารณะให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น ซึ่งที่ผ่านมารัฐบาลท้องถิ่นนครเชียงใหม่ได้ดำเนินแนวทางเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและองค์ความรู้ให้กับพลเมืองของตนเอง

กลุ่มปัจจัยสุดท้ายจะประกอบไปด้วยปัจจัยย่อยสองประการก็คือ “*เทคโนโลยีและโครงสร้างพื้นฐาน*” โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญมองว่าปัจจัยเทคโนโลยี (ร้อยละ 86.67) และปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐาน (ร้อยละ 83.33) มีความสำคัญต่อการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ แม้ว่ากลุ่มปัจจัยกลุ่มนี้จะมียกระดับความสำคัญที่น้อยกว่ากลุ่มปัจจัยทางด้านอื่น แต่ก็พบว่าร้อยละของความคิดเห็นยังอยู่ในระดับที่สูงมากกว่า 80 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งในความเป็นจริงอาจกล่าวได้ว่าการพัฒนาทางเทคโนโลยี นวัตกรรมและโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นโดยเฉพาะโครงสร้างพื้นฐานทางด้าน ICTs เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างมากที่ช่วยในการเติบโตของเมืองในฐานะเมืองอัจฉริยะ ซึ่งที่ผ่านมานครเชียงใหม่ได้มีการวางแผนการพัฒนาทางด้านนี้มานานหลายทศวรรษดังที่ได้อธิบายไว้แล้วข้างต้น ดังนั้นการพัฒนาเทคโนโลยีและการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานก็ยังเป็นปัจจัยที่สำคัญที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องให้การพิจารณา

สรุปจากผลการวิเคราะห์ในเชิงปริมาณ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งเจ้าหน้าที่ภาครัฐระดับสูง ผู้แทนหน่วยงานการวิจัย และผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานภาคเอกชนมีความคิดเห็นว่า “ปัจจัยด้านนโยบาย การจัดการปกครองที่ดี และความเชี่ยวชาญในการจัดการและการบริหารองค์กรของภาครัฐเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด” ในการขับเคลื่อนการและพัฒนาเมืองอัจฉริยะจำเป็นที่จะต้องให้ภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทในการขับเคลื่อนโครงการและการขยายความร่วมมือไปยังภาคประชาชน และชุมชนเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างมาก รวมทั้งจะต้องมีการให้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐานระบบสารสนเทศและการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีเพื่อเป็นการรองรับการพัฒนาเมืองอัจฉริยะในระยะยาว

อภิปรายผล

การบริหารจัดการเมืองในช่วงระยะเวลาปัจจุบันแนวคิดเรื่องเมืองอัจฉริยะเป็นแนวคิดที่หลายประเทศในโลกนำไปประยุกต์ใช้ทั้งในระดับชาติและในระดับท้องถิ่น จากการศึกษาพัฒนาการของการนำเอาแนวคิดเมืองอัจฉริยะมาใช้ของนครเซี่ยงไฮ้ ทำให้นักวิจัยได้ทราบถึงปัจจัยความสำเร็จที่มีต่อการดำเนินโครงการเมืองอัจฉริยะ สำหรับแนวคิดเมืองอัจฉริยะไม่ใช่แค่มิติหรือการนำเอาความทันสมัยของเทคโนโลยีประเภทต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนา แต่ประเด็นที่สำคัญและเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จจะเกี่ยวข้องกับประเด็นด้านการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนของภาครัฐ การมีตัวชี้วัดที่มีการปรับปรุงให้สอดคล้องกับศักยภาพของแต่ละเมืองและการสนับสนุนการพัฒนาโดยหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งงานของ Singnoi & Tassanai (2018) กล่าวว่านโยบายของภาครัฐจะเป็นปัจจัยที่สร้างผลกระทบโดยตรงต่อสาธารณะและในการกำหนดนโยบายสาธารณะจะมีความผูกพันกับงบประมาณและทรัพยากรในด้านต่าง ๆ เพื่อการพัฒนา ดังนั้น การกำหนดนโยบายที่ชัดเจนทางด้านการพัฒนาเมืองอัจฉริยะก็จะช่วยนำไปสู่การพัฒนาเพื่อการเป็นเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การบริหารจัดการเมืองอัจฉริยะนอกจากบทบาทที่สำคัญของหน่วยงานภาครัฐแล้วการเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนายาก็เป็นสิ่งที่สำคัญอย่างมากเพราะว่าหน่วยงานภาคเอกชนมีความคล่องตัวในการดำเนินงานมากกว่าหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Hiranwong, Ratchatwetkul, Sethsomboon & Nualyai (n.d.) ที่ได้ศึกษารูปแบบและการดำเนินโครงการด้านเมืองอัจฉริยะของจังหวัดขอนแก่นและได้ยกตัวอย่างของโครงการที่ได้รับประโยชน์จากการลงทุนของภาคเอกชนโดยมีแนวคิดที่ว่า “ภาคเอกชนเข้ามามีบทบาท สำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น โดยมีรัฐบาลท้องถิ่นให้การสนับสนุน” ซึ่งในประเด็นนี้จะช่วยลดข้อจำกัดด้านงบประมาณของหน่วยงานภาครัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามการใช้รูปแบบความร่วมมือระหว่างรัฐและเอกชนต้องมีความระมัดระวังในการดำเนินโครงการ เช่น ปัญหาเรื่องคณะกรรมการคัดเลือกและคณะกรรมการกำกับดูแลที่อาจจะเอื้อประโยชน์ต่อเจ้าของโครงการที่เป็นเอกชนและอาจจะมีปัญหาในเรื่องความโปร่งใส ความมีประสิทธิภาพของการดำเนินโครงการและปัญหาเรื่องคุณภาพของการบริการเพราะหน่วยงานเอกชนอาจให้ความสำคัญต่อกำไรสูงสุดมากกว่าการให้บริการแก่ประชาชน (Parliamentary Budget Office, 2016) นอกจากนั้นอีกหนึ่งประเด็นที่สำคัญคือเรื่องของความเป็นส่วนตัวและความลับของข้อมูลที่ต้องพิจารณาว่าลักษณะกิจกรรมประเภทใดที่ควรให้เอกชนเข้ามาดำเนินกิจกรรมแทนหน่วยงานภาครัฐ

ประเด็นเรื่องความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องของเมือง Batagan (2011) ได้กล่าวว่า การทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานและชุมชนต่าง ๆ จะช่วยส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจและส่งผลทำให้การบริการสาธารณะของเมืองอัจฉริยะมีลักษณะที่เป็นรูปแบบ “พลเมืองเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง” และ Kourtit, Nijkamp & Arribas-Bel (2012) มองว่า การบริหารจัดการเมืองอัจฉริยะ เป็นระบบการกำกับดูแลเมืองที่มีโครงสร้างเชิงรุกและมีความเปิดกว้าง มีผู้ที่เกี่ยวข้องจากหลายหลายภาคส่วน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพสูงสุดทางเศรษฐกิจเชิงสังคม (social economy) และนิเวศวิทยาของเมือง ส่วน Caragliu, Del Bo & Nijkamp (2011) มองว่า เมืองอัจฉริยะต้องมีการลงทุนในด้านทุนมนุษย์และทุนทางสังคมที่มีลักษณะเป็นการสร้างความร่วมมือกันระหว่างบุคคลและระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม

ถึงแม้ในการศึกษาในครั้งนี้ พบว่า ประเด็นทางด้านเทคโนโลยีและโครงสร้างพื้นฐานยังไม่ใช่ประเด็นที่มีความสำคัญในลำดับต้น ๆ จากมุมมองของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แต่จากการศึกษาถึงนโยบายและการพัฒนาของการเป็นเมืองอัจฉริยะของนครเซี่ยงไฮ้ พบว่า สาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นประเทศที่มีการสะสมองค์ความรู้ทางด้านเทคโนโลยีมาอย่างยาวนาน นับตั้งแต่ต้นนโยบายสังคมนิยมอันมีเอกลักษณ์แบบจีนของเติ้ง เสี่ยวผิง มีการเปิดประเทศเพื่อให้นักลงทุนต่างชาตินำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาและกำหนดให้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นยุทธศาสตร์ในการปฏิรูประบบเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมจีน และยุทธศาสตร์การฟื้นฟูประเทศแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Deng, 1978) การใช้เทคโนโลยีเป็นกลยุทธ์ในการเปลี่ยนผ่านระบบเศรษฐกิจดิจิทัลรวมทั้งนโยบายยุทธศาสตร์ “Made in China 2025” (State Council of the People's Republic of China, 2015) ซึ่งมีเป้าหมายกลายเป็นประเทศมหาอำนาจด้านเทคโนโลยีนวัตกรรม อย่างไรก็ตาม ในช่วงแรกของการริเริ่มพัฒนาเมืองอัจฉริยะจีนนั้น บริษัทข้ามชาติ อาทิ IBM, Microsoft ฯลฯ เข้ามามีบทบาทอย่างมาก แต่ด้วยการสนับสนุนส่งเสริมจากกระทรวงอุตสาหกรรมและสารสนเทศจีน ทำให้บริษัทจีนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศหลายแห่ง เช่น Huawei, China Telecom, China Mobile, Digital China, Tencent และอาลีบาบาได้เข้ามาแทนที่บทบาทของบริษัทข้ามชาติ และมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนยุทธศาสตร์และโครงการนำร่องเมืองอัจฉริยะร่วมกับภาครัฐทั้งระดับส่วนกลางและระดับท้องถิ่น ดังนั้นจึงมีการพึ่งพิงทางด้านเทคโนโลยีจากต่างประเทศค่อนข้างต่ำ ซึ่งแตกต่างจากประเทศไทยที่ยังไม่มีการพัฒนาเทคโนโลยีเป็นของตนเอง ดังนั้น การให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเทคโนโลยีของไทยจึงเป็นประเด็นที่จำเป็นต่อแผนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะของไทยในระยะยาว นอกจากนั้นในประเด็นเรื่องการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานเป็นอีกประเด็นที่สำคัญด้วย เช่นเดียวกันโดยเฉพาะการให้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น เช่น การสื่อสารด้วยระบบสัญญาณไร้สาย (wireless) และการจัดทำฐานข้อมูล big data เป็นต้น ซึ่งการให้ความสำคัญในเรื่องนี้จำเป็นอย่างมากในช่วงเริ่มต้นการพัฒนาเมืองอัจฉริยะของประเทศไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาพัฒนาการเมืองอัจฉริยะของนครเซี่ยงไฮ้ในครั้งนี้ ทำให้ผู้วิจัยทราบถึงปัจจัยขับเคลื่อนที่เป็นประโยชน์ต่อการนำมาประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาเมืองอัจฉริยะให้เกิดขึ้นจริงได้ใน

ประเทศไทยและเพื่อให้เกิดประโยชน์ในเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อเสนอแนะที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องจะต้องมีการกำหนดแผนงานนโยบายที่ชัดเจนที่เป็นเสมือนเครื่องมือในการผลักดันให้เกิดการพัฒนาเมืองอัจฉริยะได้อย่างเป็นรูปธรรมโดยมีนโยบายที่สำคัญคือ

1.1 นโยบายเพื่อการสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรม เทคโนโลยีและโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวข้องเพื่อการส่งเสริมการเป็นเมืองอัจฉริยะในระยะยาว เพราะจะนำไปสู่ความมีประสิทธิภาพและเกิดความต่อเนื่องในการพัฒนา

1.2 นโยบายเพื่อส่งเสริมความร่วมมือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายด้าน “ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน” เพราะหน่วยงานภาคเอกชนมีความพร้อมและศักยภาพในการส่งเสริมบทบาทของภาครัฐในการนำเอาแนวคิดเมืองอัจฉริยะไปปฏิบัติให้เกิดขึ้นจริง

1.3 นโยบายเพื่อการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในการผลิตบุคลากรเฉพาะทางเพื่อรองรับความต้องการของการพัฒนาเมืองอัจฉริยะทั้งในส่วนองค์กรภาครัฐและภาคเอกชน โดยให้ความสำคัญต่อสถาบันการศึกษาและสถาบันวิจัยที่เกี่ยวข้องให้เข้ามามีบทบาทต่อการพัฒนาบุคลากรเฉพาะทาง ซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญต่อการผลักดันให้เกิดเมืองอัจฉริยะอย่างแท้จริงสำหรับประเทศไทย

สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ในการกำหนดแผนและนโยบายจะต้องมีเป้าหมายและตัวชี้วัดที่มีความชัดเจนและมีความเป็นไปได้ ทั้งในการวัดและการประเมินผล รวมทั้งจะต้องมีการทบทวนแนวปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอเพื่อเป็นการตรวจสอบและการพัฒนาแผนงานนโยบายให้มีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยให้ความสำคัญต่อบทบาทของหน่วยงานภาครัฐในการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ แต่ได้มีข้อค้นพบที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ทั้งหน่วยงานภาคเอกชนและภาคประชาชนเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จของเมืองอัจฉริยะอย่างมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องต่อการศึกษาเพื่อการพัฒนาเมืองอัจฉริยะในอนาคตดังต่อไปนี้

2.1 การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ เนื่องจากว่าการกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนจะนำไปสู่การพัฒนาเมืองอัจฉริยะที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

2.2 การศึกษาเพื่อถอดบทเรียนความสำเร็จจากการดำเนินงานทางด้านการพัฒนาเมืองอัจฉริยะจากภาคเอกชน ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานโดยภาคเอกชน เพื่อเป็นแบบฉบับที่ดีสำหรับองค์กรเอกชนที่มีความสนใจในการนำองค์ความรู้จากการศึกษาไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในเชิงพัฒนาต่อไปในอนาคต

References

- Batagan, L. (2011). Smart cities and sustainability models. **Journal of Informatics Economical**. 15(3), 80-87.
- British Standards Institution. (2014). **Smart city concept model: guide to establishing a model for data interoperability**. London: BSI Standards.
- Caragliu, A., Del Bo, C., & Nijkamp, P. (2011). Smart cities in Europe. **Journal of Urban Technology**. 18(2), 65-82.
- China Electronics Standardization Institute. (2013). **China smart city development technology system framework**. Beijing, China: National Information Center.
- Deloitte. (2018). **Supercharging the smart city-Smarter people and better governance**. Retrieved from <https://www2.deloitte.com/cn/zh/pages/about-deloitte/articles/prsuper-smart-city.html#>.
- Deng, X. (1978). **Emancipating the mind, seeking truth from facts, and unite as one in looking to the future**. Retrieved from <http://www.china.org.cn/english/features/dengxiaoping/104509.htm>.
- Hiranwong, P., Ratchatwetkul, W., Sethsomboon, P., & Nualyai, P. (n.d.). **SMART CITY miti mai khōng kānphatthana mūang Case Study: Khōn Kān mōdēn** [SMART CITY, a New Dimension of City Development Case Study: Khon Kaen Model]. Bank of Thailand. Retrieved from https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/RegionalEconomy/Documents/smart_city_KhonKaenModel.pdf.
- Kourtit, K., Nijkamp, P., & Arribas, D. (2012). Smart cities in perspective – a comparative European study by means of self-organizing maps. **Innovation: The European Journal of Social Science Research**, 25(2), 229-246.
- Parliamentary Budget Office. (2016). **kān wikhro kān rūam thun rawāng phāk rat lāe phāk ‘ēkkachon** [Analysis of joint venture between government and private Sectors]. Secretariat of the Council Representatives of Bangkok. Retrieved from https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parbudget/ewt_dl_link.php?nid=247.
- Shanghai Municipal Commission of Economy and Informatization. (2019). **Shanghai Action Plan for Promoting Smart City Construction 2011-2020**. Retrieved from <http://www.shanghai.gov.cn/nw2/nw2314/nw3766/nw4915/index.html>
- Shanghai Municipal People's Government. (2019). **GDP of Shanghai City 2019**. Retrieved from <http://www.shanghai.gov.cn/nw2/nw2314/nw3766/nw3796/nw3801/u1aw461.html>.
- Shanghai Sci-Tech Institute of Shanghai University. (2019). **USST innovation park**. Retrieved from <http://www.usstsp.com/>.

- SHEITC. (2018). **2018 Shanghai smart city development index report**. Retrieved from <http://sheitc.sh.gov.cn/cmsres/5e/5e0bd213155c40d89db5d7ecf75ec10d/519fea3f586296451ad234da9d784663.pdf>.
- Singnoi, I. & Tassanai, R. (2018). *nayōbāi sathārana : kānbōrīhān læ kānchatkān phāk rat* [Public Policy: Public Administration and Management]. **Journal of Peace Studies Periscope MCU**. (6). Retrieved from <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/journal-peace/article/download/116467/94919>.
- SMCSTD. (2016a). **Construction and evaluation of new type smart city in China**. Retrieved from <https://www.wfeo.org/wp-content/uploads/wurc/China-smcconstruction&evaluation-515.pdf>.
- SMCSTD. (2016b). **New China smart city standard system framework: Evaluation indicators for new smart cities report**. Retrieved from <http://www.smcstd.cn/index/index!getthrnew1.action?id=40288123555c850e0159007bc0bd067c>.
- State Council of the People's Republic of China. (2015). **Made in China 2025**. Retrieved from http://english.www.gov.cn/policies/latest_releases/2015/05/19/content_281475110703534.htm.
- United Nations. (2014). **World urbanization prospects: The 2014 revision (highlight)**. New York: Department of Economic and Social Affairs, United Nations.
- Vasseur, J. P., & Dunkels, A. (2010). **Interconnecting smart objects with ip: The next internet**. Burlington, MA: Morgan Kaufmann.

การศึกษาการความแตกต่างของลักษณะส่วนบุคคล และอิทธิพลของการรับรู้ความ
เสี่ยงเกี่ยวกับการลงทุนและพฤติกรรมความเสี่ยงในการลงทุนที่มีต่อการวางแผนการ
ลงทุนกองทุน Super Savings Fund (SSF) ของกลุ่มพนักงานบริษัทเอกชน
ในเขตกรุงเทพมหานคร

A STUDY OF INDIVIDUAL DIFFERENCES AND THE IMPACT OF PERCEIVED
RISK INVESTMENT AND INVESTMENT RISK BEHAVIOR TOWARDS PRIVATE
EMPLOYEES' INVESTMENT PLANNING FOR SUPER SAVINGS FUND (SSF) IN
BANGKOK METROPOLITAN AREA

สุทธินันท์ พรหมสุวรรณ
Suthinan Pomsuwan

รองศาสตราจารย์ ดร., บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
Assoc. Dr., Graduate School Bangkok University
E-mail: suthinan.p@bu.ac.th

Received:	June 4, 2020
Revised:	July 9, 2020
Accepted:	July 17, 2020

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ความแตกต่างของลักษณะส่วนบุคคลที่มีต่อการวางแผนการลงทุนกองทุน Super Savings Fund (SSF) 2) อิทธิพลของการรับรู้ความเสี่ยงเกี่ยวกับการลงทุนที่มีต่อการวางแผนการลงทุนกองทุน Super Savings Fund (SSF) และ 3) อิทธิพลของพฤติกรรมความเสี่ยงในการลงทุนที่มีต่อการวางแผนการลงทุนกองทุน Super Savings Fund (SSF) ของกลุ่มพนักงานบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร เก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถาม ตรวจสอบคุณภาพด้านเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ และวิเคราะห์ความเชื่อมั่นได้ค่าความเชื่อมั่น 0.95 และทดสอบกับพนักงานองค์กรธุรกิจเอกชน จำนวน 400 คน ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ซื้อกองทุน Super Savings Fund (SSF) โดยการทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ด้วยค่าร้อยละ และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน ด้วยการวิเคราะห์ค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่เมื่อพบความแตกต่าง และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ผลการวิจัยพบว่า ความแตกต่างของลักษณะส่วนบุคคลมีผลต่อการวางแผนการลงทุนกองทุน Super Savings Fund (SSF) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ยกเว้น เพศ อิทธิพลของการรับรู้ความเสี่ยงเกี่ยวกับการลงทุนมีผลต่อการวางแผนการลงทุนกองทุน Super Savings Fund (SSF) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และอิทธิพลของพฤติกรรมความเสี่ยงในการลงทุนมีผลต่อการวางแผนการลงทุนกองทุน Super Savings Fund (SSF) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ยกเว้น พฤติกรรมการหลีกเลี่ยงความเสี่ยง

คำสำคัญ

ลักษณะส่วนบุคคล การรับรู้ความเสี่ยงเกี่ยวกับการลงทุน พฤติกรรมความเสี่ยงในการลงทุน การวางแผนการลงทุนกองทุน Super Savings Fund (SSF) พนักงานของบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร

ABSTRACT

The objectives of this study were to study: 1) the individual differences towards private employees' investment planning for Super Savings Fund (SSF), 2) the impact of perceived risk investment towards private employees' investment planning for Super Savings Fund (SSF), and 3) the impact of investment risk behavior towards private employees' investment planning for Super Savings Fund (SSF) in Bangkok Metropolitan Area. The instrument was questionnaire, which was verified by the academic experts as well as tested the reliability test with value of 0.95. This questionnaire set was distributed to 400 private employees, who brought the Super Savings Fund (SSF) in Bangkok Metropolitan Area. The descriptive statistics was used to report the percentage and the inferential statistics was used to report t-test, one –way ANOVA with multiple comparisons and the multiple regression analysis with the statistically significant at the 0.05 level. The results found that the individual differences had effect private employees' investment planning for Super Savings Fund (SSF) with the statistically significant at the 0.05 level; except gender. The impact of perceived risk investment had effect private employees' investment planning for Super Savings Fund (SSF) with the statistically significant at the 0.05 level, and the impact of investment risk behavior had effect private employees' investment planning for Super Savings Fund (SSF) with the statistically significant at the 0.05 level; except risk averse behavior.

Keywords

Individual Differences, Perceived Risk Investment, Investment Risk Behavior, Investment Planning for Super Savings Fund (SSF), Private Employees in Bangkok Metropolitan Area

ความสำคัญของปัญหา

การลงทุนเป็นความจำเป็นที่ทุก ๆ คนต้องมีการวางแผนในปัจจุบัน อันเนื่องมาจากความไม่แน่นอนของชีวิตหลังเกษียณที่ต้องอาศัยเงินที่ได้จากการลงทุนมาเพื่อให้ชีวิตดีขึ้นหลังจากไม่มีเงินเดือนประจำอีกต่อไป แต่ทั้งนี้การลงทุนก็มีความเสี่ยงที่นักลงทุนจะต้องทำความเข้าใจในการลงทุนอย่างระมัดระวัง ไม่ก่อให้เกิดการสูญเสียและความเสี่ยงในการลงทุน ทั้งนี้การวางแผนการเงิน

ในปัจจุบันเพื่อการลงทุนมีความหลากหลาย โดยเฉพาะการลงทุนในกองทุนรวมที่เปิดโอกาสให้นักลงทุนได้พิจารณาตามความเหมาะสมและตามความต้องการ และหากกล่าวถึงการกลุ่มคนที่มุ่งสู่การวางแผนทางการเงิน กลุ่มพนักงานประจำที่มีเงินเดือนก็เป็นกลุ่มคนที่มีโอกาสการวางแผนทางการเงินเพื่อการออมและการลงทุน เพื่อการเกษียณอายุในอนาคต รวมถึงได้ประโยชน์จากการลดหย่อนภาษีปลายปี ดังนั้นการที่พนักงานประจำได้มีโอกาสที่จะวางแผนตั้งแต่เริ่มเข้ามาเป็นพนักงานในบริษัทผลประโยชน์ที่ได้ย่อมส่งผลโดยตรงหลังจากเกษียณ แต่ทั้งนี้พนักงานประจำส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการวางแผนทางการเงิน จึงทำให้พนักงานประจำบางส่วนที่เกษียณได้รับความยากลำบากในการดำรงชีวิต (Zheng, 1999; Keswani & Stolin, 2008) สำหรับการวางแผนการทางการเงินในปัจจุบันจะเป็นการวางแผนทางการเงินในรูปแบบของการลงทุนในกองทุนรวมระยะยาว (Long Term Equity Fund: LTF) ซึ่งเป็นกองทุนรวมที่เน้นลงทุนในหุ้น และกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (Retirement Mutual Fund: RMF) ซึ่งเป็นกองทุนรวมประเภทที่ส่งเสริมให้เกิดการออมเงินระยะยาวไว้สำหรับใช้จ่ายยามเกษียณอายุ ทั้งนี้การลงทุนดังกล่าวจะให้นักลงทุนได้พิจารณาโดยเฉพาะช่วงปลายปีเพื่อให้ครอบคลุมในการลดหย่อนภาษีและผลตอบแทนจากการลงทุนในกองทุนรวมทั้งสองกองทุน แต่ทั้งนี้การลงทุนต้องมีการพิจารณาอย่างรอบคอบเพื่อให้การลงทุนเกิดประโยชน์สูงสุดตามที่ผู้ลงทุนต้องการ ดังนั้นลักษณะของการลงทุนของกองทุนทั้งสองประเภทจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้ โดยกองทุนรวมระยะยาว (Long Term Equity Fund: LTF) เมื่อลงทุนแล้วต้องถือหน่วยลงทุนไว้นานอย่างน้อย 7 ปีปฏิทิน ถึงจะได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีครบถ้วน และเงินค่าซื้อหน่วยลงทุนสามารถนำมาหักลดหย่อนภาษีได้ตามที่จ่ายจริง สูงสุดไม่เกินร้อยละ 15 ของรายได้ที่ต้องเสียภาษีแต่ต้องไม่เกิน 500,000 บาทต่อปี (Polkuamdee, 2018; Chantanusornsiri, 2018)

ส่วนกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (Retirement Mutual Fund: RMF) เหมาะสมกับผู้ที่ต้องการออมเงินเพื่อวัยเกษียณ โดยเฉพาะคนที่ไม่มีสวัสดิการออมเงินเพื่อวัยเกษียณมารองรับ หรือมีสวัสดิการแต่มีความต้องการออมเพื่อเพิ่มความหลากหลายในการลงทุน (Polkuamdee, 2018; Polkuamdee, Chantanusornsiri, & Sangwongwanich, 2018) แต่ทั้งนี้เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม พ.ศ. 2562 ตามมติคณะรัฐมนตรี ได้ประกาศการจัดตั้งกองทุนรวมเพื่อการออม (Super Savings Fund : SSF) ซึ่งนำมาทดแทนกองทุนรวมระยะยาว (Long Term Equity Fund: LTF) สามารถนำมาหักลดหย่อนภาษีเงินได้ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2563 – พ.ศ. 2567 โดยวัตถุประสงค์ของกองทุนดังกล่าวเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนทุกกลุ่มมีวินัยในการออมอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งหวังที่จะให้เริ่มต้นออมระยะยาวตั้งแต่เข้าสู่วัยทำงาน และรู้จักวางแผนการเงินเพื่อนำไปสู่ความมั่นคงทางรายได้เมื่อพ้นวัยทำงาน และสามารถนำมอลดหย่อนภาษีได้ถึงร้อยละ 30 ของเงินได้พึงประเมินแต่ไม่เกิน 2 แสนบาท (The Nation/Thailand, 2019) จากประเด็นของการปรับเปลี่ยนการลงทุนที่นักลงทุนได้มีความคุ้นชินเป็นประจำทุกปีในการลงทุนต้องมาปรับเปลี่ยนในกองทุนใหม่ที่มาทดแทนของเก่า ทำให้นักลงทุนย่อมมีความรู้สึกในความเสี่ยงที่เกิดขึ้น แม้ว่ามีข้อมูลที่เพียงพอที่จะทำความเข้าใจได้ในมาตรการต่าง ๆ ที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำเสนอ ในแง่ของลักษณะส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน การรับรู้ความเสี่ยงและพฤติกรรมในการลงทุน จึงมีความจำเป็นที่ต้องทำการศึกษาเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการบริหารจัดการกองทุนใหม่นี้ให้รอบคอบและสามารถเป็นข้อมูลในการวางแผนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. พนักงานบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีลักษณะส่วนบุคคลต่างกันจะมีการวางแผนการลงทุนกองทุน Super Savings Fund (SSF) ต่างกันหรือไม่ อย่างไร
2. พนักงานบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร มีการรับรู้ความเสี่ยงต่อการวางแผนการลงทุนกองทุน Super Savings Fund (SSF) อย่างไร
3. พนักงานบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร มีพฤติกรรมความเสี่ยงต่อการวางแผนการลงทุนกองทุน Super Savings Fund (SSF) อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความแตกต่างของลักษณะส่วนบุคคลที่มีต่อการวางแผนการลงทุนกองทุน Super Savings Fund (SSF) ของกลุ่มพนักงานของบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของการรับรู้ความเสี่ยงเกี่ยวกับการลงทุนที่มีต่อการวางแผนการลงทุนกองทุน Super Savings Fund (SSF) ของกลุ่มพนักงานของบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของพฤติกรรมความเสี่ยงในการลงทุนที่มีต่อการวางแผนการลงทุนกองทุน Super Savings Fund (SSF) ของกลุ่มพนักงานของบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจทัศนคติในประเด็นของการวางแผนการลงทุนกองทุน Super Savings Fund (SSF) ของกลุ่มพนักงานของบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยกองทุนดังกล่าวข้างต้นเป็นนโยบายและมาตรการของรัฐบาลที่ได้นำเสนอแนวทางการออมแบบใหม่ให้กับผู้ที่มีรายได้ประจำเพื่อนำไปสู่การออมและการลดหย่อนภาษีเงินได้ โดยแบบสอบถามมี 4 ส่วน คือข้อมูลส่วนบุคคลของพนักงานบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร ข้อมูลการรับรู้ความเสี่ยงเกี่ยวกับการลงทุนกองทุน Super Savings Fund (SSF) ข้อมูลพฤติกรรมความเสี่ยงในการลงทุนกองทุน Super Savings Fund (SSF) และข้อมูลการวางแผนการลงทุนกองทุน Super Savings Fund (SSF) ของกลุ่มพนักงานของบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร

ทั้งนี้แบบสอบถามดังกล่าวข้างต้นได้จัดทำขึ้นมาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยทั้ง 3 ข้อ และได้มีการตรวจสอบความเป็นมาตรฐานของเครื่องมือ โดยนำแบบสอบถามดังกล่าวมาวิเคราะห์หาความถูกต้องของเนื้อหาได้ค่าระหว่าง 0.67-1.00 และวิเคราะห์หาความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามจากตัวอย่างกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน กับพนักงานของบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครที่กำลังมีการวางแผนการลงทุนกองทุน Super Savings Fund (SSF) และทำการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของครอนบาร์ค ได้ค่าความเชื่อมั่นที่ระดับ 0.825 และได้แบ่งเขตกรุงเทพมหานคร ออกเป็น 50 เขตปกครอง และจับสลากขึ้นมา 5 เขต ได้เขตที่เป็นตัวแทน ประกอบด้วย เขตราชเทวี เขตลาดพร้าว เขตพระโขนง เขตสาทร และเขตยานนาวา และดำเนินการแจกแบบสอบถามแบบไม่ใช้หลักความน่าจะเป็น ด้วยการเลือกหน่วยตัวอย่างแบบโควตาเท่า ๆ กัน ทั้ง 5 เขต ๆ ละ 80 คน รวมเป็น 400 คน จากการคำนวณตัวอย่างของตารางทาร์โร ยามาเน่ไม่จำกัดจำนวนประชากร ที่ระดับความคลาดเคลื่อน ± 5 ได้ตัวอย่างทั้งหมด 400 คน ทำการแจกแบบสอบถามเป็นเวลา 1 เดือน ตั้งแต่

วันที่ 1- 31 มกราคม 2563 ทั้งนี้การเก็บรวบรวมแบบสอบถาม ได้แจกแบบสอบถามในย่านธุรกิจสำคัญที่มีประชากรที่อยู่ในเกณฑ์ของการเป็นตัวอย่างเป็นตัวอย่างตามคุณสมบัติของการเป็นพนักงานของบริษัทเอกชนที่ต้องยื่นเสียภาษีรายได้ประจำปี และมีการวางแผนการลงทุนกองทุน Super Savings Fund (SSF) ได้ข้อมูลจำนวนครบทั้งหมด 400 ชุด และทำการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยสถิติเชิงพรรณนาด้วย ค่าร้อยละ และสถิติเชิงอนุมานประกอบด้วย การวิเคราะห์ค่าที่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่เมื่อพบความแตกต่าง และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถอธิบายได้ใน 2 ลักษณะ คือ ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนาและข้อมูลสถิติเชิงอนุมาน โดยข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา พบกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 220 คน คิดเป็นร้อยละ 55 มีอายุ ระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 184 คน คิดเป็นร้อยละ 46 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 222 คน คิดเป็นร้อยละ 55.50 มีประสบการณ์ทำงาน 1-5 ปีจำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 41.25 และมีระดับรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า หรือเท่ากับ 25,000 บาท จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 37 ผลการวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์สมมติฐานทั้ง 3 ข้อ โดยมีรายละเอียดดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1: ความแตกต่างของลักษณะส่วนบุคคลมีผลต่อการวางแผนการลงทุนกองทุน Super Savings Fund (SSF) ของกลุ่มพนักงานของบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 1 สถิติเปรียบเทียบการวางแผนการลงทุนกองทุน Super Savings Fund (SSF) ของกลุ่มพนักงานของบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามด้านเพศ

เพศ	N	$\bar{x}$	t	Sig.
1. ชาย	180	4.44	1.906	.054
2. หญิง	220	4.60		

*นัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 1 สรุปได้ว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านเพศ ที่แตกต่างกันมีผลต่อการวางแผนการลงทุนกองทุน Super Savings Fund (SSF) ของกลุ่มพนักงานของบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 2 แสดงสถิติเปรียบเทียบการวางแผนการลงทุนกองทุน Super Savings Fund (SSF) ของกลุ่มพนักงานของบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามด้าน อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และรายได้ต่อเดือน

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	F	Sig.
1. อายุ	400	3.365	.000*
2. ระดับการศึกษา	400	2.491	.004*
3. ประสบการณ์ทำงาน	400	3.075	.000*
4. รายได้ต่อเดือน	400	3.275	.000*

*นัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 2 สรุปได้ว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และรายได้ต่อเดือน ที่แตกต่างกันมีผลต่อการวางแผนการลงทุนกองทุน Super Savings Fund (SSF) ของกลุ่มพนักงานของบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร ที่แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 3 แสดงสถิติเปรียบเทียบของการวางแผนการลงทุนกองทุน Super Savings Fund (SSF) ของกลุ่มพนักงานของบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร แยกเป็นรายคู่ของข้อมูลส่วนบุคคล ด้านอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และรายได้ต่อเดือน

ข้อมูลส่วนบุคคล	Sig.	คู่ที่ต่าง
1. อายุ	.000*	20- 30 ปี กับ 50-55 ปี
2. ระดับการศึกษา	.000*	ปริญญาตรี กับ ปริญญาโท หรือสูงกว่า
3. ประสบการณ์ทำงาน	.000*	1-5 ปี กับ 6 -10 ปี 1-5 ปี กับ 11 ปีขึ้นไป
4. รายได้ต่อเดือน	.000*	ต่ำกว่า หรือเท่ากับ 25,000 บาท กับ 30,001- 40,000 บาท ต่ำกว่า หรือเท่ากับ 25,000 บาท กับ 40,001 บาท ขึ้นไป

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 สรุปได้ว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอายุ แตกต่างกัน 1 คู่ คือ ระดับอายุ 20-25 ปี กับ 50-55 ปี ระดับการศึกษา แตกต่างกัน 1 คู่ คือ ระดับปริญญาตรี กับ ปริญญาโท หรือสูงกว่า ประสบการณ์ทำงาน แตกต่างกัน 2 คู่ คือ 1-5 ปี กับ 6-10 ปี และ 1-5 ปี กับ 11 ปี ขึ้นไป และรายได้ต่อเดือน แตกต่างกัน 2 คู่ คือ ต่ำกว่า หรือเท่ากับ 25,000 บาท กับ 30,001-40,000 บาท และ ต่ำกว่า หรือเท่ากับ 25,000 บาท กับ 40,001 บาทขึ้นไป

สมมติฐานข้อที่ 2: อิทธิพลของการรับรู้ความเสี่ยงเกี่ยวกับการลงทุนมีผลต่อการวางแผนการลงทุนกองทุน Super Savings Fund (SSF) ของกลุ่มพนักงานของบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 4 แสดงการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2

การรับรู้เกี่ยวกับการลงทุน	สัมประสิทธิ์การถดถอย (Beta)	ค่า t	Sig. (p -value)
1. การรับรู้ตามอัตวิสัยส่วนตัว	.295	4.313	.000*
2. การรับรู้ตามการเลือกสรร	.211	3.147	.002*
3. การรับรู้ตามระยะเวลาที่กำหนด	.202	2.812	.005*
4. การรับรู้ตามข้อสรุปภาพโดยรวม	.145	2.767	.006*

$R^2 = .594$, F-Value = 56.44, n=400, P-Value = 0.05*

ผลการวิจัยพบว่าอิทธิพลของการรับรู้ความเสี่ยงเกี่ยวกับการลงทุนมีต่อการวางแผนการลงทุนกองทุน Super Savings Fund (SSF) ของกลุ่มพนักงานของบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยรวมมีอิทธิพลร้อยละ 59.4 ประกอบด้วย ด้านการรับรู้ตามอัตวิสัยส่วนตัวร้อยละ 29.5 ด้านการรับรู้ตามการเลือกสรร ร้อยละ 21.1 ด้านการรับรู้ตามระยะเวลาที่กำหนด ร้อยละ 20.2 และด้านการรับรู้ตามข้อสรุปภาพโดยรวม ร้อยละ 14.5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานข้อที่ 3: อิทธิพลของพฤติกรรมความเสี่ยงในการลงทุนมีผลต่อการวางแผนการลงทุนกองทุน Super Savings Fund (SSF) ของกลุ่มพนักงานของบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 5 แสดงการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3

พฤติกรรมความเสี่ยงในการลงทุน	สัมประสิทธิ์การถดถอย (Beta)	ค่า t	Sig. (p -value)
1. พฤติกรรมการหลีกเลี่ยงความเสี่ยง	.098	1.311	.191
2. พฤติกรรมความชอบที่จะเสี่ยง	.417	5.940	.000*
3. พฤติกรรมที่ไม่สนใจความเสี่ยง	.211	2.925	.004*

$R^2 = .389$, F-Value = 41.649, n=400, P-Value = 0.05*

ผลการวิจัยพบว่าอิทธิพลของพฤติกรรมความเสี่ยงในการลงทุนมีต่อการวางแผนการลงทุนกองทุน Super Savings Fund (SSF) ของกลุ่มพนักงานของบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยรวมมีอิทธิพลร้อยละ 38.9 ประกอบด้วย ด้านพฤติกรรมความชอบที่จะเสี่ยงร้อยละ 41.7 และด้านพฤติกรรมที่ไม่สนใจความเสี่ยง ร้อยละ 22.1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แต่ด้านพฤติกรรม

การหลีกเลี่ยงความเสี่ยงไม่มีผลต่อการวางแผนการลงทุนกองทุน Super Savings Fund (SSF) ของกลุ่มพนักงานของบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร

อภิปรายผล

การศึกษาการความแตกต่างของลักษณะส่วนบุคคล และอิทธิพลของการรับรู้ความเสี่ยงเกี่ยวกับการลงทุนและพฤติกรรมความเสี่ยงในการลงทุนที่มีต่อการวางแผนการลงทุนกองทุน Super Savings Fund (SSF) ของกลุ่มพนักงานบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และรายได้ต่อเดือน ที่แตกต่างกันมีผลต่อการวางแผนการลงทุนกองทุน Super Savings Fund (SSF) ของกลุ่มพนักงานของบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร ที่แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ยกเว้น ด้านเพศที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อการวางแผนการลงทุนกองทุน Super Savings Fund (SSF) ของกลุ่มพนักงานบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร จากผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับการศึกษาของ Kelly (1980) Pease & Pease (2001) Carver & Scheier (2004) Levy (2010) Aamodt (2010) Cascio (2015) Bateson (2017) ที่กล่าวว่าอายุ เป็นปัจจัยสำคัญในการแสดงเหตุผลและอารมณ์ที่มีต่อพฤติกรรมของช่วงอายุที่มีการเปลี่ยนแปลง ตลอดทั้งความสามารถของการทำความเข้าใจในเนื้อหาและข่าวสาร รวมถึงการรับรู้ต่าง ๆ ได้มากน้อยต่างกันตามช่วงอายุ เพราะช่วงอายุจะผ่านการมีประสบการณ์ในชีวิตที่สะสมและสั่งสมแตกต่างกันและเป็นตัวบ่งชี้ถึงความสนใจในประเด็นต่าง ๆ เช่น การวางแผนการดำเนินชีวิตในอนาคต เป็นต้น ด้านระดับการศึกษาที่ได้จากการเรียนรู้จากสถาบันการศึกษาจะเป็นประเด็นสำคัญในการต้องการความรู้ที่เป็นเหตุและผล ตลอดทั้งประสบการณ์ที่ได้จากการปฏิบัติ ทำให้สามารถใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตในด้านต่าง ๆ ทั้งการทำงาน การบริหารจัดการแก้ไขปัญหาหรือการวางแผนในแง่มุมต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล ซึ่งแต่ละคนจะมีความแตกต่างกันตามระดับของการศึกษาและวิธีการแก้ไขปัญหา ด้านประสบการณ์การทำงานจะเป็นส่วนของการสะสมสั่งสมตามระยะเวลาที่เกิดขึ้นกับตัวบุคคลตามหลักการแล้วผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานสูงมักจะมีเวลาในการสะสมสั่งสมเวลาในการทำงานเป็นระยะเวลานาน แต่ทั้งนี้ผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานสูงอาจจะไม่ต้องใช้เวลาในการสะสมสั่งสมเวลาในการทำงานเป็นระยะเวลาก็สามารถเป็นไปได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับการเรียนรู้และบุคลิกภาพของบุคคลนั้น และด้านรายได้ของบุคคลแสดงถึงฐานะทางเศรษฐกิจซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญแสดงถึงการมีศักยภาพในการดูแลตนเอง บ่งบอกถึงอำนาจการใช้จ่ายในการบริโภคข่าวสาร ผู้ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสูงจะมีโอกาสที่ดีกว่าในการแสวงหาสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการดูแลตนเอง ผู้ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจต่ำอาจจะมีศึกษาน้อย ทำให้มีข้อจำกัดในการรับรู้ เรียนรู้ ตลอดจนการแสวงหาความรู้และประสบการณ์ในการดูแลตนเอง รวมถึงงานวิจัยของ Hila (2018) พบว่า ในภาพรวมของการวางแผนทางการเงินเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการที่พนักงานที่อยู่ในวัยทำงานจำเป็นต้องให้ความใส่ใจต่อการวางแผนการเงินเพื่ออนาคต เพราะว่าในอนาคตอาจจะไม่มีเงินเดือนประจำ หรือความไม่พร้อมของร่างกายในการทำงานที่จะหารายได้มาจุนเจือตนเองและครอบครัวได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ Marcinkiewicz (2017) พบว่า การวางแผนทางการเงินในอนาคต ปัจจัยที่สำคัญในการวางแผนเพื่อให้ชีวิตหลังเกษียณมีความสุขและไม่เดือดร้อน การหารายได้เพิ่มขึ้นจากการทำงานและใช้เงิน

เหล่านั้นเข้าสู่ระบบการออมจะทำให้มีความสุขหลังเกษียณ แต่ทั้งนี้จะต้องมีวินัยทางการเงินควบคู่ไปด้วย รวมถึง Mansor และ Choon (2015) ระบุว่าข้อมูลส่วนบุคคลมีบทบาทสำคัญในการวางแผนสำหรับการก่อนและหลังเกษียณของพนักงาน เนื่องจากปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์ทั้งทางด้านความมั่นคงทั้งทางร่างกายจากการมีเงินค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลและความมั่นคงทางเศรษฐกิจในส่วนของการลงทุนที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคต และงานวิจัยของ Woan-Ying & Lim (2011) รายงานว่าข้อมูลส่วนบุคคลในเรื่องของสถานภาพทางสังคม อายุ และระดับรายได้ มีบทบาทสำคัญที่จะทำให้การวางแผนทางการเงินประสบความสำเร็จ อันเนื่องมาจากปัจจัยดังกล่าวเป็นเป็นตัวกำหนดทิศทางทางการบริหารการเงินส่วนบุคคล

แต่ทั้งนี้ ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยส่วนบุคคล ด้านเพศที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อการวางแผนการลงทุน กองทุน Super Savings Fund (SSF) ของกลุ่มพนักงานของบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร อาจจะเป็นระดับการใช้สติปัญญาที่ไม่แตกต่างกัน (Kelly, 1980; Pease & Pease, 2001) ในการตัดสินใจในการวางแผนการลงทุนกองทุนรวมเพื่อการออม (Super Savings Fund: SSF) ที่มีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการส่งเสริมให้ประชาชนทุกกลุ่มทั้งชายและหญิง มีวินัยในการออมอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งหวังที่จะให้เริ่มต้นออมระยะยาวตั้งแต่เข้าสู่วัยทำงาน และรู้จักวางแผนการเงินเพื่อนำไปสู่ความมั่นคงทางรายได้เมื่อพ้นวัยทำงาน สามารถนำมรดกหย่อนภาษีได้ถึงร้อยละ 30 ของเงินได้พึงประเมินแต่ไม่เกิน 2 แสนบาท ไม่กำหนดขั้นต่ำการลงทุน และไม่จำเป็นต้องลงทุนต่อเนื่องทุกปี สามารถขายคืนหน่วยลงทุนได้เมื่อถืมาแล้วไม่น้อยกว่า 10 ปี นับจากวันที่ซื้อเงินได้จากการขายคืน จะได้รับยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาหากปฏิบัติตามเงื่อนไข ข้อมูลดังกล่าวข้างต้นอาจจะเป็นส่วนที่ทำให้ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ลงทุนทั้งชายและหญิงมีความเห็นไม่แตกต่างกัน (The Nation/Thailand, 2019)

ผลการวิจัยพบว่า อิทธิพลของการรับรู้ความเสี่ยงเกี่ยวกับการลงทุนมีผลต่อการวางแผนการลงทุนกองทุน Super Savings Fund (SSF) ของกลุ่มพนักงานของบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย ด้านการรับรู้ตามอัตวิสัยส่วนตัว ด้านการรับรู้ตามการเลือกสรร ด้านการรับรู้ตามระยะเวลาที่กำหนด และด้านการรับรู้ตามข้อสรุปภาพโดยรวม จากผลการวิจัยสอดคล้องกับการรับรู้ความเสี่ยงเกี่ยวกับการลงทุน ตามที่ Rescher (1983) Crockford (1986) Horcher (2005) Hopkin (2012) Bodie Kane & Marcus (2018) ได้สรุปว่าการรับรู้ความเสี่ยงเกี่ยวกับการลงทุนนั้น อาจกล่าวได้ว่าการรับรู้ความเสี่ยงเกี่ยวกับการลงทุนเป็นเรื่องของความต้องการและแรงขับจากแรงจูงใจในการทำให้เกิดการรับรู้ทางการลงทุน ทั้งทางด้านการรับรู้ตามอัตวิสัยส่วนตัว ด้านการรับรู้ตามการเลือกสรรด้านการรับรู้ตามระยะเวลาที่กำหนด และด้านการรับรู้ในภาพรวม สิ่งเหล่านี้มีผลโดยตรงต่อเจตคติและพฤติกรรม จากลักษณะของการรับรู้ดังกล่าวข้างต้นเป็นประเด็นสำคัญเพื่อใช้เป็นแนวทางต่อการวางแผนการลงทุนของนักลงทุน ทั้งที่เป็นการลงทุนเพื่อประโยชน์สำหรับตนเองหรือของหน่วยงาน จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น สอดคล้องกับการศึกษาของ Sindhu and Kumar (2014) ที่กล่าวว่าอิทธิพลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการตัดสินใจในการลงทุนจะขึ้นอยู่กับความรู้ที่ตนเองมีความรู้สึกในเรื่องของการลงทุนว่าเป็นสิ่งที่มีความจำเป็น หากมีโอกาสก็จะมี การตัดสินใจทันทีและพยายามสรรหาการลงทุนที่ตนเองคิดว่าเหมาะสมกับความต้องการของตนเองสูงสุด ในขณะที่ Hoffmann Post & Pennings (2013) กล่าวว่าการลงทุนของนักลงทุนจะมีกรอบเวลาของการลงทุน

ที่มีความชัดเจน เพราะการลงทุนมีความเสี่ยงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา และสามารถเห็นได้ชัดเจนในช่วงวิกฤต หรือ มีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นที่จะต้องให้นักลงทุนได้ใช้เวลาในการตัดสินใจ รวมถึงการประเมินในภาพรวมถึงผลดีผลเสียที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตอีกด้วย เป็นในทำนองเดียวกับการศึกษาของ Antonides & Van Der Sar (1990) Walia & Kiran (2009) ที่ร่วมกันกล่าวว่าการวิเคราะห์คุณสมบัติของนักลงทุนจำเป็นต้องเข้าใจในการที่นักลงทุนมีการรับรู้ในภาพรวมของการลงทุนว่ามีลักษณะอย่างไร ซึ่งสามารถรับรู้ได้ดีในช่วงเวลาวิกฤตที่ต้องมีการตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง

ผลการวิจัยพบว่า อิทธิพลของพฤติกรรมความเสี่ยงในการลงทุนมีผลต่อการวางแผนการลงทุนกองทุน Super Savings Fund (SSF) ของกลุ่มพนักงานของบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย ด้านพฤติกรรมความชอบที่จะเสี่ยง และด้านพฤติกรรมที่ไม่สนใจความเสี่ยง แต่ด้านพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงความเสี่ยงไม่มีผลต่อการวางแผนการลงทุนกองทุน Super Savings Fund (SSF) ของกลุ่มพนักงานของบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร จากผลการวิจัยสอดคล้องกับพฤติกรรมความเสี่ยงในการลงทุนตามที่ Thaler (1993) Shefrin (2000) Nofsinger & Richard (2002) Pompian (2012) ได้มีการสรุปและอธิบายเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักลงทุนที่มีลักษณะแตกต่างกันออกไป แต่ทั้งนี้หากนำพฤติกรรมการลงทุนเหล่านี้มาสู่การวิเคราะห์และวางแผนเพื่อสามารถทำให้ทราบทิศทางของพฤติกรรม อาจสรุปตามแนวคิดพฤติกรรมที่แสดงออกมาในลักษณะที่เรียกว่า พฤติกรรมการหลีกเลี่ยงความเสี่ยง ด้านพฤติกรรมความชอบที่จะเสี่ยง และด้านพฤติกรรมที่ไม่สนใจความเสี่ยง โดยพฤติกรรมการลงทุนเป็นไปตามแนวการปฏิบัติของนักลงทุนในปัจจุบัน รวมถึงงานวิจัยที่สามารถนำมาเชื่อมโยงกับพฤติกรรมดังกล่าว เช่น งานวิจัยของ Joo และ Durri (2018) ที่กล่าวถึงการแสดงพฤติกรรมการลงทุน พฤติกรรมการหลีกเลี่ยงความเสี่ยง ด้านพฤติกรรมความชอบที่จะเสี่ยง และด้านพฤติกรรมที่ไม่สนใจความเสี่ยง จะมีทั้งข้อดีและข้อเสีย หากไม่มีการพิจารณาให้รอบคอบอาจทำให้เกิดปัญหาในการลงทุนขึ้นมาได้ และส่วนมากแล้วนักลงทุนจะมีลักษณะของพฤติกรรมชอบที่จะเสี่ยงและไม่สนใจความเสี่ยง จากการศึกษาของ Gervais Heaton & Odean (2011) Palomino & Sadrieh (2011) Broihanne Merli & Roger (2014) พบว่า นักลงทุนส่วนมากแสดงความเก่ง หรือ อวดเก่ง มีความเข้าใจว่าตนเองมีความรู้ ความสามารถในการตัดสินใจลงทุน หรือที่เรียกว่า มีความมั่นใจแบบขาดสติในการไตร่ตรองว่าทุกการตัดสินใจมีความเสี่ยงตลอดเวลา และต้องมีมุมมองของการมีทางเลือกในการตัดสินใจในการลงทุนหลากหลาย ไม่ประมาท หรือมองประเด็นปัญหาเป็นเพียงข้อมูลแต่ปราศจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ก่อนการตัดสินใจในการลงทุนแต่ละครั้ง ดังนั้นการให้ความสำคัญในการพิจารณาทั้งข้อดีและข้อเสียไปพร้อม ๆ กันของพฤติกรรมความชอบที่จะเสี่ยง และด้านพฤติกรรมที่ไม่สนใจความเสี่ยงก็จะทำให้ทราบถึงทิศทางในการวางแผนทางการเงินเพื่อการลงทุน ซึ่งต้องให้ความสำคัญกับการกำหนดเป้าหมายทางการเงินของตนเอง การพัฒนาแผนการเงินและกลยุทธ์ เพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนด การจัดทำกรปฏิบัติตามแผนการเงินและกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ การพัฒนาและปรับปรุงแผนเป็นระยะ ๆ สำหรับช่วงเวลาเพื่อที่จะใช้ในการประสานงานและควบคุมให้เป็นไปตามการวางแผนทางการเงินที่กำหนดไว้ การใช้งบการเงินเป็นตัวประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อแก้ไขสิ่งผิด และการทบทวนเป้าหมายและปรับปรุงแผนและกลยุทธ์ทางการเงินให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

แต่ทั้งนี้ ด้านพฤติกรรมกรรการหลักเลียงความเสี่ยงไม่มีผลต่อการวางแผนการลงทุนกองทุน Super Savings Fund (SSF) ของกลุ่มพนักงานของบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยปกติแล้ว คนส่วนมากจะหลีกเลี่ยงปัญหา ถึงแม้ว่าจะมีแนวทางในการปฏิบัติที่ชัดเจนก็ตาม เช่นเดียวกับการวางแผนการลงทุนสามารถอธิบายได้จากแนวคิดของ Higgins (2000) Daniell & Sixl-Daniell (2006) Altfest (2007) Kapoor Dlabay & Hughes (2009) กล่าวว่าการวางแผนการลงทุนเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นในสถานการณ์ปัจจุบันที่นักลงทุนจะต้องมีการเตรียมความพร้อมสำหรับ ตนเอง ครอบครัวและการทำให้ชีวิตหลังจากการเกษียณมีความสุข แต่พฤติกรรมกรรการหลักเลียงความเสี่ยงจะไม่สนใจในข้อมูลต่าง ๆ เพื่อใช้ในการตัดสินใจ และมักจะให้ผู้อื่นตัดสินใจ หรือวางแผนให้แทน ดังนั้นประสิทธิภาพในการวางแผนการลงทุนก็จะลดลง สอดคล้องกับ Hershey Jacobs-Lawson และ Austin (2013) Lunceford (2017) ระบุว่าประสิทธิภาพในการวางแผนการลงทุนสำหรับการเกษียณอายุในอนาคต จำเป็นต้องเริ่มต้นการวางแผนก่อนการเกษียณตั้งแต่เริ่มการทำงานในองค์กร โดยการแบ่งเงินการลงทุนในมิติต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดรายได้ที่มากขึ้นและศึกษาข้อมูลการลงทุนที่องค์กรของรัฐให้สิทธิพิเศษกับกลุ่มคนที่กำลังจะเกษียณเพื่อทำให้รายได้เพิ่มมากขึ้นและสามารถมีเงินเก็บหลังเกษียณในการใช้จ่ายหลังจากไม่มีรายได้จากงานประจำในอนาคต รวมถึงพฤติกรรมกรรการหลักเลียงความเสี่ยงมักจะขาดกระบวนการการวางแผนการลงทุนก่อนจะเกษียณ สอดคล้องกับ Wang & Shultz (2010) ที่ได้อธิบายถึงความสำคัญของกระบวนการการลงทุน การปฏิบัติตามขั้นตอนการลงทุน และการใช้ข้อเสนอแนะที่ได้จากการลงทุน มาวางแผนการลงทุนให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้มีรายได้มากเพียงพอต่อการดำรงชีวิตอยู่ในอนาคต รวมถึงสิทธิพิเศษในการลดหย่อนภาษีที่เกิดขึ้นกับผู้ที่มีรายได้ประจำและต้องเสียภาษีให้กับภาครัฐ เพื่อนำมาลดหย่อนภาษีเงินได้ เป็นต้น นอกจากนี้ พฤติกรรมกรรการหลักเลียงความเสี่ยงยังขาดการทบทวนในการวางแผนการลงทุนว่าการลงทุนประเภทใดที่มีความเหมาะสมและมีความเสี่ยงที่เหมาะสม ยอมรับได้ และทำให้มีความพึงพอใจตามที่ Bernheim (1992) Elder & Rudolph (1999) Greninger Hampton Kitt & Jacquet (2000) Hira Rock & Loibi (2009) Wang & Shultz (2010) กล่าวไว้ว่าหากไม่มีประเด็นดังกล่าวข้างต้น ก็อาจทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการวางแผนการลงทุนได้

ข้อเสนอแนะ

1. ควรให้ความสำคัญกับคิดเห็นที่แตกต่างกันด้านอายุ ระดับการศึกษาประสบการณ์ทำงาน และรายได้ต่อเดือนของนักลงทุนที่มีต่อการวางแผนการลงทุนกองทุน Super Savings Fund (SSF) ของกลุ่มพนักงานของบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร ว่ามีส่วนใดที่กองทุนจะนำเสนอเงื่อนไขที่จูงใจให้แต่ละกลุ่มที่แตกต่างกันได้อย่างเหมาะสม
2. ควรให้ความสำคัญกับพฤติกรรมกรรการหลักเลียงความเสี่ยงที่ไม่มีผลต่อการวางแผนการลงทุนกองทุน Super Savings Fund (SSF) ของกลุ่มพนักงานของบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร ว่าจะมีวิธีการกระตุ้นอย่างไรให้เป็นนักลงทุนที่ให้ความสำคัญในเงื่อนไขของการวางแผนการลงทุน
3. การให้ความสำคัญกับการนำเสนอเงื่อนไขที่น่าสนใจกับผู้ลงทุนใหม่ที่มีความประสงค์ที่จะวางแผนการลงทุนในกองทุน Super Savings Fund (SSF) ให้มีจำนวนมากขึ้นในอนาคต

References

- Aamodt, M. G. (2010). **Industrial/organizational psychology: An applied approach**. (6th ed.). Belmont, CA: Wadsworth.
- Altfest, L. (2007). **Personal financial planning**. New York: McGraw-Hill Higher Education.
- Antonides, G., & Van Der Sar, N. L. (1990). Individual expectations, risk perception and preferences in relation to investment decision making. **Journal of Economic Psychology**. 11(2), 227-245.
- Bateson, P. (2017). **Behavior, development and evolution**. Cambridge, UK: Open Book Publishers.
- Bernheim, B. D. (1992). **Is the Baby Boom generation preparing adequately for retirement?** New York: Merrill Lynch and Company.
- Bodie, Z., Kane, A., & Marcus, A. J. (2018). **Investments (SIE)**. N.P.: McGraw-Hill Education.
- Broihanne, M.-H., Merli, M., & Roger, P. (2014). Overconfidence, risk perception and the risk-taking behavior of finance professionals. **Finance Research Letters**. 11(2), 64-73.
- Carver, C., & Scheier, M. (2004). **Perspectives on personality**. (5th ed.). Boston: Pearson.
- Cascio, W. F. (2015). Industrial–organizational psychology: Science and practice. **International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences**. 879–884.
- Chantanusornsiri, W. (2018). **Renewal of LTF perks on the table**. Retrieved from <https://www.bangkokpost.com/business/1696448/renewal-of-ltf-perks-on-the-table>.
- Crockford, N. (1986). **An introduction to risk management**. (2nd ed.). Cambridge: Woodhead-Faulkner.
- Daniell, M. H., & Sixl-Daniell, K. (2006). **Wealth wisdom for everyone**. Singapore: World Scientific Publishing.
- Elder, H. W., & Rudolph, P. M. (1999). Does retirement planning affect the level of retirement satisfaction? **Financial Services Review**. 8, 117-127.
- Gervais, S., Heaton, J. B., & Odean, T. (2011). Overconfidence, compensation contracts, and capital budgeting. **The Journal of Finance**. 66(5), 1735-1777.
- Greninger, S. A., Hampton, V. L., Kitt, K. A., & Jacquet, S. (2000). Retirement planning guidelines: A delphi study of financial planners and educators. **Financial Services Review**. 9, 231-245.

- Hershey, D. A., Jacobs-Lawson, J. M., & Austin, J. T. (2013). **Effective financial planning for retirement**. Oxford, NY: Oxford University Press.
- Higgins, R. C. (2000). **Analysis for financial management**. N.P.: McGraw-Hill
- Hila, A. (2018). Early retirement and late retirement: Comparative analysis of 20 european countries. **International Journal of Sociology**. 48(3), 231-250.
- Hira, T. K., Rock, W. L., & Loibi, C. (2009). Determinants of retirement planning behavior and differences by age. **International Journal of Consumer studies**. 33, 293-301.
- Hoffmann, A. O., Post, T., & Pennings, J. M. (2013). Individual investor perceptions and behavior during the financial crisis. **Journal of Banking & Finance**. 37(1), 60-74.
- Hopkin, P. (2012). **Fundamentals of risk management**. (2nd ed.). London: Kogan Page
- Horcher, K. A. (2005). **Essentials of financial risk management**. Hoboken, NJ: John Wiley and Sons.
- Joo, B. A., & Durri, K. (2018). Impact of psychological traits on rationality of individual investors. **Theoretical Economics Letters**. 8, 1973-1986.
- Kapoor, J. R., Dlabay, L. R., & Hughes, R. J. (2009). **Personal finance**. (9th ed.). New York: McGraw-Hill Irwin.
- Kelly, G. A. (1980). **Theory of personality: The psychology of personal constructs**. New York: N.P.
- Keswani, A., & Stolin, D. (2008). Which money is smart? Mutual fund buys and sells of individual and institutional investors. **Journal of Finance**. 63(1), 85-118.
- Levy, P. E. (2010). **Industrial/organizational psychology: Understanding the workplace**. (3rd ed.). New York: Worth Publishers.
- Lunceford, G. M. (2017). **What is retirement in the 21st Century?** Cleveland, OH: Case Western Reserve University Press.
- Mansor, M. F., & Choon, C. (2015). Demographic factors associated with retirement planning: A study of employees in Malaysian health sectors. **Asian Social Science**. 11(13), 108-119.
- Marcinkiewicz, E. (2017). Factors affecting the development of voluntary pension schemes in CEE countries: A panel data analysis. **Central European Economic Journal**. 3(50), 26-40.
- Nofsinger, R., & Richard, A. (2002). **Individual investments behavior**. New York: McGraw-Hill.
- Palomino, F., & Sadrieh, A. (2011). Overconfidence and delegated portfolio management. **Journal of Financial Intermediation**. 20(2), 159-177.

- Pease, A., & Pease, B. (2001). **Why men don't listen & women can't read maps.** Great Britain: Orion Publishing Group.
- Polkuamdee, N. (2018). **Asset managers discuss the considerations for LTF and RMF investment.** Retrieved from <https://www.bangkokpost.com/thailand/special-reports/1554006/spoiled-for-choice>
- Polkuamdee, N., Chantanusornsiri, W., & Sangwongwanich, P. (2018). **A prized tax deduction is set to expire, but a proposed substitute could diminish the impact.** Retrieved from <https://www.bangkokpost.com/business/1582322>
- Pompian, M. M. (2012). **Behavioral finance and investor types: Managing behavior to make better investment decisions.** N.P.: John Wiley & Sons.
- Rescher, N. (1983). **A Philosophical Introduction to the Theory of Risk Evaluation and Measurement.** Washington, DC: University Press of America.
- Shefrin, H. (2000). **Beyond greed and fear: Understanding behavioral finance and the psychology of investing.** Boston, USA: Harvard Business School Press.
- Sindhu, K. P., & Kumar, R. S. (2014). Influence of risk perception of investors on investment decisions: An empirical analysis. **Journal of Finance and Bank Management.** 2(2), 15-25.
- Thaler, R. (Editor). (1993). **Advances in behavioral finance.** New York: Russell Sage Foundation.
- The Nation/Thailand. (2019). **Market welcomes new tax incentives for long-term investment in mutual fund.** Retrieved from <https://www.nationthailand.Com/business/30379050>.
- Walia, N., & Kiran, R. (2009). An analysis of investor's risk perception towards mutual funds services. **International Journal of business Management.** 4(5), 106-120.
- Wang, M., & Shultz, K. S. (2010). Employee retirement: A review and recommendation for future investigation. **Journal of Manage.** 36, 172–206.
- Woan-Ying, T., & Lim, Y. S. (2011). Influence of investment experience and demographic factors on retirement planning intention. **International Journal of Business and Management.** 6(2), 15-20.
- Zheng, L. (1999). Is money smart? A study of mutual fund investors' fund selection ability. **Journal of Finance.** 54(3), 901-933.

การให้ความหมายและการดำรงอัตลักษณ์ของนิสิตภาควิชาพลศึกษา
คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

MEANING AND MAINTENANCE OF IDENTITY PHYSICAL EDUCATION
STUDENTS FACULTY OF PHYSICAL EDUCATION,
SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY

สุพิเชษฐ์ ทองอ่อน¹ และพิทักษ์ ศิริวงศ์²
Supichet Tong-on¹, and Phitak Siri Wong²

¹นักวิชาการศึกษา สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

²รองศาสตราจารย์ ดร. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

¹Educator, Education and Psychological Test Bureau, Srinakharinwirot University

²Associate Professor, Dr. Faculty of Management Science, Silpakorn University

E-mail: supichett@hotmail.com, phitak@ms.su.ac.th

Received:	October 24, 2019
Revised:	March 3, 2020
Accepted:	March 5, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการให้ความหมายและที่มาของความหมาย
อัตลักษณ์ของนิสิตสาขาวิชาพลศึกษา คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และ 2) ศึกษา
การดำรงอัตลักษณ์ของนิสิตสาขาวิชาพลศึกษา คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ การสร้างทฤษฎีฐานราก เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์
ระดับลึกการสังเกตและจดบันทึก การวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ข้อมูล
โดยวิธีแปลความและตีความข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ นิสิตภาควิชาพลศึกษา คณะพลศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 18 คน ผลการศึกษาพบว่า 1) การให้ความหมายของคำว่า
อัตลักษณ์ ตามนิยามของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก หมายถึง (1) อ่อนโยน แต่ไม่อ่อนแอ (2) ระเบียบวินัย
(3) ความซื่อสัตย์ และ (4) ให้เกียรติซึ่งกันและกัน 2) การดำรงอัตลักษณ์ของนิสิตสาขาวิชาพลศึกษา
คือ การมีลักษณะทางจิตใจที่ดี เพราะมีการอบรม สั่งสอนจากครู อาจารย์ และการเล่นกีฬาเป็น
ประจำ จึงเป็นการหลอมรวมให้เกิดการดำรงอัตลักษณ์ความเป็นนิสิตภาควิชาพลศึกษา

คำสำคัญ

อัตลักษณ์ นิสิตภาควิชาพลศึกษา

ABSTRACT

This research was aimed to 1) study the meaning and origin of the meaning, the identity of students in the Department of Physical Education, Faculty of Physical Education, Srinakharinwirot University, and 2) study the identity maintenance of students in Department of Physical Education, Faculty of Physical Education, Srinakharinwirot University. This research is qualitative research using the method of grounded theory, collecting data through in-depth interviews, observation and recording, document analysis, and related research. Data were analyzed by the interpretation method. And interpret the data the main informants were 18 students of the Department of Physical Education, Faculty of Physical Education, Srinakharinwirot University. 1) The results of this study found (1) Gentle but not weak. (2) Self-Discipline. (3) Honesty. (4) Respect for each other. 2) The identity maintenance of students in Physical Education Department is having good mental characteristics because there is training taught by teachers and students like to play sports on a regular basis. Therefore, it is a fusion to maintain the identity of students of the Department of Physical Education.

Keywords

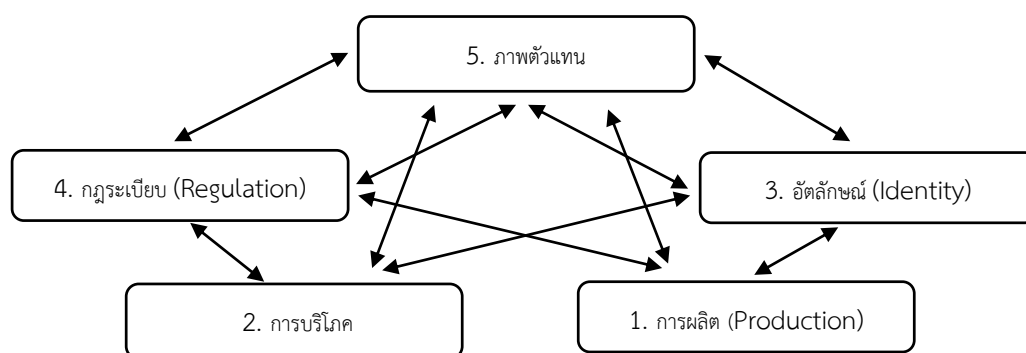
Identity, Physical Education Students

ความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาที่มีความพร้อมในการเปิดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาเพื่อสร้างบัณฑิตเข้าสู่วิชาชีพในสาขาต่าง ๆ มหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาจะให้ความรู้และความสามารถให้แก่บัณฑิตเพื่อนำไปใช้ในการประกอบวิชาชีพในด้านต่าง ๆ โดยความรู้ความสามารถนั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นมากสำหรับทุก ๆ คน จึงจำเป็นต้องศึกษาหาความรู้อยู่ตลอดเวลา เพราะจะทำให้รู้เท่าทันเหตุการณ์ต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และเท่าทันกับสิ่งที่โลกได้ที่มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาตลอดเวลา (Chareonwongsak, 1998; Suwanwela, 1997) เนื่องจากในปัจจุบันนี้ระบบการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง มีสาขาเฉพาะขึ้นมาในแต่ละมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษา ประกอบกับได้มีคู่มือประกันคุณภาพภายในในระดับอุดมศึกษา ปี 2557 องค์ประกอบที่ 3 เรื่อง นักศึกษา ตัวบ่งชี้ที่ 3.1 การรับนิสิต ตัวบ่งชี้ที่ 3.2 การส่งเสริมและพัฒนานิสิต และตัวบ่งชี้ที่ 3.3 ผลที่เกิดกับนิสิต โดยกำหนดให้การดำเนินงานมีความสอดคล้องกับคุณสมบัติของนิสิตที่กำหนดในหลักสูตรหรือแตกต่างกันไปแต่ละหลักสูตร (Office of the Higher Education Commission, 2015) จึงส่งผลให้หลักสูตรจำเป็นต้องกำหนดอัตลักษณ์ของนิสิตของหลักสูตรที่ชัดเจน เพราะอัตลักษณ์นั้นเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงคุณภาพของบัณฑิต มหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาจึงให้ความสำคัญเพื่อให้เกิดการเป็นอัตลักษณ์ที่มหาวิทยาลัยหรือสถานศึกษากำหนดขึ้น

อัตลักษณ์ ตามรากศัพท์ในภาษากรีกนั้น หมายถึง เครื่องหมายที่บ่งบอกความแตกต่าง แต่ความหมายที่ใช้กันอยู่ทั่วไปนั้น หมายถึง กลุ่มของลักษณะการ (Traits) ที่แสดงให้เห็นความแตกต่างของบุคคลหนึ่งบุคคลใดกับบุคคลอื่น ๆ ที่ทำให้โดดเด่นขึ้นมา คำว่าอัตลักษณ์ ยังมีรากศัพท์มาจากภาษาลาติน ซึ่งมีความหมายสองประการ คือ ความเหมือน (the same) และมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันออกไป (Similarity and difference) (Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre, 2004) อัตลักษณ์ของ Jenkins (2004) คือ การเปรียบเทียบระหว่างบุคคลหรือสิ่งอื่นว่ามีความเหมือนหรือความแตกต่าง ซึ่งเป็นสิ่งที่สร้างขึ้นและมีลักษณะเป็นพลวัตอยู่ตลอดเวลา โดยกระบวนการทางสังคม จึงเกิดการผสมผสานองค์ประกอบในทิศทางที่แตกต่างกัน สามารถสร้างอัตลักษณ์ที่หลากหลายได้ในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน (Fuangfoosakun, 2003) การที่เราแสดงตนเองต่อบุคคลอื่นหรือต่อสังคมนั้น เป็นกระบวนการของการเลือกใช้และการแสดงออกจะทำให้เรารู้จักตัวตนของเรามากขึ้นโดยผ่านระบบของการใช้สัญลักษณ์ (Symbol) เพราะสัญลักษณ์ทำให้บางสิ่งบางอย่างที่มีความหมายเป็นที่เข้าใจร่วมกัน การแสดงออกทางพิธีกรรม ประเพณี วัฒนธรรม ตำนาน เรื่องเล่า ประวัติศาสตร์ และปรากฏการณ์ทางสังคม เรียกว่า อัตลักษณ์ทางสังคม (Chotchuan, 2011) การให้ความหมายของคนหรือบางสิ่งบางอย่างที่ไม่มีลักษณะเฉพาะ คงอยู่ ไม่เปลี่ยนแปลงแต่จะให้ความหมายตัวตนของคนหรือสิ่งนั้น ๆ เช่น การแข่งขันชิงลบต่อคนพิการที่สื่อผ่านกลวิธีทางภาษามี 5 อัตลักษณ์ คือ คนพิการที่มีศักยภาพแต่ไม่ใช่บุคคลเดียวกับคนทั่วไป คนพิการ คือ คนที่มีความสามารถ แต่มีร่างกายบกพร่อง คนพิการคือคนที่สู้ชีวิต แต่มีชีวิตที่ลำบาก คนพิการ คือ คนที่อ่อนแอ และไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้จึงมีชีวิตไม่ดี และคนพิการ คือ คนที่ไม่เท่าเทียมคนทั่วไป จึงต้องให้ความช่วยเหลือ Khampha, Kingkham, & Yooyen (2015)

การกำหนดอัตลักษณ์จะเกิดขึ้นบนพื้นฐานกระบวนการคิด เพราะอัตลักษณ์ต้องมีสังคมเข้ามาเกี่ยวข้อง อัตลักษณ์ไม่ใช่สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ หรือเกิดขึ้นลอย ๆ แต่เกิดขึ้นมาในรูปแบบภายในวัฒนธรรม ในเวลาใดเวลาหนึ่ง กำหนดโดยสังคมนั้น ๆ (Social Construct) และไม่เป็นสิ่งที่หยุดนิ่ง แต่จะเป็นวงจรที่เรียกว่า “วงจรแห่งวัฒนธรรม” (Circuit of Culture) (Stuart & Paul, 1996)

ภาพที่ 1 วงจรแห่งวัฒนธรรม
ที่มา: Stuart (1997)

จากภาพวงจรแห่งวัฒนธรรม แสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้

1) การผลิต (Production) คือ การที่บุคคลให้ความหมายและเปลี่ยนแปลงความหมายจากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในสถานการณ์และรูปแบบที่หลากหลาย 2) การบริโภค (Consumption) คือ การบริโภคทางวัฒนธรรม ในการสร้างภาพตัวแทนซึ่งจะมีการหมุนเวียน มีอิทธิพลซึ่งกันและกันในด้าน สถานการณ์ อุดมการณ์ เพศ และชนชั้น 3) อัตลักษณ์ (Identity) คือ การแสดงออกต่อตนเองเกี่ยวกับคำถามว่า “เราเป็นใคร” “เรารู้สึกอย่างไร” และ “เรารู้สึกร่วมกับกลุ่มไหน” 4) กฎระเบียบ (Regulation) คือ ความหมายในทางวัฒนธรรมจะไม่ได้อยู่แต่ในความคิด จะเป็นการก่อรูปเป็นระเบียบปฏิบัติในสังคม (Regulate Social Practice) มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตประจำวัน 5) ภาพตัวแทน (Representation) คือ การสร้างความหมายผ่านภาษา ใช้สัญลักษณ์เพื่อการสื่อสารกับผู้อื่น

ในสถานศึกษา มีการกล่าวถึงเรื่องของอัตลักษณ์ ที่สะท้อนคุณภาพของสถานศึกษา ซึ่งผู้ที่มีบทบาท คือ ผู้บริหาร อาจารย์ บุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง จึงต้องมีแนวคิดที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาในแต่ละแห่ง เพื่อให้เกิดประโยชน์ คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นคณะพลศึกษาแห่งเดียวในประเทศไทย ที่มุ่งผลิตบัณฑิตในกลุ่มสาขาวิชาทางด้านพลศึกษา สุขศึกษา นันทนาการ วิทยาศาสตร์การกีฬา และสาธารณสุข มีหลักสูตรทั้งในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก ซึ่งนิสิตทุกหลักสูตรของคณะพลศึกษาได้รับการฝึกฝน ได้รับการประสบการณ์วิชาชีพกับองค์การ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นิสิตได้รับการปลูกฝังในเรื่องสมรรถนะหลักของนิสิตคณะพลศึกษา มหาวิทยาลัย จึงต้องมีบทบาทสร้างนิสิตที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว และมีความสัมพันธ์อันดี เพื่อให้มีสิ่งที่ดีในวันข้างหน้าและมีคุณภาพ นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีคุณลักษณะเฉพาะในภาพรวมเรียกว่า อัตลักษณ์นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประกอบด้วยคุณลักษณะ 8 ประการ ได้แก่ 1) ใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต 2) คิดเป็นทำเป็น 3) หนักเอาเบาสู้ 4) รู้กาลเทศะ 5) เปี่ยมจิตสำนึกสาธารณะ 6) มีทักษะสื่อสาร 7) อ่อนน้อมถ่อมตน 8) งามด้วยบุคลิก พร้อมด้วยศาสตร์และศิลป์

กล่าวได้ว่ามุมมองอัตลักษณ์ของนิสิตสาขาวิชาพลศึกษาเป็นความพยายามในการตอบคำถามถึงความเป็นตัวตนของนิสิตที่สัมพันธ์อยู่กับบริบท ทั้งในเชิงพื้นที่และเวลา อัตลักษณ์ถูกสร้างขึ้นภายใต้ความสัมพันธ์กับบุคคลที่อยู่รอบ ๆ ตัวเราไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความเป็นอัตลักษณ์ของสาขาวิชาพลศึกษา คณะพลศึกษา มาวิเคราะห์ซึ่งนำมาในการให้ความหมาย และการดำรงอัตลักษณ์ นิยามของนิสิตภายใต้บริบททางสังคม และโครงสร้างดังกล่าว เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาศักยภาพนิสิตเพราะสาขาวิชานี้มีที่มหาวิทยาลัยแห่งนี้แห่งเดียวเท่านั้น

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. การให้ความหมายและที่มาของความหมายอัตลักษณ์ของนิสิตสาขาวิชาพลศึกษา คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒให้มีความหมายและที่มาอย่างไร
2. การดำรงอัตลักษณ์ของนิสิตสาขาวิชาพลศึกษา คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการให้ความหมายและที่มาของความหมายอัตลักษณ์ของนิสิตสาขาวิชาพลศึกษา คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. เพื่อศึกษาการดำรงอัตลักษณ์ของนิสิตสาขาวิชาพลศึกษา คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ขอบเขตการวิจัย

1. ด้านประชากรที่ศึกษา เป็นนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาพลศึกษา คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ด้านเนื้อหา เป็นการศึกษาความหมายและการดำรงอัตลักษณ์นิสิตสาขาวิชาพลศึกษา คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

วิธีการดำเนินวิจัย

การวิจัยนี้ใช้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การวิจัยแนวปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenological Approach) ในการศึกษาปรากฏการณ์ และประสบการณ์ของมนุษย์ (Holloway, 1997 cited in Podhisita, 2005) ปรากฏการณ์วิทยาเป็นปรัชญาหรือทัศนะต่อภาวะการณ์มีอยู่ ดำรงอยู่ (existence) ของมนุษย์ เพื่อศึกษาปรากฏการณ์ชีวิตที่บุคคลได้ประสบมา (lived experience)

ผู้วิจัยใช้กระบวนการตีความนิยาม และการสร้างสรรค์นิยาม ตามแนวทางของ Charmaz (2006) เพื่อค้นหาความหมาย แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ เพื่อนำไปสู่การสร้างทฤษฎีฐานรากจากข้อมูลเหล่านี้ต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ได้ใช้เครื่องมือ ประกอบด้วยสมุดจดบันทึก แนวคำถามสัมภาษณ์ และตัวผู้วิจัยเอง

1. เครื่องมือช่วยจดบันทึก คือ สมุดจดบันทึก ปากกา เพื่อบันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล โดยในการจดบันทึกผู้วิจัยได้จดรายละเอียดต่าง ๆ ได้แก่ ชื่อ-สกุลผู้ให้ข้อมูล อายุ ชั้นปี และได้บันทึกสิ่งที่สังเกตได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล เช่น บรรยากาศในการสนทนา ลักษณะท่าทางของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งรายละเอียดต่าง ๆ เหล่านี้ ผู้วิจัยจะต้องนำรายละเอียดไปใช้ในการประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย

2. เครื่องบันทึกเสียง เพื่อใช้บันทึกระหว่างการสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูล เพื่อตรวจสอบความคลาดเคลื่อนของข้อมูล

3. แนวคำถามในการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก โดยใช้กรอบประเด็นที่ใช้ในการสนทนาโดยเน้นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของสาขาวิชาพลศึกษา ด้วยความเป็นกันเอง และจับความหมายจากสิ่งที่ผู้ให้ข้อมูลเล่าในเรื่องที่ให้ข้อมูลให้มานั้นสาระสำคัญอยู่ที่ไหน ประเด็นของเรื่องที่ถามคืออะไร และประเด็นมีความสำคัญ หรือเกี่ยวข้องอย่างไรกับเนื้อหาที่ผู้สัมภาษณ์สอบถาม (Podhisita, 2005) ซึ่งลักษณะของคำถามแบบกว้าง ๆ เพื่อกระตุ้นให้ผู้สนทนาเล่าเรื่องต่าง ๆ อย่างมี

เป้าหมาย ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการสอบถาม เป็นการสอบถามแบบไม่มีโครงสร้าง และรวบรวมประเด็นให้มีความเป็นปรนัยมากที่สุด และก่อนนำไปใช้ นำแบบสอบถามไปทดสอบใช้การสัมภาษณ์ 4 คน และเอามาปรับปรุงจึงได้ข้อคำถามที่ตรงกับวัตถุประสงค์ (Chung & Runsheng, 2019)

4. ตัวผู้วิจัย เป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ โดยวิธีการสังเกตเป็นตัวอย่างที่เด่นชัดที่สุด คุณสมบัติข้อนี้อาจเป็นทั้งจุดแข็งและข้อจำกัดของวิธีนี้ จุดแข็งอยู่ที่ความยืดหยุ่น ทำให้นักวิจัยสามารถวินิจฉัยโดยหลักแห่งเหตุและผลตามความเหมาะสมกับแหล่งข้อมูล และสถานการณ์สิ่งแวดล้อม (Podhisita, 2005)

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

สำหรับการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล ผู้วิจัยใช้การตรวจสอบภายนอก โดยใช้วิธีที่เรียกว่า Triangulation (Podhisita, 2005) เป็นการตรวจสอบว่าข้อมูลที่เก็บรวบรวมนั้นถูกต้องหรือไม่ เป็นการยืนยันความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาหัวข้อเดียวกัน แต่ใช้ข้อมูลต่างชนิดกัน คือ ใช้ข้อมูลการสัมภาษณ์มาตรวจสอบผลจากข้อมูลสนทนา เพื่อดูว่าข้อมูลนั้นเกิดความชัดเจน ไม่มีการเปลี่ยนแปลงและไปในทิศทางเดียวกัน จนถึงข้อมูลถึงจุดอิ่มตัว หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลมาจัดกระทำเพื่อให้ได้ข้อสรุป

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้จัดกระทำ โดยแนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์มีการตรวจสอบด้านคุณภาพด้านตรงตามเนื้อหาที่ต้องการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จนถึงจุดอิ่มตัว (Theoretical Saturation) จากผู้ให้ข้อมูลด้วยแล้วถอดเสียงบันทึกให้ออกมาในรูปแบบของข้อความแบบคำต่อคำ (Verbatim) รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลควบคู่กันไป เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจและเชื่อมโยงข้อมูลกับเนื้อหาที่ได้จากการจดบันทึกและสัมภาษณ์และค้นหาความหมายที่ยังไม่ครบถ้วนไปสอบถามผู้ให้ข้อมูลอีกครั้งหนึ่ง เพื่อตรวจสอบผลกระทบจากความคิด ความรู้สึก และความพร้อมของตัวผู้วิจัยต่อการรวบรวมข้อมูล ซึ่งข้อสรุปเชิงทฤษฎีที่ได้มานั้นจะนำมาเสนอในรูปแบบของแบบแผน (Pattern) ที่เรียกว่า ทฤษฎีฐานราก (Siriwong, 2004)

จริยธรรมในการวิจัย

เนื่องจากการวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพที่ต้องการได้แนวความคิดการให้ความหมาย การแสดงความคิดเห็นต่ออัตลักษณ์ของนิสิตสาขาวิชาพลศึกษา ผู้วิจัยจึงตระหนักถึงความอ่อนไหว และจริยธรรม จึงได้ให้ความสำคัญโดยได้แจ้งและขออนุญาตต่อผู้ให้ข้อมูลหลักให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและผลกระทบที่อาจมีต่อตัวผู้ให้ข้อมูลก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล (Informed consent)

ผลการวิจัย

1. การให้ความหมายของคำว่า “อัตลักษณ์” ของนิสิตสาขาวิชาพลศึกษา คณะพลศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

จากการศึกษาให้ความหมายของคำว่า “อัตลักษณ์” ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้มีการให้นิยามความหมายแตกต่างกัน ตามสถานภาพทางสังคม การปลูกฝังที่ได้รับการอบรมสั่งสอนจากครอบครัว นิสิตสาขาวิชาพลศึกษา คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้ให้ความหมายดังนี้

1.1 อ่อนโยน แต่ไม่อ่อนแอ จากการศึกษาพบว่า นิสิตมีความอ่อนน้อมถ่อมตน มีสัมมาคารวะ มีความเคารพต่อผู้สัมภาษณ์ และมีคำลงท้ายด้วยคำว่า “ครับ/ค่ะ” ทุกครั้งที่นิสิตตอบคำถาม และจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับอัตลักษณ์ นิสิตให้สัมภาษณ์ว่า

นิสิต ก ได้ให้ความหมายของอ่อนโยนแต่ไม่อ่อนแอ คือ “ช่วยเหลือคนที่ลำบาก เช่น ช่วยผู้สูงอายุข้ามถนนครับ”

นิสิต ข ได้ให้ความหมายของอ่อนโยนแต่ไม่อ่อนแอ คือ “ยอมรับผิดในสิ่งที่กระทำโดยไม่โยนความผิดให้คนอื่น หรือก็ยอมรับผิดชอบในสิ่งที่ได้ทำครับ”

นิสิต ค ได้ให้ความหมายของอ่อนโยนแต่ไม่อ่อนแอ คือ “เคารพครูอาจารย์ค่ะ”

จากการสัมภาษณ์ความอ่อนโยนสรุปได้ว่า นิสิตตระหนักถึง การช่วยเหลือคนที่ลำบากเป็นการมีน้ำใจต่อคนรอบข้าง ทำให้มีนิสิตเกิดความสุขจากการให้ และเห็นคุณค่าในตัวเอง การยอมรับผิดชอบในสิ่งที่กระทำ คือ การที่นิสิตมองว่า นิสิตมีความยอมรับความผิดพลาดที่เกิดจากเหตุใดพร้อมที่จะแก้ไขปัญหามาโยนความผิดไปให้ผู้อื่น เพื่อที่จะแก้ไขเป็นบทเรียนไม่ให้เกิดความผิดพลาดขึ้นอีก และการเคารพครูอาจารย์ คือ การที่นิสิตมองว่า ครู อาจารย์ คือ ผู้ให้วิชาความรู้ ให้นิสิตเป็นคนที่มีคุณภาพในสังคม สิ่งต่าง ๆ ที่นิสิตให้ความหมายไว้นั้น เป็นสิ่งที่คนไทยได้รับการอบรมสั่งสอนเรียนรู้ และเป็นสิ่งที่ปฏิบัติกันมาจนเป็นเอกลักษณ์ประการหนึ่งของความเป็นไทย

1.2 ความมีระเบียบวินัย จากการศึกษาพบว่า ความมีระเบียบวินัยเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญ เพราะต้องมีการแบ่งเวลาในการเรียนและการฝึกซ้อมกีฬา เพื่อให้ทั้ง 2 อย่างนี้ควบคู่กันไป และหาวันไหนที่ไม่สามารถเข้าเรียนได้ นิสิตจะสอบถามอาจารย์ผู้สอน และเพื่อน ๆ ในห้องว่ามีงานอะไรที่ต้องส่ง ซึ่งสิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่านิสิตภาควิชาพลศึกษา ให้ความหมายไว้ว่าความมีระเบียบวินัยเกิดจากความตั้งใจ ที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความพากเพียร ความละเอียดรอบคอบ ไม่หุนหันพลันแล่น ตรงต่อเวลา มีการวางแผนในการทำงาน และยอมรับผลของการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ ประกอบด้วย

1.2.1 การมีระเบียบวินัยต่อตนเอง คือ นิสิตภาควิชาพลศึกษา มีความรับผิดชอบในการแบ่งเวลาในการเรียน และการฝึกซ้อมกีฬา ใส่ใจต่อการปฏิบัติหน้าที่นั้นคือการเรียน ไม่ละทิ้งการเรียน ซึ่งนิสิตจะมีความพยายามทำทั้งเรียนการเรียน และกีฬาควบคู่กันไปโดยไม่มีขาดตกบกพร่องอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งจะทำให้ได้ต้องระเบียบวินัยต่อตนเองสูง

1.2.2 การมีระเบียบวินัยต่อผู้อื่น คือ นิสิตภาควิชาพลศึกษาจะไม่เกี่ยงงานกันทำ และพึ่งเหตุผลของนิสิตด้วยกัน เพื่อให้งานสามารถสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

1.2.3 การมีระเบียบวินัยต่อสถาบัน คือ นิสิตภาควิชาพลศึกษา เป็นกีฬาและเป็นตัวแทนของมหาวิทยาลัยไปแข่งขัน นิสิตจะมีความอดทนอดกลั้น สามารถควบคุมการกระทำของตนให้อยู่ในขอบเขตที่มหาวิทยาลัยยอมรับได้ โดยนิสิตใช้สติปัญญาในการควบคุมตนเองให้อยู่ในอำนาจของเหตุผลได้ ซึ่งการกระทำดังกล่าว จะไม่มีการทะเลาะวิวาทในการแข่งขันเพราะนิสิตรู้จักแพ้ รู้จักชนะ รู้จักถอย ทำให้มหาวิทยาลัยไม่เสียชื่อเสียงในเหตุการณ์ดังกล่าว

1.3 ความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น จากการศึกษาพบว่านิสิตภาควิชาพลศึกษา มีความซื่อสัตย์ด้านทางกายสุจริต คือความตั้งใจในการกระทำการต่าง ๆ ให้อยู่ในระเบียบวินัย ไม่ทำร้ายใคร เช่น ในการแข่งขันกีฬา ต้องเล่นด้วยไม่มีการโกง ไม่มีการตักตัก ไม่เอาเปรียบ เล่นด้วยความยุติธรรม (Fair Play) หากเราชนะหรือแพ้ ด้วยความซื่อสัตย์ เราจะมีสมาธิมากในสิ่งที่เราทำ สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้จากการที่เราเล่นกีฬาบ่อย ๆ และเล่นมานาน จนเกิดเป็นจิตสำนึกในการเล่นกีฬา และจิตสุจริต คือ การพูดด้วยความจริง ไม่พูดให้ร้ายคนอื่น ซึ่งความซื่อสัตย์นั้นจะเกิดจากที่นิสิตเข้าใจความหมาย แนวทางในการปฏิบัติตนเพราะสิ่งเหล่านี้จะเกิดจากการเรียนรู้ สะสมมาอย่างเป็นกระบวนการ

1.4 ให้เกียรติซึ่งกันและกัน จากการศึกษาพบว่า การให้เกียรติซึ่งกันและกัน ประกอบด้วย

1.4.1 การเกรงใจต่อเพื่อน ๆ เช่น ช่วยเพื่อนทำงานส่งอาจารย์หากทำงานเป็นกลุ่ม ไม่เอาเปรียบเพื่อน ๆ ในการทำงานกลุ่ม ให้เกียรติผู้หญิงเพราะในห้องเรียนนิสิตที่เป็นผู้หญิง เป็นต้น

1.4.2 การให้เกียรติกับอาจารย์ คือนิสิตนิสิตภาควิชาพลศึกษา ก็มีมารยาทกับครูอาจารย์ที่สอน โดยนิสิตไม่นำอาหารหรือเครื่องดื่มเข้ามารับประทานในห้องเรียน และไม่คุยเสียงดัง เวลานักวิจัยเข้าไปสัมภาษณ์

สรุปได้ว่าการเรียนรู้พฤติกรรมของนิสิตภาควิชาพลศึกษา มาจากการเรียนรู้ได้จากประสบการณ์ตรง และจากการสังเกต กล่าวคือ นิสิตเห็นว่าพฤติกรรมไหนที่กระทำแล้วได้รับผลของการกระทำที่เป็นบวก จะทำให้นิสิตมีแนวโน้มที่จะทำนั้น และพฤติกรรมใดที่กระทำแล้วได้รับผลของการกระทำที่เป็นลบ นิสิตก็จะหลีกเลี่ยงการกระทำความผิด

2. การดำรงอัตลักษณ์ของนิสิต

2.1 อัตลักษณ์ของนิสิตนี้เป็นอัตลักษณ์ส่วนบุคคล (Personal Identity) ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ในตัวบุคคลทำให้นิสิตมีความเป็นตัวของตัวเอง การสร้างอัตลักษณ์ของนิสิตสาขาวิชาพลศึกษา คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เกิดจากจิตสำนึกของนิสิตเอง และประสบการณ์ที่ได้พบเจอ เนื่องจากนิสิตสาขาวิชาพลศึกษาเป็นนักกีฬาและชอบเล่นกีฬาเป็น จึงเกิดการหลอมรวมผสมกลมกลืน ระหว่างพฤติกรรมต่าง ๆ ของนิสิต และคุณลักษณะทางจิตใจที่นักกีฬาพึงมี และมีการอบรม สั่งสอน จากครูอาจารย์ จึงเกิดการเป็นเอกลักษณ์ประการหนึ่งความเป็นไทยด้วย

2.2 ปัจจัยที่ส่งเสริมให้นิสิตมีอัตลักษณ์ดังกล่าว ได้แก่ กระบวนการด้านความรักความอบอุ่นภายในครอบครัว ความสมบูรณ์ของร่างกาย จิตใจ การศึกษา เป็นต้น สิ่งต่าง ๆ ทำให้อัตลักษณ์ของนิสิตไม่แตกต่างกันมาก และพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง ส่งผลต่อการพัฒนาในขั้นต่อไป

นิสิตมีการศึกษาจนถึงระดับปริญญาตรี แสดงให้เห็นว่านิสิตมีการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา มีครู อาจารย์ บิดามารดาคอยอบรมสั่งสอนตลอดเวลา และมีการติดต่อกับเพื่อนร่วมเรียนอยู่ตลอดเวลา เพราะมนุษย์เราเป็นสัตว์สังคม ต้องมีการพึ่งพาอาศัยกัน การที่นิสิตได้เรียนรู้ และพัฒนานตนเองอย่างสม่ำเสมอ ก่อให้เกิดการฟื้นฟูด้านจิตใจ ความรู้ และมีการคงอัตลักษณ์ของนิสิตในที่เรียนได้อย่างต่อเนื่อง มีการถ่ายทอดสิ่งดี ๆ ระหว่างนิสิตด้วยกัน ส่งเสริม และผลักดันให้เกิดคุณลักษณะของนิสิตที่ดียิ่งขึ้น

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบเชิงลึกเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของนิสิตภาควิชาพลศึกษา คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักให้ข้อสรุปเชิงทฤษฎีว่าอัตลักษณ์มีความหมายประกอบด้วย

1. อ่อนโยน แต่ไม่อ่อนแอ คือการรักษามารยาทอันดีงานสำหรับสุภาพชน มีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่ มีความอ่อนน้อมถ่อมตน มีความเคารพครูบาอาจารย์ มีความเสียสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อส่วนรวม มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น มีความแข็งแกร่งแต่ไม่อ่อนแอ ไม่แข่งกระด้าง ตรงไปตรงมาแต่ไม่ก้าวร้าว ยอมรับผิดด้วยความจริงใจ ซึ่งความหมายดังกล่าวจะเห็นว่านิสิตภาควิชาพลศึกษาเป็นนิสิตที่เป็นนักกีฬาและชอบเล่นกีฬา ซึ่งเป็นองค์ประกอบคุณลักษณะทางจิตใจที่นักกีฬาพึงมี (Cox, 2012) ซึ่งประโยชน์ของการเล่นกีฬาและการออกกำลังกายนั้นจะมีประโยชน์หลายด้าน (Bunbut, 2012) เช่น ด้านจิตใจ การออกกำลังกายจะช่วยให้จิตใจร่าเริง เบิกบาน หากได้ออกกำลังกายร่วมกันหลาย ๆ คน เช่นการเล่นเป็นทีม จะทำให้เกิดความเอื้อเฟื้อ มีเหตุผล อดทน สู้ทน รอบคอบ และยุติธรรม ด้านสังคม สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ และจะมีความรู้สึกที่เป็นบวกกับตัวเองซึ่งจะสอดคล้องกับงานวิจัยของ Gould, Dieffenbach, & Moffett (2002) พบว่า นักกีฬาที่เป็นแชมป์ในการแข่งขันกีฬามีคุณลักษณะทางจิตใจที่สำคัญและนำไปสู่ความสำเร็จซึ่งประกอบด้วย ความเชื่อมั่นในตนเอง ความเข้มแข็งทางจิตใจ ความฉลาดทางกีฬา มีจริยธรรม การยอมรับคำแนะนำ การมองโลกในแง่ดี และการปรับตัวต่อความสมบูรณ์แบบ

2. มีระเบียบวินัย คือ การประพฤติตนเองตามกฎ ระเบียบ กติกา มีความรับผิดชอบ มีการแบ่งเวลาเรียนและเวลาเล่น ตรงต่อเวลา ซึ่งในการมีระเบียบวินัย จะเกี่ยวข้องกับการเป็นนักกีฬา เนื่องจากนิสิตภาควิชาพลศึกษาเป็นนักกีฬาและชอบเล่นกีฬา จึงจำเป็นต้องมีระเบียบวินัย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Shin, Park, & Kim (2012) เกี่ยวกับผลของโปรแกรมการฝึกจิตใจของนักกีฬายิงปืนคนพิการของประเทศเกาหลี ด้วยการอธิบายโปรแกรมการฝึกจิตใจโดยเน้นให้ความสำคัญของการฝึกจิตใจ คือ การตั้งเป้าหมาย การผ่อนคลาย การสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง และการสร้างวินัยในตนเอง

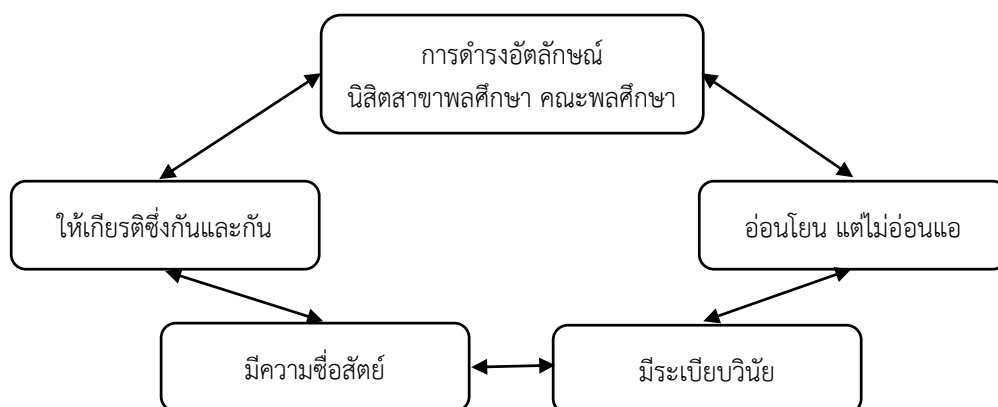
3. มีความซื่อสัตย์ คือ การไม่คดโกง มีความยุติธรรม การประพฤติชอบ ถูกต้อง ไม่ทำความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น ไม่เอาเปรียบผู้อื่น ซึ่งความหมายของความซื่อสัตย์นี้เป็นคุณธรรมพื้นฐานในการเล่นกีฬา (McNamee, & Parry, 1998) คือ จะต้องเป็นการเล่นโดยอาศัยความยุติธรรม (Fair Play) ซึ่งการเล่นที่ยุติธรรมจะแสดงให้เห็นถึงการมีความคิด ความเข้าใจที่ดีในการแข่งขันกีฬา ซึ่งจะสอดคล้องกับแผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 พ.ศ. 2560 – พ.ศ.2564 (Ministry of Tourism & Sports, 2017) นักเรียนหรือเยาวชนรู้จักกฎและกติกาจนสามารถถึงขั้นดูกีฬาเป็นเล่นกีฬาได้มีทัศนคติที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีน้ำใจนักกีฬา

4. ให้เกียรติซึ่งกันและกัน คือ มีความสุภาพ อ่อนน้อม เห็นอกเห็นใจผู้อื่น ไม่เห็นแก่ตัว เคารพผู้อื่น ยกย่องชมเชยเมื่อเห็นผู้อื่นทำดี การมีมารยาททางสังคม ซึ่งจะสอดคล้องกับงานวิจัยของ Nonjuy, Pukdeewong, & Lincharearn (2017) เกี่ยวกับรูปแบบกิจกรรมการเสริมสร้างความมีน้ำใจนักกีฬาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ที่พบว่า การให้เกียรติผู้อื่นเป็นหนึ่งในด้านการเสริมสร้างความมีน้ำใจของนักกีฬา

ข้อสรุปเชิงทฤษฎีจากผลการวิจัย

จากการศึกษาความหมายอัตลักษณ์ของนิสิตภาควิชาพลศึกษา คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายใต้บริบท และช่วงเวลาทำงานวิจัยนี้ศึกษาเท่านั้น ซึ่งในการให้ความหมายจะเกิดขึ้นเฉพาะช่วงขณะหนึ่ง การให้ความหมายอาจเปลี่ยนไปถ้าบริบทและเวลาต่างกันจากการให้ความหมายข้อสรุปเชิงทฤษฎีจากผลการศึกษาได้ดังนี้

1. อัตลักษณ์ของนิสิตภาควิชาพลศึกษา คือ การที่นิสิตมีการเล่นกีฬา และเป็นนักกีฬา ทำให้นิสิตมีจิตสำนึกในด้าน ความอ่อนโยน แต่ไม่อ่อนแอ ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ และการให้เกียรติซึ่งกันและกัน เนื่องจากองค์ประกอบคุณลักษณะทางจิตใจที่นักกีฬาพึงมี ประกอบด้วย การมีเจตคติทางบวก การตระหนักรู้ตนเอง (Cox, 2012) มีการยอมรับคำแนะนำ มีสมาธิ มีการตั้งเป้าหมาย และการเตรียมความพร้อมในด้านจิตใจ (Smith, Schutz, Smoll, & Ptacek, 1995) สิ่งที่เกิดขึ้นนี้เกิดจากการที่นิสิตมีการเรียนรู้ มีการศึกษา และประสบการณ์ จึงเกิดพฤติกรรมดังกล่าวที่ดี
2. เมื่อใดก็ตามที่นิสิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี พฤติกรรมต่าง ๆ ก็จะส่งเสริมให้มีจิตสำนึกที่ดี การแสดงออกก็จะมีแต่สิ่งดี ๆ
3. เมื่อใดก็ตามหากเยาวชนมีการปลูกฝังวินัยในด้านความอ่อนโยน ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ และการให้เกียรติซึ่งกันและกัน เมื่อนั้นเยาวชนจะมีสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้และทำจนเป็นนิสัย
4. การหลอมรวม ผสมกลมกลืน ระหว่างพฤติกรรมต่าง ๆ ของนิสิต และคุณลักษณะทางจิตใจของนักกีฬา การได้รับอบรมสั่งสอน จากครู อาจารย์ นำมาสู่อัตลักษณ์ของนิสิตในด้านการแสดงออกถึงพฤติกรรมที่ดี และเป็นการสร้างนิสิตไปสู่สังคมในภายภาคหน้าให้สังคมน่าอยู่มากขึ้น
5. ความอ่อนน้อม ความอ่อนโยน ความมีระเบียบวินัยความซื่อสัตย์ และการให้เกียรติซึ่งกันและกัน เป็นองค์ประกอบของอัตลักษณ์นิสิตภาควิชาพลศึกษา

ภาพที่ 2 ภาพแสดงข้อสรุปเชิงทฤษฎีจากผลการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. นิสิตภาควิชาพลศึกษาเป็นนิสิตที่สนใจในด้านกีฬาจึงมีพฤติกรรม และเจตคติที่ดีทางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ควรปลูกฝังให้คณะต่าง ๆ สนใจกีฬา เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นในการสร้างจิตสำนึกในหลาย ๆ ด้านให้ เช่น ด้านการให้อภัย รู้แพ้รู้ชนะ การเล่นเป็นทีม เป็นต้น

2. นิสิตภาควิชาพลศึกษามีการกล้าแสดงออกในทางที่ดี ครู อาจารย์ให้คำปรึกษาที่ดีแก่นิสิต ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนความรู้ในด้านจรรยาบรรณเพิ่มขึ้นแก่นิสิตด้วย เนื่องจากนิสิตวิชาพลศึกษา เป็นนิสิตที่มีจรรยาบรรณค่อนข้างสูง เนื่องจากนิสิตที่ให้ข้อมูลจะตอบคำถามไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อกระตุ้นให้นิสิตมีจิตสำนึกที่สูงขึ้น เพื่อได้นำไปเป็นแบบอย่างที่ดีต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบอัตลักษณ์ของนิสิตคณะพลศึกษา ในมหาวิทยาลัยอื่น ๆ เพื่อตรวจสอบดูว่า การที่นิสิตที่เล่นกีฬาและเป็นนักกีฬา จะมีอัตลักษณ์ที่เหมือนหรือแตกต่างกันหรือไม่ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมมากขึ้น

2) ควรมีการพัฒนาแบบวัดอัตลักษณ์นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จากอัตลักษณ์ 9 ประการในด้านอื่น ๆ เพิ่มเติม เนื่องจากอัตลักษณ์นิสิตด้านอื่นนั้นมหาวิทยาลัยยังมุ่งเน้นพัฒนาให้เกิดขึ้นกับนิสิต จึงควรจะมีการสร้างแบบวัดอัตลักษณ์ในด้านอื่นด้วย

Reference

- Bunbut, C. (2012). *kānsāṅ samatthaphāp thāṅg kāi* [Physical fitness]. Bangkok: Ramkhamhaeng university press.
- Chareonwongsak, K. (1998). *Mahā witthayālai thīthāṅgyāek: Čhutprakāi wisaitat ‘udomsuksāthainai’ anākhōt* [The University at the Crossroads: Inspiring Future Thai Higher Education Vision]. Bangkok: success media.
- Charmaz, K. (2006). *Constructing grounded theory: A practical guide through qualitative analysis*. London: Sage.
- Chotchuang, S. (2011). *Kānsuksā saphāp kānphattha nā’ atlak læ ekkaluk khōṅsathānsuksā Sangkatsamnakṅān khētphunthī kānsuksā prathomsuksā phitsanulōk Khēt Nung* [A study of the conditions for the development of identity and identity of the school Under the Office of Primary Education Area Phitsanulok, Area 1]. Master’s thesis. Naresuan University.
- Chung, Y. & Runsheng, S. (2019). The role Instagram in the UNESCO’s creative city of gastronomy: A case study of Macau. *Tourism Management*. 75(2019), 257-268.
- Cox, R. (2012). *Sport psychology: Concepts and applications*. 7th Ed. New York: McGraw-Hill.
- Fuangfoosakun, A. (2003). *Atlak* [Identity]. Bangkok: National Research council of Thailand.

- Gould, D., Dieffenbach, K., & Moffett, A. (2002). Psychological characteristics and their development in Olympic champions. **Journal of Applied Sport Psychology**. 14(3), 172–204.
- Jenkins, R. (2004). **Social Identity**. London, New York: Routledge.
- Khampha, N., Kingkham, V., & Yooyen, V. (2015). Atlak choēngbūak fāēngnai choēngloptō Khonphikān: Khwāmsamphan rawāng phāsā kap' atlak khōng khonphikān naisangkhom thai [Positive Identity with Negative Implications of the Disabled: The Relationship between Language and Identity of the Disabled in Thai Society]. **Silpakorn University Journal**. 35(1), 125-148.
- McNamee, M. J., & Parry, S. J. (1998). **Ethics and Sport**. New York: Routledge.
- Ministry of Tourism and Sports. (2017). **Phāēnphatthanākānkīlāhāēngchāt Chabapthī Hok (Phōsō 2560 - 2564)** [National Sports Development Plan No.6 (2560 - 2564)]. Bangkok: Office Printing Business. WVO Nationals.
- Nonjuy, N., Pukdeewong, P., & Lincharearn, A. (2017). Rūp bāēp kitkamkān soēmsang khwā mī nāmchhai nak kīlā khōng naksuksā mahāwitthayālai thēknōlōyī rātmongkol lānnā [The Activities Model Sportsmanship Promotion of Rajamangala University of Technology Lanna Students]. **The Golden Teak: Humanity and Social Science Journal**. 23(3), 107 – 123.
- Office of the Higher Education Commission. (2015). **Khūmūkānprakan khunnaphāp phāinai radap'udomsuksā chabappī kānsuksā** [A Guide to Internal Quality Assurance in Higher Education, Academic Year 2014]. Retrieved from www.qa.psu.ac.th/document/58/iqa_2558.pdf.
- Podhisita, C. (2005). **Sāt læ sin hāēngkān wičhai choēngkhunnaphāp** [Science and art of quality research]. 5th ed. Bangkok: Amarin printing and publishing.
- Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre, (2004). **Wātkam'atlatk** [Identity discourse]. Bangkok: O.S. Printing House.
- Shin, T., Park, R., & Kim, D. (2012). The psychological intervention program for the disabled shooting athletes in Korea. **International Journal of Business and Social Science**. 3(18), 8–15.
- Siriwong, P. (2004). Tritdīthānrāk (Grounded Theory) Withī witthayā kānwičhai phūasāng tritdī naikān phatthanāprathed [Grounded Theory Research Methodology for Developing Theory in National Development]. **SU.T Bulletin**. 19(1), 13-21.

- Smith, E. R., Schutz, W. R., Smoll, L. F., & Ptacek, J. (1995). Development and validation of a multidimensional measure of sport-specific psychological skills: The Athletic Coping Skills Inventory-28. **Journal of Sport & Exercise Psychology**. 17(4), 379-398.
- Stuart, H. (1997). **Representation: Cultural representation and signifying practices**. London: SAGE Publication Ltd.
- Stuart, H., & Paul, D. G. (1996). **Question of cultural identity**. (eds): London: SAGE Publications Ltd.
- Suwanwela, C. (1997). **Bonsĕnthāng ‘udomsuksā** [On the higher education path]. Bangkok: Chulalongkorn university press.

การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษา
ครูมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมในยุคการศึกษาไทย 4.0

THE DEVELOPMENT OF LEARNING MANAGEMENT PROCESS TO ENHANCE
STUDENT TEACHER'S CHARACTERISTIC FOR CHANDRAKASEM RAJABHAT
UNIVERSITY IN THAI EDUCATION 4.0 ERA

สุรางค์ ธรรมโฆหาร
Surang Tammawoharl

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
Faculty of Education, Chandrakasem Rajabhat University
E-mail: surangtam@gmail.com

Received:	January 31, 2020
Revised:	April 3, 2020
Accepted:	April 7, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์คุณลักษณะความเป็นครูที่ต้องการในยุคการศึกษาไทย 4.0 2) พัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาครู และ 3) ศึกษาประสิทธิผลของกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมในยุคการศึกษาไทย 4.0 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 72 คน และ 26 คน ลงทะเบียนในภาคเรียนที่ 1 และ 2 ปีการศึกษา 2561 ตามลำดับ ซึ่งได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม ใช้รูปแบบการทดลองกลุ่มเดียว ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม แผนการเรียนรู้ แบบประเมินทักษะการสร้างความรู้ด้วยตนเอง แบบประเมินทักษะการสะท้อนความคิด แบบประเมินทักษะพหุภาษา แบบประเมินทักษะดิจิทัล แบบประเมินทักษะการจัดการเรียนรู้ที่สนุกสนาน ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67-1.00 ข้อสอบแบบเลือกตอบและแบบวัดจิตวิญญาณความเป็นครู มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85 และ 0.83 ตามลำดับ การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่าที

ผลจากการวิจัยพบว่า 1) คุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาครู มี 3 ด้าน คือ ครูเก่ง ครูดี มีทักษะวิชาชีพ สอดคล้องกับ CRU-Ed Model 2) กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมในยุคการศึกษาไทย 4.0 ประกอบด้วย 3 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ ขั้นที่ 2 การจัดการเรียนรู้มี 8 ขั้นตอนย่อย ได้แก่ 2.1) ขั้นตรวจสอบความรู้เดิม (Elicitation) 2.2) ขั้นสร้างความสนใจ (Engagement) 2.3) ขั้นสำรวจและค้นหา (Exploration) 2.4) ขั้นอธิบายและสรุป (Explanation) 2.5) ขั้นขยายความรู้ (Elaboration) 2.6) ขั้นประเมินผล (Evaluation) 2.7) ขั้นนำความรู้ไปใช้ (Extension) และ

2.8) ชั้นแสดงผลงาน (Exhibition) ขั้นที่ 3 สรุปและประเมินผลและ 3) ประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการเรียนรู้ได้ผลดังนี้ 1) ด้านครูเก่ง คือ การสร้างองค์ความรู้ในเนื้อหาและการสะท้อนผลการเรียนรู้ของนักศึกษาครูหลังเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ด้านครูดี คือ มีจิตวิญญาณความเป็นครูหลังเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ด้านครูมีทักษะวิชาชีพ คือ มีการจัดการเรียนรู้ที่ล้ำยุค ได้แก่ ทักษะดิจิทัล ทักษะพหุภาษา และมีทักษะการจัดการเรียนรู้ที่สนุกสนานหลังเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ

กระบวนการจัดการเรียนรู้ คุณลักษณะความเป็นครู ยุคการศึกษาไทย 4.0

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to analyze student teacher's desirable characteristics in Thai education 4.0 era, 2) to develop learning management process that enhance teacher characteristics of students, and 3) to study the effectiveness of learning management process that enhance teacher characteristics of students. The sample were 72 and 26 students in the 3rd year registered in the 1st and 2nd semester of the academic year 2018 respectively, which were obtained by cluster random sampling. Using one group pretest-posttest design. The research instruments were interview form, group conversation record, learning plan, self-knowledge assessment form, reflective thinking skills assessment form, multilingual language assessment, digital skills assessment, fun learning management skills assessment which has a consistency index (IOC) of 0.67-1.00, multiple choice test has the reliability of 0.85 and the teacher spirit test has confidence values of 0.83. The data analysis used content analysis, percentage, mean, distribution coefficient, standard deviation and T-test.

Research results found that: 1) the student teacher's characteristic, there are 3 aspects namely smart teachers, good teachers with professional skills in line with the CRU-Ed Model. 2) The learning management process that enhances the teacher characteristics of students, Chandrakasem Rajabhat University in the Thai education 4.0 era. Consists of 3 steps: Step 1; Learning result analysis. Step 2; Learning management there are 8 sub-steps, namely 2.1) Checking prior knowledge (Elicitation), 2.2) stimulating interest (Engagement), 2.3) surveying and searching (Exploration), 2.4) explanation and conclusion (Explanation), 2.5) knowledge expansion (Elaboration), 2.6) evaluation, 2.7) extension, and 2.8) exhibition. Step 3; Summary and evaluation. And 3) effectiveness of the learning management process are as follows: 1) the smart teacher is to create knowledge in the content and reflecting the learning outcomes of students after learning significantly higher at the level of .05. 2) The good teacher, the post-secondary

education teacher spirit increased significantly with the level of .05. 3) Regarding teachers have professional skills, which are cutting-edge learning management, such as digital skills, multi-language skills, and having fun learning management skills after learning is significantly higher at the level of .05.

Keywords

Learning Management Process, Teacher Characteristics, Thai Education 4.0 Era

ความสำคัญของปัญหา

พระบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชพระราชนานแก่ คณะอาจารย์ ครู และนักเรียนโรงเรียนวังไกลกังวล วันที่ 8 มิถุนายน 2522 สรุปได้ว่าครูจะต้องสอนให้นักเรียน มีความรู้ เป็นคนดี มีความเพียร และตั้งใจทำงาน ดังนั้นการผลิตครูที่จะสอนให้นักเรียน มีคุณสมบัติดังกล่าวได้ย่อมต้องใช้เวลาและกระบวนการกล่อมเกล่าที่เหมาะสมจากสถาบันการผลิตครูที่มีคุณภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ก่อตั้งมาเป็นเวลา 80 ปี ในปี พ.ศ. 2563 โดยมีพัฒนาการบทบาทหน้าที่มาอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2435 จากโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์เป็นวิทยาลัยครูในปี พ.ศ. 2518 ต่อมา ในวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2535 ได้รับพระราชทานนามจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโดยใช้ชื่อ “สถาบันราชภัฏ” และเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏในปี พ.ศ. 2547 ซึ่ง มหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีวัตถุประสงค์ชัดเจนด้านการผลิตครู และส่งเสริมวิทยฐานะครู โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏมีการดำเนินงานตามมาตรา 8(5) คือ เสริมสร้างความเข้มแข็งของวิชาชีพครู ผลิตและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน (Rajabhat University Act, 2004) เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูงประกอบกับพระราชบัญญัติของรัชกาลที่ 10 ทรงให้มหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นแกนนำในการพัฒนาท้องถิ่นตลอดจนผลิตและพัฒนาครู สภามหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม (Chandrakasem Rajabhat University Council, 2017) จึงกำหนดคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาในแผนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยให้สอดคล้องกับการศึกษาไทยยุค 4.0 ซึ่งการศึกษา 4.0 คือ การศึกษาเพื่อสร้างคนให้พร้อมที่จะไปสร้างนวัตกรรม ผู้สร้างนวัตกรรมต้องมีกระบวนการที่ประกอบด้วยความคิดค้นสิ่งใหม่ (Invention) และนำมาพัฒนาใช้ประโยชน์จึงจะเป็นนวัตกรรม (Innovation) ดังนั้นครูยุค 4.0 จึงต้องจัดการเรียนการสอนที่เน้นการคิดสร้างสรรค์ (Creative Learning) ที่จะนำไปสู่การผลิตนวัตกรรม (Innovation) ดังนั้นจึงต้องเสริมสร้างนักศึกษาครูให้มีความรู้และสามารถจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสนใจในเรื่องที่จะเรียนรู้ก่อนเพื่อนำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์และการสร้างนวัตกรรมต่อไป

ผู้วิจัยซึ่งได้รับมอบหมายให้พัฒนารูปแบบของนักศึกษาครูจันทรเกษมในยุค 4.0 ได้รูปแบบของนักศึกษาครูจันทรเกษมเป็น CRU-Ed Model และจากการประชุมเร่งด่วนของมหาวิทยาลัยระหว่างเดือนตุลาคม ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2560 สาขาวิชาต่าง ๆ ได้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพของบัณฑิต พบว่า ในระยะ 2 ปีที่ผ่านมา นักศึกษาครูศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมมีปัญหาการสอบบรรจุและการได้งานทำ รวมทั้งคุณสมบัติยังไม่สอดคล้องกับ CRU-Ed Model ที่กำหนดไว้ จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนานักศึกษาให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้น ดังนั้นจึงควรพัฒนาการผลิตครู

ของมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม และกระบวนการที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การพัฒนานักศึกษาครู ซึ่งนอกจากจะกำหนดคุณลักษณะของนักศึกษาที่มีความโดดเด่น เป็นไปตามรูปแบบของนักศึกษาครูจันทรเกษม เป็น CRU-Ed Model ดังในการสนทนากลุ่ม เมื่อวันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2560 แล้ว ยังต้องมียุทธวิธีในการจัดการเรียนรู้ที่เป็นเลิศเพื่อนำพานักศึกษามีคุณลักษณะความเป็นครูตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างนักศึกษาครูศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ให้มีคุณลักษณะเหมาะสมกับความเป็นครูในยุคการศึกษาไทย 4.0 ตามรูปแบบที่กำหนดไว้ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและสังคมต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. คุณลักษณะความเป็นครู ของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ในยุคการศึกษาไทย 4.0 เป็นอย่างไร
2. กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมในยุคการศึกษาไทย 4.0 เป็นอย่างไร
3. กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมในยุคการศึกษาไทย 4.0 ที่พัฒนาขึ้นได้ผลอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์คุณลักษณะความเป็นครู ของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ในยุคการศึกษาไทย 4.0
2. เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมในยุคการศึกษาไทย 4.0
3. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมในยุคการศึกษาไทย 4.0

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย มีวิธีการรวบรวมข้อมูล ดังขั้นตอนต่อไปนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลที่คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม และโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตั้งแต่ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กระบวนการจัดการเรียนรู้ในยุคการศึกษาไทย 4.0 และแบบบันทึกการสนทนากลุ่มนักศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลร่วมกับการค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ในยุคการศึกษาไทย 4.0 โดยดำเนินการดังนี้

1. สัมภาษณ์ผู้สอน จำนวน 9 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน และผู้อำนวยการ และรองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 5 คน และนักศึกษา 18 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์และแบบบันทึกการสนทนากลุ่มรวบรวมข้อมูลและนำมาวิเคราะห์เนื้อหา

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลกระบวนการจัดการเรียนรู้ คุณลักษณะความเป็นครูและการศึกษาไทย 4.0 จากเอกสาร หนังสือ ตำรา และงานวิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา

3. สังเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมในยุคการศึกษาไทย 4.0 มี 3 ขั้นตอน

ตอนที่ 2 การพัฒนานวัตกรรมการสอน

ผู้วิจัยสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ 8 แผนการเรียนรู้ และแบบบันทึกผลการสอนซึ่งมีกระบวนการจัดการเรียนรู้ 3 ขั้นตอน และเครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทดลองสอน ตั้งแต่ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 ดังนี้

1. แบบประเมินครูเก่ง ได้แก่ ข้อสอบแบบเลือกตอบ หากคุณภาพโดยหาค่าความเชื่อมั่นได้ 0.85 และแบบประเมินทักษะการสร้างความรู้ด้วยตนเอง

2. แบบประเมินครูดี คือ แบบประเมินจิตวิญญานความเป็นครูหากคุณภาพโดยหาค่าความเชื่อมั่นได้ 0.83

3. แบบประเมินครูมีทักษะวิชาชีพ ได้แก่ แบบประเมินการสะท้อนความคิด แบบประเมินทักษะพหุภาษา แบบประเมินทักษะดิจิทัล แบบประเมินทักษะการจัดการเรียนรู้ และทักษะการจัดการเรียนรู้ที่สนุก

แบบประเมินในข้อ 1 และ 3 หากคุณภาพโดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (index of congruence: IOC) ได้ค่าระหว่าง 0.67-1.00

ตอนที่ 3 การทดลองใช้

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล ก่อนและหลังจากเสร็จสิ้นการเรียนการสอน โดยใช้ข้อสอบแบบเลือกตอบ สัปดาห์ที่ 1 และ 15 ส่วนการประเมินทักษะต่าง ๆ จากการให้งานในแต่ละแผนการเรียนรู้ และเก็บข้อมูลจากงานกลุ่ม ผลงานและการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนของนักศึกษาในภาคเรียนที่ 1 และ 2 ปีการศึกษา 2561 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการทดลอง กระบวนการจัดการเรียนรู้ระยะที่ 1 และ 2 มีรายละเอียด ดังนี้

1. การทดลองกระบวนการจัดการเรียนรู้ ระยะที่ 1

ประชากร เป็นนักศึกษาครุศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 ที่สังกัดคณะศึกษาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ และคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการจัดการเรียนรู้ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561

กลุ่มตัวอย่างมี 3 กลุ่ม ที่ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (cluster random sampling) ได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชาคณิตศาสตร์ จำนวน 31 คน สังกัดคณะวิทยาศาสตร์ สาขาวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษาและคอมพิวเตอร์จำนวน 18 คน สังกัดคณะศึกษาศาสตร์ และสาขาวิชาภาษาจีน จำนวน 23 คน สังกัดคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ รวม 72 คน โดยผู้วิจัยเป็นผู้สอนด้วยตนเองทั้ง 3 กลุ่ม

2. การทดลองกระบวนการจัดการเรียนรู้ ระยะที่ 2

ประชากร เป็นนักศึกษาครุศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 จำนวน 246 คนที่สังกัดคณะศึกษาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ และคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ แต่ในแผนการเรียนมีนักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษาเพียงสาขาเดียว จำนวน 2 กลุ่ม ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชานี้ตามแผนการเรียนเนื่องจากนักศึกษาส่วนใหญ่เรียนรายวิชานี้ในภาคเรียนที่ 1

กลุ่มตัวอย่าง ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (cluster random sampling) คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาพลศึกษา สังกัดคณะศึกษาศาสตร์ จำนวน 26 คน ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา พ.ศ. 2561 รายวิชาการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยเป็นผู้สอน

ตอนที่ 4 การประเมินและปรับปรุง

ผู้วิจัยประเมินประสิทธิผลของการสอนจากข้อสอบแบบเลือกตอบ แบบประเมินจิตวิญญาณความเป็นครู แบบประเมินทักษะการสะท้อนการคิด ทักษะการสร้างความรู้ ทักษะดิจิทัล ทักษะพหุภาษา และทักษะการจัดการเรียนรู้ และนำข้อมูลจากแบบบันทึกผลการสอน ในแต่ละแผนการเรียนรู้อาปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไปทั้งภาคเรียนที่ 1 และ 2 ปีการศึกษา 2561

ผู้วิจัยใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูในยุคการศึกษาไทย 4.0 แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อสรุปวิเคราะห์คุณลักษณะความเป็นครู และการสร้างและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ข้อมูลจากแบบบันทึกผลหลังการสอนใช้ในการพัฒนาการสอนและกระบวนการจัดการเรียนรู้

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ประเมินก่อนเรียนและหลังเรียนตามกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คะแนนการพัฒนามาวิเคราะห์หาค่าร้อยละความเปลี่ยนแปลง (Percent Change: PC) ของ Russell (2000)

$$PC = 100 (X2 - X1) / X1$$

3. การทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนใช้ Match paired t - test

4. การประเมินทักษะการสะท้อนการคิด ทักษะการสร้างความรู้ ทักษะดิจิทัล ทักษะพหุภาษา ทักษะการจัดการเรียนรู้ และจิตวิญญาณความเป็นครู แปลความหมายดังนี้

ค่าเฉลี่ย	1.00 - 1.50	ความหมาย	มีด้านนั้นน้อย
	1.51 - 2.50	ความหมาย	มีด้านนั้นค่อนข้างน้อย
	2.51 - 3.50	ความหมาย	มีด้านนั้นปานกลาง
	3.51 - 4.50	ความหมาย	มีด้านนั้นมากหรือดี
	4.51 - 5.00	ความหมาย	มีด้านนั้นมากที่สุดหรือดีมาก

ผลการวิจัย

จากการวิจัยได้ข้อสรุปเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สรุป 2 ประเด็น ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ในยุคการศึกษาไทย 4.0 ครอบคลุม 3 ด้าน คือ ครูเก่ง ครูดี มีทักษะวิชาชีพซึ่ง สอดคล้องกับ CRU-Ed Model ดังนี้ C คือ ครูเก่ง มาจาก Construction สามารถสร้างองค์ความรู้ได้ มีความรู้ในเนื้อหา R คือ ครูเก่ง มาจาก Reflection สามารถสะท้อนผลการเรียนรู้ได้ มีความรู้ในเนื้อหา U คือ ครูมี ทักษะวิชาชีพ มาจาก Ultramodern เป็นผู้ล้ำยุค ทันสมัยในด้านการจัดการเรียนรู้ มีทักษะดิจิทัล และทักษะพหุภาษา E คือ ครูมีทักษะวิชาชีพ มาจาก Edutainment สามารถจัดการเรียนรู้ได้ความรู้ ควบคู่ความสนุก d คือ ครูดี มาจาก Decency มีจิตวิญญาณความเป็นครู

2. ผลการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครู ของนักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมในยุคการศึกษาไทย 4.0 ได้ข้อสรุปว่ากระบวนการ จัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 3 ชั้น คือ ชั้นที่ 1 การวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ ชั้นที่ 2 การจัด การเรียนรู้ มี 8 ขั้นตอนย่อย ได้แก่ ขั้นตอนตรวจสอบความรู้เดิม (Elicitation) ขั้นสร้างความสนใจ (Engagement) ขั้นสำรวจและค้นหา (Exploration) ขั้นอธิบายและสรุป (Explanation) ขั้นขยายความรู้ (Elaboration) ขั้นประเมินผล (Evaluation) ขั้นนำความรู้ไปใช้ (Extension) และขั้นแสดงผลงาน (Exhibition) ชั้นที่ 3 สรุปและประเมินผล และกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนา ขึ้นจะเสริมสร้าง คุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมในยุคการศึกษาไทย 4.0 ครอบคลุม 3 ด้านคือ ครูเก่ง ครูดี มีทักษะวิชาชีพ

ตอนที่ 2 ประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการเรียนรู้ ได้ผลดังนี้

1. ด้านครูเก่ง คือ ความรู้ของนักศึกษาหลังเรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ดังนี้

1.1 ความรู้จากการสร้างองค์ความรู้ของนักศึกษาโดยผลการทำข้อสอบแบบเลือกตอบ ก่อนเรียนนักศึกษามีผลการเรียนระดับต่ำ หลังเรียนผลการเรียนอยู่ในระดับปานกลางเพิ่มขึ้นร้อยละ 14.90 ส่วนการทำรายงาน การเขียนแผนการสอนจุลภาคและการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ก่อน ได้รับคำแนะนำอยู่ในระดับค่อนข้างน้อยหลังได้รับคำแนะนำการทำรายงานและการเขียนแผนการ จัดการเรียนรู้อยู่ในระดับดีซึ่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 31.60 และ 48.40 ตามลำดับส่วนการเขียนแผนการสอน จุลภาคดีมากเพิ่มขึ้นร้อยละ 56.20

1.2 ด้านความรู้จากการสะท้อนผลการเรียนรู้ของนักศึกษา ก่อนเรียนสะท้อน ผลการเรียนรู้ได้ในระดับค่อนข้างน้อย หลังเรียนการสะท้อนผลการเรียนรู้อยู่ในระดับดีซึ่งเพิ่มขึ้น ร้อยละ 37.80

ผลสรุปดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบครูเก่ง : ความรู้ของนักศึกษา

รายการ	คะแนน	N	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ	เพิ่มขึ้น	t	df	P
1. คะแนนข้อสอบแบบเลือกตอบ	ก่อนเรียน	26	12.69	3.55	31.73		7.87	25	0.00
	หลังเรียน	26	18.65	3.57	46.63	14.90			
2. รายงาน	ก่อนเรียน	26	2.42	0.50	48.40		15.96	25	0.00
	หลังเรียน	26	4.00	0.00	80.00	31.60			
3. แผนการสอน จุลภาค	ก่อนเรียน	26	1.81	0.40	36.20		35.62	25	0.00
	หลังเรียน	26	4.62	0.50	92.40	56.20			
4. แผนการจัดการเรียนรู้	ก่อนเรียน	26	1.85	0.46	37		24.52	25	0.00
	หลังเรียน	26	4.27	0.45	85	48.40			
5. การสะท้อนผล การเรียนรู้	ก่อนเรียน	26	1.92	0.56	38.40		11.12	25	0.00
	หลังเรียน	26	3.81	1.06	76.20	37.80			

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ด้านครูดีคือมีจิตวิญญาณความเป็นครูหลังการใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยก่อนเรียนและหลังเรียนนักศึกษามีจิตวิญญาณความเป็นครูระดับดีซึ่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.20 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบครูดี : จิตวิญญาณความเป็นครู

คะแนน	N	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ	เพิ่มขึ้น	t	df	P
ก่อนเรียน	26	4.08	0.92	81.60		1.93	25	0.03
หลังเรียน	26	4.39	0.81	87.80	6.20			

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ด้านครูมีทักษะวิชาชีพหลังการใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยทักษะพหุภาษานักศึกษามีทักษะการใช้ภาษาจีนเพิ่มขึ้นสูงสุด คือ ร้อยละ 30.80 รองลงมา คือ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ร้อยละ 22.40 และ 14.60 ตามลำดับ ส่วนทักษะดิจิทัลทักษะการจัดการเรียนรู้และทักษะการจัดการเรียนรู้ที่สนุกก่อนเรียนมีผลการเรียนรู้ระดับปานกลาง หลังเรียนผลอยู่ในระดับดีซึ่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 26.40, 20.80 และ 19.20 ตามลำดับ ซึ่งการจัดการเรียนรู้ที่สนุกเป็นส่วนหนึ่งของทักษะการจัดการเรียนรู้ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบครุมีทักษะวิชาชีพ

รายการ	คะแนน	N	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ	เพิ่มขึ้น	t	df	P
1. ทักษะพหุภาษา (ไทย)	ก่อนเรียน	26	3.00	0.00	60		17.46	25	0.00
	หลังเรียน	26	4.12	0.33	82.40	22.40			
2. ทักษะพหุภาษา (อังกฤษ)	ก่อนเรียน	26	2.00	0.00	40		4.50	25	0.00
	หลังเรียน	26	2.73	0.83	54.60	14.60			
3. ทักษะพหุภาษา (จีน)	ก่อนเรียน	26	1.19	0.40	23.80		10.31	25	0.00
	หลังเรียน	26	2.73	0.96	54.60	30.80			
4. ทักษะดิจิทัล	ก่อนเรียน	26	2.85	0.50	57		18.84	25	0.00
	หลังเรียน	26	4.17	0.31	83.40	26.40			
5. ทักษะการจัดการเรียนรู้	ก่อนเรียน	26	2.78	0.22	55.60		19.69	25	0.00
	หลังเรียน	26	3.82	0.17	76.40	20.80			
6. ทักษะการจัดการเรียนรู้ที่สนุก	ก่อนเรียน	26	2.95	0.10	59.00		16.18	25	0.00
	หลังเรียน	26	3.91	0.11	78.20	19.20			

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เรื่องการแต่งกายนั้นในงานวิจัยนี้ไม่ได้เก็บข้อมูลในเชิงปริมาณ แต่เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพพบว่า นักศึกษาแต่งกายเรียบร้อยสวยงามตามระเบียบ

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมในยุคการศึกษาไทย 4.0 ผู้วิจัยอภิปรายผล ดังนี้

1. คุณลักษณะความเป็นครู (teacher's characteristic) ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม (CRU-Ed Model) คือ ครูเก่ง ครูดี มีทักษะวิชาชีพ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

C คือ ครูเก่ง มาจาก Construction สามารถสร้างองค์ความรู้ได้ มีความรู้ในเนื้อหาสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้การสร้างองค์ความรู้ (constructivism) ซึ่งเชื่อว่าผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ของตนเอง จากการมีปฏิสัมพันธ์กับ สิ่งแวดล้อม (Gagnon & Collay, 2001) หากนักศึกษาสามารถพัฒนาความรู้จากการทำชิ้นงานจะสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้จากการสร้างสรรค์งาน (constructionism) ของแพเพิร์ท (Papert, 1990) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองจากการลงมือปฏิบัติหรือการกระทำ แก้ปัญหา การสร้าง ออกแบบ ผลิตผลงาน โดยคิดวางแผนมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนจนเกิดการเรียนรู้เอง

R คือ ครูดี มาจาก Reflection สามารถสะท้อนผลการเรียนรู้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิจารณ์ พานิช (Panich, 2012) และสอดคล้องกับการเรียนรู้ด้วยการสะท้อนคิด (Reflective Learning) ซึ่งมีรากฐานมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยการสร้างองค์ความรู้ (Constructivism) ผู้ที่จะประเมินการเรียนรู้ของตนเองและผู้อื่นได้ต้องมีความรู้ในเรื่องที่จะประเมินก่อน จึงเป็นวิธีการที่

ทำให้นักศึกษาได้ทบทวนและสะท้อนการกระทำของตน (Reflective Practice) โดยสามารถแสดงออกได้ทั้งการพูดและการเขียน เพื่อให้เกิดความเข้าใจและเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ แสวงหาคำตอบโดยใช้เหตุผล แก้ไข ปัญหา นำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงตนเองและปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (Johns, 2004)

U คือ ครูมีทักษะวิชาชีพ มาจาก Ultramodern เป็นผู้ที่ล้ำยุค ทันสมัย ผู้เป็นครูจึงควรล้ำยุคในด้านการจัดการเรียนรู้ มีทักษะดิจิทัล และทักษะพหุภาษาสอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 นอกจากนั้นนโยบายและแผนระดับชาติ ว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. 2561 – 2580 ได้สนับสนุนให้การเรียนรู้และการใช้ดิจิทัลเป็นเครื่องมือในการพัฒนาครู หลักสูตร และส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทักษะดิจิทัลจึงมีความสำคัญต้องปลูกฝังให้นักศึกษาครู และทักษะดิจิทัลมีความหมายมากกว่าทักษะที่เกี่ยวกับเทคโนโลยี แต่รวมถึงประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม สังคม และการสะท้อนกลับ ซึ่งอยู่ในการทำงาน การเรียนรู้ และการใช้ชีวิตประจำวัน (National Science and Technology Development Agency, 2018) ส่วนทักษะพหุภาษานั้น เนื่องจากในศตวรรษที่ 21 การสื่อสารคมนาคมสะดวกมาก ทำให้พหุภาษามีความสำคัญ เพราะผู้เรียนอาจไม่ได้เติบโตขึ้นมากับภาษาเพียงภาษาเดียว ความสามารถในหลายภาษาของคน คือ สิ่งที่เป็นปกติธรรมดาตามาก ๆ โดยมีปัจจัยสำคัญ คือ สิ่งแวดล้อมรอบตัว ซึ่งทำให้ใช้ชีวิตแบบพหุภาษาได้ (Degener, 2018) จึงเป็นสิ่งที่ครูควรมีทักษะนี้

E คือ ครูมีทักษะวิชาชีพ มาจาก Edutainment สามารถจัดการเรียนรู้ได้ความรู้ควบคู่ความสนุกสนานสอดคล้องกับการศึกษาควบคู่กับความบันเทิง (edutainment education) ซึ่งการสอนจะสอดแทรกไปในสาระและกิจกรรมที่ครูได้จัดไปล่วงหน้าในรูปของวัสดุการสอนต่าง ๆ เช่น เกม วิดีทัศน์ เพลงคาราโอเกะ ห้องเรียนเสมือนจริง ภาพยนตร์ เป็นต้น (White, 2019)

d คือ ครูดี มาจาก Decency ในงานวิจัยนี้ คือ มีจิตวิญญาณความเป็นครู (teacher spirituality) ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของวิชาชีพครูเพราะครูมีหน้าที่พัฒนามนุษย์และเป็นผู้เปิดประตูทางวิญญาณ หรือความรู้ให้แก่ศิษย์ (Phuttathat, 2004)

ทุกประเด็นดังกล่าวข้างต้นสอดคล้องกับสภามหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม (Chandrakasem Rajabhat University Council, 2017) ที่กำหนดให้การพัฒนาครูจันทรเกษม 4.0 ให้มีคุณลักษณะที่มีความรู้ด้านเนื้อหาและการจัดการเรียนรู้ มีจิตวิญญาณความเป็นครู มีทักษะทางดิจิทัลและ มีความสามารถในการสื่อสารด้วยพหุภาษา

2. กรอบการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมในยุคการศึกษาไทย 4.0 มีหลักการและแนวคิดที่สนับสนุนการวิจัย คือ กลุ่มปัญญานิยม (cognitivism) เป็นหลักและเสริมด้วยทฤษฎีกลุ่มมนุษยนิยม (humanism) โดยนำทฤษฎีการสรรค์สร้างความรู้ (constructivism) ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา (constructionism) และแนวคิดทฤษฎีความต้องการพื้นฐานของมาสโลว์ (Maslow need theory) ทฤษฎีของโรเจอร์ มากำหนดเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมในยุคการศึกษาไทย 4.0 ซึ่งมีขั้นตอนการเรียนรู้ 3 ขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาทุกคนที่ผ่านการเรียนการสอนตามรูปแบบมีการเปลี่ยนแปลงความรู้ ทักษะและจิตวิญญาณความเป็นครูเพิ่มขึ้น ซึ่งแสดงว่ากระบวนการจัดการเรียนรู้ใน

แต่ละชั้นนั้นสามารถส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาครูได้เพราะขั้นตอนการสอน 3 ขั้นตอนซึ่งได้แก่ ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ขั้นที่ 2 การจัดการเรียนรู้ และขั้นที่ 3 สรุปและประเมินผล มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่ครอบคลุมการจัดการเรียนรู้ที่ก่อนสอน ผู้สอนต้องวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ในแต่ละครั้งที่สอนว่า สิ่งที่จะพัฒนาให้เกิดขึ้นกับนักศึกษาซึ่งได้แก่ ความรู้ ทักษะในรายวิชาและคุณธรรม ค่านิยมใดบ้างในการสอนร่วมกับการพัฒนาความสามารถในการสร้างองค์ความรู้ การสะท้อนผลการเรียนรู้ ทักษะดิจิทัล ทักษะพหุภาษา ทักษะการจัดการเรียนรู้ที่สนุก และ จิตวิญญาณความเป็นครู ในหน่วยการเรียนรู้ใดบ้างที่จะทำให้เมื่อเรียนไปครบ 1 ภาคเรียน นักศึกษาจะได้มีคุณลักษณะความเป็นครูครบถ้วน การวิเคราะห์ผลการเรียนรู้จะทำให้ผู้สอนรู้จุดประสงค์ในการเรียนรู้ในภาพรวม ซึ่งสอดคล้องกับการจัดระบบการเรียนการสอนของไทเลอร์ (Tyler, 1950) กลาสเซอร์ (Glasser, 1965) และคลอสเมียร์ (Klausmeier, 1985) ที่กำหนดให้ขั้นตอนแรก คือ การกำหนดจุดประสงค์ของการสอน ซึ่งงานวิจัยนี้ทำมากกว่าการกำหนดจุดประสงค์เพราะผู้วิจัยเพิ่มเติมโครงร่างผลการเรียนรู้และวิธีการเก็บข้อมูลในขั้นนี้ด้วยทำให้สามารถเตรียมการได้ว่าแต่ละครั้งต้องจัดเตรียมสิ่งใดไว้ล่วงหน้าบ้าง

2.2 ขั้นที่ 2 การจัดการเรียนรู้มี 8 ขั้นตอนย่อยดังข้างต้น ช่วยส่งเสริมมาตรฐานครูสภาได้เพราะกำหนดให้รายวิชาการจัดการเรียนรู้มีสาระความรู้และสมรรถนะ ที่นักศึกษาครูต้องมีความรู้ ทฤษฎีและสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติได้ (Office of Secretary Teachers' Council, 2018) ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ จึงไม่เหมาะที่จะใช้วิธีสอนใดวิธีสอนหนึ่งแต่ควรผสมผสานบูรณาการให้นักศึกษาได้ใช้ความสามารถทั้งด้านทฤษฎีและการปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม การวิจัยครั้งนี้ขึ้นแสดงผลงานเป็นขั้นตอนที่โดดเด่นมาก นักศึกษาแสดงผลงานในรูปการรายงานในชั้นเรียน การฝึกทักษะจุลภาคและสอนในชั้นเรียน การสอนและการสาธิตทักษะจุลภาคบนเวที การแสดงผลงานการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ในนิทรรศการ ซึ่งมีพิธีกรเป็นนักศึกษา 2 คนพูด 3 ภาษา คือ ภาษาไทย ภาษาจีนและภาษาอังกฤษ ซึ่งจัดปลายภาคเรียนทั้ง 2 ภาคเรียน โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิมาสะท้อนผลการเรียนรู้ของนักศึกษา ซึ่งกิจกรรมนี้นักศึกษามีความภาคภูมิใจมากที่ได้แสดงออกและเป็นที่ยอมรับของอาจารย์และเพื่อน จึงสอดคล้องกับความพื้นฐานของมาสโลว์ ซึ่งเป็นความต้องการขั้นสูงสุดของมนุษย์

2.3 ขั้นที่ 3 สรุปและประเมินผล เป็นกระบวนการสุดท้ายของผู้วิจัยในการสรุปว่า นักศึกษามีความรู้ความสามารถตรงตามสมรรถนะของรายวิชาหรือไม่ มีเรื่องใดต้องเสริมเติมเต็มอีก และประเมินระดับความสามารถของแต่ละกลุ่มแต่ละคน เพื่อนำข้อมูลมาพัฒนาการสอนต่อไป ซึ่งข้อมูลในขั้นตอนนี้ได้จากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนการตรวจรายงาน การตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ การสนทนาซักถาม และนำผลที่ได้บันทึกในแบบบันทึกผลหลังการสอน

จะเห็นได้ว่ากระบวนการจัดการเรียนรู้ไม่ใช่วิธีสอน เป็นการผสมผสานวิธีการต่าง ๆ ในการสอนแต่ละครั้งจะใช้วิธีการอะไรก็ได้ที่มีขั้นตอน 3 ขั้นและในขั้นการจัดการเรียนรู้มี 8 ขั้นตอนที่ทำให้นักศึกษาได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยมีอาจารย์เป็นผู้ช่วยเหลือแนะนำซึ่งสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (student center) ที่บทบาทของผู้เรียน ต้องเป็นผู้คิด ปฏิบัติ และมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ (active learning) ซึ่งเป็นการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สอดคล้อง

กับทศนา แชมมณี (Khammani, 2018) และพิมพันธ์ เดชะคุปต์ และคณะ (Dachakupt et al., 2017)

3. ประสิทธิภาพของรูปแบบการสอน พบว่า หลังจากที่นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น นักศึกษามีการเปลี่ยนแปลง ดังนี้

3.1 ด้านครูเก่ง คือ ความรู้ของนักศึกษาหลังเรียนเพิ่มขึ้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจิตรา ปันดี (Pandee, 2016) ที่ความรู้ของนักศึกษาครูเพิ่มขึ้น ผลที่ดีขึ้นดังกล่าวมีข้อสนับสนุน ดังนี้

3.1.1 ด้านความรู้จากความสามารถในการสร้างองค์ความรู้ของนักศึกษาหลังการใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครู พบว่า ผลการเขียนแผนการสอน จุลภาคเพิ่มขึ้นร้อยละ 56.2 ซึ่งเพิ่มขึ้นสูงสุด ซึ่งงานนี้เป็นงานกลุ่มที่นักศึกษาทำร่วมกัน และนำไปสาธิตบนเวทีในการจัดนิทรรศการปลายภาคเรียน การทำงานกลุ่มจึงเป็นงานที่มาจากความรู้ ความคิดเห็นของนักศึกษาหลายคน นอกจากนี้หากกลุ่มใดได้รับคัดเลือกนำเสนอบนเวทีจึงเป็นความภาคภูมิใจ เนื่องจากเป็นที่ยอมรับของเพื่อนตามทฤษฎีความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ (Maslow, 1962) เช่นเดียวกับผลที่ได้รับรองลงมา คือ การเขียนแผนการเรียนรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 48.40 แม้งานนี้จะป็นงานเดี่ยว หากใครได้รับคัดเลือกนำเสนอบนเวทีจึงเป็นความภาคภูมิใจ นอกจากนี้นักศึกษารู้ว่า หัวใจสำคัญของรายวิชานี้คือการเขียนแผนการเรียนรู้ ส่วนผลการทำรายงานเพิ่มขึ้นร้อยละ 31.6 ซึ่งงานนี้เป็นงานกลุ่มที่ต้องเรียบเรียงสังเคราะห์สรุปความรู้ ซึ่งเป็นเนื้อหาย่อยของรายวิชา และการทำข้อสอบแบบเลือกตอบคะแนนเพิ่มขึ้นร้อยละ 14.9 อาจเป็นเพราะข้อสอบเป็นทฤษฎีหรือหลักการข้อความรู้ ซึ่งรายวิชานี้มีเนื้อหาหลากหลายทำให้นักศึกษาไม่สามารถจำและเข้าใจประเด็นปลีกย่อยได้ทั้งหมด นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ที่ทำคะแนนสูงจะทำข้อสอบที่เป็นการคิดขั้นสูงได้

3.1.2 ด้านความรู้จากความสามารถในการสะท้อนผลการเรียนรู้ของนักศึกษาหลังการใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูเพิ่มขึ้นในระดับดีจากบันทึกการเรียนรู้ที่ได้สัมภาษณ์นักศึกษาตอบว่า เป็นเพราะนักศึกษาได้รับคำแนะนำและเห็นตัวอย่างจากผู้สอนแล้วยังได้เห็นตัวอย่างการสะท้อนผลการเรียนรู้จากผู้สอนและผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านที่เชิญมาสะท้อนผลการเรียนรู้ของนักศึกษาในวันจัดนิทรรศการและสาธิตการสอน และการสะท้อนผลการเรียนรู้ของตนเองและเพื่อนทำให้นักศึกษาต้องหาความรู้เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งฟ้า กิตติญาณสุนต์ (Kittiyanusun, 2009) ที่พบว่า การสะท้อนการเรียนรู้ ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

3.2 ด้านครูดี คือ มีจิตวิญญาณความเป็นครู ก่อนและหลังเรียน นักศึกษามีจิตวิญญาณความเป็นครูในระดับดีโดยเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเป็นเพราะนอกจากผู้สอนสอดแทรกในการจัดการเรียนรู้ และเขียนในแผนการจัดการเรียนรู้ในหัวข้อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้วย จึงสร้างความตระหนักให้นักศึกษา นอกจากนี้สาขาพลศึกษายังได้รับการอบรมและศึกษาวิถีทัศน์เรื่องจิตวิญญาณความเป็นครูเพิ่มเติม ซึ่งนักศึกษากลุ่มตัวอย่างภาคเรียนแรกไม่ได้จัดกิจกรรมเพิ่มเติมดังกล่าวให้ นอกจากนี้ในการเขียนแผนการเรียนรู้ ในข้อ 3.1.1 การเขียนแผนการเรียนรู้หัวข้อสำคัญหัวข้อหนึ่งในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ คือ หัวข้อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ซึ่งนักศึกษาต้องเขียนว่าจะพัฒนานักเรียนเรื่องอะไรบ้าง เช่น ความมีวินัย ความซื่อสัตย์ ความพอเพียง เป็นต้น และจะมีวิธีการสอดแทรกคุณธรรมเหล่านั้นอย่างไรที่สอดคล้องกันในหัวข้อถัดไป ดังนั้น นอกจากผู้วิจัย

จะสอนสอดแทรกคุณธรรมและจิตวิญญาณความเป็นครูให้นักศึกษาแล้วยังสอนวิธีการสอดแทรกคุณธรรม เพื่อให้ศึกษานำไปใช้เมื่อไปฝึกสอนนักเรียนที่โรงเรียนด้วย

3.3 ด้านครุมีทักษะวิชาชีพหลังการใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูได้ผลเพิ่มขึ้นมีรายละเอียด ดังนี้

3.3.1 ทักษะดิจิทัลเพิ่มขึ้นร้อยละ 26.40 โดยก่อนเรียนนักศึกษามีผลทักษะดิจิทัลอยู่ในระดับปานกลาง หลังเรียนผลอยู่ในระดับดี จากบันทึกการเรียนรู้ที่ได้สัมภาษณ์นักศึกษาพบว่า มีความต้องการในการพัฒนาวิธีการใช้สื่อดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับ พิศุทธิภา เมธิกุล (Matekul, 2016)

3.3.2 ทักษะพหุภาษานักศึกษามีทักษะการใช้ภาษาจีนเพิ่มขึ้นสูงสุดรองลงมา คือ ภาษา ไทย และภาษาอังกฤษตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับ พรศิริ อุปคำ และยุทธศักดิ์ ชื่นใจชน (Oupakham & Chuenchaichon, 2015) นอกจากนี้ยังเป็นเพราะในกระบวนการจัดการเรียนรู้ผู้วิจัยได้เชิญอาจารย์ภาษาอังกฤษและภาษาจีนมาจัดกิจกรรมเสริมนอกเวลาเรียนให้นักศึกษาด้วย

3.3.3 ทักษะการจัดการเรียนรู้และทักษะการจัดการเรียนรู้ที่สนุกเพิ่มขึ้นร้อยละ 20.80 และ 19.20 ซึ่งการจัดการเรียนรู้ที่สนุกเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้และคะแนนที่เพิ่มขึ้นมากเพราะเนื่องจากรายวิชานี้เน้นเรื่องการจัดการเรียนรู้

ส่วนเรื่องการแต่งกายนั้น ในงานวิจัยนี้ไม่ได้เก็บข้อมูลในเชิงปริมาณ แต่เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า นักศึกษาแต่งกายเรียบร้อย สวยงามตามระเบียบ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่เป็นจุดเด่นของนักศึกษาครูศาสตร์บัณฑิตที่อาจารย์ส่วนใหญ่จะชื่นชมว่า แต่งตัวเรียบร้อย ดูจากการแต่งกายก็รู้ว่า เป็นนักศึกษาครูศาสตร์บัณฑิตแน่นอน

กระบวนการจัดการเรียนรู้จึงเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูให้นักศึกษาครูครบทั้ง 3 ด้าน สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่มุ่งพัฒนาบุคคลทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัยและทักษะพิสัย (Bloom, 1956) การพัฒนานักศึกษาทั้ง 3 ด้านนี้ หากใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนอย่างเดียว บางเรื่องอาจทำไม่ได้ เช่น ทักษะพหุภาษา หรือการเรียนรู้เรื่องใหม่ ๆ ที่ในรายวิชาที่เรียนไปแล้วอาจไม่มีหรือมี แต่ไม่ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน จึงควรมีกิจกรรมเสริมหลักสูตรและกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่มีประสิทธิภาพด้วย ซึ่งกิจกรรมเสริมหลักสูตรนี้จากการสัมภาษณ์ ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (Sinlalat, 2019) ได้เสนอแนะว่าควรมี 3 รูปแบบ คือ 1) กิจกรรมที่นักศึกษาคิดค้น และจัดทำเองตามความต้องการ โดยมีอาจารย์เป็นที่ปรึกษา 2) กิจกรรมที่อาจารย์ผู้สอนหรืออาจารย์ประจำหลักสูตรจัดให้เพื่อพัฒนานักศึกษา และ 3) กิจกรรมที่คณะหรือมหาวิทยาลัยจัดทำขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

เนื่องจากการวิจัยนี้ ใช้ได้ผลดีกับจำนวนนักศึกษาในชั้นเรียนไม่เกิน 30 คน ต่ออาจารย์ผู้สอน 1 คน หากจะนำกระบวนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ ในกลุ่มใหญ่ ควรมีการเพิ่มจำนวนผู้สอนที่สามารถดูแลการทำกิจกรรมกลุ่มอย่างทั่วถึงและผู้วิจัยให้เวลากับชั้นการตรวจสอบความรู้เดิมของนักศึกษา โดยผู้วิจัยนำผลการเรียนในรายวิชาเดิม ได้แก่ ภาษาอังกฤษ และภาษาไทย มาศึกษาและนำมาเป็นคะแนนก่อนเรียน ในชั้นสำรวจและค้นหา ผู้วิจัยได้เขียนเอกสารชุดแบบเรียนศึกษาด้วย

ตนเอง: รายวิชาการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมให้นักศึกษาค้นคว้าสรุปเป็นองค์ความรู้ด้วยตนเอง
ชั้นอธิบาย และ ชั้นขยายความรู้ ผู้วิจัยได้ให้เวลานอกเวลาเรียนกับนักศึกษาเพิ่มเติม โดยให้นักศึกษา
ส่งตรวจและแก้ไขงานนอกเวลาเรียน เช่น การเขียนแผนจุลภาคและแผนการจัดการเรียนรู้ รายงาน ฯลฯ
ซึ่งงานแต่ละงานแก้ไขคนละหลายครั้งและกิจกรรมพหุภาษาได้เชิญอาจารย์ภาษาจีนและภาษาอังกฤษ
มาสอนเสริม ให้นักศึกษานอกเวลาเรียน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปมีดังนี้

2.1 ผู้วิจัยพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครู ใช้สอน
นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต 5 ปี ดังนั้น ควรทำการวิจัยทั้งหลักสูตร 4 ปีและ 5 ปี เพื่อติดตาม
และประเมินคุณลักษณะความเป็นครู เมื่อนักศึกษาไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในโรงเรียน หรือเมื่อ
จบการศึกษาเพื่อศึกษาพัฒนาการที่เพิ่มขึ้นต่อไป

2.2 กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูพัฒนาเหมาะสมกับ
รายวิชาชีพครู ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้กลุ่มรายวิชาเอกทำวิจัยเนื่องจากวิชาเอกแต่ละเอกมีความ
แตกต่างกันมาก การนำกระบวนการจัดการเรียนรู้ไปปรับให้เหมาะสมเพิ่มเติมจึงควรสนับสนุนต่อไป

2.3 กระบวนการจัดการเรียนรู้ในการวิจัยครั้งนี้พัฒนาเพื่อใช้ในรายวิชาที่จัดการเรียนรู้
ในชั้นเรียนปกติ แต่การพัฒนาให้นักศึกษามีคุณลักษณะความเป็นครูให้ฝังแน่นทั้ง 3 ด้าน ต้องใช้
กิจกรรมเสริมหลักสูตรและกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูร่วมด้วย จึงควรทำวิจัยเพื่อพัฒนา
เทคนิคเฉพาะที่เพิ่มประสิทธิผลและสร้างมูลค่าเพิ่มทางการศึกษา (value added in education)
แก่กิจกรรมเสริมหลักสูตรและกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูด้วย

2.4 ควรทำวิจัยเพื่อพัฒนาอาจารย์ผู้สอนทุกกลุ่มวิชาที่สอนนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตร
บัณฑิต ทั้งผู้สอนกลุ่มวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาชีพครูและกลุ่มวิชาเอก

References

- Bloom, B. S. (1956). *Taxonomy of Education Objective*. New York: David McKay.
- Chandrasem Rajabhat University Council. (2017). *kān prap yutthasāt mahāwittayalai rāchaphat chānthra kasēm sū khwāmpen lōēt* [Reprofiling of Chandrasem Rajabhat University for excellence]. Bangkok: Chandrasem Rajabhat University Press.
- Dachakupt, P. et al. (2017). *thaksa chet C khōng khru 4.0* [Teachers' 7c Skill 4.0 Era]. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Degener, J. (2018). *Multilanguage*. Retrieve from <https://www.goethe.de/ins/th/Multilanguage>.
- Gagnon, G. W. and Collay, M. (2001). *Designing for learning*. Six Elements in Constructivist Classrooms. Thousand Oaks: Corwin Press Inc.
- Glasser, R. (1965). *Teaching Machine and Program Learning II*. Pittsburg: University of Pittsburgh Press.
- Johns, C. (2004). *Becoming a reflective practitioner*. Oxford: Blackwell.

- Khammani, T. (2018). **sāt kānsōṅ: ‘ongkhwāmru phūa kānchat krabuānkān rīanrū thī mī prasitthiphāp** [Science of teaching for learning Management Efficiency]. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Kittiyanusun, P. (2009). kān songsoēm kān rīanrū duāi ton ‘ēng khōṅ nisit : kān sathōṅ chāk krabuānkān wīchai patibatkān [Promoting Self - directed Learning of Student Teachers: Reflection Through Action Research]. **Journal of education and Social Development**. 5(1-2), 145 – 166.
- Klausmeier, H. J. (1985). **Educational psychology**. (5th ed.) New York: Harper & Row.
- Maslow, A. H. (1962). **Toward a psychology of being**. New York: D Van Nostrand Co. Inc.
- Matekul, P. (2016). **kānpramōen khwām tōṅkān chāmpen nai kānphatthana kāru thaathan sū dīchithan lāe phruttkam kānchai sū dīchithan nai kānchatkān rīanrū kae phū rīan khōṅ naksuksā wīchāchīp khru** [Need assessment for developing digital literacy and digital media utilization behavior for instruction of student teachers]. Doctoral dissertation. Srinakharinwirot University.
- National Science and Technology Development Agency. (2018). **kān rū dīchithan (Digital Literacy)** [Digital literacy Learning]. Retrieved from <https://www.nstda.or.th>.
- Office of Secretary Teachers’ Council. (2018). **khōṅ bangkhap khuru saphāwā duāi māttrathan wīchāchīp thāṅkān suksā Phō.Sō. sōṅphanhāroṅhāsiphok** [Teachers’ Council Rules for Educational Professional Standard B.E. 2013]. Retrieve from [https://www. Ksp.or.th](https://www.Ksp.or.th).
- Oupakham, P., & Chuenchaichon, Y. (2015). kānchai wīthī sōṅ tām thritsadi khōṅ satrakchan nit sum phūa songsoēm khwāmsāmāt thāṅkān phut phāsā ‘Angkrit khōṅ nakrīan sākha wīchākān thōṅghīeo radap prakāsanīyabat wīchāchīp [Implementation of Constructionism Learning Theory to Promote English Speaking Ability of Vocational Students Majoring in Tourism]. **Lampang Rajabhat University Journal**. 4(2), 115 – 123.
- Pandee, P. (2016). **kānphatthana rūpbāp kān rīanrū sāṅsan duāi panyā phūa songsoēm khwām sāṅsan samrap naksuksā khru** [Development of Constructionist Learning Model to Promote Creativity for Teacher-College Students]. Doctoral dissertation. Silpakorn University.
- Panich, V. (2012). **wīthī sāṅ kān rīanrū phūa sit nai satawat thī yīsīp ‘et mūnnithi sot sī - sarit wong** [Constructive learning way for disciple in 21 century. Sodsri-Saridwong Foundation]. Bangkok: Tathata Ltd. Press.

- Papert, S. (1990). **An Introduction to the 5th Anniversary Collection**. In Harel, I. (Ed.). *Constructionist Learning: A 5th Anniversary Collection of Papers*. Cambridge, MA: MIT Media Laboratory.
- Phutthathat, P. (2004). **tham samrap khru khambanyaī phra thep wi sutthi Methī (Phutthathat Phikkhu) Na sūan mōkkhaphalārām ‘amphoe Chaiya chāngwat surātthānī wan thī sī - yīsipkaō Kanyāyon Phō, Sō, sōngphanhārōjīsīpchet** [Moral for teacher. Phathapvisuttimatee’s lecture. Mokaplaram garden. Surat tani. 4-29 september 2004]. Bangkok: Ministry of education.
- Rajabhat University Act. (2004). **Ratchakitchānubēksā** [Rachakidganubeksa]. 121(Special section 23), 2.
- Russell, M. (2000). **Summarizing Changes in Test Score: Shortcomings of Three Common Method Practical Assessment**. Research and Evaluation. Retrieve from <http://pareonline.net/getvn.asp?v=7&n=5>.
- Sinlat, P. (2019, August, 23). Interview by **Tammawoharl, S.** [Tape recording].
- Tyler, R. W. (1950). **Basic Principles of Curriculum and Instruction**. Chicago: The University of Chicago press.
- White. R. (2019). **Children’s Edutainment Center: Learning through Play**. Retrieve from <https://www.whitehutchinson.com>.

การจัดการชั้นเรียนเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21

EARLY CHILDHOOD CLASSROOM MANAGEMENT IN 21st CENTURY

พนิดา ชาทยาภา
Panida Chatayapha

หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี
Bachelor of Education Program in Early Childhood Education
Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage
E-mail: panida.cha@vru.ac.th

Received:	May 14, 2020
Revised:	September 17, 2020
Accepted:	September 18, 2020

บทคัดย่อ

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยมีความแตกต่างจากการศึกษาในระดับอื่น ๆ โดยเฉพาะการจัดการในชั้นเรียนที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เนื่องจากการจัดการชั้นเรียนเป็นกระบวนการในการจัดเตรียมสภาพห้องเรียน วัสดุอุปกรณ์ และกิจกรรม รวมทั้งวิธีการในการปรับพฤติกรรมของผู้เรียนเพื่อรักษาบรรยากาศในชั้นเรียน ช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างราบรื่น ทำให้ผู้เรียนเกิดความร่วมมือในกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียนสำหรับเด็กปฐมวัยจึงมีความหมายกว้างนับตั้งแต่การจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนทางด้านกายภาพและจิตภาพ ด้านกายภาพได้แก่ การจัดห้องเรียนที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย การแบ่งพื้นที่ในห้องเรียนให้มีมุมประสบการณ์ มีพื้นที่ส่วนตัวของเด็ก พื้นที่ในการทำกิจกรรมทั้งกลุ่มใหญ่และกลุ่มย่อย มีโต๊ะเก้าอี้ขนาดเหมาะสมกับวัยของเด็กสำหรับการทำกิจกรรมกลุ่มหรือกิจกรรมที่ไม่ควรให้เด็กนั่งกับพื้น ผ้นห้องเรียนควรมีป้ายนิเทศเพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็ก ในส่วนด้านจิตภาพเป็นการสร้างบรรยากาศทางด้านจิตใจ ให้เด็กรู้สึกสบายใจ มีความอบอุ่น เป็นกันเอง มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ตลอดจนมีอิสระในการกล้าแสดงออกอย่างมีระเบียบวินัย สร้างความรู้สึกรักให้เกิดความสบายใจ ปราศจากความกลัว มีบรรยากาศของการสร้างสรรค์ กระตุ้นความสนใจให้เด็กร่วมกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีความสุข ชั้นเรียนของเด็กปฐมวัยจึงเปรียบเสมือนบ้านหลังที่สองของเด็ก เด็กทุกคนจะใช้เวลาอยู่ในห้องเรียนเป็นเวลานาน อิทธิพลของชั้นเรียนจึงมีมากพอที่จะปลูกฝังลักษณะของเด็กให้เป็นแบบที่ต้องการได้ เช่น มีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ชอบแสวงหาความรู้อยู่เสมอ มีความรับผิดชอบ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ดังนั้นครูปฐมวัยจึงควรใช้เทคนิคและวิธีการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศทั้งด้านกายภาพและจิตภาพให้มีความเหมาะสม มีบรรยากาศการเรียนรู้ให้เกิดความสุขแก่ผู้เรียนซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการสร้างลักษณะนิสัยการใฝ่รู้ นิสัยการรักการเรียนรู้ การเป็นคนดีและมีสุขภาพจิตที่ดี สามารถปรับตัวให้เข้า

กับสภาพแวดล้อมในปัจจุบันและการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมยุคศตวรรษที่ 21 ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้อย่างมีความสุข

คำสำคัญ

การจัดการชั้นเรียน เด็กปฐมวัย ศตวรรษที่ 21

ABSTRACT

Early childhood learning management is different from other periods, especially, classroom management which affects a child's learning management. That is because classroom management involves preparing a physical atmosphere of a classroom, materials, and activities, including behavior modification in order to maintain the positive learning environment, to help a teacher manage learning better, and to participation from learners. Therefore, the definition of early childhood classroom management can include the management of both physical and mental learning environment. In terms of the physical one, it includes the classroom itself which supports learner's diverse interest, the space divided for different learning purposes (for learning experience corner for personal matters, and for big and small group activities), the proper size tables and chairs for young learners when participating in group or standing activities, the walls decorated with bulletin boards as a tool to help kindergarteners learn. For the mentality, the young learners should feel that the managed classroom is comfortable, warm, friendly, interactive, as well as, safe enough to express themselves freely with disciplines. The learners themselves should also feel relieved, fearless, creative, and most importantly, happily curious to learn. Based on a number of hours a child spends in, a classroom, as a result, can be considered the second home for them and has a good influence to cultivate desirable characteristics such as self-confidence, cooperative skills, avidity for learning, responsibility, and critical thinking. To conclude, classroom management is the process of managing a class to be an efficient class, and as a result, to truly be effective for learners. Hence, early childhood teachers should apply techniques and how to manage a physical and mental classroom which is appropriate, can enhance learning environment with happiness which is an important component for creating learning curiosity and learner autonomy, as well as, for creating a good and mentally healthy person who can adjust to live their lives happily in the present world that is changing rapidly based on the advancement of science and technology or, as known as, 21st Century.

Keywords

Classroom Management, Early Childhood, the 21st Century

บทนำ

ปัจจุบันการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยได้รับความสนใจมากขึ้นจากเดิม โดยเห็นได้จาก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งระบุให้รัฐต้องให้การศึกษাপฐมวัยกับ เด็กไทยทุกคน ในหมวดที่ 5 หน้าที่ของรัฐ มาตราที่ 54 “รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บ ค่าใช้จ่าย รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาก่อนเข้ารับการศึกษา ตามวรรคหนึ่ง เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริม และสนับสนุนให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย” (The Secretariat of The Senate, 2017) การกำหนดให้การศึกษাপฐมวัยเป็นส่วนสำคัญในรัฐธรรมนูญ เนื่องมาจากเด็กในช่วงปฐมวัยเป็นช่วงที่มีความสำคัญในการพัฒนาให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความ สมบูรณ์ทุกด้าน อีกทั้งยังมีงานวิจัยจำนวนมากชี้ให้เห็นว่าการลงทุนเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยให้ ผลตอบแทนต่อสังคมที่คุ้มค่าอย่างยิ่ง ดังนั้นผู้วางนโยบายจึงหันมาให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็ก ปฐมวัย โดยมุ่งเน้นไปที่การจัดการเรียนรู้ในระดับปฐมวัยที่มีคุณภาพโดยส่งเสริมทั้งทักษะด้าน สติปัญญาและทักษะด้านบุคลิกภาพ (Kilenthong, 2017)

การจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพในทุกระดับชั้น ครูผู้สอนจำเป็นต้องมีสมรรถนะของผู้ ประกอบวิชาชีพครูตามมาตรฐานความรู้ ในข้อที่ 6 เรื่องการจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน โดยกำหนดสมรรถนะสำคัญ คือ สามารถจัดทำแผนการเรียนรู้และนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลจริง และสามารถสร้างบรรยากาศการจัดการชั้นเรียนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ จากสมรรถนะดังกล่าวจะ เห็นถึงความสัมพันธ์ของการจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน หากครูมีความสามารถในการ จัดการชั้นเรียนที่ดีและเหมาะสมจะส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ ซึ่งในปัจจุบัน ผู้เขียนได้ออกนิเทศนักศึกษาในโรงเรียนต่าง ๆ พบว่า มีครูปฐมวัยจำนวนมากที่มีความรู้ ความสามารถในการวิชาการเป็นอย่างดี แต่ไม่สามารถที่จะควบคุมชั้นเรียนและจัดบรรยากาศที่ ส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับเด็กได้ ครูยังขาดเทคนิคในการจัดการชั้นเรียน มักใช้วิธีการลงโทษเด็กด้วย ความรุนแรง ใช้ท่าทางกิริยาที่ไม่เหมาะสมเพียงต้องการให้ห้องเรียนเงียบสงบ ห้องเรียนของเด็กจึงไม่ มีบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนับสนุนและกระตุ้นความสนใจในการเรียนรู้และพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ดังนั้นการจัดการศึกษาทุกระดับในปัจจุบันจึงมุ่งไปยังประสิทธิภาพในการจัดการชั้นเรียนของครูเป็น สิ่งสำคัญที่สุด โดยเฉพาะในระดับปฐมวัยซึ่งเป็นช่วงวัยสำคัญในการปูพื้นฐานชีวิตที่ดีให้กับเด็ก เนื่องจากเด็กทุกคนจะใช้เวลาอยู่ในห้องเรียนเป็นเวลานาน การจัดการชั้นเรียนจึงต้องมีกระบวนการ ในการจัดเตรียมสภาพห้องเรียน วัสดุอุปกรณ์ และกิจกรรม รวมทั้งวิธีการในการปรับพฤติกรรมของ ผู้เรียน เพื่อรักษาบรรยากาศในชั้นเรียน ช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างราบรื่น ทำให้ผู้เรียน เกิดความร่วมมือในกิจกรรมการเรียนรู้ อิทธิพลของชั้นเรียนจึงมีมากพอที่จะปลูกฝังคุณลักษณะของ เด็กให้เป็นแบบที่ต้องการได้ในยุคสังคมศตวรรษที่ 21 เช่น ความเป็นตัวของตัวเอง สามารถทำงาน เป็นหมู่คณะได้ดี แสวงหาความรู้อยู่เสมอ มีความรับผิดชอบ มีความสามารถในการคิดทุกด้าน ดังนั้น

เพื่อให้เด็กมีคุณลักษณะนิสัยดังประสงค์ ผู้เป็นครูจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจและให้ความสำคัญกับการจัดการชั้นเรียน และรู้หลักการในการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน เพื่อให้เกิดบรรยากาศของการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีลักษณะตามที่หลักสูตรได้กำหนดไว้ และสอดคล้องกับคุณลักษณะของคนในศตวรรษที่ 21 การจัดการชั้นเรียนจึงเป็นวิธีดำเนินการในชั้นเรียนให้อยู่ในสภาพความพร้อมที่จะดำเนินการเรียนการสอนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดประสิทธิผลของผู้เรียนอย่างแท้จริง

สภาพปัญหาของการจัดการชั้นเรียนสำหรับเด็กปฐมวัย

ในปัจจุบันถึงแม้จะมีงานวิจัยยืนยันถึงความสำคัญของการพัฒนาเด็กปฐมวัย ผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยหลายฝ่ายได้พยายามศึกษาค้นคว้าเพื่อให้ครูปฐมวัยได้มีแนวทางในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก รวมทั้งการจัดการชั้นเรียนซึ่งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย การที่ครูปฐมวัยมีเทคนิควิธีการจัดการชั้นเรียนที่ดีจะส่งผลให้ครูจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยได้ดีตามไปด้วย แต่จากประสบการณ์ของผู้เขียนในการออกนิเทศนักศึกษาในโรงเรียนอนุบาล สังกัดหน่วยงานต่าง ๆ พบว่า ครูในโรงเรียนอนุบาลหลายแห่งยังคงใช้วิธีการจัดการชั้นเรียนแบบเดิม ๆ คือจะเน้นการควบคุมชั้นเรียนให้เด็กอยู่ในห้องเรียนอย่างสงบด้วยวิธีการดุหรือบางครั้งใช้คำพูดข่มขู่ ลงโทษเพื่อให้เด็กเกิดความกลัว ครูปฐมวัยบางโรงเรียนจะควบคุมเด็กโดยการให้เด็กนั่งเขียนตัวอักษรตามรอยประโดยไม่ให้ออกนอกเส้นตามจำนวนหน้า ที่ครูกำหนด เด็กจะต้องนั่งเขียนให้เสร็จตามเวลา ขณะที่เด็กเขียนครูจะปล่อยให้เด็กทำเอง โดยครูจะใช้เวลาในขณะที่เด็กทำงานที่ครูสั่งไปปฏิบัติธุระส่วนตัวหรือออกไปนอกห้อง เนื่องจากครูเชื่อว่า วิธีการดังกล่าวจะทำให้เด็กสงบและครูจะไม่ต้องเหนื่อยในการควบคุมชั้นเรียน

จากที่กล่าวมาข้างต้นจึงสะท้อนให้เห็นว่าการจัดการศึกษาปฐมวัยของประเทศไทยยังมีปัญหาอย่างมากทั้งในเรื่องกระบวนการจัดการเรียนรู้และปัญหาการจัดการชั้นเรียนสำหรับเด็กปฐมวัย ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อจัดการชั้นเรียนของครูปฐมวัยอันเป็นส่วนสำคัญในการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย มีด้วยกันหลายด้าน ได้แก่ ปัญหาด้านนโยบายการจัดการศึกษาปฐมวัย ปัญหาด้านผู้บริหารโรงเรียนระดับปฐมวัย ปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ปัญหาครูและบุคลากรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย ปัญหาด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย ปัญหาด้านผู้ปกครองและชุมชน จากปัญหาดังกล่าวอาจมีสาเหตุหลายประการ ผู้เขียนขอสรุปสาเหตุหลักที่มีความสำคัญ ดังนี้ สาเหตุสำคัญอันดับแรกคือ ปัญหาด้านนโยบายการจัดการศึกษาปฐมวัยถึงแม้จะมีพระราชบัญญัติการพัฒนาเด็ก พ.ศ. 2562 แล้วก็ตาม สาเหตุเกิดจากการไม่ให้ความสำคัญในเรื่องการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างจริงจังของผู้บริหารประเทศที่มักจะมุ่งเน้นเฉพาะเรื่องของเศรษฐกิจ การเงิน โดยไม่คำนึงถึงความสำคัญของการพัฒนาคนที่ต้องเริ่มจากการพัฒนาเด็กในช่วงปฐมวัย ในปัจจุบันครูไม่จบการศึกษาปฐมวัย ส่วนใหญ่จะพบในโรงเรียนเอกชน ผู้บริหารมีลักษณะการบริหารสถานศึกษาเหมือนกับการทำธุรกิจโดยมุ่งหวังผลกำไรกับการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย การจ้างครูที่ไม่จบปริญญาตรีด้านการศึกษามัธยมศึกษา ทำให้ครูไม่มีความรู้ด้านการศึกษามัธยมศึกษาซึ่งจะส่งผลกระทบต่อพัฒนาเด็กทุกด้าน ทั้งในด้านการจัดการเรียนรู้

การจัดการชั้นเรียน การใช้สื่ออุปกรณ์ การจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ รวมทั้งการประเมินพัฒนาการเด็กอย่างถูกต้องเหมาะสม

จากสาเหตุดังกล่าวข้างต้นล้วนมีแนวทางแก้ไข หากผู้ที่เกี่ยวข้องในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เป็นครูปฐมวัย เป็นผู้ที่มีความสำคัญที่สุดในการจัดการชั้นเรียนสำหรับเด็ก ต้องสวมบทบาทความเป็นผู้นำที่มีคุณภาพ ทั้งทางด้านระเบียบวินัย และต้องมีความสามารถในการรักษาสภาพที่ทำให้มีการเกิดการเรียนรู้ขึ้น ถ้าครูขาดทักษะด้านการจัดการในชั้นเรียนก็จะไม่ประสบผลสำเร็จในอาชีพการเป็นครูอนุบาลที่ต้องดูแลชั้นเรียนของเด็กวัยที่กำลังพัฒนาความรู้ความเข้าใจ และทักษะที่จำเป็นในการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคศตวรรษที่ 21 ครูปฐมวัยจึงต้องศึกษาทำความเข้าใจลักษณะธรรมชาติของเด็ก กระบวนการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยที่ต้องอาศัยความรู้ในการจัดการชั้นเรียนเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญจะทำให้ปัญหาดังกล่าวได้รับการแก้ไขไปในทางที่ดีขึ้นตามลำดับ

ความหมายและความสำคัญของการจัดการชั้นเรียนสำหรับเด็กปฐมวัย

นักการศึกษาได้ให้คำจำกัดความของการจัดการในชั้นเรียนเด็กปฐมวัยไว้หลากหลายความหมายด้วยกัน ซึ่งพอสรุปได้ว่าการจัดการชั้นเรียนสำหรับเด็กปฐมวัยหมายถึงกระบวนการต่าง ๆ ที่ครูวางแผนและเตรียมการล่วงหน้าแล้วนำมาใช้ปฏิบัติตามความจำเป็น ไม่ว่าจะเกี่ยวข้องกับสภาพห้องเรียน พฤติกรรมนักเรียนหรือการสอนของครูโดยคำนึงถึงความเหมาะสม สอดคล้องกับพัฒนาการรอบด้านของเด็ก ทั้งนี้เพื่อให้ห้องเรียนหรือชั้นเรียนบรรลุเป้าหมายทางการเรียนนอกจากนี้ ทักษะต่าง ๆ ของการจัดการชั้นเรียนที่เกี่ยวข้องกับการจัดห้องเรียน การสร้างข้อตกลงในชั้นเรียน การตอบสนองการประพฤตินักเรียน การดูแลเด็กในขณะทำกิจกรรม การเลือกรางวัลและแรงเสริมทางบวกทางการปฏิบัติตามตารางกิจกรรมประจำวันเพื่อดูแลเด็กได้อย่างเหมาะสม เด็กเกิดการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพจากสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย (Bhulpat, Suwanmonkha, & Kulapichitr, 2004) สอดคล้องกับ Schikedanz et al (1983 cited in Nilvichien, 1992) ได้กล่าวไว้ว่าการจัดการห้องเรียน (Classroom Management) หมายถึง ภาระหน้าที่ต่าง ๆ ของครูที่จะต้องทำ เช่น การจัดวางวัสดุอุปกรณ์ การวางแผนการใช้เวลา หรือจัดตารางเวลาอย่างเหมาะสม ซึ่งจะต้องเป็นเครื่องสะท้อนให้เห็นความรู้ ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับวิธีการเรียนของเด็ก และบทบาทครู ในทางปฏิบัติแล้วเป้าหมายของการจัดการห้องเรียนจะไม่ใช่เพียงแค่การควบคุมพฤติกรรมเฉพาะอย่างเท่านั้น แต่เป็นการ “จัดเตรียมและดำรงสภาพที่นักเรียนให้ความร่วมมือในกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ”

การจัดการชั้นเรียนจึงเป็นการช่วยให้การเรียนรู้ของผู้เรียนและการสอนของผู้สอนให้เอื้ออำนวยต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งประกอบไปด้วยการดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียน เพื่อกระตุ้นส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้รวมถึงการแก้ปัญหาของเด็ก โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ของการเรียนการสอนตลอดจนบรรลุผลตามเป้าหมายของการศึกษา การจัดการชั้นเรียนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง

Kuntirangkul (2008) ได้กล่าวว่าการจัดการชั้นเรียนมีความสำคัญด้วยเหตุผลหลายประการ คือ

1. การเรียนรู้จะเกิดขึ้นไม่ได้ ถ้ามีสิ่งรบกวนในชั้นเรียนอยู่ตลอดเวลาด้วยปัญหาทางพฤติกรรมของนักเรียน

2. นักเรียนที่อยู่ในชั้นเรียนที่ไม่มีระเบียบเรียบร้อย สิ่งแวดล้อมในชั้นเรียนมีเสียงดังและสิ่งรบกวนหรือการจัดการที่ยุ่งเหยิงไม่เหมาะสมอาจเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาทางวินัยไปสู่การแสดงพฤติกรรมที่ก้าวร้าวหรือทำให้นักเรียนไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ส่งผลให้นักเรียนไม่สามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่

3. การกำหนดคุณลักษณะพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนไว้ล่วงหน้าจะมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการจัดการชั้นเรียน เพราะจะทำให้นักเรียนมีแนวทางในการควบคุมพฤติกรรมของตนเองโดยไม่แสดงอาการหรือพฤติกรรมที่จะเป็นการรบกวนการเรียนของผู้อื่น

4. ชั้นเรียนที่มีการจัดการกับพฤติกรรมของนักเรียนได้อย่างเหมาะสม จะทำให้ครูสามารถดำเนินการสอนได้อย่างเต็มที่โดยไม่เสียเวลากับการแก้ปัญหาพฤติกรรมของนักเรียน

5. การจัดการชั้นเรียนให้นักเรียนมีวินัยในการเรียนรู้และการอยู่ร่วมกันด้วยความเอื้ออาทร โดยคำนึงถึงกฎระเบียบของชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง นอกจากจะยังประโยชน์ต่อการเรียนรู้แล้วยังมีผลระยะยาวคือเป็นการปลูกฝังลักษณะนิสัยเพื่อการเป็นพลเมืองดีในอนาคตอีกด้วย

นอกจากนี้ Boonpirom (2014) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดการชั้นเรียน (Importance of Classroom Management) ที่มีต่อผู้เรียน ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้เรียนได้เกิดความอบอุ่นในขณะที่อยู่ในชั้นเรียนและมีความสุขในขณะที่มีการเรียนการสอน

2. ช่วยส่งเสริมสนับสนุนบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งในเวลาเรียนปกติและนอกเวลาเรียน

3. ช่วยให้ผู้เรียนและผู้สอนได้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันระหว่างกันตามธรรมชาติของรายวิชานั้น ๆ

4. ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ตระหนักในเรื่องของวินัยในชั้นเรียน

5. ช่วยป้องกันสิ่งรบกวนที่เป็นสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีต่อการเรียนการสอนและการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้เรียน

การจัดการชั้นเรียนจึงมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ในทุกระดับชั้น โดยเฉพาะในระดับปฐมวัยเนื่องจากช่วงอายุที่มีความสำคัญที่สุดและนำไปสู่การพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพคือ ช่วงปฐมวัย อายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปีแรก เป็นช่วงที่มีความพร้อมที่จะเรียนรู้ และรับประสบการณ์ใหม่เนื่องจากระบบประสาทและสมองกำลังเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ดังนั้นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ครูปฐมวัยจะต้องมีระบบการจัดการชั้นเรียนที่ดี ที่เหมาะสมกับพัฒนาการเด็กจึงมีความสำคัญเป็นการช่วยให้การเรียนรู้ของเด็กและการสอนของครูปฐมวัยได้เอื้ออำนวยต่อกิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งประกอบไปด้วยการดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดสภาพแวดล้อมทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียนเพื่อกระตุ้น ส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ รวมถึงการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมของเด็กโดยมีเป้าหมายเพื่อให้เด็กปฐมวัยเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ของการเรียนการสอนตลอดจนบรรลุผลตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย การจัดการชั้นเรียนของครูปฐมวัยจึงต้องพัฒนาเด็กให้มีภูมิคุ้มกัน สอดคล้องกับ Dachakupt (2015 cited in Chatayapha, 2017) ได้กล่าวว่า บุคคลที่อยู่ในศตวรรษที่ 21 จะต้องมีความภูมิคุ้มกันโดยมีทักษะในด้านต่าง ๆ คือ ทักษะการแก้ปัญหาอย่าง

สร้างสรรค์ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการทำงานอย่างร่วมพลัง ทักษะการสื่อสาร
ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ ทักษะอาชีพและทักษะการใช้ชีวิตในนวัตกรรมข้ามชาติ

การจัดการชั้นเรียนเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21

จากความสำคัญของการจัดการชั้นเรียนเด็กปฐมวัยดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่ามีความสอดคล้องกับการพัฒนาเด็กให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสภาพสังคมที่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี มีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และระบบข่าวสารอย่างหลากหลาย รวดเร็ว มีการค้นคว้าหาความรู้ที่ลึกซึ้ง ซับซ้อน อีกทั้งรูปแบบวิถีชีวิตใหม่ที่เกิดขึ้นตลอดเวลา การพัฒนาเด็กปฐมวัยให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นประเด็นที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัยพยายามต่อสู้ให้การจัดการชั้นเรียนเป็นไปตามหลักการและจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในแนวทางที่ถูกต้องและต้องจัดให้พร้อมที่จะทำให้เด็กเกิดทักษะในศตวรรษที่ 21 (21st Century skills) ซึ่ง Schrum and Levin (2009 cited in Klaisang, 2017) ได้นำเสนอการจัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อันประกอบด้วยความรู้และทักษะ 4 ด้านหลัก ได้แก่

1. วิชาหลัก (Core subjects) ได้แก่ ภาษาอังกฤษ การอ่าน ศิลปะการใช้ภาษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ หน้าที่พลเมือง การปกครอง เศรษฐศาสตร์ ศิลปะ ประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาที่จำเป็น นอกจากนั้นยังมีการเรียนรู้เพื่อตอบสนองเป้าหมายการสร้างคนให้มีคุณภาพ มีคุณค่าเป็นที่ยอมรับ สามารถทำงานและใช้ชีวิตในศตวรรษที่ 21 ได้ (Century themes) จึงต้องรู้ในลักษณะสหวิทยาการ (interdisciplinary) ได้แก่ Global awareness เศรษฐกิจ การเงิน การประกอบธุรกิจ หน้าที่พลเมือง สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

2. ทักษะอาชีพและทักษะชีวิต (Life and Career Skills) ความรู้เพียงอย่างเดียวอาจจะไม่สามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุขจึงจำเป็นต้องมีทักษะอาชีพและทักษะชีวิตด้วย ได้แก่ (1) การเข้ากับผู้อื่นและการปรับตัว (Flexibility and Adaptability) (2) การริเริ่มและการนำตนเอง (initiative and Self-direction) (3) การผลิตผลงานและการยอมรับการตรวจสอบ (Productivity and Accountability) และ (4) ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Leadership and Responsibility)

3. ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation Skills) การเรียนรู้ต้องเรียนกันตลอดชีวิตจึงต้องมีการฝึกฝนและพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะโดยเน้นการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ (Learning by doing) เพื่อตอบสนองต่อทักษะ ดังนี้ (1) ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) (2) การคิดวิจารณ์และการแก้ปัญหา (Critical thinking) และ (3) ทักษะการสื่อสารและการทำงานร่วมกัน (Communication and Collaboration)

4. ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี (Information, Media and Technology Skills) คือความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ในบริบทของการเรียนรู้เนื้อหา และทักษะที่ผู้เรียนจะได้รู้จักวิธีเรียนรู้การคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหา การใช้ข้อมูลข่าวสาร การสื่อสาร การผลิตนวัตกรรมและการทำงานร่วมกัน

ทักษะในศตวรรษที่ 21 ดังกล่าวข้างต้น จึงเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องเรียนรู้ตั้งแต่ชั้นอนุบาลไปจนถึงมหาวิทยาลัยและตลอดชีวิต และเป็นทักษะที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องซึ่งหมายความว่าต้องได้รับการปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็กซึ่งเป็นวัยแห่งการเรียนรู้ โดยทักษะทุกด้านสามารถเป็นภูมิคุ้มกันให้เด็กปฐมวัยดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคงปลอดภัย การจัดการชั้นเรียนสำหรับเด็กปฐมวัยทั้งทางด้านกายภาพและจิตภาพจึงต้องปูพื้นฐานให้เด็กมีทักษะในศตวรรษที่ 21 ครบทุกด้าน

การจัดการชั้นเรียนทางกายภาพ

การจัดการชั้นเรียนทางกายภาพเป็นการจัดสภาพแวดล้อมที่เป็นวัตถุ จับต้องได้ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนโดยครูควรคำนึงถึงสิ่งที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก เป็นการเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า มีความเป็นธรรมชาติ องค์การอนามัยโลกแนะนำว่าประชากรวัยเด็กจำเป็นต้องมีเวลาสำหรับกิจกรรมทางกายมากที่สุด เด็กควรมีเวลาในการทำกิจกรรมเคลื่อนไหว ออกแรงระดับปานกลางถึงระดับหนักอย่างน้อย 60 นาที ทุกวันเพื่อให้มีพัฒนาการเหมาะสมตามช่วงวัย การมีกิจกรรมทางกายอย่างเหมาะสมและเพียงพอจะเป็นบันไดในการก้าวสู่การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงควรปรับโครงสร้างพื้นฐานและสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้เหมาะกับการมีกิจกรรมทางกายของเด็ก ได้แก่ เปลี่ยนทางเท้าและถนนในโรงเรียนให้มีสีสันด้วยการทาสีพื้นถนนให้เป็นบันไดงูวาดเป็นเส้นสีซิกแซกหรือเป็นตาราง สำหรับให้เด็กได้วิ่ง กระโดด หรือเคลื่อนไหวร่างกายในท่าทางต่าง ๆ รวมทั้งปรับปรุงสวนและดูแลสนามเด็กเล่นให้สะอาด สวยงาม พร้อมใช้งานอยู่เสมอ กิจกรรมดังกล่าวข้างต้นนอกจากจะเป็นการเพิ่มกิจกรรมทางกายให้กับเด็กแล้ว ยังช่วยลดการใช้เวลาอยู่กับหน้าจออุปกรณ์สื่อสารของเด็กซึ่งสังคมไทยกำลังเผชิญปัญหาอยู่ในขณะนี้ด้วย (Choolers & Katewongsa, 2016)

การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพเป็นการจัดชั้นเรียนตามแนวคิดเรื่องการตอบสนองความต้องการพื้นฐานและการเรียนรู้โดยการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม การจัดการชั้นเรียนจึงมีเป้าหมายให้เด็กอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ครูจึงต้องคำนึงถึงพื้นที่ของห้องเรียน อุปกรณ์ของเล่น สิ่งของเครื่องใช้ การจราจรในห้องเรียน รวมถึงห้องน้ำสำหรับเด็ก เพื่อตอบสนองการทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างคล่องตัว และตอบสนองการทำกิจกรรมหลากหลายลักษณะการจัดการชั้นเรียน จึงเน้นในเรื่องของความสะอาด ความปลอดภัย ความสะดวกทำให้เด็กรู้สึกคล่องตัว สดใส กระฉับกระเฉง ในห้องเรียนที่มีลักษณะทางกายภาพที่ดีคือ มีการถ่ายเทอากาศที่ดี มีอุณหภูมิพอเหมาะ มีแสงสว่างเพียงพอ มีความสงบที่จะทำกิจกรรมอย่างสบายและมีสมาธิ มีที่ให้เก็บวัสดุอุปกรณ์ ของใช้และผลงานมีที่จัดแสดงสารนิทัศน์และป้ายนิเทศในการสื่อสารข้อมูล แต่ละจุดของพื้นที่ต้องสะดวกในการเข้าออก ครูสามารถเข้าไปดูแลได้อย่างทั่วถึงในทุกพื้นที่ (Punyarit, 1999) การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพจึงมีอิทธิพลต่อพัฒนาการการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมรอบตัว พัฒนาการทุกด้านของเด็กจะพัฒนาได้อย่างรวดเร็วต่อเมื่อเด็กได้มีโอกาสติดต่อสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ที่เหมาะสมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน

1. สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน หมายถึง การจัดมุมประสบการณ์ต่าง ๆ ในห้องเรียนที่ประกอบด้วยสื่ออุปกรณ์ในมุมที่มีความเหมาะสมในเรื่องขนาด น้ำหนัก ความหลากหลายของสื่อ จำนวนสื่อและของเล่นที่เพียงพอต่อจำนวนเด็ก ซึ่งภายในห้องเรียนอาจแบ่งพื้นที่ส่วนตัวของเด็กและครู เพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับเด็กและครู ในส่วนของเด็กจะใช้เป็นพื้นที่เก็บเครื่องใช้ส่วนตัว พื้นที่แสดงผลงาน เก็บแฟ้มสะสมผลงาน ส่วนพื้นที่ของครูจะเป็นเพียงมุมเล็ก ๆ ที่เก็บของใช้ส่วนตัวและเอกสารตำราของครูเพียงเล็กน้อย โดยครูจะต้องแบ่งพื้นที่ส่วนใหญ่ให้เป็นของเด็กเพื่อให้เด็กรู้สึก

ว่าห้องเรียนเป็นของตน เด็กจะอยู่ในห้องเรียนเหมือนอยู่ที่บ้าน มีความสบายใจและมีอิสระ บริเวณพื้นที่จัดมุมเล่นหรือมุมประสบการณ์สามารถจัดได้ตามความเหมาะสมโดยคำนึงถึงสภาพของห้องเรียน ควรแยกมุมที่ใช้เสียงดังและมุมที่ต้องการความสงบออกจากกัน โดยครูผู้สอนต้อง คำนึงถึงประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กในมุมประสบการณ์โดยการเตรียมสื่อ อุปกรณ์ให้สอดคล้องกับรูปแบบกิจกรรม มีความหลากหลาย เพียงพอ สะดวกในการนำมาใช้และช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่กำหนดและทำให้เด็กได้เรียนรู้วิชาหลักในลักษณะการบูรณาการผ่านการเล่นในมุมประสบการณ์ ควรมีพื้นที่สำหรับจัดกิจกรรมกลุ่มใหญ่ กลุ่มย่อย ต้องกำหนดพื้นที่ที่สามารถทำงานได้ ด้วยตนเอง และการทำงานกลุ่ม เด็กจะได้เคลื่อนไหวอย่างอิสระ สามารถเปลี่ยนกิจกรรมได้อย่าง สะดวกสบายโดยไม่รบกวนผู้อื่น ในการจัดมุมประสบการณ์ควรให้เด็กมีส่วนร่วมเพื่อฝึกความเป็นผู้นำ ความรับผิดชอบ ความคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา การทำงานร่วมกับผู้อื่นและการปรับตัว ซึ่งเป็นทักษะชีวิตสำคัญที่เด็กต้องมีในศตวรรษที่ 21

Raksakulthai (2011) ได้กล่าวถึงการจัดมุมประสบการณ์ในห้องเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ดังนี้

1. มุมบล็อก เป็นมุมที่จัดเก็บบล็อกตัน บล็อกกลวง บล็อกโต๊ะ ซึ่งมีขนาดและรูปร่างแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการเล่น เด็กสามารถนำมาเล่นต่อประกอบเป็นสิ่งต่าง ๆ ตามจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของตนเองได้ สร้างพัฒนาการเรื่องมิติสัมพันธ์ทางคณิตศาสตร์ได้อย่างดี และควรมีสื่อของเล่นสำหรับก่อสร้าง ของเล่นที่แยกออกและประกอบได้ หรือบรรจุแล้วเทออกมาได้ รวมทั้งภาพถ่ายอาคารสถานที่ เช่น ตึกรูปทรงต่าง ๆ สนามบิน เชือกกันน้ำ เป็นต้น มุมบล็อก ควรจัดให้อยู่ห่างจากมุมที่ต้องการความสงบ เช่นมุมหนังสือ เพราะเสียงที่รบกวน จากการเล่นต่อไม้บล็อกอาจจะทำลายสมาธิของเด็ก ๆ ที่อยู่ในมุมหนังสือได้ นอกจากนี้มุมบล็อกควรจัดให้อยู่ห่างจากทางเข้า ออก เพราะนอกจากจะไปกีดขวางทางแล้วยังป้องกันไม่ให้เกิดอันตรายจากการ สะดุดด้วย และควรมีชั้นวางของที่จัดเก็บไม้บล็อกให้เป็นระเบียบ มีหมวดหมู่ อยู่ในระดับสายตาเด็กสามารถหยิบออกมาเล่นได้อย่างสะดวกและปลอดภัย สิ่งสำคัญควรส่งเสริมลักษณะนิสัยความมีวินัยให้กับเด็กในการเก็บคืนเข้าที่หลังจากเล่นเสร็จแล้ว ครูอาจติดภาพสัญลักษณ์บล็อกแต่ละประเภทไว้ด้านหน้าเพื่อให้เด็กสังเกตเปรียบเทียบรูปร่างของบล็อกและจัดวางได้ถูกต้อง

2. มุมบ้าน เป็นมุมที่จัดเพื่อให้เด็กได้มีโอกาสประสบการณ์ที่ได้รับจากบ้านหรือชุมชนมาเล่นบทบาทสมมติ มีการเล่นเลียนแบบบุคคลต่าง ๆ ตามจินตนาการของตนเอง เช่น เล่นเป็นพ่อแม่ใน มุมบ้าน เล่นเป็นหมอ และคนไข้ในมุมหมอ เป็นพ่อค้า แม่ค้าในมุมร้านค้า การเล่นดังกล่าวเป็นการปลูกฝังความสำนึกถึงบทบาททางสังคมที่ได้พบเห็นในชีวิตจริง มีชุดเครื่องครัว อุปกรณ์การทำอาหาร เหมืออาหาร หนังสือ ตำรา เหมือนการดำรงชีวิตในบ้าน

3. มุมหนังสือ ชั้นวางหนังสือประเภทต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับวัยของเด็กในห้องเรียน เช่น นิทานภาพ หนังสือสารคดี นิยายสำหรับเด็ก สารานุกรมเด็ก เป็นต้น ภายในมุมควรมีบรรยากาศที่สบาย สงบและอบอุ่น มีบรรยากาศเชิญชวนให้เด็ก ๆ เข้ามาอ่านหนังสือ ตลอดจนการจัดอุปกรณ์สำหรับการเขียนด้วย ควรมีพื้นที่สำหรับอ่านเป็นกลุ่ม อ่านตามลำพัง ที่สำคัญควรอยู่ห่างจากมุมบ้าน มุมบล็อก และมุมดนตรี

4. มุมวิทยาศาสตร์ เป็นมุมที่ครูควรจัดรวมสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ในธรรมชาตินำมาให้เด็กสำรวจ สังเกต ทดลองให้สามารถค้นพบได้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นสิ่งที่จะช่วยในการพัฒนาทักษะและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ให้กับเด็ก มุมวิทยาศาสตร์เป็นมุมที่ต้องการความสงบ อาจจัดไว้ใกล้กับมุมหนังสือ ครูควรจัดแต่งมุมให้มีความน่าสนใจ โดยมีสิ่งเร้าต่าง ๆ เข้ามาประกอบ จัดวางในระดับที่เด็ก สามารถหยิบได้ และควรปรับเปลี่ยนวัสดุอุปกรณ์สม่ำเสมอ อาจจัดอุปกรณ์สอดคล้องกับหน่วยการจัดการเรียนรู้ของเด็กเพื่อเป็นการเพิ่มเติมประสบการณ์หลังจากได้เรียนรู้ในกิจกรรมต่าง ๆ

5. มุมเล่นน้ำ เล่นทราย การจัดมุมประสบการณ์ที่ไม่ถาวร สามารถเคลื่อนที่ได้ จัดได้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน มุมนี้จะประกอบไปด้วยกระบะทราย กระบะน้ำ อุปกรณ์สำหรับเล่นน้ำ เล่นทราย ดิน และอุปกรณ์ตัก ตวง เท ของเล่นที่เด็กนำมาทดลองการจมลอย พลั่ว เสียม จอบและของเล่นจำลองต่าง ๆ

6. มุมดนตรี เป็นมุมประสบการณ์ที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ก่อให้เกิดสุนทรีภาพ ภายในมุมประกอบด้วย เครื่องดนตรีที่เป็นทั้งของเล่นและของจริง เช่น กลอง ฉิ่ง ระนาด ขลุ่ย กรับ เครื่องเคาะจังหวะ เพื่อให้เด็กได้ฝึกการใช้ประสาทสัมผัสทางด้านการฟัง การจับจังหวะ การประดิษฐ์เสียงต่าง ๆ และแยกความแตกต่างระหว่างเสียงของดนตรี แต่ละชนิดได้

7. มุมส่งเสริมภาษา เป็นมุมที่ส่งเสริมทักษะทางด้านภาษา การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน การประสมคำ ควรจัดอุปกรณ์ให้เพียงพอสำหรับเด็กและจัดวางให้หยิบใช้ได้สะดวกประกอบด้วย กระดาษชนิดต่าง ๆ สี ดินสอ ตรายาง ของจดหมาย มีบัตรภาพเพื่อใช้ประกอบการเขียนสะสมในธนาคารคำ ป้ายประกาศข่าว ปฏิทิน สภาพอากาศ เป็นต้น

การจัดมุมประสบการณ์ภายในห้องเรียนซึ่งเป็นการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ครูต้องคำนึงถึงพื้นที่ของห้อง อุปกรณ์ของเล่น สิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็นที่เด็กต้องใช้ การจราจรในห้องเรียน รวมถึงห้องน้ำสำหรับเด็ก พื้นที่ภายในห้องเรียนที่สามารถจัดมุมประสบการณ์ได้ควรมีขนาดอย่างน้อย 7X7 ตารางเมตร เพื่อให้มีพื้นที่ของแต่ละมุมมากพอในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กกลุ่มละ 5-6 คน ในการออกแบบมุมประสบการณ์ภายในห้องเรียนจะมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเชื่อในแนวคิด ปรัชญาและนวัตกรรมทางการศึกษาปฐมวัยที่แตกต่างกัน เช่น โรงเรียนที่จัดการเรียนรู้ตามแนวคิด ไฮสโคป (High-Scope) ที่เชื่อว่าสภาพแวดล้อมเป็นเหมือนครูคนที่ 3 และเป็นส่วนหนึ่งของวงจรการเรียนรู้ มีสาระครอบคลุม 3 เรื่อง ได้แก่ พื้นที่ สื่อ และการจัดเก็บ การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนไฮสโคปจึงมีพื้นที่ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก โดยจัดแบ่งพื้นที่ภายในห้องเรียน เป็น 5 ส่วน คือ พื้นที่เก็บของใช้ส่วนตัวของเด็ก พื้นที่กิจกรรมกลุ่มใหญ่ พื้นที่กิจกรรมกลุ่มย่อย พื้นที่มุมเล่น พื้นที่เก็บของใช้ครู นอกจากพื้นที่แล้วยังมีการเตรียมสื่อที่หลากหลายทั้ง 2 มิติ และ 3 มิติที่สะท้อนวัฒนธรรมท้องถิ่น เมื่อเด็กหยิบอุปกรณ์มาเล่นและทำกิจกรรมเสร็จ ครูจะจัดเวลาสำหรับการเก็บของเล่น มีสัญญาณเตือนก่อนหมดเวลา ครูจะช่วยเด็กเก็บของเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก

การจัดมุมประสบการณ์ภายในห้องเรียนตามความเชื่อในแนวคิดและปรัชญายังมีอีกหลากหลายได้แก่ โรงเรียนที่เน้นการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดวอลดอร์ฟ จะเน้นบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติ มีแสงพอเหมาะและเสียงธรรมชาติ เช่น นกร้อง ลมพัด ใบไม้ ฝนตก เสียงดนตรีและเพลง ที่ไพเราะ อ่อนโยนและความเงียบเป็นส่วนสำคัญในการจัดบรรยากาศเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านทั้ง

จิตใต้สำนึกและจิตสำนึกของเด็กได้ตลอดทั้งวัน ส่วนในโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้ตามแบบเรกจิโอ เอมีเลีย ซึ่งมีความเชื่อว่าศิลปะเป็นหนทางสำคัญที่เด็กสามารถสื่อความหมายให้กับผู้รอบข้างให้เข้าใจถึงกระบวนการคิด ตลอดจนจินตภาพของเด็กต่อข้อมูลความรู้ที่เด็กรับรู้มา บรรยากาศในห้องเรียนและการจัดชั้นเรียนจะมุ่งเน้นการจัดแสดงชิ้นงานศิลปะและบรรยากาศแนวศิลปะที่หลากหลาย

ในการจัดมุมประสบการณ์ครูควรบูรณาการแนวทางตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามบริบทสังคมไทย เน้นความเป็นไทย ผู้สอนควรต้องเรียนรู้บริบททางสังคมและวัฒนธรรมของเด็กที่ตนรับผิดชอบ เพื่อสอดแทรกเข้าไปในสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนให้เด็กได้เรียนรู้วัฒนธรรม โดยคำนึงถึงความเป็นไทยที่มีมรดกทางวัฒนธรรมทั้งในด้านภาษา มารยาท คุณธรรมจริยธรรม ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีทั้งดงาม และข้อสำคัญคือหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักคิดในการดำเนินชีวิตที่เน้นความ พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน การใช้ความรู้ควบคู่คุณธรรม

การจัดมุมประสบการณ์ในห้องเรียนไม่ว่าจะเป็นความเชื่อตามแนวคิดนวัตกรรมใดก็ตาม ครูปฐมวัยควรเน้นการจัดสภาพแวดล้อมในมุมประสบการณ์ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก มีความเหมาะสมกับวัย ความต้องการและความสนใจของเด็ก เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน เป็นการช่วยส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยตนเอง มุมในห้องเรียนจึงไม่ควรตายตัวหรือจัดเหมือนเดิมโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงควรให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงห้องเรียน มีการซักถามความคิดเห็นว่าเราควรปรับเปลี่ยนห้องเรียนอย่างไรและใครบ้างจะช่วยครูจัดหาอุปกรณ์เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้มีส่วนร่วม มีความรับผิดชอบร่วมกัน สิ่งเหล่านี้เป็นการส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ทั้งสิ้น

2. สภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา การจัดเครื่องเล่นสนาม และอุปกรณ์การเล่น ให้เด็กได้มุด ลอด ไต่ โหน แกว่งตัว กระโดด กลิ้ง เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้สัมผัส รับรู้ผ่านกล้ามเนื้อและระบบการทรงตัว บริเวณสนามเด็กเล่นควรมีพื้นผิวหลายประเภท เช่น ดิน หิน หวาย กรวด พื้นหญ้าเพื่อกระตุ้นประสาทสัมผัสได้เท่าของเด็ก มีพื้นที่สำหรับขุด เล่นน้ำ เล่นทราย จัดทำลายเส้นบนพื้นโค้งไปมา สูง ต่ำ ให้เด็กได้เดินต่อเท้าฝึกการทรงตัว นอกจากนี้ยังต้องมีบริเวณให้เด็กได้ใกล้ชิดกับธรรมชาติเพราะธรรมชาติจะทำให้เด็กเห็นถึงความสัมพันธ์และการพึ่งพาระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม สร้างความอ่อนโยนให้เกิดขึ้นในตัวเด็ก บริเวณธรรมชาติ ได้แก่ สวนไม้ดอก ไม้ประดับ พืชผักสวนครัว สวนสมุนไพร หากมีสถานที่ไม่มากพออาจปลูกพืชในกระเบหรือกระถาง

สภาพแวดล้อมนอกห้องเรียน เป็นการ จัดสภาพแวดล้อมที่มีความสำคัญไม่น้อยกว่าสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนแยกออกเป็น 2 ส่วน คือ ในร่ม หมายถึงบริเวณนอกห้องเรียนแต่อยู่ใต้ชายคา อาจเป็นระเบียงหรือศาลา ส่วนกลางแจ้งหมายถึงบริเวณนอกชายคาออกไป ไม่ได้หมายถึงกลางแจ้ง เพราะกิจกรรมสำหรับเด็กต้องมีร่มเงา เช่น ใต้ต้นไม้ การจัดแบ่งบริเวณและเนื้อที่ภายนอกชั้นเรียน อาจแบ่งได้ ดังนี้ (Yimyong, 2001)

1. บริเวณเล่นน้ำ ธรรมชาติของเด็กจะชอบเล่นน้ำ การเล่นน้ำนอกจากสร้างความพอใจให้เด็กแล้วยังเป็นการบูรณาการประสบการณ์การเรียนรู้แก่เด็ก เด็กจะเรียนรู้สถานะของน้ำว่าเป็นของเหลวที่สามารถเปลี่ยนแปลงรูปร่างได้ตามภาชนะ เมื่อน้ำถูกผ่ำจะทำให้เปียก เด็กจะได้เรียนรู้

พื้นฐานทางคณิตศาสตร์ เกี่ยวกับปริมาตร การตวง การวัด ครูจึงควรจัดเตรียมอุปกรณ์การเล่นน้ำให้สอดคล้องกับพัฒนาการ ความต้องการ ความสนใจของเด็ก มีการสร้างกติกาข้อตกลงที่จะไม่ทำให้เด็กเกิดความคับข้องใจมากเกินไป อุปกรณ์ใส่น้ำอาจเป็นถังหรืออ่างน้ำจัดวางบนขาตั้งอย่างมั่นคง มีความสูงพอที่เด็กจะยืนเล่นได้พอดี

2. บ่อทราย บ่อทรายหรือกระบะทรายควรมีขนาดใหญ่พอที่เด็กจะเข้าไปเล่นได้ ควรมีขนาด 50-60 ตารางฟุตเป็นอย่างน้อย ควรมีที่กั้นบริเวณของบ่อเพื่อไม่ให้ทรายหกเลอะเทอะ และจัดทำที่ปิดอย่างมิดชิดเพื่อป้องกันสิ่งสกปรกหรือสัตว์เข้าไปในบ่อทราย การเล่นทรายของเด็กจะส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์จินตนาการในการสร้าง การก่อ เป็นรูปทรงต่าง ๆ ดังนั้นครูควรจัดเตรียมอุปกรณ์ในการเล่นกับทราย ได้แก่ พลั่วตักทราย เสียมหอย ถังพลาสติก ช้อนพลาสติก กิ่งไม้ แบบพิมพ์รูปร่างต่าง ๆ

3. เครื่องเล่นสนาม เป็นสิ่งที่ควรตั้งไว้ขอบ ๆ สนามเพื่อช่วยต่อการดูแล และเครื่องเล่นแต่ละชิ้นควรตั้งไว้ห่างกันเพื่อป้องกันอุบัติเหตุ เครื่องเล่นสนามในปัจจุบันอาจทำเป็นเครื่องเดียวที่มีขนาดใหญ่สามารถเล่นได้ครบทุกอย่างทั้งการแกว่ง มุด ลอด ไต่ หรืออาจเป็นเครื่องเล่นสนามที่แยกชิ้น ที่สำคัญไม่ว่าจะเป็นเครื่องเล่นสนามแบบใดควรมีการติดตั้งอย่างระมัดระวังและมีการบำรุงรักษาอย่างสม่ำเสมอ พื้นที่ในการตั้งเครื่องเล่นสนามควรเป็นพื้นดินหรือทรายเพื่อป้องกันการบาดเจ็บเมื่อเด็กตกลงมา เครื่องเล่นสนามที่ส่งเสริมกล้ามเนื้อใหญ่ของเด็ก ประกอบด้วยเครื่องเล่นเหล่านี้ ได้แก่ (Dachakupt, 1999)

1) กรงสัตว์ (Jungle Gym) กรงสัตว์ที่อยู่กลางแจ้งควรทำจากท่อเหล็ก ทั้งนี้เพื่อความแข็งแรงทนทานและเพื่อให้เด็กได้ห้อยโหน

2) ชิงช้า (Swing) ชิงช้าที่ปลอดภัยอาจจะทำจากผ้าใบหรือใช้ยางรถยนต์เก่าผูกติดกับเชือก การจัดวางชิงช้าควรจัดวางไว้บริเวณที่ห่างไกลจากเครื่องเล่นอื่น ๆ เพื่อป้องกันการเกิด อุบัติเหตุ

3) ม้าหมุน (Merry-Go-Round) ม้าหมุนเป็นเครื่องเล่นที่ให้โอกาสเด็กได้วิ่งและผลัดและพัฒนาความสัมพันธ์ของมือและตา ซึ่งเด็กวัยนี้ยังไม่สามารถควบคุมกล้ามเนื้อได้ดี ดังนั้นการเล่นเครื่องเล่นชนิดนี้ครูควรดูแลอย่างใกล้ชิดเพราะอาจเกิดอันตรายได้

4) กระดานสำหรับเดินทรงตัว ควรมีขนาดกว้าง 4-6 นิ้ว หนา 1 นิ้ว และยาว 8-12 นิ้ว เพื่อให้เด็กควบคุมร่างกายให้อยู่ในแนวตั้งตรง รักษาสมดุล และควบคุมท่าทางของร่างกาย

5) บันไดสำหรับปีนป่าย (Ladders) บันไดสำหรับให้เด็กปีนอาจทำจากเหล็ก เชือก หรือไม้ก็ได้แต่ควรมีความเบาและแข็งแรง สามารถให้เด็กเคลื่อนไหวหรือลากได้ง่าย บันไดสำหรับปีน ควรมีความยาว 3-5 ฟุต และกว้าง 14 นิ้ว

6) ลูกบอล (Balls) ลูกบอลสำหรับเด็กเล็กควรมีขนาดเบาทั้งขนาดใหญ่และเล็ก ลูกบอลควรทำด้วยยาง มีเส้นผ่าศูนย์กลางราว 8-24 นิ้ว บางที่อาจใช้ถุงถั่วเพื่อให้เด็ก รับ โยน

7) เชือกสำหรับกระโดด (Jump Ropes) เชือกสำหรับกระโดดควรมีทั้งยาวและสั้น สำหรับเด็กที่ยังกระโดดไม่ได้ อาจใช้เชือกวางเป็นเส้นโค้งไปมา ให้เด็กเดินเพื่อฝึกการทรงตัว และฝึกทิศทางการเดินของเด็กได้ ครูควรคำนึงถึงความปลอดภัยเนื่องจากเด็กอาจสะดุดเชือกหกล้มได้

8) เครื่องเล่นที่มีล้อ (Wheel toys) รถลากและจักรยานที่มีล้อขนาดเล็ก 12 นิ้ว และ 16 นิ้ว และรถตักดิน ซึ่งเด็กสามารถเล่นได้ทั้งในห้องและกลางแจ้งหรืออาจนำไปเล่นกับการเล่นทรายได้

9) เครื่องมือทำสวน (Tools for Gardening) ได้แก่ พลั่ว จอบ เสียม บัวรดน้ำ ที่ตักดิน ตักทราย อุปกรณ์เหล่านี้อาจนำไปเล่นกับน้ำและทรายหรือเป็นการเล่นอิสระเพื่อให้เด็กได้ใกล้ชิดกับธรรมชาติ

10) เครื่องเล่นอื่น ๆ (Miscellaneous) ได้แก่อุปกรณ์เช่น ลังไม้ กล่องใส่ของ กล่อง สำหรับลาก เครื่องมืองานช่างไม้ บล็อกสำหรับการสร้าง อุปกรณ์ดังกล่าวควรมีความปลอดภัย ไม่มีตะปู รอยแตก ร้าวที่ขอบหรือเป็นสนิม พื้นผิวไม่หยาบ ครูควรตรวจสอบอุปกรณ์ทุกครั้งก่อนนำมาให้เด็กเล่น

การจัดสิ่งแวดล้อมภายนอกห้องเรียนหรือการจัดกิจกรรมให้เด็กได้เล่นกลางแจ้งจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการของกล้ามเนื้อ ให้มีความแข็งแรงและเกิดการประสานสัมพันธ์จนเกิดความคิดสร้างสรรค์ นอกจากนี้ยังส่งเสริมพัฒนาการด้านอื่น ๆ ทั้ง อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาได้เป็นอย่างดี ดังนั้นบทบาทครูในขณะที่เด็กเล่นอยู่ภายนอกห้องเรียนครูต้องสร้างกติกา ข้อตกลง และดูแลเด็กอย่างใกล้ชิดเพื่อให้เด็กได้เล่นอย่างปลอดภัย มีอิสระในการเลือกเล่น ได้ผ่อนคลาย ได้ค้นพบและสังเกตธรรมชาติ ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ ครูสามารถสอดแทรกในเรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติ การออกแบบสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนจึงต้องสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัยเพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ท่ามกลางบรรยากาศที่ปลอดภัยและท้าทาย

ในปัจจุบันมักพบว่า โรงเรียนหลายแห่งไม่ให้ความสำคัญกับสิ่งที่เด็กจะเรียนรู้จากภายนอกห้องเรียน เนื่องจากสภาพพื้นที่ไม่เพียงพอ ตั้งอยู่ชิดกับถนนมากเกินไป หรือบางโรงเรียนคิดว่าเป็นการเพิ่มภาระในการดูแลเรื่องความปลอดภัย เมื่อเป็นเช่นนี้โรงเรียนอนุบาลหลายแห่งจึงไม่ส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้นอกห้องเรียน ส่งผลให้เด็กขาดโอกาสในการรับรู้ทั้งการสัมผัส การรับรู้ผ่านกล้ามเนื้อในร่างกาย ระบบการทรงตัวรวมทั้งการได้ใกล้ชิดกับธรรมชาติของเด็กที่จำเป็นจะต้องได้รับการพัฒนาในช่วงปฐมวัย นอกจากนี้การขาดความเอาใจใส่ของครูเมื่อเด็กออกมานอกห้องเรียนถือว่าเป็นปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ซึ่งในปัจจุบันพบว่าครูไม่สนใจดูแลเด็กเมื่อเด็กเล่นเครื่องเล่นสนามไม่คำนึงถึงความปลอดภัยปล่อยให้เด็กเล่นกันเอง บางเวลาไม่มีครูดูแลในขณะที่เด็กเล่น สะท้อนให้เห็นว่าครูปฐมวัยไม่ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ในการดูแลและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของเด็กที่ได้รับจากการเล่นในสภาพแวดล้อมนอกห้องเรียนส่งผลให้เด็กเกิดอันตรายจากการเล่นนอกห้องเรียนและขาดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เด็กควรได้รับทั้งการเรียนรู้อารมณ์ ความรู้สึก การรับสัมผัสจากสภาพแวดล้อมภายนอกด้วยประสาทสัมผัสทุกด้าน

การจัดการชั้นเรียนทางกายภาพโดยการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ครูปฐมวัยควรจัดบรรยากาศทั้ง 2 ด้านนี้ให้เหมาะสม เพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้และได้รับประสบการณ์ตรงจากการได้เล่น ได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ส่งเสริมความเป็นอิสระ การตัดสินใจ การแก้ปัญหา ความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ รู้จักการควบคุมตนเอง รวมถึงการค้นพบจากการเล่น นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นให้เด็กมีสุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี มีความสุขสนุกสนานและปลอดภัย การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมจึงทำให้เด็กได้มีโอกาสแสวงหาความรู้ ฝึกการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ดียังสื่อไปถึงความไว้วางใจ การยอมรับและความเชื่อมั่นไปยังเด็ก เพราะสภาพแวดล้อมที่ดีจะช่วยกล่อมเกลา ให้เด็กมีพฤติกรรมทางบวกและมีวินัยในตนเองซึ่งพฤติกรรมของเด็กดังกล่าวคือทักษะพื้นฐานที่จำเป็นของคนในศตวรรษที่ 21

การจัดสภาพแวดล้อมทางจิตภาพ

การจัดสภาพแวดล้อมทางจิตภาพ เป็นการจัดการชั้นเรียนตามแนวคิดเรื่องการเรียนรู้อย่างมีความสุข มุ่งเน้นการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนที่จะเอื้อให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปด้วยความเรียบร้อยไม่มีปัญหาเกิดขึ้นทำให้เกิดบรรยากาศที่ดีในการอยู่ร่วมกันในชั้นเรียนทำให้เด็กมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ซึ่ง Whitebread (2003 cited in Holadah, 2005) กล่าวว่าบรรยากาศที่จะทำให้เด็กมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์และเรียนรู้ได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ต้องประกอบด้วยปัจจัย 3 ประการ ดังนี้

2.1 สิทธิ (right) หมายถึง สิทธิต่าง ๆ ที่เด็กควรได้รับ ประกอบด้วย สิทธิที่จะอยู่ในห้องอย่างปลอดภัย สิทธิที่จะกระทำการต่าง ๆ ในขอบเขตของตน สิทธิที่จะสื่อสารกับบุคคลรอบข้าง สิทธิที่จะเรียนรู้ตามความสนใจและความต้องการ สิทธิที่จะเคลื่อนไหวหรือไปในที่ต่าง ๆ ในห้องเรียน และสิทธิที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

2.2 กฎกติกา (rules) หมายถึงข้อตกลงร่วมกันที่จะช่วยให้ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และสามารถควบคุมตนเองได้ กฎกติกาในห้องเรียนควรมีลักษณะที่ไม่มากเกินไป เขียนในทางบวก มีความยืดหยุ่นได้เมื่อจำเป็น เด็กทุกคนในห้องมีส่วนร่วมในการกำหนดกติกา ข้อตกลงจะต้องมีเท่าที่ที่อบอุ่นให้ความมั่นใจแก่เด็ก สนับสนุนให้เด็กประสบความสำเร็จในการทำกิจกรรมต่าง ๆ มีสถานที่ให้เด็กมีความเป็นส่วนตัว หรือเมื่อต้องการอยู่ตามลำพังหรือต้องการความสงบ ให้อิสระเด็กในการสื่อสาร เคลื่อนไหว และทำกิจกรรมต่าง ๆ

2.3 ความรับผิดชอบ (responsibilities) หมายถึงการทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายโดยไม่ต้องมีการตักเตือน ความรับผิดชอบและสิทธิควรควบคู่กันไป เมื่อเด็กมีสิทธิก็ต้องมีหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องนั้น ๆ ด้วยการจัดสภาพแวดล้อมทางจิตภาพเป็นการสร้างบรรยากาศทางสังคมที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่อยู่ร่วมกัน คือครูกับเด็ก เด็กกับเด็กหรือเด็กกับบุคคลทั่วไปในโรงเรียน มีการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ครูใช้การเสริมแรงทางบวก โดยการให้คำชม การสบตา การใช้วาจาที่สร้างสรรค์เพราะจะทำให้เด็กรู้สึกที่จะเรียนรู้และเกิดการเรียนรู้ได้โดยง่าย การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับเด็ก และเด็กกับเด็กในเชิงบวกจะช่วยให้เด็กมีความสุขและสนุกในการเรียนรู้ ดังนั้นบรรยากาศทางด้านจิตภาพจึงขึ้นอยู่กับบทบาทของครูเป็นสำคัญ

การสร้างปฏิสัมพันธ์ในห้องเรียนมี 3 ลักษณะ ดังนี้

1. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก หมายถึงทั้งครูและเด็กต่างมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ครูเปิดโอกาส ให้เด็กซักถาม ครูให้ความรักความเมตตา ความอบอุ่น ให้ความเป็นกันเอง เด็กมีอิสระที่จะเลือกเล่นหรือทำกิจกรรมตามความสนใจ ทำให้เด็กรู้สึกว่าคุณค่าเกิดการยอมรับนับถือตนเอง การสร้างปฏิสัมพันธ์ของครูกับเด็กอาจต้องมีทั้งบรรยากาศที่ท้าทาย กระตุ้นให้เด็กประสบความสำเร็จในการทำกิจกรรม ใช้คำพูดให้เด็กรู้สึกว่าคุณเชื่อในความสามารถของเด็ก แม้ว่าจะเป็นงานที่ยาก ให้เด็กรู้สึกมีอิสระที่จะทำ ไม่ควรให้เด็กรู้สึกว่าถูกบังคับ นอกจากบรรยากาศที่ท้าทายครูต้องจัดบรรยากาศในการสร้างเสริมวินัยเชิงบวกซึ่งไม่ได้อยู่ภายใต้การบังคับ ควบคุม ครูต้องหลีกเลี่ยงการลงโทษและความรุนแรงทั้งทางวาจา จิตใจและร่างกาย แต่ควรใช้การฝึกฝนพฤติกรรมที่เหมาะสมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เด็กเกิดกระบวนการควบคุมภายในตนเองซึ่งต้องอาศัยการสั่งสมประสบการณ์เป็นระยะเวลานานพอที่จะทำให้เด็กได้เรียนรู้ทักษะการดำเนินชีวิตและฝึกฝนการควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้สอดคล้องกับสังคมและสิ่งแวดล้อมจนเกิดเป็นลักษณะนิสัยประจำตัว

2. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเด็ก เด็กปฐมวัยมีความต้องการที่จะพัฒนาทักษะทางสังคม การวางแผนการจัดสภาพแวดล้อมที่ดี ทั้งด้านอาคาร ห้องเรียน ตลอดจนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดไว้ ในตารางกิจกรรมประจำวันจะช่วยให้เด็กเรียนรู้กฎการอยู่ร่วมกับผู้อื่น เรียนรู้การควบคุมตนเอง พัฒนาที่จะรับรู้ความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่นและเรียนรู้การกระทำของตนที่มีผลต่อผู้อื่น การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็ก ครูสามารถใช้การสังเกตชั้นการเล่นของเด็กตามพัฒนาการทางสังคมที่เด็กเริ่มจากการเล่นคนเดียวมาเป็นการเล่นสิ่งเดียวกันแต่ต่างคนต่างเล่นและพัฒนาเป็นการเล่นร่วมกับผู้อื่นได้

3. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับสื่อ สื่อมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็ก เด็กจะเรียนรู้จากสื่อด้วยการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าที่ประกอบด้วย ตา หู จมูก ลิ้นและกาย ดังนั้นสื่อที่ใช้ประกอบในการจัดกิจกรรมและสื่อในมุมประสบการณ์ควรเป็นสื่อที่ส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็กอย่างเหมาะสมกับวัย การให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการเรียนรู้ ลักษณะของสื่อควรมีลักษณะเป็นสื่อของจริง สื่อธรรมชาติ สื่อที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก ปลอดภัย ไม่เป็นอันตรายต่อตัวเด็ก เอื้อให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้าและสะท้อนวัฒนธรรม สังคมที่เด็กอาศัยอยู่ โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม เด็กควรมีส่วนได้จัดทำ การจัดป้ายนิเทศ โดยมีผลงานของเด็กในหลายรูปแบบ มีการปรับเปลี่ยนให้ทันต่อเหตุการณ์และเอื้อต่อการเรียนรู้

นอกจากการปฏิสัมพันธ์ภายในโรงเรียนทั้ง 3 ลักษณะดังกล่าวข้างต้น ผู้เขียนเห็นว่าการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ใหญ่กับผู้ใหญ่ในที่นี้หมายถึงผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง ครูผู้ช่วย เจ้าหน้าที่แม่บ้าน คนสวนล้วนเป็นผู้ที่ทำงานอยู่ในโรงเรียนมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันในการทำงานร่วมกัน แต่ละคนมีหน้าที่ความรับผิดชอบแตกต่างกัน ดังนั้นผู้บริหารควรกำหนดรูปแบบของบทบาท หน้าที่อย่างชัดเจนเพื่อให้มีการติดต่อสัมพันธ์กันอย่างราบรื่น เพราะเมื่อทุกคนรู้หน้าที่บทบาทของตนเองและของผู้อื่นจะส่งผลให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กอีกด้วย

การจัดสภาพแวดล้อมทางจิตภาพที่ดีจะส่งผลต่อการเรียนรู้ของเด็กจะช่วยให้เด็กรู้สึกปลอดภัยขณะเดียวกันการเป็นแบบอย่างที่ดีของครูจะช่วยส่งเสริมให้เด็กเลียนแบบพฤติกรรมที่เหมาะสม ซึ่งเป็นการพัฒนาตนเองโดยอาศัยต้นแบบที่อยู่ใกล้ตัวอีกด้วย ครูปฐมวัยที่เห็นความสำคัญในการพัฒนาเด็กปฐมวัยทางด้านอารมณ์ จิตใจและสังคมจะตระหนักถึงการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง มีความเป็นมิตร มีพฤติกรรมสังคมเชิงบวก ควบคุมตนเองได้และสามารถปรับตัวอยู่ในท่ามกลางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีความสุข ดังนั้นการจัดบรรยากาศที่มีความเหมาะสมจึงควรส่งเสริมและเห็นคุณค่าของเด็กแต่ละคน ไม่เปรียบเทียบเด็ก ไม่ส่งเสริมการแข่งขัน แต่ควรแสดงให้เด็กเห็นว่าเด็กทุกคนมีความสามารถ มีคุณค่าและควรได้รับการยอมรับ การจัดบรรยากาศที่ทำให้เด็กรู้สึกปลอดภัยและไว้วางใจจากการที่ครูแสดงให้เด็กเห็นถึง ความรัก ความเอื้ออาทร รับฟังความคิดเห็นของเด็ก ให้ความสนใจอย่างจริงใจ จะทำให้เด็กเกิดความมั่นใจ เชื้อมั่นและมีความสุข

สรุป

การจัดการชั้นเรียนที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 4 ด้านหลัก ได้แก่ (1) ความรู้ทักษะในวิชาหลัก เป็นการปูพื้นฐานให้เด็กปฐมวัยได้เรียนรู้เนื้อหาที่จำเป็นและตอบสนองต่อเป้าหมายในการพัฒนาเด็กให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพโดยบูรณาการเนื้อหาผ่านการเล่นในมุมประสบการณ์และการจัดกิจกรรม 6 กิจกรรมหลัก (2) ทักษะอาชีพและทักษะชีวิต ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การปรับตัว การริเริ่ม การนำตนเอง การมีภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (3) ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม โดยเน้นการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองทำให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ คิดวิจารณ์ญาณ การแก้ปัญหา มีทักษะสื่อสาร และ (4) ทักษะด้านสารสนเทศคือความสามารถในการใช้เทคโนโลยีอย่างรู้เท่าทันเพื่อให้เกิดประโยชน์ ในการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 4 ด้านหลักนั้น ครูปฐมวัยจะต้องมีกระบวนการวางแผนและเตรียมการล่วงหน้าแล้วนำมาปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นเกี่ยวข้องกับสภาพห้องเรียน พฤติกรรมนักเรียนหรือการสอนของครูโดยคำนึงถึงความเหมาะสม สอดคล้องกับพัฒนาการรอบด้านของเด็ก ทั้งนี้เพื่อให้ห้องเรียนหรือชั้นเรียนบรรลุเป้าหมายทางการเรียน การจัดการชั้นเรียนจึงเป็นส่วนสำคัญในการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ในปัจจุบันยังพบปัญหาในการจัดการชั้นเรียนเด็กปฐมวัยหลายด้าน ได้แก่ ปัญหาด้านนโยบายการจัดการศึกษาปฐมวัย ปัญหาด้านผู้บริหารโรงเรียนระดับปฐมวัย ปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ปัญหาครูและบุคลากรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย ปัญหาด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย ปัญหาด้านผู้ปกครองและชุมชน ซึ่งปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อพัฒนาเด็กในช่วงปฐมวัยที่เป็นรากฐานในการเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคตท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคมในศตวรรษที่ 21 ดังนั้น ผู้มีหน้าที่ดูแลเด็กควรทำความเข้าใจหลักการหรือแนวทางในการจัดการชั้นเรียนสำหรับเด็กปฐมวัยให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ครูจะต้องมีความเข้าใจในลักษณะเฉพาะ ลักษณะการเรียนรู้ รวมถึงวิธีการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยนั้นเกิดจากการได้ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งทางกายภาพ และการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เมื่อเด็กปฐมวัยเข้าสู่สถานศึกษา สภาพแวดล้อมของสถานศึกษาจึงมีผลต่อการเรียนรู้ของเด็ก โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมในห้องเรียน เนื่องจากเด็กใช้เวลาส่วนใหญ่ทำกิจกรรมต่าง ๆ กับสื่อวัสดุ การทำกิจกรรมตามลำพังกับการทำกิจกรรมกับกลุ่มเพื่อนและสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เด็กจะต้องปฏิบัติตามข้อตกลงของห้องเรียน ดังนั้นการจัดการชั้นเรียนสำหรับเด็กปฐมวัย จึงเป็นการจัดเตรียมสภาพแวดล้อมทางกายภาพทั้งภายใน และภายนอกห้องเรียน เป็นบรรยากาศทางสภาพแวดล้อมที่มองเห็นสัมผัสได้ ได้แก่บริเวณโรงเรียนจัดให้มีต้นไม้ ดอกไม้หลากหลายสี เพื่อทำให้เด็กรู้สึกสดชื่นแจ่มใส ได้เรียนรู้จากธรรมชาติ จัดให้มีมุมประสบการณ์การเรียนรู้ที่บูรณาการเนื้อหาความรู้ในวิชาหลักโดยเปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกเล่นอย่างเป็นอิสระ มีป้ายนิเทศเพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมกระตุ้นการคิด พื้นที่บริเวณภายนอกและภายในห้องเรียนต้องมีขนาดกว้างเพียงพอกับการให้เด็กได้เคลื่อนไหวร่างกายหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ ห้องเรียนควรสะอาดเป็นระเบียบ มีสถานที่สำหรับจัดแสดงผลงานของเด็ก นอกจากการจัดการชั้นเรียนที่มีสภาพแวดล้อมด้านกายภาพแล้ว ครูปฐมวัยจะต้องจัดบรรยากาศทางจิตภาพส่งเสริมสภาพจิตใจของเด็กให้รู้สึกดี อยากมาโรงเรียน อยากทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ครูปฐมวัยจึงต้องเป็นบุคคลสำคัญในการสร้างสภาพจิตใจของเด็ก โดยการยอมรับในความแตกต่างของเด็กแต่ละคน ให้เด็กรู้สึกไว้วางใจ หลีกเลียงการตำหนิ ถูกลงโทษทั้งทางวาจาและ

ทางกาย มีการเสริมแรงทางบวกให้กำลังใจเพื่อให้เกิดบรรยากาศในการเรียนรู้ที่อบอุ่น เป็นอิสระทำ
หายสอดคล้องกับหลักการพัฒนาเด็กปฐมวัยในการเติบโตเป็นบุคคลที่มีความสมบูรณ์ในทุก ๆ ด้าน

References

- Bhulpat, C., Suwanmonkha, S., & Kulapichitr, U. (2004). **næothāng kanchatkaṇ chan rian phua dek pathommawai** [Guidelines classroom management for early childhood]. Department of Curriculum and Instruction and Education Technology, Faculty of Education: Chulalongkorn University.
- Boonpirom, S. (2014), **kānbōrihān chatkaṇ nai hōng rian**. [Classroom management]. 1st ed. Bangkok: Triple.
- Chatayapha, P. (2017). **kān khīt wichāranayān khōng naksuksā sakha wichakān suksā pathommawai dōi kanchatkaṇ rianrū dōi chai panhā pen thān** [Development of Critical Thinking of Students in Early Childhood Education By managing learning by using problems as a base]. **Journal of Graduate Studies Valaya Alongkorn Rajabhat University under Royal Patronage**. 11(3), 119-131
- Choolers, P., & Katewongsa, P. (2016). **prasitthiphon khōng tonbæp kānlot phruttkam nūai ning læ phruttkam nā chō nai wairun** [The effectiveness of sedentary behavior and screen-time behavior reduction model for adolescents]. **Academic Journal Bangkokthonburi University**. 6(2), 124-137.
- Dachakupt, Y. (1999). **kānbōrihān læ kān nithēt kānsuksā pathommawai** [Administration and Supervision of Early Childhood Education]. Bangkok: Choaphraya Printing House.
- Holadah, A. (2005). **rāingān kānwichai rūang kānwichai læ phatthana khwām phrōm nai kanchatkaṇ suksā pathommawai khōng ‘ongkān bōrihānsuāntambon** [Research report subject Research and development of readiness in early childhood education management Of Subdistrict Administration Organization]. Department of Education Sukhothai Thammathirat Open University: Nonthaburi.
- Kilenthong, W. (2017). **saphāwa kānsuksā Thai pī sōngphanhārōihasippæt / sōngphanhārōihasipkào khwām champen khōng kān khængkhan læ kārok ra chā ya’am nā chō nai rabop kānsuksā Thai** [Thai educational conditions 2015-2016: The necessity of competition and decentralization in the Thai education system]. Bangkok: Century.

- Klaisang, J. (2017). **kānphalit læ chai sūyāng pen rabop phūa kānrīanrū nai satawat thī yīsip‘et** [Systematic production and use of media for learning in the 21st century]. 1st ed. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Kuntirangkul, S. (2008). **kānchatkān chan rīan mū‘āchīp** [Classroom Management of Professional Teacher]. **Journal Loie Rajabhat University**. 1(2), 20-27.
- Nilvichien, H. (1992). **pathommawai suksā : laksūt læ næo patibat** [Early Childhood: Curriculum and Guidelines]. 1st ed. Bangkok: Odeon Store.
- Punyarit, W. (1999). **kānchat saphāpwætloṃ nai sathan suksā dek pathommawai** [Organizing the environment in Early Childhood School]. Faculty of Education Phranakorn Rajabhat University. Bangkok: Phranakorn Rajabhat University.
- Raksakulthai, et al., (2011). **sutyot theknik kānchatkān rīanrū bæp khru mū‘āchīp** [The best learning management techniques for professional teachers]. Bangkok: Happy Learning.
- The Secretariat of the Senate. (2017). **ratthammanūn hæng ratcha‘ānāchak Thai Phutthasakkarāt sōngphanhārōjhoksip** [Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560]. Bangkok: Secretariat of the House of Representatives Publisher.
- Yimyong, S. (2001). **kānsuksā kānchat prasopkān radap ‘anubān suksā khōng khru pathommawai changwat Pathum Thānī** [A study preschool educational experience organizing of early childhood teachers in Pathumthani Province]. Thesis, Master of Education, Early Childhood Education Srinakharinwirot University Prasarnmit.

แนวทางการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร อย่างมีคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

INSTRUCTIONAL GUIDELINES TO ENHANCE THE USE OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGY WITH MORALITY AND ETHICS FOR ELEMENTARY STUDENTS

พรพิมล รอดเคราะห์
Pornpimon Rodkroh

สาขาวิชาการประถมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
Division of Elementary Education, Department of Curriculum and Instruction,
Faculty of Education, Silpakorn University
E-mail prodkroh@gmail.com

Received:	May 24, 2020
Revised:	July 15, 2020
Accepted:	July 19, 2020

บทคัดย่อ

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารนับเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่จะเข้ามามีบทบาทสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ ทั้งทางด้านการคมนาคม การสื่อสาร เศรษฐกิจ รวมไปถึงด้านการศึกษา ผลกระทบของความเจริญทางด้านเทคโนโลยีมีผลทำให้เด็กในวัยต่าง ๆ เข้าถึงเทคโนโลยีได้ง่ายและรวดเร็ว ซึ่งอาจจะส่งผลเสียและเกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาได้ โดยเฉพาะในเด็กวัยประถมศึกษา ซึ่งเป็นวัยที่มีความอยากรู้อยากเห็น ชอบเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติต่าง ๆ แต่ยังขาดซึ่งประสบการณ์ และขาดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณเท่าที่ควร จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรจะมีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้านต่าง ๆ ซึ่งคุณธรรมจริยธรรมจะช่วยส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารให้เหมาะสม ได้แก่ ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทนอดกลั้น และความเมตตา บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนการสอนส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่สอดคล้องกับคุณธรรมจริยธรรมทั้ง 5 ด้าน ที่กล่าวมาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาในรูปแบบการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นขั้นตอน เพื่อให้ครูและนักการศึกษาที่สนใจสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชั้นเรียน อันจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเข้าใจการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างมีคุณธรรมจริยธรรม และเติบโตเป็นแบบอย่างและเป็นพลเมืองดิจิทัลที่ดีของโลกต่อไป

คำสำคัญ

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร คุณธรรมจริยธรรม

ABSTRACT

Information and communication technology is one of the important factors for human life including transportation, communication, economy, and education. The technological progress had influence children in many ages to access technology easily and rapidly which may cause negative effects and problems. Especially students in elementary level, they are curious, and enjoy learning by doing. However, they still lack experience and critical thinking skills. This is one of the main reasons why morality and ethics should be cultivated at these ages. Morality and ethics will help control the use of information and communication technology in an appropriate way, including discipline, responsibility, honesty, endurance and kindness. The article aims to present instructional guidelines to enhance the use of information and communication technology in harmony with 5 areas morality and ethics for elementary students. The instructional guidelines are presented step by step for teachers and educators can apply in their classroom. This will enhance students to gain knowledge and understand the use of Information and communication technology with morality and ethics. In addition, students will be educated as a good model and a quality digital citizen.

Keywords

The use of Information and Communication Technology, Morality and Ethics

บทนำ

ในปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้พัฒนาอย่างรวดเร็ว เทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ มากมาย ทั้งในด้านอุตสาหกรรม เศรษฐกิจ การคมนาคม การบริการ การศึกษา รวมไปถึงการสื่อสาร เทคโนโลยีสารสนเทศจึงนับว่าเป็นสิ่งสำคัญหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพิ่มขึ้นในทุกขณะ สังคมในปัจจุบันจึงกลายเป็นสังคมสารสนเทศ (Information Society) หรือสังคมแห่งการเรียนรู้ ซึ่งพบว่ามีข้อมูลข่าวสารเกิดขึ้นอย่างมากมายในแต่ละวันในทั่วทุกมุมโลก และในทุกวงการวิชาชีพ ผ่านช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ ดังนั้นไม่ว่าวัยใด หรือบุคคลใดสามารถรับข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์และไม่เป็นประโยชน์ได้ทั้งสิ้น ซึ่งบุคคลที่ควรให้ความสำคัญอย่างยิ่งคงหนีไม่พ้นเด็กในวัยประถมศึกษา ที่เป็นวัยชอบสำรวจสิ่งต่าง ๆ รอบตัว มีความอยากรู้อยากเห็น ชอบเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติต่าง ๆ แต่ยังมีขาดซึ่งประสบการณ์และขาดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณเท่าที่ควร (Chalabang, 1992) จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันสื่อกลายเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ทรงอิทธิพลและยอดนิยมของเด็กอย่างมาก สามารถถ่ายทอดสิ่งต่าง ๆ สู่เด็กโดยตรง และผลกระทบตามาคือ เด็กจะเสพสื่อทั้งที่มีเนื้อหาเหมาะสมและไม่เหมาะสมเพราะขาดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยเฉพาะพฤติกรรมทางเพศ ความรุนแรง และการบริโภคนิยม ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะส่งผลเสียต่อเด็ก ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติต่อไป (Bonkham, 2018) ดังนั้นเพื่อให้เด็กในวัย

ประณศศึกษาสามารถแยกแยะและรู้เท่าทันสื่อ และนำสื่อไปใช้อย่างสร้างสรรค์จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมควบคู่ไปด้วย ดังความตอนหนึ่งในพระราชดำรัส พระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคล เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัยสวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต วันพุธที่ 4 ธันวาคม 2539 ว่า “...เทคโนโลยีขั้นสูงนี้ คนส่วนมาก เดียวนี้ก็เข้าใจ ว่ามีโทรทัศน์ มีดาวเทียม มีเครื่องคอมพิวเตอร์ แต่ว่าเครื่องเหล่านี้ หรือสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิต ครูปร่างทำทางเหมือนมีชีวิต แต่อาจจะมีชีวิต มีสีก็มีสีได้ แต่ว่าไม่มีสัน คือสีสนั่นรวมแล้วมันครบถ้วน และยังไม่ครบ ยังไม่มีจิตใจ อาจจะทำให้คนที่มีความจิตใจอ่อนเปลี่ยนเป็นคนละคนก็ได้ แต่ว่าที่จะอบรมโดยใช้สื่อที่ก้าวหน้าที่มีเทคโนโลยีสูงนี้ยากที่สุด ที่จะอบรมบ่มนิสัยด้วยเครื่องเหล่านี้ ฉะนั้นไม่มีอะไรแทนคนสอนคน คนสอนคนนี้มีที่เขาใช้ดาวเทียม คนเดียวสอนได้เป็นพัน เป็นหมื่นในคราวเดียวกัน แต่ถ่ายทอดความดีนี้ยาก ถ้าถ่ายทอด จะว่าไปอาจจะต้องถ่ายทอดตัวต่อตัว ฉะนั้นการที่มีความก้าวหน้า เปลี่ยนแปลงในประเทศในสังคมไทย ก็ไม่ได้หมายความว่า จะเปลี่ยนแปลงในทางดี นอกจากต้องหาวิธีให้มีการถ่ายทอดโดยใช้ตำรา หรือใช้หลักสูตรที่เหมาะสม ที่ทำให้คนเป็นคน อันนี้ก็ขอฝากความคิดอันนี้ไว้ เพราะว่าเป็นสิ่งสำคัญ ถ้าสักที่จะให้มีความรู้ทางเทคโนโลยีมากไม่พอ ต้องมีความเป็นคน คนดี รวมความแล้วว่า ต้องอบรมบ่มนิสัยให้ได้ ก็ต้องหาวิธีที่จะทำ...” จากความสำคัญดังกล่าวมานั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่นอกจากจะส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ให้เด็กในระดับประถมศึกษาเพื่อให้ก้าวทันโลกแล้ว ควรจะมีการปลูกฝังความรู้และแนวทางการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรมจริยธรรมควบคู่ไปกับการใช้เทคโนโลยี เพื่อให้มองเห็นคุณค่าของการมีศีลธรรมและจริยธรรมในด้านต่าง ๆ และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อ และพฤติกรรมที่จำเป็นการเตรียมความพร้อมทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ให้ได้รู้จักใช้ชีวิต ที่ถูกต้องเหมาะสม ฝึกการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และแบ่งปัน รักสิ่งแวดล้อม มีจิตสำนึก และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรม ค่านิยม เอกลักษณ์ของความเป็นไทย เพื่อให้เติบโตเป็นแบบอย่างและเป็นอนาคตของชาติและพลเมืองดิจิทัลที่ดีของโลกต่อไป

เนื้อหา

ความสำคัญของการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างมีคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกโลกาภิวัตน์ ทำให้คนส่วนใหญ่มุ่งแสวงหาความสุขและสร้างอัตลักษณ์ส่วนตัวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เกิดเป็นวัฒนธรรมย่อยร่วมสมัยที่หลากหลายในรูปแบบการรวมกลุ่มของบุคคลที่สนใจในเรื่องเดียวกัน มีการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้องของตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ขณะที่ภาคส่วนต่าง ๆ ได้มีการส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมต่าง ๆ แต่มีการร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมยังอยู่ในระดับต่ำ นอกจากนี้ความสัมพันธ์แบบเครือข่ายที่มีความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เริ่มหมดไป พฤติกรรมการอยู่ร่วมกันของคนในครอบครัวเป็นแบบต่างคนต่างอยู่ สัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัวมีความเปราะบางจนนำไปสู่ปัญหาทางสังคมที่เพิ่มขึ้น (Office of the National Economic and Social Development Board, 2011) ดังนั้นในการสร้างความเจริญงอกงามของบุคคล และสังคม คือการศึกษาควบคู่กับการสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรม

เป้าหมายสำคัญของการศึกษาระดับประถมศึกษาคือการอ่านออก เขียนได้ คิดคำนวณได้ และสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ รวมถึงเทคโนโลยี ซึ่งในสังคมยุคใหม่เป็นยุคแห่งเทคโนโลยี เด็กที่เกิดในช่วงนี้หรือเรียกว่า เด็กกลุ่ม Gen Alpha จะเติบโตมาด้วยความเพียบพร้อมของเทคโนโลยีอย่างเต็มที่ตั้งแต่วัยเด็ก ทำให้เทคโนโลยีส่งผลกระทบต่อทั้งพฤติกรรม การใช้ชีวิต และความคิดของเด็ก เช่น การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว การรายล้อมไปด้วยข้อมูล ข่าวสาร และการเข้าถึงข่าวสารข้อมูลที่ง่ายและสะดวก อีกทั้งยังหลากหลายช่องทางจากการที่เทคโนโลยีมีบทบาทกับสังคมและการดำรงชีวิตอย่างมากนั้น เด็กและเยาวชนจำนวนไม่น้อยที่เข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารต่าง ๆ มากมายผ่านเทคโนโลยีในหลาย ๆ รูปแบบ ซึ่งบางครั้งยังไม่รู้เลยว่า มีคุณมีโทษอย่างไร และบ้างก็ใช้อย่างลองผิดลองถูก โดยเฉพาะเด็กในวัยประถมศึกษาที่ยังขาดความรอบคอบ ขาดความระมัดระวังในการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ ขาดการพิจารณาว่าสิ่งใดควรหรือไม่ควร นอกจากนี้จะพบว่าเด็กในวัยประถมศึกษาไม่ได้เป็นเพียงผู้รับสารเท่านั้น ยังเป็นผู้ร่วมสร้างเนื้อหาดิจิทัล ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการผลิต ออกแบบ การเขียน การตีพิมพ์เผยแพร่ หรือแชร์ข้อมูลต่าง ๆ ยกตัวอย่างเช่น Mylon Mc Arthru เด็กชายวัย 8 ปีที่อาศัยอยู่ในมลรัฐ Alberta ประเทศแคนาดา ที่ร่วมกันกับแม่ทำวิดีโอเผยแพร่การตัดผมเนื่องจากถูกเพื่อนรังแกเพราะทรงผมที่ยาวและถักเปียตามวัฒนธรรมของชนพื้นเมือง ผ่านทางเฟซบุ๊กด้วยเรื่อง My hair is who I am พร้อมทั้งอธิบายการตัดสินใจที่จะตัดผม โดยมีเนื้อหาว่า “การรังแกกันเป็นเรื่องที่ไม่ดี เราควรสอนเด็กเกี่ยวกับการไว้ผมยาว ทรงผมของฉันเป็นเครื่องบ่งบอกว่า ฉันเป็นใคร มันเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมฉัน พรุ่งนี้ฉันจะไปตัดผมยาวเพราะฉันโดนรังแกจากเด็ก ๆ พวกเขาไม่ควรมากำหนดฉัน ไม่ควรทำร้ายฉัน ฉันไม่ใช่คนอ่อนแอ มันเป็นเรื่องปกติที่จะไว้ผมยาว ความหมายของการไว้ผมยาวต้องได้รับการสอนเพื่อให้คนอื่นเข้าใจถึงวัฒนธรรม และพวกเขาก็จำเป็นต้องรับฟังด้วย” และส่งข้อความไปยังเพื่อน ๆ และครู ซึ่งหลักจากการแชร์วิดีโอก็มีผู้รับชมจำนวนกว่าล้านครั้งและถูกแชร์ต่อออกไปกว่าสองหมื่นครั้ง และหลังจากนั้นเขาก็เริ่มใช้เฟซบุ๊กเพจที่ชื่อว่า Boys with Braids ซึ่งเป็นสื่อกลางที่สร้างความภาคภูมิใจให้กับหนุ่มสาวชาวพื้นเมืองเป็นพื้นที่ในการแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก ความตื่นตัว และหวังว่าการเคลื่อนไหวนี้จะลดการรังแกเด็กพื้นเมืองได้ และในอีกตัวอย่างคือ Janna Jihad หนูน้อยอายุ 11 ปี ชาวปาเลสไตน์ ซึ่งเป็นผู้สื่อข่าวภาคสนามและผู้สื่อข่าวสงครามที่อายุน้อยที่สุด โดยเธอได้เผยแพร่ คลิปวิดีโอเกี่ยวกับเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในบ้านเกิดเธอเขตเวสต์แบงก์ที่ครอบครองโดยประเทศอิสราเอลตั้งแต่อายุได้เพียง 7 ปี โดยใช้โทรศัพท์ของแม่เธอบันทึกเหตุการณ์และโพสต์ในเฟซบุ๊กภายใต้ชื่อ Janna Jihad (Werakultawan, 2018) จากตัวอย่างทั้งสองจะเห็นได้ว่าเด็กในวัยประถมศึกษาไม่เพียงเป็นผู้รับสารเท่านั้น แต่ยังสามารถเป็นผู้สร้างและส่งสร้างให้แก่สังคมได้อีกด้วย

ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับการศึกษาในวัยประถมศึกษาที่เป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และมีคุณธรรมจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขอันเป็นความมุ่งหมายของการศึกษาที่กล่าวไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างมีคุณธรรมจริยธรรมจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปลูกฝังตั้งแต่ในวัยเยาว์ ซึ่งจะช่วย

เป็นเครื่องมือสำคัญในการเสริมสร้างพลังจากผู้ใช้เป็นพลเมืองดิจิทัลที่มีอำนาจในการสร้างสรรค์และเปลี่ยนแปลงโลกต่อไปในอนาคต

แนวคิดทฤษฎีและหลักการเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

คุณธรรมจริยธรรม นับเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ประชาคมสังคมโลกอยู่กันอย่างสันติและมีความสุข การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นในบุคคล โดยเฉพาะเด็กในวัยประถมศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นประโยชน์ต่อมนุษยชาติ เพราะคุณธรรมจริยธรรมจะเป็นรากฐานของความประพฤติ ส่วนผลต่อความเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต ดังคำกล่าวที่ว่า เด็กดีวันนี้ คือผู้ใหญ่ที่ดีในวันหน้า ซึ่งคุณธรรมตามความหมายของ Royal Institute (2003) หมายถึง สภาพคุณงามความดี และ Buddhadasa Bhikkhu (2010) ได้ให้อธิบายคำว่า คุณธรรม เพิ่มเติมไว้ว่า คุณหมายถึง คำที่มีอยู่ในแต่ละสิ่ง ซึ่งเป็นที่ตั้งแห่งความยึดถือ เป็นไปได้ทั้งทางดีและร้าย ส่วนธรรมมีความหมาย 4 อย่างคือ ธรรมชาติ กฎของธรรมชาติที่เรามีหน้าที่ต้องเรียนรู้ หน้าที่ตามกฎหมายของธรรมชาติเรามีหน้าที่ต้องปฏิบัติ และผลจากการปฏิบัติหน้าที่นั้นเรามีหน้าที่ต้องใช้น้อยอย่างถูกต้อง ส่วนคำว่าจริยธรรม ตามความหมายของ Royal Institute (2003) หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อปฏิบัติ และ Buddhadasa Bhikkhu (2010) ได้ให้อธิบายคำว่า จริยธรรม เพิ่มเติมไว้ว่า เป็นสิ่งที่พึงประพฤติ จะต้องประพฤติ

ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของมนุษย์นั้น Piaget (1997) ได้กล่าวว่า เกิดขึ้นจากแรงจูงใจในการปฏิบัติตนที่สัมพันธ์กับสังคม การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมจึงจำเป็นต้องพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมตามระดับสติปัญญาของแต่ละบุคคล ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ชั้น ดังนี้

1. ชั้นก่อนจริยธรรม (ตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 2 ปี) เป็นชั้นที่ยังไม่มีความสามารถในการรับรู้สิ่งแวดล้อม และระบบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ดังนั้นการกระทำจึงเป็นการตอบสนองความต้องการของตนเองโดยไม่คำนึงถึงผู้อื่น
2. ชั้นเชื่อฟังคำสั่ง (ระหว่างอายุ 2 – 8 ปี) เป็นชั้นที่เด็กสามารถรับรู้สภาพแวดล้อม และบทบาทของตนเองต่อผู้อื่นได้ รู้จักเกรงกลัวผู้ใหญ่ และเห็นว่าคำสั่งหรือกฎเกณฑ์เป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติตามโดยไม่สนใจผลที่ตามมา
3. ชั้นยึดหลักแห่งตน (ระหว่างอายุ 8 – 10 ปี) เป็นชั้นที่เด็กมีพัฒนาการทางด้านสติปัญญาสามารถใช้ความคิดอย่างมีเหตุผลและประสบการณ์ประกอบการตัดสินใจ สามารถประเมินความถูกต้องของผู้กระทำ และตั้งกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในชีวิตของตนเองได้

ต่อมา Kohlberg (2000) นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ได้ทำการศึกษาทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Piaget และได้พบว่าสามารถแบ่งได้ละเอียดขึ้นเป็น 3 ระดับ 6 ชั้น ที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน ดังนี้

ระดับที่ 1 ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Pre – Conventional Level) (อายุ 2 – 10 ปี) เป็นระดับที่เด็กจะเลือกกระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง โดยไม่คำนึงถึงผู้อื่น ซึ่งสามารถแบ่งเป็น 2 ชั้น คือ

ชั้นที่ 1 การถูกลงโทษและเชื่อฟังคำสั่ง (The Punishment and Obedience Orientation) (อายุ 2 – 7 ปี) เป็นชั้นที่เด็กจะปฏิบัติตามผู้มีอำนาจเหนือกว่าตนเอง เพราะกลัวการถูกลงโทษ เช่น ไม่กล้าทำโทรศัพท์ตกเพราะกลัวผู้ปกครองจะตี เป็นต้น

ขั้นที่ 2 การแสวงหารางวัล (The Instrumental Relativist Orientation) (อายุ 7 – 10 ปี) เป็นขั้นที่เด็กจะทำตามกฎเกณฑ์ เพราะต้องการรางวัลเป็นสิ่งตอบแทน เช่น ทำดีเพราะต้องการคำชมหรือรางวัล

ระดับที่ 2 ระดับตามกฎเกณฑ์ (Conventional Level) (อายุ 10 – 16 ปี) เป็นระดับที่เด็กจะทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่ม เพราะต้องการเป็นที่ยอมรับ และมักจะเลียนแบบหรือคล้อยตามบุคคลในกลุ่มเพื่อปรับตัวให้เข้ากับความต้องการของสังคม โดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้น ซึ่งสามารถแบ่งเป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 3 การทำตามความเห็นชอบของผู้อื่น (The Enter Personal) (อายุ 10 – 13 ปี) เป็นขั้นที่เด็กจะทำในสิ่งที่คิดว่าผู้อื่นจะเห็นด้วยและพอใจ เพื่อได้รับการยอมรับจากเพื่อนหรือกลุ่มสังคม โดยจะทำตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคมอย่างเคร่งครัด

ขั้นที่ 4 การทำตามหน้าที่ในสังคม (The Law and Order Orientation) (อายุ 13 – 16 ปี) เป็นขั้นที่เยาวชนจะเข้าใจกฎเกณฑ์ บรรทัดฐานของสังคม และยึดถือว่าตนเองมีหน้าที่ทำตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคมอย่างเคร่งครัด

ระดับที่ 3 ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Post Conventional Level) (อายุ 16 ปีขึ้นไป) เป็นระดับที่เยาวชนจะตัดสินใจขัดแย้งต่าง ๆ ด้วยการพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ และพิจารณาสิ่งต่าง ๆ อย่างลึกซึ้งและกว้างขวาง นอกเหนือจากกฎเกณฑ์ของสังคม สามารถแบ่งเป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 5 การทำตามกฎเกณฑ์และข้อสัญญา (Social Contract Legalistic Orientation) (อายุ 16 ปีขึ้นไป) เป็นขั้นที่บุคคลจะเห็นความสำคัญของคนหมู่มาก เกิดการเคารพมติที่มาจากการลงความเห็น มีเหตุผล เคารพซึ่งตนเอง ยึดถือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ โดยคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก

ขั้นที่ 6 การยึดจริยธรรมตามหลักสากล (The Universal Ethical Principle) เป็นขั้นที่บุคคลจะยึดหลักจริยธรรมสากลเป็นแนวทางในการปฏิบัติ คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมโดยไม่ขึ้นกับวัฒนธรรมเฉพาะหรือเพียงแค่สังคมใดสังคมหนึ่ง

นอกจากนี้ Chatsupakul (2004) ยังได้เสนอแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กประถมศึกษาตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาเชิงสังคมของแบนดูรา ซึ่งดำเนินการเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและตั้งใจสังเกตตัวแบบ
2. การเสนอตัวแบบ ซึ่งตัวแบบต้องมีลักษณะเด่น ไม่ซับซ้อนจนเกินไป เป็นตัวแบบที่มีคุณค่า มีประโยชน์ สามารถดึงดูดจิตใจ และทำให้ผู้สังเกตพอใจ
3. การช่วยให้ผู้เรียนเก็บจำตัวแบบโดยวิธีการต่าง ๆ เช่น การจัดทำเป็นรหัสหรือโครงสร้างให้จำได้ง่าย การชักซ้อมลักษณะของตัวแบบในความคิด และชักซ้อมด้วยการกระทำ
4. การจูงใจให้ผู้เรียนปฏิบัติ โดยการช่วยให้ผู้เรียนได้รับรู้ เห็นคุณค่า หรือเห็นผลที่น่าพึงพอใจของการปฏิบัติ รวมทั้งช่วยให้ผู้เรียนได้รับรู้ความสามารถของตนเองและเรียนรู้วิธีการกำกับตนเอง

5. การลงมือกระทำหรือปฏิบัติ โดยการช่วยให้ผู้เรียนได้ลงมือ สังเกตการณ์กระทำของตนเอง มีการให้ข้อมูลป้อนกลับ หรือข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) แก่ผู้เรียนเสมอ เพื่อให้ผู้เรียนได้เทียบเคียงการกระทำของตนเองกับภาพตัวแบบในแนวความคิด

รวมถึง Sattayatham (2014) ที่ได้เสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนไว้ว่า ควรมีการส่งเสริมวิธีการให้ค้นคว้าหาความรู้เอง ให้สังเกต ให้ฟังคำถาม และตั้งคำถามเองเพื่อนำไปสู่จุดที่ต้องการ และให้ตัวอย่างที่ดีจากชีวิตจริง หรือเรื่องจริงในปัจจุบัน จากเรื่องราวในประวัติศาสตร์ และจากวรรณคดี เพื่อให้นักเรียนเห็นในสิ่งที่ตั้งถามหรือบกพร่องที่ควรแก้ไขอย่างชัดเจนรวมถึงให้นักเรียนเรียนรู้จากการกระทำของตนเองเป็นส่วนใหญ่ โดยการหาข้อเท็จจริง การตรวจสอบ การประสบและพบปัญหา การแก้ไขปัญหา การสรุปผลด้วยตนเอง และครูควรใช้วิธีสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เป็นผู้กระทำ เป็นผู้คิด ค้นคว้า ทดลอง สรุป เช่น การทำงานเป็นกลุ่ม โดยการอภิปรายร่วมกัน ใช้บทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง การแสดงละครกรณีศึกษา เป็นต้น

จากแนวคิดทฤษฎีและหลักการเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่ได้กล่าวมานั้น จะเห็นได้ว่าการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมจะเกิดขึ้นจากแรงจูงใจในการปฏิบัติตนที่สัมพันธ์กับสังคม หากต้องการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมจึงจำเป็นต้องพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมตามระดับสติปัญญาของแต่ละบุคคลด้วย ซึ่งเด็กในวัยประถมศึกษา (อายุ 6 – 12 ปี) จะเป็นช่วงวัยที่เราสามารถปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมได้จากการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมประสบการณ์โดยครู ผู้ปกครอง หรือผู้ใกล้ชิด เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และนำไปปรับใช้

คุณธรรมจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของเด็กไทยให้เป็นคนดีของสังคมเป็นเรื่องที่จำเป็น เพราะเป็นพื้นฐานที่สำคัญของมนุษย์ทุกคน เป็นสิ่งสำคัญในสังคมที่เอื้อให้เกิดความสงบสุขและความเจริญก้าวหน้า โดยเฉพาะในเรื่องของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารด้วยแล้วยังมีความจำเป็นอย่างมาก เพื่อให้เท่าทันกับความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ซึ่งเด็กและเยาวชนควรเรียนรู้เรื่องคุณธรรมจริยธรรมไปพร้อมกันนับตั้งแต่การเริ่มใช้เทคโนโลยี เพื่อช่วยให้การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารนั้นเปี่ยมไปด้วยความรับผิดชอบและความสามารถในการจัดการกับการใช้ของตนเองได้อย่างปลอดภัย ไม่เบียดเบียน หรือทำร้ายผู้อื่น รวมถึงรู้เท่าทันต่อสื่อและเทคโนโลยี จากการสังเคราะห์คุณธรรมและจริยธรรมด้านต่าง ๆ พบว่ามีคุณธรรมและจริยธรรม 5 ด้านที่เกี่ยวข้องโดยตรงที่จะช่วยให้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ได้แก่

1. การมีวินัย (Discipline)

วินัย หมายถึง การอยู่ในระเบียบแบบแผน ข้อบังคับปฏิบัติ (Royal Institute, 2003) และ Phra Brahmagunabhorn (P. A. Payutto) (2008) ได้อธิบายความหมายของคำว่าวินัยไว้เพิ่มเติมอีกว่า เป็นการฝึกให้ความประพฤติและความเป็นอยู่เป็นระเบียบแบบแผน หรือการบังคับควบคุมตนให้อยู่ในระเบียบแบบแผน รวมทั้งการใช้ระเบียบแบบแผน กฎเกณฑ์ ข้อบังคับต่าง ๆ ที่ลงไว้เป็นหลักฐานหรือมาตรฐาน เป็นเครื่องจัดระเบียบความประพฤติ ความเป็นอยู่ของคน และกิจการของหมู่ชนให้เรียบร้อยดีงาม ดังนั้นพื้นฐานสังคมจะมั่นคงหรือไม่ขึ้น จะขึ้นอยู่กับวินัยของคนในสังคม

เพราะวินัยสร้างให้มนุษย์มีความรับผิดชอบ มีระเบียบแบบแผน เป็นคนดี และสร้างบุคคลให้เป็นคนเก่ง ดังนั้นการที่นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษามีวินัยก็จะส่งผลให้การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นไปในทางที่เหมาะสม ไม่ประพฤติดิตพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 หรือกฎหมาย เช่น การเข้าถึงระบบข้อมูลของผู้อื่นโดยมิชอบ การส่งข้อมูลหรืออีเมลก่อนผู้อื่น เป็นต้น

2. ความรับผิดชอบ (Responsibility)

ความรับผิดชอบ หมายถึง การรับรู้และตระหนักในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย มีความมุ่งมั่นปรารถนาที่จะทำให้หน้าที่ให้สำเร็จ ซึ่งความรับผิดชอบจะเป็นองค์ประกอบสำคัญในการดำเนินชีวิตและดำเนินงานต่าง ๆ ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยดีงาม บรรลุเป้าหมายที่กำหนด ความรับผิดชอบนั้นเป็นสิ่งที่ต้องพัฒนาให้เกิดแก่บุคคล ซึ่งสังคมใดที่มีคนมีความรับผิดชอบมาก ก็ย่อมมีพลังสร้างสรรค์พัฒนาตนเองและสังคมให้เจริญก้าวหน้าได้มาก (Phra Thammakittiwong, 2004) ดังนั้นการที่นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษามีความรับผิดชอบก็จะส่งผลให้การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารนั้นเป็นไปในทางที่เป็นประโยชน์ กล่าวคือ สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเรียน การค้นคว้าหาความรู้ ตามที่ครูได้มอบหมายให้เสร็จภายในเวลา หรือเพื่อการพัฒนาตนมากกว่าการเสียเวลาไปกับเรื่องไร้สาระ มีใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์มากขึ้น

3. ความซื่อสัตย์สุจริต (Honesty)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชได้พระราชทานพระบรมราโชวาทเนื่องในวันเด็กแห่งชาติประจำปี พ.ศ. 2531 ความในตอนหนึ่งว่า “...ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นพื้นฐานของความดีทุกอย่าง เด็ก ๆ จึงต้องฝึกฝนอบรมให้เกิดมีขึ้นในตนเอง เพื่อจักเติบโตขึ้นเป็นคนดีมีประโยชน์และมีชีวิตที่สะอาดที่เจริญมั่นคง...” (Ministry of Foreign Affairs, 2006) ซึ่ง Royal Institute (2003) ได้ให้ความหมายของคำว่า ซื่อสัตย์ไว้ว่า เป็นประพฤติตรงและจริง ไม่คดโกงไม่หลอกลวง นอกจากนี้ Phra Brahmagunabhorn (P. A. Payutto) (2008) ได้ให้ความหมายของความซื่อสัตย์สุจริตไว้ดีกว่า หมายถึง ความประพฤติดี ประพฤติชอบทั้งกาย วาจา และใจ ไม่คิดทรยศ ไม่คดโกงหรือหลอกลวงผู้อื่นทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ไม่เอาเปรียบ กลั่นแกล้ง หรือหาประโยชน์ส่วนตนในทางที่มิชอบ ดังนั้นการที่นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษามีความซื่อสัตย์สุจริตก็จะส่งผลให้การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นไปในทางที่เหมาะสม ไม่ประพฤติดิตพระราชบัญญัติคอมพิวเตอร์หรือกฎหมาย ในการหลอกลวง การสร้างข้อมูลเท็จต่าง ๆ รวมถึงการไม่ใช้เครื่องมือสื่อสารหรือเครื่องคอมพิวเตอร์ของผู้อื่นก่อนได้รับอนุญาต ไม่แอบอ้างหรือเอาข้อมูล ภาพ หรือสิ่งที่เป็นลิขสิทธิ์ของคนอื่นมาเป็นของตน

4. ความอดทนอดกลั้น (Endurance)

ความอดทนอดกลั้น หรือในทางพระพุทธศาสนา จะใช้คำว่า “ขันติ” ซึ่งหมายถึงความเข้มแข็งของจิตใจในการกระทำทุกอย่างด้วยความตั้งใจ สม่่าเสมอเป็นเวลานาน โดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคทั้งปวง รู้จักข่มใจในเวลาที่จะเผชิญกับเหตุการณ์ที่เฝ้าฝันเพื่อไม่ถลำลึกลงไปในความชั่วร้าย หรือสิ่งทีก่อให้เกิดความเสียหาย (Phra Brahmagunabhorn (P. A. Payutto), 2008) นอกจากนี้ Buddhadasa Bhikkhu (2010) ยังได้อธิบายว่ามนุษย์ต้องมีความอดทนอดกลั้นต่อความความจำเป็นของชีวิต 4 อย่างคือ 1) อดทนอดกลั้นต่อความเป็นไปตามธรรมชาติ เช่น ความร้อน ความ

หนาว ลม แสงแดด ซึ่งเป็นสิ่งที่อยากจะหลีกเลี่ยง 2) อุดหนุนอดกลั้นต่อความเจ็บป่วย คือ การรู้จัก อุดหนุนอดกลั้นเพื่อไม่ให้เกิดความทุกข์ทรมานเพิ่ม หรืออาจจะต้องทนเจ็บเพื่อรักษาอาการ 3) อุดหนุน อดกลั้นต่อการอยู่ร่วมกัน ซึ่งมีทั้งคนดีและคนพาล การกระทำของคนเหล่านี้อาจจะใช้ความอดทนอด กลั้น เพื่อไม่ให้ล่วงเกินผู้อื่นด้วยการด่าว่ากล่าวทอ ดุหมั่นดูแคลน หรือทำร้าย 4) อุดหนุนอดกลั้นต่อ กิเลส หรือความอยากต่าง ๆ เช่น อยากดูหนัง อยากได้เสื้อผ้าสวย ๆ อยากดูละคร อยากกินอาหาร อร่อย อยากไปเที่ยว อยากแสวงหากามารมณ์ เป็นต้น ดังนั้นการที่นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา มีความอดทนอดกลั้นก็จะส่งผลให้การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นไปในทางที่เหมาะสม กล่าวคือ เมื่อมีสิ่งที่ไม่ดีมากระทบจิตใจระหว่างใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศ ก็ยังคงรักษาสภาพความ สงบของจิตใจ เพื่อนำพาตนให้พ้นจากปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ได้ จนนำไปสู่การบรรลุเป้าหมาย ของความสำเร็จในหน้าที่การงานที่ตนรับผิดชอบ รวมถึงการอดทนต่อความยากลำบาก ขยันหมั่นเพียร ทำงานที่ยากลำบากด้วยความตั้งใจ ค้นหาวิธีการแก้ปัญหาได้ ยกตัวอย่างเช่น เมื่อพบ เจอข้อความหรือรูปภาพที่เพื่อนส่งมาให้ไม่เหมาะสมก็ไม่ต้องตอบโต้รุนแรง หยาดคาย จนนำไปสู่การกลั่น แกล้งกันบนโลกอินเทอร์เน็ต หรือการยับยั้งชั่งใจไม่ให้อยากได้ อยากมี อยากเป็นตามเพื่อนเมื่อเห็น เพื่อนโพสต์ข้อความหรือรูปภาพตามสื่อออนไลน์ต่าง ๆ เป็นต้น

5. ความเมตตา (Kindness)

ความเมตตา หมายถึง ความปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุข มุ่งหมายหรือมุ่งหวังให้เป็นสุข ทั้งตนเองและผู้อื่น มิใช่เพียงให้ผู้อื่นหนึ่งเท่านั้นที่เป็นสุข ต้องให้สุขแก่ผู้ทุกฝ่าย (Somdet Phra Nyanasamvara, 2010) นอกจากนี้ Buddhadasa Bhikkhu (2010) ยังได้กล่าวถึง ความเมตตาว่า คือ ความเป็นมิตรอันแท้จริง อันบริสุทธิ์ มิใช่เป็นมิตรเพื่อประโยชน์ทางวัตถุ ดังนั้นการที่นักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษา มีความเมตตาก็จะส่งผลให้การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารนั้น เป็นไปด้วยความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข ลดการทะเลาะเบาะแว้ง การโต้ตอบกันด้วยข้อความที่ รุนแรง ให้อภัยในความผิดพลาดที่เกิดขึ้น รวมถึงให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

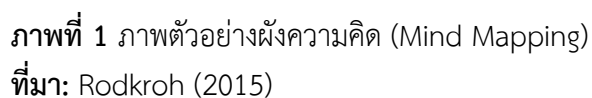
แนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการ สื่อสารอย่างมีคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

ในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษานั้น โดยทั่วไปมีหลากหลายกิจกรรมที่จะส่งเสริม ผลักดัน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างมีคุณธรรมจริยธรรม โดยจะ ขอยกตัวอย่างดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้โดยการอภิปราย ซึ่งเป็นการสนทนาแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกันในกลุ่มบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ซึ่งจำนวนที่เหมาะสมที่สุด คือ กลุ่มละ 4 – 6 คน โดยครูผู้สอนมีการเตรียมวัตถุประสงค์และประเด็นการอภิปราย ซึ่งการอภิปราย แต่ละครั้งของนักเรียนชั้นประถมศึกษาไม่ควรมีประเด็นมากเกินไป เพราะจะทำให้ผู้เรียนอภิปรายได้ ไม่เต็มที่ และในการอภิปรายที่ดีโดยทั่วไปควรมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ที่จำเป็นในการอภิปราย เช่น ประธานหรือผู้นำในการอภิปราย เลขานุการผู้จดบันทึกการอภิปราย และผู้คอยจับเวลา เป็นต้น การทำให้การอภิปรายเป็นไปได้อย่างดีผู้สอนควรให้ความรู้ความเข้าใจหรือคำแนะนำกับนักเรียน แต่ละกลุ่มก่อนการอภิปราย โดยวัตถุประสงค์หลักของการอภิปรายคือ การให้ผู้เรียนมีโอกาสแสดง

ความคิดเห็นอย่างทั่วถึง และได้ฟังความคิดเห็นที่หลากหลาย อันจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดที่ลึกซึ้ง ก่อนการอภิปรายจะจบลงควรมีการสรุปผลการอภิปราย 3 – 5 นาทีก่อนหมดเวลา และเมื่อการอภิปรายสิ้นสุดลงทั้งหมด ผู้สอนต้องเชื่อมโยงสิ่งที่ผู้เรียนได้ร่วมกันคิดกับบทเรียนที่ได้เรียนรู้ ด้วยการสรุปบทเรียนอีกครั้ง

2. กิจกรรมการสร้างแผนผังความคิด (Mind Mapping) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ความคิดแบบกระจายออกจากศูนย์กลาง (Radiant Thinking) ผู้คิดค้นคือโทนี บูซาน (Tony Buzan) นักคิดนักเขียนชาวอังกฤษ ซึ่งได้นำความรู้เรื่องของสมองมาปรับใช้กับการเรียนรู้ของเขาพัฒนาเป็นเทคนิคนี้ โดยกระบวนการ คือ สร้างหัวเรื่องหรือหัวข้ออยู่ตรงกลาง จากนั้นแตกความคิดย่อย ๆ ในรูปแบบหัวข้อหลักออกไปรอบ ๆ หัวเรื่องหรือหัวข้อนั้น ซึ่งอาจจะทำในรูปแบบของข้อความหรือรูปภาพก็ได้ เมื่อได้หัวข้อหรือหัวเรื่องและหัวข้อหลักแล้ว ให้แตกความคิดของหัวข้อหลักแต่ละหัวข้อย่อยลงไปอีกเรื่อย ๆ โดยใช้จินตนาการและการเชื่อมโยงอย่างเต็มที่ และหากยังสามารถแตกความคิดได้อีกก็แตกความคิดของหัวข้อย่อยในลักษณะหัวข้อย่อยย่อยเช่นเดียวกันกับที่กล่าวมา จากนั้นแต่งเติมสีสัน โดยมีหลักการคือถ้าเป็นเรื่องเดียวกันหรือเส้นกิ่งเดียวกันให้ใช้สีเดียวกันตลอด เพื่อให้ง่ายต่อการจดจำและเป็นการแยกหัวข้อให้ชัดเจน นอกจากนี้หากยิ่งวาดภาพลงไปมากเท่าไร ก็จะช่วยในเรื่องของการจดจำได้ดี เพราะภาพเป็นจะเป็นตัวกระตุ้นจินตนาการและการทำงาน ของสมองซีกขวาได้ นอกจากนี้ยังดึงดูดความสนใจได้โดยอัตโนมัติ โดยกิจกรรมนี้จะช่วยทำให้ผู้เรียน อยู่กับกิจกรรมได้นาน ไม่เบื่อ และช่วยให้ผู้เรียนได้ปลดปล่อยความคิดอย่างมีอิสระ ซึ่งเหมาะกับ ผู้เรียนวัยประถมศึกษาอย่างมาก

3. การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based learning: PBL) เป็นการเรียนที่เป็นผลมาจากการบวนการทำงานที่มุ่งสร้างความเข้าใจและหาทางแก้ปัญหา โดยตัวปัญหาจะเป็นจุดเริ่มของกระบวนการเรียนรู้ซึ่งปัญหาเหล่านี้ควรมีลักษณะคลุมเครือ ไม่ชัดเจน (ill-structured) ไม่สามารถแก้ปัญหาได้โดยง่ายและมีคำตอบที่ถูกต้องหลายคำตอบ ซึ่งผู้สอนอาจนำผู้เรียนไปเผชิญสถานการณ์ปัญหาจริง หรืออาจจัดสภาพการณ์ให้ผู้เรียนได้เผชิญปัญหา หรือฝึกกระบวนการคิดวิเคราะห์ปัญหาและแก้ปัญหาเป็นกลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในปัญหานั้นอย่างชัดเจน ได้เห็นทางเลือกและวิธีการที่หลากหลายในการแก้ปัญหา รวมทั้งช่วยให้ผู้เรียนเกิดความใฝ่รู้เกิดทักษะกระบวนการคิดและกระบวนการแก้ปัญหาต่าง ๆ (Barrows and Tamblyn,

1980; Arends, 1998; Khemmani, 2011) ลักษณะที่สำคัญของการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน คือ ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้โดยจะเรียนเป็นกลุ่มขนาดเล็ก ครูมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก ปัญหาที่ใช้เป็นปัญหาที่มีลักษณะคลุมเครือไม่ชัดเจน ปัญหา 1 ปัญหาอาจมีคำตอบได้หลายคำตอบหรือแก้ปัญหาได้หลายทางซึ่งช่วยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ โดยผู้เรียนเป็นคนแก้ปัญหา โดยแสวงหาข้อมูลใหม่ ๆ ด้วยตนเอง และการประเมินผลจะดูจากความสามารถจริงในการปฏิบัติ (Authentic assessment) กระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมีขั้นตอนที่สำคัญ ๆ ดังนี้ 1) การนำเสนอปัญหา 2) กำหนดกรอบการศึกษา 3) รวบรวมข้อมูล 4) นำเสนอวิธีการแก้ปัญหา และ 5) สรุปและประเมินผลการแก้ปัญหา (Arends, 1998) ซึ่งประเด็นสำคัญในการเรียนการสอนระดับประถมศึกษาโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน คือ ผู้เรียนต้องเผชิญกับปัญหาที่ไม่มีการเตรียมการล่วงหน้า หรือมีความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับปัญหานั้นมาก่อน โดยปัญหาที่ผู้เรียนเผชิญนั้นต้องคล้ายคลึงกับปัญหาหรือสถานการณ์จริงที่ผู้เรียนจะต้องเผชิญในอนาคต ในการศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้น ผู้เรียนต้องใช้เหตุผล และประยุกต์ใช้ความรู้ที่เหมาะสมของตนเอง ซึ่งปัญหาต้องเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการสร้างการเรียนรู้ในระหว่างการอภิปรายร่วมกันในกระบวนการกลุ่ม และในระหว่างการแก้ปัญหาผู้เรียนต้องศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองและประยุกต์ใช้ทักษะต่าง ๆ ที่มี และการวัดผลต้องสอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ สามารถวัดได้ทั้งเนื้อหาความรู้ การแก้ปัญหา และการทำงานกลุ่ม (Rodkroh, 2017)

4. การแสดงบทบาทสมมติ เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกได้หลายทาง ทั้งการพูดและการแสดงท่าทาง โดยนักเรียนอาจจะได้แสดงบทบาทสมมติเป็น คุณพ่อคุณแม่ ครูอาจารย์ เพื่อน หรือบุคคลอื่น ๆ ในสังคม เช่น ตำรวจ แพทย์ เป็นต้นในการแสดงบทบาทสมมติ ควรจะมีการแสดงท่าทางต่าง ๆ ให้สมบทบาทที่ได้รับ เช่น การใช้งานคอมพิวเตอร์ การใช้งานโทรศัพท์มือถือ การเล่นเกม ยืน เดิน นั่ง นอน ตลอดจนการแสดงต่าง ๆ ที่อาจจะไม่ใช่เสียง การจัดกิจกรรมบทบาทสมมติในปัจจุบันสามารถแบ่งได้เป็น 3 แบบ ดังนี้ 1) การแสดงบทบาทสมมติทันทีที่เรียนอยู่ เช่น การเรียนเรื่องผลของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นเวลานาน เช่น ให้นักเรียนทำท่าแสบตา ปวดท้อง นิ้วล็อก เป็นต้น 2) การแสดงบทบาทสมมติโดยกำหนดเรื่องราวไว้ล่วงหน้า เช่น การเรียนเรื่องพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 ในช่วงนี้ต่อไป ครูอาจจะกำหนดให้มีการจับกลุ่มผู้กระทำความผิด นักเรียนอาจจะเสนอว่า ใครจะเป็นตำรวจ ใครจะเป็นผู้กระทำความผิด หรือใครจะเป็นผู้เสียหาย จะทำผิดพระราชบัญญัติด้านใดบ้าง จากนั้นก็มีการกำหนดว่าจะแสดงตอนใด อาจจะเป็นการแสดงก่อนเลิกเรียน และมีการกำหนดเวลาในการแสดงไว้ด้วยว่าอาจจะคนละ 2 – 3 นาที หรือปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสม 3) การแสดงบทบาทเป็นละคร ซึ่งเป็นการแสดงที่ค่อยช้ายาวและมีตัวละครเยอะ แสดงบทบาทแบบการแสดงละคร โดยครูกำหนดเรื่องไว้ล่วงหน้า ให้นักเรียนร่วมกันเสนอว่าใครจะแสดงเป็นตัวละครใดบ้าง มีบทบาทอย่างไร และจะต้องมีการฝึกซ้อมให้ตรงตามบทบาทที่กำหนดในเรื่อง นอกจากนั้นครูควรกำหนดเวลาในการแสดงด้วย ซึ่งไม่ควรนานเกินไปเพราะจะทำให้เบื่อหน่ายได้ และเมื่อการแสดงจบลง ควรมีการพูดสรุปโดยผู้แสดงหรือผู้ชมว่าได้ข้อคิดอะไรจากการแสดงครั้งนี้ บทบาทที่แสดงเหมาะสมหรือไม่ ควรแก้ไขหรือปรับปรุงอย่างไร หรือมีข้อขึ้นชมอะไรบ้าง ข้อดีของการจัดกิจกรรมการแสดงบทบาทสมมตินี้คือผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง เกิดความเข้าใจความรู้สึกหรือพฤติกรรม

ของผู้อื่น และช่วยพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และการตัดสินใจ ส่วนข้อจำกัด คือ ใช้เวลา
มาก และครูผู้สอนต้องมีการเตรียมการล่วงหน้า และต้องเตรียมการรับมือในการแก้ปัญหาและ
ปรับสถานการณ์เฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากที่สุด

5. การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5Es เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียน
ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ประกอบไปด้วยขั้นตอนที่สำคัญ
5 ขั้นตอน (The Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology [IPST], 2007)
ดังนี้ 1) การสร้างความสนใจ (Engagement) เป็นการนำเข้าสู่บทเรียนเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนสร้าง
คำถามหรือกำหนดประเด็นที่จะศึกษา 2) การสำรวจและค้นหา (Exploration) เป็นการกำหนด
แนวทางในการตั้งสมมติฐาน การลงมือปฏิบัติ เพื่อรวบรวมข้อมูล จากเอกสารหรือแหล่งข้อมูลต่าง ๆ
3) ขั้นตอนอธิบายและลงข้อสรุป (Explanation) เป็นการนำข้อมูลไปวิเคราะห์ แปรผล สรุปผล และ
นำเสนอผลในรูปแบบต่าง ๆ 4) ขั้นขยายความรู้ (Elaboration) เป็นขั้นนำความรู้ที่สร้างขึ้น
เชื่อมโยงกับความรู้เดิมหรือความคิดใหม่ หรือนำข้อสรุปที่ได้มาใช้ในการอธิบายเหตุการณ์อื่น ๆ
5) ขั้นประเมินผล (Evaluation) เป็นการประเมินผลจากการเรียนรู้ ซึ่งนำไปสู่การนำความรู้ไป
ประยุกต์ใช้ ซึ่งเมื่อนำมาใช้กับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาจะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการลงมือ
ปฏิบัติ เกิดการเรียนรู้ทั้งเนื้อหาหลัก แนวคิดทฤษฎี และหลักการต่าง ๆ

6. การจัดกิจกรรมแบบศูนย์การเรียนรู้ เป็นการจัดกิจกรรมที่นำเรื่องของกระบวนการ
กลุ่มมาใช้ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ผ่านการทำงานร่วมกัน โดยการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองจากศูนย์
การเรียนรู้หรือมุมความรู้ที่ครูได้จัดเตรียมเนื้อหาหรือกิจกรรมไว้ โดยแต่ละศูนย์จะมีเนื้อหาสาระ
ที่จับในตัวเอง เมื่อผู้เรียนศึกษาในศูนย์การเรียนรู้เสร็จตามเวลาที่กำหนดแล้วก็จะเวียนเข้าสู่ศูนย์การ
เรียนอื่น ๆ สลับกันไปจนครบ ซึ่งการจัดกิจกรรมแบบนี้ผู้สอนจะมีหน้าที่ให้คำแนะนำ และอำนวยความสะดวก
ความสะดวกเท่านั้น ขั้นตอนการจัดกิจกรรมแบบศูนย์การเรียนรู้มีดังนี้ 1) แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม
กลุ่มละเท่า ๆ กัน คละความสามารถ (การคละความสามารถจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน
และช่วยเหลือกัน) 2) ให้แต่ละกลุ่มเข้าสู่ศูนย์การเรียนรู้ จากนั้นอ่านคำสั่งและศึกษาหาความรู้
ตามเนื้อหาหรือกิจกรรมในการศูนย์การเรียนรู้ 3) เมื่อทำงานเสร็จเรียบร้อยแล้วให้กลุ่มให้เก็บชุด
อุปกรณ์ต่าง ๆ และจัดวางในตำแหน่งเดิม 4) ย้ายไปศูนย์การเรียนรู้ตามที่ครูกำหนด ซึ่งอาจจะ
เรียงลำดับ 1 ไป 2, 2 ไป 3, 3 ไป 4 เป็นต้น 5) เมื่อทำครบทุกศูนย์แล้ว ให้นักเรียนส่งกระดาษคำตอบ
ที่ครู 6) ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายและสรุปผลการเรียนรู้

**ตัวอย่างการจัดการเรียนรู้โดยการอภิปรายร่วมกับการสร้างแผนผังความคิด เรื่องการใช้
สื่อสังคมออนไลน์**

ชั่วโมงที่ 1

1. ครูถามคำถามกระตุ้นความสนใจของนักเรียนว่า ปัจจุบันนักเรียนใช้อินเทอร์เน็ตทำ
อะไรบ้าง (แนวคำตอบ สืบค้นข้อมูล ทำการบ้านและรายงาน เล่นเกม ดูคลิปวิดีโอ ฟังเพลง สื่อสารกับ
ผู้อื่น เป็นต้น)

2. ครูตั้งคำถามต่อว่า นักเรียนคิดว่าการอินเทอร์เน็ตในการติดต่อสื่อสารมีประโยชน์อย่างไร
(แนวคำตอบ สามารถติดต่อสื่อสารได้สะดวกรวดเร็ว สามารถติดต่อสื่อสารได้หลายรูปแบบ เป็นต้น)

3. ครูสุ่มซักถามนักเรียนบางคนว่า นักเรียนรู้จักหรือได้ใช้สื่อสังคมออนไลน์แบบใดบ้าง (แนวคำตอบ โลกโซเชียล เฟซบุ๊ก ไลน์ ไลน์กรุ๊ป ไลน์กรุ๊ป ไลน์กรุ๊ป เป็นต้น)

4. ครูยกตัวอย่างข่าวการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่ก่อให้เกิดการกลั่นแกล้งกันในโลกโซเชียลว่า นักเรียนคนหนึ่งได้เอารูปเพื่อนที่ตนเองแอบถ่ายไปลงในไลน์กรุ๊ป ซึ่งเพื่อนที่โดนแอบถ่ายไม่ได้พอใจ เพราะเป็นภาพตอนทำหน้าเพลอจึงทำให้รูปที่ออกมาดูน่าเกลียด และเพื่อนคนอื่น ๆ ส่งข้อความล้อเลียนมากมายในไลน์กรุ๊ป จึงเกิดความรู้สึกอับอายและไม่อยากไปโรงเรียน จนสุดท้ายคิดสั้นฆ่าตัวตาย แต่โชคดีที่ผู้ปกครองช่วยไว้ได้ทันจึงรอดชีวิต

5. นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข่าวดังกล่าวนี้เกิดจากการขาดคุณธรรมจริยธรรมใด (ความเมตตา ความมีวินัย ความอดทนอดกลั้น) และถ้าเหตุการณ์เกิดขึ้นกับตัวนักเรียนเอง นักเรียนจะรู้สึกอย่างไร

6. นักเรียนเล่าประสบการณ์ส่วนตัวว่าเคยใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการกลั่นแกล้งเพื่อนในโลกโซเชียลหรือโดนเพื่อนกลั่นแกล้งในสื่อสังคมออนไลน์บ้างหรือไม่ อย่างไร และช่วยกันอภิปราย

7. ครูเล่าเรื่องอื่น ๆ เพิ่มเติมที่เป็นการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่ก่อให้เกิดการกลั่นแกล้งกันในโลกโซเชียล เช่น การแอบอ้างตัวตนของผู้อื่นและส่งข้อความไปกลั่นแกล้งหรือข่มขู่เพื่อนทางสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ ทำให้เพื่อนหวาดกลัวและไม่กล้าไปโรงเรียน หรือไม่มีความสุขในการใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียน

8. ครูแบ่งกลุ่มให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นอภิปรายเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้ และส่งตัวแทนมาเสนอแนวคิดอภิปรายแต่ละกลุ่ม

- ทำไมจึงเกิดการกลั่นแกล้งเพื่อนบนโลกโซเชียล ขาดคุณธรรมใด (แนวคำตอบ ขาดวินัย และความเมตตา)

- ถ้านักเรียนถูกเพื่อนกลั่นแกล้งบนโลกโซเชียลจะอย่างไร (แนวคำตอบ อดทนอดกลั้น)

- ถ้านักเรียนพบการกลั่นแกล้งบนโลกโซเชียล นักเรียนควรอย่างไร

9. ครูอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับรูปแบบการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่ก่อให้เกิดการกลั่นแกล้งกันในโลกโซเชียล เช่น การคุกคามทางเพศผ่านสื่อออนไลน์ การแบล็กเมล การหลอกลวง การสร้างกลุ่มโซเชียลเพื่อโจมตี เป็นต้น วิธีการจัดการเมื่อถูกกลั่นแกล้งบนโลกโซเชียล เช่น การอดทนอดกลั้น หยุดตอบโต้ หรือการปิดเครื่องมือสื่อสาร บล็อก แจ้งให้ครูหรือผู้ปกครองทราบ บันทึกหลักฐานต่าง ๆ และรายงานไปยังผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์นั้น ๆ

10. นักเรียนร่วมกันสรุปทักษะการรับมือการกลั่นแกล้งบนโลกโซเชียลตามหัวข้อที่นักเรียนมีความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับ

ชั่วโมงที่ 2

1. ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายในเรื่องของการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างมีคุณธรรมจริยธรรมเพื่อป้องกันการกลั่นแกล้งกันบนโลกโซเชียล

กลุ่มที่ 1 การใช้ไลน์

กลุ่มที่ 2 การใช้เฟซบุ๊ก

กลุ่มที่ 3 การใช้อินสตาแกรม

2. นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันอภิปรายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างมีคุณธรรมจริยธรรม

3. ครูแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน ความสะดวกสบาย ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันสรุปการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างมีคุณธรรมจริยธรรมในรูปแบบผังความคิด (Mind Mapping)

กิจกรรมเสริม

ให้นักเรียนศึกษาตัวอย่างการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่ก่อให้เกิดการกลั่นแกล้งกันในโลกของไซเบอร์ที่พบในหนังสือพิมพ์ หรืออินเทอร์เน็ต

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมโดยการแสดงบทบาทสมมติ เรื่องความรับผิดชอบ

1. ครูตั้งคำถามถามนักเรียนว่า หากครูใช้เวลา 15 นาที ในการใช้อินเทอร์เน็ต นักเรียนจะใช้อินเทอร์เน็ตทำอะไรบ้าง

2. ครูขออาสาสมัครนักเรียนออกมาแสดงบทบาทสมมติ จำนวน 10 คน โดยนักเรียนแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน ซึ่งกลุ่มที่ 1 จะได้รับมอบหมายให้แสดงบทบาทสมมติที่ทุกคนในกลุ่มช่วยกันทำรายงาน โดยแบ่งงานกันทำผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์จนเสร็จ และได้รับคำชมเชยจากครู ส่วนกลุ่มที่ 2 จะได้รับมอบหมายให้แสดงบทบาทสมมติที่ทุกคนในกลุ่มต่างใช้เครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อความบันเทิง เช่น เล่นเกม ฟังเพลง ดูคลิปวิดีโอ เป็นต้น ไม่มีใครสนใจงานกลุ่ม สุดท้ายทำงานเสร็จไม่ทันตามที่ครูมอบหมาย และโดนครูลงโทษ

3. นักเรียนร่วมกันอภิปรายหาสาเหตุว่าทำไมกลุ่มที่ 1 จึงประสบความสำเร็จ แต่กลุ่มที่ 2 กลับล้มเหลว (แนวคำตอบ กลุ่มที่ 1 มีความรับผิดชอบ ส่วนกลุ่มที่ 2 ขาดความรับผิดชอบ)

4. ครูอธิบายความหมายของคำว่า ความรับผิดชอบ พร้อมทั้งยกตัวอย่างเพิ่มเติม เช่น การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการค้นคว้าข้อมูลที่เป็นประโยชน์เพื่อพัฒนาทักษะต่าง ๆ เมื่อทำงานเสร็จแล้ว ถือเป็นความรับผิดชอบต่อตนเองอย่างหนึ่ง การปฏิบัติตนเหมาะสมไม่ทำผิดพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 ก็เป็นความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นต้น

5. ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่มนักเรียนชาย และนักเรียนหญิง ให้แข่งขันกันเล่นเกม “คิดไว ได้คะแนน” โดยมีกติกาการเล่นคือ ให้นักเรียนแข่งขันกันออกไปเขียนตัวอย่างความรับผิดชอบต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศโดยสลับกันเขียนทีละคน ภายในเวลา 3 นาที กลุ่มที่เขียนได้เยอะและถูกต้องก็จะเป็นฝ่ายชนะ

6. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายและสรุปเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างมีความรับผิดชอบ

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง การใช้อินเทอร์เน็ตอย่างมีคุณธรรม ห่างไกลจากอาชญากรรม

ขั้นนำเสนอปัญหา

1. ครูถามคำถามกระตุ้นความสนใจของนักเรียนว่า ปัจจุบันนักเรียนใช้อินเทอร์เน็ตทำอะไรบ้าง (แนวคำตอบ สืบค้นข้อมูล ทำการบ้านและรายงาน เล่นเกม ดูคลิปวิดีโอ ฟังเพลง สื่อสารกับผู้อื่น เป็นต้น)

2. ครูตั้งคำถามต่อว่า ปัญหาอาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตมีอะไรบ้าง และมีวิธีการป้องกันตัวเองอย่างไรบ้าง

ขั้นกำหนดกรอบการศึกษา

3. ครูยกตัวอย่างปัญหาอาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ต โดยนำคลิปวิดีโอมาให้นักเรียนดู (1 – 2 ตัวอย่าง) เช่น การเผยแพร่ภาพลามกอนาจาร การสร้างเว็บไซต์ปลอมเพื่อหลอกลวงให้บริโภคสินค้าและบริการ เป็นต้น

ขั้นรวบรวมข้อมูล

4. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนร่วมกันสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาอาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตในรูปแบบต่าง ๆ จากหนังสือหรือเครื่องคอมพิวเตอร์เป็นกลุ่ม

5. ครูอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับความหมายของอาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ต การก่ออาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ต และแนวปฏิบัติตนเพื่อป้องกันการเกิดปัญหาอาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ต ดังนี้

ความหมายของอาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ต คือ การกระทำที่ผิดกฎหมาย โดยใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์เพื่อโจมตีระบบคอมพิวเตอร์และข้อมูลที่อยู่บนระบบ

การก่ออาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ต สามารถแบ่งออกเป็น 6 ประเภทใหญ่ ๆ คือ การเงิน การละเมิดลิขสิทธิ์ การเจาะระบบ การก่อการร้ายทางคอมพิวเตอร์ ภาพอนาจารทางออนไลน์ และการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต

ขั้นนำเสนอวิธีการแก้ปัญหา

6. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอข้อมูลที่ร่วมกันสืบค้นได้ ตามหัวข้อต่อไปนี้

- ตัวอย่างการก่ออาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ต
- คุณธรรมจริยธรรมใดที่พึงมีเพื่อป้องกันภัยอาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ต (ความมีวินัยและความรับผิดชอบ)
- แนวทางการป้องกันการเกิดปัญหาอาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ต

ขั้นสรุปและประเมินผลการแก้ปัญหา

7. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปและอภิปรายเกี่ยวกับปัญหาอาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ต และแนวปฏิบัติตนเพื่อป้องกันการเกิดปัญหาอาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ต

ตัวอย่างการจัดการเรียนรู้แบบศูนยการเรียน เรื่องพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2560 (มาตรา 14 นำข้อมูลที่ผิด พ.ร.บ. เข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์)

1. ครูตั้งคำถามถามนักเรียนว่า รู้จักพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 หรือไม่ และมีไว้ทำอะไร

2. ครูยกตัวอย่างการกระทำที่ผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 ในมาตรา 14 เช่น คลิปเผยแพร่ข้อมูลหลอกลวง ภาพข้อมูลลามกในเฟซบุ๊ก เป็นต้น จากนั้นตั้งคำถามถามนักเรียนว่า

- นักเรียนเคยกระทำความผิดที่กล่าวหรือไม่
- นักเรียนคิดว่าการกระทำความผิดที่กล่าวผิดหรือไม่

● นักเรียนคิดว่าหากกระทำผิดดังกล่าวจะมีโทษอย่างไร

3. ครูแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน คณะกรรมการให้แต่ละกลุ่มเรียนรู้จากศูนย์การเรียนรู้ที่ครูเตรียมไว้ซึ่งมีทั้งหมด 4 ศูนย์การเรียนรู้ คือ 1) การเผยแพร่ข้อมูลปลอม ทูจจริต หลอกลวง 2) การเผยแพร่ข้อมูลเท็จ 3) การเผยแพร่ข้อมูลความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัย 4) การเผยแพร่ข้อมูลลามก ซึ่งในแต่ละศูนย์การเรียนรู้จะมีเวลาให้ผู้เรียนเรียนรู้ศูนย์ละ 10 นาที ซึ่งผู้เรียนแต่ละกลุ่มจะต้องร่วมกันวิเคราะห์ว่าข้อมูลที่อยู่ในศูนย์นั้นเป็นการกระทำผิดหรือไม่ และมีโทษอย่างไร จนครบทุกศูนย์การเรียนรู้

4. นักเรียนร่วมกันอภิปรายว่าข้อมูลใดบ้างที่เป็นการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 ครูและนักเรียนร่วมกันเฉลยคำตอบ

5. ครูตั้งคำถามถามนักเรียนว่านักเรียนควรมีคุณธรรมจริยธรรมในข้อใดจึงจะไม่ทำผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 (ความซื่อสัตย์และความมีวินัย)

6. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเรื่องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมีวินัยและความซื่อสัตย์

ตัวอย่างการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) เรื่อง การสร้างสรรค์งานอย่างมีคุณธรรม ไม่ละเมิดลิขสิทธิ์

ขั้นกระตุ้นความสนใจ (Engagement)

1. ครูนำรูปตราสินค้าหรือโลโก้สินค้าหลาย ๆ แบบที่สร้างจากโปรแกรม Microsoft Word มาแสดงให้นักเรียนดู เช่น โลโก้สบู่ โลโก้อาหารหรือขนม จากนั้นตั้งคำถามถามนักเรียนว่า เป็นรูปเกี่ยวกับอะไร ใช้ทำอะไร

2. ครูพูดเพื่อกระตุ้นความสนใจของนักเรียนว่า รูปที่ครูแสดงให้นักเรียนดูสร้างจากโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ที่เรียกว่าโปรแกรม Microsoft Word

3. ครูตั้งคำถามกระตุ้นความคิดนักเรียนว่า หากครูต้องการให้นักเรียนออกแบบโลโก้สินค้าของโรงเรียน โดยโปรแกรม Microsoft Word นักเรียนจะมีวิธีการทำอย่างไรบ้าง

ขั้นสำรวจและค้นหา (Exploration)

4. ครูให้นักเรียนศึกษาและเรียนรู้ขั้นตอนการสร้างตราสินค้าหรือโลโก้สินค้าจากคลิปวิดีโอที่ครูเตรียมมา และจากหนังสือเรียน

ขั้นอธิบายความรู้ (Explanation)

5. ครูตั้งคำถามถามนักเรียนว่า “หากนักเรียนคิดไม่ออกว่าจะออกแบบตราสินค้าอย่างไร นักเรียนสามารถนำตราสินค้าที่มีอยู่แล้วมาเป็นตราของตนเองได้หรือไม่”

6. ครูอธิบายความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่องลิขสิทธิ์ ว่านักเรียนไม่สามารถนำข้อความหรือภาพที่มีอยู่แล้วของผู้อื่นมาใช้ในงานของตนเองได้ จากนั้นอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมเรื่องความซื่อสัตย์ที่นักเรียนต้องยึดถือในการสร้างสรรค์งานต่าง ๆ รวมถึงขั้นตอนการใช้งานโปรแกรม Microsoft Word เพื่อออกแบบตราสินค้า

ขั้นขยายความเข้าใจ (Elaboration)

7. นักเรียนออกแบบตราสินค้าตามแนวทางของตนเอง โดยมีครูคอยดูแลอย่างใกล้ชิด

ขั้นประเมินผล (Evaluation)

8. ครูสุ่มนักเรียน 4 - 5 คน ออกมาแสดงผลงานหน้าชั้นเรียน พร้อมพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนร่วมชั้นว่าผลงานที่สร้างเกิดจากแรงบันดาลใจในเรื่องอะไร และมีวิธีการสร้างอย่างไรให้สวยงาม

9. นักเรียนและครู ร่วมกันสรุปขั้นตอนการใช้งานโปรแกรม Microsoft Word ตั้งแต่เปิด-ปิดโปรแกรม การสร้างไฟล์งาน การจัดเก็บ การเรียกใช้ไฟล์ ขั้นตอนการออกแบบตราสินค้า รวมถึงประโยชน์คุณธรรมจริยธรรมที่ควรยึดถือในขณะที่สร้างผลงาน

สรุป

คุณธรรมจริยธรรมเป็นคุณความดีที่ควรยึดถือปฏิบัติและเป็นรากฐานของความประพฤติส่งผลต่อความสงบเรียบร้อยในสังคม จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องปลูกฝังให้เกิดขึ้นตั้งแต่ในวัยเยาว์ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับคุณธรรมจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ซึ่งถือเป็นส่วนสำคัญในการดำเนินชีวิตประจำวัน ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างมีคุณธรรมจริยธรรมจึงจำเป็นอย่างยิ่งในโรงเรียน ซึ่งการจัดกิจกรรมต่าง ๆ นั้นจะต้องมีความเหมาะสมกับวัยและลักษณะของผู้เรียนในวัยประถมศึกษา และจะต้องพัฒนาให้ผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจ และเห็นแบบอย่างในสิ่งที่ดีงาม และตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของคุณธรรมจริยธรรม รวมถึงสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ โดยมีความเป็นรูปธรรมก่อให้เกิดผลการกระทำ เห็นคุณค่า และยึดถือในคุณธรรมจริยธรรมมากขึ้น นำไปสู่การพัฒนาตนและสังคมที่สงบสุขและสันติต่อไป

References

- Arend, R. I. (1998). **Resource handbook learning to teach**. (4th ed.). Boston, MA: McGraw-Hill.
- Barrows, H. S. and Tamblyn, R. M. (1980). **Problem-based learning: An approach to medical education**. New York: Springer Publishing Company.
- Bonkham, P. (2018). **dek yuk mairūthao than sūdichithan** [Digital Media for new generation children]. Retrieved from <http://wow.in.th/iC5b>.
- Buddhadasa Bhikkhu. (2010). **mettā thaṇ kāṇhai mī phon penkhwām suk yaṅg ying** [Kindness makes you happy]. Bangkok: Thammasapa.
- Chalabang, W. (1992). **chittawitthaya læ kāṇ nænæo dek prathomsuksa** [Psychology and Guidance for elementary students]. Bangkok: O. S. Printing House.
- Chatsupakul, K. (2004). **kānsuksa læ kāṇphatthana khunnatham læ chariyatham khōṅg dek læ yaowachon Thai (radap prathom suksa)** [A study and develop of morals and ethics in Thai children (Elementary)]. Bangkok: Srinakharinwirot University.

- Khemmani, T. (2011). **sāt kānsōṇ ‘ongkhwāmru phua kānchat krabuānkan rianru thī mī prasitthiphāp** [Teaching science: Knowledge for Organizing Effective Learning Processes]. Bangkok: Chulalongkorn Press.
- Kohlberg, L. (2000). **Development of Moral Character and Moral Ideology Review of Child Development Research**. New York: Russell Sage Foundation.
- Ministry of Foreign Affairs. (2006). **tuāyāng bāng toṇ khōṅ phra rāt damrat læ phra bōrom rāchōwāt khōṅ phra bāt somdet phraṇāyūhā thī song phraratchathan nai warōkāt tāng tāng** [The Royal speech of His Majesty King Bhumibol Adulyadej]. Retrieved from <http://www.mfa.go.th/web/240.php>.
- Office of the National Economic and Social Development Board. (2011). **phān phatthana sēthakit læ sangkhom hāng chāt chabap thī sip Phō.Sō. sōṅphanhārōjāsip 2554** [National Economic and Social Development Plan, 10th edition, 2007 – 2011]. Retrieved from http://www.nesdb.go.th/download/article/article_20160323112418.pdf.
- Phra Brahmagunabhorn (P. A. Payutto). (2008). **phut tham chabap prapprung læ khayai khwām: matchēna thamthēsana / matchimāpatipathā rū kot thammachāt læ khunkhā samrap chīwit** [Buddhist Dharma: The sermon/ Middle way or natural law and value for life]. Bangkok: Mahachulalongkorn rajavidyalaya University.
- Phra Thammakittiwong. (2004). **lakkaṇ phatthana ton** [Principles of self-development]. Retrieved from <http://www.parliament.go.th/moral/hrdtrc5.pdf>.
- Piaget, J. (1997). **The Moral Judgment of the child**. London: Routledge & Kegan Paul Ltd.
- Rodkroh, P. (2015). **kānwichai læ phatthana kēm dīchithan kānsuksā bāep chai panhā pen thān phua soemsāng khwāmsāmāt nai kān kae panhā nai wichā witthayasāt samrap nakriān prathom suksā** [Research and development of a problem-based learning digital game to enhance problem solving ability in science subject for elementary students]. Doctoral dissertation. Chulalongkorn University.
- Rodkroh, P. (2017). **kānchatkān rianru radap prathom suksā dōi chai panhā pen thān**. [Problem-based Learning for Elementary students]. **Journal of Education Silpakorn University**. 15(2), 15 – 28.
- Royal Institute. (2003). **photchanānukrom chabap ratchabandit sathan Phō.Sō. 2542**. Bangkok: Nanmeebooks.
- Sattayatam, P. (2014). **kānsōṇ chāriyatham samrap yaowachon** [Teaching Ethics for Youth]. Bangkok: Chulalongkorn Press.

Somdet Phra Nyanasamvara. (2010). **mettā thaṇ kāṇhai mī phon penkhwām suk yāṅ ying** [Kindness makes you happy]. Bangkok: Thammasapa.

The Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology. (IPST). (2007). **rūpbæp kāṇ rīan kāṇsoṇ thī phatthanākara būan kāṇ khīt radap sūṅ wicha chīwawitthaya radap chan matthayommasuksā tōṇ plāi** [A teaching model for development of high level thinking processes in biology of upper secondary school students]. Retrieved from <http://www.ipst.ac.th/biology/Bio-Articles/mag-content10.html>

Werakultawan, S. (2018). **thaathan sū ‘amnat nai mū phonlamūāṅ dīchithan**. [Media Literacy]. Bangkok: Wanida Press.

รูปแบบการฝึกอบรมผู้นำท้องถิ่นเกี่ยวกับการประណข้อพิพาท ของคนในชุมชนท้องถิ่น

LOCAL LEADERS TRAINING MODEL FOR CONCILIATION IN LOCAL COMMUNITY

พรรณี มัวร์¹ ประเสริฐศักดิ์ มีหมู² พชรพรรณ กุลปวโรภาส³ และอาวุธ ปะโมโท⁴
Pannee Moore¹, Prasertsak Meemoo², Pacharapan Kulpawaropas³ and Awut Pameto⁴

^{1,4}คณะครุศาสตร์ สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

²งานบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

³คณะครุศาสตร์ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

^{1,4}Faculty of Education Social Studies Program Chaiyaphum Rajabhat University Chaiyaphum province

²Educational Service Section Chaiyaphum Rajabhat University Chaiyaphum province

³Faculty of Education General Education Chaiyaphum Rajabhat University Chaiyaphum province

E-mail: 2512nane@gmail.com

Received: September 2, 2019

Revised: January 20, 2020

Accepted: January 28, 2020

บทคัดย่อ

บทความนี้ได้นำเสนอรูปแบบการฝึกอบรมผู้นำท้องถิ่นเกี่ยวกับการประណข้อพิพาทของคนในชุมชนท้องถิ่น ที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาคนในท้องถิ่นเพราะผู้นำท้องถิ่นจะเป็นแกนนำการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ทำให้หมู่บ้านได้รับการพัฒนาและก่อให้เกิดความเจริญ ซึ่งส่วนใหญ่คนในหมู่บ้านหรือชุมชนจะให้การยอมรับนับถือและเป็นบุคคลที่มีความพร้อมจะเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำให้ประชาชนในหมู่บ้าน รวมถึงปัญหาและความรุนแรงในสังคมปัจจุบันยุคโลกาภิวัตน์ เช่น การทะเลาะวิวาท การขัดแย้งกันในสังคม ก่อให้เกิดความบาดหมางใจและก่อให้เกิดปัญหาตามมาหน้าที่ของผู้นำในท้องถิ่นจะต้องประណข้อพิพาทก่อนเป็นอันดับแรกและจะต้องใช้ความเป็นผู้นำหรือภาวะผู้นำอย่างมากในการทำภารกิจดังกล่าว เพื่อพัฒนาสังคมให้คนในสังคมมีความประพฤติดีเป็นที่ต้องการของคนในชุมชนท้องถิ่น จำเป็นต้องจัดหารูปแบบยุทธวิธีในการฝึกอบรมให้กับผู้นำท้องถิ่น โดยเฉพาะเกี่ยวกับด้านความรู้ความเข้าใจในการประណข้อพิพาทที่ผู้นำในชุมชนท้องถิ่นจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพให้เกิดความรู้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น ฉะนั้นผู้นำควรมีความรู้ความสามารถและมีความชำนาญ ที่หลากหลาย

คำสำคัญ

รูปแบบการฝึกอบรม ผู้นำท้องถิ่น การประណข้อพิพาท

ABSTRACT

This article presents the Local leaders training model for conciliation in local community. The training has important role to people development locally as the local leader will take the lead in various development fields and therefore respected by the villages. Local leader also provide advises and settle the disputes among local people. Problems and violence in today's society globalization era as controversy conflict in society causing disaffection mind cause subsequent problems. Duties of local leaders will have to settle the conciliation and use their leadership in doing the said mission for social development to make people in the society behave well. It is needed by people in the local community need to supply tactical style in training for local leaders. Especially about knowledge and understanding in conciliation resolution as leaders in local communities need to developed their potential for understanding and various skills.

Keywords

Training Model, Local Leader, Conciliation

บทนำ

ในอดีตที่ผ่านมาการบริหารจัดการบ้านเมืองทั้งในระดับส่วนกลางและระดับท้องถิ่น มีการแบ่งแยกระหว่างภาคราชการและภาคเอกชน ในลักษณะต่างคนต่างทำโดยสิ้นเชิงโดยยึด ภาคราชการเป็นศูนย์กลาง ลักษณะนี้ก่อให้เกิดการสะสมปัญหาต่าง ๆ ตามมา ซึ่งไม่สนองตอบต่อ ความต้องการของชุมชนและสังคมโดยทั่วถึง ทำให้เกิดแนวทางการคิดใหม่เกิดขึ้น คือ การกระจาย อำนาจการบริหารราชการลงสู่ท้องถิ่นมากขึ้นให้ท้องถิ่นมีรายได้จากภาษีเป็นของตนเอง มีอำนาจ ในการตัดสินใจและสามารถแก้ปัญหาของตัวเองได้มากขึ้น จากรูปแบบของการกระจายอำนาจลงสู่ ท้องถิ่นเพื่อให้ประชาชนรู้จักดูแลกันเอง มีการสร้างเครือข่ายระหว่างกันนำไปสู่สังคมที่พึ่งพาตนเองใน รูปแบบประชาธิปไตย ที่ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการปกครอง ในการสร้างกฎเกณฑ์ในท้องถิ่น รวมถึง การปัญหาข้อพิพาทในชุมชน ซึ่งแนวคิดใหม่ที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกคนในท้องถิ่น โดยเฉพาะ ผู้นำท้องถิ่นหรือผู้นำชุมชนและคณะกรรมการกลางหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเองได้เข้ามา มีส่วนร่วมกับรัฐในการสร้างความสงบสุขขึ้นในหมู่บ้าน ซึ่งเป็นผู้ที่เสียสละ เสียเวลาในการทำหน้าที่ เป็นคนกลางไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านของตน เพื่อลดคดีพิพาทให้มาพบ เพื่อเจรจาตกลงกันอย่างฉันทามติไม่มีการตัดสินใจว่าฝ่ายใดแพ้หรือชนะทำให้ลดความรู้สึกเสียใจแค้น ที่คู่พิพาทมีต่อกันและเกิดความรู้สึกที่ดีต่อกันแทน อันเป็นการเสริมสร้างความสงบสุขและความ สามัคคีของคนในหมู่บ้านตลอดทั้งความมั่นคงทางเศรษฐกิจการเมือง และสังคมของประเทศชาติ ในที่สุด (Komsattham, 2005) ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่าผู้นำท้องถิ่นเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อ การพัฒนาคนในท้องถิ่น เพราะผู้นำท้องถิ่นจะเป็นแกนนำในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ทำให้หมู่บ้าน ได้รับการพัฒนาและเกิดความเจริญในด้านต่าง ๆ ด้วยดี ซึ่งส่วนใหญ่แล้วคนในหมู่บ้านหรือชุมชน

จะให้การยอมรับนับถือและเป็นผู้ที่มีความพร้อมจะเป็นผู้ให้คำปรึกษา แนะนำให้ประชาชนในหมู่บ้าน หรือชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ฉะนั้นผู้นำควรมีความรู้ ความสามารถและมีความชำนาญ ที่หลากหลาย เพื่อปฏิบัติหน้าที่ของตนโดยเฉพาะเรื่องปัญหาความรุนแรงในสังคม ปัจจุบันยุคโลกาภิวัตน์ คือ การทะเลาะวิวาท การขัดแย้งกันในสังคม ก่อให้เกิดความบาดหมางใจและก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา ซึ่งผู้นำในท้องถิ่นจะต้องประนีประนอมข้อพิพาทก่อนเป็นอันดับแรก ก่อนที่จะถึงศาลจะต้องใช้ความเป็นผู้นำหรือภาวะผู้นำอย่างมากในการทำภารกิจดังกล่าว เพื่อพัฒนาสังคมให้คนที่มีความประพฤติดี เป็นที่ต้องการของคนในชุมชน หมู่บ้านในท้องถิ่น จำเป็นต้องจัดหารูปแบบยุทธวิธีในการฝึกอบรมให้กับผู้นำท้องถิ่นโดยเฉพาะเกี่ยวกับด้านความรู้ความเข้าใจในการประนีประนอมข้อพิพาทที่ผู้นำในชุมชนท้องถิ่น จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพให้เกิดความรู้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะแหล่งที่ให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ ซึ่งได้รับการสนับสนุนทั้งในด้านงบประมาณและโครงการส่งเสริมให้เกิดความรู้ในการแก้ไขปัญหาที่ยั่งยืนเหมือนเทียบ กับส่วนกลาง รวมถึงการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้ที่ได้รับการยอมรับในชุมชนในการประนีประนอมข้อพิพาทในชุมชนนั้น ปัจจุบันความเชื่อมั่น ความมุ่งมั่นต่าง ๆ ในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายยังไม่เต็มที่เท่าที่ควรอาจจะเกิดจากสภาพสังคมในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งภาวะผู้นำหรือความเป็นผู้นำเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นมากในการขับเคลื่อนพัฒนาประเทศชาติ โดยเฉพาะลักษณะผู้นำเป็นสิ่งที่สำคัญในการพัฒนาคนในท้องถิ่น

ลักษณะผู้นำ

บุคคลที่จะเป็นผู้นำจะต้องมีคุณลักษณะอันจำเป็น 5 ประการ ตามที่ Chester Barnard (cited in Torot, 1993) ได้กล่าวไว้ ดังนี้

(1) ความมีชีวิตชีวาและความอดทน (Vitality and Endurance) ความมีชีวิตชีวา หมายถึง ความคล่องแคล่ว ว่องไว ตื่นตัวอยู่เสมอ พร้อมเสมอที่จะรับสถานการณ์ทุกชนิด ความอดทน คือ การทำงานต่อเนื่องกันได้โดยไม่หยุดพักเป็นเวลานาน ๆ ทนความยากลำบาก เจ็บไข้ได้โดยไม่ต้องบ่น หรือแสดงความท้อแท้ให้ใครได้พบเห็น

(2) ความสามารถในการตัดสินใจ (Decisiveness) ผู้นำที่ดีต้องตัดสินใจได้ถูกต้อง ตัดสินใจได้รวดเร็วและเต็มใจเสมอที่จะตัดสินใจด้วยตนเองเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น

(3) ความสามารถในการจูงใจ (Persuasiveness) ความสามารถนี้ถ้าผู้นำขาดไปแม้มีความสามารถอย่างอื่นมากมายเพียงใดก็ตามก็ยากที่จะนำคนจำนวนมาก ๆ ได้เพราะงานขององค์กรจะดำเนินไปได้ก็โดยได้รับความร่วมมือของคนหมู่มาก ผู้นำที่สามารถชักจูงให้คนอื่นร่วมมือกันได้เท่านั้นที่จะประสบความสำเร็จ

(4) ความรับผิดชอบ (responsibility) สภาพอารมณ์ของบุคคลที่มีความรู้สึกเสียใจไม่พอใจเมื่อไม่ได้ทำในสิ่งที่ควรทำหรือไม่ได้ละเว้นในสิ่งที่ควรละเว้น เป็นความรู้สึกด้วยตนเอง ว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดควรในเชิงศีลธรรมและคุณธรรม

(5) ความฉลาดไหวพริบ (Intellectual Capacity) ความฉลาดไหวพริบ จำเป็นที่สุดสำหรับผู้นำทุกประเภท ความฉลาดจะมีได้ก็ต่อเมื่อผู้นำมีความรู้ดี รู้งาน รู้นโยบายและรู้วัตถุประสงค์ของงานชัดเจน รู้กระบวนการวิธีบริหารงาน มีความสามารถในการวินิจฉัยสั่งการรอบรู้ สนใจเรื่องต่าง ๆ รอบด้าน

สิ่งหนึ่งซึ่งขาดไม่ได้และเป็นสิ่งที่สำคัญต่อการพัฒนาคนในท้องถิ่น โดยเฉพาะคนในหมู่บ้าน หรือชุมชนจะให้การยอมรับนับถือก็คือคุณสมบัติของผู้นำ

คุณสมบัติของผู้นำ

ผู้นำจำเป็นต้องมีคุณสมบัติอะไรบางอย่างที่คนธรรมดาทั่วไปไม่มี เช่น ผู้นำนั้นจะต้องพูดเก่ง ต้องเป็นคนใจกว้างขวางอย่างที่เราเรียกว่าใจถึง ต้องเป็นนักฉวยโอกาสต้องกล้าใช้อำนาจเด็ดขาดและผู้นำจะต้องมีโชคค่อนข้างดี เป็นต้น คุณสมบัติของผู้นำตามแนวความคิดของ Ordway Tead (cited in Siriphochaphirom, 1997) ซึ่งได้พยายามรวบรวมคุณสมบัติสำคัญที่เขาคิดว่าผู้นำควรจะต้องมี คือ

(1) มีพลังกายและพลังประสาทที่เข้มแข็ง การทำงานจะประสบความสำเร็จและประสิทธิภาพในการทำงานของผู้นำจะมีมากน้อยเพียงใด ต้องขึ้นอยู่กับความเข้มแข็งของร่างกาย ความเข้มแข็งของประสาทเพราะจะทำให้เขามีความกระตือรือร้นที่จะทำงานอย่างไม่หยุดยั้ง ซึ่งจะทำให้ผู้ตามมีความเข้มแข็งและกระตือรือร้นตามไปด้วย ผู้นำที่ใช้แต่เหตุผล ปัญญา ความคิดอย่างเดียว แต่มีท่วงท่าที่ไม่กระฉับกระเฉงดูเนือย ๆ แล้วผู้ตามก็อาจจะเนือย ๆ ตามไปด้วย

(2) รู้จุดมุ่งหมายและแนวทาง คือ ผู้นำจะต้องมีเป้าหมายและวิธีการที่แน่นอน คนอื่นสามารถเข้าใจหรืออธิบายให้คนอื่นเข้าใจได้ เป็นสิ่งที่คนส่วนใหญ่เห็นดีเห็นชอบกับเป้าหมายและวิธีการที่ผู้นำมีอยู่และผู้นำจะต้องยึดมั่นอย่างจริงจัง พยายามกระทำให้เป้าหมายและวิธีการไปสู่เป้าหมายนั้นได้เป็นจริงเป็นจังขึ้นมา

(3) ความเป็นมิตรและความรัก ผู้นำควรจะทำให้ผู้ตามโดยเฉพาะอย่างยิ่งคนใกล้ชิดมีความรู้สึกว่านอกจากเขาจะเป็นผู้นำแล้ว เขายังเป็นเพื่อนที่มีความผูกพันกับผู้ตามให้ความรักใคร่สนิทสนม ซึ่งก็ย่อมอาจจะเพิ่มความรักใคร่นับถืออย่างจริงใจของบริวารที่มีต่อผู้นำมากขึ้น

(4) ความน่าเชื่อถือ คือ ผู้นำต้องเป็นที่ผู้ตามมีความรู้สึกไว้วางใจผู้นำของตนและเชื่อมั่นว่าผลประโยชน์ของพวกเขาจะปลอดภัยภายใต้การดำเนินการของผู้นำ ซึ่งผู้ตามจะมีความรู้สึกไว้วางใจได้และเป็นคนที่ยึดมั่นอะไรแล้วต้องทำให้สำเร็จ

(5) ความกล้าตัดสินใจ ผู้นำจะต้องเป็นคนกล้าตัดสินใจ มิฉะนั้นปัญหาต่าง ๆ ก็จะไม่มีความได้รับการแก้ไข ซึ่งจะต้องรับผิดชอบต่อผลที่ตามมา มีความเชื่อมั่นและไม่หวาดกลัวปัญหาที่จะเกิดขึ้นด้วยประการใด ๆ ทั้งสิ้นและต้องเป็นผู้มีความรับผิดชอบ

(6) ศรัทธาและความเชื่อมั่น ผู้นำจะต้องสร้างศรัทธาและความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ตามของเขา จนยอมใช้พลังงานที่พวกเขามีอยู่กระทำการใด ๆ โดยเชื่อว่าสิ่งที่เขากระทำนั้นย่อมจะเป็นผลประโยชน์อย่างยิ่งต่อตัวพวกเขาเอง

และยุทธวิธีการจัดการความขัดแย้งทั้ง 5 แบบ โดยเป็นการเสนอแนะของโรมัส และคิลแมนน์ (cited in Khottum, 1998) ได้แก่ คือ การเอาชนะ การร่วมมือ การประนีประนอม การหลีกเลี่ยง และการยอมให้ เอาไว้ว่ายุทธวิธีการจัดการ ความขัดแย้งในแต่ละแบบควรใช้ในสถานการณ์ ดังต่อไปนี้

(1) การเอาชนะ ควรใช้วิธีการแบบนี้เมื่อต้องรับผิดชอบต่ออย่างเร่งด่วน เมื่อเป็นประเด็นสำคัญยิ่งต่อหน่วยงาน เมื่อต้องบังคับให้ปฏิบัติตามระเบียบ เมื่อต้องลงโทษทางวินัยและเพื่อป้องกันตนเองจากการเอารัดเอาเปรียบอย่างไร้เหตุผล

(2) การร่วมมือ ควรใช้วิธีการแบบนี้เมื่อต้องการผสมผสานความคิดเห็นที่ดีของทุกฝ่ายเข้าด้วยกัน เพื่อจะได้วิธีที่ดีที่สุดในการจัดการความขัดแย้ง เพื่อที่จะประสานความรู้สึกละเอียดอ่อนกันระหว่างบุคคล และใช้วิธีการนี้เมื่อเป็นเรื่องที่ไม่เร่งด่วนมีเวลามากพอในการจัดการ

(3) การประนีประนอม ควรใช้วิธีการแบบนี้เมื่อคู่ขัดแย้งมีอำนาจหรือมีพวกมากพอ ๆ กัน และมีเป้าหมายที่ต่างกันอย่างชัดเจน เพื่อให้ได้วิธีแก้ปัญหาที่พอยอมรับกันได้ภายในเวลาที่จำกัด เพื่อใช้เป็นทางสายกลางในการแก้ปัญหความขัดแย้งเมื่อใช้วิธีการร่วมมือไม่ได้ผล

(4) การหลีกเลี่ยง ควรใช้วิธีการแบบนี้เมื่อประเด็นขัดแย้งเป็นเรื่องไร้สาระ และมีปัญหาอื่นที่สำคัญกว่ารอการแก้ไขอยู่ เมื่อเรารู้ว่าเราไม่มีโอกาสที่จะชนะ เมื่อการเผชิญหน้าในปัญหา ความขัดแย้งนั้นจะก่อให้เกิดผลเสียมากกว่าผลดี เมื่อต้องการข้อมูลเพิ่มเติม

(5) การยอมให้ ควรใช้วิธีการแบบนี้เมื่อในสถานการณ์นั้นเราเห็นว่าเราเป็นฝ่ายผิด เมื่อประเด็นนั้นมีความสำคัญต่อคนอื่นมากกว่าตัวเรา เพื่อแสดงไมตรีจิตในการที่จะได้รับความร่วมมือจากคนอื่น เมื่อต้องการประสานสามัคคีและหลีกเลี่ยงความยุ่งเหยิงหรือแตกแยก เมื่อต้องการให้ผู้ร่วมงานได้มีโอกาสลงทำหรือเรียนรู้จากความผิดพลาดของตัวเอง

กล่าวคือ การที่จะเป็นผู้นำที่ดีได้นั้นจะต้องเป็นผู้ที่มีร่างกายและประสาทที่เข้มแข็งพร้อมรับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ผู้นำจะต้องเป็นผู้ที่มีจุดมุ่งหมายและแนวทางการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและสามารถอธิบายให้คนอื่นเข้าใจได้ ต้องเป็นผู้ที่มีความเป็นมิตรให้ความช่วยเหลือสังคมและให้ความรักใคร่สนิบทสนทนากับทุกคน เป็นผู้ที่มีความน่าเชื่อถือปฏิบัติตามคำพูดที่เคยกล่าวไว้กับชุมชน มีความเชื่อมั่นในการตัดสินใจของตนเองไม่แสดงความลังเลให้ผู้ตามเห็น บุคคลที่มีคุณสมบัติดังกล่าวมักจะเป็นผู้นำที่มีความน่าเชื่อถือและเป็นที่ศรัทธาของผู้ตาม เปรียบเสมือนผู้นำชุมชนกับสมาชิกในชุมชน ซึ่งจะมีผลต่อการมีบทบาทที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในปัจจุบันถ้าชุมชนท้องถิ่นใดมีผู้นำที่มีความสามารถในการประนีประนอมข้อพิพาทกรณีที่เกิดขึ้นและสามารถจัดปัญหาสามารถทำให้เรื่องใหญ่ยุติลงได้ทำให้ชุมชนลดเรื่องของการขัดแย้งเป็นสิ่งที่ดียิ่ง ซึ่งการจัดรูปแบบยุทธวิธีในการฝึกอบรมผู้นำเพื่อเป็นช่องทางในการพัฒนาคนพัฒนาความสามารถของผู้นำเป็นการเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาประเทศได้อีกระดับหนึ่ง สามารถนำความเจริญมาสู่ชุมชนได้และสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดในตัวผู้นำสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ฉะนั้นบทบาทหน้าที่ของผู้นำจึงมีส่วนสำคัญมาก โดยเฉพาะเรื่องความขัดแย้งในชุมชนท้องถิ่นซึ่งต้องใช้ความรู้ความสามารถในการระงับเหตุประนีประนอมข้อพิพาท เพื่อให้ลดความขัดแย้งจะต้องอาศัยการฝึกอบรมเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ และปรับใช้ในสถานการณ์ปัจจุบัน

รูปแบบการฝึกอบรม

การฝึกอบรมต้องประกอบด้วยบรรยากาศสิ่งแวดล้อมในการฝึกอบรม ปรัชญา เป้าหมาย วัตถุประสงค์การจัดฝึกอบรม คุณลักษณะ และคุณสมบัติของผู้เข้ารับการฝึกอบรม แต่ทั้งนี้ ปัจจัยที่สำคัญต่อความสำเร็จของการฝึกอบรม คือ การเลือกใช้เทคนิควิธีการฝึกอบรมที่มีความเหมาะสมกับ

โครงการฝึกอบรม (Rattanaburi, 1997) แบ่งประเภทของเทคนิคการฝึกอบรมออกเป็น 2 ประเภท โดยยึดหลักบทบาทสำคัญของผู้ให้การฝึกอบรมและผู้เข้ารับการฝึกอบรม ดังนี้

1) เทคนิคการฝึกอบรมที่ให้ความสำคัญต่อบทบาทของผู้ให้การฝึกอบรมหรือวิทยากร ได้แก่ การบรรยาย การอภิปรายเป็นคณะ การประชุมแบบซิมโปเซียม

2) เทคนิคการฝึกอบรมที่ให้ความสำคัญต่อบทบาทของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ซึ่งเป็นวิธีการฝึกอบรมที่เน้นผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นจุดศูนย์กลาง และการจัดกิจกรรม เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยมุ่งสร้างพลังกลุ่มเป็นการพัฒนาทีม ภายใต้หลักการของกระบวนการกลุ่ม ทั้งนี้พฤติกรรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมให้ต่อเนื่อง เพื่อเป็นการแสดงออกถึงค่านิยมและคุณค่าของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

วิธีการฝึกอบรมโดยเน้นผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นจุดศูนย์กลางมีหลายวิธี ซึ่งในแต่ละวิธีจะต้องเลือกให้เหมาะกับประเภทและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจจะต้องใช้ประกอบกันหลาย ๆ วิธีในการอบรมครั้งหนึ่ง ๆ ดังนี้

(1) การสัมมนา (Seminar) เป็นการประชุม เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ร่วมกันศึกษาค้นคว้าในหัวข้อประเด็นปัญหา ที่วิทยากรได้เสนอให้ภายใต้คำแนะนำจากวิทยากรหรือผู้ทรงคุณวุฒิ โดยส่วนใหญ่การสัมมนาจะจัดให้แก่ผู้ที่ปฏิบัติงานอย่างเดียวกันหรือคล้ายคลึงกันและประสบปัญหาในการปฏิบัติงานร่วมกัน จึงนำปัญหานั้นมาสัมมนา เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหา โดยปกติของการจัดการสัมมนาจะเป็นการจัดสัมมนาในกลุ่มย่อยก่อนแล้วนำผลการสัมมนากลุ่มย่อยมาเสนอต่อที่ประชุมใหญ่อีกครั้ง การสัมมนาเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทุกคนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ และผลที่ได้จากการสัมมนา จะสามารถนำไปเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้จริง

(2) การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Work Shop) เป็นเทคนิคการฝึกอบรมที่สนับสนุนให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ร่วมกันลงมือทำงาน เพื่อแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นหรือเพื่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้ดีขึ้น ส่วนใหญ่การประชุมเชิงปฏิบัติการทั่วไป วิทยากรจะบรรยายให้ความรู้ ทฤษฎีพื้นฐานที่เกี่ยวข้องก่อนแล้วเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ลงมือฝึกปฏิบัติจริงในกลุ่มย่อย โดยอาจเป็นการเสนอปัญหาให้แก้ไขหรือฝึกการใช้อุปกรณ์เครื่องมือใหม่ ๆ ที่จะเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานหรือร่วมกันสร้างเครื่องมือ คู่มือการปฏิบัติใหม่ การประชุมเชิงปฏิบัติการจึงเป็นเทคนิคการฝึกอบรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมมากและได้ลงมือปฏิบัติจริง หากเป็นกิจกรรมที่ต้องใช้เวลาและงบประมาณสูง

(3) การอภิปรายกลุ่ม (Group Discussion) เป็นการรวมกลุ่มอภิปรายเพื่อการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ ระหว่างผู้เข้ารับการฝึกอบรม จำนวนประมาณ 5-20 คนในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่วิทยากรกำหนดให้อภิปรายข้อสรุปที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ สมาชิกในกลุ่มจะเลือกให้สมาชิกคนใดคนหนึ่งในกลุ่มเป็นผู้นำการอภิปราย และคอยกระตุ้น ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทุกคนได้แสดงความคิดเห็นเพื่อหาข้อสรุปของกลุ่ม แล้วนำเสนอผลต่อกลุ่มใหญ่ต่อไป

(4) การประชุมแบบซินดิเกต (Syndicate Method) จัดแบ่งผู้เข้ารับการฝึกอบรมออกเป็นกลุ่มย่อย เพื่อแก้ไขพิจารณาหาคำตอบในปัญหาตามที่วิทยากรได้มอบหมายให้ หรือเพื่อการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายมาอย่างเฉพาะเจาะจง สมาชิกของการประชุมแบบซินดิเกตจะมาจากผู้ที่

มีความรู้และประสบการณ์ที่หลากหลายด้าน เริ่มต้นจากการให้ความรู้หรือมีกิจกรรมปฏิบัติร่วมกัน โดยวิทยากร หลังจากนั้นจึงแบ่งกลุ่มจำนวนประมาณ 6-12 คน เพื่อแก้ไขปัญหาอย่างเฉพาะเจาะจงในเรื่องใดเรื่องหนึ่งภายใต้ความช่วยเหลือจากวิทยากรในประเด็นเกี่ยวกับสภาพปัญหา ขอบเขตของปัญหา สาเหตุ แนวทาง แก้ไข และข้อเสนอแนะ กลุ่มย่อยควรจะมีการเลือกประธาน เลขานุการ เพื่อดำเนินการในการประชุม และเสนอผลการประชุมในที่ประชุมกลุ่มใหญ่ต่อไป

(5) การระดมสมอง (Brain Storming) เป็นเทคนิคการฝึกอบรม ที่มุ่งให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทุกคนได้เสนอความคิดเห็นของตนเองอย่างเสรี โดยกำหนดระยะเวลาให้ในหัวข้อใดหัวข้อหนึ่ง แล้วเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทุกคนได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็น โดยไม่มีการคำนึงว่าถูกหรือผิดอย่างไร ความคิดเห็นทุกเรื่องจะได้รับการยอมรับจากกลุ่มโดยจะนำความคิดเห็นเหล่านั้นมาอภิปรายอีกครั้ง เพื่อคัดสรรเลือกหาความคิดเห็นของกลุ่มที่เห็นว่าเหมาะสมที่สุด สามารถนำไปใช้ได้จริงมากที่สุด การระดมสมองจะมีความเหมาะสมกับการฝึกอบรมกลุ่มเล็ก จำนวนไม่เกิน 15 คน มากกว่ากลุ่มใหญ่หรืออาจจะแบ่งสมาชิกจากกลุ่มใหญ่เป็นกลุ่มย่อยก็ได้ แล้วมีการนำเสนอผลการระดมสมองให้กับกลุ่มใหญ่ต่อไป

(6) การประชุมกลุ่มย่อย (Buzz, Sezz, Buzz Group, Phillip 6-6) เป็นเทคนิคการฝึกอบรมที่แบ่งผู้เข้ารับการอบรมออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ จากกลุ่มใหญ่โดยจัดแบ่งสมาชิกในกลุ่มย่อยออกเป็น 2-6 คน มีวัตถุประสงค์เพื่อพิจารณาประเด็นปัญหาร่วมกัน ซึ่งปัญหาแต่ละกลุ่มย่อยได้รับอาจเป็นปัญหาเดียวกันหรือคนละปัญหาก็ได้ ภายใต้ความช่วยเหลือจากวิทยากรประจำกลุ่มย่อยในแต่ละกลุ่มและภายในเวลาที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งกลุ่มย่อยแต่ละกลุ่มจำเป็นต้องมีประธานและเลขานุการดำเนินการประชุมโดยจะมีการนำเสนอผลการประชุมต่อกลุ่มใหญ่ ในการประชุมแบบฟิลลิป 6-6 (Phillip 6-6) เป็นการจัดกลุ่มย่อยจำนวน 6 คน โดยกำหนดให้ผู้ที่นั่งข้างหน้า 3 คน หันกลับไปหาผู้ที่นั่งแถวหลังตน 3 คนรวมกันเป็น 6 คน ให้เวลาในการประชุมแก้ไขปัญหา 6 นาที จึงได้เรียกกันว่าเป็นการประชุมแบบฟิลลิป 6-6 ในการประชุมกลุ่มย่อยจะเป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นเป็นการสร้างบรรยากาศอย่างเป็นกันเอง แต่หากมีจัดกลุ่มย่อยแต่ละกลุ่มประชุมในห้องเดียวกันอาจเกิดเสียงรบกวนกันได้

(7) การอภิปรายแบบถาม-ตอบ (Colloquy) เป็นการอภิปรายแบบ “ปจฉาวิสิขณา” เนื่องจากมีลักษณะที่มีกลุ่ม 2 กลุ่ม กลุ่มที่หนึ่งเป็นฝ่ายถามคำถามหรือปัญหา อีกกลุ่มหนึ่งเป็นผู้ตอบคำถามโดยอาจจะให้แต่ละฝ่ายมีสมาชิกได้ไม่น้อยกว่า 2-3 คน และมีผู้ดำเนินรายการคอยประสานงานทั้งสองฝ่าย ซึ่งกลุ่มผู้ตอบโดยมากจะเป็นผู้เชี่ยวชาญหรือมีความรู้ในเรื่องนั้นเป็นอย่างดี บรรยากาศของการอภิปรายจะมีลักษณะที่เป็นกันเอง เป็นการพูดคุยถามตอบโดยในการอภิปรายแบบถาม-ตอบนี้ ส่วนใหญ่จะใช้ในการอภิปรายเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือปัญหาใดปัญหาหนึ่งที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสนใจร่วมกัน เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้เข้าใจในเรื่องหรือปัญหานั้น ๆ อย่างลึกซึ้งในประเด็นที่หลากหลายแง่มุม และได้มีโอกาสซักถามในประเด็นต่าง ๆ ของเรื่องนั้น ๆ ได้ด้วยตนเอง

(8) การแสดงบทบาทสมมติ (Role Playing) เป็นการจัดการฝึกอบรมที่ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้แสดงบทบาทในสถานการณ์ที่กำหนดให้ โดยให้แสดงตามกิจกรรมที่เป็นจริง และเกิดขึ้นจริง ไม่มีการซักซ้อมมาก่อนแต่อย่างใดเพื่อให้ฝึกปฏิบัติได้เหมือนจริง โดยวิทยากรจะเป็น ผู้กำหนดสถานการณ์หรือเค้าโครงเรื่อง เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้แสดงไปตามความคิดเห็นและบทบาท

ตามที่ได้รับมอบหมาย เมื่อแสดงบทบาทสมมติแล้ว จึงให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมคนอื่น ที่ทำหน้าที่เป็นผู้วิเคราะห์บทบาทที่แสดงนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาในสถานการณ์นั้น การแสดงบทบาทสมมตินี้ยังสามารถใช้ในการพัฒนาทัศนคติและฝึกทักษะของผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้อีกด้วย

(9) การแสดงละครสั้น (Skit) คล้ายคลึงกับการแสดงบทบาทสมมติ แต่แตกต่างกันที่การแสดงละครมีการชักซ้อมการแสดงและบทบาทต่าง ๆ ไว้ล่วงหน้า โดยผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้มีโอกาสชักซ้อม บทบาทที่วิทยากรกำหนดไว้ก่อนการแสดงให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมคนอื่นที่เป็นคนดูได้เห็นปัญหาในสถานการณ์ที่กำหนดให้ แล้วจึงให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมร่วมกันอภิปรายกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหาในสถานการณ์นั้น ดังนั้นการแสดงละครสั้นจึงเป็นเทคนิค การฝึกอบรมที่ใช้ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสนใจจะเป็นการแนะนำสถานการณ์ เพื่อเปิดการอภิปรายต่อไป

(10) การปฏิบัติงานในเวลาจำกัด (In Basket Technique) เป็นการฝึกจำลองการปฏิบัติจริงในการปฏิบัติงานแต่ละวันโดยเฉพาะงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานเอกสารที่ได้รวบรวมไว้ในตะแกรงโดยฝึกให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ฝึกการปฏิบัติงานและการตัดสินใจตามลำดับก่อนหลังตามความเหมาะสมของงานภายในระยะเวลาจำกัดที่กำหนดให้โดยไม่มีผู้อื่นช่วยและไม่มีข้อมูลอื่นประกอบการตัดสินใจ

(11) กรณีศึกษา (Case Study) เป็นการฝึกอบรมที่ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ศึกษาเรื่องราวจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง หรือสภาพการณ์ที่คล้ายคลึงกับเหตุการณ์จริงมากที่สุดในรูปแบบของเอกสาร โดยมีรายละเอียดมากพอที่จะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเห็นความสำคัญของปัญหาและข้อมูลต่าง ๆ ประกอบ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รู้จักฝึกการตัดสินใจ การวิเคราะห์และการแก้ปัญหา ตัดสินปัญหา กรณีศึกษาเป็นเทคนิคการฝึกอบรมที่เหมาะสมกับการฝึกอบรมกลุ่มเล็กหรือหากสมาชิกกลุ่มใหญ่สามารถแบ่งสมาชิกเป็นกลุ่มย่อยได้ กรณีศึกษาเป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างบรรยากาศความเป็นกันเองระหว่างผู้รับการฝึกอบรม เพราะทุกคนมีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความคิดเห็นอย่างเต็มที่ ภายใต้คำแนะนำช่วยเหลือจากวิทยากร ทั้งนี้เมื่อเสร็จสิ้นการอภิปรายกรณีศึกษาของผู้เข้ารับการฝึกอบรมแล้ววิทยากรจะทำหน้าที่สรุปผลการวิเคราะห์นั้นอีกครั้งหนึ่งเพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน

(12) วิธีประสบเหตุการณ์ (Incident Method) เป็นเทคนิคของการฝึกอบรมที่วิทยากรนำเสนอเรื่องราวหรือเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นจริงให้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับรู้ร่วมกันและพิจารณาหาข้อเท็จจริงหรือคำตอบให้ปัญหาโดยวิทยากรจะเป็นผู้เล่าเหตุการณ์ให้กับผู้เข้ารับการฝึกอบรมฟัง แล้วให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมซักถามข้อมูลเพิ่มเติม ก่อนให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมอภิปรายเพื่อหาทางแก้ปัญหานี้

(13) เกมการบริหาร (Management Games) เป็นเทคนิคการฝึกอบรมที่จัดให้มีการแข่งขันระหว่างกลุ่มตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไป โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น เกมการยิงเรือรบ เกมการตัดสินใจสั่งการ เกมการเป็นผู้นำ เป็นต้น ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะมีโอกาสฝึกปฏิบัติแก้ปัญหาในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงจากชีวิตการทำงาน เกมการบริหารนี้จะเหมาะสมกับผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่จะทำหน้าที่เป็นผู้บริหารในอนาคตหรือกำลังเป็นอยู่

(14) การสาธิต (Demonstration) เป็นการแสดงที่ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ได้เห็นของจริง กระบวนการ และขั้นตอนการปฏิบัติงานจริง โดยใช้เครื่องมืออุปกรณ์ในการทดลอง จึงมีความเหมาะสม

กับการฝึกอบรมกลุ่มเล็กที่สมาชิกทุกคนได้มองเห็นการสาธิตอย่างทั่วถึง โดยเมื่อวิทยากรสาธิตเสร็จเรียบร้อย ควรเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ทดลองปฏิบัติจริงด้วยตนเองเพื่อฝึกปฏิบัติจนทำได้จริง การสาธิตอาจใช้ตามลำพังหรือใช้ร่วมกับเทคนิคการฝึกอบรมอื่น ๆ เช่น ภายหลังการบรรยายก็ให้ทดลองปฏิบัติหรือภายหลังการสาธิตแล้วก็ให้อภิปรายกลุ่ม

(15) ฟิชโบล (Fishbow) เป็นเทคนิคการฝึกอบรมที่มีวิธีการจัดที่นั่งให้เป็นวงกลมสองวงซ้อนกันโดยผู้ที่นั่งวงในจะมีบทบาทในการอภิปรายแลกเปลี่ยนข่าวสาร เสนอแนะความคิดเห็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง สำหรับผู้ที่นั่งวงนอกจะทำหน้าที่เป็นผู้สังเกตการณ์ไม่มีบทบาทในการประชุม

(16) การจัดทัศนศึกษา (Field Trip) เป็นการนำผู้เข้ารับการฝึกอบรมไปศึกษาดูงาน ณ สถานที่ที่น่าสนใจเพื่อศึกษาสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นจริงหรือเพื่อศึกษาจากของจริง ซึ่งจะช่วยให้เกิดความเข้าใจเพราะได้เห็นการปฏิบัติจริง ทั้งนี้ควรจัดทัศนศึกษาควบคู่ไปกับเทคนิคการฝึกอบรมประเภทอื่น ๆ เช่น การบรรยายก่อนไปศึกษาดูงาน หรือจัดให้มีการอภิปรายภายหลังกลับมาจากทัศนศึกษาก็ได้

(17) การสอนงาน (Coaching) หรือการแนะนำงาน จะเป็นวิธีการที่มุ่งให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รู้จักวิธีปฏิบัติงานอย่างถูกต้อง ส่วนใหญ่จะเป็นการฝึกอบรมระหว่างการปฏิบัติงาน โดยอาจสอนหรือแนะนำงานเป็นรายบุคคลหรือกลุ่มเล็ก ซึ่งจะเกิดประโยชน์มากกว่าการแนะนำงานในกลุ่มใหญ่ ด้วยเหตุนี้วิทยากรจะต้องมีความรู้ ประสบการณ์และทักษะในงานที่สอนเป็นอย่างดี และหลังจากสอนงานหรือแนะนำงานแล้ว ควรเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทดลองปฏิบัติงานนั้นด้วยตนเอง เพื่อเป็นการทบทวนและทดสอบความเข้าใจการสอนงานหรือการแนะนำนี้เป็นเทคนิคการฝึกอบรมที่สร้างความร่วมมือและประสานงานระหว่างผู้เข้ารับการฝึกอบรมและวิทยากรซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างลูกน้องและหัวหน้างาน

(18) การฝึกอบรมให้ไวต่อความรู้สึก (Sensitivity training) เป็นการเน้นในการฝึกประสาทสัมผัสหรือการพัฒนาบุคคล โดยกระบวนการกลุ่มจะเป็นการฝึกใช้ประสาทสัมผัสของบุคคลให้เข้าใจผู้อื่น ด้วยการมีปฏิสัมพันธ์ที่ติดต่อกัน รู้จักสังเกตลักษณะท่าทางการแสดงออกของผู้อื่นเพื่อให้เข้าใจพฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นของบุคคลอื่น ผลการฝึกอบรมจะนำมาสู่การพัฒนาตนเองในการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมกับกลุ่ม วิทยากรจะต้องพยายามกระตุ้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละคนได้แสดงพฤติกรรมที่เป็นของตนเองออกมาอย่างแท้จริง พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้วิเคราะห์พฤติกรรมของแต่ละบุคคลในข้อบกพร่อง สิ่งที่ควรแก้ไข และให้มีการทดลองฝึกพฤติกรรมที่เหมาะสม

(19) การประชุมโต๊ะกลม (Round Table) หรือการอภิปรายโต๊ะกลม เป็นการประชุมหรืออภิปรายโดยผู้ทรงคุณวุฒิประมาณ 4 - 6 คน โดยจัดให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ฟังนั่งหันหน้าซึ่งกันและกันในลักษณะของโต๊ะกลม ส่วนใหญ่การประชุมโต๊ะกลมจะเป็นการแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นมากกว่าเป็นการเสนอทฤษฎีข้อเท็จจริง ดังนั้นในการจัดประชุมโต๊ะกลมจึงควรจัดให้มี ผู้ดำเนินรายการคอยควบคุมการประชุม จับประเด็นสรุป และเสนอคำถาม

(20) การประชุมแบบฟอรัม (Forum) หรือการชี้แจงปัญหาข้อข้องใจเป็นเทคนิคการประชุมที่เปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้มีส่วนร่วมซักถามข้อสงสัยข้อข้องใจหลังจากที่วิทยากร

ได้ชี้แจงประเด็นปัญหาส่วนใหญ่การจัดประชุมแบบฟอรัมจะเป็นการชี้แจงพูดคุยประเด็นปัญหาหรือข้อข้องใจ ข้อขัดแย้ง ข้อสงสัยระหว่างวิทยากรกับผู้ฟังนั่นเอง

(21) การจัดกลุ่มผู้ฟังให้โต้ตอบ (Audience Reaction Team) หรือกลุ่มซักถามหรือการสนองความต้องการกลุ่ม เป็นการฝึกอบรมที่มีการจัดกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรม หรือตัวแทนจากกลุ่มให้ทำหน้าที่ซักถามรายละเอียดเพิ่มเติมซักถามข้อสงสัย ฝึกหัดการจับประเด็น โดยมีการโต้ตอบกับวิทยากรทำให้วิทยากรทราบถึงความต้องการปัญหา แนวคิดของกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรม และทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้มีส่วนร่วมในการบรรยาย

(22) การจัดกลุ่มผู้ฟัง (Listening Team) เป็นเทคนิคการจัดที่มีกลุ่มผู้ฟังการบรรยายหรือการอภิปราย โดยคัดเลือกกลุ่มผู้ฟังจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้ฝึกการจดบันทึกการบรรยายหรือการอภิปราย การสรุปประเด็น การสรุปการประชุมหรือการอภิปรายการทำงาน เพื่อเสนอรายงานการบรรยายหรือการอภิปรายให้ที่ประชุมได้ทราบต่อไป ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เข้ารับการฝึกอบรมทุกคนได้ฟังการสรุปย่อจุดที่สำคัญหรือทบทวนในตอนท้ายของการบรรยาย

(23) การประชุม (Conference) เป็นการประชุมเฉพาะกลุ่มผู้ทำงานหรือหัวหน้ากลุ่ม หัวหน้ากอง หัวหน้าแผนกโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อปรึกษาหารือร่วมกันแก้ไขปัญหา กำหนดนโยบาย วางหลักเกณฑ์ แนวทางการปฏิบัติ รับทราบนโยบายที่เปลี่ยนแปลง เพื่อชี้แจงให้แก่ลูกน้องหรือผู้ใต้บังคับบัญชาต่อไป

(24) การประชุมพบปะ(Convention) หรือประชุมระดับผู้บริหารหรือประชุมระดับหัวหน้า เป็นการประชุมเฉพาะกลุ่มผู้ทำงานหรือหัวหน้ากลุ่ม หัวหน้ากอง หัวหน้าแผนกซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อปรึกษาหารือร่วมกันอย่างไม่เป็นทางการ

รูปแบบการฝึกอบรมผู้นำท้องถิ่น

ซึ่งผลการวิเคราะห์รูปแบบยุทธวิธีการฝึกอบรมผู้พิพากษาสมทบ จากผลงานการวิจัยเกี่ยวกับการจัดรูปแบบยุทธวิธีในการฝึกอบรมผู้พิพากษาสมทบเกี่ยวกับการใกล้เคียงข้อพิพาท เพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (Hongphan, 2009) มีดังต่อไปนี้

1) ด้านเวลา สถานที่และค่าใช้จ่ายในการจัดฝึกอบรมผู้ประνομข้อพิพาทหรือคณะกรรมการประνομข้อพิพาท คิดว่าวิธีการที่เหมาะสมและสามารถปฏิบัติได้ นั้น จัดฝึกอบรมหลังที่ได้รับการมอบหมายหรือแต่งตั้งให้เป็นผู้ประνομข้อพิพาทปฏิบัติงาน จัดฝึกอบรมเมื่อ ผู้ประνομข้อพิพาทหรือคณะกรรมการประνομข้อพิพาทเข้าปฏิบัติหน้าที่แล้วการฝึกอบรมก่อนผู้ประνομข้อพิพาทหรือคณะกรรมการประνομข้อพิพาทจะปฏิบัติหน้าที่ควรฝึกอบรมก่อนจะปฏิบัติหน้าที่ต้องจัด 6 วัน การฝึกอบรมระหว่างปฏิบัติหน้าที่หรือฝึกอบรมทบทวนหรือฝึกอบรมเพิ่มเติมนั้นควรจัดในการฝึกอบรมระหว่างปฏิบัติหน้าที่หรือฝึกอบรมทบทวนเพิ่มเติมนั้นมีความเห็นให้จัดตามความเหมาะสม การฝึกอบรมระหว่างปฏิบัติหน้าที่หรือการฝึกอบรมทบทวนหรือ ฝึกอบรมเพิ่มเติมนั้นควรจัดช่วงหลังเก็บเกี่ยวการฝึกอบรมระหว่างปฏิบัติหน้าที่หรือฝึกอบรมทบทวนหรือการฝึกอบรมเพิ่มเติมควร จัดขึ้นตามความจำเป็นปัญหาการขัดแย้งที่เกิดขึ้น และความต้องการแก้ไขปัญหามา สถานที่ฝึกอบรมจัดฝึกอบรมผู้ประνομข้อพิพาทหรือคณะกรรมการประνομข้อพิพาทควรจัดฝึกอบรมเป็นจุดโดยให้ผู้ประνομข้อพิพาทหรือคณะกรรมการประνομข้อพิพาท หลาย ๆ หมู่บ้านมาฝึกอบรมรวมกัน ณ ที่ใด

ที่หนึ่ง หรือจัดฝึกอบรมตามศูนย์หรือสถาบันนั้น และเนื่องจากงบประมาณทางราชการมีจำกัด ดังนั้น การฝึกอบรมควรจะให้ผู้ประνομข้อพิพาทหรือคณะกรรมการประνομข้อพิพาท ได้มีส่วนออกค่าใช้จ่ายเป็นบางส่วนในการไปดูงานนอกสถานที่ ผู้ประνομข้อพิพาทหรือคณะกรรมการประνομข้อพิพาท ควรออกค่าใช้จ่ายในการไปดูงานนอกสถานที่เอง ผู้ประνομข้อพิพาทหรือคณะกรรมการประνομข้อพิพาท ควรออกค่าอาหารในระหว่างฝึกอบรมเอง เป็นการเสียค่าใช้จ่ายเพื่อเพิ่มพูนความรู้ และเห็นสมควร ออกค่าใช้จ่ายเองในกรณีที่เชิญผู้ที่มีความชำนาญพิเศษมาให้ความรู้ตามที่คุณประโนมข้อพิพาทต้องการ

2) เนื้อหาสาระผู้ประνομข้อพิพาทหรือคณะกรรมการประνομข้อพิพาท มีความต้องการ และสนใจนั้น เกี่ยวกับการมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประνομข้อพิพาท ความรู้เกี่ยวกับหน้าที่ ความรับผิดชอบของผู้ประνομข้อพิพาทหรือคณะกรรมการประνομข้อพิพาท ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการขจัดปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในตำบล/ชุมชนและฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับวิธีการไกล่เกลี่ย ประนีประนอมพร้อมทั้งวิธีช่วยกันแก้ปัญหาาร่วมกัน ความรู้เกี่ยวกับวิธีและขั้นตอนการไกล่เกลี่ย ประนีประนอมข้อพิพาทนอกศาลและความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่ประชาชนควรทราบ รวมถึงความรู้ เกี่ยวกับวิธีการแบบใหม่ ๆ ในการลดความขัดแย้งในสังคม

3) วิธีสอนและกิจกรรมในการฝึกอบรมผู้ประνομข้อพิพาทหรือคณะกรรมการประνομข้อพิพาท วิธีสอนและกิจกรรมที่ความเหมาะสมนั้นเกี่ยวกับการฟังคำบรรยายหรือคำอธิบายจากผู้รู้ ในด้านการประνομข้อพิพาท ส่วนใหญ่ การฟังคำบรรยายจากผู้รู้ในการประνομข้อพิพาทนั้น อยู่ในระดับเป็นที่ต้องการมากที่สุด และในกรณีเกี่ยวกับการพาผู้ประνομข้อพิพาทไปเยี่ยมชมสถานที่ ที่มีประโยชน์ต่อการประνομข้อพิพาทเป็นสิ่งที่ผู้ประνομข้อพิพาทหรือคณะกรรมการประνομข้อพิพาทมีความเห็นเป็นกลาง ๆ การเชิญผู้ที่มีความรู้และความชำนาญเรื่องการไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาท มาแสดงวิธีการหรือแสดงผลที่เชิญผู้ที่มีความรู้และความชำนาญเรื่องการประνομเกิดขึ้น โดยลงมือเชิงปฏิบัติการให้เห็นด้วยตนเองผู้นำส่วนใหญ่เห็นด้วยเป็นอย่างมาก หลาย ๆ คนร่วมแสดงความคิดเห็นให้ผู้ประνομข้อพิพาท หรือ คณะกรรมการประνομข้อพิพาทได้ความรู้และแนวความคิด ส่วนใหญ่ก็เห็นด้วยจะมีการแสดงทัศนคติแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันในแต่ละตำบล/ชุมชน การจัดแบ่งผู้ประνομข้อพิพาทหรือคณะกรรมการประνομข้อพิพาทเห็นด้วยกับการเป็นกลุ่มเล็ก ๆ แล้ว แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันหรือช่วยกันปฏิบัติการเชิงปฏิบัติการตามที่ได้รับมอบหมายจะได้ หลากหลายแนวความคิดการจัดให้ผู้ประνομข้อพิพาทหรือคณะกรรมการประνομข้อพิพาทฝึกปฏิบัติจริง ๆ ส่วนใหญ่ อยู่ในระดับ ปานกลาง และส่วนใหญ่ให้มีการจัดรายการทางวิทยุกระจายเสียง ที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ประνομข้อพิพาทหรือคณะกรรมการประνομข้อพิพาทการใช้เครื่องมือที่ทันสมัย ช่วยในการฝึกอบรมเป็น ส่วนใหญ่ ในการฝึกอบรมผู้ประνομข้อพิพาทคิดว่าวิธีสอนและกิจกรรมควรมีการจัดทำหนังสือคู่มือวิธีการประνομข้อพิพาทให้ผู้ประνομข้อพิพาทหรือคณะกรรมการประνομข้อพิพาท มีไว้ประจำตัวทุกคน แต่ไม่เห็นด้วยกับการจัดพาไปเยี่ยมคณะทำงานเกี่ยวกับการประνομข้อพิพาท ณ ตำบล/ชุมชนอื่น ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาท อาจจะเพราะสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ

สรุป

การจัดการรูปแบบในการฝึกอบรมผู้นำท้องถิ่นในการประนอมข้อพิพาทในชุมชนท้องถิ่น หมายถึง วิธีการที่จะทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งให้บรรลุผลสำเร็จ ดังนั้นผู้เขียนเห็นว่าการฝึกอบรมผู้นำท้องถิ่นในการประนอมข้อพิพาททำให้เพิ่มศักยภาพให้แก่ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในการไกล่เกลี่ยประนอมข้อพิพาทในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันเป็นการกระจายความช่วยเหลือทางกฎหมายสู่ระดับชุมชน หมู่บ้าน เพื่อให้สังคมเข้มแข็งและสงบสุขถ้วนหน้า ทั้งเป็นการสนับสนุนให้ชุมชนมีบทบาทในการไกล่เกลี่ย ประนอมและระงับข้อพิพาทในท้องถิ่นเพื่อลดปริมาณคดีเล็ก ๆ น้อย ๆ ลงตั้งแต่ในระดับชุมชน โดยไม่จำเป็นต้องนำเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมอันเป็นการประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย โดยเฉพาะรูปแบบของการฝึกอบรมที่ให้ความสำคัญต่อบทบาทของผู้เข้ารับการฝึกอบรม เป็นวิธีการฝึกอบรมที่เน้นผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นจุดศูนย์กลาง และการจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยมุ่งสร้างพลังกลุ่มเป็นการพัฒนากลุ่มภายใต้หลักการของกระบวนการกลุ่ม ยกตัวอย่างเช่น การสัมมนา (Seminar) เป็นการประชุมเพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ร่วมกันศึกษาค้นคว้าในหัวข้อประเด็นปัญหา ที่วิทยากรได้เสนอให้ภายใต้คำแนะนำจากวิทยากรหรือผู้ทรงคุณวุฒิ ส่วนใหญ่การสัมมนาจะจัดให้แก่ผู้ที่ปฏิบัติงานอย่างเดียวกันหรือคล้ายคลึงกันและประสบปัญหาในการปฏิบัติงานร่วมกัน จึงนำปัญหานั้นมาสัมมนาเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหา การจัดการสัมมนาจะเป็นการจัดสัมมนาในกลุ่มย่อยก่อนแล้วนำผลการสัมมนากลุ่มย่อยมาเสนอต่อที่ประชุมใหญ่อีกครั้ง การสัมมนาเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทุกคนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ และผลที่ได้จากการสัมมนา จะสามารถนำไปเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้จริง และการอภิปรายกลุ่ม (Group Discussion) เป็นการรวมกลุ่มอภิปรายเพื่อการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ ระหว่างผู้เข้ารับการฝึกอบรมจำนวนประมาณ 5-20 คนในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่วิทยากรกำหนดให้อภิปรายข้อสรุปที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ สมาชิกในกลุ่มจะเลือกให้สมาชิกคนใดคนหนึ่งในกลุ่มเป็นผู้นำการอภิปราย และคอยกระตุ้น ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทุกคนได้แสดงความคิดเห็นเพื่อหาข้อสรุปของกลุ่ม

วิธีการที่จะฝึกอบรมผู้นำท้องถิ่นให้มีคุณลักษณะเป็นผู้นำท้องถิ่นที่ดีและเอื้อต่อการลดความขัดแย้งในตำบล/ชุมชนในท้องถิ่น ต้องควรเน้นในการจัดรูปแบบของวิธีการฝึกอบรมและรูปแบบของกิจกรรมในลักษณะการสัมมนา และการอภิปรายกลุ่ม เพื่อก่อให้เกิดความรู้ที่หลากหลายและแลกเปลี่ยนเรียนรู้จะทำให้เกิดองค์ความรู้และพัฒนาความสามารถในการประนอมข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในชุมชนลดความขัดแย้งส่งผลดีต่อการพัฒนาประเทศ

References

- Hongphan, P. (2009). *chat rūpbæp yutthawithī nai kān fuk ‘oprom phū nam thongthin kieokap kān pranom kho phiphat nai khēt changwat Chaiyaphum* [Formatting tactical in training local leaders about compounding Disputes in Chaiyaphum province]. Chaiyaphum Rajabhat University.

- Khomsattham, K. (2005). **Lakthūapainaiānpranomkhōphiphāt** [General principles for resolving disputes]. 469 Phra Sumethu Road District Bowonniwet County Phranakhon: Bangkok.
- Khottum, S. (1998). **patchai dān khwāmpen phū nam thī mī khwāmsamphan kapkānmī sūanruām nai kānbōrihān ngān phatthana tambon khōng samāchik sapha ‘ongkān bōrihānsūantambon: suksā chapho chāngwat Khōn Kāēn** [Leadership factors related to participation in Tambon development administration of subdistrict administrative organization council members: A case study of Khon Kaen province]. (Liberal arts thesis) Master of Arts, Khon Kaen University.
- Rattanaburi, A. (1997). **krabūānkān fuk ‘oprom samrap kānsuksā nōk rabop rōngriān** [Training process for non-formal education]. Bangkok: People Company Limited.
- SiriPhochaphirom, S. (1997). **‘itthiphon khōng phū nam chumchon thī mī tō kānmī sūanruām thāngkān mūāng khōng prachāchon: suksā kōrānī phū nam chumchon nai khēt thētsabān tambon hūa hin** [Influence of community leaders on public participation: a case study of community leaders in Hua Hin municipality area]. Master of Political Science Thesis Department of Administration Chulalongkorn University.
- Torot, S. (1993). **khwāmpen phū nam thāng kānmūāng khōng phon ‘ēk chat chāi chunhawan** [Political leadership of General Chatichai Choonhawan]. Master's thesis, Department of Administration, Faculty of Political Science, Chulalongkorn University.

ภาคผนวก

แบบฟอร์มขอส่งบทความเพื่อพิจารณานำลง วารสารบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรื่อง เสนอขอส่งบทความตีพิมพ์ลงในวารสารบัณฑิตศึกษา

ชื่อ-นามสกุล (นาย/นาง/นางสาว)	☐ อาจารย์ ☐ นักศึกษา
หลักสูตร.....สาขา.....	
มหาวิทยาลัย	
ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ เลขที่..... หมู่ที่..... ซอย..... ถนน..... ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต..... จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์..... E-mail.....	
ชื่อเรื่องบทความภาษาไทย	
ชื่อเรื่องบทความภาษาอังกฤษ (ตัวพิมพ์ใหญ่)	
มีความประสงค์ขอส่ง ☐ บทความวิจัย ☐ บทความวิชาการ เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ลงในวารสารบัณฑิตศึกษาของ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ซึ่งบทความดังกล่าวนี้ ข้าพเจ้าขอรับรองว่ายังไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ลงในวารสารใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณา ของวารสารอื่น ในระหว่างการรอตีพิมพ์ หากข้าพเจ้าขอเพิกถอนบทความ ข้าพเจ้ายินยอมรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายใดๆ อันอาจเกิดขึ้น	

ในการนี้ข้าพเจ้าได้ดำเนินการจัดพิมพ์ ตามรูปแบบการเขียนบทความวิจัยที่มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
กำหนดไว้ทุกประการ และได้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงได้จัดส่งเนื้อหาบทความวิจัย จำนวน 1 ฉบับ ให้แก่กอง
บรรณาธิการวารสารวิจัย เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

ลงชื่อ.....ผู้ส่งบทความวิจัย
(.....)

รายการตรวจสอบบทความ

ผู้เขียนต้องตรวจสอบต้นฉบับที่จัดเตรียมให้ครบถ้วนถูกต้องตรงตามรายการตรวจสอบบทความ และส่งมาพร้อมกับบทความบทความที่ส่งมาโดยไม่มีใบรายการตรวจสอบบทความหรือไม่ครบหรือไม่ถูกต้องตามที่กำหนดไว้จะถูกส่งกลับก่อนการดำเนินการใดๆ ทั้งสิ้น

- ☐ ต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน
- ☐ ไฟล์ที่จะส่งจะต้องทำตามรูปแบบคำแนะนำในการเตรียมต้นฉบับเท่านั้น อยู่ในรูปแบบของไฟล์ Word และใช้แบบตัวอักษร TH SarabunPSK

บทความวิจัยมีหัวข้อตามที่กำหนด ดังนี้

- ☐ ชื่อเรื่อง/บทความ มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- ☐ ชื่อ/ที่อยู่ผู้เขียน มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- ☐ บทคัดย่อ มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- ☐ คำสำคัญ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- ☐ ความสำคัญของปัญหา
- ☐ โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย
- ☐ วัตถุประสงค์วิจัย
- ☐ วิธีดำเนินการวิจัย
- ☐ ผลการวิจัย
- ☐ อภิปรายผล
- ☐ ข้อเสนอแนะ
- ☐ บรรณานุกรม

บทความวิชาการมีหัวข้อตามที่กำหนด ดังนี้

- ☐ ชื่อเรื่อง/บทความ มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- ☐ ชื่อ/ที่อยู่ผู้เขียน มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- ☐ บทคัดย่อ มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- ☐ คำสำคัญ ภาษาไทย
- ☐ บทนำ
- ☐ เนื้อหา
- ☐ สรุป
- ☐ บรรณานุกรม

ความเห็นของนักวิชาการบัณฑิตวิทยาลัย

- ☐ ถูกต้องตามรูปแบบของบทความ
- ☐ ไม่ถูกต้องตามรูปแบบบทความ

.....
(.....)
นักวิชาการศึกษา
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ความคิดเห็นของบรรณาธิการวารสารบัณฑิตศึกษา

.....
.....
.....

.....
(.....)
บรรณาธิการวารสารบัณฑิตศึกษา
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

การเตรียมต้นฉบับ
รายละเอียดในการเตรียมผลงานวิจัยเพื่อตีพิมพ์ลงในวารสารบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

ผลงานทางวิชาการที่ได้รับการพิจารณา ได้แก่ บทความทางวิชาการ และบทความวิจัย ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ การพิมพ์ต้นฉบับใช้แบบอักษร (Font) ชนิด TH SarabunPSK ขนาด 18, 16 และ 14 ตามที่กำหนดในแบบฟอร์ม พิมพ์หน้าเดียวขนาด A4 ความยาว 10 – 12 หน้า ต้นฉบับประกอบไปด้วยหัวข้อต่อไปนี้

บทความวิจัย (Research Article)

บทความวิจัย	Research Article
1. ชื่อบทความวิจัย (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)	1. Title
2. ชื่อผู้เขียน สถานที่ทำงาน (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) และ Email	2. Author, Affiliations and Email
3. บทคัดย่อ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยย่อ)	3. ABSTRACT
4. คำสำคัญ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)	4. Keywords
5. ความสำคัญของปัญหา	5. Introduction
6. โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย	6. Research Questions
7. วัตถุประสงค์การวิจัย	7. Research Objectives
8. วิธีดำเนินการวิจัย	8. Methodology
9. ผลการวิจัย	9. Research Results
10. อภิปรายผล	10. Discussion
11. ข้อเสนอแนะ	11. Suggestions
12. เอกสารอ้างอิง	12. References

บทความวิชาการ (Academic Article)

บทความวิชาการ	Academic Article
1. ชื่อเรื่อง/บทความ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)	1. Title
2. ชื่อผู้เขียน สถานที่ทำงาน (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) และ Email	2. Author, Affiliations and Email
3. บทคัดย่อ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)	3. ABSTRACT
4. คำสำคัญ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)	4. Keywords
5. บทนำ	5. Introduction
6. เนื้อหา	6. Content
7. สรุป	7. Conclusion
8. เอกสารอ้างอิง	8. References

รูปแบบและขนาดตัวอักษร

ตารางที่ 1 การกำหนดรูปแบบและขนาดตัวอักษร

ส่วนประกอบบทความ	บทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (English Articles) Font = TH SarabunPSK	
	ขนาด ตัวอักษร Size	ลักษณะตัวอักษร Font Type
ชื่อเรื่อง (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) / Title	18 [CT]	ตัวหนา / Bold Font
ชื่อผู้เขียน / Author	14 [CT]	ตัวปกติ / Regular Font
สถานที่ทำงาน และ Email / Affiliations & Email	14 [CT]	ตัวปกติ / Regular Font
บทคัดย่อ และ ABSTRACT	16 [CT]	ตัวหนา / Bold Font
เนื้อหาบทคัดย่อ และ ABSTRACT	16 [LRJ]	ตัวปกติ / Regular Font
คำสำคัญ และ Keywords	16 [LJ]	ตัวหนา / Bold Font
เนื้อหาคำสำคัญ	16 [LRJ]	ตัวปกติ / Regular Font
หัวข้อหลักต่างๆ ได้แก่ ความสำคัญของปัญหา โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย วัตถุประสงค์การวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ / Item	16 [LJ]	ตัวหนา / Bold Font
เนื้อหา / Article	16 [LRJ]	ตัวปกติ / Regular Font
เอกสารอ้างอิง/ References	16 [CT]	ตัวหนา / Bold Font
เนื้อหาเอกสารอ้างอิง	16 [LRJ]	ตัวปกติ / Regular Font

หมายเหตุ : CT = Centre Text (กึ่งกลาง), LJ = Left Justified (ชิดซ้าย),
LRJ = Left & Right Justified (กระจายแบบไทย)

การกำหนดรูปแบบบทความวิจัย สำหรับตีพิมพ์ ให้ผู้ส่งปฏิบัติ ดังนี้

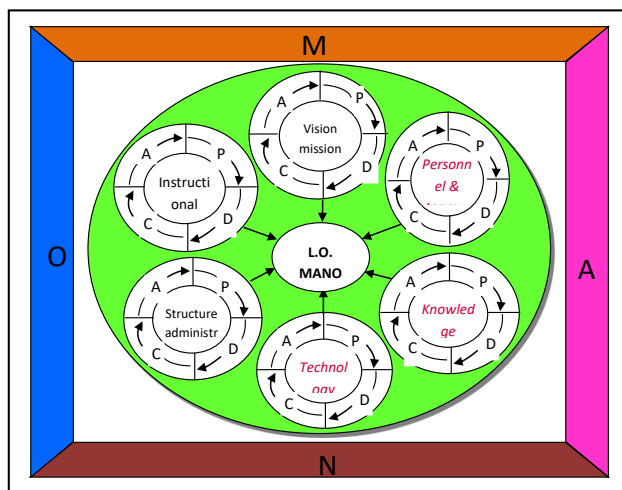
1. ตั้งระยะขอบบน 3.81 เซนติเมตร (1.5 นิ้ว) ตั้งระยะขอบล่าง 2.54 เซนติเมตร (1 นิ้ว)
2. ตั้งระยะขอบด้านซ้าย 3.81 เซนติเมตร (1.5 นิ้ว) ตั้งระยะขอบด้านขวา 2.54 เซนติเมตร (1 นิ้ว)
3. แบบอักษร TH SarabunPSK ขนาด 18, 16 และ 14 (ตามที่กำหนดในแบบฟอร์ม)

คำแนะนำผู้เขียน

1. **ชื่อเรื่อง** ไม่ยาวเกินไป แต่ครอบคลุมสาระทั้งเรื่อง ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
ชื่อเรื่องภาษาไทย ขนาด 18 ตัวหนา จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ
ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ ขนาด 18 ตัวหนาและตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ
2. **ชื่อผู้แต่ง** ชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาด 14 ตัวธรรมดา โดยพิมพ์ตรงกึ่งกลางหน้ากระดาษใต้ชื่อเรื่อง (ชื่อผู้แต่งไม่ใส่ตำแหน่งทางวิชาการ ยศ ตำแหน่ง ทหาร สถานภาพทางการศึกษา หรือคำนำหน้าชื่อหรือท้ายชื่อ)
3. **สถานที่ทำงานและ Email** หน่วยงานของผู้แต่งทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาด 14 ตัวธรรมดา โดยพิมพ์ตรงกึ่งกลางหน้ากระดาษใต้ชื่อผู้แต่งให้ใส่ตัวเลขยก (1) กำกับท้ายนามสกุลผู้แต่ง และด้านหน้าหน่วยงานหรือต้นสังกัด และ Email ที่สามารถติดต่อได้ ขนาด 14 ตัวธรรมดา โดยพิมพ์ตรงกึ่งกลางหน้ากระดาษใต้สถานที่ทำงาน
4. **บทคัดย่อ และ Abstract** เป็นการสรุปสาระสำคัญของเรื่อง กรณียกความวิจัยภาษาไทย ให้เขียนบทคัดย่อภาษาไทย แล้วตามด้วยบทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) และกรณียกความวิจัยภาษาอังกฤษ ให้เขียนบทคัดย่อภาษาอังกฤษแล้วตามด้วยบทคัดย่อภาษาไทย ทั้งนี้ บทคัดย่อ ควรมีความยาวไม่เกิน 10 บรรทัดหรือความยาวระหว่าง 200 ถึง 250 คำ
บทคัดย่อภาษาไทย หัวข้อบทคัดย่อขนาด 16 ตัวหนา จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ เนื้อหาบทคัดย่อขนาด 16 ตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน (กระจายแบบไทย)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ หัวข้อบทคัดย่อขนาด 16 ตัวหนา จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ เนื้อหาบทคัดย่อขนาด 16 ตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน (กระจายแบบไทย)
5. **คำสำคัญ** คำสำคัญต่อท้ายบทคัดย่อ และ Keywords ต่อท้าย Abstract ควรมีไม่เกิน 5 คำ
คำสำคัญภาษาไทย หัวข้อคำสำคัญขนาด 16 ตัวหนา จัดชิดขอบกระดาษด้านซ้าย ใต้บทคัดย่อภาษาไทย เนื้อหาขนาด 16 ตัวธรรมดา เว้นระหว่างคำด้วยเคาะ 1 ครั้ง
คำสำคัญภาษาอังกฤษ (Keywords) หัวข้อคำสำคัญขนาด 16 ตัวหนา จัดชิดขอบกระดาษด้านซ้าย ใต้บทคัดย่อภาษาอังกฤษ เนื้อหาขนาด 16 ตัวธรรมดา เว้นระหว่างคำด้วย Comma (,)
6. **เนื้อหา** ให้จัดพิมพ์ 1 คอลัมน์ เนื้อหาภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาด 16 ตัวธรรมดา บรรทัดแรกเว้น 1 Tab จากขอบกระดาษด้านซ้าย และจัดพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน (กระจายแบบไทย)
หัวข้อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษขนาด 16 ตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย หัวข้อย่อย ขนาด 16 ตัวหนา ระบุหมายเลขหน้าหัวข้อย่อยโดยเรียงตามลำดับหมายเลขตำแหน่ง ให้ Tab 0.75 เซนติเมตร จากอักษรตัวแรกของหัวข้อเรื่อง
7. **การจัดรูปภาพ** ต้องพิมพ์รูปภาพให้อยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ ใต้รูปภาพให้บอกชื่อของรูปภาพและบอกแหล่งที่มาของรูปภาพด้วย
รูปภาพควรมีรายละเอียดเท่าที่จำเป็นเท่านั้น เว้นบรรทัดเหนือรูปภาพ 1 บรรทัด และเว้นใต้คำบรรยายรูปภาพ 1 บรรทัด ชื่อภาพให้จัดวางไว้ชิดริมซ้าย โดยวางไว้ใต้ภาพ ภาษาไทยใช้คำว่า ภาพที่ ภาษาอังกฤษใช้คำว่า Figure ตามด้วยหมายเลขภาพ ห่างจากคำว่าภาพที่ 1 ตัวอักษร ใช้ลักษณะตัวเลขเป็นตัวหนา และเว้น 1 ตัวอักษร ตามด้วยชื่อภาพควรระบุที่มาของภาพ (ถ้ามี) โดย

ระบุคำว่า ที่มา ให้ตรงกับคำว่าภาพที่ ด้วยรูปแบบอักษรปกติ ตามด้วยเครื่องหมาย (:) แล้วเว้น 1 ตัวอักษรตามด้วยแหล่งอ้างอิง

ตัวอย่าง รูปแบบภาพ

ภาพที่ 1 แสดงรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน ประถมศึกษาขนาดเล็ก (L.O. MANO Model)

ที่มา: Pedler, Burguynne and Boydell (1988)

8. การจัดรูปแบบตาราง ตารางทุกตารางจะต้องมีหมายเลขและคำบรรยายกำกับเหนือตารางให้เว้นบรรทัดเหนือชื่อตาราง 1 บรรทัด และเว้นใต้ตาราง/หมายเหตุตาราง หรือ ที่มา 1 บรรทัด ชื่อตารางภาษาไทยใช้คำว่า ตารางที่ ภาษาอังกฤษใช้คำว่า Table ตามด้วยหมายเลขตารางห่างจากคำว่าตารางที่ 1 ตัวอักษร ใช้ลักษณะตัวเลขเป็นตัวหนา และเว้น 1 ตัวอักษร ตามด้วยชื่อตารางโดยจัดรูปแบบชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

ตัวอย่าง รูปแบบตาราง

ตารางที่ 1 ผลความพึงพอใจของนักศึกษาคณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันรัชต์ภาคย์ที่มีต่อการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองวิชาความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์

ชุดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านลักษณะทางกายภาพ	4.09	0.73	มาก
ด้านจุดประสงค์	4.06	0.64	มาก
ด้านเนื้อหา	3.92	0.77	มาก
ด้านสื่อ	4.07	0.73	มาก
ด้านการวัดประเมินผล	4.31	0.64	มาก
ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้	4.60	.56	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.11	.70	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า นักศึกษา มีความพึงพอใจต่อการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่พัฒนาขึ้น โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.11$)

9. การจัดรูปแบบสมการ ต้องพิมพ์ให้อยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ

ตัวอย่าง รูปแบบสมการ

$$x^2+7x+10 = 0$$

10. เอกสารอ้างอิง หัวข้อเอกสารอ้างอิงภาษาอังกฤษ (References) ขนาด 16 ตัวหนา จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ รายการอ้างอิงขนาด 16 ตัวธรรมดา ตำแหน่งชื่อผู้แต่งชิดขอบซ้าย การอ้างภาพหรือตารางขอให้ใส่ที่มา เพื่อป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ (หากมีการฟ้องร้องจะเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว ทางวารสารจะไม่รับผิดชอบใดๆ ทั้งสิ้น) และอ้างอิงเป็นแบบแทรกปนในเนื้อหา (In-Text Citation) และการเขียนเอกสารอ้างอิงขอให้เขียนตามรูปแบบของวารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ (รูปแบบ APA) โดยเขียนเป็นภาษาอังกฤษ ในกรณีที่ใช้อ้างอิงภาษาไทย ให้แปลเป็นอักษรโรมันตัวอ่านภาษาไทย แล้วจึงแปลเป็นภาษาอังกฤษ

รูปแบบการพิมพ์เอกสารอ้างอิง

วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ มีความพยายามที่จะพัฒนาคุณภาพวารสารเพื่อผลักดันวารสารเข้าสู่ฐานข้อมูล ACI ซึ่งเป็นฐานข้อมูลระดับอาเซียน ดังนั้น กองบรรณาธิการวารสารฯ จึงกำหนดรูปแบบการพิมพ์เอกสารอ้างอิงให้เขียนตามแบบ APA (American Psychological Association) หากรายการอ้างอิงเป็นของคนไทยในเอกสารอ้างอิงจะต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษทุกรายการ และยึดหลักการถอดอักษรไทยเป็นโรมัน ดังนี้

1. รูปแบบการพิมพ์เอกสารอ้างอิงให้เขียนตามแบบ APA (American Psychological Association)
2. รายการอ้างอิงเป็นของคนไทยในเอกสารอ้างอิงจะต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษทุกรายการ โดยจัดเรียงคู่กัน คือ เรียงบรรณานุกรมภาษาอังกฤษที่แปลขึ้นก่อน และตามด้วยบรรณานุกรมภาษาไทย และให้เรียงลำดับโดยยึดตัวอักษรภาษาอังกฤษก่อน-หลัง
3. ชื่อเรื่อง (Title) จะต้องทำให้เป็น Thai Romanization (การถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมัน) และต้องเป็นภาษาอังกฤษในวงเล็บเหลี่ยม [...]
4. การทำการ Romanization นั้นจะยึดตามหลักสากลโดยใช้เกณฑ์ของ Library of congress สามารถศึกษารายละเอียดได้ที่ website : <https://www.loc.gov/catdir/cpsd/roman.html>
5. สำหรับการเขียน Thai Romanization แนะนำให้ใช้โปรแกรมแปลงสำเนา ที่พัฒนาโดย NECTEC <http://164.115.23.167/plangsarn/index.php>

การอ้างอิงในเนื้อหา

การอ้างอิงในเนื้อหาความทุกการอ้างอิงที่ปรากฏในเนื้อหาจะต้องมีในส่วนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ และห้ามใส่เอกสารอ้างอิงโดยปราศจากการอ้างอิงในเนื้อหาบทความ และให้ใช้การอ้างอิงตามระบบอ้างอิงแบบนาม-ปี โดยมีรายละเอียดการอ้างอิงดังนี้

การอ้างอิงในเนื้อหา

การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา ให้ใส่ชื่อสกุลผู้แต่งและปีที่พิมพ์เป็น ค.ศ. (กรณีผู้แต่งเป็นคนไทยระบุเฉพาะนามสกุลเป็นภาษาอังกฤษ และปรับปี พ.ศ. ที่พิมพ์เป็น ค.ศ. ทั้งนี้ หากไม่ปรากฏว่าผู้แต่งคนดังกล่าวเคยเขียนชื่อสกุลเป็นภาษาอังกฤษมาก่อน อนุโลมให้ใช้หลักเกณฑ์การถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมันแบบถ่ายเสียงตามประกาศราชบัณฑิตยสถานได้) เช่น

ผู้แต่งเป็นคนไทย

กาญจนา แก้วเทพ (2547)	พิมพ์เป็น	Kaewthep (2004) หรือ (Kaewthep, 2004) หรือ กาญจนา แก้วเทพ (Kaewthep, 2011)
-----------------------	-----------	--

ผู้แต่งชาวต่างชาติ

A.A. Berger	พิมพ์เป็น	Berger (2011) หรือ (Berger, 2011)
-------------	-----------	--------------------------------------

รายการอ้างอิงที่ปรากฏแทรกอยู่ในเนื้อหาจะต้องนำไปเรียงตามลำดับตัวอักษรนามสกุลของผู้แต่ง พร้อมใส่รายละเอียดของรายการอ้างอิงในเอกสารอ้างอิง (References) ให้ถูกต้องตามหลักการเขียนเอกสารอ้างอิงของวารสาร ในทำนองเดียวกันรายการอ้างอิงที่อยู่ในส่วนเอกสารอ้างอิงจะต้องมีการอ้างอิงไว้ในเนื้อหา ซึ่งข้อมูลทั้ง 2 แห่งนี้จะต้องมีนามสกุลของผู้แต่ง และปีที่พิมพ์ต้องตรงกันและจำนวนรายการต้องตรงกัน

1. รายการอ้างอิงมีผู้แต่งคนเดียว ระบุนามสกุลของผู้แต่งตามด้วยปี ค.ศ. ที่พิมพ์
ผู้แต่งเป็นคนไทย

Kaewthep (2004) พบว่า... หรือ ... (Kaewthep, 2004)

ผู้แต่งชาวต่างชาติ

Berger (2011) กล่าวว่า ... หรือ ... (Berger, 2011)

2. รายการอ้างอิงมีผู้แต่ง 2 คน ระบุนามสกุลของผู้แต่งตามด้วยปี ค.ศ. ที่พิมพ์
ผู้แต่งเป็นคนไทย

Kaewthep & Bunchua (2004) พบว่า... หรือ ... (Kaewthep & Bunchua, 2004)

ผู้แต่งชาวต่างชาติ

Berger & Vygotsky (2011) กล่าวว่า ... หรือ ... (Berger & Vygotsky, 2011)

3. รายการอ้างอิงมีผู้แต่ง 3-5 คน ระบุนามสกุลของผู้แต่งทุกคนตามด้วยปี ค.ศ. ที่พิมพ์
สำหรับการกล่าวถึงครั้งต่อมาให้ระบุนามสกุลของผู้แต่งคนแรก ตามด้วยคำว่า “et al.” และปี ค.ศ. ที่พิมพ์
กล่าวถึงครั้งแรก Holmberg, Orbuch, & Veroff (2004) กล่าวว่า ...
... (Holmberg, Orbuch, & Veroff, 2004)

กล่าวถึงครั้งต่อมา Holmberg et al. (2004) กล่าวว่า ...หรือ... (Holmberg et al., 2004)

4. รายการอ้างอิงมีผู้แต่ง 6 คน ขึ้นไป

ระบุนามสกุลของผู้แต่งคนแรก ตามด้วยคำว่า “และคณะ” เมื่อชื่ออยู่ในข้อความ หรือตามด้วยคำว่า “et al.” เมื่ออยู่ในวงเล็บ และตามด้วยปี ค.ศ. ที่พิมพ์
(Paul et al., 1999) หรือ Paul et al. (1999) เสนอว่า ...

5. รายการอ้างอิงมีผู้แต่งเป็นสถาบันหรือหน่วยงาน

.... (Australian Research Council, 1996)

กรณีสถาบันหรือหน่วยงานมีอักษรย่อแทนหน่วยงาน ในการอ้างอิงในเนื้อหาครั้งแรกให้ใส่วงเล็บชื่อย่อ

หน่วยงานตามด้วยปีที่พิมพ์ การอ้างอิงครั้งต่อมาให้ใช้อักษรย่อตามด้วยปีที่พิมพ์

กล่าวถึงครั้งแรก ชื่อเต็มของหน่วยงาน ตามด้วยวงเล็บชื่อย่อ และปี ค.ศ. ที่พิมพ์

... (Australian Institute of Health and Welfare [AIHW], 2005)

กล่าวถึงครั้งต่อมา ชื่อย่อ และปี ค.ศ. ที่พิมพ์ ... (AIHW, 2005)

6. รายการอ้างอิงมีไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง

ให้ใช้คำว่า นิรนาม หรือ Anonymous แทนชื่อผู้แต่ง

(Anonymous, 1999)

7. รายการอ้างอิงมีไม่ปรากฏเมืองที่พิมพ์หรือสำนักพิมพ์หรือปีที่พิมพ์

การระบุผู้แต่งให้เป็นไปตามข้อ 1 -5 สำหรับส่วนที่ไม่ปรากฏให้แทนด้วยคำดังต่อไปนี้

รายการอ้างอิงของไทยและของต่างชาติ

ไม่ปรากฏเมืองที่พิมพ์ (no place of publication) ใช้ “n.p.”

ไม่ปรากฏสำนักพิมพ์ (no place of publisher) ใช้ “n.p.”

ไม่ปีที่พิมพ์ (no date) ใช้ “n.d.”

Miller (n.d.) พบว่า ... หรือ ... (Miller, n.d.)

8. การอ้างอิงรายการทุติยภูมิหรือการอ้างอิงสองทอด (Secondary Source)

ระบุนามสกุลของผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์เอกสารต้นฉบับ (cited in นามสกุล, ปีที่พิมพ์ของผู้แต่ง
ทุติยภูมิ)

Campbell and Stanley (1969 cited in Gay, 1992) พบว่า ...

(Campbell and Stanley, 1969 cited in Gay, 1992)

9. การอ้างอิงเอกสารมากกว่าหนึ่งรายการในวงเล็บเดียวกัน

ระบุรายการอ้างอิงทุกรายการในวงเล็บ ให้เรียงลำดับตามตัวอักษร โดยคั่นด้วยเครื่องหมาย
อัฒภาค “;” ไม่ต้องเว้นหน้าเครื่องหมายนี้ แต่ให้มีหนึ่งเว้น 1 ตัวอักษรบรรทัดหลังเครื่องหมาย

(Kartner, 1973; Kartner & Russel, 1975)

- กรณีอ้างอิงผู้แต่งมีทั้งคนไทยและชาวต่างชาติ ให้เขียนผู้แต่งที่เป็นคนไทยก่อนและเรียงตาม
ตัวอักษร ตามด้วยผู้แต่งที่เป็นชาวต่างชาติเรียงตามตัวอักษร

(Bunchua, 2004; Holmberg, Orbuch, & Veroff, 2004; Sartre, 1962; Vygotsky, 1978)

- กรณีอ้างอิงแหล่งที่มามากกว่า 1 ชิ้นของผู้แต่งคนเดียวกันในข้อความเดียวกัน ให้ระบุผู้แต่ง
โดยเรียงตามปีที่พิมพ์จากอดีตถึงปัจจุบัน ให้ระบุผู้แต่งและปีที่พิมพ์สำหรับแหล่งที่มาที่ตีพิมพ์ก่อน
ส่วนแหล่งที่มาถัดไปให้ระบุเพียงแค่ปีที่พิมพ์ คั่นระหว่างแหล่งที่มาด้วยเครื่องหมาย (;) (ผู้แต่ง,ปีที่
พิมพ์ก่อน;ปีที่พิมพ์ถัดมา)

(Wiratchai, 1999; 2002)

10. เอกสารอ้างอิงมากกว่าหนึ่งชื่อเรื่อง โดยผู้แต่งคนเดียวกันและพิมพ์ปีเดียวกัน

ระบุนามสกุลของผู้แต่งและปี ค.ศ. ที่พิมพ์ตามด้วยอักษร a,b,c ตามที่เรียงไว้ในบรรณานุกรม
Jackson (2009a) ข้อความต่อมา Jackson (2009b) หรือ (Jackson, 2009a, 2009b)

รูปแบบบรรณานุกรม/เอกสารอ้างอิง

หนังสือ (Book)	
รูปแบบ General Format	นามสกุล./ตัวอักษรตัวแรกของชื่อต้น./(ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง./ครั้งที่พิมพ์./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์. Author./A./ (Year)./ Title of book. / Place:/Publisher.
ผู้แต่งเป็นคนไทย Thai Romanization	Author. (Year). Romanized Title [Translated Title]. Place: Publisher.
ผู้แต่ง 1 คน	Vygotsky, L. (1978). Mind in society: The developmental of higher psychological process. Cambridge, MA: Harvard University Press. Srisa-ard, B. (2002). kānwichai būāngton [Basic research]. 7 th ed. Bangkok: Suweeriyasan.
ผู้แต่ง 3-5 คน	Holmberg, D., Orbuch, T., & Veroff, J. (2004). Thrice-told tales: Married couples tell their stories. Mahwah, NJ: Erlbaum.
	Srisa-ard, B., Saleewong, D., & Kaewthep, K. (2002). kānwichai būāngton [Basic research]. 7 th ed. Bangkok: Suweeriyasan.
ผู้แต่ง 6 คนขึ้นไป	Jackson, M. H., et al. (1991). Environmental Health Rrference Book. Oeford: Butterworth-Heineman.
	Srisa-ard, B. et al. (2002). kānwichai būāngton [Basic research]. 7 th ed. Bangkok: Suweeriyasan.
หนังสือที่ผู้แต่งเป็น หน่วยงาน	ชื่อหน่วยงาน./(ปีที่พิมพ์)./ชื่อหนังสือ./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.
	Bank of Thailand. (1992). 50 Years of the Bank of Thailand 1942-1992. Bangkok: Amarin.
	Office of the Education Council. (2009). ‘ēkkasān prakōp kānsōk chut wichākān phatthanā khwāmpen khurū wichāchīp sarup kādamnoēn ngān kao pī khōng kanpatirū kānsuksa (Phō,So, 2542 - 2551) [Operational summary report of 9 years by education reform (B.E. 1999-2008)]. 4 th ed. Bangkok: V.T.C communication.

หนังสือแปล Book-Translated	นามสกุล,/ตัวอักษรตัวแรกของชื่อนั้น/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อหนังสือ/(อักษรย่อของชื่อนั้น และชื่อสกุลเต็ม, ผู้แปลหรือ Trans.)/สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.
	Sartre, J.-P. (1962). Imagination: A psychological critique (F. Williams, Trans.). Ann Arbor, MI: University of Michigan Press.
	Wongwanich, S. (2007). kānpramœnphon kān rianrū nœō mai [New assessment of learning]. (P. Sinlarat, Trans.) Bangkok: Chulalongkorn University Printing House.
หนังสือที่มีบรรณาธิการ ผู้เรียบเรียง ผู้รวบรวม	นามสกุล,/ตัวอักษรตัวแรกของชื่อนั้น/(Ed.)/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อหนังสือ./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.
	Kasdorf, W. E. (Ed.). (2003). The Columbia guide to digital publishing . New York: Columbia University Press.
	Sinlarat, P. (Ed.). (2010b). CCPR krōp khīt mai thāngkān suksā [CCPR new educational framework for implementing]. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House.
บทหนึ่งในหนังสือที่มี บรรณาธิการ Chapter in A Book	นามสกุล,/ตัวอักษรตัวแรกของชื่อนั้น/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อบทในหนังสือ./In/ชื่อบรรณาธิการ/(Ed.)/ชื่อหนังสือ/(pp./เลขหน้า)/สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์. Author. (Year). Romanized Title of chapter [Translated Title of chapter]. In Editor (Ed.), Romanized Title of book [Translated Title of book] (Page). Place: Publisher.
	Haybron, D. M. (2008). Philosophy and the science of subjective well-being. In M. Eid & R. J. Larsen (Ed.), The science of subjective well-being (pp. 17-43). New York: Guildford Press.
	Chatuthai, N. (2006). ‘Odōno kap ‘utsahakam watthanatham: Kōranī suksā phlēng samainiyom [Adorno and cultural industry: The case study of popular music]. In T. Senakham (Ed.), Līeo nā lāe lang watthanatham pōp [The review of popular music] (pp. 81-126). Bangkok: OS Printing House.

วารสาร (Journal Article)	
รูปแบบ General Format	นามสกุล,/ตัวอักษรตัวแรกของชื่อต้น./(ปีที่พิมพ์)/ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./ปีของวารสาร(ฉบับที่)/เลขหน้า.
ผู้แต่งเป็นคนไทย Thai Romanization	Author. (Year). Romanized Title of article [Translated Title of article]. Title of Journal . volume(issue), page-numbers.
	Apulu, I., Latham, A., & Moreton, R. (2011). Factors affecting the effective utilization and adoption of sophisticated ICT solutions: Case studies of SMEs in Lagos, Nigeria. Journal of Systems and Information Technology . 13(2), 25-143.
	Siriphandana, C. & Uamcharoen, S. (2016). k̄nphatthanā pr̄kr̄ēm dōi chai chumchon pen thān nai k̄n r̄ianrū khati chon witthayā radap ‘udomsuksā [The development of community - based programe on thai folklore in higher education]. Silpakorn Educational Research Journal . 8(1), 228-238.
บทความในวารสารที่ได้จากอินเทอร์เน็ต	
รูปแบบ General Format	ชื่อ/นามสกุล./(ปี)/ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./ปีของวารสาร(ฉบับที่)/เลขหน้า./สืบค้นจาก Retrieved from /ชื่อเว็บไซต์ URL.
ผู้แต่งเป็นคนไทย Thai Romanization	Author. (Year). Romanized Title of article [Translated Title of article]. Title of Journal . volume(issue), page-numbers. Retrieved from URL.
	Apulu, I., Latham, A., & Moreton, R. (2011). Factors affecting the effective utilization and adoption of sophisticated ICT solutions: Case studies of SMEs in Lagos, Nigeria. Journal of Systems and Information Technology . 13(2), 25-143. Retrieved from http://www.in.architexttruez.net
	Siriphandana, C. & Uamcharoen, S. (2016). k̄nphatthanā pr̄kr̄ēm dōi chai chumchon pen thān nai k̄n r̄ianrū khati chon witthayā radap ‘udomsuksā [The development of community - based programe on thai folklore in higher education]. Silpakorn Educational Research Journal . 8(1), 228-238. Retrieved from http://www.in.architexttruez.net

บทความในหนังสือพิมพ์	
รูปแบบ General Format	นามสกุล,/ตัวอักษรตัวแรกของชื่อบุคคล/(ปี,/เดือน/วันที่)/ชื่อบทความ/ ชื่อหนังสือพิมพ์./เลขหน้า.
ผู้แต่งเป็นคนไทย Thai Romanization	Author. (Year, Month Date). Romanized Title of article [Translated Title of article]. Title of Newspaper. page-numbers.
	Nagourney, E. (2003, October 28). Impatience, at your own risk. The New York Times . F6.
	Vanijaka, V. (2010, March 28). chai chana leknoṭ samrap khon sūa dæṅ [A small victory for the red shirts]. Bangkok Post . p. A1.
วิทยานิพนธ์ (Doctoral Dissertations and Master's Theses)	
รูปแบบ General Format	นามสกุล,/ตัวอักษรตัวแรกของชื่อบุคคล/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อวิทยานิพนธ์หรือ ดุษฎีนิพนธ์./Master's thesis หรือ Doctoral dissertation./สถาบันการศึกษา.
ผู้แต่งเป็นคนไทย Thai Romanization	Author. (Year). Romanized Title of dissertation [Translated Title of dissertation]. Doctoral dissertation or Master's thesis. University.
	Ross, D. F. (1990). Unconscious transference and mistaken identity: When a 7 witness misidentifies a familiar but innocent person from a lineup . Doctoral dissertation. Cornell University.
	Rojsangrat, P. (2016). kānphatthana rūpbæp kāsōṭ doī chai kān khīt choṅg 'ōk bæp pen thān phūa sāṅsan phonngā nathī prakot 'attalak Thai samrap nisit naksuksā radap parinya bandit [Development of an instructional model using design thinking to create thai products identity for undergraduate students]. Doctoral dissertation. Chulalongkorn University.

เอกสารประชุมวิชาการ (Conference paper as part of a book in proceedings)	
รูปแบบ General Format	นามสกุล./ตัวอักษรตัวแรกของชื่อต้น./ (ปี)./ชื่อบทความ./ใน/ชื่องานประชุม./ (หน้า)./สถานที่พิมพ์:/หน่วยงานที่จัด.
ผู้แต่งเป็นคนไทย Thai Romanization	Author. (Year). Romanized Title of paper [Translated Title of paper]. Romanized Title of conference [Translated Title of conference] (Pages). Place: publisher.
	Muelbauer, J. (2007, September). Housing, credit, and consumer expenditure. In Housing and consumer behavior . (pp. 1-10). Kansas City, WY: Federal Reserve Bank of Kansas City.
	Chamniandamrongkarn, S., & Sumritdejkhajon, K. (2015). Samatchā sukkhaphāp hæng chāt : khā (mai) khluān samkhan kwā khā khun [National health assembly: One (not) important than moving up]. In Ngān prachum wichākān rūāng padirūp rabop sukkhaphāp læ chiwit padirūp chitsamnuk prachāthipatai nai ‘ōkāṭ kao pīsamnakngān Khana Kammakān sukkhaphāp hæng chāt [A meeting of the enlightenment and health system reforms in a nine-year of The National Health Commission office] (pp. 245-313). Nonthaburi: The National Health Commission Office.
สื่อโสตทัศน ประเภท วิดิทัศน์ เทป ซีดี-รอม แผ่นดิสก์	
รูปแบบ General Format	ผู้แต่งหรือผู้ผลิตหรือผู้บรรยายหรือผู้ขับร้อง (ถ้ามี)./(ปีที่ผลิต)./ชื่อเรื่อง//[ประเภทของวัสดุ]./สถานที่ผลิต:/ผู้ผลิต.
	ชื่อผู้จัดทำ./ (ปีที่ผลิต)./ชื่อเรื่อง./[ระบุลักษณะของสื่อ]./สถานที่ผลิต:/หน่วยงานที่เผยแพร่.
ผู้แต่งเป็นคนไทย Thai Romanization	Author. (Year). Romanized Title [Translated Title]. [CD or Cassette Recording or DVD or Computer File]. Place: publisher.
	Costa, P. T., Jr. (Speaker). (1988). Personality, continuity, and changes of adult life (Cassette Recording No. 207-433-88A-B). Washington, DC: American Psychological Association.

	Lang, K. D. (2008). Shadow and the frame. On Watershed [CD]. New York, NY: Nonesuch Records.
	Tourism Authority of Thailand. (2015). kānthōngthīeo chōeng Niwēt [Eco-tourism]. [CD]. Bangkok: Tourism Authority of Thailand.
อินเทอร์เน็ต : เว็บไซต์ (Website)	
รูปแบบ General Format	ผู้แต่ง./ (ปี)./ชื่อบทความ./สืบค้นจาก Retrieved from /URL ของเว็บไซต์
ผู้แต่งเป็นคนไทย Thai Romanization	Author. (Year). Romanized Title [Translated Title]. Retrieved from URL
	Thakur, N. (2003). The Architextual Knowledge Systems. Retrieved from http://www.in.architexttruez.net
	Bluemoon. (2010). bāep mai khui kap klum phūān daingā yok wā doēm [New group chat with new friends more easily than ever]. Retrieved from http://faceblog.in.th/2010/10/facebook-group-people/
การสัมภาษณ์ (Interview)	
รูปแบบ General Format	นามสกุล./ตัวอักษรตัวแรกของชื่อต้นของผู้ให้สัมภาษณ์./ (ปีที่ให้สัมภาษณ์, เดือน/วันที่)./Interview/by/ชื่อผู้สัมภาษณ์ [Tape recording]./หน่วยงาน:/สถานที่พิมพ์.
	Cartwright, J. (1996, November 8). Interview by P. Chotsawad [Tape recording]. Magic Lamp Company, New York: Nonesuch Records.

บทความทุกเรื่องได้รับการตรวจสอบความถูกต้องทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ทรศนะและข้อคิดเห็นในบทความวารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ มิใช่เป็นทรศนะและความคิดของผู้จัดทำจึงมิใช่ความรับผิดชอบของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ กองบรรณาธิการไม่สงวนสิทธิ์ การคัดลอกแต่ให้อ้างอิงแหล่งที่มา

รูปแบบการเขียนผลงานวิจัยตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตศึกษา

(ขนาด 18 TH Sarabun PSK

ชื่อเรื่อง ภาษาไทย

เว้น 1 บรรทัด

ชื่อเรื่อง ภาษาอังกฤษ

เว้น 1 บรรทัด

ตัวอักษร ขนาด 14 (กึ่งกลาง)

ชื่อ – สกุลนักศึกษาภาษาไทย¹ ชื่อ-สกุลอาจารย์ที่ปรึกษาหลักภาษาไทย² และชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วมภาษาไทย³
ชื่อ – สกุลนักศึกษาภาษาอังกฤษ¹, ชื่อ-สกุลอาจารย์ที่ปรึกษาหลักภาษาอังกฤษ², and ชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วมภาษาอังกฤษ³

เว้น 1 บรรทัด

ตัวอักษร ขนาด 14 (กึ่งกลาง)

¹ หลักสูตร.....สาขาวิชา.....ชื่อสถาบัน.....จังหวัด.....
² หลักสูตร.....สาขาวิชา.....ชื่อสถาบัน.....จังหวัด.....
³ หลักสูตร.....สาขาวิชา.....ชื่อสถาบัน.....จังหวัด.....
¹ หลักสูตรภาษาอังกฤษ.....สาขาวิชาภาษาอังกฤษ.....ชื่อสถาบันภาษาอังกฤษ.....จังหวัดภาษาอังกฤษ.....
² หลักสูตรภาษาอังกฤษ.....สาขาวิชาภาษาอังกฤษ.....ชื่อสถาบันภาษาอังกฤษ.....จังหวัดภาษาอังกฤษ.....
³ หลักสูตรภาษาอังกฤษ.....สาขาวิชาภาษาอังกฤษ.....ชื่อสถาบันภาษาอังกฤษ.....จังหวัดภาษาอังกฤษ.....

Email :

เว้น 1 บรรทัด

เว้น 1 บรรทัด

บทคัดย่อ

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK เข้ม)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

คำสำคัญ

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK เข้ม)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

ABSTRACT

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK เข้ม)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK เข้ม)

Keywords

0.6 นิ้ว

ความสำคัญของปัญหา (ขนาด 16 เซมิ TH Sarabun PSK)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย (ขนาด 16 TH Sarabun PSK เซมิ)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

วัตถุประสงค์การวิจัย (ขนาด 16 TH Sarabun PSK เซมิ)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

วิธีดำเนินการวิจัย (ขนาด 16 TH Sarabun PSK)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

ผลการวิจัย (ขนาด 16 TH Sarabun PSK เซมิ)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

อภิปรายผล (ขนาด 16 TH Sarabun PSK เซมิ)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

ข้อเสนอแนะ (ขนาด 16 TH Sarabun PSK เซมิ)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

References (ขนาด 16 TH Sarabun PSK)

(ขนาดตัวอักษร 16)

0.6 นิ้ว

จริยธรรมในการตีพิมพ์ (Publication Ethics)

บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการวารสาร

1. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาคุณภาพของบทความ เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ที่ตนรับผิดชอบ และต้องคัดเลือกบทความมาตีพิมพ์หลังจากผ่านกระบวนการประเมินบทความแล้ว โดยพิจารณาจากความสำคัญ ความใหม่ ความถูกต้องของระเบียบวิธีวิจัย ความน่าเชื่อถือ และความชัดเจนของบทความ ตลอดจนความสอดคล้องกับนโยบายของวารสารเป็นสำคัญ
2. บรรณาธิการจะต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้เขียนบทความ และผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงเวลาของการประเมินบทความ
3. บรรณาธิการจะต้องไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว โดยต้องมีการตรวจสอบการคัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) อย่างจริงจัง เพื่อให้แน่ใจว่า บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารไม่มีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น และหากตรวจพบการคัดลอกผลงานของผู้อื่น จะต้องหยุดกระบวนการประเมิน และติดต่อผู้เขียนบทความหลักทันที เพื่อขอคำชี้แจง เพื่อประกอบการ “ตอบรับ” หรือ “ปฏิเสธ” การตีพิมพ์บทความนั้นๆ
4. บรรณาธิการต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียนบทความ และผู้ประเมินบทความ
5. บรรณาธิการต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง
6. หากบรรณาธิการตรวจพบว่า บทความมีการลอกเลียนบทความอื่นโดยมิชอบ หรือมีการปลอมแปลงข้อมูล ซึ่งสมควรถูกถอดถอน แต่ผู้เขียนปฏิเสธที่จะถอนบทความ บรรณาธิการสามารถดำเนินการถอนบทความได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เขียน ซึ่งถือเป็นสิทธิและความรับผิดชอบต่อบทความของบรรณาธิการ
7. บรรณาธิการไม่ควรเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจในการตอบรับบทความที่ถูกปฏิเสธการตีพิมพ์ไปแล้ว ยกเว้นมีปัญหาร้ายแรงเกิดขึ้นในระหว่างการส่งบทความเพื่อรับการพิจารณา
8. บรรณาธิการควรจัดพิมพ์คำแนะนำแก่ผู้เขียนบทความ ผู้ประเมินบทความ และควรปรับปรุงคำแนะนำให้ทันสมัยอยู่เสมอ
9. บรรณาธิการควรทำให้เกิดความมั่นใจว่ารายละเอียดทุกส่วนในบทความที่มีการตีพิมพ์ในวารสาร ต้องเป็นไปตามหลักจริยธรรมที่ได้รับการยอมรับ

บทบาทและหน้าที่ของผู้เขียนบทความ

1. ผู้เขียนบทความจะต้องรับรองว่าบทความไม่เคยได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่มาก่อน หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากวารสารอื่น
2. ผู้เขียนบทความจะต้องไม่ละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่น
3. ผู้เขียนบทความจะต้องปรับแก้ไขบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของวารสาร

4. ผู้เขียนบทความที่มีชื่อในบทความจะต้องเป็นผู้มีส่วนในการจัดทำบทความหรือมีส่วนในการดำเนินการวิจัย
5. ผู้เขียนบทความจะต้องอ้างอิงผลงาน ภาพ หรือตาราง หากมีการนำมาใช้ในบทความของตนเอง โดยให้ระบุ “ที่มา” เพื่อป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ (หากมีการฟ้องร้องจะเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว ทางวารสารจะไม่รับผิดชอบใดๆ ทั้งสิ้น)
6. ผู้เขียนจะตรวจสอบความถูกต้องของรายการเอกสารอ้างอิง ทั้งในแง่ของรูปแบบและเนื้อหา และไม่นำเอกสารที่ไม่ได้อ้างอิงในเนื้อหา มาใส่ในรายการเอกสารอ้างอิง และควรอ้างอิงเอกสารเท่าที่จำเป็นอย่างเหมาะสม
7. ผู้เขียนบทความจะต้องปรับแก้ไขบทความตามผลประเมินจากผู้ประเมินบทความและกองบรรณาธิการให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด
8. ผู้เขียนบทความจะต้องระบุชื่อแหล่งทุนที่ให้การสนับสนุนในการทำวิจัย (ถ้ามี) และจะต้องระบุผลประโยชน์ทับซ้อน (ถ้ามี)
9. ผู้เขียนบทความจะต้องไม่รายงานข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อมูลเท็จ หรือการปลอมแปลง บิดเบือน รวมไปถึงการตกแต่ง หรือ เลือกแสดงข้อมูลเฉพาะที่สอดคล้องกับข้อสรุป

บทบาทและหน้าที่ของผู้ประเมินบทความ

1. ผู้ประเมินบทความต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาแก่บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ
2. ผู้ประเมินบทความต้องตรวจสอบก่อนว่าตนเองมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับบทความที่ประเมินหรือไม่ หากพบว่าตนเองอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียนที่ทำให้ไม่สามารถให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระได้ ผู้ประเมินบทความควรแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบและปฏิเสธการประเมินบทความนั้นๆ
3. ผู้ประเมินบทความ ควรประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสำคัญของเนื้อหาในบทความที่มีต่อสาขานั้นๆ คุณภาพของการวิเคราะห์ และความเข้มข้นของผลงาน หรือระบุผลงานวิจัยที่สำคัญๆ และสอดคล้องกับบทความที่กำลังประเมิน แต่ผู้เขียนบทความไม่ได้อ้างถึง เข้าไปในการประเมินบทความด้วย ผู้ประเมินไม่ควรใช้ความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลรองรับมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบทความ
4. ผู้ประเมินบทความต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง
5. เมื่อผู้ประเมินบทความพบว่า มีส่วนใดของบทความ ที่มีความเหมือนกัน หรือซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่นๆ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบ

ขั้นตอนการดำเนินงานจัดทำวารสารบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

